

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Praxis Beneficiorvm D. Petri Rebvffi Montispessvlani
Ivrvvm Doct. Ac Comitiss, Ivrisqve Pontificii Ordinarii
Professoris Paris. & ibidem in supremo Senatu Causarum
Patroni**

Rebuffi, Pierre

Coloniae, 1610

Titvli Primae Partis, Modos Acqviirendi Beneficia continentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63686)

PRAXIS BENEFICIARIÆ PRIMA PARS, BENEFICIA ACQUIRENDI MODOS CON-

TINENS.

PROŒMIUM.

Plchre Vlpianus Iureconsultus totum ius consistere ait: Aut in acquirendo, aut in conseruando, aut in amittendo. Aut enim hoc agitur, quemadmodum quid cuiusque fiat, aut quemadmodum quis rem suam, vel ius conseruet, aut quomodo alienet, vel amittat. Ita cum instituissem hanc materiam beneficiariam, quam diligentissimè possem pertractare, operæ pretium me facturum putauit, si imitatus Iureconsultum eam totam in tres partes, tresque libros diuiderem: quorum Primus sit de acquirendis beneficiis: Secundus de conseruandis: Tertius de amittendis. Ita enim me satisfacturum votis studiosorum, & omnium qui nosse ista beneficiaria iura cupiunt: nihil enim aliud volunt, quam scire rationes, modos, & quibus acquirantur, conseruentur vel amittantur beneficia: hæc omnia nos conabimur pro virili edocere & tradere, quæ ex quotidianis consultationibus longissimo vsu fori, in quo diu versati sumus, iurisq; & interpretû libris didicimus.

Antequam tamen ingrediar materiam, pauca præfabor de hac voce Beneficii: sunt enim quibus magis sacerdotium, quod *ισακωριον* Græci vocant, quam beneficium dicere placeat. Atque beneficium putarem ista significatione, quam hic usurpamus Latinum verbum non esse. Nos primùm contestabimur non decreuisse verba usitata, receptaque apud iuris Canonici peritos, tanquam artis vocabula immutare: ne potius conturbemus, confundamusque artem, & ius ipsam,

quam doceamus, & præcipuè in his verbis beneficii & sacerdotii: nam nusquam vel rarissimè in iure Canonico reperias beneficium pro sacerdotio, vel contrà accipi: sed semper distincta esse. Sacerdotium enim sumimus pro presbyteratu, vel officio ipso, seu dignitate sacerdotis, presbyterive, ad quem pertinet sacrificium corporis & sanguinis Domini, in altari Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei. *c. perlectis. 25. dist.* Beneficium verò consistit aut in prouentibus, emolumentoque quodam, ut præbenda: Aut in sola quadam præeminentia præstantiaq; sine iurisdictione, ut quis primas sedes, locumque seu protocathedrias habeat, vt personatus: vel cum iurisdictione, vt dignitas: vel in simplici quadam administratione sine illis, & officium dicitur. Quam differant igitur iure Canonico sacerdotium & beneficium, constat. Neque enim omnis qui habet sacerdotium, beneficium habet: Et perinde est, ac si doctoratum, vel alium gradum Iuris peritorum quis idem esse dicat cum magistratu, & officio aliquo publico. Nam non omnis qui gradum illum habet magistratum habet. Et institutione, origine, forma, temporibus & substantia rerum, in quibus illa sita sunt, & circa quas versantur, differunt inter se. Et alia via quæruntur beneficia, alia sacerdotia. Quædam tamen sunt beneficia dicata sacerdotibus: *c. constitutus, de concess. præb. c. ei cui. de non sacerdotali, de præb. lib. 6.* ubi præbenda addicta sacerdotibus, sacerdotalis dicitur, quam præbendam si quis velit appellare sacerdotium, non impedio: tamen non consentaneum est iuri, alia beneficia

Sacerdotiū habens non habet beneficium.

Simplicia beneficia nō possunt sacerdotia vocari.

A

non addicta sacerdotibus, sacerdotium appellare, cum sine sacerdotio esse possint, ut simplicia & non curata beneficia, quibus ordo aliquis non est annexus, & cum simplici tonsura teneri possunt. *c. ult. de preb. & not. in c. licet cano. de elect.* si quis igitur dum ius Canonicum docere vult, hæc confundat, conturbat omnia. Vix etiam apud Iureconsultos, vel Oratores usurpari existimo sacerdotium pro beneficio, (ut in iure canonico accipimus.) Nam cum beneficia illa non erant, res noua est, nota tantum Christianis. Quare rebus novis noua vocabula inuestiganda fuerunt, velut præbenda, canonicatus, præpositura, personatus, præstimonium, aliaque nomina: quæ ut res novæ, ita Romanis illis erant incognita. Apud autem iureconsultos legimus tantum pro dignitate & munere sacerdotis: *ut in l. non distinguimus. §. sacerdotio. ff. de recep. arb. l. vna. ad leg. Julia. de ambi. l. pen. & l. in honoribus. de vacat. muner. l. si quis. de pollic. l. sponte. de munerib. & hono.* Et Imperator ait, *in authentica quomodo oporteat Episcopus in prin. colla. i.* maxima quidem in omnibus dona esse à superna collata clementia, videlicet Sacerdotiū & Imperiū. Itaque sicut instituta, ritus, leges Christianorum multum diversas & incognitas veteribus, & Ethnicis libenter (ut debemus) amplectimur: ita inuenta ab illis nomina cur reuicimus? Et ut Christianorum lingua utimur quatenus receptum est, & rerum ordo, & substantia non læditur, ita uti Christianorum dictionibus amemus. Ergo à nostris debemus, & non efficta nomina capere, quæ nouas quoque res significant, ut præbenda, personatus, lectores, cantores, & alia per multa ab ipsis inuenta sunt, quæ propriam & peculiarem habent significationem. Romani etiam finxerunt sibi initio nomina, principes quoque nostri, & autores iuris sua, quæ si sequamur, non ægrè ferendum est: non laudo tamen illos, qui nulla rerum necessitate, vel mutatione coacti, cum Romanum nomen in promptu sit, barbarum querunt pro suo arbitrio: sed tum faciendum existimo, cum res novæ antiquis comparata,

aut ipsarum ordo, aut substantia mutata, nomen vel mutandum, vel alio transferendum, vel effingendum postulant, quod in singulis quoque fieri docet Cicero in libro de Finibus bonorum & malorum.

Quid sit, & quot modis dicatur beneficium.

Imprimis, quia de beneficiis acquirendis agimus, videamus quid sit beneficium, & quomodo accipiatur, quidve eius nomine contineatur, & quotuplex sit: deinde quot modis acquiratur, & alia suo quæque ordine tractabimus.

2. Itaque beneficium est gratia concessa præter ius: & sic differt à rescripto & privilegio secundum iurium interpretes, & definitur *in cap. i. quib. mod. feud. amit. & per Io. de Selua, in tract. de benef. in v. part. q. 1.* Aliam quoque dedi ego definitionem, *in princ. arb. feud. in quibus diutius immorandum non censeo, licet prædicta parum à me probetur, quia forensia non respiciunt.*

3. Sed aduertendum est ex communiter interpretum sententiâ beneficium accipi largè & strictè: largè comprehendit rescriptum, mandatum, & omne id per quod alicui beneficium: & sic omne rescriptum. *Bar. & alii in l. si ff. de const. princ. & in l. cion de beneficio. ff. ad legem Falci.* vnde beneficium literarum dicitur *text. in c. ad audientiam. 2. de rescriptis.* & commodatum dicitur beneficium, *in l. in commodato. §. sicut. ff. commod. c. i. illo. in Decret.* Appellationis beneficium, *in c. fin. de appell. & in c. penult. & beneficium testandi, in l. penult. C. de testament. in l. i. & dispensationis beneficium, in cap. innotuit. v. verb. habito, de elect. facit. l. seruus ead. leg. ff. mandat. l. si pignore, de furt. l. vnum ex familia. §. a. de leg. 2. l. & manumissionis beneficium, in l. manumissionis. ff. de iustitia & iure. l. 2. §. Prætor. qui satisf. cog. privilegium vocat beneficium *Iurisconsul. in l. i. ff. ad municipales, & principis beneficium fieri posse, docet. l. si. ff. de adop. & beneficium legis in l. libere. C. de oper. libero, beneficium ætatis in l. Iulian. ff. de in integr. rest. l. c. i. §. a. l. preses. ff. de mun. beneficium restitutionis, cum mandat. Ibidem quod alibi vocat auxilium restitutum.**

restitutiōnis, in l. quod si minor. in pr. & l. au-
xiliū. ibidem religionis beneficium, Mo-
desti. in l. aut religionis. ff. de procu. & inuito
beneficium non datur, id est, non beneficit
inuito. l. inuito. ff. de reg. iur. & in omnibus
causis id obseruatur vt vbi personæ condi-
tio locum facit beneficium, ibi deficiente ea,
beneficium quoque deficiat, ibi d.

4 Strictè verò beneficium dicitur prin-
cipis liberalitas, seu gratuita concessio: &
vulgo vocamus benefactum principis, Le
bienfaict du Prince, & potest dici liberalitas
seu gratia. c. quamuis. de preb. in 6.

5 Et notandum est, quod si princeps do-
net castrum, vel aliam rem, licet non dicat
perpetuò, tamè illa donatio perpetua erit.
debet enim principis beneficium esse mâr-
surum: reg. decet. de reg. iur. lib. 6.

6 Et sic beneficium quàm plenissimè de-
bet interpretari. l. beneficium. ff. de constit. pr.
vt si concesserit castrum, videtur mobilia
& supellectilia castro adhaerentia conce-
sisse. l. 2. C. de bon. vac. l. in.

7 Quod secus est in donatione vel ven-
ditiōe domus priuatorum, in qua non
veniunt supellectilia, nisi affixa, quæ qua-
si pars ædium sunt. l. iusticius. in si. cum l. seq.
ff. de act. emp. liberalitas enim Principis fre-
no non subiacet, nec debet vllò pacto co-
erceri. Bald. in l. pen. Cod. de donat. inter virum
& vxor. & per quàm absurdum est, & te-
merarium, per astutam interpretationem
principum beneficia velle ad strictam in-
terpretationem reducere. l. si. C. de pr. p. off.
agentib. in reb. lib. 2. vbi vocatur etiam priuile-
gium. vt enim Imperialis fortuna om-
nes supereminet alias: ita oportet & prin-
cipales liberalitates culmen habere præci-
puum. l. cum multa. C. de bon. que lib. & hoc
quatenus principis præiudicium conce-
nit: secus quo ad tertium. c. olim. de ver. sign.
vbi Pan. & las. in l. beneficium. ff. de constit. prin.
& interpretatio beneficij ad principè per-
tinet. l. de ratu. ff. de reg. iur. l. ex facto. de vulg.

8 Vnde si Imperator vel Rex vni bene-
ficiat, dando Baroniam, vel ducatum, vel
quid aliud, dicitur secundum seu beneficium
temporale: si verò Papa, vel Episcopus
ecclesiam concesserit, dicitur spirituale,

vel ecclesiasticum beneficium. cap. Felicit.
§. 2. de penit. lib. 6. ideo pars illa reddituum,
quæ ministro ecclesie datur, vocatur be-
neficium, & in materia ciuili regulariter
appellatione beneficij venit principis libe-
ralitas seu indulgentia, si materia non
refragetur: in iure verò Canonico hæc
obuentionum ecclesie portio quæ pro
seruitio datur, vocatur beneficium eccle-
siasticum: quia à benefactis hominum
tempore nascentis ecclesie processit, &
quia beneficit illi, cui collatum est: ideo in-
terdum dicitur donatio. in c. eam re. de reser.
& c. relatum. de pre. & in dubio capella fun-
data ad seruendum Deo, licet non appa-
reat de approbatione Episcopi, præsumi-
tur beneficium ecclesiasticum: vt abundè
scribit Bellamera in cap. super hoc. q. 16. num.
20. de renunc. & sic collatio Episcopi in du-
bio valebit, per cap. omnes. 16. q. 7. [Franc. Cure.
cons. proponitur.]

9 Et sic in materia Canonica appellatio-
ne beneficij, venit spirituale & ecclesiasti-
cum: vt docet Cardinal. in clemen. 2. num. 8.
de iudiciis. quod tribus modis capitur, lar-
gè pro omni prouentu, seu commodo,
quod ab ecclesia percipitur, interdum pro
præbenda. ca. ex parte. de concess. preb. quan-
doque pro titulo beneficij, teste Card. in
clem. cassam. vers. quod si forsam, in 5. not. de
elect. & quomodo cognoscatur benefi-
cium ecclesiasticum docet Bellamera in c.
in nostra. quæst. 3. de rescriptis. numer. 10. ego
fufius tradidi in trakt. de pacific. poss. in 10. li-
mita. num. 287.

10 Ego verò dicerem, quòd ad ius pon-
tificium attinet, beneficium duobus mo-
dis capi, in genere videlicet, & in specie.
Primo modo beneficij appellatio genera-
lis est, adeò vt comprehendat quæcunque
beneficia tam maiora, quàm minora. text.
in c. pen. de verbo. signif. & c. olim. ibid. gloss. in
clem. auditor. de reser. & gl. in c. vno. de rerum
permut. in 6. & continet in hac appellatione
tam regularia, quàm secularia: Fel. in c. po-
stulasti. de reser.

11 Ex quo inferitur, quod vicarius con-
stitutus ad conferendum beneficia, con-
ferre poterit & dignitates, officia, capel-

Beneficiū
presumi-
tur Ecclē-
siasticum.

In genere
& specie
dicitur be-
neficium.

Vicarius
constitutus
ad confe-

*vendam
beneficia,
conferre di
gnitates
poterit.*

las, & alia ecclesiastica munia, seu beneficia. *Docto. in c. si. de offic. vicar. & inferius in materia vicariorum dicetur. [Et regularia, & secularia.]*

12 Item beneficia causa permutationis vacantia non debentur mandataris, nec expectantibus Apostolicis. *c. vno. de rev. perm. §. volumus. de colla. in conc. siue permuentur dignitates, & quæcunque alia beneficia. gl. in d. c. vno. quam probant. doct. ibi. & Imol. in clement. vna. numero. 16. de sequestr. poss.*

13 Etiam nullus potest obtinere beneficium sine canonica institutione: *dicto cap. 2. de regulis iuris l. 6. hoc intelligitur de quocunque beneficio: ut ibi gl. & Doct. probant.*

14 Item si indulgeatur Episcopo, ut fructus beneficiorum vacantium in sua diocesi recipiat, generaliter intelligitur, *d. cap. sua, de verborum significationibus.*

15 Limitatur, nisi materia sit odiosa, ut in dispensato ad duo beneficia, non est ad dignitates dispensatus. *ca. 1. §. 2. de filiis presby. lib. 6. ut inferius dicetur in materia dispensa. in 2. parte.*

16 Idem quando materia non pateretur, sed repugnaret, tunc etiam restringitur, ut docet Felin. *in dict. c. postulasti. col. 7. vers. circa. gl. 2. de rescriptis.*

*Generalis
beneficii
appellatio
quando re
stringatur*

17 Vel quando contrarium esset in iure expressum, unde si cui mandetur provideri de beneficio, non poterit illi provideri de prebenda in ecclesia Cathedrali, propter honorem ipsius ecclesie: & quia à iure prohibetur. *in c. quatuor. de preb. l. 6. & dicam inferius in forma signaturæ: aliàs regulariter beneficij appellatio pro materia generaliter accipietur.*

18 Et Vascones suo more mutantes B, in V, vocant hoc veneficium: quia est veneficium, id est, veneno afficiuntur hi, qui fructibus horum beneficiorum abutuntur, & non seruiunt: ut nunc sunt plurimi, ab institutione beneficiorum maxime deviantes: quam ob rem sint fundata beneficia non considerantes: in specie verò accipitur beneficium pro materia, ut docet plenè Felin. *in d. cap. postulasti, de rescriptis.*

Quare instituta sint beneficia.

Primò nempe fundata sunt beneficia in honorem Dei, & sanctorum, ut perpetuò illis in his deseruiretur, & stipendia ministrorum hæc essent. *c. pastoralis de his quæ sunt à prela. c. si. de rescr. l. 6. Ideo qui non seruit, beneficium perdit. c. vno. de vasal. milite qui arma bellica deposuit. Et fructus tenetur restituere, qui non dicit officium. Felin. in c. postulasti. col. 9. de rescr. quia cessante causa, cessat effectus. l. quod dictum. ff. de pact. cap. cum cessante. de app. & sic pro seruitio speciali institutum est beneficium. nu. 18. scripsi in q. 1. tract. de dec.*

2 Secundò ut prouentus ecclesiarum in vñs cederent necessariis. *d. c. Pastoralis, non ergo in abusus, unde ait Hier. Tibi, ô sacerdos, de altari viuere, non luxuriari permittitur. 44. dist. in summa.*

3 Item in vñs necessarios: ergo non in vñs voluntarios, videlicet ut beneficiarius det suis cõsanguineis diuitibus. *c. non liceat. Papa. 12. quæst. 2. & donare histrionibus, vitium est immane, non virtus. c. donare. 86. dist.*

*Consan
guineis an
beneficia
rius dare
ex bonis
ecclesie
possit.*

4 Iniustum enim videtur, & ineptum, ut quæ fideles viri seu feminae pro redemptione animæ suæ Deo, & sanctis eius consecrauerint, ut iterum in secularem seruitutem redigantur, & ut eleemosyna vnius alterius fiat peccatum. *c. iniustum. 12. q. 2. §. c. iniustum. de rerum permut.*

5 Tertio ut presbyter, qui istos prouentus ecclesie habet, teneatur orare pro populo, cui est præfectus & à quibus bona habet, nempe Moyses & Aaron Domino pro populo indefinenter orabant. *1. Reg. cap. 12.*

*Orare pro
populo &
illi predi
care bene
ficiarius
debet.*

6 Quartò debet etiam populum verbo prædicationis instruere, inter cætera enim quæ ad populi Christiani spectant, pabulum verbi Dei per maxime dicitur esse necessarium. *c. inter cætera. de offi. ord.*

7 Quintò ut illa beneficia habentes custodiant sibi commissam plebem, ut ante tribunal æterni iudicis ex omnibus sibi commissis rationem reddant, & non iudicium, sed gloriam pro suis actibus percipiant. *tenentur.*

*Rationem
plebis red
dere cura
commis
sionem reddant,
& non iudi
cium, sed glori
am pro suis
actibus perci
pian.*

piant. *ca. ecclesias. in prim. 12. q. 2. Exod. 23. ego mittam Angelum meum, qui custodiat te in via.*

8 Sexto vt hospitales sint, & pauperes alant. *c. de monachis. vbi gl. de prob. & in summa. 42. dist. ac in c. 1. & per tot. quoniam quicquid habent clerici, pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes: susceptioni peregrinorum, & hospitem inuigilare debent. c. fi. 16. q. 1. hodie quidam Episcopi canes, & meretrices, aues, & adulatores alunt, ac suis consanguineis redditus emunt, & pauperes spoliant, [& sic fures & sacrilegi sunt, qui avsum rei inuito domino contrectant, vt plenè alibi de his scribam.]*

Ecclesia pro beneficio accipitur.

9 Item ecclesia sapius pro beneficio sumitur in *c. 2. de concess. prob. c. cum non ignores, quòd vna ecclesia vnus debeat esse sacerdotis, cum multis iuribus ibid. scriptis de prob. licet ecclesia variè accipiatur, vt per gl. in ca. cum clericis. de verb. sign.*

10 Item non dicitur beneficium ecclesiasticum ante episcopi approbationem. *c. nemo. & c. null. u. de consec. dist. 1. Fel. in c. ex parte. 2. col. 1. de rescr. sed dicitur quadam pia donatio, vel relictum pium si fortè pro missis celebrandis, vel pro anniuersario, vel si alias piè in perpetuum relictum fuerit, & de his decidimus, sicut de alijs pijs, de quibus multa scribit Roma. in auct. similiter. C. ad leg. Fal. & an sint beneficia iure diuino, scripsi in verb. Parochias, in tit. de const. in conc. videant ergo beneficiarij, & curent fundationi beneficiorum inferuire, alioqui sibi acquirunt inferni habitationem perpetuam.*

Quotuplex sit beneficium.

Quotuplex dicemus beneficium. Resp. quòd attinet ad hanc materiam, duplex, videlicet seculare, & regulare.

Seculare beneficium quid.

1 *c. cum singula, de prob. lib. 6.*
2 Seculare est, quod secularibus personis est addictum, & debitum: & seculares clerici dicuntur, qui nullam professi sunt regulam, sed in seculo Deo seruiunt: Bald. in c. licet, post gl. ibi, de offic. ord.

Beneficium præsuntur.

3 Et regulariter omne beneficium præsuntur seculare ex prima iura institutio-

ne, nisi probetur regulare, quia postquam tur secularius Petrus fuit secularis, præsuntur laue.

quòd ita beneficia fundata sint, sequendo illum primum patronum. *Do. de Rota. decisio. 32. Fuit dubitatum, [in no. sub tit. de prob. decis. 2.] Et Philip. Prob. in addit. ad Ioan. Monac. in c. super eo, nu. 17. de prob. lib. 6. post Nicol. Milium in verb. beneficium. q. 23.*

4 Ideo secularis non tenetur probare esse seculare, sed is, qui illud regulare dicit: quia habet præsumptionem pro se is, qui est secularis, vt per Doct. in c. cum de beneficio, de prob. lib. 6.

5 Quod probatur, si per 40. annos possessum fuerit absq; dispensatione à regulari, vel si ex fundatione appareat regularibus affectum, nempe quatuor interuenientibus, quæ scripsi in gl. regularia, in §. volumus de colla. in conc.

6 Nisi quoque fuerint capellæ fundatæ in monasterio: quia illæ præsuntur regulares, nisi per seculares teneri sint solitæ. *d. c. cum de beneficio.*

7 Et quando quis illas capellanas impetrat, debet in bulla adiungere clausulam, non obstan. monasterij statutis, quamuis ea statuta non ligent seculares, quatenus concernunt regulam, sed religiosos tantum. Tamen quatenus disponunt, quòd capellani sic seruire illis capellanijs debeant, seculares illis ligantur, vnde his derogandum est. Et hoc est tutius, quicquid in contrarium dicatur. [Item parochiales ecclesiæ præsuntur seculares, quia regulares sunt cum eis inhabiles. *cap. monachi. de statu monacho.* Nam monachi plangētis, & non docentis habent officium. *c. monachus. & c. placuit. 16. q. 1.* Vide inferius. *ut. seq.*]

Seculare beneficium quotuplex.

Secularia Beneficia multiplicia sunt, quædam enim sunt cum administratione, alia sine administratione, & sic simplicia vocantur. *cap. præsenti, vbi gloss. de offic. ord. lib. 6.*

Seculare beneficium multiplex.

2 Cum administratione vocantur ministeria. *cap. cum in iunctis. §. inferiora ministeria, de elect. & cap. 2. de concess. prob. quæ*

vocantur duplicia, per Spec. in titu. de lap. & disput. §. dicendum, ver. i. & ver. duplex.

3 Administracione habentia hæc sunt: Primo Papatus dicitur beneficium, in c. i. de maled. in depositionem officij & beneficii noster, & sic comprehenditur sub c. i. de reg. iur. lib. 6. vt cum canonica institutione obtineri debeat, alioqui à limimbus sanctorum Dei ecclesie separatus abijciatur, sicut Antichristus, & inuasor, & destructor totius Christianitatis. capit. i. colu. 3. dist. 33.

4 Item Patriarchalis dignitas, & Archiepiscopalis, & Episcopalis, in c. clericos, 21. dist. De episcopatu habes textum in c. veritatis, de dolo. & in cap. felix, §. quod si quis, de penis lib. 6. vbi episcopatus vocatur beneficium pro subiecta materia, licet non veniat regulariter appellatione beneficii, quia culmen est. c. penult. de preb. & cap. 2. illo. in lib. 6. vbi gl. & alibi scripsi.

5 Abbatia secularis etiam in c. ex transmissa, vbi etiam gl. de qua est videre in ecclesia collegiata sancti Sebastiani Narbonæ, quæ vocatur abbatia sancti Pauli, vbi est dignitas secularis, & in ecclesia Claromonten. in Auernia (vt fertur) licet ferè sit regularis, vt inferius dicitur.

6 Item dignitas personatus, & officij, beneficia autem sunt secularia, & cum administratione, in c. cum accessissent, de constitutionib. cap. i. de consuet. lib. 6.

7 Dignitas verò dicitur quædam præeminentia cum iurisdictione, quæ cognoscitur ex præeminentia, iurisdictione, & institutione, quando ad hoc est instituta, ut sit dignitas. Pan. & alij, in c. de multa, de preb. & ex consuetudine, quando consuetudo facit, vt dignitas reputetur. Doctores in d. c. de multa, & in d. c. cum accessissent, de constn. [de hoc in iure canonico, licet aliquando accipiatur etiam pro ordine, vt in c. deniq. vbi gloss. 4. dist. & pro seculari potestate. c. administratores, 23. q. 5. sed ista alio tendunt.]

8 Personatus est habere præeminentiam in ecclesia sine iurisdictione, vt præcentor: c. i. de consuetud. vbi Doctores scripsi in §. præfarique graduati, de collatio. in concor.

Abbatia
secularis.

9 Officium dicitur, quando quis habet rerum ecclesiasticarum administrationem sine iurisdictione: Doct. iurub. de offic. deleg. vt Sacrista titu. de officio Sacriste.

10 Ad hæc ecclesia parochialis dicitur beneficiumulare, & cum administratione. c. extirpandæ. & c. de multa. de preb. c. cum in iunctis. §. inferiora, de elect. quia curatus tenetur ministrare sacramenta ecclesiastica, videlicet baptizare poenitentes, confitentes peccata audire, & eos absolueri iniunctæ eis poenitentia, & sacramenta ministrare, aliaq; opera eos tangentia, facere tenentur, c. i. & per tot. de paroch. scripsi in §. statumys. 2. de collat. in concord.

11 Nota quod de iure communi nullum beneficium habet curam, nisi habeat populum, vel clerum: ideo afferenti beneficium non esse curatum, nõ incumbit probatio, quia de iure ita est: vt docet Agid. Bellamer. in decis. 676. Si imperans. probat. Scaphile. in tract. de iur. gratie, rub. de qualitate & statu benefice. in princ. Ideo qui dicit illud curatum, oportet quod probet. arg. l. ei qui. ff. de prob.

12 Alia beneficia, sunt simplicia, & sine administratione, vt quæ non habent populum, vel clerum, nec quidem administrationem: vt canonicatus & preb. c. 2. de renun. Canonicus enim ratione præbendæ sacramenta non administrat, sed Deo seruit in horis cantandis, & alio officio sibi iniuncto: ideo sine administratione dicitur.

13 Et præbendæ dicunt esse ius percipiendi proventus in ecclesia ratione canonice. gloss. in verb. receperunt. c. cum Mar. de constitutionibus. fuerit. c. dilecto. de preb. [& præbendæ dupliciter sumitur, primo pro quocunque beneficio ecclesiastico quod necessaria ad vitam præbeat. cap. super hoc. de renun. & pro iure percipiendi proventus ratione canonice. gl. & doct. in c. cum M. Host. in summa de preb. & digni. Fel. in c. postulasti. num. 4. de rescript.] curam animarum non habens. c. fin. de preb. Bellamer. in c. indecoru. col. 4. vers. quarto habemus. de etate & qualitate. Spec. in tit. de lapsis. §. nunc dicendum. in princ.]

Parochialis ecclesia
seculare est
beneficium
& quod dicitur
curam habere.

Simplex
beneficium
quid.

Capella 14 Item capellania, ut in c. i. de capellis monachi & per tota. & practici Romani faciunt differentiam inter capella & capellaniam: nam capella vocant, quando est corpus per se, & ecclesia per se, & tunc litera Apostolica diriguntur rectori talis capellae, ut in tr. de capellis monachoru. Si vero altare sit in aliqua ecclesia, tunc dicitur capellania, & vocari solet perpetua & diriguntur rescriptum tali N: perpetuo capellano: & sic capella corpus est per se, capellania in ecclesia aliqua: quod est notandum, sed non exacte servatur ista differentia etiam in iure: nam vno pro altero passim utitur.

Simplex vero beneficium vocatur. 15 Altaria fundata in ecclesia, si cum auctoritate episcopi constructa sunt, simplicia vocantur beneficia: c. questum. i. q. 7. c. recolentes, de stat. monach. gl. in cle. 2. de dec. & in Germania sunt quaedam altaria separata ab ecclesia: in Francia sunt quaedam altaria in ecclesia sola, & de his loquimur: alia sunt altaria cum capellania & capellania vocatur. Et altaria non sunt beneficia, si ab episcopo non sunt approbata. c. nouerint, & cap. regenda. 10. q. 1. hoc probat Felin. consil. 41. V. carius, & cons. 45. Quinq.

Præstimonia que & quare fuerint instituta. 16 Præstimonia seu præstimonium dicitur etiam beneficium seculare simplex, de quo in cap. fin. de concess. præb. lib. 6. & fuerint instituta pro studentibus, & pro subsidio contra infideles, nullum vel paruum habent seruitium annexum, ideo multa teneri possunt sine dispensatione, teste Staphile, in tractatu de literis graui: in quinta expectat. forma. scripsi de his in tractatu de pacifi. possess. in 17. ampliat. nu. 92. & seq. post Oldrad. consil. 81. & 140. & ista sunt beneficia secularia, de quibus in iure canonico frequens fit mentio, si alia sunt, his addere poteris: hæcenus de secularibus.

Regularia beneficia que.

Regularia beneficia sunt, que religionis addita sunt, vel ex fundatione, vel ordinarij, seu superioris institutione. c. i. & ibi Doctores de ca. monach. vel de consuetudine, seu præscriptione: ut pote

quia per regulares regi consueuerunt, & administrari per quadraginta saltem annos. c. cum de beneficio de præb. lib. 6. gloss. in §. idem ordo. in verb. regularibus, de colla. in prag. & incongruum videtur, ut regulares secularibus supponantur. C. ii. de c. mo. licet hodie quidam stolidi præficiantur sanctis religiosis, & eos fame opprimant, sed vae illis. Vide que scripsi in conc. Francie, in verb. regularib. in for. lit. execut. in fin.

2 Etiam hæc sunt in duplici differentia secundum quosdam: quædam enim sunt duplicia, ut abbatia regularis, forte quia ea obtinentes duplici onere funguntur, vel fungi debent, tam circa personas, quam res monasterij. c. quanto, in fin. de offic. ordin. c. cum ad monasterium, de statu monacho. & c. in singulis, & per totum ibid.

3 Officium. c. cum singula, de præb. lib. 6. cap. cum ad monasterium, vers. tales autem, & c. seq. de statu monach. & multa sunt officia in religione, quæ si bene regantur, bene est religiosus.

4 Prioratus conuentualis: ele. ne in agro. & ceterum, de statu monach. c. nisi essent, de præb. scripti in §. monasterij, in verb. prioratibus, in concor. rubr. de nomina. reg. ad prælat. vbi dixi priores conuentuales eos, qui in conuentu religiosorum præfecti sunt: ut not. Doctores in cap. capitulum, de rescript. & c. cum ecclesia, de causa possess.

5 Prioratus claustralis. c. cum ad monasterium, de statu monachor. & dicitur prior claustralis, q. religiosus in claustro & monasterio præfectus est, qui præ ceteris post abbatem potens esse debet in opere & sermone: ut exemplo vitæ, verboq. doctrinæ, fratres suos & instruere possit in bono, & à malo etiã reuocare, zelum religionis habens secundum conscientiam, ut delinquentes corripiat, & castiget, obediētes foueat, & confortet. §. prior, dicto. c. cum ad monasterium. Et ista duplicia vocantur.

6 Simplicia sunt prioratus simplex, & monachatus, ac canonicatus regularis: hi enim suo & simplici onere funguntur. c. quod Dei timorem, & c. fin. de statu monach. clem. ne in agro. §. ceterum & per totum de statu monach. gl. in clem. dispensatio, in verb. in

Duplicia beneficia regularia que.

Prioratus claustralis que. & eius officium.

Regularia beneficia simplicia que.

beneficij, de iudic. c. si neri dom.

7 Vbi monachus non potest locum monachalem in diuersis locis & monasteriis habere, sed vno contentus esse debet. c. cum singula, de preb. lib. 6. & dicam inferius, in materia dispensa. super plural. in 2. parte.

De clericis, & à quibus & quomodo creantur.

Sciendum est quod ista beneficia debentur clericis secularibus, si secularia sint: clem. 1. de elect. cap. Deus, de vita & honest. cleri. vbi Doct. not.

2 Si vero sunt regularia, regularibus & religiosis debentur. c. cum singula, de preb. in 6. scripsi in 8. volumus, de collat. in concor.

3 Aliquando vero sacerdotalis prae-benda, in c. cui de non sacerdotali. de preb. lib. 6.

4 Itaq; haec beneficia ecclesiastica non debentur laicis, sed ipsi sunt illorum incapaces, nisi clerici fiant. q. cum adeo, de rescrip. ca. ex literis, de transactio. videndum esset de his clericis, & à quibus, & quomodo creari possint.

Clericus ve fieri possit, etia in eo requisita.

5 Et vt clericus creari quis possit, tria requiruntur, aetas, habitas, & forma: seu aetas, morum grauitas, & literarum scientia. c. cum in cunctis, de elect.

6 Primò clerici fieri nõ possunt ante septem annos. c. fin. de temp. ord. lib. 6. & tunc primam tonsuram sumere possunt, seu coronam. c. fin. de cleric. conuogat. & iste annus septimus debet esse completus, teste Praepos. in c. de his. in princ. 28. dist. dispensatur tamen à Papa, vt in sexto anno possit insigniri clericali caractere: & completo illo sexto anno, vt beneficia simplicia obtinere possit.

Post septem annos clericus fit.

7 Ad beneficia autem quaecunq; dispensare Papa potest in septimo completo, vt inferius dicam in tract. dispen. super defectu aetatis, videat tamen causam: alioqui iudicium sibi praeparat Papa, si cum isto minore dispenset sine ratione, sola affectione motus.

8 Habilitas personae consideratur respectu dantis, & eius cui datur: dantis, an is, qui concedit, dare hoc possit. l. naturali. §. 1. ff. de confir. tuto.

9 Videndum est, qui primam tonsuram concedere possint: Resp. Papa, qui etiam solo verbo potest presbyterum facere: te- ste Angelo in l. 1. c. de sent. passis, quem refert & sequitur Fel. in dict. c. 1. num. 23. col. 6. de constitur. Ipse enim introduxit formam, quam tollere potest. ff. de sponsal. l. si puellae.

10 Solet tamen ipse solennia quaedam in illis seruare, sine quibus actus vix recipere-tur.

11 Etiam episcopus clericos in sua dice-cesi creare potest: dicto. c. 1. & per totum de temp. ord. lib. 6. & archiepiscopus in suo archiepiscopatu, non autem clericos suffraganeorum: dict. c. 1. de temp. ordin. in 6.

12 Itaq; episcopus primam conferre potest tonsuram, siue in episcopatu, siue extra: cum collatio tonsurae sit voluntariae iurisdictionis: ergo suos subditos vbiq; non alienae diocesis viros ordinare potest, teste Albert. in l. emancipati. ff. de adoptio. extra, suis Barba. in c. nouit. de officio legati. subditis conferre potest.

13 Etiam non petito consensu episcopi territorij, secus in iurisdictione contentiosa: vt not. in clem. vna, per illum. tex. de foro compe.

14 Interdum ab abbate prima confertur tonsura, si ipse benedictus sit, & presbyter: sed monachis tantum & conuersis monasteriorum suorum, & qui ad illa conuolauerint, & in quos ecclesiasticam, & quasi episcopalem obtinent iurisdictionem: alios autem ordinare non possunt, nisi id eis competat ex pleno sedis Apostolicae priuilegio. c. abbates, in fin. de priuileg. lib. 6. Gloss. in cap. de temp. ordin. eod. lib. cap. cum contingat, de etate & qualitat. vbi Doctores. quoman. §. distinct. c. cum inter, de re iudic.

15 Et alij, quam religiosi, promoti ab abbatibus debent ostendere abbatis priuilegium, super quo fundant intentione suam. l. actor. C. de probation. aliàs non proderit eis tonsura ab abbatibus concessa: Parisius in consilio centesimo vigesimo quinto, An collatio, in quarto volumine.

16 Interdum à prioribus etiã haec tonsura confertur: doct. in d. c. abbates. Idẽ tamen ex priuilegio, & sicut abbates, de quibus supra dictum extitit: & haec tonsura vocatur

Primam ton suram quis concedere possit. Episcopus primam ton suram, & in episco-patu, & extra, suis subditis conferre potest. Abbas & prior qui-bus, & quã do tonsurã conferant.

estur aliquando corona. c. fin. de cler. coniugat. cle. 2. vbi gl. de vit. & ho. cler. & vulgus Occitanorum ita vocat, & interdum vocatur clerica. c. P salmista. 23. dist. vbi Prapo. hoc scribit: quia per eam fit clericus is, qui ea honestatur.

17 Item consideratur habitus respectu recipientis, sed quæ in recipientibus habitus requiritur: Respon. si ab abbatibus & prioribus conferatur, requiritur quod suis monachis, non alienis conferatur. ca. abbates, de priuile. & in suo monasterio. cap. quoniam. 69. distin. & post professionem, alias suscepta tonsura, is posset postea exire, & fraus fieri, quæ præcauenda est. cap. 1. de ser. non ordin. Doct. in cap. religioso, de sent. excom. lib. 6.

18 Valeret tamen, si intra annum professionis esset collata, licet is dimitteret illam religionem, quia non annullatur id, quod iure factum fuit: per reg. iuris factum legitime de reg. iur. lib. 6.

Tonsura 19 Si verò episcopus conferat tonsuram, requiritur quod hi quibus confert, ori sint in suo episcopatu, vel ibi habeant domicilium, vel beneficium, nisi habeant literas dimissorias. cap. cum nullus, de temp. beneficium ord. in 6.

perpetuum 20 Beneficium dico perpetuum, ideo non possit promoueri collegiati, seu burfarij, vbi obtinent ad tempus collegij locum: quia hoc non est perpetuum. idem si haberet fructus præbendæ ad docendum pueros. c. quia nonnulli, de magist. vbi Host.

& domici- 21 Ideo habentes beneficium in commēdam per sex menses, non possunt ratione illius beneficij promoueri ab episcopo illius beneficij, quia non datum est eis perpetuum. ca. nemo, de elec. lib. 6. nisi in religiosis habentibus beneficia manualia: clem. vnicuique, de sup. neg. prelat. quia pro perpetuis quo ad hoc habentur. l. sufficit. ff. de cond. indeb. gl. in c. si gratiose, de refer. in 6.

22 Potest etiam episcopus tonsuram conferre monachis degentibus in monasterijs sui episcopatus, nisi sint exempti: quia tunc licentia Papæ requiritur. d. cap. cum nullus. §. si vbi Perus. sed alij firmant contrarium, quod etiam exempti ordines ab epi-

scopo recipere possint: quod est valde fauorabile, & tenendum.

23 Bene tamen poterit tonsuram concedere episcopus consiliarius, & aliis habentibus officium perpetuum in diocesi: vel quasi perpetuum, quia ibi censetur habere re domicilium. Bart. & alij in leg. i. ff. ad mun. conferetur, non autem famulig.

24 Non posset tamen episcopus conferre tonsuram, vel ordines alicui famulo suo alienæ diocesis, ratione familiaritatis: & quia non censetur ibi habere domicilium famulus, vbi seruit, secundum Dom. & Phil. in d. c. cum nullus: nisi haberet aliquod beneficium, vel domicilium ibidem: requiritur etiam quod hic sit bonis moribus præditus. d. c. cum in cunctis, de elect. & l. scire. in si. ff. de tutor. & cura. dat. ab his.

25 Item illiteratus ordinari non potest. Illiteratus c. precipimus. 34. dist. & c. illiteratos. 36. distin. non potest in c. si. de temp. ord. lib. 6. & in auth. de san. episc. promouendi. col. 9. quia literis carens sacris non potest esse aptus officijs. d. c. illiteratos. & episcopus qui nesciebat Donatum, fuit priuatus c. si. de eta. & quali.

26 Ego scio quosdam eo solo posse deponi, qui tantum sciunt legere, & scribere Gallicum sermonem, sed non Latinum: tamen per eorum astutiam nescio quo facto in animarum illorum fortè perniciem acqviserunt episcopatus, abbatias, & alia multa beneficia, & coqui, latomi, & armigeri, tibicines, & fortè infideles in hoc regno nostra memoria nõ dicam vnam, verum plures sibi vsurpant abbatias: sed quis est mortalium, qui hanc non videat insignem perniciè, & Ecclesias breui destrui, ac labefactari ab his, si diu sic regantur? Dicam cum Plalte egregio, Benefac Domine bonis & rectis corde.

27 Quod est verum, si omnino essent illiterati, promouendi non sunt, sed si scirent legere, possent habere primam tonsuram: Dominic. & Philip. in dist. cap. precipimus, iuncta gloss. 34. dist. quia tonsura est gradus primæuus, quæ solet iuuenibus conferri, de quibus spes est, vt studeant, & doctiores fiant: capit. fin. de temp. ordinana lib. 6.

*Episcopus
non dispen-
sat super
scientia.*

28 Nec poterit dispensare episcopus, ut illiteratus omnino tonsuram suscipiat, teste Innoc. in c. cum dilectus, de temp. ordinand. in d. c. in Bernard. de Luo in pract. cri. in ver. illiterati.

29 Quod intelligerem verum in viris iam ætate ingrauescentibus, sed in iuvene septem annorum potest episcopus cum modica scientia isti iuveni primam conferre tonsuram, habita ætatis ratione, quæ ostendit illum magnam callere non posse scientiam in illa ætate, & sub spe futuri studij illum promouere: sicut quandoque doctores conferunt gradum baccalaureatus primæuum iuuenibus acrimonia ingenij præditis, licet parum studuerint in rure: quia spem habent, ut ad maiora prochi debeant, postquam bono præditi sunt ingenio.

30 Forma conferendi primam tonsuram ponitur in pontificali, in principio, eam non pono, nam postquam aliquis est clericali insignitus caractere, præsumitur quod forma fuerit seruata & alia necessaria: ut docet in simili Panor. in c. nisi de preben. & forma intrinseca præsumitur. l. sciendum, ff. de ver. oblig. cap. si forte, de elect. lib. 6.

*Clericus in
ordinatione
promittit
quod fidei
catholicæ
tenet.*

31 Et in concilio Tolera. xj. fuit statutum, ut antequam clericus crearetur, canone promitteret scriptura propria, ut fidem catholicam syncera cordis deuotione teneret, iustè ac piè viueret, etc. *quoniam, 23. distin.* quod tamen hodie non seruatur.

32 Aduertendum est, quod interdum confertur tonsura, & alij ordines à suo episcopo, & quandoque ab alieno, si concedatur à suo episcopo, qui dicitur ratione originis, domicilij, vel beneficij: c. cum nullus, de temp. ordin. in 6. opus est, ut ipse concedat literas probatorias, & authenticas: verum quia in eis sæpius erratum videtur: ob id sic concipi solent.

*Formula literarum tonsuræ, &
in his requisita.*

Ioannes miseratione diuina, ac sanctæ sedis Apostolicæ gra-

tia, N. Episcopus, notum facimus vniuersis, quod nos anno & die infra scriptis, & in Ecclesia parochiali de Lesato nostræ diocesis officium visitationis exercendo, dilecto nobis in Christo Petro Robin, filio Petri Robin, & Ioannæ coniugium dicti loci de Lesato nostræ diocesis oriundo, in & de legitimo matrimonio procreato (prout fide dignorum testimonio nobis facta fides extitit) ætatèque, literatura, & aliàs idoneo comperto tonsuram contulimus clericalem, militiæ clericali adscribendo eundem. Actū vbi supra sub sigillo nostro magno rotundo, die 20. Aug. anno incarnationis Domini millesimo quadregesimo primo, testibus Ioanne Rotelino, & Gaspare Rito ad hoc vocatis, de mandato D. P. Rochet Secret.

Sicut autem Episcopus tonsuram conferat bastardo, solet addi dispensatio sic, & cum eodem super defectum natalium, quem patitur de presbytero genitus & soluta: ut etiam ad minores ordines promoueri, & beneficium ecclesiasticum, cui cura non imminet animarum si sibi canonicè conferatur, recipere, & retinere, liberè & licitè possit, & valeat, huiusmodi defectu non obstante, eisdem auctoritate & tenore dispensauimus, & dispensamus. In cuius, &c. Et ista dispensatio elicitur ex c. i. de fil. presb. lib. 6. de qua scribam, in tracta. dispensa. super defectu natal. inferius in secunda parte.

3 Notanda sunt in his literis tonsuræ requisita. Primò requiritur nomen episcopi in literis [quod probatur in c. in nomine. 73. dist. c. ego N. de iureiuran.] Ioannes, &c. nec solet cognomen addi, quia ex nomine satis est certus.

*Dispensatio
episcopi cum
bastardis
ad tonsuram
& ad benefi-
cium sum-
plex.*

*Requisita
in literis
tonsuræ.*

tus: ideo non debet amplius demonstrari, ut habetur in l. aff. de dote preleg. & notoria demonstratione non indigent. l. in prorem. ff. de act. emp. & si sola nominis commemoratio quicquam ambiguitatis non pariat, non fit alia expressio, per rex. in l. hac consularissima. C. qui testam. fac. possunt. ubi gl. nisi nomen & cognomen esset de forma, ut docet Alexan. cons. 27. vis. in 6. vol. & Alber. in tract. stat. in ver. instrumentum primo.

Episcopus debet recognoscere quis a Deo & a sede Apostolica habere.

4 Etiam in his literis solet describi miseratione diuina, & sanctae sedis Apostolicae gratia, ut etiam a sancta sede recognoscat se episcopatum habere. ca. ego N. de iure iurando. alioqui priuari posset episcopatu, si nollet recognoscere sedem Apostolicam: ut scripsi in art. 2. tract. ubi benef. ante vacatio. in cons. Reg. ubi scripti illos Principes, qui neminem nisi solum Deum in temporalibus recognoscunt, hac phrasi uti solere, gratia Dei seu diuina gratia, seu clementia: alios vero non maxime episcopos nisi sapiant haeresim, volentes Papam sua dignitate priuare: & tunc Papa debet eos episcopatu statim priuare, quia sic indignos se reddiderunt: & ego vidi quendam episcopum, qui nolebat hanc adijcere clausulam, [sanctae sedis Apostolicae gratia.] ideo praesumendum erat contra eum, & exitus acta probauit, &c.

5 Secundo, exprimi debet nomen episcopatus, videlicet Paris. episcopus vel alius, & hoc solet certum episcopum facere, ut cognoscamus, an quis a suo episcopo sit tonsuratus: ut docet per c. a. & per totum de tempor. ordinand. lib. 6.

6 Tertio debet exprimi in his literis, annus & dies date tonsurae: alioqui instrumentum sine anno & die non valet. l. generali. C. de rah. lib. 10.

Locus concessae tonsurae exprimitur.

7 Quarto, locus in quo est concessa tonsura exprimi debet. gl. vlt. in extrauaga. executabilis. 10. a. 22. & Specul. in tit. de instr. edit. §. 1. imo quidam locum loci ponunt, sic, Datu Paris. in templo nostrae Dominae, vel in aula episcopali: & prodest ad euitandam falsitatem, sed non est necessarium. ut testatur Ioan. de grassis, in tract. de substantia procura. in verbo actum in ciuitate: & ego in

his maxime vidi conscribi locum loci, [ut in ciuitate Paris. & in ecclesiastiali, &c.]

8 Quinto, exprimi debet nomen & cognomen eius, cuius data est tonsura, ad euitandum dubia & æquiuocationes de alio. l. ad recognoscendos. C. de inge. & manum. l. hac consularissima. C. qui test. fac. poss.

Nomen & cognomen recipiens tonsuram eiusque patris est exprimendum.

9 Sexto, nomen & cognomen patris ordinandi, & nomen matris, ex quibus progenitus est is, qui tonsuram suscepit, ut sciatur an sit filius legitimus, & ex quo ortus sit, & si pater mortuus sit, dicitur filius quondam talis. l. eius. ff. si certum petat. ubi gloss. & Doct.

10 Septimo, debet exprimi locus, in quo illi, qui suscipiunt tonsuram, degunt, ut dignoscatur, an episcopus potestatem habuerit dandi tonsuram illis: & solet dici loci talis de Balianicis nostrae dioecesis vel a Lesato: quia nullus potest ordinare clericum alterius dioecesis. c. a. per totum, de temp. ordina. lib. 6.

Natus an sit tonsuratus ex legitimo matrimonio licet testari debent.

11 Octauo, debet fieri mentio, quod is, qui tonsuram suscepit, natus est de legitimo matrimonio, & sic episcopus, vel ab eo delegatus, antequam confert tonsuram, debet duos saltem audire testes de hoc, & postea in literis attestari: alioqui non valebit tonsura collata bastardo, licet episcopus possit secum dispensare, etiam ad minores.

12 Sed non censetur dispensatum, si hoc non fuerit expressum, vel si episcopus nesciat defectum. c. 1. no. ubi Gloss. & Doct. de eate & quali. lib. 6. cap. 1. de filijs presbyt. Ibidem. Ideo superius scripsi dispensationem, quando episcopus confert tonsuram illegitimo.

Licet sciantur & attestantur, quibus creditur.

13 Nono, debet fieri mentio ætatis legitime, videlicet quod tonsuratus inuentus est in ætate legitima, ergo super hoc debet sciscitari episcopus a testibus, & parentibus, quibus etiam cum aliis in hoc creditur. l. de eate. ff. de minor. ubi Bart.

14 Quarto, infanti non debet conferre tonsuram, nisi religionem intraret. c. si. de temp. ord. lib. 6.

15 Et licet fiat mentio testium, tamen creditur his literis, tam super ætate,

quàm super matrimonio, per c. post cessionem, de probat. nisi quis vellet probare contrarium.

16 Decimò, de literatura promonendi etiam solet fieri mentio in his literis, quòd est inuentus idoneus in literatura, per cap. cum in cunctis, de electionibus. Nam illiterato conferri etiam tonsura non debet. d. c. fin. ibi illiterato: nec dicitur illiteratus, si legere sciat, vt superius scripsi: & in hoc etiam creditur his literis, nisi quis eas falsas probare vellet, super quibus est prius cogitandum.

17 Vndecimò, debet testari se dedisse ei tonsuram clericalem, eum adscribendo militiæ clericali, quòd potest vt plene scripsi, in fine concord. Franciæ contra Pet. de Ferrariis contrarium dicentem: quia ea quæ spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege: vt docet Diuus Paul. ad Gal. 5.

Testes in
tonsura
necessarij.

18 Duodecimò, debent in fine literarum duo saltem testes inscribi: vt in ore duorum vel trium stet omne verbum. cap. licet vniuersis, de testibus. c. relatum, de testam. licet literis quo ad hoc episcopi sigillo signatis crederetur. cap. post cessionem, de probat. sed stylus est seruandus.

Data, sigillum & secretarij signum in tonsuræ se debent.

19 Decimotertiò, datam literarum apponi necesse est, & quo die hæc gesta sunt, vt plenè scribit Ioannes Andreas in si. lib. 6. & ego in forma mandati in fine concordatis, & iste literæ sic confectæ faciunt fidem: ideo si ista non sint in literis tonsuræ, impugnari solent.

20 Decimoquartò, attestatur episcopus literas sub sigillo suo esse confectas: nam sigillum episcopi in literis apponi debet, & postea probant literæ, interuenientibus alijs necessarijs: d. c. post cessionem: vbi Doct. de probationibus: & dicere debet an sit sigillum rotundum, vel longum, magnum vel paruum: vt Doctor. notant in c. significauit, de appellat. & in cap. inter dilectos, de iud. instrument.

21 Decimoquintò, episcopi secretarius subscribit se in fine illis literis, de mandato episcopi, id se fecisse attestans, vt in l. hac consultißima, C. de testa. ibi, si enim autem testamento subscripserit. Multa super hoc

scripsi in tracta. nomina. q. 10. Hoc procedit, nisi episcopus se subscribat: quia tunc alia non requiritur subscriptio, cum maior sit episcopi auctoritas, quàm secretarij eius. [Regula est quod tonsura est probanda literis ad hoc factis. Nec probatur per literas aliorum ordinum. Limitatur ex diuturnitate temporis. Panor. in cap. fraternitatis, de cleri. non resid. Fel. in cap. super his, col. 9. de accus. & cons. 2. excellens docto. numer. 29. & 32. quia ex diuturnitate temporis omnia præsumuntur solemniter facta. l. si filius, C. de pen. heredit. Secundò propter integritatem ordinantis, quia non est verisimile quòd episcopus contulisset ordines sacros, nisi primò vidisset tonsuram. Panor. not. primò in c. nisi, per illum text. de prob. Et sic præsumendum est pro quolibet episcopo, siue fortè pro alieno, & ceteris qui non curant de ouibus, quia mercenarij & potatiles, vt plurimum sunt. Tertio si incidenter probande essent literæ tonsuræ, vt pote si velim probare tonsuram resignantis, mortui fortè, vel illius in cuius locum subrogari cupio, tunc sufficit aliquis probare literas aliorum ordinum. argu. l. quotiens, & ibi. not. C. de iud. Panor. in ca. illud, de præsum. & sufficit producere signaturam resignantis mortui, vel alterius quando incidenter eam produco, & sic in forum iudicij seruari vidi.

22 Et sic patet tonsuram literis probari debere, cum de ea fiant: vt hic per text. in l. licetis pro si qua per calumniam. C. de episcopis & cleric. banda. ibi Iacob. Butrig. & Pet. de Veronia, in additio. ad eum: & Guido Pape quæstio. 582. reperitur. & text. in cap. legum. 2. q. 1. Ibi, ordinatus à suis ordinatoribus literas accipere iubetur. Chas. a. in consuetu. Burgund. in ut. des. iustices. §. 6. gl. font. creues. nu. 12.

23 Quòd non procedit, si dicatur scripturam esse amissam, quia tunc per testes non el probari poterit, per l. testium. in fin. ff. de rebus quaestibus. l. as. in repetitione l. admonendi. colu. do tonsuræ 67. num. 186. ff. de iureiurand. & in l. hac consultißima. Cod. de testam. Guido Pape in decis. 474. de materia. facit. si solemnibus. Cod. de iud. instrum.

24 Inò etiam probari posset tonsura per

viam

unum testem. Bald. & Fel. in calicet vniuersis. in fin. de testib. quod limitauit quando ex hoc fieret magnum alteri præiudicium, utpote, si litigarem super beneficio: nam eo casu saltem per duos testes probatio fiet, per dictam l. restium. secus quo ad hoc ut iudex ecclesiasticus cognoscat. [Nam eo casu etiam possessio & habitus clericalis sufficit: teste Bald. in cap. dudum. i. col. m. vlt. de elec. 3. cap. si iudex. de sent. excom. lib. 6. Perr. Gerard. sing. 49. nota regulam, quia hoc casu res est parui momenti: vel nisi probaretur, quod obstante impedimento scriptura fieri non potuit. teste Nicol. Mil. in verbo probatio capellanatus.]

25 Et tunc potest hæc probari per testes, cap. 2. § 3. de cleric. peregrinan. nec sufficeret probare se esse in possessione clericatus per testes quo ad beneficia obtinenda, nisi probaret se clericum: vt docent Ioann. Andr. Archidi. & alij in cap. si iudex. de sent. excommunic. Gemm. conf. 91. præmittit. col. 1. Probis in cap. 2. de tempor. ordi. lib. 6. & Boer. in decis. Burdegal. quest. 171. si super. col. pen. vbi dicit repellendum quem in beneficialibus, nisi probet se clericum, sicut canonicus, vel beneficiatus probat se canonicè institutum. Archi. in c. ordinari. in verb. exhibere. de offic. ordi. lib. 6. [Et sic censuit Senatus contra: de quo scribit Ioan. Gallus in q. per arresta. q. 71. anno quo supra.]

26 Et sic in beneficialibus dicerem non posse probari tonsuram, nisi per scripturam, si nõ probetur eius amissio: vel quod non sit facta scriptura ratione impedimenti, sed in alijs casibus, vbi non est magnum præiudicium, vt in peregrinante, de quo dubitatur, an sit clericus, vel sacerdos, tunc & per instrumenta, & per testes probatio fiet. cap. 2. § 3. de cleric. peregr. alioqui infinitæ fierent in his beneficijs fraudes, & multæ falsitates committerentur, quibus est obuiandum: & hoc dicerem esse tam de iure canonico, quam ciuili, licet hoc dicant de iure canonico probari posse per testes, sed non de iure ciuili. [Etiam dicerem tonsuram non posse probari testibus, si fuerit firmel probata falsa, & non esse in registro collationum, alioqui daretur materia fal-

sum fabricandi, & delinquendi, quod iura abhorrent. l. iurigenium. §. si paciscar. ff. de pactis. & per indirectum falsa tonsura vera probaretur, quia testes postea de ea depnerent: & ita consului.]

27 Imò non solum oportet probare tonsuram literis, sed etiam quoslibet alios ordines. Antonius in ca. de clericis peregrinan. quem refert Felin. in ca. super his. vol. 9. numer. 18. in vltim. conclusione, de accus. quia vna res non debet diuerso iure censer. l. eum. ff. de vsucapionibus.

Ordines literis probantur.

28 Nec sufficeret ostendere literas sacerdotij, nisi alias etiam literas ordinum ostenderet, quia per saltum posset esse promotus. can. 1. de cleric. per saltum promotio: alioqui frustra fieret scriptura de quolibet ordine, si per ipsam non esset probandum, nisi esset integritas ordinantis.

Literas sacerdotij an sufficiat ostendere.

Panor. inc. nisi, de præb. & diuturnitas temporis eo casu literas presbyteratus ostendere sufficeret. Panor. in c. fraternitatis, de cleric. non residen. Felin. in d. c. super his, & consi. 2. excellens doctor. §. c. num. 29. & 32. [Nempe eo casu præsumptio est magna pro ordinante, quod tonsuræ literas viderit, non tamen plene probat in beneficijs: vt in d. c. fraternitatis. Doct. tradunt, maxime quando literæ tonsuræ fuerunt probatæ falsa, quia tunc præsumitur episcopum fuisse motum his falsis literis, & sic non esset aliqua præsumptio pro literis maiorum ordinum: alioqui per indirectum falsum probaretur. Putarem tamen sufficere, quando incidenter probanda tonsura esset, utpote si vellem resignantem probare fuisse clericum, producerem literas superiorum, vel aliquas ordinum, non exigitur vlla probatio: vel si vellem probare ius illius, in cuius locum subrogatus sum: vt probatur in l. quotiens. C. de iud. per ea que Panor. scribit in c. illud. de presump. maxime ratione diuturnitatis temporis. l. si filius. C. de perit. hered.]

29 Etiam requiritur, quod clericus deferat tonsuram ad modum spheræ in capite, alias peccat: quia venit contra præceptum. cap. prohibere. 23. distin. 1. bi præpos. Me diola. hoc asserit: debet etiam vestes deferre

Clericus nõ deferens tonsuram peccat.

decentes. esp. cler. ibi. & in clem. vlt. de vita & honestate. cler. Boer. in decis. Burdegal. q. 69. super questione.

De literis dimissoriis.

Interdum tonsura à non suo confertur episcopo iure, vt pote quando ordinatus habet à suo episcopo literas dimissorias, per quas episcopus subdito concedit, eamque dimittit episcopo alieno ordinandum.

2 Et aliquando istæ literæ sunt speciales, vt possit à tali episcopo ordinari, & tunc ab alio ordinatus nõ iuuabitur ordinibus sibi collatis: quia non habet ad hoc concessionem: nam postquam est concessum de vno, de alio est prohibitum. *l. cum prior. ff. de iud. c. nonne. de præsumpt.*

3 Aliquando literæ sunt generales, vt quis possit ordinari à quocunq; antistite, gratiam & communionem sedis Apostolicæ habente, vt in c. pen. de præser. vnde si episcopus fuerit excommunicatus, suspensus, interdictus, vel hæreticus, schismaticus, non poterit tonsuræ, vel alios ordines conferre, nec proderit ordinato. *c. quod seden. de offi. ord. vbi gl. alia iura adducit, etiam quia ad illum non est dimissus hic ordinatus: ergo sine literis dimissoriis esse censetur.*

4 Vel etiam sunt generales ad quoscunq; ordines, vt omnes ordines, à tali episcopo, vel à quocunq; antistite sumere possit: nam & quâdoq; aliquis sumit tonsuram, vel alios ordines ab alieno episcopo, in dicecesi tamen ordinati, interdum extra dicecesim, de quo inferius dicitur: & ego scripsi in tract. nomi. q. 14. num. 42.

Cautela vt Vnde si quis à non suo episcopo tonsuram sumpserit sine dimissoriis, cautela ab alieno episcopo collata profit. est, vt impetret literas perinde valere à Papa, vt illa tonsura perinde valeat, ac si data & concessa à suo fuisset episcopo: & hoc antequam alios sumat ordines, & antequam eidem conferatur beneficium: & hoc à Papa, non à pœnitentiariis, qui super hoc dispensare non possunt. *cap. i. in fin. de temp. ord. mand. in 6. quia si initium debile sit, superædificari valde non potest. ca. principis. u. q. 1. egi. ff. de except. rei iud.*

6 Nunc videndum est, quia de dimissoriis agitur, à quo hæ literæ dimissoriæ concedi valeant? Respon. ab episcopo originis, dummodo sit electus & confirmatus, possit licet non consecratus. *capit. cum nullus. de temp. ord. mand. in 6. vbi dicit etiam concedi ab episcopo domicilij, & beneficij, & à vicario generali episcopi, ac à capitulo sede vacante. Ibidem Perus. in c. fin. in fi. eo titul. Inferiores ergo has literas concedere non possunt. d. ca. cum nullus. nisi hoc facerent ex legitima consuetudine. gl. & Doct. ibi, & Ausred. in decis. 450.*

7 Imò superior, scilicet Archiepiscopus iure Metropolitanò subditis suffraganeorum tonsuram, vel ordines seu dimissorias concedere non potest; *Perus. & alii in d. c. nullus. quibus cōcedere possunt.*

8 Papa tamen iure suo has concedere Christianis omnibus potest. *cap. i. de temp. ord. lib. 6. ibi nisi à nobis specialem licentiam habeant, quia est generalis episcopus totius mundi. ca. fraternitatem. 71. distin. 8. c. cuncta, per mundum. q. 3. in eo tamen quod contulit beneficium alicui, vel episcopatum, nõ reseruat sibi ordines, saltem de consuetudine Franciæ, quicquid dicant doct. in d. c. cum nullus.*

Formula dimissoriarum literarum.

Videamus quæ debeant hæ literæ dimissoriæ continere, Respon. Primo nomen concedentis, vt dixi in tonsura. & cognomen illius, cui conceduntur, & permissio, quæ sic solet conscribi.

Ioannes, & c. Petr. & c. vt à quocunq; D. Antistite ritè & canonicè promotò gratiam & communionem sanctæ sedis Apostol. obtinent. quem propter hoc adire malueris primam tonsuram accipere, & ad accolytatum ceterosque minores etiam subdiaconat, diaconat. & presbyterat, sacros ordin. statutis à iure temporibus

poribus valeas promoueri, eidem Domino Antistiti conferendi, tibi que ab eodem recipiendi extra tamē ciuitatem & diocesim nostras tenore presentium concedimus, & impartimur facultatem. Datum, &c.

Primo concedit episcopus, vt ab Antistite ritē promotō, ergo si non fuerit promotus secundum iura canonica, vel nullo modo non est episcopus: vnde non potest ordines conferre, nec alia facere, quæ ad episcopum pertinent, etiam cōsuetudine distante: quæ reprobatur *in c. quanto. de consuet.*

*Nomina-
tus à rege
dimisso-
rius non
concedit
nec ordi-
nes.*

*Nomina-
tus à rege
fructus re-
cipiens est
intrusus.*

3 Vnde si fuerit quis à Rege nominatus episcopus, & non fuerit etiā Papa prouisum, non potest dici episcopus. *c. quod sicut de electio.* Ideo literas dimissorias concedere non potest, nec alia quæ ad episcopum pertinent exercere: quod si fecerit, intrusus est, vel si fructus receperit, etiā ex nominantis permissione, quæ non potest iuri canonico derogare, iure priuatus & inhabilis est. *c. auaritie. de elect. lib. 6.* Ideo non valebit postea prouisio Papæ illi facta, nisi faciat mentionem, quod fructus in vim folius nominationis receperit, & alios actus fecerit, vt inferius abundantius dicitur.

4 Non tenebitur tamen ordinatus probare episcopum fuisse ritē ordinatum: quia præsumitur, quod fuerit ritē ordinatus, sed qui allegaret illum non fuisse ritē ordinatum, hoc probare debet: quia is qui dicit, probat. *l. ei qui. ff. de probat.* [Gratiam & communionem sanctæ sedis dicitur habere episcopus nō excommunicatus, nec suspensus, nec interdictus. *cap. quod sedem. unicta glos. de offic. ordi. & cap. pen. de præscrip.* vnde quidam solent hoc in his dimissoriis exprimere.]

*Sacri ordi-
nes in di-
missoriis
exprimen-
di.*

5 Dicit etiam sacros ordines, quia concedendo recipi minores, vel ordines tantum, non intelligeretur concedere de maioribus. *c. n. de temp. ordin.* Ideo oportet & sacros exprimere, vt in literis dimissoriis ex-

primi est solitum, ibi etiam subdiaconatus, &c. nam cui conceditur minus, non conceditur maius *per reg. iur.* sed e contrario, & quidam solent etiam inscribere, promoueri valeas, sub tit. talis E. ccl. ne postea ei episcopus providere teneatur. *ca. episcopus. de præb.* [Et episcopus concedens dimissorias tenetur providere, non autem promouens. *ca. si episcopus. de præb. in 6.* nisi in literis dimissoriis dictum fuerit, si ad hoc idoneus, debiteq; intitulus repertus fueris, super quod conscientiam episcopi promouentis in hac parte oneramus, & tunc promouens tenetur inquirere de ætate & de peritia volentis promoueri, ac de titulo & de aliis necessariis, alioqui ipse tenetur.

6 Postea subiungitur in literis dimissoriis statutis temporibus, quia maiores ordines certis temporibus & præstitatis conferri debent. *c. 1. de temp. ord.* nec valet consuetudo in contrarium. *c. 2. ibidem.* Alia dicam inferius in literis de non promouendo: sunt tamen quidam adicientes clausulam, dummodo ætatis & literaturæ sufficientis, aliasque idoneus repertus fuerit: & tunc promouens tenetur illum examinare, & alias de sufficientia inquirere: *c. si episcopus. de præb. in 6. 1. bi. Doct.*

7 Prima verò tonsura quolibet tempore & die cōferri potest, quia in ea tempus non exprimitur. *Hosten. in c. pen. de temp. ordinand.* & hoc seruatur de consuetudine, teste *Agidio de Bellamera, in ca. 3. q. 3. ibid.*

*Tonsura
quolibet
tempore
concedi-
tur.*

8 Idem datur potestas episcopo alieno, tonsuram & ordines conferendi, eo: quia illi est à iure sublata propter iniuriam, quā fecit episcopo, cuius subditum ordinat. *c. 1. & c. cum nullus. de tempo. ordin. lib. 6.* & per rationes superius adductas.

9 Datur etiam subdito facultas recipiendi, quia etiam à iure ei prohibitum erat recipere, & ista sunt correlatiua: quia postquam episcopus alienus non potest dare: ergo non subditus non potest recipere, & quod in vno correlatiuorum statuitur, & in reliquo locum habet. *l. n. & 2. C. de cupres. l. n.* sufficit tamen dare licentiam recipiendi: nam eo ipso ratione annexionis vide-

tur

tur & data facultas conferendi: *ux. inc. 2. de temp. ord. lib. 6. ubi Perus. in 3. not.*

10 Et sic ubi cunq; iura prohibet aliquid fieri in fauorem certae personae, de consensu illius personae hoc fieri poterit, vt hic: & sic tonsura data ab alieno episcopo, de voluntate sui episcopi valet, & sine voluntate & licentia non. *per cap. primum, & per totum, de temp. ord. in 6.*

Dimissoria tonsuram, & ordines praecedere debent, nec valebit rati habitio.

11 Ex quo patet, quod dimissoriae praecedere debent tonsuram, & ordinum collationem: ideo non valet rati habitio episcopi, nec ipse hoc ratum habere potest, sed tantum Papa per literas perinde valere hoc approbare potest: quia ratum quis habere non potest, quod suo nomine gestum non est, *per regulam ratum, de reg. iur. lib. 6. c. cum quis, de sentent. excomm. eod. lib. cap. 1. de temp. ord. ibidem.*

12 Quod probatur, quia per canones sine dimissoriis irrita est ordinatio. *c. 1. & c. si quis, 71. distin.* ergo postea rata haberi non potest: quod enim in initio vitiosum est, non potest conualescere. *l. quod in initio, ff. de reg. iur. quicquid dicat gl. in d. c. 1. 71. distin. & Probus in d. c. 1. de temp. ord. lib. 6.* dicens prohibitionem non inueniri iure factam: tamen vides contrarium: & *tex. in c. 1. in 9. q. 2. dicit, nec ordinatio rata erit, nec vires vllas habebit: sic consuluit Pet. Paris. consi. 179. stante de fe. Au. col. 1. vol. 2.*

13 Ratio est, quia per hoc pax inter episcopos seruetur, tollitur discordia que nasceretur ex ordinatione alterius. *c. illud, & c. primatus, 71. distin.* & sic tonsura non prodest, tam ratione prohibitionis iuris quam etiam annullantis, etiam quia excommunicati & indigni se faciunt communiter in aliena patria promoueri. *c. 1. de temp. ord. lib. 6. nempe infames loca suae nationis fugere consueuerunt. c. cum depurati, de iud. in 2. gl. c. d. u. c. 19. q. 2.*

14 Nec obstat cap. Salonitanae. 63. dist. quia ibi non probatur, quod per rati habitioem episcopi confirmetur ordinatio: sed ibi episcopus relaxat ex corde iniuriam, quam ordinatus sibi fecerat. probatur ibi: ego autem praeeptioni pietatis eorum obediens, eidem maximo, qui me nesciente

ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me, vel responsum meum praetermittere praesumpsit, ita ex corde relaxaui, ac si me autore fuerit ordinatus.

15 Nec obest, quod iura loquuntur de episcopo ordinante clericum, secus si laicum: quia ille, qui est clericus, est effectus iurisdictionis episcopi: laicus vero stat sub temporali iurisdictione, & non habet episcopum: vt dicit Guido Papae in *decis. 449. laicus*, sed hallucinatur: nam omnes laici in dioecesi permanentes sunt sub iurisdictione spirituali episcopi, & sic habet episcopum: si non haberent episcopum, essent acephali.

16 Et a quo confirmarentur? ac christiana reciperent, & alia spiritualia? Imo episcopus ordinando laicum alterius dioecesis plus delinquit, quam ordinando clericum: quia subtrahit eum, & a iurisdictione corporali, & spirituali, & a plebe eum usurpat. *c. primatus, 71. dist.* sed ordinando clericum tantum a iurisdictione eum spirituali subtrahere nititur: & sic non tantum est delictum: & maius est in fundamento delictum, quam in aliis: quia ubi non stabit fundamentum, non poterit superaedificari, nec alii sumi ordines. *l. egi, de except. rei iud. c. cum Paulus, 1. quaest. 1.* & idem in utroque casu scribit sic de monte Lauduno, in *c. primo, de tempor. ordinan. in 6.* dum textus ibidem dicit clericum. idem est, ait, si de laico, faceret clericum, *infra, eod. cap. ult.* & idem dicit de monte Lauduno, in *d. cap. cum nullus, cum sit eadem & maior ratio in ordinando laicum: ut dixi superius, & hoc probat Perus. & alii ibidem. [Praeter ea ordinatio dicitur irrita, cap. illud, 71. dist. & prohibet Papa, ut nullus cum isto sic promotus dispenseret, in c. 1. de temp. ord. in 6. ergo sic promotus est inhabilis, alioqui non requireretur dispensatio. & iste sic promotus non gaudet privilegio clericali in beneficalibus, & ita iudicatum fuit, vt testatur Chassa. in consuetu. Burgund. in tit. dies iustices, §. 6. glos. font. cruic.]*

17 Item in d. cap. primatus. 71. dist. dicitur, quod episcopus non debet laicum usurpare de plebe aliena: ergo loquitur et-

iam

iam in laico, licet doctor. contrarium asserant, etiam quia ius prohibet episcopo alienum ordinare, alienus est laicus, & sic prohibitus, & illa prohibitio actum nullum facit. *l. non dubium. C. de legib.*

18 Tamen tempore suspensionis episcopi ordinantis poterit clericus ab alieno episcopo ordinari, sicut in laico. *c. 2. ubi Perus. in 2. not. de temp. ordi. lib. 6.* poena tamen non habebit locum in ordinante laicum, ut dicunt doct.

Clerici absque dimissoria quibus quando ab alieno ordinari possint episcopo.
19 Ideo in uno casu clerici absque licentia proprii episcopi ordinari possunt ab alieno episcopo, si episcopus proprius fuerit suspensus, eo quod alienos ordinaverit, alienus suos ordinare poterit. *cap. 2. de temp. ordi. lib. 6.* sed ipsi ordinati tenebuntur probare episcopi suspensionem per declarationem Metropolitanum; alioquin non crederetur ordinato, per *c. cum secundum leges. de here. lib. 6. doct. in c. cum in iure, de offi. delega.*

20 Etiam in alio casu, quando episcopus habebat à Papa potestatem exercendi pontificalia in qualibet diocesi, tunc ratione privilegii valebit: sed retineas privilegii exemplum, si lapis: alius non creditur tibi.

21 Et sic in hac materia casus sunt faciendi sequente: primus est, quod collatio tonsuræ facta ab alieno episcopo non prodest, siue collata fuerit in diocesi ordinati, siue extra, dummodo ab alieno episcopo sine consensu proprii episcopi, ut supra conclusum fuit.

Tonsuratus ab alieno episcopo non est idoneus ad beneficium.
22 Unde hic promotus non erit habilis ad beneficia, sicut non haberet tonsuram: *cap. si de cleric. excom. ministr.* quia paria sunt nullam habere tonsuram, & habere inutilem: nam quoties vitiose cautum est, pro non cauto habendum est. *l. quones. ff. qui sacrisda. cogm.*

23 Ideo impetrans beneficium à Papa, & non exprimens se promotum ab alieno episcopo, nulliter impetrat, & subreptitia est illius impetratio: nam si Papa sciisset istam tonsuram nullam, ei beneficium non contulisset, vel saltem non ita de *levi. c. postulasti, in fin. de rescri. Oldra. consi. 215. puncta.*

col. penult. nam hic suspensus est quo ad se, teste Ioan. Andre. in cap. quod translationem, de tempo. ordinar. & dom. Gemi. in c. eos, illo titul. in 6.

24 Et suspensus quo ad se, est priuatus omni actu spirituali, tendente ad suspensionem commodum: ut docet Anto. Butri. *in d. c. si de cleric. excom. ministr.* ob id redditur inhabilis ad obtinenda beneficia. *c. cum bono, de cta. & qual.*

25 Secundus casus, ordinatus ab alieno episcopo de sui episcopi voluntate: ritè ordinatus censetur. *c. 1. & per totum de tempo. ordinar. lib. 6. vide Paris. in consi. 125. an collatio, in 4. vol.*

26 Quæ voluntas præsumitur in dubio propter ordinantis autoritatem. *c. nisi, ubi Panor. nume. 1. de præb. & Oldra. dic. consi. 215. nu. 9. Guliel. de Monte laudu. in c. 2. de tempo. ordi. lib. 6.*

27 Oportet tamen quod promotus probet istam voluntatem per literas dimissorias patententes. *capit. 1. ibi, per eius episcopi patentes literas, causam rationabilem continentem, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare, eodem titul.* *Causa in dimissoriis non assignatur.*

28 Nota tamen quod licet episcopus in literis dimissoriis teneatur assignare causam, quare non ordinavit illum, quem alieno episcopo dimittit, hodie tamen de consuetudine non vidi episcopos assignare ullam causam, quam consuetudinem puto valere.

29 Tertius casus est, ordinatio sine consensu episcopi facta, rata postea haberi non potest ab episcopo, quia non est suo nomine facta, *cap. cum quis. de sent. excom. lib. 6. &* non proderit ordinato ratihabitio episcopi, siue expressa, siue tacita, sed in hoc Papa requiritur confirmatio, quicquid dicat Philip. & alii *in cap. 1. de tempo. ordinar. lib. 6.* ideo literis perinde valere utendum erit. [Et hoc probat *cap. Lugdunensis. q. 2. ubi Papa approbavit illos promotos, licet gl. ibi in cap. 1. contrarium dicat.*]

30 Quartus casus est, quod sicut episcopus beneficii potest ordinare priorem suæ diocesis, sic poterit ordinare ipsius soci-

am, quandiu manet focius, & quod iuris est de priore & de socio: hoc expressè dedit Ioan. Andr. in regula cui licet. col. 5. versi. secundo inducitur. de reg. iur. lib. 6. in incertura. nam privilegium personæ respicit familiam, *authent. habita ubi. scripsi. C. ne filius pro patre. cap. licet. de privileg. li. 6. scripsi in scholastico privileg.*

31 Sic licet cum uno socio dicere horas, *cap. quod in re, de penit. & remis. elem. fin. de celebrat. miss. facit l. si communem. ff. quemadmodum. servit. amittat.*

32 Istam opinionem vix probarem, si non haberet focius ille originem ibi, vel domicilium, vel non esset religiosus ibi: ut notat Perus. in d. c. cum nullus. ut ult. not.

33 Alioqui quilibet posset sic facere ordinari aliquem, & postea dicere esse suum focium, & sic auferretur potestas alterius episcopi, quod non est permittendum.

Voluntas episcopi probare licetis debet quo ad dimissionem sine & ordinum.

34 Quintus casus est, quod dimissoriae literæ postquam fieri debent: ergo probatio debet fieri per scripturam. *d. c. 1. & 2. de temp. ordin. lib. 6. & c. extraneo. 7. dist. gloss. in ca. 1. de cens. lib. 6. Alex. consil. 17. videtur, in fin. 7. vol. Felin. in c. super his. col. 9. nu. 12. de accusat. & in summa. 7. distinct. & per totum.*

35 Sextus casus probatio voluntatis seu licentiæ, quoad episcopum conferentem tonsuram in alia diocesi probari per literas, testes vel alio legitimo modo: quia illa potestas non potest sibi concedi, nisi de voluntate alterius episcopi: ergo illius voluntas probari debet per ordinatum, *Chaf. in cons. 20. & n. 9. & seq. nam qui hoc dicit, probare debet. l. ei qui. ff. de prob.*

36 Quod probatur, si in literis episcopi conferentis ordines, inscripta fuerit licentia episcopi, in cuius diocesi celebrat ordines: vel si episcopus, qui confert ordines, dixerit se hoc de licentia & mandato episcopi fecisse: quia non est verisimile, quod hoc fecisset, si episcopus illius diocesis non dedisset licentiam: & quia tunc potuit hæc licentia in actu ordinum intervenire. *Cardi. in c. alberticus. de testib. Felin. in c. de iur. col. 12. de re iud. num. 27. [Cepol. in l. signa-*

torius. q. n. ff. de ver. sign. & Purpu. in l. i. nu. 57. ff. de offi. eius.]

37 Maxime hæc probatur licentia episcopi, si sigillo episcopi, in cuius diocesi ordines collati sunt, sigillatæ fuerint literæ tonsuræ, & aliæ quia sigillum probat voluntatem. *cap. post cessionem de prob. & in qui diceret contrarium, haberet probare furtivum esse sigillum, vel adulterinum, quod facile probari non posset. c. tertio loco. de prob.*

38 Et sic promotus in aliena diocesi, oportet quod habeat literas dimissorias, promotus verò in sua diocesi, ab alieno episcopo: oportet quod probet episcopum alienum habuisse voluntatem sui episcopi, ad conferendum primam tonsuram, & alios ordines, quod potest probari, ut superius dixi, & aliis literis concessionis, ac aliis legitimis modis.

39 Literæ dimissoriæ concessæ an morte concedentis extingantur, quod non videbatur: quia gratia perpetua esse debet. *l. falso. C. de divers. rescr. & hæc videtur gratia, etiam quia capitulum sede vacante concedit. cap. cum nullus, de temp. ord. lib. 6.*

40 Contrarium videtur, quia mandatum seu voluntas alicuius morte mandantis finitur. *l. mandatum. C. manda. cap. si gratiosè. de rescrip. lib. 6.* ista est voluntas concedentis, ergo est morte ipsius concedentis extincta: & sic post mortem concedentis non dicitur quis voluntatem habere episcopi: quia morte finita est: nam mors omnia solvit. *§. deinceps. ma. then. de nup. coll. 4.*

41 Quod est verum si non fuerit promotus, sed si fuerit promotus ad tonsuram, & minores ordines cum illius episcopi voluntate, licet postea moriatur episcopus, poterit etiam ad alios promoveri ordines, si nescierit eundem esse mortuum, alioqui novam voluntatem & dimissorias cautius est habere quo ad alios ordines.

42 Nam quoad suscipiendos finita est prima voluntas, cum ista diuidi possint, & quia inferretur iniuria nouo episcopo, si hoc fieret sine voluntate eius. *per d. c. cum null.*

Literæ dimissoriæ an morte concedentis extingantur.

nūllus. *Ult. de temp. ord. li. 6. & posset capitulum ex gratia omnibus concedere etiam inhabilibus, quod esset graue episcopo inuites postea permittere in suo episcopatu celebrare.*

Gratia an per mortē episcopi ex parte.

43 Tamen statuta facta à legato durant post mortem legati, vel post eius discessum. *c. si. de off. leg.* Sic potest dici in concessis à capitulo sede vacante, & hoc docet expressè Ioan. Imol. *in ca. 2. in fin. ne sede vacan.* unde tenendum est, quod gratia ista per mortem episcopi non expiret, quando ab eo est iure concessa, nec etiam si concessa sit à capitulo expirabit finita capituli potestate, quia gesta à capitulo valida sunt, & durant si rectè gesta sunt. *c. his que de maior. & d. c. uno. illo tit. lib. 6. Ancl. in c. 1. in fin. ne sede vacan. Federic. de Sen. conf. 16. capitulum.*

44 Poterit tamen episcopus reuocare ea, quæ nondum sortita sunt effectum. *arg. c. si qua de rebus. 12. q. 2. Pan. in d. c. cum olim. versic. 7. de maior.* quod si non reuocauerit, potestas data remanebit, quod est valdenotandum.

45 Sunt tamen quedam commendatiua litera, quæ dantur presbytero peregrinari volenti, ut ei liceat in aliena dicecesi celebrare, aliàs non poterit. *c. extraneo. & c. seq. 71. dist. 1. de cleric. peregr. scripsi in l. dimissorie. ff. de verb. signif. & formam vide 73. dist. 1. & seq.*

Quot modis beneficia acquirantur.

Iuste & iniuste beneficia acquirantur.

HIS præmissis adnotandum est. Quot modis beneficia acquirere possimus? Respond. duobus modis, iuste & iniuste: iuste per titulum habilem & canonicum, de quo loquitur regul. 1. *de reg. iur. lib. 6. ubi beneficium ecclesiasticum sine canonica institutione obtineri non potest, ergo cum canonica institutione iuste obtinetur, iniuste sine canonica institutione, & titulo legitimo, Institutionem verò hic accipimus pro quacunque prouisione, ut declarat Pan. &*

alii in c. auctoritate. ac in rub. de inst. post Dis. & alios in d. reg. 1.

2 Igitur quicumque non habet canonicam prouisionem, iniuste acquirat, videlicet si per simoniam fortè usurparit, ut per totum. *tit. de simon. de qua multa scripsi in tit. de electio. derogat. in verb. simoniaco, in Concord. & in addit. ad tract. de simo. Ioan. Naucleri, quem modum sciunt trapetita simoniaca hæresis, ut docet text. in capit. 1. 23. dist.*

3 Vt si permutauit beneficium cum bonis, vel officiis temporalibus, simonia est. *c. si. de reuoc. permui.* Resignans quippe beneficium fratri uxoris, ut ille bonis patris renunciaret in fauorem resignantis beneficium, vel ut maiorem consequeretur dotem, committit simoniam. *Doct. in c. nobis, & per totum, de simo.* licet frequenter fiat à malis & perditis hominibus, sed vxor sic capta parum uiuet, vel is qui sic eam duxit & filii sic progeniti quandoq; patris iniquitatem, cum Deus hoc voluerit, portabunt.

Resignans beneficium fratri uxoris, quando simonia committat.

4 Et sic tribus potissimum modis hæc simonia contrahitur, primò à manu, ut si pecunia detur, ut superius dixi, quando aliquid datur, vel suscipitur, & dantem & accipientem pariter damnatio Simonis titur. *inuoluit. c. quos constituit. & c. placuit. 1. q. 1. & per totum tit. de simo.* nam beneficia ecclesiastica sunt Dei dona, quia à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, ideo gratis dari debent. *c. saluator. & c. res ecclesie. 1. q. 3.* & simonia committitur, etiam si aliquid temporale remittitur. *vt in c. veniens. 1. de testibus.*

5 Secundo à munere: munus enim ab obsequio est seruitus indebitè impensa, ut si quis seruiat episcopo sine stipendiis, ut ei pro seruitio conferat beneficium, vel stipendia, quæ eidem famulo debebantur ab episcopo, ipse remittit, ut episcopus eisdem prouideat, simonia est. *c. sum nonnulli. 1. q. 1. & hoc etiam est frequentissimum: quod utinam esset ignotum, & procul exularet ab episcopis.*

Seruitus episcopo ut beneficium ab eo obriueat, simonia est.

6 Non dico tamen quin episcopus pos-

fit suo famulo conferre beneficium, si fit idoneus moribus, ætate, & scientia, ut dicitur in cap. cum in cunctis. de electio. dummodo hoc non fiat habita solum ratione seruitii, stipendorum, sed meritorum: at pauci illorum famuli beneficia sic obtinent hodie, sed quidam prælati ignari ignaros promouent, ac illis beneficia conferunt, doctos verò relinquunt.

Rogus pro indigno ut beneficium obineat, simoniam committit. 7 Tertio munus à lingua dicitur favor indebitè impensus: ut si quis roget episcopum, ut conferat beneficium non digno ob consanguinitatem, seu seruitium, vel quia ei notus est, simonia est: secus si quis roget, pro digno, & tunc is rogans meretur. d. c. sunt nonnulli. & c. etiam. de etate & qualitat. scripti in verb. simoniæ, in tit. de electio. in Concord.

8 Simoniam etiam committit qui solo sanguinis ardore motus confert beneficium consanguineo, ut nunc ferè omnes prælati. ca. uno. §. omnibus. & ibi gl. in verb. carnalitate. ut ecclesiast. benefic. quod est verum, si habita tantum ratione sanguinis conferat, secus si ille mereatur, sicut extraneus: & tunc laudandus est conferens. ca. non satis. 26. dist. gloss. in c. r. de cohabit. cle. & mulier. etiam scribit Gratianus in c. sunt quidam. r. q. r. his verbis: Sunt quidam qui vel violentia, vel fauore non permittunt ecclesias regulariter ordinari, hos etiam decreuimus ut sacrilegos iudicandos: illa itaque preces reiciendæ sunt, quas vel ipse, qui promoueri cupit, vel amici eius fundunt, non spirituali sed carnali affectu, & quas non charitas interueniens, sed ambitio supplicans extorquet. c. filium. in sim. q. r. nec sunt nostri omnes prælati ab hoc sacrilegii crimine exempti, qui ad preces mulierum vel hæreticorum, seu aliorum beneficia ignaris sine examine conferunt. vel illis, nesciunt nunc quid faciunt.

Simoniacus quomodo debeat sibi providem. 9 Quarto simoniacus si velit animæ suæ providere, debet relinquere beneficium, vel illud à Papa impetrare narrando simoniam, & quod detur ei perinde valere: & committi debet absolutio à labe simoniæ, & excommunicationis, & irregularitatis incurse: & deinde poni debet in literis.

Nos enim si absolutionem & dispensationem huiusmodi per te fieri contigerit (vt præfertur) volumus, & eidem N. Apostolica autoritate concedimus, &c. ut in aliis perinde valeat, ac si ab excessu excommunicationis absolutus, ac cum ea super irregularitate prædicta dispensatum extitisset, &c.

10 Quintò iniuste acquiritur beneficium, si precibus hæreticorum fuerit collatum. capit. 2. §. ad hæc. de heret. lib. 6. ubi sic scribitur, Ad hæc quoscūq; viros ecclesiasticos eos, qui ad preces huiusmodi pestilentium personarum dignitates, personatus, & quacūq; alia beneficia ecclesiastica sunt adepti, ex nunc priuamus taliter acquisitis, volentes quod tales & habitis careat perpetuò, & si receperint illa scienter, ad alia vel similia nequaquam imposte- rum admittantur.

11 Sextò iniuste acquiritur, quando per vim, vel aliàs per iniuriam aufertur beneficium ab eo, qui iuste fuit prouisus: ut in capitulo primo & per totum. de restitu. spolia. videmus sæpius hos diabolicos deuolutarios, iudices habentes propitios, quos pecuniis corrumpunt, interdum ob id pauperes priuari optimis beneficiis: sed istorum relinquamus insaniam, & Deum, ut respiciant, oremus.

12. Sunt & multi parentes, qui emunt suis filiis, vel consanguineis beneficia, & eis per fas & nefas acquirunt, & patres & filii in inferno quandoque cruciabantur, & istorum stultorum infinitus est numerus: ut scribit Ecclesiastes. ca. r. in fin. sed utinam intelligerent, & nouissima præuiderent, & illud dictum præ oculis haberent, Quid prodest homini, &c.

13 Et ferè hodie isti vicarii sunt simoniaci, & episcopos suos simoniacos faciunt, quia licet à iure sit prohibitum, ne episcopi recipiant aliquid pro beneficiorum collationibus. cap. non satis. & capit. r. de simoniac. fuit tamen decreto senatus permissum, ut aureum tantum & non plus reciperent, vt dico in §. quia vero, de public. concubin. in concord. sed isti vicarii non solum recipiunt aureum, verum illorum famuli pro-

Acquirent beneficium ad preces hæreticorum est eo priuatus.

Deuolutarii auferrunt beneficia.

Patres filii emunt beneficia.

Vicarii episcoporum sunt simoniaci.

qua.

qualibet provisione : & isti vicarii quot aureos possunt, & oblatos recipiunt, unde & suos & seipfos damnant, illi vero qui sic coacti donant, non videntur simoniaci: qui non possint resistere, dummodo voluntariè non dent : quod non præsumitur. *Panormitan. & alii in capit. cum in ecclesie, de simon. ideo impetrari deberent beneficia istorum vicariorum, & hanc simoniam probare, quam episcopi ratam non haberent, ut arbitror: & iudices exacte ista deberent servare, & non essent tot simoniaci, sed fortè Claudius accusat mechos, &c.*

14 Sunt & alii plurimi iniuste acquirendi modi, quos multi bene norunt in perniciem tamen suarum animarum : ideo eos reiticio : sed iustos modos abundè tractabo, ne inducam aliquem in damnationem, cum ætas nostra maximè plus satis sit ad malum prona. *cap. omnis ætas. q. 1.*

15 Istos enim iniustos modos ignari etiam sciunt, & exercent, & tot beneficia sibi & suis quærunt, ut omnes famuli eorù, etiam stabularii, sint beneficiis onerati, & ipsi abbatibus & episcopatibus. & hoc unde? ex simonia matre ambitioforum & imperitorum, quia omnis ignarus malus, ut Menander Græcus ait.

16 Non dicitur etiam canonicè institutus, qui beneficium habet ex transactione quæ non comprehenditur in canonica institutione *per text. in capitulo si quando, de officio delegat. unde si quis cum aduersario transigat, debet nouam petere provisionem, alioqui eidem quo ad titulum non proderit.*

17 Dicamus nunc iuste & canonicè quot modis beneficia nobis acquirantur, & certum est quatuor potissimum modis, sub quibus alii continentur, videlicet per electionem, præsentationem & institutionem, collationem, & Papæ provisionem, & de his omnibus inferius est tractandum.

18 Itaque cum ex vero & iusto titulo quis beneficium acquirat, canonicè obtinere dicitur. *cap. 1. de reg. iur. lib. 6.*

Canonica institutio quæ dicitur.

Canonica igitur institutio seu collatio dicitur, quæ est facta secundum canones, & à iure canonico probata, teste Ioan. Andr. *in capitulo non potest. in principio. de præb. libr. 6. cap. 1. de concess. præb. ibid. per text. in cap. causam in fin. de reser. ubi canonicè fieri id dicitur, quod iure fit, & secundum ius canonicum, cap. cum olim, de dolo. cap. grauis, de censib. cap. uno, de exate & qualitat. libr. 6. & canonica electio quæ iure facta est, cap. 1. de elect.*

2 Canonicè institutus is dicitur, qui iure provifus est. *capitulo extirpanda. §. qui vero, de præb.*

3 Canonicè etiam dicitur quis obtinere, quando habuit ab eo, qui in iure poterat conferre. *capitul. si gratiose, de reser. libr. 6. & cap. statutum, de præbend. ibidem.*

4 Solet itaque hoc verbum canonicè, referri ad potestatem conferentis, non ad habilitatem recipientis: teste *Specula. in rub. de lapsis & dispensa. §. dicendum. vers. sed nunc quid nos. & ca. seq.*

5 Ego tamen dicerem, quod non dicitur canonicè obtinere is, qui non est habilis, ideo ad utrunque verbum canonicè referendum esse, *per ca. super inordinata. de præb. c. causam, de elect. & c. super eo. ibid. quia inhabilis non tenet secundum ius: ergo hoc non dicitur canonicum, nec canonicè obtinere, quia non est valida collatio, igitur non canonica.*

6 Unde inolevit practica curiæ Romanæ, per quam si quis dicat se canonicè duo obtinere beneficia, & ea ex dispensatione teneat, hoc non prodest: quia verbum canonicè, est valde latum, ob id oportet exprimere, quod ea ex dispensatione teneat, & ob hoc multas reiectas dispensationes vidi, quia propriè in iure canonico illud canonicum dicitur quod est à iure canonico comprobatum, & ratum. *c. postulasti, de cleri. excom. ni. si sit legitimum dicitur, quod lege confirmatur, & approbatur. l. legitima. ff. de pact. scripti in l. lege obuenire. ff. de verb. sign.*

7 Et ideo canonica collatio dicitur,

Dans pro collatione an sit simoniacus

Transactio non est canonicus titulus.

Canonicè verbum, & ad conferentem & ad recipientem referuntur.

*Canonica
collatio
que, & e-
lectio,*

quando intervenit potestas, & iuris solennitas. c. 1. q. dist. & sic regulariter sumi concludit Gemi. conf. 88. Inno. col. 3. & conf. 131. *hicrosancta*. quamvis canonicum (vt propriè loquar) dicatur regulare, tamen in iure pontificio accipitur prout scripsi.

8 Et licet gl. & doct. in c. quod sicur. de elect. & in d. cap. v. de regul. iur. lib. 6. dicant illam provisionem canonicam, licet deficiant iuris solennitates, dum tamen substantialia adfint, utpote si in electione servata sit forma. c. quia propter. de elect. sed aliquis ex eligentibus non est vocatus, sed contemptus: tamen mea sententia non potest dici tunc canonica institutio, quia non est facta secundum canones, & secundum iuris dispositionem: nam si contemptus prosequatur, irrita fiet electio, vbi: ergo non est canonica, cum à iure canonico improbata sit: in conscientia dixi posse sustineri, sed non hoc iure: in interpret. ca. postulastis, in gloss. v. de cleric. excomm. ministr.

9 Nec etiam canonica dici potest, quando non servatur forma substantialis iuris positivi, licet adfit consensus, qui est de iure naturali, qui inter electum & eligentem intervenit: vbi no. in c. auditis. de elect. quicquid dicant doct. quod largè dicatur, sed non video quod propriè dici possit canonica: prout legimus in iure canonico, nisi in conscientia, vt declaravi in d. ca. postulastis. [Non tenetur tamen prouisus probare collationem esse canonicam, sed sufficit, quòd ipsam probet collationem, quia iuris auctoritate canonica præsumitur, teste Inno. in c. sciri. de re iud. vbi etiam iuris interpret. & in ca. 1. de concess. præb. refert & sequitur Gemina in c. licet episcopus. col. ult. de præb. in 6. vnde si pars neget esse canonicam, hoc probare debet per r. accedens. de accus. Doct. in c. constitutus. de appell. & in c. suscitatus. de integ. restit. c. post electionem. de concess. præb.]

De Electione.

*Electio
quid &
quod simplex*

Singulos itaque nunc acquirendi beneficia modos percurramus: primus est modus electionis: electio enim est

ad prælaturas, vel ad beneficia vacantia ab his quos pertinet ritè facta optio: ut scripti in §. præfati que ordinarii, de colla. in concor. c. 1. de electio.

2 Per electionem providetur ecclesie cathedrali, vel collegiatae, seu conuentuali: & tunc electio à collegio vel congregatione fit. cap. 1. & per totum. de electio. & iustè acquiritur beneficium electo, quando electio facta est de habili, & secundum iuris formam. c. cum nostris, de concessio. præb. cap. quia propter. de elect. & per totum titulum: & de hac electione his verbis loquitur Pet. de Viasio in suo directorio elect. in prin. Principum abusu, quorum est munus ecclesias contritas restaurare. ca. boni principis. 66. dist. & ibi Archid. & Gemin. hodie ecclesie opprimuntur, & destruuntur, ac penitus pereunt, pro eo quòd impediunt sanctissimas electiones, eligentes diuersimodè ad indignos assumendos compellunt, & multa scripti in titul. de electio. derog. in conc. Francie.

3 Et ista dicitur propriè electio, quæ exigit confirmationem: vt in cle. quia contingit. de relig. domi. §. monasteriis, de nomina. reg. in concord. vbi abundè scripsi.

4 Altera est electio, quæ non exigit confirmationem, sed canonici vel alii eligendo conferunt, & hæc vim collationis habet, potius quam electionis, gl. in regula cancella. 33. & in Prag. sanctio. rub. de elect. §. sed quod per electiones. & electio fieri potest sub triplici forma. vt in capit. quia propter. de elect.

5 Et sub electione comprehendimus postulationem, vt in rub. de postulat. prælat. quæ si admissa fuerit à superiore, iustum præbet titulum. capit. 1. & per totum ibidem. & iustè quis acquirit per illum titulum, vt scripti in §. 1. de nomina. regia, in verbo postulationem. vbi videbis differentiam inter postulationem & electionem: & de his iustum scriberem volumen, sed extra oleas, cum in hoc regno (proh dolor) non habeant locum: & quia super ista materia sunt plures tractatus, ad quos poterit quisque recurrere.

*Postulatio
admissa iu-
stum præ-
bet titulum.*

De presentatione & institutione.

Presentatione à fundatore fieri solet episcopo, vel alteri collatori, & episcopus instituit presentatum à patrono, *vi pater in rub. & per totum tit. de instum. & cap. quod autem, de iure patro. nam si laicus fundet ecclesiam, dotet aut construat, ex gratia acquirit sibi ius presentandi & alia iura, quae ius patronatus vocantur. cap. 3. de iure patro. dico ex gratia, quia de rigore iuris non potest laicus ecclesiastica tractare negotia. c. 2. de iudic.*

Ius patronatus cur laicus est reseruatum.

2 Sed ne ipsi à foundationibus retraherentur ecclesiarum, sed ad eas potius allicerentur construendas, ius patronatus summi pontifices eis in solatium & compensationem reseruarunt, eisque illud iure confirmarunt. *c. decernimus. 16. q. 7. & per totum tit. de iure patro.*

Presentationis quid quoruplex

3 Presentationis quid sit, definit Pan. *in c. ex noscitur, de his que sunt à prelat. dixi esse quandam personam per patronum episcopo, vel alteri ad quem institutio pertinet, legitime factam exhibitionem. in §. prefatuque ordinarii. de colla. in conc. Francie in verbo presentationem.*

Patronus ecclesiasticus & laicus quis, & quomodo differant.

4 Notandum est quod presentatio duplex est, quaedam fit à patrono ecclesiastico: & hic sex habet menses ad presentandum, à die notitiae vacationis computandos. *cap. unic. de iure patro. lib. 6. Do. de rora de c. 568. in tit. de sent. & re iudi. decis. 31. & 8. 45. in in. de filijs presb. decis. 4. in antiq. & decisio. 7. sub titulo de preb. per Bernardum de Bisigneo. gl. in §. visum. in verbo presentandum. de colla. in pragma. scripsi in §. 1. de nomina. regia. in verbo sex menses, in concord.*

5 Et dicitur patronus ecclesiasticus is, qui illud ius habet ratione ecclesiae, seu beneficii, quod possidet. *c. dilectus. de offi. leg. c. leg. c. cum dilectus. de iure patro.*

6 Vnde ius patronatus competens aditus, seu operi ecclesiarum laicis, dicitur ecclesiasticum, quia ratione ecclesiae eis competit, etiam si ipsi laici sint.

7 Patronus vero laicus dicitur, qui ius patronatus habet ratione sui patrimonii ecclesiasticus vero ratione suae ecclesiae. *gl. & doct. in cl. ult. de iure patro. Rochus Curt. in suo tract. de iure patro. [Et si non appareret, attenditur ius successione, nam si illud per successione deferatur, praesumitur laicum, quia sanctuarium Dei iure hereditario possideri non potest. capit. cum decorem, de insti. etiam iura ecclesiastica iure successione non dantur. c. 1. de preb. c. Moyser. 8. q. 1.]*

8 Et is patronus laicus quatuor tantum menses habet ad presentandum. *d. ca. vno. sed variare potest semel tantum. c. quod autem. de iure patro. sed hoc cumulatiue, non autem vt à primo recedere omnino possit. c. cum autem. ubi Pan. ibid.*

9 Ex quo inferitur, quod si intra hoc tempus patronus praesentatum, ipsi praesentauerint, tenebitur episcopus praesentatum à patrono, siue clerico, siue laico, si idoneus sit, admittere: alioqui institutio ad proximum superiorem deuoluetur. *gl. in cl. vna. de supplend. neglig. prela. c. nullus. de iure patro. & interdum fit presentatio Archidiacono, vel alteri dignitati, & ipse postmodum episcopo repraesentat. cap. post electionem. de conc. preb. & hoc solet in diocesi Carnoten. seruari, & in alijs quibusdam.*

10 Sed non debet episcopus recipere presentatum ab vno, seu altero ante examinationem. *cap. quod autem. & c. significasti. ubi doct. de iure patro. alioqui damnationem sibi incurrit, & tenetur ecclesiae laesa damnatione sarcire, instar magistratus, qui minus idoneo pupilli tutelam commisit. l. 1. & per totum de magistr. conuenient. expressè hoc docet Ancha. & Card. in cl. col. ult. de eate. & quali. Ag. de Clauasio in verb. restitutio & plenè scripsi in interpret. c. postulastis. in 4. no. de cleri. excommuni. m.*

Episcopus presentatum sine examinatione recipere non debet.

11 Sed quida ex nostris carnales episcopi presentatos sine examine recipiunt, maxime cum à mulieribus presentantur, & ad mulierum preces omnes passim recipiunt, sed vel illis cum rationem reddent.

12 Siverò episcopus instituit à patrono presentatum, acquiritur presentato beneficium iuste. c. 1. *et per totum*, de instit. Super hoc possem hic multa prescribere, quæ iustum volumen complerent: sed sunt tres, qui ediderunt super hac materia tractatus, ideo ad illos vos reicio. Primus est Rochus Curtius, secundus Paul. de Ciudad. tertius Cæsar Lambertinus. Illos si non graveris, perlege, & materiam istam amplam habebis: ego dicam in explanatione primæ signaturæ clausulas, quibus curia Romana utitur in hoc iure patronatus.

De collatione.

Collatio voluntaria & necessaria.

Tertio acquiruntur beneficia per collationem, quæ duplex est, aut necessaria, aut voluntaria: necessaria est, quam collator facere tenetur, veluti mandatario: ut in c. tibi. *et c. duobus*, de refer. li. 6. ca. si ca. *et seq.* de concessio. preb. eod. lib. *et* §. 1. de man. Apo. in conc. Item collator nominato conferre tenetur. §. presertimque graduati. §. statumimus primo, de coll. in conc. plenè scripsi in tract. nomi. & inferius dicam. Item institutio ad patroni presentationem necessaria dicitur, in c. 1. de instit. lib. 6. per Pan. *et* alios in c. 2. in si. ne sede vacante.

2 Voluntaria collatio est, quæ ex voluntate & liberè fit: & hæc regulariter solet fieri, nisi à nobilibus & potentibus cogantur, vel à mulieribus collatores: quod multoties in Francia fieri solet.

Collatio à quibus iure fieri possit.

3 Et hæc collatio quandoque fit à Cardinalibus ratione suæ legationis, vel episcopatus: ut in ca. 1. de offi. lega. lib. 6. & nuncius sedis apostolicæ habens potestatem legati de latere, beneficia conferre poterit: ut ibi tradunt doct. *et* Dec. cons. 128. licet. *et* Paris. cons. 17. de bon. in 4. vol.

4 Quandoque à patriarchis, c. 2. *et* c. quia, de concessio. preb.

5 Aliquando ab episcopis, c. 2. *et* c. ex parte. *et* ca. constitutus, de concessio. preb. ca. ordinarii, de offic. ordinar. lib. 6. cap. omnes basilica. 16. qu. 7.

6 Nonnunquam ab abbatibus, vel prioribus. c. si. de instit. clem. una, de suppl. neglig. prelat.

7 Item sæpius fit à capitulo. ca. proposuit, de concessio. preb. c. eam te, de refer. c. si. capit. de concessio. preb. lib. 6. & quandoque ab episcopo & capitulo simul. c. postulasti, de concessio. preb. aliquando alternatiuè. c. cum in illis, de preb. lib. 6.

8 Interdum etiam à singulis dignitatibus, vel canonicis. c. fin. de preb. lib. 6.

9 Interdum etiam fit à laicis ex privilegio, etiam non patronis, ut rex Francia ex privilegio confert Andegaven. decanatum, in c. dilectus. 2. de preb. & alia multa beneficia iure regali. c. generali, de elect. lib. 6. gl. in c. Imperium. 10. dist.

10 Et traditio pilei vel calami in collatione operatur, quòd ille, cui collatio facta est, poterit ingredi beneficium propria autoritate: quia per hoc datur licentia & facultas ingrediendi. l. si ex stipulatione. ff. de quid oper. acqu. possess. c. 2. ubi Doct. de consuet. Ludo. Roman. sing. 1. 6. consuetudo.

Traditio pilei et calami in collatione

11 Servatur tamen ut provi sus mittatur in possessionem per aliquem, & hoc est usitatum.

12 Nonnunquam isti collatores conferunt per se, aliquando per alios, utpote per vicarios, & siue per se siue per vicarios conferat, ius acquiritur per collatoris ordinarii collationem, dummodo sequentia interueniant.

Requisita ad collationem bonam, & volentibus habere beneficia.

Primo ex persona collatoris seu eius vicarii requiritur, quòd collator sit habilis, non excommunicatus. ca. postulasti, de cle. excomm. mi. ubi abundè scripsi, quòd qui non potest conferre per se, nec per alium, facit clement. religiosus, de proc.

Habilis conferens esse debet.

2 Item quòd purè conferat, id est sine pacto, conditione, & modo: alioqui si conferat alieni, ut compenset talem: vel si quæ alia conditio interuenierit, collatio simo-

um debet.

aiaca est & nulla. c. quam pio, prima quest. 2. c. cum pridem, & c. si. de pact. ca. 2. de elect. libr. 6. & hodie pauci sunt collatores à labe Simonia exempti, beneficia nulli conferentes sine contractu innominato.

3 Canonice tamen poterit Episcopus conferre beneficium alicui sub conditione, si aliud quod obtinet, resignet: ut docet Host. in c. ad audiendam, de rescrip. Collecta. in cap. significasti, de elect. referi Ioan. Fran. in tract. de offic. & potesta. c. sede vac. q. 1. part. 2. col. 7.

4 Adhuc liberè id est sine aliqua coactione conferri beneficium debet: alioqui metu facta collatio est nulla. c. 2. de his, qui vi metu sive caus. sunt. Nam quæ metu gesta sunt, rata non habet prætor, l. 1. ff. quod metus caus.

5 Idem si pervim, ut ibi, & c. ad aures, & c. penult. ibid. nec dicitur liberè conferre, qui sola affectione ductus, absque causa & immeritò confert, ut in Euang. Fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus, ut det illis cibum in tempore.

6 Item sine aliqua diminutione conferendum est beneficium: ut in c. vno, vt eccl. benefic. vnde non potest episcopus conferre beneficium vni, & sibi, vel nepoti seu famulo suo reservare pensionem, quia diminueretur beneficium: quod fieri non potest ab episcopo, vt ibi, & ca. extripandæ, in fin. de præb. nec potest iura dignitati cõpetentia, conferendo illam sibi reservare. ca. cum venissent, de inst. Cald. in verb. conferens dignitatem.

7 Ita nec potest episcopus conferre cuiusdam beneficium, & retinere sibi fructus: quòd si hoc faciat ex pacto vel conventionione, simoniam committit. d. ca. vno, in fin. facit ca. si quis prebendas, i. q. 1. 2.

*Fructus re
tinere quã
do possit e
piscopus
in collatio
ne,*
8 Quod tamen limitatur primò, cum illos fructus reciperet ex constitutione, vel statuto, seu indulgentia Papæ dict. cap. vno ibi, si constituat. Et ibidem dubitant Doct. an hoc episcopus possit constituere, ubi dicendum est posse quatuor intervenientibus, primò quòd hoc constituat de consensu Capituli. gl. ibidem approbata, & cap. 1. & per totum de his quæ sunt a prela.

9 Secundo requiritur, quòd hoc sit statutum ante beneficij collationem. ibi vtrū ante donationem constituat: quia post collationem sine consensu beneficiarii non posset eidem nocere, nec ius suum auferre. regul. id quod nostrum. ff. de regul. iur.

10 Tertiò requiritur, quòd hoc sit constitutum ad tempus, ut in cap. pen. de verbo. significat. capit. si propter, de rescriptis, in sexto. & ibid. ad tempus, & cap. in dicto. cap. vno, secus si perpetuò. clementina vltima, de reb. ecclesie non alienandis. Panormitan. in dict. ca. vno.

11 Quarto requiritur quòd episcopus hoc statuat ex iusta causa, & necessaria. d. cap. vno, nec sufficeret iusta causa, nisi & necessaria adesset: quia dict. ca. vnum loquitur copulatiuè, ad veritatem cuius oportet utrunque intervenire. cap. 2. & 3. de rescrip. l. si heredi, ff. de conditio. institut. & sic episcopus non potest retinere sibi fructus omnes beneficiorum, quæ confert, nec partem quia negatiua totum, negat. l. si quis ita stipulatus, vbi Iason. ff. de verb. obligat.

12 Palam etiam facere collationem debet, id est præsentibus testibus fide dignis non domesticis, alioqui illi collationi non creditur. cap. post cessionem, de probatio. scripsi in rubr. de collatio. in concordat. vbi allegavi Curia Parisiens. Arestum vtilissimum.

13 Notandum est, quòd hæc beneficia perpetuò conferri debent, ut quis perpetuò ea, & non ad tempus habeat. ca. præcepta. ss. dist. & cap. satis peruersum. 56. distinctio. nam sicut matrimonium ad tempus non contrahitur: est enim viri & mulieris coniunctio individuam vitæ consuetudinem continens. §. 1. de patr. potestat. in instit. sic nec spirituale matrimonium, quod dicitur, in ca. inter, de translat. episcopi, quia actus legitimi non recipiunt diem nec conditionem, regula actus, & gl. in cap. de elect. lib. 6.

14 Quod non procedit in Papa, qui ad tempus conferre potest. c. si gratiose, de rescrip. lib. 6. & gl. in cap. vnic. de capel. monach. ibidem, & in cap. pastoralis. 7. qua. 1. & in cap. veniens, de filius presbyter. licet hoc non sit so-

*Palam com
feratur be
neficiu*

*Casus in
quibus be
neficiu
ad tempus
conferri
potest.*

litus facere, & vix reciperetur in Fran-
cia.

15 Secundus casus est in beneficiis ad
nutam. *ca. cum ad monasterium, de statu mo-
nach. cle. vnic. de supplen. neglig. prelat. Feli. in
c. fm. col. 2. de iudi. & hoc vidi seruari in ec-
clesia sancti Sulpitii apud Bituriges, in
qua eligebatur Abbas triennalis. Ioan. de
Selua in tractat. de bene. in 3. parte. q. 21. scripsi
multa in tract. de pacifi. possess. in sexta limit.
num. 272. cum seq.*

16 Tertius est in commenda, quæ fit ab
ordinario ad sex menses de ecclesia par-
rochiali. *c. nemo deinceps, de elect. in 6. alia er-
go beneficia poterit episcopus ad tempus,
vel in perpetuum commendare. c. si consti-
ueris, de accusat. Doan. in Philip. Fran. in d. ca.
nemo. Sed hodie nullus extra Papam solet
beneficia commendare, saltem non vidi
per inferiores à Papa, vel legato has com-
mendas fieri ad vitam: quia ignari episco-
pi iuris beneficio non sunt vsi, vt dicit
text. in simili. in clement. vna. de verum per-
mut.*

17 Quartus in coadiutore p[re]fecto durã-
te morbo: nam cessante illo cessabit coad-
iutoris officium. *c. i. c. si. de cleric. agrot.*

18 Quintus idem in visitatore dato, quando
episcopus captus est à paganis vel schis-
maticis, tunc adueniente episcopo pote-
stas visitatoris extinguetur. *ca. per. & vlt. de
sup. neglig. prelat. lib. 6. sicuti ali pote-
stas confirmato episcopo. c. ne sede va-
can.*

19 Sexto in sententia, quæ si fuerit lata
ad alicuius vtilitatem, & executioni de-
mandata, is habebit beneficium, donec cõ-
traria lata fuerit sententia. *in ecclesia, de
causa possess. quia sententia vtilitate ha-
betur. l. ingenuum. ff. de statu homi.*

*Ecclesie va-
canti pro-
curator cũ
libera da-
tur pote-
stas.*

19 Septimo interdum ecclesie vacanti
datur procurator, cum libera potestate
administrandi in spiritualibus & tempo-
ralibus: & solet Papa hunc titulum conce-
dere Cardinalibus, cum eis ecclesias cathe-
drales commendat, seu regulares. *rex. in ca.
cum nobis olim, in si vbi Pan. vlt. nota. de elect.
vbi vnam causam dicit legitimam, propter
quam possit hæc concessio, videlicet cum*

exigit vtilitas, seu ecclesie necessitas ha-
bere certam personam, quæ tunc non est
legitimæ ætatis, vnde interim poterit con-
stitui procurator, seu visitator illius eccle-
sie cum libera potestate administrandi tẽ-
poralia, & spiritualia, quod soli Papæ cõ-
petit: & alio nomine visitator dicitur *in ca.
is cui, de elect. in 6. & ca. pen. de supplen. neglig.
prelat. ibid.*

20 Idem potest episcopus facere in be-
neficiis spectantibus ad Papæ collationem *Episcopus
durante re-
seruatione
seu deuolu-
tione admi-
nistrare* vt seruatione
postquam aliquis illis non prouidet, possit
idoneum administratorem interim cõce-
dere, donec per Papam prouisum fuerit. *nistratorẽ
arg. c. regenda. in q. 1. Pan. in c. cum nobis olim, ponere ec-
in vlt. nota. de elect. dicens idem posse epi-
scopum facere in ecclesiis spectantibus ad rest.
suam collationem, donec ipse prouiderit
intra tempus legitimum. c. nemo deinceps, de
elect. lib. 6. nota in c. cum vos, de offi. ordina.*

21 Item capitulum sede vacante poterit
procuratorem in beneficiis spectantibus
ad collationem episcopali *Capitulum
sede vacan-
te benefici-
is vacanti-
bus procu-
ratorem cõ-
stituit.* cere, vel com-
mendare, sed conferre nõ poterit. *ca. illa-
ne vacant. c. vnic. vbi Ioan. Andr. & doct. illo. tit.
in 6. Pan. in d. c. cum nobis.*

22 Nisi collatio fuerit necessaria, vt pote
in beneficio debito mädataro, vel nomina-
to vt ibidem doctores tradunt, & inferius
dicam in materia deuolutio. hætenus de
beneficiis perpetuo conferendis.

23 Secundo principaliter requiritur ex
persona eius, cui confertur: quod is,
cui confertur sit habilis, & idoneus. *c. graues,
de preb. Idoneus dicitur secundum iuri-
um interpretes, si p[re]ditus sit scientia, mo-
ribus, & ætate. c. cum in cunctis, de electio. c. li-
cet Canon, illo tit. in 6.*

Ego verò puto inprimis requiri vo-
luntatem & potestatem eius, cui benefici-
um conferri possit, vt videlicet deseruire *Voluntas &
potestas in
habente be-
neficiu re-
nunciare.* beneficio velit, & possit. *c. super inordinata, nesciu re-
& c. graues de preb. scripsi in gl. voluerit. §. i. de quiritur.
collat. in concord.*

24 Præterea si velit & possit requiritur
tamen, quod sit idoneus tam in ordine, æ-
tate, scientia, & moribus, quam in aliis,
quæ inferius subiiciam statim.

Collatio or
dinarii an
solo verbo
probetur.

25 Sed an episcopus & alii inferiores possint solo verbo conferre, & sine literis collationem probare, resp. non posse propter eorum fraudes, nec crederetur illis sine literis. *c. post cessionem, de probat. scripsi in rubr. de collat. in concord. & Felinus cons. 6. vtrum Domi. quod limitauit in sex casibus in verb. literas, vbi abunde tractauit, [in §. 1. de mand. Aposto. in d. concord. Sed nunquid collatio metu fieri possit? Bald. in rubr. de rescr. eolum. pen. dicit posse, quia non est sicut tutoris auctoritas, quae verba requirit. l. i. ff. de auctor. tutor. Ideo à muto interponi non potest. l. i. in fin. ff. de tutel. ego existimarem collationem non posse nutu fieri, nam si episcopus loquatur, oportet quod ipse conferat verbo, sicut de matrimonio scribitur in ca. i. de sponsal. & saepe procedit hoc argumentum. ca. inter, de transla. episcop. Sed si collator loqui non possit, dandus illi esset coadiutor, qui conferret. *c. pen. & in de clerico egro. & ita inualuit consuetudo, quae in hoc sequenda est.]**

Ordo in
quolibet be
neficio re
quisitus.

26 Ordo requisitus in quolibet beneficio est: primo in cardinalatu requiritur presbyteratus ordo, si titulum presbyteri habeat, si titulum diaconi, requiritur quod sit diaconus. *Hoff. in cap. 2. de offic. Archipresb. gl. in titul. de numero & qualita. Card. in prag.*

27 Si tamen is non promoueat, sed diaconi vitam peragat, in foro conscientiae tenetur: quia non seruit Deo in sacri altaris ministerio, sicut praecepit Christus, *Hoc facite in meam commemorationem.*

28 Episcopus requiritur quod saltem sit in subdiaconatu. *c. a multis, & cap. intelleximus, de etate & qualitate. sed hodie pueri promouentur, & literati negliguntur.*

29 Idem in canonicis illum eligentibus, *elem. vbi qui, de etate. & qualita. vt subdiaconi esse ante electionem debeant, alioqui suffragium non habebunt, vt in d. c. l. scribitur.*

30 Archidiaconus in diaconatu, *in c. 1. de etate & qua. vt sit praecipitur.*

31 Abbas vero, decanus, praepositus, archipresbyter, & rector atq; curatus debet esse in ordine presbyteratus. *c. 1. de etate. &*

qualit. c. cum in cunctis. §. inferiora, de elect. vel intra annum saltem promoueri. c. licet canon. de elect. in 6. cap. si pro clericis, de prob. lib. 6. alibi tamen dixi an habeat locum in abbacia, & inferius in materia de non promouendo dicitur, ibi vide.

32 In aliis autem sufficit prima tonsura. *ca. 1. 60. dist. Pan. in c. dudum. 1. in fi. de elect. & in d. §. inferiora. capit. cum in cunctis, ibi.*

33 Et sic quilibet poterit habere beneficia curata, & quaelibet alia, etiam si tantum habeat primam tonsuram, dummodo sit in aetate, in qua possit intra annum ad sacros promoueri, seu ad illum ordinem requisitum beneficio, *dicto. c. licet canon. de electio. li. 6. cap. si pro clericis, de prob. ibid. cap. 2. in istis. capit. si eo tempore, de rescr. lib. 6. & ibid. doct.*

34 Siue quis impetret à Papa beneficium, *dict. ca. si pro clericis, siue ab ordinario conferatur. c. statutum, & c. cum ex eo, & dict. cap. licet canon. de elect. in sexto: siue per praesentationem & institutionem assumatur. capitul. 2. de institutione, in sexto, etiam si quis eligatur. Dominic. & Perus. in dicto cap. licet canon. quamuis Ioannes Andreas ibi teneat contrarium, per ca. praeterea, de etate. qui textus hoc non probat. Imo dictum ca. licet canon. & alii text. de elect. loquentes, & dicto ca. commissa, decidunt in electione sufficere electum habere primam tonsuram, dum tamen faciat intra annum se promoueri: & ista est communis opinio, quam Panor. & Card. sequuntur in d. c. dudum. de elect. & Card. in d. c. praeterea mol. in c. si. col. 3. de prob. Roma. cons. 325. circa primum. in prin.*

35 Limitatur quando de iure, vel consuetudine, seu ex fundatione, vel statuto requireretur ordo ab initio, *vt in c. nemo, de electio. in sexto, vel si diceretur quod praesentaretur sacerdos Domini. in c. si eo tempore, de rescr. li. 6. Cardinal. Zabarella cons. 99. casus talis tunc nisi sit sacerdos tempore collationis non valebit collatio vel institutio.*

36 Etiam aetas requiritur: sed videndum est, quae aetas in ordinibus requiratur? re-

Aetas in ordinibus requiritur.

spon. in tonsura requiruntur septem anni completi. ca. si. de tempor. ord. lib. 6. quatuor minores post septem annos assumi possunt. gl. in summa. 77. dist.

37 Ad ordinem autem subdiaconatus in decimo octavo anno, ad diaconatus ordinem in vigesimo, ad presbyteratum in vigesimo quinto anno promoveri quis potest: cle. si. de eta. & qua. ad episcopatum in trigesimo anno completo. c. cum in cunctis, in princ. de electio. plene Panormitan. in c. super inordinata, de preb. Cardina. in cap. cum contingat, de etate. hodie ad episcopatus est quis habilis in Francia in vigesimo septimo anno, per §. primum, de nomi. Reg. in con. Franciae.

38 Ratio est, quia beneficia non debent conferri, nisi praeditis moribus, scientia & etate dist. cap. cum in cunctis, ergo etas in initio requiritur, quod non est in ordine, sed sufficit quod se habilem reddat intra annum. c. cum secundum, de prebend. etiam iuuenis merito dicitur, qui in iuuenilibus desideris occupatus nulla gravitate constringitur. c. quorundam 34. di.

Aetatem quis probare debeat.

39 Aetatem probare habebit, qui se fundat super illa, siue agendo, siue excipiendo: ideo qui dicit prouisum non habere aetatem legitimam, hoc probare debet. l. cum de etate ff. de prob. l. de etate, de minor. Bart. in l. in illa. ff. de verb. obligat. si matorem, ubi Paul. & Jacob. C. de integ. restit. de Rota decis. 237. sub tit. de exce. decis. 2. non in antiq. & decis. 800. in tit. de procu. decis. 37. ibi Felin. in c. dudum. de praesumpt.

40 Et aetatem requisitam in quolibet beneficio abunde tractaui in tracta. de pacific. possess. in 4. lim. num. 174. cum sequi. & inferius dicitur in hac aetatis dispensatione.

Super etate quis dispensare possit.

41 Dispensare circa aetatem nullus praeter Papam potest: quia constitutio conciliaris est dicto c. cum in cunctis, de elect. contra quam episcopi non dispensant. gl. in c. cum dilectus, in verb. in etatem, de elect. nec quidem legatus. gl. in c. dilectus. i. de preben. nisi quis compleverit vigesimum annum, quo casu ad dignitates & personatus, non curatos dispensare episcopus etiam liberè

poterit. cap. vno de etat. & qual. lib. 6. secus in curatis, in quib. maior idoneitas requiritur, cum cura sit ars artium, c. cum sit ars, de etate & qual. Staphile. in tract. de liter. grat. rubr. de qualita. & statu benefic. vers. & in praemis.

42 Adhaec requiritur scientia sufficiens mediocris, quae sufficiat ad regendum illud beneficium, quod quis obtinet. c. venerabilis. de preb. Panorm. in d. c. cum in cunctis, in prim. ergo non sufficit beneficiario Rhetorica, vel Dialectica, vel Medicina per quam reguntur corpora, non animae: licet quidam episcopi potius studeant Medicinae, quam Theologiae, sed Hieron. 10. ca. dicitur, Stultus factus omnis homo a scientia, ideo scientia salutis est expetenda & necessaria. Luc. 1. contra quosdam, qui potius libros Grammaticorum & Rhetorum deserunt quam Euangelia: quia cum sint terreni, terrena sapiunt.

43 Et de triplici scientia Doct. scribunt. in d. cap. cum in cunctis. & ego ipse hic scriberem, nisi dixissem in ipso, in verb. eminentis scientiae, de nominatio. regia. in corda. & super hoc non vidi expressam dispensationem, sed bene vidi a seculis episcopos nescientes Latinum intelligere, nec loqui, sed beneficiorum stratagemata callentes, ac beneficia per falsa & vera sibi acquirentes.

44 Praeterea boni mores maxime necessarii sunt beneficiario, qui praeualeat diuitiis. l. scire. §. is qui ff. de cur. & curat. dat. ab his, sic dixi ultra in clericis tantum requiri supra.

Boni mores maxime clerico necessarii

45 Sed quia hodie de moribus vltima fit quaestio, ideo mores vltimo posui: tamen boni mores praferuntur a Dauide, Bonitatem, disciplinam & scientiam doce me, prius bonitatem, sic bonos expetit mores, quam alia: sic & nos illius exemplo edocti faciamus.

46 Requiritur etiam vt non sit coniugatus qui non potest beneficium obtinere. capitul. 1. & per totum. de cleri. coniug. Siluester Prier. in sua summa in verbo. benefici. um. 3.

Coniugatus & illegitimus beneficium obtinere non potest

47 Ad sum.

47 Adhæc ut sit legitimus, nã illegitimi sine dispensatione beneficia obtinere non possunt. *cap. i. & per totum, de filiis presbyter. tam in decre. quam in li. 6. & inferius dicam in dispensatio. super defectu natalium.*

Absentis beneficium antequam illud acciperet conferri non potest.
Ultimò requiritur, quòd si collatum fuerit absentis, ut ipse acciperet, alioqui collatio facta alteri antequam iste absens declarauerit voluntatem, nullius erit momenti, etiam si postea absens non acceptauerit, *tex. in capitul. si tibi absentis, de preb. in 6. Pan. & alii in capitul. accedens. illo titul. Calder. in reper. in verbo. beneficium si fuerit.*

48 Tertio principaliter requiritur ex parte rei, quòd beneficium sit vacans: quia non vacans conferri non potest. *c. i. & per totum, de concess. preb. scripti in rub. de colla. in concordia.*

Vacare beneficium quãdo conferri non potest.
49 Vacare autem potest beneficium vel per mortem. *ca. susceptum, de rescript. libr. 6. mors enim omnia soluit. §. demiceps. in auth. de nup. colla. 4.*

50 Vel per renuntiationem simplicem, vel ex causa permutationis. *cap. i. & per totum. ut. de rer. permu. de quibus inferius dicetur.*

51 Item per priuationem & depositionem. *cap. ex literis, & cap. grauem. de excessib. prela.*

52 Etiam si quis transferatur ad aliud beneficium, primum vacat eo ipso quòd illi translationi consensit. *c. in apibus. 7. qu. i. post adeptam tamen possessionem secundi. capitul. quanto. de translac. episcopi. gloss. & doct. in cap. si quis iam translatus. 2. q. 2. clem. gratie. de rescript.*

53 Item si secundum quis adipiscatur incompatible beneficium, pacificè, vacabit primum. *capit. de multa. de preb. & extra. execrabilis. Ioan. 22. idem si quis per vim secundum occuparet. ca. eum qui. de preb. libr. 6. ut non sit stolidus occupator melioris conditionis, quam sapiens & astutus, qui titulum obtinuit. d. c. eum qui. & l. Seruius. ff. quod vi aut clam.*

54 Item habens ecclesiam parrochialem si intra annum non est promotus, est pri-

uatus ea, & vacat. *l. licet canon. & c. commissis, de elect. lib. 6.*

55 Item vacat beneficium, si quis contrahat matrimonium, vel sponsalia per verba de presenti. *gl. & Doct. in c. unic. de cleric. coniug. li. 6. Pan. in c. i. illo tit. Aufrer. decis. 239. & aliis modis censetur vacare beneficium, quos scripsi in §. monasteriis, in verb. vacantibus de nominatio. regul. in concordia.*

56 Et hæc vacatio nis genera ad tria reduci solent: aut enim vacant de iure, & de facto, ut per mortem & resignationem, ut superius dixi: de iure autem inquantum nihil habet iuris in beneficio is, qui illud resignauit. *capit. inter. de preb. de facto etiam vacat, quia de facto is resignauit, vel mortuus est: & sic de facto beneficium dimisit.*

57 Interdum de facto tantum vacat: ut quando quis suo est spoliatus beneficio. *c. ad audientiam: & c. Abbas. de his que vi inuis. re caus. sum. capit. item cum quis. de rescript. spol. Host. in summa. de concess. preb. quem alii Doct. sequuntur communiter.*

58 Ego autem eo casu putarem nec vacare de facto, nec de iure: de facto non vacat, quia detinetur, ab spoliante, ideo non potest de facto vacare, quando ab aliquo tenetur, *ut notum est, per capitul. summostris de concess. preb. ideo ego dicerem de facto vacare, quando aliquis longo tempore est absens à beneficio, & ignoratur ubi sit, tunc dicitur vacare de facto: quia ibi nullus est, qui de facto illi beneficio seruiat: & pro hoc videtur text. in cap. 2. & cap. ex parte. i. de cleric. non resident. & glo. in capit. non oportet. in i. de consec. distin. 5. dicit talem definire habere liberam administrationem, & illius beneficium conferri posse. sed eo reuerente non nocebit illi collatio, si monitus non fuerit, ut priuatus. *ca. tua. de cleric. non resid. ubi Panorm. & alii, & in cap. ex tue. ibidem.**

59 Aliquando vacat de iure, sed non de facto, ut quando quis obtinet secundum pacificum, vacat primum de iure, per *cap. de multa. de preb. si tamen adhuc illud retineat, primum dicitur de facto retinere, sic*

non vacat de facto, per c. cum nostris. de concess. præb. Host. plene tractat in sua summâ. de concess. præb.

Conferri
quâdo pos-
sit de iure
vacans vel
viroque
modo.

60 Itaque si beneficium vacet de iure & de facto, vel de iure tantum, potest conferri, non obstante alterius detentione: & acquiritur ius illi, cui collatum est, etiam absentis. c. si tibi absentis. de præb. l. 6. sed quando de iure tantum vacat, oportet quod exprimat Papæ detentio alterius colorata, alioqui impetratio est nulla, secus si incolorata. d. ca. cum nostris. de concess. præb. & dicitur incolorata quando possessio sine iure est: vt plene scripsi in tract. de pacific. possessio. in 4. exten. nu. 22.

61 Ideo episcopus vel alius collator quando confert, debet modum exprimere vacandi sic per mortem, aut per resignationem. c. susceptum. de rescrip. lib. 6. nec sufficit dicere, vacantem ecclesiam conferimus, vt consuluit Bertran. cons. 132. dubitatur. co. 4. nu. 19 in 2. vol. ex 1. editio. quia etiam Papa non prouidet de beneficio vacante per modum in cancellaria exprimentum: vt inest reg. cancel. multò minus ordinarius.

Quibus ho-
die benefi-
cia confe-
ramur.

62 Nunc dicamus de collationibus episcoporum, & ordinariorum, & quibus fiant, penitus ignoro. dicam tamen me vixisse vsque ad sexaginta annos, & neminè vidisse, qui doctoribus regentibus vel aliis doctis & bonis sua sponte prouidisset: imò scio quosdam episcopos actu quodam illos induxisse ad resignandum, si qua habebant beneficia, vnde (vt puto) possem iure dicere, ò capita ecclesiarum inutilia, & mores peruersi, & quod Verg. ait in Georg. Infelix solium, steriles dominantur auene. cap. 1. de libelli oblatione, inuasit maximè ecclesias regni, à quibus Deum obnixè oro, vt liberentur: & docti, probi, & vtilis in ecclesiis recipiantur & nouum videbitur: ò quanti adulescentes, hæretici, ignari, stabularii, & coqui abundant beneficiis: & docti, & boni steriles & omnibus nudati bonis sunt. Deus eos beatos faciat in terra uiuentium, & hos ignaros, profligat, & beneficia habebunt: dicit diuus Ambro. in pastorali, polleat (inquit) prælatus sapien-

tia & doctrina, vt non solum subditos doceat, sed etiam hæreses conterat & repellat: qui autem talis non est, ad sacerdotium non accedat, vt usurpare locum alterius non præsumat.

Pœna contra collatores indignis conferentes.

Quamobrem cum ita abutantur quidam collatores conferendo indignis, videamus pœnas, in quas hi miserius incidunt: prima est, quod priuati sunt potestate conferendi pro prima collatione, & (vt dicunt) prima vice. capitul. cum in cunctis. §. si de elect. capit. cum in conuen. de electio. glo. in capitul. cum singula. §. prohibemus. de præben. libr. 6. & gloss. in capitul. quod si prædicta. in verb. priuati. de elect. in prag. vnde conferens beneficium excommunicato, est ipso iure priuatus, tanquam conferens indigno. capitul. postlasti. de cleric. excommuni. ministr. Cal. in reper. in verb. conferens beneficium, itaque potest impetrari beneficium, quod post collationem indigno factam episcopus contulit, quia illud conferri, non poterat, eò quod esset à iure priuatus: & miror hodie cum tam multi sint circa hoc Gregorii: quod ista non impetrent: nec putarem post impetrationem bonos iudices contra hoc iudicatos, si animabus suis prouidere vellent.

2 Et hoc si scienter, secus si ignoranter. c. postlasti. §. ca. Apostolica. de cler. excomm. ministr. l. ex maleficus vbi gloss. de actio.

3 Et præsumitur sciens episcopus, quia tenetur de vita & moribus illius inquirere, antequàm ei conferat. cap. innotuit. de electio. Card. cons. 133. duo sunt. & debet habere plenam notitiam eius cui confert. c. bone. 2. in fi. & ibi Panor. 12. not. de postula. prælato. nam sicut cum alio contrahit, non debet esse ignarus eius conditionis, cum quo contrahit. l. qui cum alio, de reg. iur. ff. sic & is qui vult alicui conferre, sed quotusquisque hoc facit, nescio: sed non essent tot pecora Melibæi ecclesiis præposita, si de his fuisset inquisitum. Etiam inquirere debet, an aliud

aliud habeat beneficium, cap. ordinarii. de offi. ord. in 6. nam peccat sciens isti conferendo: tum quia indigno confert. c. is cui. de preb. lib. 6. tum quia venit contra iura hoc prohibentia. cap. primatus. 71. dist. Arch. in ca. si quis. 21. q. 2.

4. Secundò suspendi debent à collationibus faciendis. graue. de preben. c. postulastis. de cleric. excom. ministr. nam postquam malè utuntur re ad eos spectante, & administratione, ea priuari debent, sicut tutor, qui malè administrat, §. suspectus. & §. si. de suspectis tutor in instit. vt etiam priuetur in quo deliquit. d. c. postulastis de cler. excom. & ferè hodie omnes suspendentur, & priuantur.

Suspendi-
tur collato-
res indig-
nis confe-
rentes.

5. Sed hoc non esset statuere, quòd conferens indigno esset priuatus potestate conferendi per mentem: quæ collatio capitulo applicetur illius ecclesie, in qua est prepositus conferens etiam ab officio suspenditur. c. 1. in 83. dist. ca. si. 1. q. 3. sed si tunc collo adhibita suspendentur, non amplius indignis conferent, & fortè utilius esset quibusdam quòd ad animam.

Peccat indi-
gnis confe-
rentes.

6. Tertio peccat mortaliter, quia seruitio Dei indignos applicat. ca. monasterii. 19. q. 3. gl. pen. in c. ad Apostolicam. de reg. & quia hoc vergit in detrimentum ecclesie, & honoris diuini, qui per bonos promouentur, & colitur: & melius est paucos habere bonos, quam multos inutiles, cap. tales. 23. dist. c. pen. de a. tate. gl. in verb. indignorum, in præ. prag. sanctio. & quia transgreditur canones statuente optimum eligendum. ca. Memo. politano. 63. dist. & transgreditur canones peccat. c. quia. eadem dist. que in ecclesiarum, de const. c. si. illo t. gl. in verb. vitio-rem. §. ad locum. de elect. in Prag. scripti in interpretata. c. postulastis, de cleric. excom. ministr. & quia fraus contra canones. capitul. fin. 4. dist.

Infidelis est
indigno co-
ferens.

7. Quarto sunt Deo infideles: quia fidelis & prudens debet esse quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore, vt est in euangelio: vnde ait Hiero. indignum est dare Deo, quod dedignatur homo, ac cæcum animal offert, qui ordinat indoctum in loco docti,

magistrumque facit, qui vix discipulus esse poterat. ca. fin. 49. dist. longa debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur ecclesie. c. in sacerdotibus. 6. distin.

8. Quintò tenentur ad id quod interest illi ecclesie, quam læserunt, vt pote si dignum elegissent, vel ei contulissent, ecclesia in lite non succubuisset, aut aliud detrimentum passa non fuisset, hoc enim sarcire debent: vt expressè docent Anchar. & Card. in cle. 1. col. vlt. de era. & qualic. & Angel. de Clauasio in sua summa, in verb. restit. & Fel. in c. si quando. col. 4. ver. stat. difficultas. nu. 7. de rescript.

Conferens in-
digno ad ma-
teresse ec-
clesie reuo-
catur.

9. Instar magistratus, qui minus idoneo pupilli tutelam commisit: nam magistratus tenetur deficientibus tutoribus. l. 1. & per totum. ff. de magistr. comitend. Cùm ergo isti indigni præfeci non restituant damna, ergo collatores tenentur, & in extremo iudicio quot erunt, ob hoc damnati nisi respiciant: quia collationes beneficiorum circa inhábiles frequentiores sunt, quam ad hábiles, quia similes similes diligit: nec eximo capitula ecclesiarum, quæ hoc faciunt, & terræ cardines multi.

10. Sextò tenentur de mala administratione electi, vel prouisi reddere rationem Deo optimo maximo, & erunt participes poenarum, quas patientur prouisi ab eis in districto Dei iudicio. c. 1. §. quoniam. in verb. administratores. de electio. in Prag. nam facientes & cooperantes pari poena punientur. ca. 1. de offic. deleg. sicut enim boni operis fructum sibi comparat, qui rectum tenet in eligendo & prouidendo iudicium, ita graui semetipsum afficit damno, qui ad suæ dignitatis collegium sublimat indignum. cap. miranur. 61. dist. Esaiæ 41. Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestrum, quod non est, abominatio est, qui eligit vos. ca. Valentinianus. 63. dist. vbi dicit super vos est talis electio, vt eligentes teneantur de omni damno, & dispendio, quod ecclesie acciderit. gloss. ibid.

Conferens
indigno de
mala et is
administra-
tione tene-
tur.

11. De iure ciuili tenetur pater consentiens filio ad officium electo, prius tamè excutiendus erit filius. l. 1. C. de decu. li. 10. Et notandum est, quod officium electo minantes tenentur.

Pater pro-
filio ad offi-
cium electo
minantes
tenentur.

minantes scienter indignum ad officium tenetur de his quæ electi & nominati male in officio gesserunt. l. 1. § 2. C. de peric. nomina. lib. 10. in subsidium. l. exactores. C. de suscep. lib. 10. l. seueriter. C. de excus. 11.

Conferens in digno sacri legum committit.
12 Septimò sacrilegium committunt, & tanquam sacrilegi sunt iudicandi. cap. sunt quidam. 1. q. 1. quia rem sacram id est ecclesiam lædunt. Vnde ait D. Hiero. Ecclesiam fraudare, quod sacrilegium est, vel exinde aliquid subtrahere, omnium prædonum crudelitatem superat. in cap. gloria. episcopi. in fi. 12. qu. 2. quia nihil magis officit ecclesiæ, quàm quòd indigni admittuntur in ecclesia. c. nihil est. de elect. & dicit Leo, in c. miramur. 61. dist. sic, miramur tantum apud vos per occasionem temporis impatiati, aut ambientium præsumptionem, aut tumultum valuisse popularem vt indignis quibuslibet, & longè extra sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigiū, & gubernatio ecclesiæ crederetur: non enim est hoc consulere populo, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen. integritas enim præsentium salus est subditorum, alioqui iudicium æternum eos manet.

13 Octauò non conferendo viris doctis & probis seipfos condemnant ad ignem æternum. text. in cap. Apostolicis, 16. quæst. 1. ubi sic scribitur, Apostolicis viris & Euangelisatoribus Christi in necessariis vibus nolle tribuere, seipsum condemnare est.

14 Nonò scandalum præbent: & qui scâdalizat, necesse est, vt suspendatur in collo eius miola, & proiciatur in mare, vt est in euangelio: nam postquàm satis biberunt ex sanguine pauperum, & adhuc non sunt satiati, bibent ex aqua ad saturitatem.

Homicida est conferens beneficium
15 Decimò sunt homicidæ, quia auferunt bona debita bonis, & sanctis Ecclesiasti.

23. Panis egentium vita hominis est, qui defraudat illum, homo est sanguinis, & virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus: & si hos malignos collatores, vt docet August. de Ancona in tract. de ecclesiasti. potesta. q. 72. in vlt. q. § 2. dicens
¶ 99 valde peccare, qui fauore sanguinis,

patriæ, aut adulationis conferunt beneficia indignis: quia bona communia sunt communiter dispensanda: & bona ecclesiæ sunt communia. ca. consuetior. 24. q. 8. & necare dicitur, qui alimenta denegat. l. necare. ff. de li. agno.

16 Vndecimò decapitari meretur indignus episcopus, nisi inuitus fuerit ordinatus gl. in l. qui cum vno, in verbo, temporariū. ff. de re milita. quam probat Felin. in ca. si quando. col. 4. de rescripti. & idem in promouente indignos, & si hoc seruaretur, fere omnes nostri episcopi acephali essent, & sine capitibus: quia pauci ab hac indignorum promotione abstinet, imò eos plurimum inuuant quidam vicarij eorū, qui licet habeant suos suapte natura malos, illos tamen executores habent.

17 Duodecimò isti episcopi tanquam violatores canonum priuari debent. c. violatores. 25. q. 2. tenentur isti de amissione animarum parrochianorum, quæ fuerunt damnatæ propter prouisionem istius indigni, & aliis pœnis afficiuntur, quas scripsi in tract. nomi. q. 19. aliàs cumulare, sed furdus loquor.

Conferens indigno de amissione animarum tenetur.

[Decimotertiò si collationem non factam dicant se fecisse, sunt falsarij. nam falsum est veritatis immutatio. §. 1. in authent. de instru. cautel. §. fide. colla. 6. Et si per industriam & calumnias eorum auferatur beneficium viro iusto, sunt fures, quia bona contrahant inuito domino. l. 1. ff. de furt. & peccatum non remittetur, nisi restitatur ablatum. reg. peccatum. de reg. iur. in 6. Sunt etiam sacrilegi: valde enim lædunt rem sacram, à qua auferunt verum rectorem, dando alium, nò pastorem, quem oues non cognoscunt, quia est alienus, & voces aliorum oues non audiunt, vt est in Euangelio. Populum etiam valde lædunt, auferendo ab illis verum pastorem, & dando mercenarium, qui nò curat de ouibus, & si curet, decipit se, cum non sit præfectus, & tamen sacramenta tanquam præfectus ministrat, decipit & animas illorum, quibus præsidet, quia non est pastor.]

For

Forma collationis & prouisionis ordinariorum.

Martinus Dei ac sanctæ sedis Apostolicę gratia Nemaufen. episcopus dilecto nobis in Christo N. clerico, in Decretis doctori, rectori parochialis ecclesiæ N. nostræ diocesis salutem in domino. Quia de literarum scientia, vitæ ac morum honestate, aliisque virtutum meritis, quibus illarum largitor personam tuam insignitur, fuimus fama ac fide dignis testibus certiorati, quæ nos ad gratiam tibi faciendam excitant.

2. Itaque volentes te iuxta tuam personæ merita favore prosequi gratioso, parochialem ecclesiam N. nostræ diocesis nunc per liberam resignationem de ea per prouidum virum N. presbyterum dictæ ecclesiæ tunc rectorem in manibus nostris factam, & per nos admissam ad præsens vacantem tibi, quem ad regimen & gubernationem ipsius sufficientem & idoneum esse reperimus, cum omnibus iuribus, & pertin. vniuersis conferimus & prouidemus, ac de eadem te coram nobis constitutum per pilei traditionem in manibus tuis inuestimus, ac in corporalem possessionem, seu quasi eiusdem ecclesiæ N. præsentium tenore cum iuribus & pertinentiis supradictis inducimus, recepto prius abs te solito in talibus præstari iuramento, & iure nostro saluo.

3. Quocirca vobis vniuersis & singulis personis ecclesiasticis, notariis & tabellionibus publicis per ciuitatem & diocesim nostras constitutis & subditis nostris auctoritate prædicta, tenore præsentium committendo mandamus, quatenus vos, aut alter vestrum, qui super hoc fuerit requisitus, ad dictam ecclesiam accedatis, seu alter vestrum accedat ad prædictum N. vel procuratorem eius nomine, & pro eo in corporalem possessionem prædictæ ecclesiæ N. iuriumq; & pertinentium prædictorum inducatis vice nostra, & defendatis inductum, amoto ab ea quolibet illicito detentore.

4. In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præfentes literas collationem & prouisionem nostras in se continentes fieri, & per secretarium nostrum infra scriptum subscribi & publicari fecimus & mandauimus: nostrique sigilli magni iussimus appensione communiri.

5. Datum Nemaufi anno 1551. die 6. Martij, præsentibus Ioanne Ruffiat presbytero, & Petro Rostaing aurifce testibus ad præmissa vocatis & adhibitis. De mandato reueren. do. Episcopi, P. Rilliot. secret.

Requisita in literis collationum.

Quia in collationibus multa sunt dubia, ob id formam inserui, in qua *quinque partes in collationis forma sunt quinq; partes. Prima continet salutationem, & collationis causam. Secunda ibi, itaque collationis*

tionem, & prouisionem, ac inuestituram factam per pilei traditionem, ac iuramenti receptionem. Tertia pars continet delegationem & commissionem factam omnibus clericis, tabellionibus & personis ecclesiasticis subditis, vt istum N. in possessionem dictæ ecclesiæ collatæ ponant, & inducant, ibi, quocirca. Quarta, testatur episcopus collator ad fidem huius collationis faciendam se iussisse has collationis literis fieri per secretarium suum, & sigilli sui magni appensione communiri, ibi, in quorum omnium. In vltima inscribitur data & testes, postea subscribit secretarius hæc summa prouisionis literarum beneficiorum: licet alij alia inserant, ista tamen sufficiunt.

*Iurare
qua tenentur
recllores. & curati
ecclesiarum
collatori.*

2 Sed dubitare quis possit, quæ iurare debeant rectores, & curati? respon. Primò iurat episcopo quilibet curatus, quod erit illi & suis successoribus fidelis & obediens & sanctæ sedi, probatur in cap. ego N. & seq. de iur. iur. cap. cum clerici. de verbo. sig. c. de forma. 22. q. 1. l.

3 Secundo quod seruiabit mandata episcopi, & ea seruari faciet, videlicet sententias & statuta. ca. cum ab ecclesiarum, & ea ad reprimendum, de off. ord. nam qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. vt docet diuus Paul. & ca. qui resistit. n. q. 3. & diuus Petrus in sua epist. Obedite præpositis vestris etiam discipulis.

4 Tertiò iurat quod seruiet ecclesiæ, cui præficitur, seruiet inquam in diuinis, & in spiritualibus ac temporalibus: quia propter officium datur beneficium. ca. si. de rescript. in 6. & si non seruiat, est periurus. [O quot hodie sunt.]

5 Quarto quod residebit seruiendo dictæ ecclesiæ. ca. quia nonnulli. & c. relatum, de cler. non residet. & hoc iuris est.

6 Quinto non relinquet, nec se transferet ad aliam ecclesiam sine ipsius episcopi licentia. ca. admonet. de renun.

7 Sexto iura & libertates ecclesiæ iurat conseruare, & defendere, ac vtilia procurare, sicut tutor. l. si. s. omnem. C. de admin. iur. & sicut Nabet vineam suam proprio sanguine suo defendit, ita iura ecclesiæ

clerici tueri debent, licet pauci hodie reperiantur, sed fugiunt dum vident lupum venientem. [Sicut mercenarij, & cuius non sunt oues.]

8 Septimò quod non alienabit res ecclesiæ, sed alienata per prædecessores reuocabit. c. abbatibus. 12. q. 2. & c. si quis presbyterorum. de reb. eccle. non alien. ca. 2. de rer. permut. c. quot quis. 35. q. 9.

9 Octauo quod nihil dedit, nec illicitum pro adipiscenda hac ecclesiâ commisit. c. si. de pacti. c. nobis. & per totum. de simo.

10 Nono quod non soluet vltra antiquam & solitam pensionem. ca. prohibemus. & seq. de censib. ca. uia nos. vbi Panor. ista conscribit, de mercur.

11 Decimò quod ordines suo tempore recipiet, & hoc si non est ordinatus. capit. quæris. de eccl. & qualis. c. licet canon. de elect. in 6. hodie istud non est necessarium: quia si non promoueat in intra annum ipso iure vacabit beneficium per d. cap. licet canon. Aliud etiã addit Panor. in d. ca. uia nos. quod non est necessarium, vnde illud omitto: hæc sunt quæ solent iurare prouisi ad ecclesiâ curatas: [Hodie non omnia ista iurant. Sed quidam opponere solent clausulam, Saluo nostro & aliorum iure. Et quid operetur illa clausula, iure nostro saluo, scribit Pau. Paris. consuet. 21. nu. 55. in i. rol. alibi dixi.]

12 Et sic prius inseritur nomen episcopi conferentis vt dixi superius in literis ton-

suræ: & dixi Martinum: quia ignari hoc nomine abutuntur. [& vulgò vocari solent aini hoc nomine, & plures sunt effectus, licet nomine alio sint decorati.]

13 Secundo salutatur is, cui beneficium confertur dilecto, & deinde præfatur episcopus, quæ causa mouit eum ad conferendum: vt in cap. graue. de pre. & interdum omittit causam, quia nullam habet, cum sola affectione mouetur, [vt hodie permulti collatores.]

14 Tertiò narratur in literis talem ecclesiam N. vacare per resignationem, vel eo modo quo vacat, vt in capit. susceptum. de modum rescript. in 6.

15 Et sic non potest episcopus, vel archiepiscopus

Episcopus non potest vacandi pro expresso

habere, nec ad effectum absoluere. *chiepiscopus habere modum vacandi pro expresso: quia hoc ad Papam solum pertinet: vt scripsi in forma manda. in glossa. pro expressis in Concor. nec potest ordinarius in his literis impetrandem absoluere quoad effectum obtinendi, sicut Papa, & legatus: vt scripsi in glossa. absoluentes, in form. mand.*

Clausula quouis modo vacet, non solum per ordinarium conscribi. **16** Item non poterit episcopus in literis collationum apponere clausulam quouis modo vacet: quia non potest in omnibus vacandi modis providere, vt pote si beneficium vacet in curia. *capit. 2. de preb. libr. 6. gl. & Doct. in c. 2. de elect. in 6. & c. 2. & 3. de concess. preb. ibidem:* licet quidam ignari inscribere in suis literis hæc soleant, sed frustra: quia beneficium non debetur nisi per modum expressum, cum etiam iure deuoluto non possit conferre postquam amissit collationem, non tamen vitatur collatio, si episcopus dicat se conferre vacans per resignationem, aut alias quouis modo quia superflua non vitant. *lib. si testamentum. c. de testam. [Ideo quando episcopi vel archiepiscopi apponunt clausulam quouis modo, non comprehenditur modus vacandi, qui in illorum potestate non est, vt radunt Doct. in ca. susceptum de rescript. libr. 6. & Doct. in capit. ex parte. de concess. preb. Hodie quilibet collator solet apponere istam clausulam, & non esse prohibitum docet glossa. in §. item quod monasteria. in verb. alias. de causis, in prag. sed non habet illum effectum, quem habet quando est à Papa apposita.]*

Nomen sancti quando in collatione sit exprimentum. **17** Quarto narratur dicecensis, vbi beneficium situm est. *cap. significante. de rescript. & si sit ecclesia per se, exprimitur nomen sancti: alioqui non valebit collatio. glossa. & Doct. in capit. quia inuis. i. de preb. libr. 6. & alias collatio esset incerta, quæ non valet. cap. 2. de ele. libr. 6. dicam inferius in elucidanda. signaturæ.*

18 Si verò sit capella intra ecclesiam, exprimitur ecclesia, vbi sita est: vt in ecclesia sanctæ Crucis Aure. dice. *Fel. in d. cap. significante. col. i. de rescript.*

Error in nomine **19** Quinto exprimi solet is, per cuius mortem vacat, aut per resignationem: vn-

de dicit *Fel. in d. c. significante*, quod si impetrauerim rescriptum super ecclesia contra presbyterum si errauerim in nomine presbyteri, licet constet de ecclesia, non valet rescriptum, quod est stricti iuris. *allegat. Ioa. And. in addit. ad Spec. in tit. de reser. presentia. §. ratione cause, et. quid si indubitanter. vnde solet in signatura Papa conscribi, quod maior & verior expressio fieri possit, vt in tract. de signa. dicitur.*

20 Sexto exprimitur procurator, qui illam resignauit, si per procuratorem facta sit: vt si falsi postea impugnetur, probari veritas possit, & quia procurator certus esse debet. *lib. i. ff. de proc. si per se resignauerit, etiam hoc exprimi solet, vt hic.*

21 Et si dubitetur de hac resignatione, probari debet per instrumentum publicum: nec quo ad hoc creditur dicto episcopi, vel alterius hoc asserentis, nec quidem dicto Papæ: vt in *cl. literis, de prob. quæ est hodie correctæ per ritum de subla. cl. literis, in concord. vbi multa scripsi.*

22 Septimo mandat episcopus omnibus & singulis presbyteris, clericis ac notariis, vt istum cui est collatum beneficium, in possessionem mittant, alioqui sua autoritate possessionem prehendere quis non possit. *leg. si ex stipulatione. ff. de acquir. pos. & per collationem beneficij non transferatur possessio. cap. cum Bertholdus, ibi, ipsum instituit in eadem, in possessionem eum induci faciens corporalem: de re iud. plenè scripsi in forma manda. in vers. inducentes.*

23 Imò dicunt quidam, quod apprehendens possessionem est iure, quod habet, priuatus. *capit. eum qui, de preb. libr. 6. sed ille text. hoc non probat, sed tantum eum iure priuatum, qui violenter, sed non sine violentia: vt dicunt ibi Doct. & Perus. maxime.*

24 Vnde qui adipiscitur cum vero titulo possessionem, non priuatur iure. *secund. Domin. & Philip. ibid. & quando episcopus confert, & inuestit eum, per calanum, vel alias, is poterit propria autoritate possessionem apprehendere, teste Panor. in c. autoritate, de concess. preb.*

in possessio 25 Et quamvis de iure Archidiaconi officium mitti non sit mittere in possessionem institutum. *ca. ad hoc. de offi. archi.* in Francia quilibet clericus mittit in possessionem de consuetudine, nec requiritur Archidiaconus: ut dicam inferius *in demis. in poss.*

Claufula 26 Octauo ordinarius non apponit clausulam non obstantem. quia inferior non potest in collatione iuri superioris derogare: *cle. ne Romani. de elec. Bar. in l. si quis in prin. ff. de leg. 3.*

navicorum 27 Unde non poterit alius a Papa fundationem, vel statutis ecclesiarum derogare, sed tenebitur providere iuxta statuta, & fundationem, alioqui non valebit collatio: ut scripsi *in form. mand. in verb. non obstant.*

Claufula 28 Etiam si diceret pro hac vice tantum: pro hac vice quia ista claufula pertinet ad superiores, non per quos iuri derogare possunt: nec puto curiam ad iuriam supremam hac claufula posse, quia inferiores, est instituta, ut iustitiam & ius reddat. & nec quidem ista claufula est huic contraria, quia si hac ad curiam vice gratiam vellet facere, & sic iniustitiam, male faceret, ergo ad parlamenta non spectat hac claufula, sed tantum ad eos, qui iure suo derogare possunt. De hac curia & eius potestate plenè scripsi *in proæ. Concordia. in verb. summas.*

29 Nonò data apponi solet, videlicet quo die collatio facta fuerit, & litera sine die & consule non valent, ut in data Sexti continetur: ut superius dixi *in literis consura.*

Collationi 30 Decimo testes duo ad minimum inserta sine scribi in literis collationum debent: alioquin non credetur collationi ordinarij, in testibus non praeiudicium expectantis apostolici, vel seditur. alterius praecedentis ius: ut plenè docui *in Concordia. in rub. de collat.* nec putet episcopus ad iniuriam suam pertinere, quod illi soli non credatur. *ca. placuit. 6. q. 2.* & ista est communis opinio, *sec. Alex. in dicto cap. post cessionem. colum. 2.* & pro ista consuluit *Bertrand. consil. 132. Dubitatur. colum. 2. in 2. vol. ex antiq. edit.*

31 Vbi etiam consilio sequitur, quod si episcopus postea daret literas suas testimoniales, ut diceret se contulisse: illae literae non probarent ad vitandas fraudes, & ma-

ximè dictante aresto, quod allegavi *in Concordia.* quod est prohibitorium, ut collatio non fiat sine testibus: nec quidem cum testibus domesticis, ut benè docui *in dict. concordia. 1.*

32 Undecimo debent scribi literae eadem manu: nec esse debent diuersae literae, alioqui sunt suspectae, per *lex. in aut. de trien. & semis. 6.* & quod saepe, *rextus in c. inter dilectos. de fide instrum. & cap. licet. de crimine falsi. Bald. in l. contractus. col. 3. num. 10. de fide instrum. Roma. singul. 336. An diuersitas. Alex. consil. 41. Vifo. col. 1. vol. 1. & consil. 104. in prin. vol. 7. & expresse Bertrand. consil. ca. 33. Vifo processu. col. 3. nu. 1. in 2. vol. ex prima editione: hoc attenditur in collationibus Papae, sed non vidi opponi in collationibus ordinariorum: licet falsum probetur ex diuersitate literarum. *ca. inter. de fide instrum.**

33 Duodecimo rasura vel cancellatio in loco suspecto vel substantiali reddit suspectas collationum literas, ideo eis credi non debet. *l. fin. c. de edicto diui Had. tollen. c. inter dilectos. de fide instrum. Alex. consil. 104. Scantibus. col. 1. in 7. vol.* Suspectum locum dicimus, quando in verbis dispositiuis facta est litura. *c. ex literis: vbi Panor. nota. 2. de fide instr. c. cum venerabilis. de religio. domib.*

34 Alia requisita possunt discerni ex ipsis verbis collationis, & ex superius scriptis, ideo ad alia pertranseo.

Collationes plures an fieri possint.

QUARO, An ordinarius vel executor gratiae Apostolicae, ut mandati, qui semel contulit, iterum conferre possit? Respo. non posse, quia functus est officio suo, sicut iudex, qui sententiam protulit. *c. in literis. de offi. delega. l. iudex. ff. de re iudic. & prima collatio impedit secundam. c. post electionem. de concessio. praeben.* Praeterea quia non potest reuocare, & tollere ius, quod semel contulit. *capit. si tibi. de praeben. sicut donans inter vivos non reuocat, nisi in certis casibus donationem. c. si. de dona. l. si. c. de reuoc. do.*

2 Etiam quia deuoluta est collatio ad superiorem;

Diuersitas
literarum
an vitia
collationem.

Rasura
vitiat
collationem.

Contra
collatores
falsarios.

periores: vt dixi in §. si quis verò, de collationib. in concord. & dicam inferius in materia deuolutionis.

3 Quia si malè contulit, est priuatus potestate, iterum conferendi, per c. cum in cunctis, §. fin. de electio. Ad hæc, quia prohibita est variatio: & inconstantia maximè episcopis, & clericis: cle. vna, de renunciacionibus. quamuis quidam maligni collatores de vno beneficio sexcentas faciant collationes: & quod peius est, non factas dicunt esse factas: sed veh istis falsariis, qui cum Lucifero, nisi respiciant, partem habebunt: & quid proderunt eis tot collationes in inferno: [& calumniæ quas in vita exercuerunt, vt scripsi supra, Pæne contra collat. in fin.]

Diuerso
iure potest
multiplex
fieri colla-
tio.

4 Limita quando diuerso iure conferret, vt pote, si primò contulit in mensibus graduatorum non graduato, postea graduato requirenti conferre potest: prius enim tanquam episcopus voluntariè contulit, postea tanquam concordatorum executor quasi coactè: discretæ enim sunt iura, quamuis plura in eandem personam deuenerint. l. tuorem. ff. de his quibus vt indignis. Et quando duo concurrunt iura in vnam personam, illa vim habet duarum personarum. l. si consul, §. l. si pater familias. §. ff. de adopt. l. Papinianus. §. sed nec impuberis, de inoffic. testam. plura scripsi in §. si quis verò, in verb. dispositiones, de colla. in concord.

Episcopus
post insti-
tutionem
conferit.

5 Item si episcopus ad præsentationem quenquam instituat, potest postea pleno iure etiam alteri conferre. gl. fin. in cle. vna, de supplen. negl. præla. quia ad eum est ius deuolutum, si patronus malè præsentauit, & sic diuerso iure prouidet.

Non vacans
conferens
quando va-
cat, an il-
lud iterum
conferre
possit.

6 Secundò non procedit, quando contulisset non vacans beneficium, quod vacans communiter dicebatur, vel non deuolutum: postea si verè vacet, illud conferre poterit, in c. de concess. præb. & inferius dicitur in literis resigna. post regu. cano. quod probat Pan. in c. de elect. dicam inferius de improb. benef. viuientis, impetra.

Prima col-
latio aliis
præfertur,

7 Dubitant quidam inter plures collationes, quænam earum sit valida? Resp. præfertur, regulariter prima, & præfertur secunda:

ca. post electionem, in fin. ibi primitus fuisse concessum, de concess. præb. c. eam te, de rescr. c. cum cui, §. c. quia sepe, de præbend. lib. 6.

8 Limitatur quando fuit aliquod impedimentum in persona conferentis, vt quia erat excommunicata, & sic conferre non poterat. c. postulatistis, de cler. excom. mini. vnde si prius contulit, & postea absolutus iterum, secunda collatio valebit. ca. cum inter, de consuet. §. c. cum inter, de elect.

9 Secundò quando erat impedimentum in persona eius, cui collatio facta fuit, quia inhabili facta fuit, & postea habili, tunc secunda præfertur. cap. cum nostris, de concess. præb. vbi Pan. & alii scripsi in tract. de pacif. possess. in 4. limit. c. super eo. ibi, non vitio persona, de electio.

10 Tertio quando aderat impedimentum ratione temporis, vt si ante deuolutionem fuit collatum: tunc non valet collatio etiam post tempus: sed facienda est noua collatio tempore debito. c. 2. §. c. statutum, de præb. lib. 6. §. c. 2. de concess. præb. Pan. & alii in c. cum ex officio, de præser.

11 Quarto quando ratione rei erat impedimentum, vt pote quia non expressit modum vacandi, sed secundus sic, tunc is præfertur. cap. susceptum, de rescr. lib. 6. vel contulit antequam vacaret, vt c. 1. 2. §. c. post electionem, de concess. præb.

12 Vel forma non est seruata. c. quia propter, §. c. super eo, de elect. §. cap. cum terra, ibi, quod si in persona fuerit, vel in electionis modo peccatum. ibid.

13 Quintò si vtrumque impedimentum insit, & in persona, & forma. d. cap. quia propter de electio.

14 Vltimo aliquando non valet prima nec secunda collatio, vel electio, vnde facienda est tertia. c. considerauimus, de elect. ca. cum vintonen. §. c. auditis, ibid. §. c. clarius in d. c. post electionem, vel impetrandum est de nouo beneficium.

15 Si tamen episcopus conferret duo curata beneficia alicui vno verbo, videlicet confero, valeret collatio: vt docet Host. & alii in c. quia nonnulli, de cler. non resid. §. Ioan. An. in ca. de multa, de præbend. & dantur sex menses ad eligendum vnum ex illis, per c.

Collatio
duorum
beneficiorum
simul an
valeat.

referente, de preb. vel si adificatur possessio-
nem vnius, videtur illud eligere: & ideo si
aliud postea adificatur, vacabit primum:
vt in Extr. aug. Excecrabilis. Ioan. 22. & dicitur
infra in tract. dispensat. in 2. parte. [Ideo boni
est, vt possessionem melioris beneficii
prius quis accipiat: nam scribit gloss. hæc
carmina.]

Qui videtur vtilius, & sumit deteriora.

Abstinet vtilius luminis absque mora.
in §. ceterum quod cum eo. in Insti.

Episcopi
vicarios
constituere
debent.
16 Aliquando collatores non per se, sed
per alios conferunt, vt episcopi, qui ab-
sunt ab episcopatu, vt sunt plurimi: tenen-
tur enim relinquere vicarios in episcopa-
tu. c. quoniam, de offic. ord. vbi Pan. & alii. & §.
tenentur. de collat. in Concor. & olim cum e-
piscopus absens erat, vel alius collator,
constituere procuratorem ei præcipiebatur,
in c. fin. de voc. vbi text. vocat eum pro-
curatorem, alias vicarium. Idem in ca. perit.
ibi vicarie siue procuratoris, de procurat. vbi
Host. & doct. hoc probant. & lal. in l. insu-
lam. ff. de prefer. verb.

17 Ideo dixi valere insinuationem nomi-
nationis factam isti procuratori gene-
rali in temporalibus & spiritualibus con-
stituto ab episcopo: alioqui esset in pote-
state episcopi sic nominando fraudare
graduatos & nominatos isti procuratori
insinuantes, ac etiam mandatarios, isti
constituto præsentare mandatum cupi-
entes.

Minister
fratrum
minorum
vicarium
constituere
debet.
18 Item minister fratrum minorum, tenetur
constituere vicarium: vt consuluit
Carol. Ruyn. cons. 148. vbi quibusdam, colu-
2. nu. 4. in 4. vol. & isti vicarii conferunt no-
mine episcopi, quæ materia, quia est valde
utilis, & in iudiciis frequens. & parum ab
interpretibus tractata: ob id eam hic tra-
ctare plena manu & abunde statui.

De vicariis Episcoporum.

Creari po-
test vicari-
us sine ca-
pitu con-
sensu.
Sicendi igitur est, quod episcopi crea-
re sibi vicarios possunt sine consensu
capituli, & remouere: vt docet Hostien. in
summa, de off. vica. §. in quibus. vers. sed nun-
quid, quod etiam approbat consuetudo,

quæ in talibus est seruanda. ea noscitur: de
his que sunt à prel. Butrig. in c. au. de off. vica.
refert Io. Fran. in tract. de off. & potestate. c. sede
vac. q. 10. col. 4. in 2. par.

2 Tenetur tamen vicarius probare lite-
ris se vicarium, alioqui non valebunt ge-
sta ab eo. Bertach. in tract. de episcopo. in 7. parte.
4. lib. quaest. 8. post Bald. in cap. pastoralis, de re-
scrip.

3 Et si gesserit se pro vicario, conferen-
do beneficium alicui, & postea non osten-
dar mandatum ei, cui contulit, ad interes-
se tenetur: quod non potest esse minus,
quàm valeat beneficium collatum: vt in quomodo
tract. nomina. scripti in q. 14. num. 71. & ad hoc
solent condemnari [vicarii qui sic decipi-
unt eos, quibus conferunt.]

4 Vicarius igitur hic dicitur, qui epi-
scopi vices gerit, vt in rub. de off. vica. & is di-
citur habere dignitatē, ideo rescripta Pa-
pæ ei dirigi possunt. clem. & si principalis. de
refr. etiam si sit tantum vicarius capituli
sede vacante, vel officialis, nisi esset fora-
neus: vt vocat gloss. & doct. ibi. & expresse Io. an.
Fran. in tract. de potestate capituli sede vac. in q.
10. partis secundæ. col. 2. vers. sed nunquid.

5 Vbi plus dicit à residentia excusati, &
lucrati fructus tempore absentia: quia in
seruitio ecclesie esse censetur. c. ad audien-
tiam. de cler. non residen. consuetudo tamen
multarum ecclesiarum illum absentem
non excusat.

6 Est tamen differentia inter vicarium
& delegatum: quia vicarius intelligitur is,
qui vices gerit ordinarii in eodem loco &
tribunali, quo ordinarius, nec de vno ad al-
ium appellatur: delegatus verò quo ad
hoc dicitur, cui committitur etiam vni-
uersitas causarum, à quo appellatur ad
delegantem, quia non est idem consistori-
um. c. 3. de consuet. lib. 6. & Bart. in l. 1. in fi.
ff. quis & a quo appel. Bertach. in tract. de epi-
scopo. in 7. parte 4. li. q. 9. quia non est delega-
tus generalis, sicut vicarius, vt probatur in c.
super. §. porro de off. deleg. Bal. in l. aliquando.
ff. de off. pro consul.

7 Sed notandum est, hunc vicarium nõ
habere dignitatem incompatibilem cum
alia, vt docet Pan. per illum text. in c. de multa.
de

de preb. ideo per adeptionem dignitatis non vacat vicariatus, nec e contrario, *rr d. de. § si principalis. de rese.* debet tamen is vicarius precedere archidiaconum, etiam maiorem, quia loco episcopi est, & sicut episcopus est honorandus. *c. precipimus. 93. distin. quem fing. not. Ludo. Roma. 362. & Feli. in rub. de maio. post Pan. conf. 21. viso dubio. in primo vol. dicens non valere consuetudinem in contrarium.*

Requisita in vicariatu. primò scriptura & testes.
8 Annotandum est, quòd in vicariatu plerunque sequentia requiruntur. Primò scriptura, quam oportet edere his, qui indigebunt potestate sua, quam non posset vicarius edere, si non haberet, & hoc etiam probat. *lvnica. C. de man. prin. ca. cum in iure de off. deleg. & quamvis quidam intelligant illa iura in delegatis Imperatoris, vel Papæ, tamen cum eadem ratio sit in hoc casu, idem seruabitur: & hoc iure vtimur, quamuis dom. de Rota contrarium videantur probare decis. 397. si episcopus, in 2. quest. in nouis. [Sub inul. de officio vicar. de cis. 5.]*

9 Quæ opinio posset intelligi valere collationem vicarii constituti verbo episcopi, dummodo probetur per testes potestas, tamen vicarius non debet exercere officium, nisi habeat scripturam suæ potestatis, & eam exhibeat petentibus, alioqui damnis & expensis onerabitur: vt inferius dicitur, & ista sententia de consuetudine inualuit quam probat *Bald. in l. ali. quando. ff. de offi. proconf. & Petrus Paris. conf. 80. difficultas. col. 1. in 4. vol.*

10 Ideo non debet quis fidere literis missis ab episcopo sibi, in quibus dicitur, quòd si moriatur talis, & alii, quòd ipse conferat beneficia talibus, & ipse conferens inueniet se vicarium.

Episcopus residens in curia, an excusetur.
Item post saluationem solet episcopus narrare occupationes, quibus tenetur, fortè quia est iunior Papæ pœnitentiarius, ob id non potest in suo residere Episcopatu, ideo necesse habet constituere vicarium, qui suppleat eius vices. Et puto excusandum episcopum, qui est in seruitio Papæ: vt in *c. 2. § c. ad audiendum, de cleri. non resid. nollem tamen excusare eos,*

qui resident in curiis principum extra necessitatem.

12 Vidi etiam in vicariatus literis causam inferi, cur istum potius quam alium creauerit vicarium, scilicet propter scientiam, & industriam, vt inferius dicitur.

13 Secundò testes in illo vicariatu interuenire debent, alioqui instrumentum cù signo sui secretarii tantum esset scriptura priuata, quæ non probaret. *Instrumenta & lrationes. C. de prob. & ad euitandum fraudes, quæ super hoc fieri possent, nam prohibita sine testibus collatione, videtur etiam esse prohibitus vicariatus sine testibus, per l. oratio. ff. de sponsal. & sic sensuit senatus Paris. anno 1519. die 29. Iulii.*

14 Et bonum esset quòd nullus recipere-
Arestum.
retur vicarius, nisi in instrumentum vicariatus esset in actis registratum. & ita fuit in senatu statutum requirente Do. Dionysio Riau aduocato tunc egregio vniuersitatis, nunc autem aduocato Regio anno 1548. in mense Martio.

15 Tertiò requiritur quòd sit generalis.
Arestum.
c. constitutus, & c. si. de concessio. preb. r. bi. doc. & per c. fin. de off. vica. lib. 6. c. deliberatione. §. prohibemus. de off. leg. ibid. cap. statuendum. 16. q. 2. multa valent generaliter, quæ non specialiter.

16 Ratio est, ne fiat fraus Lateranen. *Generalis*
cil. d. c. constitutus. nam is, qui non posset conferre beneficium vacaturum, daret alicui potestatem conferendi illud, quod repro-
debet esse vicarius, & quauis obrem.
batur in *d. ca. 2. § ca. constitutus.* & hoc cessat quando in genere datur potestas conferendi vicario. *lo. de Selua. in tract. de beneficia, in 2. parte, q. 21.*

17 Secunda ratio est, quia si daretur specialis potestas conferendi tale beneficium, hoc saperet reservationem, quam alii collatores extra Papam, etiam legatus facere non possunt. *c. cum dilectus. de iure parr. maxime in hoc Franciæ regno. §. de reser. in concl.*

18 Et hæc generalitas in his consistit. *Generalitas vicariatus in quibus consistit.*
Primò quòd vicarius constitutus sit in spiritualibus & temporalibus, alioqui si in spiritualibus tantum non esset generalis quia non

non contineret nisi vnam speciem: vt inferius dico.

19 Interdum generalitas esse debet vt constituatur ad conferendum omnia singula beneficia, aliàs si ad vnum conferendum constitueretur, non valeret vt dictum fuit per d. c. *constitutus* de concess. pr. eb.

20 Vnde non valeret etsi data esset potestas recipiendi resignationem certi beneficij: vt decidunt Dom. de Roua decis. 397. si episcopus in not. in tra. de offi. vicar. decis. 5. & probat Pan. r. m. in d. c. *constitutus* col. vlt. & Ioan. de Selua. in tra. de benef. in 2. parte. q. 21.

Conferendi potestas generalis esse debet. 21 Nec equidem valeret, si data esset potestas generalis conferendi omnia beneficia, & postea in aliis literis esset adempta nisi in vno, quia hoc est in fraudem, ideo non valet: vt asserunt Io. And. Pan. & alii in d. c. *constitutus*.

22 Item generalis debet esse potestas ad conferendum idoneis, vel simpliciter ad conferendum, alioqui si esset quis constitutus ad conferendum tali Titio, vel talibus tantum, non valeret, quia illis reseruata essent beneficia, cap. *de liberatione*. §. *inhibemus*. de offi. legati. lib. 6. quod nec iure fieri potest, nisi in Papa. cap. *is cui*. de pr. eb. lib. 6.

Vicarius ad conferendum beneficia certi loci non valet.

23 Generalem etiam eam esse putarem si esset constitutus ad conferendum omnia & quæcunque beneficia certi loci: dummodo ibi sint plura beneficia, quia nec sapit reseruationem: nec votum mortis captandæ præbetur in vnum potius quam in alium, ergo valet cessante ratione. c. *cum cessante*, de appe.

24 Vnde vidi quendam Abbatem de Sabaudia constituisse vicarium generalem in temporalibus & spiritualibus ad conferendum omnia & quæcunque beneficia in Aquitania, quorum collatio ad nos ratione Abbatæ nostræ (vt dicebat) pertinet, super quo vicariatu dubitabatur, quia in certo loco erat vicarius constitutus: sed fuit conclusum valere, quod sic probo: Certæ rei vel causæ tutor dari non potest §. *certæ*. qui testam. tutor. dari possunt: si tamen tutor detur testamento rei Africanæ, vel rei Syriacæ, utilis datio est:

& hoc iure vtimur. l. *si tamen*. ff. de testam. tutel. facit. l. *ex facto*. in magna. de here. insti. ut sic dicemus in hoc vicario: alioqui habens duos pluresve episcopatus, & abbatias, non posset in quolibet vnum instituire: quod est falsum.

25 Et sic cum bonum sit argumentum de loco ad tempus, & e contrario. l. *vinum*. ff. *si certæ*. petat. cle. ad nostram, de censibus, sicut potest episcopus creare vicarium in certo loco vt pote Romæ. cap. *statutum*. de pr. eb. in 6. vbi in illo casu prohibetur, ergo in aliis non. argum. cap. *qualis*. 25. dist. 1. l. *cum prætor*. de iudic. & sic potest constitui officialis foraneus & generalis. clem. *si principalis*. de rescr. sic & vicarius in pluribus locis: & ita iudicauit Senatus Parisiens. hoc anno 1552. potest etiam constitui ex] certo tempore, vel vsque ad certum tempus, & post tempus non erit is vicariatus. l. *miles*. ff. de test. milita.

26 Limita in duobus casibus: primus Specialis est quando beneficium vacaret, tunc isti potest dari specialis potestas, & conferendi certæ personæ: quia non desideratur mors proximi, cum nullus possideat, sed possidens mortuus sit, gl. & doct. in d. c. *positus*. constitutus.

27 Secundò limitatur, quando daretur potestas perpetua alicui officio, vel dignitati seu ecclesiæ: vt quando constituitur ædicula, seu ecclesia in parrochia curati, poterit isti curato dari potestas conferendi istam ecclesiam, vel præsentandi. cap. *ad audientiam*. de eccles. edif. & quicunque erit curatus, perpetuo conferet, siue in genere illi committatur. cap. *cum venissent*. de institut. siue in specie. cap. *visis* 16. q. 2. cap. *pastoralis*. de iure patro. gloss. in cap. *fin*. de offi. vicar. Henric. Boic. in dict. cap. *constitutus*. Idem dicerem in Papa, qui in his beneficiis plenam habet potestatem. cap. *de pr. eb.* in 6.

28 Quartò hic vicarius idoneus esse debet. c. *fin*. de vot. idoneos intelligo moribus, debere esse scientia, & ætate. cap. *cum in cunctis*, de e. vicarius, lect.

29 Scientiam dico sufficientem, per quã dicatur suo

fuo possit satisfacere officio: etatem vero etiam viginti quinque annorum. d. §. inferiora. ibidem. Et l. ad rem publicam. ff. de mune. Et homo. scripti in qua etate quis sit habilis ad omnia beneficia, & officia in tract. de pacifi. possess. in 4. limita.

Monachus
an possit
esse episco-
pi vica-
rius

30 Idoneus etiam dicitur canonicus regularis, vel monachus cum iure non prohibeatur, cum licentia tamen sui superioris. doct. in cl. 2. de rescript. de Rota dec. 4. an monachus, [Bern de hisigneo, & decif. 284. sub tit. de offi. vicar. decif. 3.] nota quod monachus in antiq. & Guido Papae decif. 563. an monach. per gl. in c. de presentium. 19. q. 1.

31 Debet tamen monachus habere vnum religiosum de suo conventu, quia solus stare non debet, ca. 2. de statu monacho. clem. ne in agro. §. ad hoc, c. 11. in ol. in si. de cleric. e. grotan.

Religiosus
mendicans
vicarius e-
piscopi esse
non potest

32 Religiosum tamen ordinis mendicantium vicarium suum episcopus instituire non poterit, clem. 1. §. Ad priorat. de regula. quia est contra professionem illorum. clem. in plerisque, de elect. hoc expressè docet. Card. Alex. in c. si quis. in si. 58. dist. 17. & quia non sunt periti forensium rerum, & causarum. l. pen. C. de iudi.

33 Ideo docti & bonæ opinionis homines ad hoc eligi debent. auct. præfides. C. de episcop. audiencia. & benemeriti. l. ad subeunda. C. de decurio. lib. 10. & in episcopatu seu palatio episcopi debent morari. l. nullum. vbi doct. C. de offi. recto. prouincie, vt ibi facilius inueniatur: si tamen alibi intra ciuitatem degeret, non esset reprehendendus, quia modicum super hoc est præiudiciū. arg. l. si debitori. ff. de iudic.

Officiales
regij non
possunt esse
vicarii
prælato-
rum.

34 Item consiliarij, præfides, vel alij officiales regij, non possunt esse officiales, seu vicarij prælatorum generales, cum sint regij negotiis detenti, nec ab illis, vel ab alius pensionem habere: vt est statutum in ord. reg. rubr. des Seneschaux & Baillifs, art. 24. collatio tamen facta ab istis non esset nulla, quia ibidem non annullatur, quia non possent: sed hodie priuantur suis officiis.

Laicus non
potest vica-
rius esse.

35 Quinto debet esse clericus: quia laicus vicarius episcopi esse non potest: indecorum est enim vicarium episcopi esse

laicum. ca. in noua. 16. q. 7. etiam non potest laicus tractare bona ecclesiastica. c. 2. de iudic. Probis in addit. ad Ioan. Monach. in cap. 1. de offi. vica. lib. 6. col. pen.

36 Nec beneficia conferre. ca. si quis deinceps. & cap. seq. cum multis aliis. 16. que st. 7. hoc expressè decidit Paul. Paris. conf. 40. quannus. col. pen. & vlt. in 4. vol. vbi idem decidit in clerico coniugato etiam cum vnica virgine, quia non retinet nisi duo priuilegia. c. vnico. de cleri. coniug. lib. 6. nisi laicus in temporalibus constituatur vicarius. Archid. in d. c. in noua. 16. q. 7.

37 Ideo incedere debet hic vicarius in habitu clericali, sicut constituens episcopus, alioqui laicus reputatur: quia talis quis præsumitur, in quali habitu reperitur. l. item apud. §. si quis virgines. ff. de iur. e. si iudex. de sent. excom. lib. 6. nec professione discrepent nec habitus. d. c. in noua. 16. q. 7.

38 Vnde si iste vicarius vel laicus incedens, contulerit beneficium, oportet quod probet se, & vicarium, & clericum, siue is cui facta fuerit collatio: quia præsumptio est contra hunc vicarium, laicalem habitum deferentem. d. c. si iudex, de sentent. excom. lib. 6. aliàs probare non debetis, cui collatum est beneficium, tonsuram vicarij.

39 Quod est verum, si in suo episcopatu, vel abbacia sic incederet, secus si in itinere, vel in alia ciuitate, vbi officium non gerit constituentis. cap. si quis. ibi. gloss. de vita & honesta. cleri. quia tunc vt peregrini habentur: & illorum priuilegijs gaudere debent quo ad habitum. cap. vnica. de cler. peregr.

40 Sexto episcopus non potest retractare factum vicarij, quia factum à vicario censetur factum ab episcopo. lib. 1. §. de retractis. ff. de rei & vi arma. & est idem constitutorum. cap. 2. de consuetud. libr. 6. & quomodo intelligatur, docet Dom. conf. 124. §. proci.

41 Quod est verum, quando egit iuridicè, aliàs si contra formam, vel mandatum, non tenetur episcopus illi collationi, vel actui stare. argum. l. diligenter. ff. mand. c. cum dilecta. de rescript. nec culpa officialis vel

vicarij domino nocere debet. l. §. si procurator ff. si quis ius dicit. non obtemperat. l. creditor. §. Lucius. ubi Paul. ff. mand. sic consuluit Dom. d. cons. n. 4. quem refert Dec. cons. 143. in casu. col. 2.

42 Si tamen contra mandatum contulerit, tenetur ei, cui confert, ad damna & expensas, & aliud beneficium simile conferre. c. inter cetera. de preb. sed sicut ordinarius, potest in totum suum vicarium reuocare, clem. & si principalis. de rescript. ita & in vna collatione. capit. Pastoralis. §. 1. de offi. deleg. & quia saepius de forma vicariatus dubitari vidi, ob id formam inferendam curavi.

Forma vicariatus Archiepiscoporum, & aliorum collatorum.

Vniuersis Praesentes literas in specturis, Iacobus Dei ac sanctae sedis apostolicae gratia Archiepiscopus N. salutem in domino. Noueritis quod nos attendentes multiplices occupationes, & residentiā quam nos oportet necessariō in curia Roma, propter officij nostri poenitentiarij Papae debitū facere, eo nostra ecclesia in defensione iurium suorum, nostriq; subditi in auditione causarum, & redditione iustitiae non modicum possent recipere detrimentū, ad laesionem. Considerantes igitur probitatē, legalitatem, scientiam, discretionem, ac industriā discreti viri magistri Ioannis Motin clerici, iurium doctoris, ipsum N. nostrū vicarium generale in spiritualibus & tēporalibus, & officialem in Archiepiscopatu nostro N. tenore praesentium facimus, constituimus, & creamus, citra tamē reuocationē aliorum vi-

cariorum nostrorum per nos alias constitutorum, dantes & concedentes eidem N. vnā cū aliis vicariis nostris, plenam, & liberam potestatem, & mandatum speciale.

Confirmationes, & cōsecrationes Episcoporum subditorum faciendi & committendi, Abbates, Abbatissas, & moniales benedicendi, pueros & puellas vtriusq; sexus confirmandi, Chrisma conficiendi, oleumq; Catechumenorum, & infirmorū, & cū ipsis etiam illegitimē natis, vt ad minores ordines promoueri, & retinere valeant, dispensandi literas commendatitias & dimissorias ad omnes etiam sacros ordines concedendi, ipsosq; celebrandi, ac conferendi, seu committendi beneficia, & officia in ecclesia, ciuitate, & dioecesi nostris, ad nostram collationem qualitercunq; spectantia conferendi, & commendandi, & vniendi beneficia resignationesq; recipiendi, & beneficia resignata conferendi.

Visitationes faciendi, synodos celebrandi, & committendi causas criminales, & ciuiles, matrimoniales, & beneficiales, & quascunq; alias tam principales, quam incidentes, & per appellationem deuolutas & imposterū deuoluedas, & quae ad nos, & ad dictam nostram ecclesiam pertinebunt de iure, vel de consuetudine audiendi, & de ipsis cognoscendi.

Ex

Et ex officio inquirendi, ecclesias, capellas, & oratoria, ac cimiteria, polluta reconciliandi, & de nouo edificatas, & edificata consecrandi: Et personas omnes in nostra ciuitate, & diocesi, & in tota nostra prouincia, prout ad nos de iure metropolitico spectat, & pertinet, siue sint prelati, Abbates, Priores, & alia ecclesiastica personarum quocumque nomine censentur puniendi, deponendi, corrigendi, & multandi sine acceptione personarum, prout delictorum qualitas, & excessus quantitas exegerint, & enormitas delinquentis, suspendendi, interdicens, excommunicandi, precepta & mandata faciendi, ipsaque exequendi, & reuocandi, delinquentes incarcerandi & condemnandi ad perpetuos carceres, vel ad tempus, penas mitigandi a sententiis excommunicationis & a quibuscumque aliis casibus nobis reseruatis absoluen- di, prout sibi videbitur conuenire, & in ipsis criminibus in quibus nobis, vel aliis a iure permittitur, constitutionibus synodalibus, vel prouincialibus dispensandi & absoluen- di, prout eidem N. videbitur, expedire sententias proferendi.

Et omnia alia & singula faciendi & committendi, etiam si maiora fuerint & quae mandatum exigant speciale: prout ad ipsius vicariatus & Officialatus officium noscitur quomodolibet pertinere, cuius sententias, & mandata, prout rite lata fuerint rata & grata habe-

re promittimus, & faciemus auctore Deo inuolabiliter obseruari, precipimus & damus in mandatis tenore presentium omnibus & singulis nostris subditis in virtute sanctae obedientiae, & sub excommunicationis poena, quam in omnes & singulos rebelles ex nunc prout extunc ferimus in his scriptis, quatenus ipsum prompto & benigno recipien. effectu, eundem N. tanquam vicarium & Officialem nostrum, & praedictae nostrae ecclesiae, ut praemittitur, recipiant, suscipiant, & admittant, ac eidem in his quae secundum Deum ad nos, & iuris dictionem nostram ordinariam qualitercumque spectant, vel spectare poterunt, pareant, ac efficaciter obediant, prout obedire & parere tenentur nobis Archiepiscopo praelibato. In cuius rei testimonium has, &c. Datum, &c.

Notanda sunt clausulae quae in literis vicariatus exprimi debent. In primis debet constitui vicarius generalis, ne fiat fraus concilio Lateranen. c. si. ubi gl. & Doct. de off. vicar. & statutum de praeb. li. 6. ut superius dictum fuit.

3. Unde si quis daret vicario potestatem generalem conferendi, & illum postea crearet vicarium generalem, non valeret: quia intelligeretur creatus vicarius generalis ad conferendum tantum, & non in temporalibus & spiritualibus, ut fieri debet: ut sequitur: nam illa generalitas restringitur ad specialem concessionem conferendi, text. in l. quae strum. §. sed si fundus. ubi Bar. ff. de fund. instr. Doct. in ca. pastoralis §. si. & §. sedes. de reser.

4. Nec etiam valeret, si diceretur, creamuste vicarium generalem ad conferendum quaecumque beneficia per praedicta. & Doct. in cap. deliberatione, in fin. de offic. legat.

libro. 6. & incipit. statutum. de preb. ibidem.

5 Ideo in literis vicariatus debet dici, constitutum, & creamus vicarium generale in spiritualibus & temporalibus, dantes tibi speciale potestatem conferendi omnia & quaecunque beneficia vacatura: ut inferius exprimam.

Collatio 6 Alias collectio facta à vicario generalis, cui non est data potestas conferendi, nõ dicitur colorata: ideo is cui facta fuit, post triennium non potest iuari decreto, de bene potestatis pacifi. possess. ut docet gl. in verb. coloratum. §. de pacifi. possess. in pragm.

7 Tamen valet vicariatus, si daretur potestas conferendi beneficia vacantia per mortem tantum, vel per resignationem tantum, ut probat gloss. & Doct. in d. c. deliberatione. §. prohibemus. de offic. legat. lib. 6. vbi videtur prohiberi, quando alteri quam vicario committeret, ergo vicario generali non prohibetur.

Vacantia 8 Et ista est communis sententia, quam tenent gl. & Doct. in d. cap. statutum. de preb. lib. 6. de Rota decis. 397. si episcopus, in not. & decis. 5. de concess. preb. & secundum hanc opinionem iudicavit senatus Paris. etiam congregata curia relatore do. Spifame in mense Ianuario, non nemini temporis.

9 Non valeret etiam, si in literis diceretur, creamus te vicarium generalem in spiritualibus & temporalibus, specialiter & expresse ad conferendum: nam illa verba generalitatem præcedentem restringunt. l. legata. §. i. ff. de suppellect. lega. & in d. §. sed si fundus. nam quando fit enumeratio specierum post genus, illa enumeratio in dubio restringit ad illas species. l. sed & si adiutur. ff. pro socio.

10 Censetur enim illud mandatum generale expressum in fraudem legis, ex quo non poterat eum constituere specialiter. sic firmat Soc. conf. 260. in causa. col. ii. in 5. conclusionem. vol. 2. vbi dicit non valere consuetudinem in contrarium, quod probat Bart. in cap. constituimus. col. i. in si. de rescript.

Ratificatio 11 Nec ratificationem collationis nullam collationis valere dicimus, nisi quatenus est necesse

de nouo conferat. teste Guido Papa conf. 189. ab inferioribus circa questionem. post quam nulla est collatio, re an fieri. Doct. in regul. rati habito. de regul. iur. dicit. lib. posit. 6. & incipit valere à die rati habitionis, & nõ trahitur retro, regula rati habitionem, de reg. iur. in 6. vbi Doct. nisi in Papa, ut dicam in materia perinde valere inferius: [quod est notandum pro impetrante interim vt valeat.]

12 Quod non procedit in Papa, qui potest potestatem conferendi tribuere alicui etiam non vicario generali, etiam ad certa beneficia. cap. 15. cui. de preb. lib. 6. quia ipse est supra ius. cap. proposuit. de concess. preb. alius vero non potest dare potestatem conferendi decem, vel certa beneficia: quia fieret fraus concilio Lateran. per c. constituimus. de concess. preb. vbi plene Doct. nec procuratorem ad conferendum constituere gl. in c. prohibemus. de offi. deleg. in 6. Perr. Paul. Paris. conf. 49. dominus. col. i. in 4. vol.

13 Quod limitatur in Regibus, principibus, & laicis, qui nulla habent iura spiritualia, ad quæ possint vicarios constituere: ideo solent procuratores generales omnium bonorum creare, dando eis potestatem conferendi, presentandi, & c. ca. fin. bus & aliis vbi Doct. de concess. preb. Paul. de Citad. in tract. constituimus. de iure patron. in 6. par. q. 41. & seq. Roc. Curr. in tract. in verb. honorificum. q. 5.

14 Ad hæc nõ procedit in beneficiis vacantibus: unde si vacet beneficium, potest dari potestas specialis illud conferendi per c. constituimus. de concess. preb. Egid. Bellanera decis. 443. si episcopus. gloss. 3. in §. reservationes, de reservat. in Prag. quia in hoc cessat ratio concilij Lateran.

15 Secundo in spiritualibus & temporalibus vicarius creari debet. c. si. de conce. preb. per Pan. & c. cum nobis olim. in si. & c. nihil. in si. de elect. ca. cum venerabilis. de relig. dom. ca. vlt. in fin. de stat. monach. cap. si episcopus. de suppl. negl. preb. lib. 6. & supra dictum fuit.

16 Nec sufficeret, si in spiritualibus tantum, vel in temporalibus crearetur, quia non esset generalis. c. pen. & vlt. de suppl. negl. preb. lib. 6. licet aliquando administratio in spiritualibus tantum alicui dari soleat. cap. cum nullis. de temp. ordin. li. 6. & aliquando tan-

do tantum in temporalibus & quandoque simul.

17 Interdum vero conceditur administratio simpliciter, non exprimendo in spiritualibus & temporalibus, licet tamen in vicariatu exprimi debeat. *cap. 2. de offic. vic. in 6. cap. 3. de consue. lib. 6. ca. 1. de offi. ord. ibi. c. Romana. de appel. cap. statutum, & cap. fin. de heret. eod. lib. & quia ecclesia solet & spiritualia & temporalia habere. cap. si quis. 1. q. 3. ideo generalis esse hęc creatio debet in spiritualibus & temporalibus.*

In quo consistit administratio spiritualium.

18 In spiritualibus consistit administratio, videlicet vt possit excommunicare, suspendere, interdicere, conferre, instituere, confirmare, eligere, presentare, visitare, corrigere, & punire: collatio etiam sacramentorum, tota potestas fori penitentialis, dispensatio & votorum commutatio in spiritualibus continetur. *c. querenti. de verb. sign. c. 1. & c. cum in ecclesia. c. ventens. & c. ad aures. de simo. ca. ad probandum. de re iudic. alia patent in c. Massana. & c. sacrosancta de elect. & c. constitutus. de reli. dom. c. si iudex laicus. de sent. exc. lib. 6. & in cle. pendiosam. de iud. & in summa. n. q. 1. vbi gl. plena.*

19 Administratio in spiritualibus cognoscitur ex natura eius, quod administratur, quia illud est spirituale: ergo administratio est spiritualis, & de re spirituali, vt plene docet Bald. *conf. 478. pręmittendum. in 4. vol. Doct. in c. 2. de iud.*

Administratio temporalium in quo consistat.

20 Administratio vero in temporalibus consistit in iudicio & extra: in iudicio, quando habet temporalem iurisdictione pleno iure, quo ad merum & mistum imperium, & omnem iurisdictionem. *ca. conuestus de foro compet. cap. vlt. ne cleric. vel monach. lib. 6. idem si certam habeat iurisdictione in loco. c. cum contingat. de foro compet. c. dilect. de offi. ord. c. ad audiendam. de preser.*

21 Extra iudicium consistit hęc administratio in omni specie alienationis. Item locare, vel ad firmam dare, census, redditus, pensiones colligere potest. *c. si quis presbyterorum. de reb. eccl. non alie. c. vestra. de loca. c. 1. ne prelati vices suas. cl. 1. de reb. eccl. non alie. l. lex que iutores. C. de administ. iur.*

22 Et adhuc vidi istam clausulam poni,

licet constituens nulla haberet temporalia, vt actus non vitietur: quod vix est, vt episcopatus omnino sine temporalibus consistat. Cum vt sine anima corpus vivere non potest: sic nec sustineri ecclesia sine temporalibus. *c. si quis obiecerit. 1. q. 3. & qui ab ipsis temporalia auferre conatur, ipsas destruere moluntur.*

23 Et sic sub illa clausula in spiritualibus & temporalibus predicta continentur, nisi ex diuersitate personarum restringatur significatio. *Bal. d. conf. 478. col. 1. in dist. 4. vol. & ea quę scripsi de temporalibus, quando capiuntur a iudicibus laicis in ord. Reg. in tit. vt laici non conueniantur. & cap. in 3. tomo.*

24 Item quandoq; vicarius vocatur officialis, vel e contrario: & ista vocabula synonyma esse dicit Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. in rub. de offi. vica. ista tamen diuersitas vocabulorum regi debet pro consuetudinibus patrię: vt docet Barba. in clem. & si principalis. de res. quem refert & sequitur Bernard. de luco in sua praxi criminali. c. 3. in verb. Offi.*

Vicarius officialis an sint idem.

25 Ideo in aliquibus locis solet vnus simul constitui officialis & vicarius, & tunc plenam habet potestatem: & de hoc loquitur. *c. ex frequenib. de insti. & c. dilectis filiis. de appel. secus vbi separatim construerentur, vt ibidem videre licet.*

26 Interdum est separatus, & separata sunt officia & tunc separatim dirigi rescriptum debet sic, Dilecto filio N. vicario venerabilis fratris nostri episcopi Perus. &c. vel sic, Dilecto filio officiali Lugdun. vt asserit prouinciale, *fol. 14. vers. in salutatione. rub. de saluta. seu exordis.*

27 Et hi tanquam habentes dignitatem *Vicarius clement. et si principalis, iuncta gloss. de rescripi. & officia iudices delegati Papę esse possunt, & his possunt mandatorum, ac gratiarum executores: esse iudices vt plene scripsi in forma. literar. excu. in pr. delegati. in concor.*

28 Et si iste vicarius, aut officialis sit Canonicus, nec tamen alios antiquiores in choro & c. precedet, sed in loco suo sedebit, teste do. Gemi. & Perus. *in ca. a collatione. de appell. idem in vicario capituli deci-*

dit Ioan. Fran. in *mat. de offi. & potesta. ca. sede vacan. in 10. q. par. secunde. col. 6.*

**Per consti-
tutionem
secunde vi-
carii an re-
uocetur
primus.** 29 Secundo venit ponderanda clausula in prefato vicariatu, citra reuocationem aliorum vicariorum, hoc eo dicitur: quia si, ut per constitutionem secundi procuratoris reuocatur primus, nisi adit ista clausula. *l. si quis. §. i. ff. de procu. ita per constitutionem secundi vicarij. c. clericos. vbi Doct. de offi. vicar. & inferius in fine istius materiae scribam.*

**Clausula
plena &
libera po-
testas quid
denotet.** 30 Tertio additur clausula, Dantes & concedentes eidem plenam & liberam potestatem: per quam clausulam potest vicarius ea facere, quae sub generali mandato continentur: *vt in l. procurator qui. §. l. procurator tutorum. ff. de proc. c. qui ad agendū. & seq. illo tit. in 6.*

31 Non tamen poterit facere ea quae mandatum exigunt speciale, *c. qui generaliter. de procur. in 6. quos congerit Bald. in §. si de his per quos agere possunt. in instit. scripti in gloss. concord. in §. fin. de elect. derog. in concord. Ideo solent addi clausulae sequentes, quae mandatum regulariter speciale requirunt.*

**Confirma-
tiones abba-
rum &
priorum
vicariis
promittun-
tur.** 32 Quarum est prima clausula, confirmationes & consecrationes episcoporum subditorum faciendi, certum est quod ad episcopum spectat confirmare Abbates, & priores sibi subiectos, non exemptos. *c. nullus. primo. in 10. q. 7. c. cum ex. in unio. in si. de here. c. si abbatem. de elect. lib. 6. ca. cum venerabilis. §. ca. significauerunt. de excep.*

33 Et ad Archiepiscopum pertinet confirmare episcopos. *c. si. 6. q. dist. 1. §. ca. cum dilecti. de elect. & Archiepiscopum confirmat Primas, vel Patriarcha. c. bone. n. de elect. cap. quia propter. vbi Doct. ibi gl. 2. in §. facta. tit. de elect. in prag. ideo inspiciendum est quis creet vicarium: quia si episcopus, dicitur in vicariatu Abbates & Priores confirmandi. Si Archiepiscopus, dicitur Episcopos Abbates, & Priores confirmandi, quia iure Archiepiscopali subintelligitur eam potestatem confirmandi episcopos committere, postquam illam habet: Et quia iure episcopali habet potestatem confirmandi Abbates, & Priores, ob id con-*

cedit specialiter, quae aliis sub generali mandato non comprehenderetur, *vt per Doct. in c. si. de elect. in 6.*

34 Est etiam aduertendum in hac clausula consecrationem episcoporum committi vicario: quia tenetur Archiepiscopus intra tres menses à die confirmationis computandos, *c. quoniam. 75. dist. consecrare episcopos suffraganeos. c. i. & per totum. 100. dist. c. cum in cunctis. §. cum vero. de elect.*

35 Sed hanc consecrationem vicarius exequi non poterit, nisi sit episcopus. *cap. episcopi. 80. dist. imò tres requiruntur episcopi. c. episcopi. 6. dist. ca. si. 66. dist. quamobrem cum quis eum constituit vicarium, qui non est episcopus, debet addere faciendi & committendi: vt ea in parte vicarius possit committere alicui episcopo: teste Berach. in 11. par. tract. de epis. q. 6.*

36 Secunda est clausula, scilicet dantes potestatem Abbates & Abbatissas, & moniales benedicendi, & consecrandi: hoc enim ad episcopum pertinet, quod debet specialiter committere, si velit per vicarium exerceri possit. *ca. de suppl. negl. praed. clem. si. §. statumus. de statu monach.*

37 Tertia clausula est, pueros, & puellas, & vtriusque sexus homines nostrae diocesis benedicendi, & confirmandi. Certum est quod omnibus baptisatis debet conferri sacramentum confirmationis, & praecipue cum pertigerint duodecim annos, in qua aetate possunt discernere: vt dicitur textus in *car. reitum. & seq. de consecr. dist. 5. sic dicens vt ieiunij ad confirmationem veniant perfecta aetatis, vt inqneantur confessionem prius facere, vt mundi donum spiritus sancti valeant accipere: & quia nunquam erit Christianus, nisi in confirmatione episcopali fuerit christmatus.*

38 Quid insuper confirmatio proffit, docet textus in *c. spiritus sanctus ibidem. & manus impositionis sacramenti magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab aliis, quam ab ipsis Apostolis legitur, aut scitur peractum esse, nec ab aliis quam qui eorum te-*

Benedicere
moniales
committi-
tur vica-
rio.

Confirma-
tio puero-
rum com-
mitti sola.

nent locum ynquam perfici potest, aut fieri debet. c. de his, & c. sequenti.

39 Et ita cum soli episcopi confirmatio- nis hoc sacramentum prestare debeant. c. de episcopi. ibidem, nisi ille vicarius sit episcopus, non poterit confirmare, etiam si hoc haberet consuetudo. cap. quanto. de consuetu. sed committer episcopo iuxta potestatem sibi datam. c. vno. §. per frontis. de sacra. vni. & Florentinus in 117. parte summe in titul. de confirmat. plene tractat. ibi vide.

Chrisma conficere committitur.

40 Sequitur quarta clausula: Chrisma conficiendi, oleum catechumenorum & infirmorum, ista quoque solent episcopi conficere die Iouis sancta: & quare hoc fiat, docet Ioan. Duran. in Ratio. diuino. offi. lib. de vni. & in li. 6. de quinta feria, & hoc etiam habetur in Pontificali, & in ca. vno. de sacra. vni. vbi ista declarantur.

Dispensat cum bastar- dis vicari- us potesta- rem specta- lem ad hoc habens.

41 Quinta clausula. Et cum ipsis etiam illegitimè natis, vt ad minores ordines promoueri valeant, dispensandi. ca. 1. de fil. presb. lib. 6. vbi episcopus illam habet potestatem ergo illam committere potest.

42 Etiam potestatem habet dispensandi, vt conferatur illi beneficium simplex, & sine cura, non tamen ad præbendas cathedrales propter præminentiam & autoritatem quam habent canonici cathedralium ecclesiarum. Dom. de Rota decis. 136. voluerunt Domini, in no. & decis. 408. nota in antiq. quamuis Archid. in d. c. teneat contra, quem refert de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 6. dicens hoc non fuisse prohibitum, ergo concessum.

Episcopus non dispensat ad præbendas ecclesie cathedralis legiti- mè natis. Sed ego dicerem prohibitum, in d. c. ibi, dummodo sit tale, super quo per ipsum episcopum valeat dispensari, ergo est ali- quod beneficium sine cura, super quo nõ potest episcopus dispensare: vt sunt præbendæ ecclesie cathedralis. c. sanctorum. 70. dist. & ecclesia ipsa cathedralis propter honorem ipsius non comprehenditur sub generalitate. c. quauis. de præb. lib. 6. & hoc tenet Ioan. Monac. in c. 1. de fil. presb. & hæc sententia in curia Romana seruat: vt asserit Felanc. postul. dist. col. 7. vers. secunda clausula. & respon. gl. in sum. censur. in verb. cathedralis. de collat. in prag. & ad beneficia

curata solus Papa cum his illegitimè natis dispensat, vt est extra. in dict. cap. 1. & ad maior. ordin. v. r. ibi.

44 Et quia potestas dispensandi non transit cum generali mandato, c. autoritate, de priuileg. lib. 6. ideo opus est speciali concessione, teste Calderi cons. 3. an vicarius de off. vicar. gl. in c. que de causa. 2. q. 4. Card. Alex. in c. denique. col. 7. vers. sed iuxta hoc, 4. dist. Fel. in c. az. si clericus. §. de adulteris. col. vlt. de iudi. Dom. cons. 38. pro clauori. col. 3.

Dispensat di potestas non transit cum generali.

45 Imò vicarius generalis non poterit dispensare, licet istam habeat potestatem, cum quibus Papa episcopo dispensari mandat, cum intentio committentis ad hoc nõ se extendat, sed ad episcopum referatur: & vltra intentionem non valeat dispensatio, nec actus. c. si. de præb. glo. not. in §. vltim. alias incipit, quia circa, in verb. legatorum. de collat. in Prag.

46 Et sic patet, quod vicario est prohibita dispensatio in casibus, etiam in quibus potest episcopus de iure dispensare, quos memorant Doc. in c. az. si clericus. §. si. de iudi. post Specular. in tit. de lapsis & dispensat. §. nunc de episcoporum. nisi huic vicario data fuerit specialis potestas: vt docet Bertachinus in tract. de episcopo. in 7. par. 4. li. q. 14. ideo potest addi ista clausula, & aliàs prout nobis competit, vel competere poterit, etiam ex Papæ vel aliorum delegationibus, seu commissionibus, vel aliàs quomodo libet.

47 Subsequitur clausula sexta. Literas commendatitias, & dimissorias, ad omnes, & singulos etiam sacros ordines concedendi, ipsosque conferendi, vel committendi. Ita vicarius generalis sine speciali potestate concedere non potest. c. cum nullus. §. episcopo de temp. ord. lib. 6. Ioan. Franc. vbi sup. q. 1. par. 2. col. 6. Host. & Egid. Bellanera in c. significasti. de off. Archidiacono.

Dimissio- rie ad ordines quæ- do a vicario conce- di possunt.

48 Quod est verum, nisi episcopus in remotis ageret. d. ca. cum nullus, & ibi Perus. in 4. m. sed hoc est tutius, vt potestas concedatur. Et si vicarius fuerit episcopus, datur clausula etiam celebrandi ordines sacros, & conferendi, seu committendi, si vicarius non sit episcopus.

Conferendi nomine includitur qualibet prouisio.

49 Septima clausula beneficia, dignitates, personatus, praebedas, ac alia quaecunque beneficia & officia, quorum collatio ad nos qualitercunque spectat ratione nostri archiepiscopatus conferendi. Sub hoc nomine conferendi, includitur institutio, praesentatio, & alia quaelibet prouisio. rub. vt eccles. benef. sine diminutione conferant, Scripsi in §. statumimus secundo, in verb. conferantur. de collat. in concord.

50 Idem si data esset potestas prouidendi ad beneficia. Prouisionis enim verbum latum est, gl. in clem. fin. de elect. scripsi in §. praefatiq; ordinarij, in verbo prouisionem, de collat. in concord.

51 Si tamen sola data fuerit potestas praesentandi vicario, is conferre non poterit: quia vnus specialis modus non comprehendit alium. c. cion in illis. §. cum autem. de prob. lib. 6. c. susceptum, de rescript. cod. lib. Sed verbum conferendi est generale: ob id alios comprehendit modos, quamuis contrarium teneat Paul. Castrenf. consil. 361. venerabilis. q. 2. vol. 1.

Specialis conferendi potestas dari & cur debet.

52 Imò si fuerit concessa potestas eligendi, & praesentandi, cum clausula & alia omnia etiam maiora faciendi, non comprehenditur conferendi potestas: vt firmat Gemi. d. §. cum autem. in fin. quia illi modi sunt speciales, secus in verb. conferendi, vt sup. probauit, per rub. vt ecclesiastica benef. sine diminutione conferant, quia nihil videtur maius potestate conferendi, vt quis habeat idoneum eligere, & illi conferre. c. graue. de prob. sic consuluit Bertran. consil. 133. dubitatur. col. 1. vol. 2. ex prima editione, quamuis hodie nostri collatores permulti indoctus potius quam doctus conferant.

53 Et ideo is vicarius sine speciali concessione haec beneficia non poterit conferre, c. fin. de offic. vicar. lib. 6. quia in generali concessione non veniunt ea, quae non esset quis verisimiliter concessurus, vt ibidem dicitur: & quia lex magis confidit de prelato, cuius oues sunt propriae, quam de vicario. Io. x. & Claud. de Seycello, in speculo feudorum. qui feudum dare poss. §. secundo principaliter. col. 10. & quia conferre donare est, d. c. fin. & c. retatum in gl. de prob. & in ge-

nerali mandato non venit vt quis donare possit. l. filiusfam. ff. de donat. quia donare, est perdere, vt ibidem dicitur: & in dubio quis non videtur velle iactare, nec perdere suum, l. cum de indebito. ff. de prob. Bertran. consil. 133. v. 160. processu. col. 1. in 2. volum. ex antiq. editio.

54 Et quando specialis mentio fieri debet, non sufficit generalis, c. in nostra. in fin. vbi Doct. de rescript. gl. in clem. dudum. in verb. pacta. de sepultur. sic consuluit Alexan. consil. 122. viso puncto. col. 3. & seq. & consil. seq. in 4. vol. & consil. 155. videretur. col. 1. in 6. vol. gl. in verb. expresse in c. inquisitores. de heret. lib. 6.

55 Nam vbiunque lex vult vt aliquid specialiter fiat, non sufficit exprimere in genere, l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqu. hered. vbi iustus in acquirendo hereditatem debet esse specialis: vt Alex. nor. ibid. & in l. circa finem, de li. & posthum. Socin. consil. 45. v. 1. appellatione, col. 3. in 1. volum. sequitur Alb. Brun. in tract. de forma. & solemn. actus, rub. de supplemento ac obseruantia formae, colu. 18. vers. 18. limitatur.

56 Item specialiter dicitur fieri, quod est nominatum, & expressis verbis, glo. in clem. potestas. 1. in verb. specialiter. de iud. clem. constitutionem, quae dicitur de elect. c. pastoralis. de excep. l. de his. ff. de transfur. act. l. si quis in prim. de leg. 3. l. si quando. §. & generaliter. C. de iust. test. l. fin. de administr. r. r. l. fin. de noua. l. fin. de iudic. viduit. rollend. Barba. expresse in consil. 25. scribitur. col. 9. in 1. volum. & consil. 15. preclarè. col. 7. num. 11. in 2. volum. & consil. 63. allud. col. 1. in 3. vol.

57 Et quod est à generalitate verborum extractum, dicitur specialiter dictum, vel factum. l. item apud. §. hoc editum. ff. de iur. l. vxorem. §. felicissimo. & l. seruis vrbanis, in fi. de leg. 3. sic consuluit Alexan. consil. 134. praeiudicem. col. 2. in 1. vol. & consil. 7. videretur. colu. 2. num. 4. in 4. vol. Fel. in cad. aures. col. 1. & ibi in addi. de rescript. l. mol. in clem. 1. col. 3. num. 12. de iud.

58 Tamen text. dicit specialiter exprimendam collationem, non singulariter conferendi tamen ecclesiam & talem: hoc imò non valeret, nisi generaliter ei committeretur, & potestas generalis conferendi beneficia vacatura tribueretur. secus

secus in vacantibus. c. *constitutus. de concef. preb.* Sic consuluit Ale. in *conf. 95. diligenter. col. 1. & seq. in 5. vol. & hoc repetit conf. 63. in 6. vol.*

**Singulari-
zer non est
conferendi
potestas ex
primenda.** 59 Vnde sufficit quod quis habeat speciale mandatum ad alienandum, licet non exprimat, quæ res alienanda sit. l. *procuratorem. vbi Doct. C. de proc. sic consuluit Ale. conf. 139. viso statuto. col. 2. in 7. vol.*

60 Itaque specialiter dicitur data potestas, quando expressa collationis, vel provisionis, seu dispositionis beneficiorum facta est in vicariatu mentio: aliàs non, cū illud dicatur specialiter concessum, quando est à generalitate verborum abstractum. d. l. *item apud S. hoc editum. ff. de iur. c. qui ad agendum, de proc. lib. 6. gl. & ibi Inol. nu. 12. in c. 1. de iudi. vt superius dictum fuit: & plenè prosequitur d. Andr. Tiraq. in tract. de legib. commub. in gloss. express.*

**Vicarius
Papæ sine
expressa cō
cessione nō
conferri.** 61 Item etiam procedit in vicariis Papæ, vt non possint conferre, nisi eisdem à Papa data sit potestas, quia limitata potestas extendi non potest. l. *in agris. ff. de acquien. rer. dom. & rationibus aliis superius expressis, & hoc docet Fel. in c. cum ordinem. col. 4. vers. limitata, de rescrip.*

62 Idem in vicariis capituli, vacante sede Io. m. Franc. in tract. de offic. & potesta. ca. se. de vacante. q. 10. partis secundæ.

63 Et quamuis dictum cap. fin. de offi. vic. ca. libr. 6. loquatur in vicario Episcopi, tamen quia est eadem ratio in vicario Papæ & aliorum, qui conferre possunt, nisi in laicis, eadem erit iuris decisio. l. *illud. ff. ad legem Aquil.*

**Cardinalis
vicarius nō
conferri sine
speciali cō
cessione.** 64 Etiam si vicarius esset cardinalis, quia conferendi non dicitur habere potestatem, nisi sit legatus. ca. 1. de offi. leg. lib. 6. hoc tenet expressim Bald. in l. aliquando. quest. penul. ff. de offi. procons. & lega. quem sequitur Catellian. Cotta in 2. parte Memorial. in verbo vicarius.

65 Quamuis contrarium teneat Barb. in tract. de preb. Cardinal in præluo secundæ partis, per tex. in l. vicarius. ff. de legato. vbi vicarius dicitur legatus conferre beneficia potest, ergo & cardinalis vicarius respon. quod ille textus, de alio legato loquitur, &

probat contrarium sic dicens, qui est vicarius alieni muneris voluntate sua datus, cogitur legationem suscipere, non tamen est legatus antequam suscipiat, quo ad conferendum.

66 Et sic non omnis vicarius est legatus, per illum textum, & diuersitas nominum rerum diuersitatem inducit. l. *si idem. C. de codicill. ideo hic cardinalis ab episcopo vicarius creatus conferre tanquam legatus non potest, quia non est legatus à latere, cui tantum conceditur. c. 1. de offi. leg. in 6.*

67 Tanquam vicarius etiam non potest, quia ei non est data potestas, tanquam cardinalis, non reperitur quod illam habeat potestatem conferendi, antequam sibi speciatim detur, ergo nullo modo potest conferre, si non sit vicarius constitutus ab episcopo, vel archiepiscopo: & nisi potestatem ad hoc expressam habuerit.

68 Nec refragatur, quod cardinalis, quando constituitur legatus, sicut gaudet prærogatiua honoris vitra alios. d. c. 1. de offi. dele. li. 6. ita & quando cardinalis constituitur episcopi vicarius, transit honor in cardinalem, vicarium, ratione sui cardinalatus: sed quod ex hoc habeat potestatem conferendi nullo iure cauetur, vt prædixi, licet sit honorandus tanquam cardinalis: & aliud est habere honorem, aliud potestatem conferendi: multi habent honores, & conferendi potestatem non habent, vt notorium est.

69 Nec obest, quod conferre beneficia magis sibi competit gratia honoris & prærogatiuæ, quam legationis. d. c. 1. de offi. reg. lib. 6. ergo quando est vicarius cardinalis, habet illam prærogatiuam honoris, ergo poterit conferre. respon. quod cardinalis, eo quod cardinalis est, non habet illam potestatem, beneficia conferendi, sic nec quando est vicarius, nisi sibi committatur.

70 Sed statim quod est legatus à latere à iure habet, d. c. 1. & per hoc puto cardinalem constitutum vicarium siue à Papa, siue ab alio, non posse conferre beneficia, nisi sibi expressè commissum fuerit, sed hoc adulationis fortè gratia sustinuit. Bar.

ba in d. tract. de prestand. Card. in precludio secunde partis, vbi volebat cardinales priuilegijs contra ius extollere, & priuilegia, quae sunt facti. cap. i. de constit. in 6. oportet quod allegans probet, cap. cum persone, de priuileg. eod. lib.

Procurator laici nō vt non possit praesentare, nisi expressa de- potest pra- tur eidem praesentandi potestas, Panorm. senare si in ca. fin. de concess. preb. vbi dicit quod lai- non fuerit cus non potest constituere vicarium, sed spectatim si necesse habeat proficisci longa absentia, eidem data poterit procuratorem generalem omniū potestas. bonorum constituere, cui praesentandi potestatem concedet. hanc opinionem i- bidem sequitur Imol. & alii, & Paul de citad. in tract. de iure parro. in 6. part. q. 41. & qu. seq.

72 Vbi dicit patronum ecclesiasticum debere constituere vicarium generalem ad omnia, ac etiam ad praesentationes faciendas: cui assentit Philip. Probus in c. i. de offic. vicar. in additio. ad Ioan. Monach. post Rochum Curtium in tract. iuris parro. in verb. honorificum. in q. 5.

Vicarius aliam non constituit. 73 Item vicarius alium constituere non potest. ca. clericos. de offic. vica. nisi fuerit eidē data potestas substituendi alium. arg. cap. fin. de proc. lib. 6. quia personae industria e- lecta esse intelligitur quae in diuersis est di- versa. l. inter artifices. ff. de solutio. l. si non for- zem. §. libertus, de condition. indebi. istius est sententiae Bald. in Marga. in verb. vicarius. q. 4. allegat. Hostien. in d. cap. clericos.

74 Et quia iudex delegatus alium non potest substituere vel delegare. l. à iudice, C. de iud. nisi ex maxima causa, & nō fre- quenter vt consuluit Bertrand. conf. 117. ex literis, col. 3. num. 5. in 1. vol. secundum novam impressionem. & Paris. conf. 80. in 4. vol. & conf. 89. ibidem, post Guid. Pape in decis. 374. per- mutatio. circa finem.

75 Nec in spiritualibus tantum potest substituere vel temporalibus, nisi aliter consuetudo se habuerit: vt decidit Ioan. Franc. in tract. de offic. & potesta. ca. sede vacant. in 10. q. parvis secunde.

76 Vel nisi data esset potestas substitu- endi d. cap. clericos de offic. vicar.

77 Et nunc bonū est inferere hae ver- ba, Damas potestatem substituendi aliū, quem nos vicarium cum eadem potestate constituimus. doct. in c. i. de offic. vicar. & tunc poterit substitutus conferre substituenti, quia à dominō censetur constitutus, ut statim dicetur.

78 Vel nisi esset consuetudo. Aufrer. in decis. Tholo. q. 36. vbi firmat vicarium posse procuratorem constituere, etiam si ei- dem hoc expressē non fuerit concessum: allegat Collecta. in c. tuanos, de offic. vica. & Nicol. mili. in verb. vicarius episcopi. sed vica- rium non, nisi consuetudo hoc concedat.

79 Item habens potestatem conferendi & substituendi alium cum simili potesta- te, substituere potest, non expresso, quod dat specialiter potestatem conferendi sub- stituto, sed substituit cum simili potestate: quia censetur specialis habita relatione ad prima iuxta l. ait praetor. §. i. ff. de re iud. l. vbi autē §. qui verò, de verb. oblig. vbi paria sunt exprimere certum vel se ad certum refer- re. & pro hoc videtur text. in c. tibi qui, de rescr. lib. 6. & ibi Alex. de Antilla declarat.

80 Quia substitutio facta per vicarium, debet intelligi sicut prima constitutio, & continet idem quod in prima vicarii po- testate continebatur. l. assero. ff. de hered. inst. plenē Albert. Brumus in tract. de forma & so- lemn. actus. rub. ex quib. consistant forma & so- lemnitas. vers. Sed quid de eo, quod expri- mitur: & certū illud dicitur, quod fit per relationem ad aliud. l. certum. ff. si certū per Felin. in c. cum venerabilis, de exceptio. Barr. & alij in l. i. ff. de vulg. [Et quando datur hae potestas substituendi cum simili potestate substitutus censetur ab episcopo constitutus, & ideo poterit conferre substituenti. l. item eorum. §. i. quod cuiusq. vniuers. not. c. i. c. is qui, & c. si duo. de proc. lib. 6. Do. de Rois decis. 8. substitutus. rit. de procurat. in nor. 6. & decis. 33. si aliquis. ibidem scripti in tract. no- mina. q. 14. num. 104. Item beneficia substi- tuentis conferre poterit, si ea omnia reser- uet alteri, cum omnia beneficia confer- re possit ex generalitate vicariatus. cap. si. de offic. vicar. lib. 6.]

81 Si tamen episcopus vicario dederit potesta-

Substitu- tus vicarii an illi con- ferre possit.

In substi- tutione vi- carii an co- ferendi po- testas sit exprimenda.

potestatem alium substituendi, nisi dixerit, cum potestate conferendi, vel cum simili potestate, hic substitutus conferre non poterit: quia sub ista generali potestate non venit conferendi potestas. *d. ca. fin. de offi. vicar. in 6. sic consuluit Paul. Paris. in suo cons. 80. difficultas. col. 2. in 4.* nec maiorem in hoc censetur habere potestatem vicarius, quam dominus. *Bal. in l. aliquando. ff. de offi. proconsul.*

Vicarius non potest beneficium episcopo eum constituenti conferre, etiam si à Papa fuerit concessum. *82* Intelligentum autem est, quod quavis episcopus, aut alius collator, possit creare vicarium, vel vicarios ad conferendum beneficia. *c. si. de offi. vic. in 6.* tamen iste vicarius vel vicarii, non poterunt conferre episcopo, qui illum creavit, quia sibi ferre, etiam ipsi per se non potest conferre, nec potestatem conferendi dare. *fin. de instr. Felin. in de. sanè. 2. in fin. de offi. deleg.*

83 Ob id solent aliqui episcopi ambitiosi, ac abbates omnia deglutire beneficia, cupientes à Roma non Pontifice hoc impetrare, ut vicarios habeant, qui illis, qui crearunt eos, possint conferre: & tunc hoc poterunt vicarii autoritate Apostolica, & non ordinaria, ne unus conferat sibi ipsi, contra *d. c. per vestras. de iure patron. vidi tamen istos vicariatus tanquam Republicæ pestilentes reprobari per senatum Paris. & procuriatorem Regium tanquam ab abusu appellasse: alioqui omnia beneficia possent collatores retinere, sicut hodie quidam ex nostris qui nulla beneficia sine utilitate conferunt, quibus ignis inferni perpetuus, si non respiciant, consecratus est.]*

84 Ex quo inferitur, quod is vicarius habens specialem conferendi potestatem, poterit conferre omnibus, quibus potest episcopus, & sic etiam habentibus beneficium: dummodo ostendatur ei dispensatio. *cap. ordinarij §. 1. de offi. ordina. lib. 6. dicit. in dicit. cap. is cui. de preben. eod. lib.*

Vicarius examinare antequam conferat debet. *85* Et sicut episcopus debet examinare presentatos, & illos instituere. *cap. cum autem, de iure par. ita debet vicarius, antequam eos instituatur, alioqui damnatione sibi acquirit: nisi episcopus aliquos nominaverit vicario: ut illis vicarius confer-*

ret, tunc imputabitur episcopo, & vicarius illos non examinabit. *argum. cap. si episcopus de preben. in sexto.*

86 Si tamen eos cognosceret inhabiles, non debet eis providere, sed debet episcopum, cuius vices gerit, monere: alioqui uterque reus est, & super his multæ sunt fraudes: quia communiter qualis collator, talis vicarius: idem dicit *nolo vicarius esse: quia ferè omnes se & suos ad inferos devoluunt.*

87 Et si in vicariatu dictum fuerit, ut conferat idoneis, intelligitur de idoneis moribus, scientia & ætate. *c. cum incunctis, de elect. hoc expressum decidit Paul. Paris. cons. 40. quantum. col. 2. in 4. volum. ut superius dictum fuit.*

88 Poterit etiam vicarius huius potestatis ratione conferre tam beneficia, quam iure proprio episcopus confert, quam iure devoluto, *vt docet Ioan. Francis. vt supra col. 10.* tutius est tamen exprimere etiam devoluta in vicariatus instrumento: *vt sæpius vidi expressum.*

89 Verumtamen episcopus, qui potestatem conferendi dedit, conferre ante vicarium poterit, *per text. & gl. in c. constitutus, de concess. preben.* quia maiorem potestatem retinuit sibi, quam concesserit, ut dicitur de Papa, *in c. dudum. de preb. lib. 6.* & sicut illum revocare potest in totum, clementina & si principalis, *ubi nota de rescript. ita & adimere potestatem in aliquo, videlicet in illo beneficio, quod prius confert. cap. pastoralis. §. item cum totum de offi. delegato.*

90 Item sicut vicarius non potest conferre sine speciali mandato, ita non potest consentire collationi: nam qui non potest donare, nec donanti consentire, *l. creditor. C. de donat. inter vir. & vxo. l. cum quis. ff. de reg. iur. multa super hoc congerit suo more D. Andr. Tiraq. in tract. de legib. communia. in ult. lege. gl. 3.* qui enim consentit donanti, rem ipsam donare videtur, quod non potest vicarius. *l. que dotis & ibi. Bal. col. 3. ff. solut. marr. l. si liqueat, ubi Bald. 2. nor. C. de inoff. don. l. in edibus. §. quod filius. ff. de don.*

Vicarius episcopi etiam iure devoluto beneficia vocata conferre potest.

Vicarius collationi faciende an consentire possit.

- 91 Vnde si canonici tenebantur cōferre cum consensu episcopi, non poterit capitulum conferre non habito episcopi consensu. c. mo. §. pone, sede vacante. lib. 6. c. si pro te, de rescript. ibidem. Et ibi gl. in verb. assensu. l. si. C. de contrah. emp. hoc docet plenē Maleret. in tract. de elect. in 12. q. fol. 75.
- 92 Etiam absente episcopo non poterit vicarius consentire. c. si. de offi. vicarius lib. 6. Allegatur Fed. consi. 264. si canonici.
- 93 Limitatur quando vicarius haberet potestatem conferendi, tunc poterit & consentire: vt probat Archidiacon. in capit. Reatina. 63. distin. nam qui dare potest, & donationi consentire potest. l. si. §. venditio. ff. quibus mod. pig. soluit. vbi qui testari potest, & cōsentire, vt alius de re sua testetur: & sic in casibus specialibus in quibus est data potestas conficiendi illos actus, multo fortius consentiendi: & sic poterit vicarius consentire, in illis actibus, in quibus est specialis sibi data potestas, etiam si non sit expressum, quod consentire possit.
- 94 Secundò quando accessorie præstāndus esset consensus, vt in patre, qui filio consensum præstare debet agenti: tunc si pater absit, poterit filius fam. agere sine consensu. l. si longius. §. i. ff. de iud.
- 95 Tertio limitatur in consilio, nam si is qui debet consulere, sit absens, & non sit breui reuersurus, non erit expectandus: sed potest beneficium cōferri, & actus fieri non requisito consilio, secus in consensu, qui omnino est habendus, etiam si immineret periculum. tex. in d. c. mo. §. fin. ne sede vacan. lib. 6. ubi glo. Et text. ibi non repetit consensum, sicut in §. proceden. idem scribit. glo. in verb. assensu, in c. si pro te, de rescript. illo lib. sic intelligi debet opinio Ludou. Rom. sing. 603. ex longa. a.
- 96 Quarto non procedit in casibus inclusis in generali mandato, in illis ratione vicariatus generalis consentire poterit, & illis casibus, quos potest ratione vicariatus generalis expedire, tunc absente episcopo in illis casibus poterit vicarius consentire: & requiri eius consensus debet.
- 97 Et sic potest intelligi sententia Archid. in dist. cap. Reatina. 63. distinct. facit. cum

nullus. §. episcopo, de tempo. ordinar. lib. 6. Fel. in c. ex parte. col. 3. vers. an autem. de consue. Et las. in l. in provinciali. §. si ego. col. 3. nu. 6. ff. de noui rope. nuncia.

98 Imò potestas conferendi data vicario, vt conferat beneficia ad episcopi collationem spectantia, non extenditur ad beneficia, quæ episcopus conferre potest autoritate Apostolica, vt pote propter negligentiam regularium prælatorum. clem. vnic. de supplend. negli. prælat.

99 Ideo instrumento vicariatus hæc verba conscribi debent, damus potestatem conferendi beneficia quæ nos iure ordinario conferre possumus, & etiam omnia alia, quæ iure deuoluto autoritate apostolica, vel quauis alia potestate à iure communi, vel speciali nobis concessa, vel dicitur qualitercunq;: vel quomodocunq; spectantia, seu quomodo libet. [Potest tamen legatus à latere ex generali potestate conferre. ca. i. de offic. legat. lib. 6. Dec. consil. 228. licet in casu. in si. quod secus est in aliis, vt superius extitit: solet tamen legato etiam à Papa dari specialis conferendi potestas.]

100 Inest alia clausula ordine octaua, Vicarius visitationes faciendi: nam episcopum per episcopi cunctas dioceses, parrochiaq; suas per quādo visitare possit singulos annos ire oportet: quod si ipse aut aliis occupationibus implicatus adimplere nequiverit: presbyteros probabiles, aut diaconos mittat. capit. episcopum 10. qu. 1. ca. inter cetera. de offic. ordinar. ca. si episc. illoritu. l. libr. 9. Soci. in tracta. de visita. in 4. quæst. principali. versic. duodecimo quarto, vtrum.

101 Et aliàs ex generali mandato vicarius episcopi visitare non potest, sicut nec vicarius capituli: ideo opus est speciali concessione. gl. Et docto. in cle. i. §. i. in verb. capituli, de heretic.

102 Nona clausula in vicariatu adiuici solet, videlicet, vniendi beneficia: alioqui vicarius etiam generalis non habebit vniendi potestatem: etiam si data sit conferendi potestas cum clausula generali, quæ ad maiora expressis non extenditur. c. qui ad agendum, de procurat. li. 6. sed vniere maius est quam

Vicarius quæ beneficia conferre non possit.

Vicarius episcopi quādo visitare possit.

Vniere non possit vicarius.

quam conferre: quia vnio nō fit à praelatis inferioribus episcopo. c. sicut vnire. de excessib. praela. tamen conferre & inferiores possunt. c. cum & plantare. de priuileg. & vnire alienare est. c. primo. ne sede vacante: quod non potest quis facere sine speciali mandato. l. filius. ff. de donat. & dicto. c. qui ad agendum.

Recipere resignationem qui potest, an & conferre.

103 Etiam praelati vnire sine consensu capituli non possunt, sed conferre sic. cap. pastoralis. in ff. de dona. cap. 2. de concess. prael. Innocen. in cap. adhuc. de offic. Archidia. super hoc expressè consuluit. Paul. Paris. cons. 41. ex his. col. 1. in 4. vol. post Dom. Geni. in consil. 38. pro clariori. col. 3. alia dicam inferius in vnionis materia.

104 In vicariatu etiam clausula decima apponi consuevit, recipiendi resignationes, & beneficia resignata conferendi: nepe vicarius nō potest dare autoritatē permutare volentibus: nisi hoc expressè illi concessum fuerit, c. questum. de reru. permi.

105 Imò habens potestatem recipiendi resignationem beneficiorū causa permutationis, vel simpliciter, non potest beneficia sic resignata postea conferre, cum speciale mandatum requiratur etiam in collatione. d. c. final. de offi. vica. lib. 6.

106 Ideo debet in vicariatu inferi, quod episcopus dedit facultatem recipiendi resignationes & beneficia resignata conferendi. c. dudum. de prael. lib. 6. de Rota. decis. 43. not. quod vicarius. in antiq. sub tit. de renuntia. decis. 1. vbi dicit istam opinionem teneri communiter in Rota. sequitur de Selua. in tractat. de beneficio. in 2. parte quest. 4. & Calder. consil. 3. an renuntia. tit. de renuntia. & Felim. in ca. auditis. col. 6. nu. 13. de prescript.

107 Licet quidam dicant collationem istam tanquam necessariam competere vicario: quod non est verum, nisi sit constitutus ad conferendum: vt concludit gl. in verb. vicario. §. item voluit, de coll. in prag. & Ludo. Rom. cons. 330. circa primum. col. 2. n. 5.

108 Imò si aliquis potest conferre beneficium situm in diocesi alterius episcopi ex priuilegio, vel consuetudine, tamen nō poterit recipere illius resignationem, per gl. & ibi Cardinal. in cle. vna. quest. 7. de reru. permuta.

ideo debet fieri in manibus eius, qui poterat alias communi iure conferre: vt expressè tradunt dom. de Rota. decis. 308. si aliquis episcopus. in nouis sub tit. de renuntia. decis. 6. facit decisio. 218. nota quod cui in antiq. [sub tit. de renunt. decis. 5.] & gl. in verbo. locorum. Cle. vnic. de suppl. negl. praela. Federi. in tract. permut. q. 26.

109 Idem decisum est in legato. in ca. de Facultas liberatione. §. prohibemus, de offic. legat. lib. 6. recipiendū quod legatus non possit committere alii cui facultatem recipiendi resignationem talis beneficii, quia praberet votum ambitionis & emptionis.

110 Idem in episcopo concludunt do. de potest. Rota. decis. 307. in not. sub tit. de offic. vicari. & in decis. 5. de concessio. prael. [Bernard de Bisignone.] & decis. 288. nota quod episcopus. in antiq. [sub tit. de offic. vicar. decis. 1.] & in presentatione ita fuit iudicatum Romæ, vt non detur presentandi potestas ad certum beneficium vacaturum: vt asserit Caslado. in decis. 5. tit. de iure patro.

111 Poterit etiam vicarius generalis habens potestatem conferendi beneficia, conferre & dignitates: quia appellatione beneficiorum etiam veniunt dignitates, cum non sit materia ambitiosa: & tantum noceat concedenti glo. in ca. primo, de regul. iur. lib. sexto. & Clem. auditor. de rescript. ca. rinas. de verbo. signifi. de Rota. decis. 433. nota vtrum. in antiq. & decis. 2. rub. de offic. vica. Panor. in c. si. de concess. prael. in 2. nota. Dom. & Franc. in d. cap. fin. de offic. vica. in 6. & Fel. in c. causam. que. col. 9. nu. 14. de rescript.

112 Et procurator datus ad acceptandū beneficium, poterit teste Fel. in ca. postulasti. col. 16. de rescript. est tamen tutius exprimere dignitates, quamuis hoc necessarium non sit.

113 Tamen quando Papa concedit potestatem conferendi quæcunque beneficia, non includuntur dignitates, si non exprimentur. cap. cum in illis, de prael. lib. 6. cap. si illo tit. etiam si episcopus consentiat: quia rescriptum debet restringi, ne multum præiudicet tertio. cap. quamuis. de rescript. lib. 6. ca. super hoc. de offic. deleg. & hæc potestas data ex priuilegio strictè tanquam

Facultas
resignatio-
nem talis
beneficii
dari non
potest.

Vicarius
dignitates
conferre po-
test.

Dignitates
non inclu-
duntur in
potesta-
te conferen-
di à Papa
concessa.

extraordinaria est interpretanda. *cle. 2. de off. lega. Imol. in cle. unica. de sequestra. posse. sic consuluit Soci. consil. 260. in causa mannu. revent. col. 10. in 4. conclusio. in 2. vol.*

114 Nam quando Episcopus conferendi potestatem tribuit, nulli sit præjudiciū nisi sibi, & suæ provisioni. sed quando Papa conferendi potestatem legato tribueret, vel alteri quæcunque beneficia conferendi diæces. Paris. tunc pro præjudicaret episcopo, ideo restringi debet: ut doct. nos. in l. beneficium, ff. de constitu. princ. cap. quamvis, de preb. in 6.

115 Unde consuluit Oldr. consil. 22. quod si summus pontifex voluerit gravare ecclesiam, & episcopū in collatione beneficiorum: verba non sunt late intelligenda ut includant dignitates, sed strictè, ut minus lædant jus commune, & personam. *c. cum dilectus. de consuetud.*

116 Diversum est, quando episcopus ipse beneficia conferendi tribuit potestatem: quia tunc etiam dignitates comprehenduntur, cum plenissima interpretatio fieri debeat contra concedentem: ac etiam præbendæ cathedralis ecclesiæ continentur in hac potestate. *c. cum dilecti. de do. favor. in c. olim. de verb. signif. las. & alij in d. l. beneficium ff. de constitu. princ. licet alias fecus. c. quamvis. 1. de preb. lib. 6. ut supra dixi.*

117 Poterit etiam curata conferre, licet alias non veniant sine expressione. *cap. cum in illis de preben. lib. 6. etiam quia hoc est favorabile, ideo ampliandum. cap. dudum, & cap. si cur. de preb. lib. 6.*

Vicarius in curata beneficia non expressa conferre potest, & procurator acceptare.

118 Sic & procurator constitutus ad acceptandum beneficia, poterit etiam curata acceptare, teste Imol. in c. accedens. col. 2. de preb. & Staphile. in tract. de liter. gratis, rub. de modo & forma impetrandi, 1. vs. prædicta tamen: dicens idem in inducō cardinalium de conferendis beneficiis suorum familiarium: ut includantur omnia beneficia etiam curata. *Feder. consil. 73. factum.*

119 Item poterit vicarius potestatem conferendi habens, commendare, licet in mandato non sit expressum, quod commendet: quia plus est conferre, quam commendare. *cap. nemo. de elect. lib. 6. nam*

conferre donare est, commendare depōnere: ut ibi, & cui plus conceditur, & minus concedi censetur, per regu. iur.

120 Tutius est tamen exprimere, & ego vidi exprimi: licet commenda sub collatione comprehendatur, rubr. vt ecclesiast. benefic. sine diminutione confer. scripsi in §. statuimus. 2. de colla. in concordat. tamen qui de iure speciali conferre potest, non potest in titulum commendare, ut docet dom. Gemi. in cap. nemo in fin. de elect. lib. 6. sequitur Fel. in cap. auditus. col. 6. num. 12. de præscrip.

121 Item collatio facta extra diocesum ab episcopo valet, licet à vicario in diocesi eadem die fiat, quia est facta à maiori, & ideo præualet. *ca. si à sede, de preb. lib. 6. & quia maior est episcopi, quam sui vicarii collatio, ca. dudum de preben. lib. 6. & quia censetur revocatus vicarius quò ad illam collatione.*

122 Sicut in domino tractante causam, ut censetur quò ad hæc revocare procuratorem. *ca. si quem, de proc. lib. 6. & per cognitionem quam facit delegatus, videtur revocare subdelegatum, cap. in massi, de appell. Archid. in cap. quamvis, de offic. deleg. lib. 6. sic & in ordinario conferente consuluit Cald. consil. 2. an collatio, sub rub. de offic. vicar.*

123 Quod est verum, quando æquo iure procederent ambæ collationes, & æquales essent: secus si provifus à vicario accepisset possessionem ante provifum ab episcopo: quia tunc is qui est prius adeptus possessionem præferetur. *d. ca. si à sede, & ita visum fuit senatui Paris. vt scrip. in tract. de pac. posses. in nu. 297. versic. quarto. etiam procedit, licet cap. si à sede loquatur in collationibus, à diuersis emanantibus: tamen in hoc casu est eadem ratio, ut ibi scripsi.*

124 Item non poterit vicarius beneficium de nouo creatum conferre, nisi exprimat in literis vicariatus, per tex. in clem. fin. iuncta gl. in verb. tibi, de rescript. vnde videtur apponi hanc clausulam, damus potestatem conferendi dignitates, personatus, officia, & quæcunque beneficia, etiã de nouo creanda, quæcunque, qualicun-

Vicarius commendare beneficia an possit.

Collatio ab episcopo & eius vicario facta ultra valet.

Provisus à vicario si prius accepisset possessionem ante provifum ab episcopo non est præferendus.

Creatum de nouo beneficium an vicarius conferre possit.

que, & quantacunque, & c. & ratione istius clausulæ non erit postea dubium sicut ut dixi superius de his que auctoritate Apostolica competunt.

Instituere non potest presentia vicarius sine speciali potestate.
 125 Item licet vicarius generalis non possit conferre, nisi expressè concessa fuerit ei conferendi potestas d. c. fin. poterit tamen presentatos à patronis instituere, per text. not. in c. ex frequentibus, de inst. secundum Roman singu. 601. tu scis quod fundatores. & Panormit. in d. cap. frequentibus, ac Ioann. de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 14. de Rot. decisi. 43. nota quod vicarius, in antiq. sub titu. de renunciatio. decisi. 1. & de Belanera decisi. 93. licet vicarius.

126 Sed ego dicerem contrarium, quia institutio non potest fieri, nisi canonicè, & iuris vel consuetudinis auctoritate. cap. penult. de instr. & c. 1. de reg. iur. lib. 6. sed quando non est vicario data nisi certa potestas non potest illam excedere: alioqui contra mandatum faceret, & non valeret ab eo gestum, ca. cum dilecta, de rescripti. forma enim mandati diligenter est servanda. l. diligenter. ff. manda. si ergo est vicarius constitutus generaliter, & non est ei data potestas conferendi, seu instituendi, sine potestate non instituit.

Institutio sub verbo conferendi comprehenditur.
 127 Nam verbum conferre comprehendit etiam institutionem, rubr. ut ecclesiast. benef. sine diminutio. conferant. scripti in §. statumimus. 2. de colla. in concord. & quamvis non sit libera institutio, tamen alia ratio tex. habet locum, quod in generali mandato non venit donatio: ut ibi. & quod institutio committi debeat, probat tex. in c. cum venissent. de insti. nec invenitur iure cautum, quod vicarius sine mandato instituere possit: ergo illi hoc non concedemus. l. dissentientis. C. de repud.

Intellectus ad c. ex frequentibus.
 128 Nec refragatur text. in d. cap. ex frequentibus: nam dicit posse fieri ab officialibus episcopi, qui hoc de iure possunt, ut pote ab illis quibus est data potestas, & non ab aliis, per illud relativum, qui, quod restringit: ut per Barr. in l. omnes populi ff. de iust. & iure. imò ille tex. non probat, quod institutio fieri possit magis quam collatio: nam dicit, quod clerici ecclesiastica bene-

ficia sine consensu episcopi, vel officialium suorum, qui hoc de iure possunt, recipiunt: & sic taxat illos clericos, qui occupant beneficia sine collatione episcoporum, aut alia provisione.

129 Et quamvis ex locatione Rubr. de instit. quis posset dicere loqui de institutione, tamen generaliter etiam accipitur institutio, ut patet in c. 2. & c. auctoritate, ibidem. & officialis ibi etiam generaliter accipi potest pro vicario: cum officialis multoties utrunque habeat officium: ut supra dixi.

130 Non obest quod institutio est necessaria dispositio. resp. esto sanè: tamen non potest instituere is, qui non habet potestatem, sicut non potest resignationem causa permutationis recipere, licet sit necessaria. c. vnic. de verum permutatione lib. 6. ut superius dixi. [Alioqui officialis sic institueret, & alius non habens potestatem, quod est absurdum.]

131 Et cum hic vicarius non habeat potestatem ad hoc expressam, illa concessa & limitata potestas non extenditur, arg. l. in agris. ff. de acquir. rerum dom. & quia etiam institutio sapit quandam donationem. ca. fin. de instr. quam vicarius facere sine speciali mandato non potest, dict. c. fin.

132 Nec me movet. c. 1. de instr. in lib. 6. Capitulum ubi capitulum sede vacante instituere potest, licet non possit conferre, fateor, quia in capitulum sede vacante omnia, quæ sunt iurisdictionis, ferè transeunt, sed non in vicarium episcopi. ca. 2. de offic. vica. ob id non est idem.

133 Nam vicarius episcopi non tractat causas criminales sine expressione & commissione speciali. ca. 3. de consuet. lib. 6. & tamen in capitulum iuris auctoritate ista transferuntur. ut in c. 1. ne sede vacante: ubi doct. & sic ad capitulum institutio transit, non autem ad vicarium episcopi, si non sit eidem data potestas.

134 Etiam quia à iure, hoc est in vicario non habente potestatem conferendi, ergo non habebit locum in eo.

135 Item institutio & destitutio pertinet ad episcopum tanquam correlativè a. c. cum

ex inuictio de heret. & sic non ad vicarium: nisi eidem committatur. nam vicarius non potest quem priuare beneficio, nisi sibi expressè concessum fuerit, ergo nec instituere. c. 2. de offi. vica. lib. 6. vt consilium Ancha. conf. 69. duplici.

136 Imò qui iure speciali potest beneficium conferre, non poterit priuare quem illud habentem, quia iurisdictio voluntaria non includit contentiosam. Pano. in ca. accepta. col. vlt. de rest. spol. refer. Fel. in c. auditis. col. 6. nu. 12. de prescrip. potest tamen declarare possidentem non habere iustum titulum in beneficio, cum per modum actionis hoc petatur: vt expressim consuluit Bald. conf. 478. praeiudicandum. col. 2. in 3. vol. sed an possit monere beneficiatos, vt ostendant titulum: scribit Anchar. conf. 60. nota bene praedicta. vide quae scripsi in comor. tract. de pacific. possessor.

137 Et hic vicarius non poterit instituere, nisi sit eidem expressè data instituendi potestas, vel conferendi: nam sub hoc verbo conferendi comprehenditur institutio: vt superius dixi, ideo poterit instituere qui conferre potest: & ita est tenendum: quicquid Doctores dicant in contrarium.

138 Quæro insuper, si hic vicarius contulerit indigno beneficium, priuatur ne episcopus potestate conferendi: sicut si ipse episcopus contulisset. c. cum in cunctis. in fin. de elect. quod videtur, quia qui per alium facit, perinde est, ac si ipse faceret. l. 1. §. de i. c. ff. de vi & vi armis.

139 Resp. per collationem vicarii indigno factam, non est episcopus priuatus potestate conferendi: quia dolus ipsius non debet episcopo, qui non est in culpa, imputari: ideo ad ipsum episcopum reuersa est potestas, c. si compromissarius, de ele. lib. 6. & quia episcopus non peccauit, ideo puniri non debet.

140 Nam poena suos teneat autores. l. sanctimus. C. de penis. nec quis alterius odio praegravari debet. l. si quis in suo. C. de offic. testa. nec ad illicita videretur commissus. l. si procurator. ff. de condict. indeb. vbi plenè las. ideo episcopus digno postea conferre po-

terit, quia vicarius fines mandati excessit conferendo ei, de quo potestate non habebat.

141 Limita nisi episcopus ratam collationem habuerit. d. c. si compromissarius: quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur: regula ratihabitionem. de reg. iur. 6. facit. c. cum quis mandato. de sent. excom. lib. 6.

142 Secundò limitatur, quando episcopus dedisset potestatem conferendi isti indigno: tunc is censetur facere, cuius mandato fit. l. 1. §. de i. c. ff. de vi. & vi ar. etiã proprie dicitur in l. cere. §. 1. ff. de preca.

143 Et in hoc est aduertendum: quia si episcopus dederit potestatem conferendi indigno: & vicarius sic contulerit, episcopus non poterit postea etiam digno conferre, quia est conferendi potestate semel priuatus: tum etiam quòd ad superiorem deuoluta fuerit potestas conferendi. d. c. si compromissarius. Episcopus an digno conferre possit si vicarius indigno contulerit vel contrarium.

144 Vnde cum hodie quidam vicarii miserabiles indignis conferant, ac stabulariis, ignaris, proditoribus, & episcopis adulatoribus, & lenonibus ex certa eorum scientia, ipsi & eorum committentes poenis inferni perpetuis, nisi respiciant, torquebuntur, nec episcopi eos ab istis poenis releuabunt.

145 Si tamen is cui vicarius contulerat, non acceptet, ad episcopum reuertitur potestas, qui alteri poterit conferre. d. c. si compromissarius.

146 Insuper quæro, an vicarius possit conferre digno, si ipse indigno contulerit: quod videtur, sicut episcopus. dixi in gl. §. si quis vero, de col. in conc.

147 Cotrarium est verum: vnde si malè contulerit, videlicet indigno, functus est officio suo, vnde amplius conferre non potest. d. c. si compromissarius. sicut nec iudex iudicare post sententiam. c. in lueris. de offic. deleg. l. iudex. ff. de re iud.

148 Vnde secunda collatio per vicarium facta est nullius momenti, tum quòd deficiat potestas: quia intelligitur ei data potestas de prima vacatione, & collatione, arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. nò potest. in fi. de praeb. l. 6. l. eū qui calid. ff. de verb. oblig.

149 Item potest vicarius instituere tan-

quam

Secunda collatio vicarii nulla.

Præsentare & instituere quâdo vicarius possit quam vicarius, & præsentare tanquam abbas, vel si alio iure ad eum pertinebat præsentatio, sicut potest conferre tanquam canonicus, & tanquam episcopus. *cap. potest. de concess. præb. gl. in c. à collatione, de appel. lib. 6.*

150 Et capitulum sede vacante potest eligere & confirmare. *gl. in verb. debet. in c. si episcopus. de suppl. neg. præl. lib. 6.* nempe quâdo duo iura concurrunt in vnam personam, tunc illa persona habet vim duarum personarum. *l. si consul. ff. de adop. l. Papiannus. §. sed nec impuberis. de iust. est. potest. etiam tanquam episcopus conferre, & tanquam concordatorum executor, & sic variare: vt plenè scripti in §. si quis, & in verb. dispositiones, de coll. in tract. not. q. 17. num. 4. & seq. superius dictum fuit quando multiplex collatio ab vno fieri valeat.*

Synodos celebrare an vicarius sit liberum.

151 Sequitur in vicariatu vndecima clausula, videlicet celebrandi synodos. Nam vicarius vel alius non potest sine speciali mandato celebrare synodos. *ca. si episcopus. de offi. ord. lib. 6.* sic nec legatus concilium generale nomine Papæ. *gl. in c. regula. 17. dist. Panor. in disputatione incipiente Episcopus. col. 17. vers. item non omnes. sequitur Ioann. Boteus. in tract. de synodo episcopi. in 2. part. num. 2. & seq. plus dicens, quod postquam visitatio competit etiam iure ordinario episcopo, ipse hoc alteri delegare poterit: quia iure canonico omnia non prohibita ordinarius mandat. *cap. quod sedem de offi. ord. caueat tamen episcopus cui committit: quia sanguis subditorum de manibus prælatorum requiretur. cap. irrefragabili. de offi. ord. [Sed vidi dubitari, an episcopus possit committere simplici clerico non existenti in sacris hanc potestatem, & is an possit postea excommunicare, & absolueret. glossa. in verb. sedis apostolicæ. in cap. statutum de rescrip. in 6. dicit posse committi simplici clerico: & nõ inuenitur iure cautum, vt is cui causæ committuntur, debeat esse in sacris, etiam si sit à sede apostolica delegatus. cap. 1. vlt. & per totum. de offi. deleg. in Decret. in 6. & per totum titulum. Nam episcopus potest excommunicare, quamuis presbyter non sit, vt docet Host. in summa de**

sententia excomm. §. quis possit, circa finem. ver. Solutio. Dicitur, Maxime, quia Officialis nomine episcopi excommunicat. Et in capitulum sede vacante transeunt omnia, quæ sunt iurisdictionis. c. his qui. de maio. & ca. 2. ne sede vacante. & obtinenti vigesimum annum delegari possunt causæ à Papa. c. cum vice simum. de offi. deleg. & tamen eo tempore sacerdos esse non potest. cle. generalem. de exate. Ideo is simplex clericus omnia poterit facere, sine quibus in ca. præterea. de offi. deleg. Doct. in c. quanto. de consuet. & in cap. olim. in 3. de restit. spol. Et quia ista sunt iurisdictionis, ergo non requirunt ordinem. Vnde Officialis & Vicarius episcopi possunt esse clerici simplices non constituti in sacris. Et ita aliquando respondi egregio viro Domino Officiali Virdunensi, Carolo de Monceaux vocato, qui Doct. solennis nostri collegij fuit.]

152 Subiungitur clausula duodecima, & Vicarius committendi, & audiendi causas civiles, & criminales: hæ enim criminales per generalem potestatem non censentur commissæ. *c. 2. de offi. vic. lib. 6.* nec in criminalibus posset ille officialis aut vicarius cognoscere, nisi specialiter sit eidem commissum. *d. cap. 2. & si cognosceret, nullus esset processus, quia deficit iurisdictionis. teste Fed. conf. 220. veritatis: ideo non priuabit vicarius aliquem beneficio, nisi sit eidem expresse concessum, vt ibi, & Anch. probat. conf. 60. duplici. vel nisi aliàs haberet iurisdictionem ibidem: vt consuluit Bald. in Patriarcha vicario creato à Papa, in conf. 478. præmittendum. col. 3. in 4. vol.*

Vicarius de criminibus non cognoscit nisi hoc ei commissum fuerit.

153 Tamen per hanc clausulam non poterit officialis conuerrere pœnam corporalem in pecuniariam: quia hoc non licet nisi habentibus potestatem dispensandi super crimine. *c. licet. vbi glossa. & Doct. de pœn. & in c. in archiepiscopatu, de rapto.*

Pœnâ corporalem vicarius in pecuniariam pœnam nõ conuertit.

154 Ideo in vicariatu debet exprimi, damus potestatem dispensandi etiam super crimine: alioqui non est verisimile quod episcopus hanc potestatem sibi non omnino permissam concesserit. *ca. irrefragabili. de offi. ord. dixi quando possit conuerti in pœnam pecuniariam, in §. quia verò. de publ.*

H

concup. in conc. & sic consuluit Paul. Castr. cons. 348. notandum. in i. vol. quia dispensatio sine causa fieri non debet. gl. in c. non est de voto. & dicam in materia disp. infra, & quia pena iuris commutari sine causa non debet. l. quid ergo. §. pena. ff. de his qui inoran. in fa. l. & si severior. C. llo. an.

Matrimoniales causas expresse committende sunt.

155 Additur clausula decimatertia, matrimoniales, &c. etiam committit causas matrimoniales, quarum cognitio ad episcopos pertinet. c. ex licetis de in integ. resti. ca. 1. de consangu. & affi. ca. accedentibus. de excess. prel. & sic delegare eas & committere episcopi in suis officialibus, & vicariis poterunt. c. causam matrimonij. de offi. deleg. Bertach. in tract. episcopo. in 7. part. 4. lib. que. 20. vbi dicit quod aduersus scientiam suam poterit in integrum restituere vicarius: quod sequitur de Philip. Perul. in ca. dilecti. in 2. q. 9. & seq. de appellat.

Beneficiales causas committende vicario.

156 Clausula decimaquarta & beneficiales. Solet etiam in vicariatu episcopus, vel archiepiscopus committere causas beneficiales, de quibus non cognoscet vicarius, quando agitur de priuatione: vt in cap. 2. d. offic. vic. in 6. nisi hoc sit eidem expresse concessum: quia sunt priuilegiata, in ch. dispendiosam. de iudi. nec poterit cognoscere vicarius de institutione beneficij facta per episcopum, sine speciali commissione: vt docet Bertach. in d. tract. de episcopo, in 7. part. 4. lib. q. 29. quia inferior non tollit legem superioris. clem. ne Romani. de elect.

157 Insuper additur decimaquinta clausula, & quascunque alias tam principales quam incidentes, & per appellationem etiam deuolutas, & impofterum deuoluedas, & que ad nos, & ad dictam nostram ecclesiam pertinebunt de iure vel consuetudine.

158 Nam in hoc regno Francie, si clericus propter crimen priuilegiatum captus sit, & condemnatus a iudice laico, & deum remissus ad officialem Pictauiensem, vt cognoscat de crimine communi, si postea ab officiali Pictauiensi remissus condemnatur propter delictum commune, & is appellet ad archiepiscopum Burdegalensem, eo quia non est intra territorium,

Archiepiscopus quod

officialis non debet illum remittere, do officia sed debet archiepiscopus Burdegalensis constituere vicarios, qui in ciuitate Pictauiensi cognoscant, & hoc propter appellationes ab abusu. Itc iudicauit senatus anno 1524. die decimaquinta Decembris.

159 Tamen per hanc clausulam generalem non potest officialis de causa episcopo delegata cognoscere: quamuis eidem episcopus causas presentes commiserit, vicarius futuramque: quia episcopus non habet iurisdictionem id temporis, quo committit, ideo delegare eas non poterat, arg. ca. 1. de offi. vic. lib. 6. de Rota decis. 157. nota quod vbi episcopus in antiq. [sub tit. de offi. deleg. decis. 1.] & decis. 847. episcopus in eisdem. [sub tit. de offi. vic. ar. decis. 9.]

Causam episcopo delegatam vicarius cognoscere non potest.

160 Etiam si diceret episcopus in vicariatu autoritate ordinaria, vel delegata mihi competentes, vel competituras committimus. arg. l. non potest videri. ff. de iudic. quia iurisdictione nondum competens non potest committi. arg. c. Romana. de offic. ordi. lib. 6. vbi Guliel. de monte Laudu. expresse dicit non quod episcopus, vel seneschallus non potest deputare vicarium ad futuras causas, quæ a Papa, vel Rege eis committitur per rescripta: tum quia iurisdicia in pendentem esse non possunt. l. non delegare quemadmodum. ff. de iudi. l. 1. de vsur. tum etiam quia non potest dare, nec committere, quod non habet. l. traditio. ff. de acq. rer. domi.

Episcopus vel seneschallus causas futuras non potest.

161 Ideo opus est noua delegatione, & commissione, postquam episcopus habet iurisdictionem nouam. [Bern. de Bisignet.] sic concludunt domi. de Rota decis. 3. incip. episcopus, rub. de offi. vicar. sicut non potest episcopus cognoscere de causa vicario delegata. Doct. in cl. 2. de rescr. Bertach. in tract. de episcopo. in 7. part. 4. lib. q. 4. ita nec vicarius de causa episcopo delegata. & si de facto cognoscat, sententia erit nulla, tanquam a non suo iudice lata. l. 1. & per totum. C. si a non compe. iudice iudi. fuerit.

162 Imò viuente episcopo causas incertas eo mortuo perficere non potest vicarius: vt decidit idem Berna. q. 6. & allegat Spectulm.

Causas incertas mortuo episcopo

po vicarius cul. in tit. de offi. ord. §. i. ver. *auditorum autem.* & ibi Bald. in additio. vers. 2. quia censetur reuocatus per mortem episcopi: vt inferius dicitur.

Vicarius 163 Sed bene poterit Officialis viuo episcopo, seu vicarius ex offi. vel ad instantiam requirentis cogere patronum ecclesiasticum ad assignandum congruam portionem vicario perpetuo, vt fuit decisum Tholosæ sicut refert Ausfer. in suis decis. q. 148. Et q. seq. plus dicens in Francia iudices Regios hoc vsu passe. vt scripsi in tract. de congrua portio. q. 7.

Vicarius 164 Tamen vicarius Archiepiscopi non habet iurisdictionem in eius suffraganeos propter reuerentiam episcopalis dignitatis. c. 2. de offi. deleg. lib. 6. & hoc si Archiepiscopus est præfens, vel in prouincia, alioqui contra. c. 1. de offi. ord. lib. 6. & Berach. in tract. de episcopo. in 7. par. lib. 4. q. 10.

165 Vicario solet etiam committi, vt partes ad recognoscendum scripta sua, chirographa Officialis cogere possit. c. 1. §. vlt. de foro compet. lib. 6. tamen ad hoc non videtur specialis concessio necessaria: multa vero super his scripsi in l. cognoscere. ff. de verb. sign. & in tract. de chirographo. & cedul. recog. in ordi. Reg. in 1. tomo commenta, quæ hic non repetam.

Inquirere 166 Clausula decimasexta, ex officio inde criminari quæredi nempe committitur vt ex officio bus an vica inquirere possit officialis, & vicarius: cû rio sit libe hoc ei non concedatur ex generali officij rum sine concessione. per text. in c. 2. de offi. vicar. lib. 6. nam in inquirendis, puniendis, & corrigendis subditorum excessibus requiritur specialis commissio. text. iuncta. gl. in cap. 3. de consuet. in 6. nec sufficit generalis, vt ibi quamuis Ioann. Monach. in 2. dicat ex generali potestate vicarium inquirere posse, ob id istam clausulam non esse necessariam: vt etiam probant Domi. de Rota, deci. 66. si seruetur, in not. sub tit. de offi. vicar. deci. 2. vbi dicitur.

167 Si vicarius non possit cognoscere, remittet ad episcopum, quia de criminibus cognoscere non potest, nisi specialem habeat potestatem. l. 1. §. cum vrbem. vbi Barr. ff. de offi. præf. vrb. sed inquirere, vt

demum referat episcopo, non prohibetur, ideo episcopus debet eidem concedere potestatem inquirendi, & crimina puniendi. Berach. in tract. de episcopo, in 7. par. 4. lib. 4. q. 13.

168 Decimasextima, ecclesias, capellas & oratoria, ac cimiteria polluta reconciliandi, permittitur videlicet, vt quascunq; ecclesias pollutas reconciliare, ac cimiteria possit. c. vno. de consec. eccl. vel altar. lib. 6. sed hoc non potest committi simplicibus sacerdotibus, sed episcopis tantum: quia licet episcopus committere valeat ea, quæ iurisdictionis existunt: tamen quæ sunt ordinis episcopalis non potest inferioris gradus clericis demandare. cap. aqua. vbi Pan. de conse. ecclesie. nec alij sacerdotes, etiam si consuetudo existat, tractare possunt. c. quanto. de consuet.

169 Poterit tamen hic vicarius impetra- re à Papa licentiam absente episcopo, que cun- que ornamenta ecclesiastica benedi- cendi, citra tamen corporalia, calices, & patenas: & hoc pro vsu & seruitio eccle- siarum totius diocesis. vbi & quandiu vica- rius officio fungi eum contigerit: & ita consului cuidam vicario. Abbati quoque datum fuit indultum benedicendi calices, corporalia, & alia, ornamenta ecclesiastica pro vsu monasterij ad vitam.

170 Decima octaua clausula est, & de nouo ædificatas ecclesias, & ædificandas consecrandi, intelligas quoque talem potestatem non aliàs videri datam: nisi is, cui hæc committuntur, sit episcopus, vt prædixi, quia hæc sunt ordinis episcopalis.

171 At committat ea episcopo, qui hæc faciat teste Pan. in c. his que. & in c. cum olim. de maiorit. & obed. quamobrem non transeunt ista sub generali mandato, sed speciale requirunt, quia sunt de maioribus. c. nemo. de consec. dist. 1. Cald. conf. 3. an vicarius. in tit. de offi. vicar.

172 Quemadmodum etiam quæ sunt gratæ, vt dare indulgentias, non veniunt sub mandato generali, sicut asserit Domin. conf. 38. pro clariori. col. 3. no. Doct. per illum. text. di. in cap. cum ex eo. & cap. nostro. de penit. & re- miss. vide Hostien. in summa & alios Doct. let.

in ritul. de consec. ecclesiast. vel altar.

173 Decimanona clausula. Solent episcopi concedere potestatem puniendi, corrigendi, deponendi, multandi, priuandi beneficiis omnes, & quascunque personas, quarum cognitio ad eos spectat, vel spectabit, sine aliqua personarum acceptatione, prout delictorum qualitas & excessus exegerint, *ibi & personas omnes. &c.* quippe nisi specialiter ista committerentur, non posset vicarius ut dictum fuit, ex generalis sui officij potestate clericos priuare, vel amouere à suis beneficiis. *cap. 2. de offic. vicar. lib. 5. Anchar. cons. 60. duplici ratione. col. v. ut superius dictum est.*

Clausula suspendendi, &c.

174 Sequitur clausula vigesima Suspēdendi, interdicens, &c. quamuis ista sub generali commissione comprehendantur. *Doct. in d. c. 2. de offic. vicar. lib. 6. & in cap. 1. de offic. deleg. quippe nomine censuræ ista continentur. ca. quæ veni. de verb. signific. tamen ad maiorem cautelam, vel aliàs quidam episcopi solent hoc exprimere in literis vicariatus.*

175 Clausula vigesimaprima. Præcepta & mandata faciendi, ipsaque exequendi: parum enim esset potestatem iudicandi habere, nisi iudicata exequerentur, & præcepta. *l. 2. §. post originem. ff. de orig. iuris. c. ubi periculum. §. præterea. de elect. lib. 6.*

Sententia reuocari an vicario sit permissum.

176 Clausula vigesimasecunda. Et reuocandi delinquentes, &c. Per hanc clausulam concedit autoritatem reuocandi præcepta, *in d. l. quod iustit. ff. de re iudic. & mitigandi poenas: quia in omni episcoporum fere sententia criminis salua solet domini episcopi autoritas, & misericordia, nisi in hæresi, referuari: alioqui sententia non posset reuocari. d. l. quod iustit. ff. de re iud. ubi amplè scripsi. Alex. & Vicent. per illum. c. 1. in l. 1. ff. ad legem Falci. Item Labeo, & ibi gl. in verb. si puri. fam. l. herciscunde. & de hac clausula plene scribit Angel. in tract. de malefic. in gl. saluo semper.*

Pecuniam non potest episcopus pro poena remittere.

177 Et fuit hoc inuentum, ut si episcopus videat istam delinquentem poenitentiam egisse in carceribus gratanter, & sine murmure, quod possit ei indulgere: alioqui si per pecuniam episcopus remiserit

poenam, iudicium sibi manducat, & bibit. *da recipe. Quæ clausula non potest apponi in sententiis latis contra hereticos, ut est l. Regia cautum, art. 9. tit. des Lutheriens, in ordin. Regis.*

178 Insuper alia clausula debet addi, ut Episcopis ab his vicariis licentia concedatur episcopis expulsis exercendi suam iurisdictionem. Nam hoc non potest vicarius concedere ex generali mandato, *per text. & ibi gl. in verb. dicefamus, in clement. vna. de foro com. per. ideo non abs re debet exprimi, ut vicarius episcopis expulsis concedat potestatem iurisdictionem exercendi in Episcopatu isto.*

179 His etiam casibus, quibus potest episcopus solus absoluere, tribuit huic vicario absoluendi potestatem: nam in casibus episcopo reseruatis, nullus potest absoluere, nisi qui ab episcopo expressam habeat potestatem, vel à superiore. *cle. dudum. de sepult. c. omnis vtriusque sexus. de penit. & remis. ubi scripsi. & Host. in summa, in §. cui conferendum. vers. quod si quis episcopus.*

180 Ideoq; necessaria est hæc concessio: solet quoque exprimi, ut possit absoluere, vel dispensare super crimine: *ut in cap. arsi clerici. de iudic. §. fin. prout videbitur expedire, & sic non simpliciter dispensare poterit vicarius, sed in casibus tantum, quibus hoc conceditur à iure vel synodalibus constitutionibus ipsi episcopo: etiam ut vicarius possit committere hæc absolutionem his, quibus viderit expedire, solet episcopus concedere.*

181 Vltima subiicitur generalis clausula, & omnia alia, & singula faciendi, & committendi, etiam si maiora fuerint, & quæ mandatum exigant speciale: prout ad ipsius vicariatus & officialatus officium noscitur quomodo libet pertinere, &c.

182 Quæro an hæc clausula generalis sufficiat ad hoc, ut vicarius conferre possit, quæcumque non aliàs expressè eidem fuerit concessum? *Resp. non per gl. in c. 2. off. vic. lib. 6. ralis non*

183 Tum quia prædicta clausula non includit maiora expressis. *c. sedes de resc. c. qui collationem ad agendum. de procur. lib. 6. cle. non potest. illo. ut sic consuluit Bertran. cons. 132. dubitatur. & cons. seq. in 2. vol. ex antiquo. edito. tum quia in specie*

in specie concedi debet. d. c. ff. & c. statutum. de preb. illo lib. vt superius dictum fuit.

Vicarius
donationi
iurispa-
tronatus
non potest
autoritate
interpone-
re. Cautela
nota pro
dispensato-
re vicario

184. Imo vicarius generalis non poterit sine speciali mandato autoritatem interponere donationi iurispatronatus alteri factae. Doct. in cap. illud. de iure patron. sic expressè consuluit Calder. consil. i. de rub. offi. vicar. ideo bonum esset in vicariatus literis hoc exprimere. [Nec etiam poterit interponere autoritatem alienationi rei ecclesiae, etiam si iuste fieret per cap. sine exceptione. 12. que est. 2. quia sicut non potest fieri alienatio sine expresso mandato. l. procurator tutorum. ff. de procurat. cap. quid agendum. illo. titul. in 6. sic nec alienationi consentire quis poterit, vt scripsi in compendio alien. rerum eccl.

385. Perpetuò hoc figas menti, quòd in quibus casibus obtinens dispensationem à vicario, vel collationem, seu aliquam gratiam, videas instrumentum vicariatus, an speciale contineat potestatem: & custodias illud instrumentum: quia sine illo non proderit tibi collatio vicarij, seu dispensatio, vel alius actus per eum factus sub speciali mandato: nisi hoc expressum fuerit in instrumento. Hoc videtur decidere dom. Gemi. in consil. 38. pro clariori. col. 3.

186. Formam plenam vicarij Papæ describit Ioan. Francisc. in tract. de offi. & potesta. c. sede vacante. in ff. 2. par. q. 10.

Præsentis
episcopi
vicarius
suum ex-
ercet offi-
cium.

187. Et regulare est, quòd etiam episcopo præsentis possit vicarius suum exercere officium, nisi in casibus exceptis, & in reuerentialibus, teste Feder. consil. 302. Reuerende pater, in fin. & hoc est vile quibusdam episcopis, qui ista tractare omnino ignorant: vt per vicarios ignorantia illorum tegatur.

Episcopi
revertuntur
ad restitu-
tionem
damnorum
datorum
per suos
officiales.

188. Et per hoc decidunt Dom. de Rota. decis. i. rub. de offic. vicar. Bern. de Bisigne. quòd episcopi tenentur ad restitutionem damnorum iniuste datorum per officiales suos, vel vicarios. argum. l. i. ff. de publica. & Doct. in c. 1. de restit. spol. nam imputatur ei qui malorum opera vitur. l. ex maleficiis in fin. ff. de actio. & oblig. & imputandum ei qui talem elegit. §. in pro socio, in insti. & §.

eos. in authent. vt iudices sine quoquo suffragio, colla. 2. & non caret scrupulo societatis occultae, qui manifesto non desinit obuiare facinorosi. error. 83. dist.

189. Si tamen episcopus in aliqua non possit deprehendi culpa, vt pote quia communi opinione omnium bonum elegit officialem, sed in officio corruptus fuit, vt multi solent, & ignorante episcopo: tunc episcopus non tenetur, arg. hospitis habentis sic seruum, vt non teneatur, si deliquerit in caupona. per text. in l. fin. §. seruum. ff. nauis caupon. Ioan. Fab. in §. fin. pro socio. in insti. gl. in ca. cum Apostolica, in verb. profuturum. de his que sunt a prel. Egid. Bellam. consil. vtrum episcopus. colu. pen. & Alexan. in l. si cum dotem. §. 1. col. 2. ff. sol. matr. & in l. Barbarius. ff. de offi. prior.

190. Item si episcopus iuste recusari possit, & eius officialis, & vicarius. h. mol. & Fel. per illum text. in cap. insinuante. de offic. deleg. Doct. in c. 1. de iud. las. in l. apertissimi. C. de iudi. quia cum episcopus possit eum reuocare ad libitum clen. & principalis, de reser. verisimile est vt non destituatur posse trahi in episcopi sententiam: & ita firmat de Ripa in c. unum. 43. in 2. concl. de iudi.

191. Sed episcopus non potest recusari quamuis officialis recusari possit, vel eius vicarius. c. si contra vnum. in fin. de off. deleg. li. 1. nec quidem vicarius, vel officialis, si esset Roscius alter, id est, miræ probitatis & sanctitatis vir pro quo præsumitur. ca. nisi essem de preb. sed pauci sunt: quia episcopi similes eligunt, & quandoque ambo in foueam cadunt.

192. Quæro, quomodo reuocari possit vicarius, & officialis. Resp. duobus modis, videlicet expressè, & tacite: expressè, his quomodo quando nominatim ab eo qui eum constituit, remouetur potestas. l. iudicium. solui. ru valeant. vt retame eo, qui iudicare iusserat. ff. de iud. & sic potest episcopus pro libito reuocare vicarium, seu officialem destituere. cl. & si principalis, vbi gl. & Doct. de reser. Calder. consil. 2. de offi. vica. Barba. in cap. postulasti. in v. not. in fin. de reser. ac in e. quoniam. nu. 37. de offic. dele. quia omnis res per quascunque causas nascitur, per eandem, & dissoluitur. cap. 1.

de reg. iuris.

Iuramen-
tum epi-
scopi de nō
reuocando
vicarium
non impe-
dit reuoca-
tionem.
Vicarius
etiam a
Papa con-
firmatis
reuocari
potest.

193 Etiam si iurasset illum non reuocare: vt dicit gloss. sing. in ca. fin. de procurat. lib. 6. licet eo casu si reuocet, sit per iuratus, gl. ibid. & Fel. in c. ex parte decani. vers. d. c. h. in amplia. de reser. Paul. Castr. cons. 36. venerabilis. 3. q. in 1. vol. & ideo oportebit quod postea absoluaatur à iuramento à superiore.

194 Limitant quidam, quando ille vicarius esset à Papa confirmatus, vt dicunt Doct. in c. nouit. de iud. & in tit. de confr. viil. nam statuta per Papam confirmata canonici tollere non possunt, nisi quatenus eorum commodum tangit. gl. & Doct. in ca. 2. de ver. sig. li. 6. & in c. cum accessissent. de const.

195 Ego etiam hoc casu reuocari posse putarem: quia illa confirmatio censetur facta sine præiudicio alicuius. cap. super eodem. de off. deleg. & is censetur confirmatus, quatenus durauerit episcopi voluntas, sed si in confirmatione diceretur, confirmamus ad vitam, non obstante quacumque reuocatione facienda, tunc episcopus eundem reuocare non posset, secus si simpliciter confirmatio facta sit, & ita ambas opinioniones conciliarem.

Gesta ante
reuocatio-
nem vica-
rii valent.

196 Secundo etiam hic vicarius non potest reuocari, ad hoc, vt collatio & gesta per eum non valeant, quia res non est integra. c. in causis de elec. sed gesta ab eo non obstante reuocatione valebunt.

197 Tertio quando data est potestas alicui per vitam compromissi, & gratiæ, illa potestas etiam re integra non reuocatur, per text. in c. causam. que vbi Doct. de elec. Henric. Boic. in c. constitutus. de concess. preb.

Vicarius
ab abbate
commendatario
non
reuocatur.
Arestum.

198 Quarto limitatur, quando vicarius religiosus datus esset ab abbate commendatario cum autoritate Papæ, tunc is reuocari non poterit: vt censuit senatus contra abbatem du Chaige commendatariū anno 1514 die 18. Iulii: alioqui abbas commendatarius semper reuocaret vtilem religioni, nisi eidem adlaretur, quod est absurdum.

199 Quinto non procedit in vicario à lege dato vtpote in archidiacono, qui à iure dicitur vicarius episcopi. c. 1. & c. ad hec. de offi. archid. ideo non poterit is ab episco-

po reuocari: quia vicariatus inhæret personæ & dignitati à qua euelli non potest. Archid. & Donn. in c. perlectis. 25. dist. & Doct. in d. c. 1. non poterit tamen hic Archid. conferre, & alia que speciale mandatum exigunt facere, nisi à iure, vel homine ei concessa fuerit potestas.

200 Sexto non poterit reuocari vicarius, quando per viam conventionis à Papa approbata factus est: vt vidi interdum fieri, quasi sit corepiscopus, vt olim erant. c. corepiscopi. 63. dist.

201 Tacite, vt constituendo secundum videtur primum reuocasse. c. clericos, de off. vica. Doct. in c. non iniuste. de procur. loa. de Selua in tract. de beneficio. in 2. part. q. 14.

202 Sicut constituendo secundum procuratorem, videtur primum reuocare. l. si quis. §. i. ff. de procurat. & d. c. non iniuste, etiam si secundus vicarius non acceptauerit officium, quia domini voluntas est, vt constituendo secundum, videatur voluisse primum reuocare. Gem. & Fran. in d. c. finali.

203 Contrarium tamen tenet Panor. in c. volentes de offi. leg. per illum text. nam ibi per donationem secundi legati non reuocatur primus, cum ordinarij sint. c. 2. de off. lega. in 6. sic & in vicariis, qui etiam ordinarij sunt. c. 2. de offi. vica. li. 6. gl. in c. quonian. de offi. Ordin. declarat. Card. in c. perlectis. col. 4. n. 25. dist. post gl. ibi. & ordinarij plures habent potestatem in solidum, & solent plures in eodem officio decerni, vt facilius Reip. consuli possit. l. i. inc. ff. de offi. consul.

204 Quod secus est in procu. qui sæpius per concursum se impediunt: & quod vnus affirmat alter negat. c. pen. de elec. lib. 6. c. si duo. de proc. eo. lib. & hanc opinionem pluribus rationibus confirmat Boerius in dec. Burdegal. q. 147. vicarius episcopi.

205 Ego conciliando opinionones dicerè, quod per solam constitutionem secundi vicarij non reuocaretur primus: nisi expressè vel tacite ex verbis secundi apparet illum primum reuocatū esse: & hoc probatur in c. pen. de procur. lib. 6.

206 Vnde si episcopus constituat secundum vicarium, & faciat notificare primo alium esse constitutum, licet expressè aliter

Vicarius
inter par-
tes conuen-
tus non re-
uocatur.

Tacite
quor mo-
dis vica-
rius reuo-
catur.

Per consti-
tutionem
secundi vi-
carij quo-
modo reuo-
catur
primus.

aliter eum non reuocauerit, tamen tacite censetur reuocatus: quia intimando constitutionem secundi, videtur voluisse vt primus abstineret à suo officio: nam à die quo intimatur reuocatio, gesta postea non valent: tamen facta tenent ante notificationem, etiam si reuocatio expressa esset. *text. in l. si forte ff. de off. proconsul. Bal. in l. solent. §. sicut ibid.*

Gesta vicarii quādo ante notificationem valent.

207 Nisi primus amotus fuisset sua culpa, tunc gesta etiam non facta notificatione constitutionis secundi non valent. *text. in cap. i. vers. adit. rebat. de concess. preb. lib. 6. Rom. sing. 58. Et licet, vt dixi. Berna. in tract. de episcopo, in 7. parte 4. lib. q. 21.*

208 Hoc tamen non est verum: quia gesta ante depositionem valent, quomodo- cunque sit depositus, & ex quacunque causa, etiam si ratione delicti, sed gesta post depositionem non valent, nisi depositus ignoret depositionem etiam ratione magni delicti factam: ita loquitur iste textus.

209 Nam postquam delictum quis commisit depositione dignum, cogitare debebat se deponendum esse: ideo nihil agere debebat in suo officio, secus si sine causa sit remotus, tunc gesta tenent: etiam dicere hoc casu valere gesta post depositionem vicarii ex causa delicti factam ignoratam, si non tendant in præiudicium tertii, sed in præiudicium episcopi illum deponentis, vel vicarii tunc valent, per ea que doct. in l. Barbarius. ff. de offic. pre. scribunt. Et Felin. in cap. ceterum. num. 24. de rescrip. Et in cap. vlt. in fin. de accus. quin quamdiu sustinetur in officio, gesta ab eo valent. *ca. ad probandum, de re iud. Et doct. in d. l. Barbarius.*

Collatio vicarii ante reuocationem intimatam valeat.

210 Ex quo infertur, quod collatio beneficii ecclesiastici facta per primum, quæ reuocatum apparet, non valet: si facta illi erat intimatio, & notificatio alterius vicarii creati, aliàs valebit, per l. si forte ff. de offic. pre. Rom. sing. 57. fuit questio Romæ. Et sing. 566. quod lex si forte. Dec. cons. 399. in causa, colu. 2. facta. l. solent. §. sicut; ubi Bald. ff. de off. proconsul. l. i. §. si ego. quod in l. si mandassem. mandati. ca. audia. de rest. spol. cle. viii. ubi doct. de renun-

cia. & ista opinio est æqua, teste Boer. in dec. 347. vicarius.

211 Vbi docet sufficere reuocationem Quādo ad vicarium peruenisse quomodo- cunque, cumque re- sue per procuratorem, vel nuncium, aut uocationis amicum, per gl. in cl. causam. §. intimatio. de notitia va- ele. in ver. plena probat. Fel. in c. ceterum. colum. 101.

8. vers. valet processus, de reser. gl. in cap. cupien- tes, in ver. notitia, de elect. in 6. Cald. cons. 4. rubr. de off. vicar. ubi concludit quod qualiscunque notitia sufficit.

212 Quod reprobatur Boer. in dec. Burd. d. q. 347. vicarius, colu. pen. dicens notificatio- nem esse per episcopum, vel procurato- rem, vel nuncium eius faciendam, vel per episcopi secretarium: plus dicens con- clusum, quod si vicarius contulerit post reuocationem sibi intimatam sciente epi- scopo, valebit.

213 Quod non probo, vt alibi dicam: quia conferendi potestas tacite non datur nisi expresse concedatur. *d. c. fin. de off. vicar. lib. 6. Et superius dixi.* Igitur postquam erit reuocatus, oportebit de nouo concedere potestatem: alioqui collatio tanquam facta à non habente potestatem non va- lebit.

214 Et per hoc patet, quod vicarius con- stitutus ad conferendum, potest conferre antequam notificata sibi fuerit reuocatio: sic putarem in procuratore constituto ad præsentandum: cum non inueniam rati- onem diuersam: licet contrarium teneat Paul. consil. 361. Venerabilis. in vltim. quest. volum. i. & Aymo Crauet. in consil. 76. pro- ponitur.

215 Item faciēdo actum contrarium. Episcopus Cald. cons. 2. rub. de off. vicar. incip. an collatio. conferendo vbi episcopus conferendo beneficium, vi- vicarium, detur reuocare vicario potestatem con- quo ad hoc ferendi quo ad illud beneficium. doct. cap. reuocare iura. de off. vicar. maiorem enim potestatem censetur. episcopus. constituendo vicarium adhuc Episcopo. vell retinet, quā concedat. vt in Papa docet re. vicarii in c. dudum de preb. lib. 6.

216 Preterea per mortē vicariū & officia- lis potestas illorū reuocetur, per episcopi vicarii po- mortē. c. si gratiose. de reser. li. 6. doct. in c. quomā restas raso- abbas. de of. del. c. ad abolēdā. in pri. de her. c. q. 5. re.

vbi

vbi doct. de iudi. Ioan. Franc. in tract. de offic. & potesta. cap. q. 10. colam. 4. parvis secunde: nam mors omnia soluit. §. deinceps. in authen. de nupr. col. 4. Philip. Perus. in ca. 1. col. a. de offi. vicarii. lib. 6.

Vicarius
episcopi ex
communicati
non
potest con-
ferre.

217 Adhuc quando praelatus est excommunicatus, vel interdictus, suspenditur etiam potestas vicarii sibi. ca. de off. vicar. lib. 6. gl. & doct. in cle. ult. de procur. docui. in inter. pr. c. postulas. nota. 2. de cler. excommuni. ministr. ideo si episcopus, vel eius vicarius interim conferat, non valebit collatio, imò efficitur irregularis teste Arer. in cap. cum non ab homine. col. pen. de iud.

218 Non valet etiam si vicarius & episcopus ignorent excommunicationem gl. & doct. in c. pen. de cler. excommuni. ministr. Panorm. & alii in c. Pastoralis. §. verum. de appellat. nam in his quæ geruntur ratione privati officii, non est differentia inter occultum & publicum excommunicatum: secus in his quæ gratia publici officii geruntur. gloss. & doct. in cap. ad probandum, de re iud. scripti in Concordat. Francie in titul. de excommunicat. non ritand. hoc tamen aliter potest intelligi, videlicet de excommunicato maiori excommunicatione: sed excommunicatus minori si conferat ante notificationem, vel celebret, non est irregularis: & tenet collatio ab eo facta, per ca. 2. vbi doct. de excep.

Pervenun-
tationem
episcopa-
tus reuoca-
tur vica-
rius.

Vicarii po-
testas ca-
pituli sede
vacante
quando
extingua-
tur.

219 Insuper si episcopus renunciet episcopatu, vel translatus fuerit, tacite reuocatur vicarius, & officialis venota. in cap. inuer. & c. fin. de translatio. episcopi. nisi ad beneplacitum sit constitutus: vt inferius scripsi.

220 Etiam potestas vicarii, capituli sede vacante, cessabit, potestate capituli cessante: quod est per adeptionem possessionis episcopatus noui praelati, arg. cap. primi, in fin. ne sede vacan. lib. 6. & nota in cap. 2. & cap. fin. ne sede vacan. & clem. 1. de heret. c. quoniam, de offi. deleg. hoc docet expresse Ioan. Francis. in tract. de offi. & potesta. c. sede vacan. q. 10. parvis 2. col. 6. vers. adde etiam quod potestas vbi dicitur hoc de consuetudine seruari.

221 Nisi confirmetur officialis ab episcopis nouis, quod plerunque fit, si eos i-

doneos ex inquisitione inuenierint, nisi interdum à mulieribus rogati, vel ab aliis alios constituant: quod permulti facere solent, & hodie à paucis quærentur meliores & doctiores.

222 Vltimò per præsentiam episcopi Vicarius censetur reuocatus vicarius: nam adueniente principe cessat magistratus. c. volendo per præsentiam e. si quem de proc. li. 6. quod est verum, quando absentia episcopi fuit causa constitutionis: vt pote quia episcopus peregrinari volebat.

223 Alioqui contra: nam videmus officiales, & vicarios exercere potestatem præsentibus episcopis: nam cum quidam potius circa venationem, & alendos canes, & ludos versentur, iurisdictione & actus episcopales destituerentur: vt dicit gloss. §. item voluit, in verb. absentia, de coll. in Prag. plus dicens: vt intentio constituentis in hoc principaliter sit consideranda. c. petitio, & ibi doc. de proc. vnde episcopus solus non potest omnibus negotiis prouidere, quantumcunque sit diligens, vt dicit Panorm. in c. quoniam. col. 2. de offi. ordin. ideo etiam in præsentia possunt habere & officiales, & vicarios: sicut curati multi etiam residentes habent vicarios, vt ecclesiæ melius seruire possint.

224 Ex quo patet, quod episcopi suos Vicarius creare debent ad beneplacitum eorum, vt ad beneplacitum solet Papa facere, in c. si gratiosè, de rescr. lib. citum crea. 6. & tunc concludunt doct. eos posse, cum vi solet placuerit, reuocare.

225 Si tamen permutauerit episcopatum cum alio, non reuocatur potestas ipso iure, nisi per mortem: sed nouus episcopus poterit illum reuocare: vt pulchrè consuluit Calder. cons. 4. rector prouincie, de rescr. quod beneplacitum reuocare oporteat, consuluit Socin. consil. 77. super prædicta, in 3. vol.

226 Alioqui imputetur episcopo nouo, si eum non reuocet: ideo interim gesta valebunt: nisi nouus episcopus alium constituerit, & ipsi vicario alterius episcopi constitutionem alterius notificauerit: vt superius dixi. vide multos casus reuocationis per

Vicarius etiam extra diocesim beneficia conferri nisi ut inferius legitur.
 per Paul. Cast. cons. 138. pro euidencia, in 1. vol.
 227 Postremo sciendum est, quod vicarius generalis episcopi, vel alterius potest conferre beneficia etiam extra diocesim. *gl. in ca. nouit, de offic. leg. Rota. decis. vlt. de offic. vic. quia conferre est iurisdictionis voluntarie, quod etiam extra territorium exerceri potest. l. 2. ff. de offic. procons. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 40. gl. in §. item voluit, in verb. vicario, de coll. in Prag.*
 228 Fallit in beneficiis vacantibus in curia. c. statutum, de prebendis. lib. 6. vbi si Papa non conferat beneficia in curia vacante intra mensem, post mensem ordinarius, vel eius vicarius poterit in diocesi tamen existens, & non extra: & hoc est statutum, ne collatores creent vicarios Romae, & Papae collationem auferant: & quia de iure speciali competit: vt assertit Roma. singul. 48. tu habes. dixi in d. c. statutum.
 229 Secundò quando esset limitata potestas vicarij, quae potestas limitata non extenditur. l. in agris. ff. de acqui. rerum domi. & licet insula acquiratur illis, qui habent praedia in ripa proxima. §. insula, instit. de rerum divisio. tamen non habet locum in agris limitatis, quia tunc insula occupantis fit. l. au. praetor. §. insula. ff. de sumi.
 230 Et potestas data domino in causis vasallorum non egreditur controuersias feudorum. *Pamor. in c. ceterum. de iudic. Felin. in ca. cum ordinem. col. 5. nu. 6. de rescript. vnde si vicarius sit constitutus cum potestate conferendi beneficia in sua diocesi, non poterit extra (vt dico infra) conferre.*
 231 Item quando alicui conceditur facultas limitata, excedens limites non facit etiam id, quod sibi concessum est, sed aliud. l. sed si ante. ff. ad Treb. l. si communem, quemadmodum serui. amicta. l. si pupillorum. §. praetor, de rebus eorum. Alber. in tract. de augmento, conclus. 8. nam fines mandati diligenter sunt seruandi. l. diligenter. ff. mandat. c. cum dilecta, de rescript.
 232 Item quamuis maritus pro vxore agere possit, tamen si sit constitutus procurator in aliquibus causis ad alia agere, maritus pro vxore non potest. l. maritus. C. de procurator. sic & vicarius: sed vt materia sit

omnibus nota, facio casus sequentes
 223 Primus est, vicarius constitutus ad conferendum beneficia diocesis Paris. *Casus qui do extra diocesim vicarius conferri possit.*
 234 Secundus casus, vicarius constitutus vt conferat omnia beneficia nostrae diocesis Magalon. in ciuitate, tamen & diocesi, non poterit extra diocesim conferre: quia sua potestas est limitata in diocesi, id est intra diocesim, ergo non extra. *text. in l. 1. §. in publico. ff. de sum. & dictiones in & intra, & equiparantur in l. 1. §. si intra. de successio. edict. ff. §. l. 2. de verb. sign. c. tua, de offi. vicar.*
 235 Tertius casus, vicarius constitutus vt possit conferre beneficia quandiu episcopum abesse contigerit, non poterit conferre, quando episcopus erit praesens. *Collatio vicarij an valeat praesente episcopo. c. si delegatus, de offic. dele. lib. 6. cap. antiqua. de priuilegio. de Selua in tract. de benefic. in 2. parte q. 14. col. pen. vide tamen Paul. in l. sed & si pupillus. §. conditio. ff. de institor. act. quia non censetur constitutus in praesentia: nam vnus inclusio, est alterius exclusio. lib. cum praetor. ff. de iudic.*
 236 Ideo is qui habebit collationem a tali vicario, oportebit probare id temporis episcopum fuisse absentem, tum quod sit intentionis suae fundamentum, tum quod praesumitur episcopus praesens, per totum tit. de cleric. non resid. vbi debent in episcopatu residere, & ita consuluit Bertran. consil. 2. viso processu, col. 4. num. 17. in 3. vol. ex antiqua editione.
 237 Quartus casus, si data fuerit potestas vicario conferendi beneficia affecta graduatis & nominatis, vel vacante in mensibus illis praestitutis, non poterit alia beneficia conferre, cum non debeat fines mandati & vicariatus excedere. *cap. cuius, de non sacerdotali. de prebend. lib. 6. sed haec potestas ad certa beneficia vix valeret: vt supra dixi.*
 238 Vltimus casus est, quod gesta per vicarium, & collationes factae per eum non valent, si de eius non constet mandato: &

hoc expressum tradit Bertach. in tracta. de episcopo, in 7. parte 4. libri. quæst. 8. instar legati, de quo per Barcol. in l. 2. ff. si quis in ius voca. non ierit. & doct. in cap. Pastoralis, de rescript.

239 Et tunc solet vicarius condemnari ad omnia damna, & expensas partis, cui contulit beneficium, quia eam decepit: ita vidi seruari in Practica, vt superius scripsi.

Vicarius temporalis & perpetuus quis.

240 Alius est vicarius temporalis, qui in locum iurisdictionem temporalem habetis vel ad tempus sufficitur: & de hoc loquitur tit. C. de offi. eius qui vicem alterius gerit, vt legati proconsulum, & dicitur etiam generales. c. pen. de offi. vicar. vt est Dux Sabaudia: de quo Iacobi. in tract. de feud. in verbo vicarius perpetuus: sed de isto nos non loquimur hic: & ipse videtur perpetuus, quicquid dicatur in contrarium: quia ad vitam non remouetur, & sic est perpetuus. l. i. ff. pro socio. l. sufficit, de conditio. indebit. [sed vocatur temporalis, quia ad bona temporalia, & non ad spiritualia est præfectus.]

241 Alius est vicarius perpetuus, de quo inferius dicemus plenius in materia vniouis, in fi. & est ille qui præficitur curæ, quando beneficium vnitur mensæ, vel alteri beneficio: de quo loquitur cle. vnic. de offi. vicar. & doct. in cap. excipienda. §. qui verò. de preben. & hic non destituitur sine magno crimine, vt alius beneficiatus. cap. satis peruersum. §. 6. dist.

242 Alius est temporalis, qui præficitur ad tempus beneficio: vt pote si curatus occupatus fuerit circa studium. ca. cum ex eo, de electio. in 6. gloß. in extrauagan. Execrabilis, Ioan. 22. [de his dicitur inferius, alia tamen de vicariis episcoporum] hic non pertractabo, cum ista videatur sufficere: Laus Deo, quia nullibi inuenies ista congesta super hac materia, saltem ego nusquam legi.

De missione in possessionem.

Postequam de electione, præsentatione, institutione, & collatione tractauimus, parum tamè esset collatio-

nem & prouisionem factam esse, nisi essent: qui executioni illam demandarent, argum. l. 2. §. post originem. ff. de orig. iuris. & Tres causas cap. ubi periculum. §. præterea, de election. in 6. sc. ex quibus videndum est de his qui in possessionem mitti possunt: & quomodo ista missio fiat, & alia huic materia possessionis accomoda: omitto illas tres causas, ex quibus quis in possessionem mitti solet. de quibus iurisi. in l. 1. ff. quibus ex causis in possessio. caur vt hanc possessionem beneficiale tantum pertractem.

2 Notandum est quòd prouisus à quocumque non debet propria autoritate possessionem apprehendere, aliàs prædo diceretur. per l. si ex stipulatione. ff. de acquir. possess. nam requiritur mandatum collatoris. c. 2. ubi de mandato nostro, & c. ne sede vacan. cum venissem. de restit. spolia.

3 Non tamen esset priuatus iure, qui possessionem apprehenderet nisi violentiam adhiberet illi, qui iam est in possessione. Ioan. de Selus in tract. de beneficio. in 3. parte. q. 15. & quando alius est in possessione beneficii, non licet propria autoritate possessionem accipere. d. l. si ex stipulatione: aliàs spoliatur possessorem. per d. c. cum qui.

4 Ideo etiam si non adhibeat violentiam, debet puniri, nec lucraretur fructus, nec esset in illa possessione manutenendus, quia est vitiosa, ad quam interdictum vti possidetis non se extendit. l. i. ff. vti posside. Paul. Paris. consil. 74. volum. 4. scripsi in tract. de mat. possessio. in 3. tomo, constituit. regia. & quia beneficiarius ignorat, an alius cepit possessionem, necne, ideo semper de mandato collatoris est in possessionem inducendus.

5 Si tamen vacet beneficium, & nemo adhuc illud detinet, si quis apprehendat sua autoritate non priuatur: vt Ias. & alij requirunt afferunt in d. l. si ex stipulatione: quam intelligunt quando aliquis erat in possessione: & ista est communis sententia: vt assertum Roch. Curtius in tract. iuris par. in verb. ius. q. 5. quem sequitur de Ripam l. 2. Respon. de rescri. c. 31. queritur post Imoc. & Panor. in c. cum super. circa finem, de causa possessio. Si sapias ad ista euitandum nõ accipias possessionem propria

propria autoritate, sed facias te inducere per alium iuxta collationis formam.

Traditio pilei quid significet post collationem.

6 Si tamen episcopus conferendo tradiderit tibi pileum, vel calamum, sic te inuestiens, poteris ingredi possessionem beneficii propria autoritate: quia per hoc datur facultas ingrediendi propria autoritate. *cap. quid sit inuestitura. & cap. 2. de consuetud. Roma. singul. 136. consuetudo, hodie tamen prouisus mittitur in possessionem etiam post pilei traditionem: vt vidi seruari: & sic faciendum est in decis. Neapolitanis. 209. rex.*

Collatio ante missionem in possessionem facienda.

7 Aduertendum est quod collatio & prouisio prius facienda est, quam in possessionem missio, & postea missio in possessionem. *cap. 2. ibi. donationis nostre gratia precedente, prebende nomine, de mandato nostro Capuanus archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacante. capit. Pastoralis, de privileg. intellige vt per Panorm. in c. autoritate, de institut.*

Accipiens possessionem ante collationem est intrusus.

8 Alioquin si quis acciperet possessionem ante collationem, esset intrusus. *Panorm. in c. cion iam dudum, per illum tex. de preben. & postea collatio illi facta non valeret: vt ibi. & c. innostra. per Fel. de rescript.*

9 Vnde si quis postea illud beneficium non facta mentione istius prouisionis impetraret a Papa, non valeret impetratio tanquam subreptitia, *per l. autoritate. C. unde vi. l. 2. C. de fundis & salub. rei dot. lib. n. rbi gloss. quia iniuriam facit beneficio, qui illud inultis detinet. c. multi. rbi Prepo. no. 40. dist. Fel. in cap. postulat. col. 18. vers. circa quartum, de rescript.*

Electus ante confirmationem administrare non debet.

10 Idem si electus ante confirmationem administraret, esset enim iure priuatus. *ca. Auaritia, de electio. in 6. rbi vide Philippum Perusi. septem casus conscribentem, in quibus quis administrare potest ante confirmationem, & que scripsi in tract. de pacific. possess. in 4. limitatione. in num. 242. & seq.*

A quibus mittendus sit prouisus in possessionem.

11 Quæro, a quibus quis mitti in possessionem possit? Respon. in primis prouisus de beneficio potest per Archidiaconum, in possessionem mitti, *c. ad hoc, de offi. Archidiacon. vel per decanum. cap. post electionem, de concess. preb. ibi. per cuius manum debebas, in c. inuestiri, & c.*

12 Iudex ordinarius & delegatus à Papa possunt in possessionem mittere. *c. si quando. & c. super eo, de offi. deleg. ordinarius qui confert, archiepiscopus, episcopus, vel alius potest in possessionem mittere, per c. 2. de eo qui mittitur in poss. ca. 2. de sequestra. poss. c. ex parte, de concess. prebend. & dicit tex. in ca. Pastoralis, de priuileg. non esse licitum inconsulto episcopo in possessionem ecclesiarum introire.*

13 Hodie verò per quemlibet sacerdotem, vel clericum, seu per notarium Apostolicum, vel ab episcopo creatum, potest quis in possessionem mitti: nam in collationibus episcoporum, vel aliorum solet mandari quibuslibet ecclesiasticis personis, ac tabellionibus, & notariis, vt inducant in possessionem talem prouisum, vt constat in forma collationis, quam superius descripsi.

14 Vel interdum presbyter ponit in possessionem, & notarius hoc attestatur, sic Anno, & c. in mei notarij, & testium infra scriptorum ad hoc vocatorum presentia constitutus talis N. in vim collationis reuerendi, in Christo patris domini Paris. episcopi: vel in vim prouisionis Apostolicæ missus est & inductus in possessionem corporalem, realem, & actualè talis ecclesie N. & iurium suorum vniuersorum, à tali N. presbytero per ingressum eiusdem ecclesie, asperisionem aque benedictæ, osculum maioris altaris, tactum libri missalis, & sacrorum ornamentorū, & per pulsam campanarum, atque seruatis aliis solennitatibus in his seruari solitis & necessariis: in qua adeptione possessionis interfui, & nemo se opposuit, vel talis se opposuit, & c. de quibus premisis talis d. N. prouisus petit à me notario prædicto instrumentum publicum fieri, & sibi tradi. A cta fuere hæc in tali loco, & c. presentibus talibus testibus N. & N. & copiosa alia hominum multitudine, & c.

15 Dubitari interdum vidi, an etiam per clericum primæ tonsuræ possit quis in possessionem mitti? Respon. posse, quia solet episcopus mandare vniuersis & singulis personis ecclesiasticis: & clericus primæ

Presbyter aut clericus seu notarius in possessionem mittit.

Forma in missionis in possessionem.

Clericus

suræ etiam in possessionem mittit.

tonsuræ ecclesiastica persona dicitur, nec est amplius laicus: *vt in cap. fin. de tempor. ord. in 6. Par. in rubr. de vita & honest. cleric. capit. duo. r. q. 1.*

Papa & legatus 16 Est tamen differentia inter Papam & alios inferiores: quia Papa solet certis committere personis in dignitate constitutis, vt in possessionem mittant: *vt patet in bulla noue prouisionis: vbi dixi in 4. parte, facit cap. si quando. de offic. dele. cap. statutum, de resc. in 6. ibidem in legato, vt ibid.*

Subditus 17 Inferior verò solet mandare non certis personis, sed vniuersis subditis suis: *vt patet in forma collationis supra.*

collatoris 18 Et sic non posset clericus, vel sacerdos habens domicilium Aureliæ, & non subditus episcopo Paris. mittere in possessionem in diocesi Paris. quia illis non mandatur: nec committitur: & si hoc faceret sine commissione, esset puniendus, per regul. extra territorium ius dicenti non pareretur impunè, *l. si. ff. de iurisdic. omnium iud. ca. fin. de const. in 6. nec valeret illa missio in possessionem: non posset ergo clericus subditus episcopo Paris. requisitus recusare sine causa, aliàs arbitrio viri boni puniretur, c. si quando, c. si sciscitatus. de rescript. vbi iurium interpretes.*

Certis personis an in possessionem committere possit. 19 Aliquando tamè vidi quosdam Cardinales, Archiepiscopos committere, certis personis sicut Papa: & isti commissi, si sint impediti, possunt delegare vices suas: & alius non subdelegatus ab ipsis non posset mittere in possessionem. *ca. Prudentiam, c. Pastoralis. de offic. delegat. dixi in forma nouæ prouisionis: & puto quod ordinarius posset etiam committere certis, si vellet: quia non inuenio hoc prohibitum: sed quia pars dubitat, an is requisitus hoc vellet: ideo generale impetrat mandatum & commissionem, vt vniuersis committatur & singulis, &c.*

Notarius regius in possessione beneficii non mittitur sed missio non attribuitur. 20 Verùm quia mandatur notariis & personis ecclesiasticis, de quibus notariis intelligatur? Respon. quò ad missionem non posset notarius regius mittere in possessionem beneficii, quia non est ad hoc notarius, sed tanquam priuatus, *l. 3. ff. de offic. presul. & per Regem creatus est non ad*

hoc: & laici ecclesiastica negocia tractare non debent, *c. decernimus, de iudic. statum ab alio factam.*

21 Posset tamen notarius regius, si presbyter induceret in possessionem curatù, vel aliquem prouisum attestari de hac missione in possessionem, & probaret hæc missio: quia de his quæ sunt ante eum attestari potest, *c. cum P. tabellio, de fide instrum. scripsi in artic. 2. gl. prima de literis oblig. in primo tomo, const. Regia.*

22 Aliquando etiam vidi dubitari, an iste tabellio Apostolicus debeat esse clericus, & sic persona ecclesiastica, quod videbatur, quia dicit personis ecclesiasticis, *notarius non debet esse clericus.*

23 Contrarium sentio, quia primò mandatur personis ecclesiasticis, secundo mandatur tabellionibus, licet non sint clerici, possunt in possessionem mittere ratione officij publici, non ea ratione quod sint clerici: nam prohibetur clericis, ne sint notarij, *c. si quis, ne clericus vel monachus: quia eorum officium vile est. gl. in l. vniuersos. C. de decur. lib. 10.*

24 Præterea iste clericus volens in possessionem aliquem mittere, debet videre literas collationis, & suam commissionem, & illud mandatum sequi, & formam illius. *beat. l. diligenter enim sunt fines mandati seruandis. ff. mandat. & postea dicere, ego autoritate reuerendi domini episcopi Paris. & in vim literarum collationis ab eodem factæ induco te in possessionem. talis beneficii. N. quod nominare debet & vniuersorum iurium & pertinent. prædicti beneficii primò per ingressum ecclesiæ, &c. & ita ingrediatur ecclesiam, postea asperionem aquæ benedictæ referat, & alia quæ supra scripsi.*

25 Item quamuis in collatione maderetur primò personis ecclesiasticis vt in possessionem mittant, postea tabellionibus: tamen ordo scripturæ non consideratur, vt requiri primò persona ecclesiastica debeat, sed est in electione prouisi vt eligat, an velit habere notarium, vel clericum seu vtrunque, quia omnibus hoc conceditur: ergo omnes possunt, vel aliqui, per *ca. sciscitatus, de rescript. melius est ta-*

men habere clericum qui mittat, & notarium, qui omnia illa scribat.

Ingressus ecclesie fit in possessione capienda.
26 Itaque primò capienda est possessio per ingressum ecclesie: nam qui fundi possessionem adipisci vult, introire fundum debet, non quamlibet illius partem circuire. l. 3. ff. de acq. poss.

Aque benedictæ aspersio curatur in missione in possessionem.
27 Secundò per asperionem aquæ benedictæ, ad presbyterum enim & ad curatum spectat aquam benedicere, & benedictam aspergere, vt populus ea asperione sanctificetur, & mundetur, & sic mundus ad altare veniat: & hoc introduxit Alexand. Papa V. vt in c. aquam, de consecr. dist. 3. c. per lectis. §. ad presbyterum. 25. distinet. Ang. Clauas. in summa Ang. in verbo aqua, Ezech. 35. c. scribitur: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris: docet Specul. in Ratio. diuinorum off. lib. 4. c. 4.

Osculum maioris altaris in missione in possessionem fit.
28 Tertio per osculum maioris altaris solet capi possessio, & hoc fit quia in maiori altari celebrare debet curatus, & pacem facere cum Deo, & orare pro populo, vt Deo vniatur: & cantico primo dicitur, Osculetur me osculo oris sui, de quo osculo altaris docet Specul. vbi supra. cap. 9. §. 53.

Libros debet habere sacerdos, & quos.
29 Quarto per tactum libri missalis, vel antiphonarii, seu alterius libri sacramentorum, quos oportet sacerdotem habere: aliàs nomen sacerdotis habere non meretur. c. que ipfis. 38. dist. domi. Gemin. consil. 73. in causa. col. 1.

Tactus ornamentorum non necessarius.
30 Quintò addunt quidam per tactum ornamentorum sacrorum, sed hoc non est necessarium: sicut in possessione capienda, non est necessarium omnes glebas apprehendere, nec circuire. l. 3. ff. de acquir. posses.

Fonitium baptis. an poss. capienda.
31 Sextò addunt alii per tactum fontium baptismalium, si sit ecclesia parochialis: quia sicut baptismus est ianua sacramentorum. ca. debitum, & per totum, de baptismo: & necessarium: ita quidam capiunt necessaria.

Campanarum pulsus cur in
32 Septimò etiam per pulsus campanarum: & hoc fit, vt populus frequens adsit, vt possessio non sit occulta, sed publica.

vt scripsi in glo. reg. de pub. res. §. de Specul. in suo Ratio. lib. 1. c. de campanis, sic ait: Pulsatur & benedicitur campana, vt per illius tactum & sonitum fideles inuicem inuidentur ad præmium: & crescat in eis deuotio fidei, fruges, mentes & corpora credentiũ feruentur, procul pellantur hostiles exercitus, & omnes insidiæ inimici: fragor & grandinum procella, turbinum impetus, tempestatum & fulgurum temperentur: infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur: spiritus procellarum & aeriæ potestates profternantur: & vt hoc audientes confugiant ad sanctæ matris ecclesie gremium, &c. hec ille.

33 Octauò solent quidam ingredi domum presbyteri, quam vocant presbyterium: & si quis sic in ecclesia, vel in domo curati acceperit possessionem, acquiritur eidem possessio omnium rerum beneficii etiam sine alia apprehensione. l. 3. §. hec non heredes, vbi turium interpres ff. de acquir. posses. §. hoc docet Innoc. in cap. in iuris. de restitut. spol. Rota decis. 4. sub titul. de restitut. spol. decis. 1. in no. §. decis. 8. de restitut. spol. Bernard. de Bisignet. hoc tamen non est necessarium.

34 Si non possit ingredi ecclesiam, tunc sufficit tangere ostium, seu pessulum, seu annulum portæ ecclesie affixum, & tibi sic acquiratur possessio, vt docet dom. de Rota in decis. 153. not. pone quòd aliquis in antiq. Sub tit. gredi quid de causa poss. §. proprie. decis. 5. Quia porta est pars rei. l. fundi. ff. de actio. empr. & quia per illum non stat quominus ingrediatur, & sic illi non est imputandum. l. in iure. ff. de reg. iuris. alioqui esset in potestate patris, sic retinendo clauas, priuare alteram partem, quod non est permittendum, nec fraus est permittenda, sed illi obuiandum est. l. in fundo. ff. de rei vend. Imò aliquando per aspectum pinnauli ecclesie accipitur possessio. l. 1. §. si iusserim. ff. de acquir. posses. abundè tradidi in præfa. ad tractat. de materiis posses. in 3. tom. consil. Reg.

35 Vnde qui sic adeptus est possessionem, agere poterit possessorio. vnde Gard. Pape in consil. 7. pro diuisione. colum. 4. versic. quinto præsuppono. & hoc est verum, quando

missione fit. Campana cur benedicitur.

Domum presbyteri beneficii an ingredi quis debeat.

Quando quis non potest ecclesiam ingredi quid agendum.

eidem pessulum traditum fuerit, vel annulus portæ affixus per presbyterum, vel alium, qui habebat ad hoc potestatem: secus si per apparitorem Regium, teste Rom. conf. 2. 82. in casu. col. 1. scripti in prefat. de mat. posses. in 1. in 2. tom. const. Reg.

Missio in 36 Non si quis mittatur in possessionem prabendæ & canonicatus, solet ei assignari locus in choro, & in capitulo, saltem in choro datur cathedra ad sedendum. ca. Pro illorum. & dilecto filio. de prabend. c. cum super. de concess. prabend. [& acquiritur possessio iuris canonialis cum stallus in choro & locus in capitulo datur. cap. cum iner. de reuinc. Gemina. in ca. licet episcopus. q. 1. de prabend. in 6.] & in quo consistat canonicatus possessio, scripti in glo. canonicatum. §. 1. in de colla. in concor.

Possessio 37 Decimo si quis perperam possessionem acceperit, licet bono sit iure iustus, non manutenebitur in possessione vitiosa, sed in possessorio succumbet. l. 1. & 2. in titulus. ff. de iur. iud. c. licet causam. de prob. potest enim possessio esse vitiosa, & iustus titulus. cap. si quanto. de off. deleg. & è contrario titulus iniustus & possessio iusta. l. 1. §. si vir. ubi Doct. ff. de acqui. poss. vide que dicam inferius in bulla noue prouis. in 4. parte.

Naturalis 38 Undecimo, quod ius civile naturalè possessionem vocat. l. 2. §. 1. & l. 3. §. habet. ff. de corporalis vocatur. preca. scripti in prefat. ad tract. de materijs possessionis. in 3. tomo. const. Reg. ius Canonicum corporalem possessionem vocat. c. ex parte. de concess. prabend. c. si quando. de off. deleg. Bart. & alii in l. 1. ff. de acqui. posses.

Possessio 39 Duodecimo per signaturam capi potest possessio: quia gratia perfecta est, per verbum fiat. Calder. & alii in c. quisquis. de elect. & infra dicam in tract. signa. & statuit Alexa. 6. pontifex id temporis maximus, eodem titulo. quod non daretur in curia Romana priuatio illius, qui cum sola signatura se intrusit: nec beneficium illud potest impetrari, vt alibi plenius scripti: licet quædam Parlamenta Franciæ mordicus contrarium teneant, quod mea sententia non iuste: quia postquam Papa hoc statuit, illi est obediendum, & in hærendum: nec priuatio dari debet, nisi à iure data sit,

gl. in c. si de iure patronat.

40 Nec inuenitur à iure statuta priuatio, nisi in maioribus dignitatibus extrau. suscepti. de elect. in extrauag. Ioan. 22. Ergo in aliis locum non habet, & sic tenendum est: licet non debeat quis recipere fructus ex sola signatura, aliàs est intrusus, vt in ca. Auaritie. de elect. in 6. & alibi dicam abundantius.

41 Decimotertio possessionis adeptio debet probari per instrumenta publica, vel per scripturam priuatam trino teste notatam, quæ æquiualeat instrumento publico. l. scripturas. C. qui potio. in pign. habent. cum authent. ibi posita. poterit etiam testibus probari, cum non inueniam contrarium statutum: & parum probationem habent testes & instrumenta. l. in exercendis. C. de fid. instr. & quomodo probanda sit possessio, vide que scripti in art. 2. glo. vlt. ne mater. posses. in 3. tomo const. reg.

42 Decimoquarto licet olim cause cognitio in mittendo in possessionem interueniret, & differenda erat missio, donec de veritate tituli innotesceret. ca. si quando. in possessio. & c. super eo. de off. deleg. sic de iure civili in l. nem non fin. C. de edit. diu. Adrian. tollen. hodie tamen presbyter vel notarius, qui inducit in possessionem, non est nisi nudus minister.

43 Ideo non recipit cognitionem nec differt mittere in possessionem: sed postea iudex coram quo causa agitur, cognoscet: & pars quæ est in possessionem missa, impetrat literas à Rege, vel à quibusdam Seneschallis, qui ad hoc potestatem habent: in quibus conuenitur pars ad videndum prouisum manu teneri in possessione saylina, in qua est.

44 Et pars se opponet, & ius eidem dicitur coram Seneschallo, vel Bailliuo: & baptisantur (vt dicantur dicunt) contrariæ possessiones, & allegantur: postea producuntur tituli, & sequestratur beneficium, vel credentia conceditur: vt plenè scripti in 3. tom. const. Reg. in tract. de mater. posses. & præcipue in titulo. de causis possessio. beneficiatibus, ubi alia possessionem tangentia licet videre ne plura.

[Decimoquinto potest quis possessionem

nem capere per se, vel per procuratorem, cum non sit actus personalis. l. i. §. per procuratorem. ff. de acquirend. possess. vbi plene Docto.

Decimosexto si prouisus per resignationem velit accipere possessionem ecclesie parochialis, debet in ea ipsa ecclesia, & die dominico, vel die festo à clero & populo celebrato tempore quo diuina tractantur, videlicet missæ, aut vesperorum, possessionem recipere ex edicto Regio, de quo dicam infra in 3. parte. & facit text. in l. i. C. de his qui in ecclesia.

Decimosextimo debet quis possessorio agere adipiscendæ, retinendæ, vel recuperandæ possessionis, nisi prius adeptus fuerit possessionem. cap. Pastoralis. vbi Panor. de caus. possess. at in hoc regno interdicitur adipiscendæ maxime in beneficiabilibus quiescit.

Quod limitatur nisi impeditus fuerit ab aduersario, tunc pro possidente habetur. l. in iure ciuili. ff. de reg. iur. Doct. in l. i. §. si iusserim. ff. de acquir. poss. Carol. Rum. cons. 161. præmittendum in 1. vol.

Decimooctauo non potest quis constituere procuratorem ad adipiscendam possessionem antequam ius habeat in beneficio, quia non potest disponere de re, quam non habet, aliàs dicitur inuasor. l. si quis. §. l. inuasor. C. unde vi. sic nec constituere procuratorem ad permittendum beneficium, quod non habet. de Rois decis. 142. & 129. vtrum in antiquis. plene probauit in consil. incipient. procuratorum. vbi dixi in illum non esse intrusum, si non fuerit adcepta possessio ante ius habitum.]

De Papæ prouisionibus.

Primo iuste acquiruntur nobis beneficia per Papæ prouisionem, quæ aut fit de vacaturis, aut de vacantibus. cap. 2. de prebend. in sexto. Ad vacatura multis modis Papa mandat prouideri. Primo cuidam priuilegium concedendo, ut ipse possit conferre beneficia, cum vacabunt, vbi in cap. 1. cui. & cap. si cui primo. de prebend. lib. 6. vel ut quis nominare possit, forte ad Episcopatus & Abbatis: vbi in ca.

quod sicut. de electionibus in tract. de nomina. Reg. in Concord. vbi scripsi, & varia super his prouisionibus concessa fuerunt olim priuilegia: quæ multa tendunt in totius ecclesie catholice grauem perniciem. quamobrem reuocanda, quod non facile erit. Aliquando iubet Papa de his vacaturis prouideri per mandatum, reseruationes expectatiuas, aliaque varia rescripta: quæ singula suo ordine videamus. Et ad faciliorem horum interpretationem præmittendas duxi aliquot differentias inter priuilegium & mandatum, quibus adiungemus & rescriptum.

Differentie inter Priuilegium, Rescriptum, & Mandatum.

Nunc antequam ad alia perueniamus, dicendum est rescriptum, priuilegium, beneficium, & mandatum quo modo differant, & differentias, inter rescripta gratiæ, & iustitiæ: deim declarabimus rescripta ad vacatura, & ad vacantia, & singula membra, quantum attinet ad materiam beneficalem: postea prosequemur, etiam quædam rescripta communia, seu mista, quæ à Papa & Principibus secularibus conceduntur: quibus visis, materia ista rescriptorum completa erit: & beneficialis quæ iam dudum latuit, & clausulas multas rescriptorum inferam, adhuc non elucidatas, quæ tamen in forensi iudicio versantur, & necessariae & vtilis sunt, maxime ut praxis Roma super impetrationibus gratiæ intelligatur.

2. Primò itaque dicendum est de beneficio: sed quia in huius libri principio conscripti: ideo tantum dicam de rescripto, priuilegio, & mandato: & quid inter se differant.

3. Primò priuilegium est ius singulare, quod contra tenorem rationis propter aliquam vtilitatem constitutum est. l. ius singulare. ff. de legib. c. si. 25. q. 1. circa si. ibi, neque enim priuilegia aliquibus concederetur, si propter generalem legem, nulli aliquid speciale indulgeretur.

4 Et dicuntur priuilegia quasi priuata legia, eo quod priuatam legem singulis generent. *vt in d. ca. fin. scribitur, vel dicuntur leges priuatorum. ca. priuilegia. 3. distin. Barr. in l. i. in f. C. de iuris & facti ignor. & l. fin. si contra ius. & l. ff. de const. princ. gl. in verbo nascatur. c. a. de const. lib. 6. vel dicitur priuilegiu quasi lex de priuo homine lata. Bud. in l. 2. ff. de orig. iur. in annot. Ego dicerem priuilegia quasi priua legia: quod priuilegia sint priuae leges, id est, propriae singulorum & priuatorum.*

Priuilegium regis consilium quid.

5 Inde uocamus consilium Regis priuilegium, *vt in consil. vel quod sit Regis proprium, vel domesticum, & generali significatione omne rescriptum quod a Principe emanat, potest large priuilegium appellari. Bald. in profend. num. 18. quia princeps concedendo priuilegium facit, argu. gloss. in c. relatum. de preb. tamen in specie, vt dixi, non potest dici priuilegium nec inueni sic a iure uocatum: vt Bald. scribit: ideo dic vt supra dixi, num. 4.*

Priuilegiu stricte interpretatur.

6 Annotanda super hoc quaedam differentiae inter rescriptum & priuilegium. Prima est, priuilegium stricte interpretatur. *l. si quando. Cod. de inoffic. testam. ca. 1. & 2. de priuileg. lib. 6. Archid. in cap. si uer. 16. quae est. Bald. in l. que ex relationib. Cod. de legib. Parnorm. in ca. cum ordinem. de rescriptis. nam postquam est contra ius commune, omnis recessus a iure communi est odiosus. gloss. in cap. 1. eod. lib. 6. sicut e contra, quando redditur ad ius commune, est fauorabile. cap. statutum in gloss. numerandum. de preben. in 6. ideo priuilegium tanquam exorbitans erit restringendum.*

7 Secus in rescripto, vt dixi in c. 1. & c. causam. eod. ideo priuilegium vni datum non extenditur ad alium. *l. i. ff. de constit. prim. l. 2. C. de legib. c. san. ubi Pansor. de priuileg. quia est stricti iuris.*

8 Nisi ageretur de proprietate uerborum, tunc interpretatio fiet quatenus proprietates uerborum exoptulatur. *l. cum lege. ubi Aret. ff. de test. Caldo. cons. 1. de consang. quia uerba siue sint in priuilegio, siue in alio rescripto, non mutant suam significationem, nec alterantur regulariter. licet*

restringantur pro odiosa materia, vel ampliantur pro fauorabili.

9 Vel nisi stricte interpretando redderetur inutile, tunc interpretabitur vt aliquid operetur: *vt statim dicam, cap. in his. de priuileg. Doct. in ca. dilecti. de for. comper. Idem si possit inutile fieri. c. licet. de priuileg. lib. 6. in d. gl. ubi & Doct. in c. cum ordinem. col. 2. de rescriptis.*

10 Si uero priuilegium derogaret statutis vel consuetudinibus, tunc facienda esset lata interpretatio, secus si iuri derogaret. *Ant. Butrig. per illum tex. in c. olim. in fin. de verbo. signif. & Dec. in d. cum ordinem, sed non uideo posse subistere, nisi statuta essent contra ius.*

11 Secundo regula hic figi potest talis, Priuilegia quod priuilegia ita interpretanda sunt, vt gratiam aliquam contineant gratiam contra ius, continere & vt aliquid iuri addant. *c. fin. circa finem, debent. ibi: neque priuilegia aliquibus concederentur, si praeter generalem legem nulli aliquid speciale indulgeretur. 25. q. 1. l. 1. ubi gl. alia adducit iura ad munic. c. in his de priuileg. lib. 6.*

12 Idem in rescripto ad lites. *ca. Pastoralis. de appell. Verba legis statim*

13 Idem in legibus, vt uerba legis frustra adiecta esse non debeant. *l. 3. ubi Ius. in 1. no. de iure iurando. gl. in l. 1. ff. quod mer. causa. non sunt adicienda*

14 Etiam statuta interpretari debent ne sint frustratoria. *l. 2. C. de noxal. actio. Barr. in l. 4. §. Praetor aut. ff. de dam. infect.*

15 Etiam procedit in sententiis. *c. si Papa. de priuileg. in 6. & in dispensationibus docet Butrig. in c. at si clerici. §. de adulteris. colu. 6. de iud. reser. Ripa in c. 1. nu. 67. eod. & in contractibus, in quibus etiam non debet aliqua superflua esse dictio. l. si. ubi Doct. ff. si certum per. gl. in c. solite in uerb. tanquam. de maior. glo. d. l. 1. ff. quod metus causa. Bald. in rub. de contrahen. emp. C. q. 9. Anchar. cons. 126. pro parte, & Corneus cons. 191. in 2. vol.*

16 Vnde si facultas testandi monacho detur, intelligitur de bonis, quae de facto tenet, vt aliquid operetur priuilegium, teste Bal. in l. 1. col. 3. in s. oppos. C. si seruus extero. & quamuis dispensatio sit stricti iuris. *c. 1. in si. de sil. presb. tamen non est ita coarctanda, vt nihil gratiae contineat: sed sufficit quod*

Verba legis statim frustra adicienda
Facultas testandi monacho quomodo intelligatur.

Rescriptum & mandatum.

Quod aliquid licet modicum operetur: vs scribam in rescripto dispensationis: diuersum est in rescripto: vs superius docui.

Libera te-
fandi cui
concessa
non potest
auferre
legitima.

17 Limitatur nisi illa interpretatio priuilegij auferat parui ius quæsitum: nam tunc ad terminos iuris esset reducendum per l. si quando. C. de inoff. testa. vt si concedatur libera testandi facultas, non potest filijs auferri legitima, sed is iure testari debet. dicto cap. si quando & Felin. in cap. causam. col. & vers. interpretatio priuilegij, eo vbi priuilegium concedens liberam sepulturam, non tollit quartam canonicam curato debitam. Panor. in c. certificari. col. 3. nu. 10. de sepul. Doct. in lex factio. ff. de vulg. per illum text.

Exprelio
eori que
dactie in-
sunt nihil
operatur.

18 Secundò quado exprimitur id, quòd tacitè intelligitur, tunc verba nihil operatur. c. 2. de elect. lib. 6. l. 3. ff. de leg. 1. c. 2. & cap. ad audientiam. 2. de refer. quando exprimitur eodem modo, quo inest. Doct. in d. l. 3. glo. in clement. 2. de priuileg. vnde dicit Bald. in cap. cum ordinem. de rescript. col. 3. ver. pone ergo, quòd expressio debet aliquid operari, verum esse siuris ratio patitur, alioqui scilicet, vt quia inest de necessitate, & in quolibet contingenti illius generis.

Interpre-
ratio non
debet le-
dere ius
nisi in mo-
dico.

19 Item quando potest operari: vt pote si id quod conceditur non erat in totum permittum de iure communi, aliàs contrà: quia tunc præter ius nihil operatur. Gemina. in c. si Papa, in fin. prin. de priuileg. de Ripa. in d. c. 1. eod.

20 Ad hæc intelligere debemus, vt ista interpretatio non lædat ius commune, nisi in modico, & quanto minus possibile est, per text. in cap. eos. §. 1. de temp. ordinand. lib. 6. vbi Gemm. quòd si libera potestas alicui data sit faciendi actum, quem facere non poterat, tamen in eo seruare debet Canonicam formam.

21 Et is cui libera conceditur electio, vel episcopatum nominatio non conceditur vt inhabilem, & minus idoneum eligere possit. Doct. in cap. si pro debilitate, de offic. deleg. vt refert. Felin. in cap. 1. col. 6. vers. declara duobus modis, eodem, vbi aliæ declarationes & limitationes traduntur, que ibidem videri possunt, & in d. c. causam, non allegato, eod. quod facit ad intellect. tit. de nomin. Regia. in concor. & non plene scripsi.

22 Tertiò sublato iure non censentur sublata priuilegia, que etiam iuri communi aliquid addebant, vel addere erant apta. c. 1. de const. lib. 6. quia censentur conditori incognita, vt ibi teste Felin. in d. cap. 1. col. 7. vers. declara. eod. & vers. sublato, xbi limitat duodecim modis, quos quilibet ibidem videre poterit, vnde in concord. in rub. de nominatione reg. in §. fin. referuntur electiones ecclesiis habentibus speciale priuilegium eligendi: secus est in rescripto, vt inferius diceretur.

Sublatio
iure quan-
do priuile-
gia sublata
censentur.

23 Quarto rescriptum est ad obseruatiam iuris communis. d. l. falso. C. de diuers. contra ius rescripti. in tractat. de rescripti. in ordinar. reg. sunt, non dixi contrarium, sed priuilegium contra rescripti. ius gl. in summa. 25. q. 2. idem si statuto cautum sit, vt exteri non gaudeant priuilegiis ciuium: sic intelligitur, vt decidit Barba. in rub. huius tit. in clement. col. 3. vers. hinc est: & rescripta quæ à iure discedunt ordinario non sunt fauorabilia, teste Bald. in c. super literis. col. 1. de rescripti.

Priuilegia
tiam iuris
communis.

24 Quintò facilius vitiat priuilegium quam rescriptum: & in priuilegiis facilius præsumitur falsitas, quam in rescriptis. Inno. in cap. episcopi. de reb. eccle. non alie. cap. penul. de crimine falsi. Refert Pan. in cap. ex literis no. pen. de fide instru. Barba. in rub. de rescripti. in clem. col. 3.

Falsum in
priuilegiis
facilius
quam in
rescriptis
præsumi-
tur.

25 Ideo falsitas nõ præsumitur in rescriptis, quia facile obtineri possunt. Et sic cõsului pro quodam secretario super literis de committimus in quibus apparebat falsum, sed illum excusauit per d. text. & alia iura que tunc allegauit, nec videntur odiosa rescripta, quia modici sunt præiudicij, Bal. in l. de diuer. refer. Dec. in c. sedes. col. 2. de refer. contra Pan. ibid.

26 Sextò priuilegium personæ concessum non egreditur personam, l. 1. ff. de const. non egreditur regul. priuileg. de reg. iur. lib. 6. l. cum patitur per tromus. ff. de leg. 2. & l. quod contra rationem iuris est receptum, non est producendum cui est consequentia. ff. de legib. & in his quæ cessum contra rationem iuris sunt constituta, non possumus sequi regulam. l. seq. ibid. Secus in rescripto. cap. Rodolphus & ca. significauit. & c. si de refer. c. quia. §. de iudi. vbi plene Doct.

Priuilegiu
sum non eg-
reditur per-
sonam eius
cui est con-
cessum.

K

Filium se- 27 Septimò priuilegia dantur cum filo
viceum in sericeo, rescripta cum filo cannabis. capit.
priuilegiis quam graui, de crimine falsi. Cy. in l. rescripta. C.
poni solet. de precib. Imperat. offeren. & sic ex diuersitate
styli, & modo dictaminis cognoscitur v-
trumque. arg. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de
leg. i. dicitur in differentiis inter rescripta
gratiæ & iustitiæ infra.

Verba re- 28 Octauò verba rescriptorum recipiunt
scriptorū interpretationem legum, & canonum: se-
interpretationem legum & canonum. c. caussam. eo. sic pulchre
rionem le- reddatur inutile. cap. caussam. eo. sic pulchre
gum & au Bald. in rub. huius titu. in prin. & rescripta
canonum recipiunt interpretationem naturalem, &
rescriptum. l. quamuis. ff. de in ius vocan. l.
scire. §. sufficit. ibi cuius fidem sufficit firmare
ex ipsa naturali iustitia, de excusa. iuro.

29 Etiam si in rescripta prohibita esset
interpretatio, adhuc pro materia subiecta
interpretabitur. l. si vno. §. 1. & 2. cum seq. ff.
loca. §. l. si stipulatus. de vsur.

30 Etiam ex rescripto alterius princi-
pis interpretari potest rescriptū alterius:
quia sicut expedit iura iuribus concordare,
ita rescripta rescriptis. l. vna. C. de inoffic.
dotib. l. rescriptum. ff. de pactis. & potius sunt
improprianda rescripta verba, quam præ-
iudicant. 3. rex. sing. in c. super eo. de offic. dele.
secundum Card. conf. 142. videtur, in fin. & su-
perius dixi. ¶ Et priuilegium principis ab
ipso principe est interpretandum, vt eius
interpretatio necessaria sit. l. si. C. de legi. &
etiam quilibet inferior potest interpretari
principis priuilegium per rationem & iu-
ra. per text. in l. ex facto. ff. de vulg. & ibi Bal. &
Ias. sed illorum interpretatio ab aliis non
tenebitur, inter quos non est declaratio
facta.]

Rescripti 31 Itaque verba rescripti conformare
verba qui debemus æquitati, & iuri. ca. paratus. 23. q. 1.
vni & iuri & reduci ad ius commune, & secundum
conuenire illud intelligi, & interpretari. c. caussam. vbi
debent. Pan. & alij de rescr. sunt enim stricti iuris, &
interpretari debent secundum iuris dispo-
sitionem. c. ad hæc. & c. nonnulli. §. si. de rescr.
Bal. in l. vxor. Cod. qui accusare non possunt. se-
quitur Alex. conf. 77. viso rhemate. col. 2. in 2. vol.
& Dec. in d. c. caussam. in prin. quia ad obser-
uationem iuris conceduntur: ideo secun-

dum naturam eius debent intelligi: vt Pan.
& alij asserunt ibidem.

32 Limitatur quando nulla esset ambi-
guitas in rescripto, tunc debet intelligi
prout scriptura vult. l. ille aut ille. ff. de leg. 3.
alia multa vide per Fel. in d. c. caussam.

33 Nonò in priuilegiis eo ipso quod prin-
ceps aliquid dat, dominium transfertur: transfertur
nec aliquid requiritur, nisi ad facti tradi- ex princi-
tionem executio, cle. auditor. de rescr. c. inter. pis dona-
de fid. instr. l. bene à Zenone. C. de quadrien. præ- uione.
scri. Bald. in præc. Feud. col. vlt. quod non est
in rescripto.

34 Decimò rescriptum secundum fa- Secundum
ciés mentionem de primo tollit priuilegium: rescriptum
vel speciale derogat generali, etiam nulla derogat
facta mentione. ca. u. c. ceterum. & c. Pastora- primo.
lis. de rescr. secus in priuilegiis. gl. in summa. 25. q.
2. quod an sit verum, in c. 1. de rescrip. tra-
ctant Doct. ibi videte ibid. docui interpre-
tando illum. tit. anno 1548. in auditorio
Parisi. Decretorum cum magno audito-
rum numero.

35 Vndecimò hæc priuilegia vel ob me- Priuilegia
ritum conceduntur. l. i. ff. de constit. princ. ibi. quare con- cedantur.
ob meritum indulget. & d. §. sed & quod princi-
pi placuit: vt in l. vnic. C. de profes. qui in vrbe
Constant. comiti. merue. lib. 12. vel ratione ob-
sequij, dicit. tex. in §. pen. 25. q. 3. Ad hæc reli-
gionis fauore: vt ibi. & ca. si. 12. q. 2. & in l.
sunt persona. ff. de relig. tamen non debent,
concedi priuilegia, vt quem diuitem faci-
ant, & multos in miseriam deducant, &
in multorum detrimentum. c. fin. 25. q. 1. ca.
suggestum. de decisi. sicut faciunt quidam do-
mini, interdum dantes diuitibus, & pau-
peres spoliantes.

36 Vltimò propter vtilitatem priuilegia
conceduntur. l. ius singulare. ff. de legi. & dis-
fert à dispensatione, quæ fit cum causa. c.
non est de voto. priuilegium verò sine causa
multoties.

37 Duodecimò rescriptum generaliter
indultum non includit casum publicæ v-
tilitati contrarium, per l. inuenimus primam. C.
de sacrosan. eccl. & l. fin. de nauib. non excusant.
lib. 11. facit. l. nullus. 2. C. de decurio. libr. & l. v. v.
nemini liceat in emptio. Spec. lib. 10. facit. l. si
quis in graui. §. verum, & quæ ibi addit. ff. de
Senatus

Senatusconsulti Syllan. & quamuis non possit quis potentiori cedere. *l. vna. C. ne liceat potes.* hoc non procedit, quando quis non potest aliter rem suam recuperare: *vt docet Barba. in rub. eo. col. 19. §. 20. vers. idem dicendum erit,* alias per vos colligite differentias.

Cedere potest aliter rem suam recuperare: vt docet Barba. in rub. eo. col. 19. §. 20. vers. idem dicendum erit,

Privilegium dicitur quod dicitur.

38 Vltimo privilegium perditur duobus modis, expressè, & tacitè: expressè si reuocetur per concedentem: iudicium enim soluitur vetante eo, qui iudicare iusserat. *l. iudicium. ff. de iud. §. habetur in c. suggestum, de decif.* quod reuocari potest, nisi transierit in contractum. *l. si hominem. ff. mand. Soc. conf. 4. super q. col. 7. vol. 3. Alex. conf. 16. in causa, col. pen. in 5. vol. scripti in pres. ad rub. de colla. in Concor. vel si contrarium concedat privilegium derogatorium primo. c. a. de rescr. §. c. veniens, ibid.*

39 Idem si pars illi expressè renunciet, quod potest: quia quilibet potest iuri suo renunciare. *l. p. m. C. de pact. l. recusare. ff. ad Treb.*

Tacitè quòd renuncietur privilegio.

40 Tacitè quis suo renunciat privilegio, si fecerit contra suum privilegium, vt si dignitas suppressa erat, & ipsi canonici post suppressionem elegerunt ad illam dignitatem: & tunc vnicus sufficit actus. *ca. cum accessissent. vbi etiam gl. & Doct. de cons. c. pro illorum. de pr. eb. c. ex ore, de his que sunt à maiore parte. l. commissorie. C. de pact. inter emp. §. vend.*

41 Idem si pars non vtatur suo privilegio, quod consistit in faciendo per decem annos, etiam illud perditur. *l. i. ff. de mund. vel si aliàs fuerit negligens per triginta, aut quadraginta annos. c. accedentibus, §. c. si de terra, de priuil.*

42 Amittitur etiam si pars eo abutatur. Privilegium omnino meretur amittere, qui permittit sibi abutitur potestate. *ca. priuilegium. u. q. 3. c. licet. de regula.*

Ciuitas occidens suum episcopum eo priuatur.

43 Etiam propter delictum perditur privilegium: vt si ciuitas occidat suum episcopum, eo priuatur, ne deinceps habeat. *c. ita nos. 23. q. 2. vel si aliàs quis grauiter deliquerit, privilegium delinquens amittit. c. ad aures, §. c. in quibusdam, de penis. l. si. l. §. §. de ritu. nupt.* quia delictum nõ me-

retur privilegium, sed supplicium. *l. 2. C. vbi sena. vel cla.*

44 Item si incipiat enormiter ledere Privilegium alterius, etiam in totum amittitur. *d. c. grauiter suggestum de dec. nec reducitur ad debitam ledens ius moderationem: quia non apparet cur in alterius re vna parte consistere debeat, quam ex alia. c. uicinus. quanto. de cons. li. 1. §. Trebatius. ff. de aqua quos. casus aliquos congerit Petr. Ferra. in sua Prac. in forma oppo. contra instrum. glo. penult. quos per prædicta habes reductos ad veram doctrinam.*

45 Mandatum autem principis est quoddam constitutio, continens præcepta de prouincia laudabiliter gubernanda. *gl. in quomodo accipitur. aush. de mand. prin. in prin. vel dicitur quodlibet principis præceptum per excellentiam. gl. in rub. C. de mand. prin.*

Mandatum quid, & quomodo accipitur.

46 Aduertendum est quod mandatum in genere dici potest omne rescriptum, per quod princeps aliquid vel mandat, vel præcipit: & sic intelligi potest. *l. vnica. C. de mand. prin. §. c. cum contingat. de rescrip. §. c. olim vobis dedisse meminimus in mandatis. de rescrip. spol.*

47 Sed interdum in specie accipitur: & tunc illa certa præcepta, quæ magistratibus ad regendas prouincias proficiscentibus principes dabant, vt prouinciam rectè gubernarent, mandata vocabant, & interdum Imperator vocat sanctionem. *in aush. de mand. prin. §. 1. colla. 3.*

Leges datæ magistratibus quæ.

48 Et primum mandatum est ibi vt fumentes administrationem mundas seruet manus Imperatori, & legi, & nullum contingant lucrum, neque maius, neque minus, neque captiosum quoddam contra subiectos faciant: & alia ibidem scribuntur.

49 Et sic ordinationes præscriptæ iudicibus Regis, & consiliariis vocari possunt mandata, quæ dantur ad regnum & prouinciam rectè gubernandam: & hæc mandata legatis libera dari solebant. *per l. qui libera. vbi Bude. de lega.*

Mandatum priuati quid, & quomodo.

50 Potest dici etiam mandatum quoddam priuati rogatio: & sic intelligitur. *ff. & C. quid est mand. & istud est triplex: quoddam est verum: vt quando mando alicui vt quicquam*

faciat pro me: & loquitur de eo totus fere-
ti. *ff. mand. c. illo. tit.*

*Fictum
mandati.*

51 Fictum mandatum est. vt quando fi-
deiubeo pro aliquo praesente, & presen-
te, is enim mandare videtur. *l. si remmer an-
di. §. si passus. & l. qui patitur. §. l. qui sive. ff. il-
lo. tit.* & potest agi mandati, ac si verè man-
datum esset: *vt ibi*: quia lex fingit praesen-
tem mandare, contra quam fictionem nō
recipitur probatio in contrarium. *gl. m. l. si.
ff. quod met. caus.*

52 Figuratum mandatum vocant Doct.
licet vocetur proprie ratihabitio, dum ha-
beo rata gesta nomine meo, de quo loqui-
tur regula Ratihabitioem retrahit, &
mandato comparari, dubium non est, il-
lam ratihabitioem de *reg. iur. lib. 6. Alberic.
in dictionario in verb. mandatum.* sed illa rati-
habitio potest dici mandatum fictum.

*Omne re-
scriptum
potest mā-
datum vo-
cari.*

53 Ideo ego puto omne rescriptum pos-
se dici mandatum in genere: quia in eo a-
liquid mandatur dari forte, vel fieri: & hoc
probat *tex. in c. cum dilecta. de rescr. vbi quod
in principio vocauit literas, postea dicit
formam mandati Apostolici transponen-
tes: & idem habetur in c. cum contingat de re-
scrip. §. c. i. de offic. deleg. ibi. & sic mandatum
nostrum eludatur. Fel. & doct. declarant dif-
ferentiam inter mandatum & praecipuum
in c. eam te, de rescr. vbi videri potest.*

De mandatis Apostolicis.

*De man-
datis Apo-
stolicis.*

VERUM vt facilius intelligatur, de quo
mandato iura loquantur, solet dici
mandatum Apostolicum, vel man-
datum de prouidendo vbi Papa mandat
alicui de beneficio prouideri. *cap. manda-
tum, cum a vobis seq. de rescrip. c. si cap. de con-
cess. praeb. lib. 6.*

2 Aduertere tamen debemus, quod in-
terdum episcopi fraudem adhibent man-
datariis, procurando, vt quis resignet ca-
pellaniam modici valoris, vt mandatum
illorum extinguatur. ideo tu mandatariè
debes procurare, quod aliquis statim eam
impetret in curia Romana, & post suam
impetrationem illam acceptare poteris,
cum protestatione de habendo recursum

*Cautela
pro man-
datariis.*

ad aliud beneficium, si tibi non debeatur: *contra or-
diarios*
si postea vacet aliud beneficium; poteris
acceptare eum simili protestatione.

3 Et sic eum primum tibi non debeatur,
videlicet illa capellania iam impetrata, ob
id aliud poteris habere: & hoc modo po-
teris fraudes ordinariorum euitare, quia
prima capellania non tibi debetur, sed im-
petranti, ideo tu secundū obtinebis bene-
ficiū: & hoc ita describo: quia opusest cla-
uo clauū trudere, etiā calumniā calumniā
expellere. *gl. in c. cupientes, in verb. malignan-
tium, de electio. in 6. & Hippol. sing. 177. mali-
tius.* & cum habeas sex menses ad requi-
rendum beneficium, *in c. si clericus, de praeb.
in 6.* ob id dilatio ista est sufficiens ad im-
petrandum, vt dixi. & de his mandatis ple-
na manu hic tractarem, [ac formam man-
datorum hic conscriberem cum sua de-
claratione] nisi *in tit. de mand. Apost. in
concor. plura scripsissem, quae hic nō repetam,
sed ad illa, quae ibi dixi, tereiciam, clau-
sulas tamen mandatorum hic summam
elucidabo.*

De clausulis mandatorum.

ANnotare volui clausulas mandato-
rum substantiales, sine quibus man-
data vix valere in hoc regno possunt: *clausula
omnes in
mandatis
nempe nulla dictio in eis vacare debet, gl.
in verb. tanquam. c. solite, de maiori. §. obed. &
rari debet.
c. summus, de sent. excom. Bal. in rub. C. de con-
trahen. emptio. q. 9. & clausula posita ad vnū
effectum non debet operari alium, teste
Inol. in cle. n. col. 4. de praeb.*

2 Prima mandati clausula est salutatio,
quae solet fieri ei, cui dirigitur mandatum,
vt episcopo Paris. quod si pluribus dirigi-
tur, omnes nominari debent, vt episcopo
& capitulo Paris. alioqui grauati non cen-
sentur. *c. si. de praeb. lib. 6. de hac salutatione
scripsi in hac forma mandati in Concor-
datis: hic non repetam.*

3 Secunda est in secularibus, ibi, vitæ mo-
rum honestas, &c. si prouecta aetatis fue-
rint, sic solet scribi: si vero fuerint infan-
tes vsque ad decimum quartum annū, so-
let

*clausula
omnes in
mandatis
nempe nulla dictio in eis vacare debet, gl.
in verb. tanquam. c. solite, de maiori. §. obed. &
rari debet.
c. summus, de sent. excom. Bal. in rub. C. de con-
trahen. emptio. q. 9. & clausula posita ad vnū
effectum non debet operari alium, teste
Inol. in cle. n. col. 4. de praeb.
Salutatio
in manda-
to quid
profiti-
vitae ac-
morum
honestas
let*

let apponi, laudabilia infantilitatis iudicia, prout fide dignorum testimonis accepimus verisimiliter presumi, &c.

Religionis zelus clausula
4 Si vero regularibus concedat mandatum vel alias literas gratia, solet dicere religionis zelus, &c. vbi mens Papae intelligitur, quae illum ad istam concedendam gratiam mouit: & de hoc abundantius dicam in noua bulla prouisionis inferius.

5 Sed ista verba, vite, &c. in exordiis posita, sunt causa impulsiva ad concedendum: qua cessante, non cessant gratia: glo. sing. in l. 2. in ff. de donat. doct. in cap. cum cessante, de appell.

6 Nam licet Papa dicat se facere gratia propter seruitia sibi impensa, vel ob zelum, tamen ex quo non specificat illam rem, dicitur simplex liberalitas & non donatio ob causam: vt in simili scribit Oldra. cons. 7. Titius. & hoc expressum describit Ioan. Staphile. in tract. de licentis gratia de vi & effectu clausula, fol. 82.

Tertia clausula mandati sapientes.
7 Tertia est ibi, hinc est quod nos cupientes, &c. vbi Papa audito bono impetrantis nomine cupit ei prouideri de beneficio spectante ad collationem illius, cui mandatum dirigitur, sub forma tamen decretalium mandatum & duarum seq. & Papae voluntas est executioni danda. cap. si quando, de rescr. scripsi plenè de hac executione quando iuste recusari possit, in tract. de rescr. in 2. tom. ord. reg. art. 1. & 2.

Narratio & decisio conuenire debent.
8 Quarta clausula est, in qua primo Papa narrat, de quibus beneficiis vult eidem mandatario prouideri, videlicet de canonicatu, &c. & haec narratio conformis esse debet praeccepto, ac decisioni. ibi, ac volentes, &c. vt narratio & decisio & praecceptum conueniant: in sequendo. l. si defensor. ff. de interrog. actio. alioqui non valebit mandatum, vel saltem decisio attendetur.

Propter merita mandataris prouidetur.
9 Quinta est ibi, volentes. vbi Papa dicit se velle meritum intuitu prouideri mandatario: nam virtutum praemia tribui merentibus conuenit: & aliorum honores aliis damnatorum occasionem fieri non oportet. l. si. C. de status & mag.

Clausula
10 Sexta clausula est ibi, ipsa quibus-

uis excommunicationis, suspensionis, & reque ab interdicti. &c. vbi Papa tanto mouetur soluen-

affectu in impetrantem, vt omnino ei reseruet. prouideri velit, etiam si esset excommunicatus, & absoluit eum ab excommunicatione, suspensione, & ab aliis censuris, tam à iure quam ab nomine latis. alias rescriptum impetratum ab excommunicato non valeret. c. 1. de rescr. lib. 6. ampliationes & limitationes illius regulae scripsi in interpret. c. postulasitis, de cler. excom. ministrante, vbi etiam dixi collationem excommunicato factam non valere, & in rub. de excom. non vidend. in concor.

11 A iure profert excommunicatio: vt si quispiam verberet clericum, est excommunicatus. à ca. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. vbi plenè ampliaui, & limitaui: & in aliis casibus à iure expressis inferitur excommunicatio.

12 Ab homine quando quis excommunicatur ab officiali, vel ab alio iudice ecclesiastico ob contumaciam, vel alias. c. 1. de iudi. & in iur. de sen. exc. per totum. istam clausulam abundè declarauimus & limitaui in forma mand. in concor. Semelius inferius in signatura, & in bulla nouae prouisionis.

13 Septima ibi, nec non omnia, &c. vbi Papa pro expressis habet omnia beneficia, quo ad hoc vt taciturnitas non noceat impetranti, quae cunq; sint beneficia, & quaecumque: sed vult quod licet impetrans mandatum habeat beneficia, vel ea expectet, & si illa non expresserit, non noceat taciturnitas: licet alias sine hac clausula gratia non valeret. c. ad aures. & ca. in nostra, & c. si proponente, de rescr. c. si motu, & ca. non potest. de preb. lib. 6.

14 Item habet pro expressis dispensationes, quas impetrans habet pro illis beneficiis retinendis, si forte ad duo vel tria esset dispensatus: quia in rescripto gratiae est facienda mentio dispensationis, alias gratia non valet. cap. 2. de filius presbyter. lib. 6. ideo haec clausula operatur, vt sine alia expressione valeat mandatum. de hac clausula plenè scripsi in concor. Francie. ob id non repetam hic.

15 Item si expectet beneficia tam per

aliud mandatum, quam per reservationes, nominationes, aut alias etiam pro expressis Papa habet: ita quod ob id non potest dici secundum mandatum subreptitium alicui non fuerit primum expressum: quamvis contrarium dicatur in c. in nostra, de rescr. si hæc clausula non adfit.

16 Tamen si quis impetrauerit primum mandatum, & huic cesserit in retinendo sibi pensionem annuam, nisi hoc expresserit in secundo non valebit secundum mandatum, per tex. in c. ad audientiam. 2. de rescri. quia hoc non habet pro expresso hic Papa, ergo non valebit mandatum. verum quia eadem ratio videtur & in pensione: ideo idem dici forte posset.

Numerus 17 Item quæcunque sint talia beneficia pro expressis habet, & quæcunq; ac quælibet que sint, si tamen numerum haberet effrenatum, putarem hanc clausulam non prodesse, per c. cum causam, de testib. & effrenatam multitudinem hic censerem, clausulam si ultra tria haberet, per tex. in c. Sedes, de rescri. pro expres. c. 2. illo tit. in 6.

18 Et per hanc clausulam qualitates beneficiorum habentur pro expressis, quæ alias redderent mandatum nullum, si non essent expressæ. c. ad aures, de rescr. vide inferius in nouo prouiso.

Inhabilitas 19 Tamen Romanus Pontifex non vult impetrans non habetur pro expressa. haberi pro expressis inhabilitatem impetrantis: vt si furiosus, puer, vel alias inhabilis esset impetrans, quia hic non dicitur, tum etiam quia illa clausula nihil operatur ad tollendum vitium subreptionis, quando Papa aliquid concedit ad petitionem partis sine causæ cognitione, nisi in expressis: vt hic, Angel. in l. sed & si quis. h. Questum, in fin. si quis cautio. Rom. cons. 327. ista sunt rationes. Dec. cons. 65. in fin. col. pen. referi Anno Crauer. in cons. 68. proponitur. col. pen.

Clausula 20 Octaua clausula est: motu proprio, vult enim Papa se liberalem ostendere, & non coactè, nec quidem habita ratione petitionis partis hanc gratiam concedit, sed motu proprio & vltione, ac propria liberalitate: sedes enim Apostolica in his concedendis se liberalem ostendit. c. sedes, de rescr.

21 Et sic dicitur Papa concedere motu proprio, etiam si impetrans petiit, quando non fuit motus sola petitione, sed suo motu liberali, & spontaneo concessit: vt docet Bald. in c. nisi, col. pen. de off. deleg. & Dec. cons. 51. & pro reuis. col. 2.

22 Et hoc probatur ibi non ad ipsius N. vel alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, &c.

23 Et sic non audiretur quis, volens probare Papam ad partis petitionem concessisse: quia hoc esset redarguere Papam mendacii: etiam probatio non afferret quicquam emolumenti, quia potest esse partis petitiio, & tamen Papa motu proprio concessit, non habita ratione petitionis: vt hic scribitur: quia etiam sine illius petitione hoc esset concessurus.

24 De ista clausula tractauimus plenè in concord. in forma mand. in verbo motu proprio, vbi conscripsi. 47. effectus ultra omnes iurium interpretes, quos videre ibi quilibet poterit.

25 Nona clausula est, si pro alio non scripserimus. ista clausula declarat intentionem Papæ, vt non intendat grauare collatorem duobus mandatis c. mandatum de rescrip. nisi hoc exprimat per clausulam etiam si pro alio scripserimus. **Clausula** si pro alio non scripserimus.

26 Et in hoc regno Franciæ potest grauare collatorem habentem collationes decem beneficiorum vno mandato, habentem verò quinquaginta & ultra collationes duobus mandatis. §. 1. de mand. apost. in concord.

27 Sed si plura mandata concedantur, primum valebit, & duo prima: quòd si primi moriantur, vel non prosequantur, alii prosequi poterunt per tex. mandati dicentem. Qui simile mandatum prosequatur: ergo si sit alius qui non prosequatur, non impedit secundum. vt dixi in §. fin. de colla. in concord.

28 Decima clausula est, communiter vel diuisim, per quam Papa vult quòd si comuniter scripserit vel diuisim alicui illorum forte capitulo vel episcopo, non vult **Clausula** communiter vel diuisim.

vult illum iterum grauare: de qua clausula est rex. in c. si. de preb. lib. 6. Et in forma mandati scripsi in concord.

Mandatum generale esse debet ad omnia beneficia.

29 Undecima clausula declarat de quo beneficio velit Papa vt provideatur mandatario: & primo enumerat canonicatum & omnia alia beneficia, ideo oportet mandatum esse generale, alioqui non valet, vt pronunciauit fenatus: licet olim mandata dirigerentur ad dignitates tantum, aliquando ad canonicatus. cap. executor. Et c. si soli. de preb. lib. 6.

30 Hodie in Francia non valeret mandatum, nisi sit generale: & iste clausula speciales vitarent mandatum: vt scripsi in §. 1. de mand. Apost. in concord.

Clausula vestre vel alterius ecclesie quid prosit.

31 Duodecima apponi solet clausula, vestre vel alterius ecclesie: que significat, vt episcopus non solum teneatur provide si vacet beneficium in ecclesia cathedrali, verum etiam si in alia ecclesia collegiata: nam ecclesia cathedralis dicitur vestra Episcopo, collegiata vero alterius, quia ibi est prior vel decanus, qui illi est prefectus.

32 Et si ista clausula abesset, non valeret mandatum in Francia: & alibi si deesset, non teneretur Episcopus provide nisi de beneficiis in sua ecclesia vacantibus. ca. pro illorum. de preb.

33 Decimatertia exprimit ad vestram collationem, prouisionem, &c. vbi Papa vult grauare ordinarium, etiam si collatio ad nominationem, presentationem, vel ad aliam ipsius prouisionem pertineat: hanc clausulam declarauit in §. prefatusque graduati. de collatione, in concord. nec hic repetam.

Dignitatis nomine non venit curata.

34 Decimaquarta, etiam si dignitati, &c. quia si mandetur provide de dignitate, intelligitur de non curata: nam curata non venit, nisi expressa sit, ca. cum in illis, de preb. lib. 6. ideo hic exprimitur etiam si dignitati, personati, administrationi, vel officio huiusmodi cura imminet animum: vt de infra in bulla noua prouiso.

Dignitas electiua non conuenitur in mandato.

35 Decimaquinta clausula est, dummodo talis dignitas electiua non existat: nam in fauorem electionum excipit dignita-

tem electiuam: vt in cle. 1. de preb.

36 Vel quia dignitates electiue, in hoc regno pertinent ad regis nominationem, per rex. in §. 1. Et 2. de nominatio. regia ad prel. faciend. cui non vult per istam formam mandati derogare.

37 Decimafexta ibi cum creatione in canonicum vestra vel alterius ecclesie, &c. creat enim Papa mandatarium canonicum in ecclesia cathedrali, vel collegiata, ad effectum obtinendi dignitatem, vt sibi Papa retinuit, hoc facere posse, in §. si. de referua. in concord. etiam si statuto vel privilegio caueretur expresse, quod nulli de dignitate provideatur, nisi cum effectu esset canonicus, & quamuis non exprimat consuetudinem.

Mandatarium creatur canonicus ad effectum.

38 Idem tamen est si consuetudine ecclesie esset introductum, vt nulli proderetur de dignitate, nisi esset cum effectu canonicus: quia consuetudo & privilegium equiparantur, in c. cum coningat, in §. de foro compet.

39 Decimaseptima est, Non obstante certo canonicorum numero, Papa quando scribit pro aliquo, nisi deroget numero canonicorum, non recipietur in ecclesia. c. constitutus de rescrip. ideo hic ponitur ista clausula, vt iste sit creatus canonicus ad effectum obtinendi dignitates, non obstante quod in ecclesia certus esset canonicorum numerus, cui derogatur pro hac vice.

40 Decima octaua ibi, Si quemquam, &c. mandat provide de beneficio vacante post mensem a die presentationis: sed quare non ante? ad evitandum votum captande mortis. cap. 2. de concessio. preben. Et ca. 3. eo. n. si statim post presentationem beneficium deberetur, sicut de iure. cap. duobus. Et cap. tibi, de rescrip. lib. 6. posset mandatarium veneno aliquem inficere, & postea suum presentare mandatum.

Beneficium cur debetur post mensem presentationis, non ante.

41 Vel posset differre presentationem, donec aliquis habens pingue beneficium esset valetudine aduersa detentus, & postea illud presentaret, & ista essent contra concilium Lateranense, in cap. 2.

- de concessio. preb. ideo reprobantur per ista clausulam.*
- In curia vacante non debentur mandataris.** 42 Decimanona ibi, Extra Romanam curiam, &c. vult beneficia in curia vacante non esse mandataris conferenda, per c. 2. de concessio. preb. lib. 6. quia ibi sunt Papae reseruata, & alia beneficia, quae mandataris non debentur, scripti in §. declarantes in verb. comprehensa, de mand. Apost. in concord.
- Clausula cum plenitudine iuris, quid prosit.** 43 Vigesima ibi, cum plenitudine iuris, vult beneficia conferri cum plenitudine iuris: plenitudo iuris dicitur, quando quis habet stallum in choro, vocem in capitulo, distributiones quotidianas, & alia quae spectant ad alios canonicos. cap. proposuit. de concessio. preb. Domi. Geni. & alii in cap. fin. de concessio. preb. in 6. & hoc probat text. mandati, ibi, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem conferatis, &c.
- Canonicus ad effectum creatus non preiudicat in distributionibus aliis canonicis.** 44 Vigesima prima ibi, ipsumque in canonicum, &c. mandat canonicum ab eo creatum ad effectum obtinendi dignitatem recipiendi. & sic non cum prauiudicio aliorum: sed hic receptus non habebit distributiones quotidianas, nec vocem in capitulo, sicut alii cum effectu canonici: vt scripti in §. fin. de reserua. in concord. sed ad effectum tantum creatur obtinendi dignitatem, &c. si vacet prius dignitas quam aliud beneficium.
- In possessionem mittendus est mandataris post collationem.** 45 Vigesima secunda, ibi, inducentes, vult mandatarium in possessionem realem & corporalem mittendum, & sic non solum vult recipiendum esse, sed in possessionem actualem mittendum, nec sufficeret alicui conferre, nisi mitteretur postea in possessionem: quia per collationem non transfertur possessio beneficii. c. cum Berold. de re iud. gl. in c. per riuas, de don. & sic prius conferre oportet: postea in possessionem mittere. Pan. in cap. aut riuas, de instir.
- Executor mandatorum non habet in Francia regno iurisdictionem.** 46 Vigesima tertia ibi, Defendentesque inductum, vult vt in possessionem missus teneatur in sua possessione, rub. ff. ne vis fiat ei qui in possessione missus est. nulla tamen per hanc clausulam datur iurisdictione executori mandatorum in hoc re-
- gno, sed statim facta collatione, & missio in possessionem defendetur missus per iudicem Regium per casum nouitatis, & vt possideris interdictum: vt scripti in 3. tomo constituit. reg. in titulum. de causis beneficiis possess.
- 47 Vigesima quarta ibi, Ac facientes N. &c. vult Papa mandatarium admittendum ad beneficium omnibus iuribus, redditibus, & fructibus beneficii, & huic mandatario integrè sine aliqua diminutione prouideri: beneficium enim sine aliqua diminutione est conferendum: vt patet in rub. vt ecclesiastica benefi. sine diminitur. conferantur, & ibi in ca. vnic. etiam hoc probatur. dixi in materia de uoluntio. inferius.
- 48 Vigesima quinta ibi, Non obstant. ibi, de certo canonicorum numero, repetitur ista clausula, de qua supra dixi, & postea vult mandatum valere: non obstantibus: vt habetur in ca. cum aliquibus, de rescript. lib. 6.
- 49 Notandum est, quod haec clausula, Non obstant. non tollit vitium subreptionis in non expressis, sed solum in his, in quibus est clausula specialis derogans: vt consilium Bald. consil. 400. proponitur, colum. 2. in 1. volum. & consil. 505. dominus Mediolani. & Coyn. consil. 245. licet alias. colum. 3. vers. Et insuper. in 1. volum. sequitur Aymo Craueute, consil. 68. colum. 3. num. 6. alia de hoc dixi in concord. [Et inferius in forma dispensa.]
- 50 Vigesima sexta ibi, Aut si vobis ab Apostolica, &c. derogat indulto, quod solet ecclesiis concedi, vt non teneantur aliquè recipere, nisi de indulto expressa sit facta mentio: quod indultum habent Cluniacens. vt scribam inferius in bulla disp.
- 51 Vigesima septima ibi, Seu si dictus N. praesens, &c. vult posse praestare iuramentum per procuratorem, etiam si statuto ecclesiae contrarium caueretur. vt est in multis regni ecclesiis.
- 52 Vltima est ibi, datum, &c. de qua & aliis omnibus abundè tractaui in concord. in forma mandat. ibi videre reliqua cui licet erit liberam.

Divisio rescriptorum.

Rescripta gratie & iustitie.

Sperest vt nunc prosequamur alia ad vocatur rescripta, quantum attinet ad materiam beneficiale, & in tract. de rescr. in ord. reg. scripti duplex esse rescriptum, videlicet iustitie & gratie: iustitie dixi esse illud, quod ad iustitie administratione tendit: vt in c. Pastoralis. ca. sciscitatus. ca. super literis, de rescr. & in toto. us. de offic. deleg. & a libi in iure canonico, & de his tractavi in d. tract. Rescriptorum, in ord. reg. hic non repetam.

2 Aliud est gratie rescriptum: quando Papa vel alius mera liberalitate aliquid concedit, & interdum vocatur priuilegiu, de quo superius dixi, interdum vocatur gratia, seu indulgentia, si princeps secularis veniam delicti concedat: vt per totum titulum. ff. ad senatusconsultum Turpillianum, & C. de generali oblatione. & de his tractatur in titulo des Grates, in ord. reg.

3 Si autem Papa prouideat de beneficio, vel prouideri mandet, hoc vocatur gratia. & gratia, de rescript. lib. 6. clemantina gratie illo titulo: quia gratiose hoc concedit, etiam dispensando gratia vocari potest cap. si gratiose, de rescr. Archid. in ca. gratia. i. q. i. de quibus rescriptis gratie nunc tractaturi sumus.

4 Verum quia inueni multas inter rescripta gratie & iustitie differentias, nondum a iurium interpretibus traditas, ideo eas si hic inferam, non erit tibi molestum beneuole Lector.

Differentia inter Rescripta Gratie & Iustitie.

Rescripta gratie ad beneficia sunt ipso iure nulla, secus in literis iustitie.

Notanda igitur sunt differentie inter rescripta gratie & iustitie: prima est rescripta gratie ad beneficia subreptitia sunt ipso iure nulla, quia loco tituli habentur, & per ea ius tribuitur: ideo illis annullatis & titulus nullus remanet, clem. i. ibi, nullus momenti. de preb. c. ad aures. c. constitutus, & ca. Ad audientiam. & vbi que doct. rescr. l. i. ibi, nihil videri impetrasse. de natal. rescr. gl. in verb. literas, extra sedes. de concess. preb. in extra. Ioan. 22.

2 Et quia in literis Papae intelligitur, si impetras dignus sit. c. cum adeo, de rescr. si no sit dignus, non intendit Papa illi prouidere, & sic est defectus voluntatis Papae: na qui mentitur Papae, facit se indignum sua gratia. Bal. in d. c. cum adeo.

3 Etiam processus & sententia executoris lata, rescripti subreptitii ratioe: & alia sunt nulla, per c. x. in c. cum nostris, de concess. preb. ibi, factum obreptu literarum nostrarum, eo quod per falsi suggestionem, & veri suppressionem fuerant impetratae, haberetur irritum & inane. ca. si proponente. de rescr. & quicquid occasione literarum factum fuit. d. c. constitutus, in fin.

4 Nam executio est accessoria ad gratiam, quae si fuerit nulla, & accessoria videlicet executio nulla remanebit. l. cum principalis, de reg. iur. ff. l. in. in c. Ex literis, de offic. deleg. Roma. sing. 330. circa. primum, col. 1. cum seq. & si literae mandati sint validae, & literae executoriae. cap. si super gratia, de offic. deleg. lib. 6.

5 Etiam literae absolutionis vel indulgentiae vitiantur per subreptionem, vt si solutionis fratri minori concedatur, quod transeat vitiantur ad aliam religionem laxiorem. ca. quod super subreptionem. per his, de fide instrum.

6 Idem in priuilegiis & beneficiis principum, vt rescriptum non faciens mentionem de priuilegio, vel indulto gratioso, non valeat: quia est eadem ratio: & hoc de privilegio probatur. arg. d. l. i. de natal. rescr. Pano. & gio non valet. Socin. consil. 164. Visa bulla, colum. 1. in 2. volum. & cons. 260. in causa manutene. col. 1. ibid.

7 Etiam subreptio vitiat rescriptum gratie, quamuis quis ignorans tacuerit. Subreptio Dec. in d. ca. constitutus. 2. no. de rescr. Anno vitiat etiam Crauerre in cons. 63. proponitur, in si. quia iura si impetras in hoc non distinguunt: sed tantum subreptionem requirunt.

8 Etiam si subreptio respiciat factum alienum, videlicet statuta ecclesiae, per d. c. constitutus, quia non inspicitur culpa impetrantis, quam non habet ignorans. l. ex maleficiis. ff. de actio. & obligat. sed intentio concedentis. c. ad aures, de rescr. cap. dudum. 2. de elect.

L

9 Imò etiam subreptio vitiat, nisi exprimat modus, per quem id factum extitit consummatum. *gl. no. in d. c. dilectus, de rescr. quam probat Roman. conf. 326. in præsemi. col. vii.*

10 Secus in rescripto subreptio ad lites, quod regulariter non est nullum. cum per illud non tribuatur ius. *c. super literis, de rescr. l. vniuersa. c. de precib. Impera. offe. nec processus erit nullus v. d. c. super literis. c. c. constitutus, in fin. illo. titul. c. Pan. conf. 34. Super quaestione, col. 2. c. seq. in 2. vol. c. cærum. in i. q. de rescr.*

Euocatio
subreptitia
est nulla.

11 Fallit in rescripto euocationis, quæ odiosa est: quia fit iudici contumelia, eò quòd reuocatur ab eo iurisdicctio sine sua culpa. *doct. in c. ex literis, de offic. deleg. Fel. in c. Ad audientiam. 2. in fallen. decima, de rescr. & citra fuit in Rota decimum: vt scribit Cassad. dec. 2. de rescr. scripsi in tract. de euoc. limita. vt per Philip. Fran. in ca. 1. de liris comesta. lib. 6. quãdo gratia etiam in literis iustitiæ continetur, tunc totum erit nullum.*

Consensus
impetrans
nò inuat li
teras subre
ptiuas.

12 Secunda differentia est, quòd gratia subreptitia non valet, etiam si aduersarius impetrantis consentiat: vt docet Ant. Butrig. in cap. cum olim. nor. vult. per illum rex. de re iudic. quia non est in aduersarii potestate, dare titulum, ex suo consensu, cum beneficium ecclesiasticum non possit obtineri sine canonica institutione. *re. i. de reg. iur. lib. 6.*

13 Diuersum est in rescripto ad lites, in quo agitur de præiudicio partis cui potest pars renunciare. *l. pen. c. de pact. c. si diligenti, de foro compet. Nicol. Milius in reper. in verbo, gratia. q. 95. allegat. Domi. in c. ab eo in fi. de appella. lib. 6.*

Illegitimus non de
bet recipi, si
mentionē
statuti non
facit hoc
prohiben
tes.

14 Tertia est, quòd valet privilegium non facta mentione alterius continentis, idem quod ius commune: quod non procedit in literis ad beneficia, quia magis stricta sunt. *c. quauuis, de præ. lib. 6. Fel. in c. i. col. 3. vers. limita. 3. de rescr. vnde si statutum sit in ecclesia, quòd illegitimus non recipiatur in canonicum illius ecclesiæ, licet hoc sit de iure communi, tamen si quis impetret canonicatum & præbendam inibi, non facta mentione statuti, nihil agit, teste Io. Me-*

nac. & alius in c. 1. de filiis Presbyter. lib. 6. putarem tamen sufficere, si in non obstat. hoc esset expressum.

15 Quarta, signatura gratiæ solet signari per fiat à Papa, vel per concessum ab aliis: sed signatura iustitiæ per placet, vt inferius dicam. *ira. de signatura. Cardinalis verò signat placet, S. D. N. Papæ N. Cardinalis: iudeo quia verbum placet, denotat arbitriū boni viri, teste Gomez. in compendio vtriusq. signaturæ. l. fideicommissa. §. quanquam. de leg. 3. Barr. in l. Lucius, de fideicommiss. liberta. l. si sic, de leg. 1. scripti in statuto collegii du Vergier. vel quia placet non inducit gratiam, sed voluntatem ostendit. l. i. ff. de constitutu. princ.*

Aliere si
gnatur sup
plicatio
gratiæ quæ
iustitia.

16 Quinta differentia est, quia literæ gratiosæ possunt impetrari per tertium sine mandato speciali. *d. cap. si motu proprio. 2. resp. ibi. vel alcerius. gl. in c. ad aures, de rescr.*

Litteræ gra
tiosæ sine ma
dato impet
rantur.

17 Etiam si fuerit laicus impetrans. *c. Accedens, in c. ibi not. per doct. de præb. nota in c. 1. respond. 1. de proc. lib. 6. sed literæ iustitiæ non possunt per alium impetrari sine mandato speciali. c. nonnulli. §. sunt & alii, de rescripti. quia præiudicant ordinariæ potestati, & sunt odiosæ: secus in aliis.*

18 Hodie tamen sine mandato impetrantur, in hoc regno passim: & de hoc nunquam vidi controuersiam in curis Franciæ: vt alibi scripsi.

19 Sexta differentia est, quia literæ gratiosæ debent facere mentionem de priuilegiis, aliàs tanquam subreptitiæ non valent in præiudicium priuilegiati: c. constitutus, de rescripti. ratio potest esse: quia de omnino quod potest mouere Papam ad concedendum vel non concedendum in literis gratiosis debet fieri mentio, *ca. super literis. c. postulasti. c. in nostra. vbi Pa. nor. & Fel. laic. de rescr. not. in c. dudum, de præ. lib. 6.*

Litteræ gra
tiosæ quado
debeant fa
cere mentio
nem priuile
giati & li
teras iustitiæ.

20 Et si princeps duas concesserit literas, & secundæ tendant ad interpretationem primarum, tunc secundæ literæ restringentur ad primas per relationem rescripti: quia relatiuū requirit antecedens, *per rex. in §. si. in aub. de filiis ante dota. inst. nar. col. 2. vbi nota nominatiu. Bal. in rubr. de rescr. col. 1.*

coll. 3. facit l. Aurelius. §. testamento. ff. de libera. lega.

21 Literæ verò iustitiæ valent, etiam si non faciant mentionem de priuilegio aduersarii. istud est dictum Inn. in c. cum ordinem, de rescr. quod tamen dictum Inn. est intelligendum vt procedat, quando priuilegium aduersarii concerneret merita causa, puta vt non teneretur soluere deimas: quia tunc valent literæ iustitiæ, licet non faciant mentionem de priuilegio.

22 Ratio potest esse, quia nullum præiudicium fit priuilegiato cum possit de suo priuilegio excipere in meritis causæ: sicut enim impetrans non tenetur facere mentionem de exceptione peremptoria competente aduersario: prout est casus in ca. de ius. contest. lib. 6. vel. in c. 1. col. 17. vers. fallit quinto, de rescr. quia saluum manet ius aduersarii, ita nec impetrans tenetur facere mentionem de priuilegio causante exceptionem peremptoriam.

23 Si verò priuilegium aduersarii concerneret exceptionem dilatoriam, vel daret formam in rescriptis impetrandis, tunc non procedit dictum Inno. nec valent literæ iustitiæ, nisi faciant mentionem de priuilegio, vel nisi seruarent formam traditam: ratio potest esse, quia alias priuilegium esset inutile, si non posset excipi contra huiusmodi literas in vim dilatoriæ: iste est proprius casus in d. c. cum ordinem. non enim dicit ille text. vt debeat fieri mentio de priuilegio super decimis, vel aliis, sed solum de ordine secundum Panorm. & omnes ibid.

Filum sericeum in quibus literis sit assignandum vel filum canabis.

24 Septima differentia est, quia in literis gratiosis apponi consuetum est filum sericeum: in literis verò iustitiæ apponitur filum cannabis seu funis in quo plumbum pendet. rex. in c. licet ad regimen. §. cap. quam grauis. de crimine falsi. hanc differentiam ponit Felin. in c. postulat. col. 3. de rescr. dictum fuit supra in differentia inter rescriptum & priuilegium. num. 27.

Facilius presumitur falsum

25 Octaua differentia est, quia literæ gratiosæ de facili non possunt haberi, ideo citius præsumuntur falsæ: nec excusatur

vtens illis etiam ignoranter. t. ad falsariorū. in literis de crimine falsi. literæ verò iustitiæ, quia de gratiæ facili obtineri possunt, non præsumuntur falsæ: nisi probetur, quòd ex certa scientia falsum suppressit: sicut non præsumitur, quòd de re modica dolose agatur. l. si oleum. §. si cum l. seq. ff. de dolo. hanc differentiam ponit gl. per illum text. in ca. Accedens. vbi Doct. de crimine falsi. scripti supra in different. §. inter rescript. & priuileg.

26 Nona differentia est, quòd licet literæ gratiosæ transeant sine contradictione, non tamen transeunt sine lectione: est non verisimile, cum illæ literæ per tot manus transeant, & magna maturitate decoquantur, quòd ibi sit aliquid reprehensibile, nec vitium latinitatis. c. Apostolice. 35. q. 9. nota. in c. ad audiendam. primo. §. in c. cum adeo. de rescript.

Literæ gratiosæ non censentur vitio latinitatis affecti.

27 Literæ verò iustitiæ transeunt sine lectione, non sine contradictione: hanc ponit gl. in extrauag. sedes Apostolica, in verb. iusticiam, de offi. deleg. in communibus, vbi infert, quòd in procuratoriis contradictarū consuevit apponi illa clausula: constituit talem procuratorem ad impetrandum, & contradicendum literas simplices & legendas, sine qua non esset sufficiens procurator in audientia contradictarum, quantumcunque alias haberet plenum mandatum: & ista sola sine alio mandato non esset sufficiens in palatio auditorum allegat text. in c. veniens. de renunc.

28 Decima differentia est, quòd literæ iustitiæ solum diriguntur constitutis in dignitate vel canonicis cathedralium ecclesiarum. c. Statutum. de rescr. li. 6. & si in ecclesia cathedrali sit aliqua capella, & ecclesia in qua sint aliqui canonici, illi non poterunt esse delegati: quia intelligitur de canonicis principalibus ecclesiæ. §. sed ius quidem. de iure natural. in mlti. l. que exiit. ff. de stat. homin. nec illi canonici nominabuntur canonici cathedralis ecclesiæ, sed canonici S. Iacobi du haut pas, vel canonici S. Iohannis Rotundi in ecclesia beate Mariæ. Paris. sed non ecclesiæ cathedralis.

Literæ iustitiæ & gratiæ quibus diriguntur.

29 Item si mandetur prouideri de canonicatu, poterit prouideri de canonicatu

Per literas mandati, vel nominationum quando possit pro- uideri non facta men- sione eccle- siæ cathedra- lis. præbenda illius capellæ: licet non sit expressum etiam de canonicatu in ecclesia cathedrali: quia solum intelligitur expressio quoad maiores præbendas, non quoad minores: & ita limitatur ea, quamuis.

30 Literæ verò gratiosæ diriguntur etiam non constitutis in dignitate, sed illis quibus gratia conceditur si sit de beneficiis vacantibus. *gl. in d. extra. Sedes Apostolica. in rer. executorum, de stylo tamen diriguntur etiam literæ executoriæ gratiæ constitutis in dignitate, vt scripsi in forma literarum executorialium, in Concord. sed non aliæ gratiosæ, nisi quo ad executionem gratiæ: vt inferius in bulla patet.*

Patrimo- nium quando sit faciendum in literis. *31* Vndecima differentia, quod in literis pauperum, quas iustitiæ dicunt, debet impetrans facere mentionem de patrimonio quod habet: quia per tales literas iustitiæ prouidetur solum clericis pauperibus: sed non dicitur pauper, qui habet sufficiens patrimonium. *arg. l. nonnulli. ff. de accu. c. si pro clericis, de præb. lib. 6. etiam quia episcopus non tenetur prouidere ordinato habenti sufficiens patrimonium. c. eius. c. episcopus. c. non liceat. de præb. c. postulasti. de rescr.*

32 In literis verò gratiosis non est necesse facere mentionem de patrimonio, quia non fundantur super iustitiâ. *per Ioan. And. Et alios in d. c. postulasti, de rigore tamen iuris si clericus impetrans gratiam fuerit ordinatus ad titulum patrimonii: tunc de patrimonio est facienda mentio, cum succedat in locum beneficii: sicut de pontifice dicit gloss. in c. fm. de vit. Et honesta. cleri. Et in reg. l. m. octauo. doct. in c. ad audientiam. in 2. de rescript.*

33 Sed de stylo curiæ indifferenter seruatur contrarium. *idem Panor. in d. c. postulasti. & ideo illud seruandum est, quod stylus docet. c. quam graui. de crimi. fals. sed male vocantur literæ in forma pauperum iustitiæ, cum sint gratiosæ, & non contineant iustitiâ, sed potius gratiam: vt inferius dicam.*

Literæ gratiosæ strictè *34* Duodecima, quia literæ gratiosæ tanquam ambitiosæ strictè sunt interpre-

tandæ. c. quamuis. de præb. lib. 6. secus in lite- ris iustitiæ. ratio diuersitatis est secundum Domi. de sancto Gemi. ibid. col. 3. quia lite- ræ iustitiæ non minuunt obligationem: cum ecclesia illa antea esset obligata ex iuris dispositione: vnde per illas literas non debet diminui obligatio, secus autem est in literis gratiosis.

35 Vnum tamen est notandum, quod literæ gratiosæ non dicuntur ambitiosæ ex eo, quia per tales literas præiudicatur ordinariis collatoribus: nam eadem ratione literæ iustitiæ dicerentur ambitiosæ, & sic restringendæ, cum per illas ordinariæ iurisdictioni præiudicatur. *no. in cap. Rodulphus. de rescr. sed ideo dicuntur ambitiosæ: quia impetrantes ambiunt honores, & lucra. gloss. in verb. ambitionis, in proce. Prag. sancti.*

36 Decimatertia, quia literæ gratiosæ re integra obitu concedentis non expirant. *cap. si cui. i. resp. de præb. li. 6. de Rota. decis. 349. si Papa. in no. [sub. tit. de offi. dele. decis. 12.] Feder. cons. 78. casus, & cons. 297. legamus. col. 2. Cal. cons. vlt. de offi. deleg.*

37 Literæ verò iustitiæ re integra morte concedentis expirant. *c. gratiam. Et cap. relatum. de offi. dele. vide quæ scripsi in §. 1. de mand. Apost. in concord. in verb. sui pontificatus.*

38 Decimaquarta, differentia est, quia laicus pro se non potest impetrare literas gratiosas, cum sit incapax beneficiorum. *c. cum adeo. de rescr. c. ex literis. de transf. ca. 2. de inst. ideo mandata vel nominationes impetratæ à laico nullius erunt momenti: vt scripsi in tract. nom. q. 9. in si. Im. Et alii in ca. 2. de inst.*

39 Literas verò iustitiæ ad lites bene potest pro se laicus impetrare: vt patet in tit. de offi. deleg. c. nonnulli. §. si. de rescrip. firmar. Host. in summa illius tit. §. quis impetrare, Et Barba. in rub. ibi. & de hoc nulla fit dubitatio.

40 Decimaquinta est, quia in literis gratiosis apponitur generalis clausula, non obstantibus, & c. vt dicam inferius in bulla noue prouiso.

41 In literis verò iustitiæ non solet apponi, teste Dominico. c. si pro clericis. col. 2. de præb. lib. 6. ego tamen vidi apponi in vtriusque.

Literæ quando morte concedentis expirant.

Laicus literas gratiosas pro se non impetrat.

Clausula non obstantibus, in quibus literis ponatur.

Littere quando anno tollantur.

42 Decimasexta differentia est, quia litteræ iustitiæ anno expirant. c. si autem, & c. plerumque, de rescr.

43 Litteræ verò gratiosæ perpetuæ sunt. l. falso. C. de divers. resc. quia decet gratiam esse mansuram, c. si cui de præ. lib. 6. & reg. decet, de reg. iur. in 6. ibidem, nisi quis negligens fuerit. cap. si clericus. vbi gl. & doct. de præ. lib. 6. Panor. & Fel. in d. c. capitulum, dixi in tract. de rescr. in 2. tomo const. Reg.

Littere iustitiæ non tribuunt ius secus in aliis.

44 Decimasextima litteræ iustitiæ nihil iuris tribuunt, sed de iure iam quæsito cognosci præcipiunt. l. sicuti. §. sed si quæritur. ff. si seruitus vend. l. ex diverso. §. ubi de rei vend.

45 Litteræ verò gratiosæ ius tribuunt ad rem, etiam ante provisionem factam. c. si cui, & c. pen. & c. si tibi absenti, de præ. lib. 6. cap. pen. & fin. de concess. præb. eod. lib. quod est intelligendum in literis Papæ quæ solum dant ius ad vacatura. c. 2. eod. tit. & lib. c. proposui. de cons. præb.

46 Secus in literis etiam legati à latere, quæ nullum ius tribuunt ad beneficium antequam vacet, secundum Dom. in c. si Apostolica, de præ. lib. 6. Domin. in d. c. 2. & c. dilectus filius, de præb.

Confirmatio reservationis legati à Papa quibus literis concedantur.

47 Decima octava, quòd confirmatio reservationis legati vel receptionis in canonicum facta per Papam solet per literas gratiosas expediri, & non per literas iustitiæ. text. iuncta gl. in c. si Apostolica, in verb. confirmamus de præb. lib. 6. quia confirmatio facta in forma communi non tribuit ius novum, nec validat. cap. 1. de confirmat. vili. Ideo si confirmatio fieret per literas iustitiæ, secundum impetrans Apostolicus vinceret illum receptum à capitulo, in cuius favorem facta fuit reservatio. c. ei qui. & cap. si postquam, de præb. lib. 6. quod est contra mentem. cap. si Apostolica, facit. c. cum aliquibus de rescr. eo. lib.

48 Contrariam tamen opinionem tenet Ioan. Monach. in c. si eum, de præb. lib. 6. dicit. quòd ista est forma iustitiæ: & vidit illam transire sine electione. idem tenet gl. in c. de stando, de concess. præb. eod. lib. Gem. in d. c. si Apostolica.

49 Ego verò dicerem opinionem Ioan.

Monach. verum, quando Papa dedit simpliciter iudicem sine alia confirmatione gratiæ gl. aurea. in d. c. si Apostolica. & differentia ista procedit, quando Papa gratiam confirmat & postea executorem dat ut docet Ioan. Andr. in cap. si Apostolica.

50 Decimanona, litteræ iustitiæ non solent registrari: secus in literis gratiæ, provinciali f. 14. vers. item nota, dixi in tract. de strari so. rescript. in const. Reg. lem.

51 Vigesima, taciturnitas exceptionis peremptoriæ non potest opponi contra literas contentiosas in vim dilatoriæ. c. 1. de lit. cont. lib. 6. secus in literis gratiosis, quæ opponuntur tam in vim dilatoriæ, quàm peremptoriæ. ca. cum ordinem, de rescript. Fel. in c. postulasti. col. 3. de rescript.

52 Vigesima prima differentia, difficilius expirat litteræ ad beneficia, quàm ad lites, auctore Fel. in d. c. capitulum. col. 3. de rescript.

53 Vigesima secunda est, quòd in literis de iustitia inspicitur presentatio quo ad hoc, ut iudex ab eo tempore iurisdictionem habeat, non antè: quia tacita inest conditio: si litteræ presententur. c. ut de birus, de appel. sed in gratiosis literis inspicitur tempus datæ: quia in illo instanti est parti ius quæsitum. ca. eam te. & c. constitutus, de rescript. ca. eum qui, de præb. lib. 6. nisi in rescriptis sit aliqua conditio, vr acceptationis: ut in ca. tibi qui. & c. duobus, de rescript. lib. 6. Bal. in cap. 1. col. penult. eod. num. 18.

Presentatio litterarum quando inspicitur.

54 Vigesima tertia, rescripta ad lites nõ valent, nisi inseratur clausula, si preces, si preces, & c. quando apponi in literis vel intelligi debeat.

55 Litteræ verò gratiæ non habent clausulam illam, vbi comprobandæ & verificandæ non sunt, sed sufficiat concessio gratiæ motu proprio facta, aut aliàs. Nos in Francia solemus vti clausula, s'il vous appert, si vobis constiterit, vel apparuerit in literis etiam gratiæ ad delicta, in cap. ex-

Clausule quibus vtitur Francia in literis Regis

aminata, de iudic. clem. presentis, de consibus. & clem. 2. de penis.

56 Vel si ita est, s'il est ainsi. l. fin. C. si contra ius. cap. abbat. de verb. sign.

57 Si ita inueneris, vel repperis. Fel. in c. 2. in ver. clausula si preces, & c. de rescrip. & ista tacite inest.

58 Item alia clausula tacite inest, in cap. bonc. de confirm. vili. vnde etiam si istæ clausulæ non fuerint expressæ, tacitæ in sunt.

59 Item clausula, vocatis vocandis, solet in rescripto inferi, in cap. exhibita. de iud. Guid. Papæ. q. 70. in commissionibus. in decis. Delphina.

60 Et quamvis de iure ciuili non valeat rescriptum, si non sit apposita aliqua clausula, ex prædictis, tamen de iure canonico valet: & illa clausula subintelligitur. per d. c. 2. & vsus curiarum receptus canonico: nisi aliquis esset præstitutus stylus: quia tunc literæ conceptæ contra stylum non valent. c. ex literis. de constit. Fel. in d. c. 2. vers. stylus, & c. alias differentias quilibet hic addere poterit, istæ nunc sufficient.

61 Verum inspecta interpretatione & expositione horum rescriptorum notandum est, has literas ad lites & ad beneficia se habere vt excedentia & excessa, secundum subiectam materiam: vt docet Panor. post gloss. in cap. capitulum. col. 3. de rescript. & quia sæpius reservationes fiunt, tam generales quàm speciales, ideo de illis videamus.

De Reservationibus tam generalibus quàm specialibus.

Generales reservationes quæ.

Aliquando Papa mandat prouideri per reservationes: & quædam sunt generales quando plures inducuntur reservationes sub vna ratione, teste AEgidio Bellanera in conf. 34. supposito statuto col. 3. vers. ad tertium stud. vt quando Papa reseruat beneficia, quæ sic vacabunt, vel per adeptionem secundi beneficii: vt in extrauag. Execrabilis, Ioan. 22. de præb.

2 Vel vacantia in certo loco, vt Burdegala: vt in extrauag. & si in temporalium, de præb. in communibus. Item in beneficia in curia vacantia. cap. 2. de præb. in 6. nisi sint ecclesiæ parrochiales. ca. si apostolica. ibid. vel beneficia reseruat Papa, in c. presentis. illo tit. lib. 6. vel illorum, qui intra duas dietas curiæ Romanæ decedunt: & pro hac reservatione scribit Cassad. in suis decis. rub. de const. q. 2. & seq. & AEneas Falco in 2. q. tract. de reser.

3 Vel quando reseruat beneficia familiarium Papæ, seu cardinalium: ut est in Papæ regul. cancellariæ, vel habentium officia rescriptoris, seu alius Papæ officium: o- portet tamen exprimere quod talis est, vel si sic conuerat familiaris, & continuus commensalis, nec sufficeret dicere eum familiarem tantum. vt patet in reg. cancel. in princ.

4 Si tamen familiaris Papæ vel Cardinalis resignaret beneficium vnitum in fauorem Titii, & non expresserit reservationem, valet impetratio: quia vnitum non erat reseruatum, licet illud cui erat vnitum esset reseruatum: ideo in dissolutione vniõnis, & si non sit facta mentio valebit provisio: ut not. in cap. 2. de præb. in 6. ego verò dicerem nõ valere: quia si Papa sciuisset beneficium vnitum, illud non contulisset, vt infra dicam tract. de vniõ. vnde reservationem non impedit quo minus valeat collatio, sed vniõnis dissolutio: sicut plenius dicitur tract. de dissolutio. vniõ. infra.

5 Quædam verò sunt speciales quo ad certum corpus beneficii. non tamen pro certa persona, vt quando reseruat ecclesiam cathedralem suæ dispositioni: vt in cap. si eo tempore, de elect. in 6. Domi. conf. 30. Bonifacius & AEneas de Falco. in tract. reser. quest. 2.

6 Vel reseruat dignitatem maiorem post pontificalem, vt in reg. cancel. 2. & cognoscitur hæc dignitas ex fundatione ecclesiæ, vel consuetudine, quando Decanus le & prim. vel Archidiaconus statim incedit post episcopum: vt do. de Rota decidunt in decis. 173. de thesaureria, in not. Sub tit. de præbend. decis. 9.

7 Et principales dignitates etiam in colle-

collegiatis ecclesiis dicuntur illa, quæ primum in ecclesia locum habent, quasi primam & præcipuam in ecclesia. *Ioan. Andr. in cap. deliberatione. de offic. leg. lib. 6. & beneficia generaliter reservata tradit Hier. Paul. in sua praxi curiæ Romane etiam specialiter reservata, ibidem videre liberum est.*

8 Aliæ sunt speciales super certo corpore beneficii, & specialiter pro certa persona, ut si Papa reseruet beneficium sancti Severini Paris. diocesis. collationi suæ pro Ioan. N. ca. ex parte. de offic. deleg. c. executor. de concess. præb. ibi. Item dicunt Romanæ beneficia camerae procuratoris contradictarum non esse reservata.

Beneficia aliquorum 9 Idem in notariis Rotæ, quia non sunt familiares: & idem in magistris Regum Papæ officii supplicationum: & magistris plumbi: idem in auditore camerae, nisi sit protonotarius, tamen secus est in auditoribus Rotæ: pro quibus Papa scribere solet grata deuotionis obsequia, &c.

10 Specialis dicitur cuius causa inducens non habet nisi vnum suppositum inducere: ut scribit. d. Aegi. in d. cons. 34. supposito, vers. Ad tertium. col. 5. generalis autem est quæ in corpore iuris clausula, vel per extrauag. inducta, aut per regulas cancella.

Generales proprie reservationes 11 Ego dicerem generales reservationes, quando omnium regni vel certi loci beneficiorum, aut personarum, seu dignitatum fieret amplissima reservatio: specialis quando certum reservatur beneficium, vel in indiuiduo, ut tale beneficium gloss. in titulo de reseruat. in pragmat. in ver. reservationes. Decius consil. 108. reuerende pater.

12 Et istæ omnes reservationes sublatae fuerunt in concilio Basiliensi. reuocando extrauagantes ad regimen, & execrabilis de præbend. in communib. & illas, quæ continentur in regul. cancellariæ: ut patet in concilio Basiliensi. quod concilium in Gallia receptum fuit, ut patet in pragmat. sanc. rub. de elec. & per totum.

13 Interdum Papa fructus pro pensione resignanti forte beneficium reseruat: & in patria obedientiæ illa fructuum omni-

um reservatio sustinetur, siue dixerit quod propria autoritate percipere eos fructus possit, siue per manus alterius, quia plenariam beneficiorum Papa dispensationem habet. c. 2. de præb. lib. 6.

14 Sed à senatu Paris. fuit prohibita illa reservatio omnium fructuum anno 1496, die 19. Aprilis: & in patria consuetudinaria non recipitur hæc reservatio fructuum: nam qui altari seruit, de altari vivere debet. cap. cum secundum. de præbend. & reservatio est in hoc regno prohibita, in Concor. de reseruat. siue beneficiorum, siue omnium fructuum illorum: & Papa illam reservationem non solet facere nisi ex magna causa.

15 Interdum reservatur media pars fructuum loco pensionis extra susceptæ, de eli. in extrau. Ioan. 22.

16 Quod non potest fieri ac alio, quam à Papa, quia esset diuidere beneficium, quod est prohibitum in concilio Turonensi. de maioribus. de præben. Ioan. de Anania in cap. Audiuimus. de collusio. de regen. de Petru. in tract. de viribus iura. in 6. remedio finiendum. & in patria iuris scripti seruatur: ut asserit Boër. in decisio. Burdegal. question. 2. in fin.

17 Sed in patria consuetudinaria reformari solet, præcipue si pensionarius non possit vivere, & usque ad tertiam partem reformari solet, quam obtinebit pensionarius tantum, beneficiarius autem alias duas: nam quando priuilegium incipit esse damnosum, solet deduci ad debitum statum. c. suggestum. de decis. scripsi in tract. de pacific. possess. in 18. amplia. & confirmatio pensionis impositæ ab ordinario dari à Papa non solet, sed de novo concedi, ut statuit Alex. 6. in tit. de signat. grat.

18 Quandoque tertia pars, & his duobus casibus Papa non solet committere, quod pensionarius propria autoritate percipiat, sed per eum qui titulum habet, ane propriæ autoritate. si duo titularii: & non est singulis permittendum, &c. l. non est singulis. ff. de reg. iur. Hier. Gigas. q. 8. in tract. de pensio. & q. 9. & regulariter in Francia approbatur usque ad tertiam partem.

Fructuum reservatio prohibetur

Reservatio mediae partis fructuum loco pensionis an reseruat possit.

Confirmatio pensionis impositæ ab ordinario dari non solet.

Pensionarius non recipit pensionem propriæ autoritate.

Iusta pen-
sio que sit

Iusta tamen pensio dicitur, quando
ea exacta tantum remanet beneficiato, vt
possit commodè vivere, iura episcopalia
soluere, & onera beneficii supportare. c.
de monachis. & c. vacante. & cap. cum causam.
de preb. c. 1. de censib.

Pensio non
transfertur
de persona
in personam

Nota in hoc regno Franciæ pensio-
nem extingui per mortem pensionarii, &
de consuetudine non transfertur in aliam
personam, etiam à Papa, quamvis in pa-
tria obedientiæ à Papa transferri possit
sicut aliud beneficium, vt consulus Petr.
Paris. conf. 45. monitorium, ac consi. seq. & in
conf. 5. in 4. vol. tamen bene transit contra
successores eius qui eam solvere tenetur.
gl. & Doct. in c. nisi. de preb. Petr. Paris. conf.
82. pensio. col. 1. in 4. vol.

Pensio in re-
gno Franciæ
in tribus ca-
sibus con-
stituitur.

Et quando Papa imponit pensionem
solat dicere, quòd pensio tertiam partem
fructuum non excedit, & ita seruat stylus
curiæ Romanæ vt docet Hiero. Gigas in d.
tract. pensio. q. 9. non autem quod tertiam
constituit, quia fortè non vult tertiam
dare, si velit vltra dare, solet etiam dicere
mediam partem non excedit, vel talem
partem,

22 Et regulariter pensio in quantitate
etiam fructuum imponitur, vt pensio-
nario dentur decem modii frumenti, & to-
tidem vini, non verò in pecunia, licet ali-
quando reseruat. d. c. nisi de preb.

23 Sed hæc pensio in pecunia commu-
niter constituitur in Francia, quæ tantum
in tribus casibus est approbata vltra, non:
vt scripsi in tract. de pacifi. poss. in Concor. Pri-
mò propter bonum pacis, quando bene-
ficium est litigiosum. d. c. nisi. Secundò ne
resignans nimium patiatur dispendium,
eidem reseruat pensio. c. super hoc. de re-
nunc. & habet locum in resignatione, non
causa permutationis facta, quia tunc ille,
quia aliud recipit beneficium, non pati-
tur nimium dispendium. Tertiò in per-
mutatione ratione inæqualitatis redditu-
um beneficiorum: tunc imponetur pen-
sio super altero maiore. c. ad questiones. de
rer. permuta.

Pensio ex
falsa cau-
sa non de-
betur.

24 Quod si detur æquale beneficium,
vel maius non potest imponi pensio super

minori, & imponatur eò quòd ex falsa
causa imponitur, non valet: & ita vidi
iudicatum.

25 Item beneficia collectorum, & alio-
rum officialium Papæ sunt reseruata, et-
iamsi isti officia dimiserint: tamen illa be-
neficia, quæ post dimissionem officii quis
acquirit, non erunt reseruata: vt docet
Aegyd. de Bellam. in c. cum. in distribuendis.
col. vlt. de temp. ord. & in cap. sicut de verbo.
sign. lib. 6.

Beneficia
officialiū
Papæ sunt
reseruata
etiā si ipse
dimiserit
officiū: &
quid potest
Papæ ob-
tinere.

26 Et si Papa moriatur postquam offi-
cialis eius defuit habere officium, per il-
lius obitum beneficia eius, qui defuit esse
officialis ante Papæ mortem non sunt re-
seruata: quia reseruaciones fuere per
mortem Papæ extinctæ sicut regula: sed
erunt beneficia illius affecta officialibus
alterius pontificis: ideo in prouisione be-
neficii illius narrabitur, quòd à nonnullis
asseritur, quòd talis olim obtinens tale be-
neficium literarum Apostolicarū abbe-
uiator extitit, seu familiaris, ideo genera-
liter reseruatum prouideri, tamen manda-
bitur tanquam de non reseruato, sed de
affecto.

27 Item beneficia cantorum Papæ non
sunt reseruata, eò quòd sint capellani Pa-
pæ, sed eò quòd sunt familiares: & bene-
ficia Papæ capellanorū, quamvis sint re-
seruata, tamen acolytorum non, nisi sint
capellani: ideo in bulla dicitur, talis N. a-
colytus capellanus Papæ: & subdiacono-
rum etiam beneficia nisi sint presbyteri,
& capellani, non habent beneficia reser-
uata: quòd est notandum.

Beneficia
cantorū Pa-
pæ non sunt
reseruata
nisi sint ca-
pellani

28 Potest etiam reseruari certa pensio,
duratura donec sibi de beneficio talis va-
loris illi fuerit prouisum: vt ait Host. in cap.
tion. ess. de sumo. & Papa hoc facere potest
sed non episcopi. c. cum pridem de pact. licet
Bonifa. teneat contra m. cle. 1. col. pe. de reb.
eccl. non alie.

Pensio de
nec fuerit
prouisum
à Papa non
potest

29 Nec hodie episcopi constituunt pen-
siones, imò ex nõ vsu amissa est in hoc eo-
rum potestas, quòd nõ fuisset, si ignari il-
lius non fuissent, & ea vsi: sed ignorantia
eos, vt nunc multos longo tēpore tenuit.

30 Est & alia reseruatio per manus Pa-
pæ appo-

Reservatio per manus Papæ appositionem. c. v. nostrum. de appell. vt si Papa conferat beneficium nulliter, ut pote inhabili: tunc illud beneficium erit adhuc Papæ collationi affectum & reservatum. cap. inter dilectos. de excess. præl. vbi Pan. & alii, & Roma cons. 335. circa primum. col. 1. Paul. Paris. cons. 47. videtur. num. 39. & seq. in 4. vol.

31 Idem quando commendatarij: per mortem enim commendatarij, reservatum est Papæ beneficium, teste Aenea de Falco. in tract. de reservat. & Ludovic. Rom. cons. 390. in casu. num. 11. & seq. sed hoc iure non utimur in Francia.

32 Idem si de electoribus mandat, ne ad electionem procedant talis beneficii N. cap. si eodem tempore, de electio. in 6.

33 Adhuc quando Papa mandat provideri in mandato de primo beneficio, primum beneficium est affectum per manus Papæ appositionem mandatario, adeo quod alter conferre illud beneficium præter Papam, vel illius executores, non potest, per extra. fin. de præb. in comm. Aegid. cons. 34. Supposito statuto. vers. ad secundum dubium, cum seq.

34 Et plus afficit ista manus appositio, quàm reservatio. quia donec fuerit plene per Papam provisum ordinarius providere non poterit, teste Aenea de Falco. in tract. de refer. in 3. præl. & in 4. q. 16. effectu.

35 Sed non utimur ea in Francia. nam quamvis Papa apponat manus, semper ordinarius confert, si non valet prima Papæ collatio, nisi in mandatario cui effectus est beneficium per concordam. Francia.

36 Etiam mortuo Papa ordinarius confert beneficia illa reservata: quia illa reservatio morte erat extincta: vt consultius Gemi. cons. 93. & in capit. si Apostolica. de præbendis. lib. 6.

De iure regali in beneficiis. 37 Sed hoc etiam sibi vindicat Rex in quibusdā beneficiis, quæ iure regali confert vt dicat se posse conferre, donec collatio plene fortatur effectum, & alterius collatione non valere, postquam apposuit manus: vt plene scribit Ruze in tract. iuris regali. in 2. prius. sed hoc nullo iure suffragante: vt mihi videtur, saltem non legi.

38 Sed istæ omnes reservationes, & manus appositiones fuere in concilio Basiliensi sublata, & hoc in Gallia seruamus ut non recipiamus reservationes, nec manus appositiones. §. reservationes. de coll. in Pragmat. vt scripsi in Concord. in rub. de reservat. & Gemi. in ca. statutum. col. 2. de præb. lib. 6. dicit Extravagan. ex debito, tantum in vita conditoris durasse, dum dicit donec Christi indignatio, &c. ideo ex libro expungenda esset, cum non sit in usu: & omnia alia iura reservationes explicantia, vt dicunt: tamen propter malos pisces non rumpimus retia, sic nec iura eò quod aliqua non seruentur, sed in suo statu conseruantur, & maxime quia alibi custodiuntur.

39 Idem in extravagan. ad regimen, de præben. dicit gl. reg. cancell. reg. 1. 30. & 26. propter similia verba in eis posita. & idem probat Gemi. in cap. si Apostolica. in fin. de præbend. quamvis Rom. cons. 260. in proposito, vers. secundo, dicat esse extravagantes, & approbari per Paul. 2. in extravagan. ad Romanam, de præb. & Aneas de Falco. in tract. de rescrip. in 4. præl. & in q. 4. in decimosexto effectu refert.

40 Notandum est quod decretum Papæ in reservatione appositum, nedum titulum afficit, & annullat, sed etiam possessionem. arg. cap. si eo tempore, de electio. in 6. appositum c. v. nostrum, de appellatio. & possessio contra Papæ reservationem accepta caret omnino effectu, & iuris adminiculo, sine quo in beneficalibus possessio non procedet. c. 2. vt lite pendent. lib. 6. Roma dec. 16. si contra agentem, in no. [sub titul. de restit. spoliator dec. 3.] vbi concludit restitutionem tunc negandam spoliato. & in decis. 23. ibid. vide in §. 1. de firma & irreuoc. concor. stabilitat. que ibi scripsi. & inferius in sine bullæ novæ prouisio.

41 Interdum dantur provisiones cum regressu: vt resignans qui habuit beneficium reuertatur ad illud, moriente, vel cedente resignatario: vt dixi in ur. de refer. in concordant. & in Francia sunt sublata: & ibi adduxi Arestum: & dicam inferius in 3. part. tract. de resigna. in fauorē inter coniu-

*Prouisio cū
accessu vel
regressu
que, & an
procedat.*

gatos vulgò dicitur habere locū, *les regrez*
42 Aliquando prouisio fit cum accessu:
si Papa commendauit beneficium cardina-
li cui commendæ Cardinalis celsit litem,
non confectis, non potest conferri al-
teri & dari regressus cardinali, quia nun-
quam illud habuit: ideo opus est ut bul-
las suæ prouisionis obtineat, vel quod de-
tur ei accessus, videlicet volumus te libe-
rum habere accessum, ac illius corporale
possessionem per te, vel alium, seu alios
vigore presentium literarum, quas vim va-
lidæ, & efficacis cōmendæ habere decer-
nimus, propria autoritate liberè apprehen-
dere: & in eadem commenda, quoad
vixerit retinere, nec non debitis & con-
suetis, &c. interdicta non obstantia, &c.

43 In accessu exprimuntur qualitates,
& fructus beneficii, cū clausula ista, quod
liceat te liberè accedere, &c. & nō obstant
statutis, &c. alias non obstant. nō vidi poni.

44 Etiam vidi in puero nominato per
Regem ad episcopatum, qui fuit à Papa
postea recusatus. Rex nominauit senem,
quem Papa recepit, & voluit si hic senex
moreretur, quod puer nominatus liberū
ad dictum episcopatum, ad quem fuerat
nominatus, haberet accessum, hæcenus
de accessu & regressu: vide quæ scribam
inferius in *rub. de regressibus*.

45 Beneficia in curia vacantia, vel intra
duas dietas iuxta curiam, etiā hodie sunt
Papæ reseruata. *d. c. 2. & c. presentis, de præb.
lib. 6. extrauag. ex debito, de electio. in com-
munib. & extrauag. prima de præbend. &
hoc seruamus hodie etiam in Francia: vt
scripsi in *rub. de reserua. in concord. an. Hæc-
enus de his reseruatiōibus*.*

De Expectatiuis.

Item Papa solet scribere ab beneficia
vacatura per expectatiuas: & quam-
uis pontifices veteres collationes con-
cessissent liberas episcopis & singulis eo-
rum in suis Episcopatibus, tamen dicunt
doctores Papam maiorem sibi potesta-
tem retinuisse, per *cap. dudum, de præbend.
lib. 6.*

2 Ideo in Germania & aliis multis pro-
uinciis quatuor tantum menses episcopis
referuarunt: videlicet Martium, Iunium,
Septembrem & Decembrem, in *extrauag. in anno ad
ad regimem. vbi primi duo menses sunt Pa-
pæ reseruati, & tertius videlicet Martius
episcopis, & sic deinceps, & iure nescio
quo tot vigilis excogitata iurayno ver-
bo subuertere. cap. ecclesia, de election. &
ipse non ita cognoscit doctos absentes,
sicut in suis locis episcopi: ob id melius
est Papæ, in conscientia dico, ut episcopi
conferant: vt etiam vult *gloss. in pragmat.
sanctio. in §. currei, de reserua. poterit tamē
per præuentionem conferre. vide in pro-
uincial. fol. 51.**

3 Expectatiuæ verò gratiæ sunt ex qui-
bus beneficium impetrans expectat: &
istæ sunt etiam abolitæ in concilio Basili-
ensi in *§. volens, de colla. in prag. scribitur: &
in c. fin. de concessio. præben. vide tamen de-
cem formas, per Siaphil. in tractat. de licentis
gratiæ in princip. & gratia expectatiua non
datur per cancellariam ad beneficia in
commendam retinenda, siue secularia,
siue regularia.*

4 Sed quia expectatiuæ ingerunt votū
captandæ mortis odiosum etiam gentili-
bus. *cap. 2. de concessio. præben. & continent
reseruatiōem: ideo in hoc regno sunt
abolitæ: & quia alienæ salutis sunt nimis
præiudicabiles: & suscitantur lites infini-
tæ, contentiones, & rixæ inter Christi mi-
nistros: oriuntur rancores: & odia ple-
renq; implacabilia nutriuntur, fouetur
pluralitatis beneficiorum ambitio. exe-
crabilis, pauperes clerici innumeris per-
sonarum & rerum discriminibus subici-
untur, & per cauillosos indebitè oppri-
muntur: aliaq; rationes exprimuntur in
*proæ. Pragmat. Sanctio in §. ceterum, & in §. cur-
rei, de reserua. & quia expectatiuæ reser-
uatiōes continent.**

5 Vnde consuluit Roma. *confi. 280. qua-
stio. non valere Papæ prouisionem de di-
gnitate electiua factam intra tempus eli-
gendi contra decreta Basiliens. concilii:
quia p has reseruatiōes immutatur, per-
turbatur, ac decoloratur vniuersalis eccle-
siæ.*

Et status: & cuncti ecclesie ordines scandalifantur: vt tractauimus fufius in concordant. de his hactenus.

De rescripto in forma communi, & in forma pauperum.

*Episcopus
providere
illi quem
promouit
venetur.*

Aliud rescriptum est, cum secundum Apostolum: nam episcopus non debet aliquem ad ordines promouere, nisi habeat vnde viuere possit. *ca. non licet, & c. episcopus, de prebend. ideo si episcopus ordines sacros conferat alicui pauperi, tenetur illi providere, cap. cum secundum, de preb. c. si episcopus, in lib. 6.*

2 Et ad hoc exequendum impetrabat promotus literas a Papa ordinatori directas, quod isti prouideret pro qualitate personae, vt honeste ac commodè viuere possit dato executore. *ca. si pro clericis, & ca. si pauper, de prebend. lib. 6.*

Forma literarum in forma pauperum.

3 Et quia sic communiter pro omnibus ordinatis Papa scribere solebat, ideo in forma communi vocantur. *cap. postulatistis, eodem c. accepimus, de etat. & quali.* quae sic dictabantur, Venerabili fratri episcopo Parisien. & cap. dilecti filii, N. de N. pauperis clerici N. diocesis. apud Apostolicam sedem constituti supplicationibus inclinanti, fraternitati tuae per Apostolica scripta mandauimus, quatenus de vita & conuersatione ipsius clerici, qui (vt asserit) beneficium aliquod ecclesiasticum non obtinet, & per quem certos examinatores super hoc deputatos a nobis de literatura examinari fecimus diligenter inquire, &c.

4 Et hac forma primo mandatur prouideri pro paupere clerico: nam si diues esset in patrimonio, non scriberetur. *c. postulatistis, de rescr. c. clericos, l. g. 2.*

5 Ideo dicuntur in forma pauperum: quia haec forma pauperibus est assignata: & qui fingit se pauperem impetrando, nihil reportat, nisi ventum. vt or verbis Baldi in c. cum adeo, in prin. de rescr.

Quod litera in forma pauperum.

6 Aduertite tamen, quod haec communiter a nostris iuris interpretibus vocantur

literae iustitiae: vt glossa in verbo gratiae, in extrauagan. Sedes de concession. preb. in Extrauagan. Ioannes 22. At verius literae iustitiae dicuntur, quae tendunt ad iustitiam administrandam: sed istae, ad gratiam & non ad iustitiam tendunt: nec refragatur quod iustum sit his prouideri, ergo sunt literae iustitiae: non sequitur: alioqui sequeretur quod omnes literae gratiae vocari possent literae iustitiae. vt in decis. Rot. 7. de rescr. ideo considera si vocari possent literae gratiae iustae, sicut rescriptum dignum arbitramur inferius, non quod aliae iustae non sint vel esse debeant.

7 Sed haec magis, vt dicimus de contractibus bonae fidei: in §. Actionum, de actio, in infu. & Gomes in tract. de expect. in forma. nu. 76. vbi dicit habentes vigintiquatuor libras posse has literas impetrare: sed per assumptionem beneficii pensio cessabit & extinguetur. idem docet Staphil. in tract. de lit. gra. in forma expect.

Habere vigintiquatuor libras esse incapax ad loca collegii obtinenda.

8 Quod facit pro multis collegiis huius ciuitatis, in quibus est statutum, quod habentes in redbus vigintiquatuor libras non possunt bursam, nec locum obtinere in collegio: scio hoc statutum esse in collegio Narbonens. & Heduen. Sed vix his, qui non seruant: quia hodie potius & bursae, & alia beneficia dantur diuitibus & ebris beneficiorum pluralitate, quam pauperibus: nam semper habenti datur, & putato pauperem hic dici, qui commodè viuere non potest: vt in cap. 1. de preb. in 6. dixi. in tract. de congrua portio. quamuis Calde. in reper. in verb. pauper, dicat eum pauperem, qui habet minus quam sibi placeat: & sic omnes essent pauperes, vt alibi dicam.

Pauper quis.

9 Secundo scribitur in his literis pro eo, qui non habet beneficium, nam si haberet, non pro eo scriberetur, quia non esset pauper. *c. si pauper, de preb. lib. 6. vel si haberet patrimonium: vt dixi, cap. si Episcopus, de prebend. eodem.*

Dispensatio in litera in forma pauperum non datur.

10 Et in hac forma pauperum non datur dispensatio super defectu natalium, neque super etate, quia illi, qui examinant & signant tales supplicationes, non

habent talem potestatem dispensandi: & quia forma debet esse munda, & nihil aliud continere, maxime postquam iste promotus est, ergo non patitur defectum ætatis, per c. cum in cunctis, de elect. cle. generali, de a. tate.

Episcopus 11 Tertio examinari à Papa antea debebat, vel ab executoribus eius, c. si de prænaui iterum sum. cap. si pro clericis, de præb. lib. 6. nec episcopus iterum debet illum examinare, quem ad suscipiendos ordines dignum existimauit. c. accepimus, de a. tate & qualitate, & d. c. cum secundam. & debet examinari, si bene legat, construat, & cantet. glo. in d. c. si pro clericis, de præb. in 6. & Galili præponderant cantum domi. ibi & de moribus examinari etiam debet, in c. cum in cunctis, de electio. c. cum in iuuentute, & c. inter, de purg. cano.

Pauperes præsumptionem morum non literaturæ habent.

12 Et prius in literatura, quàm in moribus iubetur examinari: quia præsumptionem pauper habet contra se quòd literatus non sit: quia Iuuen. inquit. *Haud facile emergunt quorum virtutibus obstat, Res angusta domi &c.* sed præsumptionem de moribus pro se pauper habet, ac alius. c. si forte, de electio. lib. 6. doct. in l. sciendum. ff. de verb. oblig.

13 Licet aliàs de moribus prius quis sit interrogandus, Dauid bonitatem potius sibi expetiit, quàm scientiam: & neque facultates, neque dignitas est ita sufficiens, ut bona electio, & benigni mores. l. scire. §. pen. ff. de tuto. & cura datis ab his.

De scientia quis est interrogandus.

14 Vel quia episcopus dum eum ordinavit, debuit inquirere de moribus & ætate: ideo Papa non mandat nisi de literatura inquiri, & scientia, quæ est illis necessaria, ut modicum plus sit instructus circa sacramenta, quàm simplex laicus, teste Innoc. in c. i. de summa trin. Bal. in rub. de summa trinit. ibi sequitur & Barba. in tract. de præstant. card. in 10. q. part. prime, col. 2. & seq. facit. l. si quid venditor. ff. de ædilitio edict.

15 Item Papa dicit se eum examinasse in literatura, quem idoneum reperit in illa. d. c. cum secundum Apostolum.

16 Præterea mandat inquiri, si vitæ lau-

dabilis, & honestæ cōuersationis eum reperiant, & aliquod beneficium ecclesiasticum non obtineat: ut superius dixi, per cap. accepimus, de a. tate & qualitate. nec dignus dicitur ad aliud beneficium, qui vnum habet, c. cum adeo, de rescrip. ideo nec dicitur idoneus. c. i. de præb. lib. 6.

17 Adhæc si aliud canonicum ei non obstat, id est non sit homicida, irregularis, vel aliàs inhabilis: ut declarat in tract. de pacifice. possess. in 4. limita. in concord. Innoc. in c. cum nostris, de concessio. præb. declarat Scaphile. in tract. de literis gratie, in noua forma expecta. dicam inferius plenius.

18 Insuper exprimitur in his literis, ne isti provideatur in ecclesia cathedrali, fortè propter præminentiam illius ecclesie. c. quauis, primo. de præb. lib. 6. & ne in eis persone viles, ut sunt illi, obtineant beneficia Gomez. ut supra.

19 Sed ego dicerem istos pauperes non excludi ab illa ecclesia, sed non vult Papa cogere Episcopum ad providendum eis in ecclesia cathedrali, quia ibi docti esse debent: & hic pauper fortè non potuit studere ob penuriam: ob id non compellitur Episcopus ad providendum isti pauperi ibi, quia Papa non vult grauare eum maiori grauamine: quia si episcopus eum inuitum reciperet, eum odio prosequeretur, & eum semper in conspectu suo haberet: ideo Papa non vult gravare Episcopum in ecclesia cathedrali: ut sibi provideat.

20 Vltimo taxatur valor, ut usque ad talem summam videlicet quinquaginta librarum provideatur ut notatur per gloss. & doct. in dict. cap. si pro clericis pauperibus. nam minores minora decent. cap. ad aures, de rescrip.

21 Vnde si cardinalis impetret beneficium ducentos excedens aureos, tenetur verum exprimere valorè, etiam in Francia, & hoc propter concilii Lateran. constitutionem, anno 2. Leonis decimi editam, qua cavetur, quòd de cætero cardinalibus non cõmendantur, aut conferantur beneficia quorù fructus ducentorum ducatorum auri de camera secundum cõmunem æstimationem non excedunt, ut pauperibus de

Claufula si aliud canonicum non obstat.

Pauperibus quare non provideatur in ecclesiis cathedralibus.

Verus valor beneficiorum quando exprimi debeat.

de his prouideatur. teste *Cassado. in decis. 2. de preb. quia miluus non capit [vt adagio dicitur] muscam, nec elephas.*

22 Ideo ordinarius hæc minora non potest cardinalibus conferre, quamuis quidam os habeant apertum ad omnia deuorandum.

De maiori quado pro uideri possit si de minori mandatur.
23 Nec poterit prouideri de maiori summa, quia causa taxationis gratiæ hæc uerba apposta sunt, *per text. in ca. cui non de sacerdotale. de preb. li. 6. secus quando summa conscribitur causa demonstrationis secundum doct. ibi. Et Feli. in c. ad aures. col. 7. de rescr. ac Gemi. cons. in donamus.*

Renunciare titulo suo non potest presbyter.
24 Hodie promouentur non habentes beneficia ad titulum patrimonii: *vt in c. postulasti de rescr. qui debet esse sufficiens pro qualitate personæ. d. c. cum secundum Apostolum, quem non possunt remittere, nec Episcopo renunciationem facere. gl. in ca. si Episcopus. de preb. li. 6. quia hoc non concernit fauorem totius cleri, & honorem, uidelicet ne mendicent in dedecus totius cleri. c. diaconi. vlt. 63. dist. c. si diligenti, de foro competenti.*

Titulus presbyteri vendi vel donari non potest.
25 Ethic titulus non computatur in legitimam, nec potest vendi, nec donari, aut in alium transferri, teste *Io. Fab. in §. si. de inoff. test. nec is tenetur illum conferre. Fab. in l. si emancipari. C. de collatio. quem loquitur Cassad. in consue. Burgund. in rub. des successions. §. 5. glo. Meilleur de l'autre. n. 51. & in isto gaudet priuilegio clericorum vt nihil pro collectis, vel aliis oneribus soluere teneatur. Dec. in ca. episcopus de preb. ista nunc missa faciam, quia parum in usu sunt.*

De rescripto in forma pauperum pro graduatis.

Alia erat forma pauperum pro graduatis: nam olim Papa scribebat pro baccalaureo vel alio graduato sic, Dilecto filio N. de N. presbytero N. baccalaureo in legibus salutem, ubi mandabat Papa reseruari beneficium conferendum isti, nisi esset in ecclesia cathedrali: si eius fructus non ascendant ad certam summam, quam taxabat: & formam istius prouisionis licet videre in *praxi cancellariæ Ro-*

ma. in fin. verum quia ista non est frequens, ob id illam missam facio.

2 Et istæ formæ erant introductæ, quia iustæ erant, & pontifices summi non solebant grauare ordinarios nisi iuste: sed cum cesserunt Romani Pontifices coeperunt omnes passim grauare per reseruaciones, & expectatiuas siue iuste, siue iniuste, tunc abolitæ fuerunt istæ formæ, & diuitibus tantum sunt distributa rescripta afferentibus aurum & argentum, tamen nominationes hodie, quæ graduatis dantur, successerunt in locum istius formæ: & ideo possumus ex ea arguere ad nominationes vniuersitatum.

3 Notandum est quod quando Papa pro graduatis scribit, nunquam de idoneitate impetradis inquiri mandat, nec examinari, cum sit ab vniuersitate approbatus: diuersum est in aliis, vt docet *Feli. in c. si. de presumpcio. Et Staphile in tract. de literis gratiæ, in 10. forma expecta.*

4 Sic dixi in nominatis, vt ab episcopo non sint examinandi: ne fiat iniuria vniuersitatibus, in §. preterea, gl. altiori, de colla. in concor. & quia episcopi non inuenirent aliquam idoneam, etiam si esset innocens tertius, cum nominatos exolos habeant frequenter. vide *Staphile in tract. de literis gratiæ, in vltima expecta. forma, in fin.*

De rescripto dignum arbitramur.

Aliud dignum arbitramur, & congruum, vt illis se reddat sedes apostolica gratiosam, quibus ad id propria virtutum merita laudabiliter suffragantur: volentes itaq; dilectum filium Ioan. N. Magalonen. diceces. apud nos de religionis zelo, de nobilitate generis, de literarum scientia, de vitæ ac morum honestate, &c.

2 Hoc rescriptum dignum arbitramur, sic ab effectu vocatum dicitur, non quod non sit dignum scribere pro aliis, sed sic scribere est magis dignum, quando Papa alicui prouidet de beneficio vacante, vel de vacaturo prouideri mandat, si impetrans sit idoneus, & laudabilis vitæ: dignus est vt illi quoq; prouideatur, *per textum in clem. vnic. de officio deleg. Felin. in c. Postulasti. col. 3. de rescr. Et in c. fin. de presumpcio.*

Examinari graduati nominationem non debent.

Idoneis dignum est prouideri.

3 Et regulariter hoc rescriptum datur ad vacatura, & Papa examinari mandat impetrantem, & post examinationem, si eum idoneum inuenerit, prouideri: ideo solet apponi clausula, Mandamus quatenus, si post diligentem examinationem dilectum N. ad obtinendum beneficium idoneum esse reperiis, super quo tuam conscientiam oneramus, eidem N. autoritate Apostolica conferas, & prouideas.

4 Hodie bonum esset, ut ista inquisitio fieret ab ordinario, & comprobaretur rescriptum pontificis summi, quem admodum comprobantur rescripta principum secularium: quia multa mendacia Papæ exprimuntur, & hoc fieret saltem ex officio: nisi ordinarius videret inferri grauamen alteri, tunc ille vocandus esset, & summarie esset audiendus, & expediendus: nam maius periculum est in his beneficiis, quam in profanis, ideo in hoc esset cautius agendum. *c. ubi periculum, de elect. lib. 6. sed dignum hodie arbitramur afferenti pecuniam prouideri, quod est alienum ab hoc rescripto.*

De Nominationibus.

Nomina-
tiones sunt
loco expe-
ctatiuæ.

Vltimum est rescriptum ad vacatura per nominationes concessas ab vniuersitatibus graduatis: Papa olim solebat istis dare expectatiuas, verum quia post completum studium pauperes non valebant has expectatiuas à Papa impetrare, ob id statuit concilium Basiliense, dandas esse has literas ab vniuersitatibus Franciæ, quod approbauit Gallicum concilium: *ut patet in tit. de colla. in prag. & hodie Papa, & Rex hæc approbarunt in concor. in rub. de colla.*

Sunt quædam aliæ nominationes, quæ consiliariis senatus Paris. conceduntur, de his an ritè concessæ sint, me remitto ad eorum concessionem, ne plura, vide Petrum Paulum Paris. *conf. 40. quamuis, in 4. vol. & Sisphile. in tract. de liter. gratis, in 3. forma manda. versic. & ista sunt notanda.*

Notandum tamen est, quod Galli in hoc regno Franciæ communius non vtuntur

his scriptis, nisi duobus mandatis, videlicet & nominationibus: & alia rescripta ad vacatura sunt per iura Gallica, & per desuetudinem, imò per contrarium vsum ferè abrogata, ideo super nominationibus edidi vnum tractatum, quem adiunxit, gl. concor. ubi abundè hanc tractaui materiam, igitur amplius hic non eam tradam, sufficiat ibi dixisse.

Signa tamen, quòd petenti à Papa sibi prouideri de vacaturo, dantur literæ de vacante, & è conuerso, prout expedierit impetranti, *ut est in regula cancella. 68. hæc tamen de rescriptis ad vacatura beneficia: pergamus ad vacantia, in quibus frequentissima & vtilissima aderit materia.*

De rescriptis ad beneficia vacantia.

Supereft, ut nunc scribamus de rescriptis, quæ beneficia respiciunt vacantia, & hæc quidem varia sunt: sed ea quæ habentur in vfu quotidiano tractabimus, reliqua dicanis curiæ Romanæ, qui super his versantur, relinquentes.

2 Primum itaque dicendum est beneficium vacans aut in titulum concedi, aut in commendam, vel in proprietatem, ut per vñionem: *de quibus inferius dicitur.* In titulum tunc concedi dicitur, quando alicui sic assignatur ecclesia, ut in illa conscribi, denominariq; ac illi ecclesiæ præesse possit.

3 Et dicitur intitulata illa ecclesia, id est, conscripta alicui, & iure assignata, *inc. dudum. 2. de elect. ubi gl. exponit, & text. in c. 1. in 12. q. 1. dicit quem non debere connumerari in duabus ecclesiis, ut inter clericos numeretur, duarum ecclesiarum. glo. ibi. & ibidem dicitur in si. neminem debere conscribi in duabus ecclesiis: & idem dicitur in c. clerici, ibid.*

4 Et conscribi pro intulari exponit Archidia. *in summa, ibidem dicens ideo dicitur quia olim nomina clericorum in quadam charta seu libro scribebantur, quæ vocabatur matricula. c. contumaces. 1. dist. de qua triplici matricula scripsi in tracta. de regestris in 2. tomo consue. reg.*

Petenti prouideri de vacaturo conceditur etiam de vacante.

Vacante beneficium aut in titulum, aut in commendam, aut in proprietate datur. quando beneficium concedatur.

5 Nempe is qui titulum habet, ius habere censetur in illo beneficio, unde nominari & conferri poterit sub titulo illius beneficii, adeo ut beneficium suum possit dici. *c. pro illorum, de preb. cap. Audita, cum similibus, de restitu. spolia.*

6 Alibi dicitur tuum beneficium, quod quis in titulum habet post acceptationem. *c. si tibi absenti, de preb. in 6. ca. auaritie, & seq. ac ca. nisi, de preb. dicitur etiam ecclesia vestra, in ca. præterea, de prebendis, cum similibus.*

7 Itaque dicitur is ius habere tale, ex quo illius beneficii fructus recipit, administrat, ac vsus in suos illos conuertit, prout de iure, *in c. de his, de ecclesiis & dist. c. concessa, & seq. 12. q. 2.*

Beneficiarius dicitur rerum ecclesie ad ministrator, licet plenum ius in beneficio habet.

8 Et quamuis non dicatur quilibet beneficiarius, etiam habens titulum, nisi administrator rerum ecclesie, cui præficitur, & non dominus, quia res ecclesie alienare non potest. *ca. 2. de dona. tamen ius habere in illa ecclesia plenum dicitur ratione tituli, quem in illa habet, adeo ut omnia in illa facere sit licitum, sicut qui quasi proprietatem haberet.*

9 Ideo interdicto unde vi, agere potest, si spoliatur sua ecclesia. *c. pastoralis, de causa possess. cap. Audita, & per totum, de restitu. spolia. & aliis interdictis. cap. pastoralis, de causa posse.*

10 Sicut maritus dicitur ius habere in vxore, ut sua dicatur vxor, tamen maritus non dicitur dominus rerum paraphernalium vxoris. *l. doce ancillan. C. de rei vendic. sic dicitur in beneficiario, ut sua dicatur ecclesia in qua habet titulum, id est, quæ ei assignata est, ut de fructibus eius viuere, nominari rector, curatus, ac præesse in illa ecclesia possit, ac illi deferuire. *c. si. 21. q. 1. tamen in ecclesie rebus est administrator, ut eas administrare, & non alienare debeat. *c. 1. & per totum, de reb. eccl. non alien.***

Papam ius modis beneficiis prouidet.

11 Quandoque Papa ad nominationem alicuius prouidet. *in c. quod sic, de electio. ne. ut scripsi in tractatu de Regia nominatio in concord.*

12 Aliquando ad patroni vel patronorum consensum, seu præsentationem: *ut per to-*

in vit. de iure patro. de quo dicitur in signatura.

13 Interdum suo solo iure prouidet, ut de episcopatibus, & dignitatibus superioribus, & consistorialibus, ac de beneficiis in curia vacantibus. *ca. quanto, de translatio. Episcopi, & ca. 2. de preb. in 6. ut est à iure statutum, licet huic sit derogatum.*

14 Iure etiam deuoluto suo iure confert. *ca. 2. de concess. preb. ut inferius dicitur in deuolutionis materia.*

15 Ratione præuentionis quæcunq; beneficia, etiam qualificata concedit. *§. declarantes, de man. Apostol. in concord. & de his omnibus abundantius tractabitur inferius.*

16 Vel ratione concursus, quia Papa concurret cum quolibet ordinario. *c. dudum, de preb. lib. 6. dicitur in d. tract. deuolutio. infra. & scribit Ioan. Corraf. doctor Tholosanus in paraphr. sacerdot. in 2. par. cap. 1.*

17 Quæro, quis titulum beneficii probare teneatur? Resp. pars, quæ pro illo agit. *arg. l. actor. C. de proba. Intellego ego, quod si dicam me priorem, vel curatum sancti Seuerini, oportet quod probem collationem, vel prouisionem mihi factam: nec sufficeret probare, quod pars aduersa nullum ius habet, si ego non probarem titulum meum, alioqui absolueretur reus possessor. *c. ex literis, de proba. l. qui accusare, ubi doct. C. de eden. de Rota. deci. 70. no. quod tibi constat, in arzig.**

Titulum beneficii quis probare teneatur.

18 Et ita tenet curia, & de mandato Inno. Papæ sic fuit pronunciatum: nam quis de suo iure non de alienando agit, ideo de eo docere debet. *ca. post electionem, de concess. preb. ubi obtinuit Honorius, quia possidebat, licet aliter non probauerit de iure suo, *resle Card. præpos. in ca. contra morem, in fi. 100. dist. nempe non curamus de iure defensoris, si non constet de mente & iure petitoris l. si. C. de rei vend.**

19 Ideo non solet adjudicari alicui beneficii possessio, nisi suum probet. tit. etiã coram iudicibus Regiis, qui de possessione in hoc regno cognoscunt. possessor tamen titulum docere non tenetur si pacificè possideat.

Episcopus inquirat de titulo beneficiorum suæ diocesis.

20 Limitatur non procedere, quando Episcopus ex officio inquirat. *in tra. c. ordinarii, de of. ord. l. 6. nã tunc debet probare etiam*

possessor suum. *ti. §. inquirant, de pacific. poss. in prag. & in concord. & si non probauerit titulum, remouebitur beneficium ab eo. c. ex frequentibus, de instit. ca. si. de cleric. peregr. & c. licet Heli. de sumo.*

21 Ideo Episcopus in sua prima visitatione debet omnes curatos monere, vt titulum ostendant, qui si videat esse inutile, vel illum possessorem nullum habere, ipse conferre poterit illa beneficia: quod est utile.

22 Secundo, limitatur quando praesumptio transferret onus probandi in aduersariu: tunc etiam possessor teneretur probare. *glo. & doct. in d. c. contra morem.*

23 Tertio quando vi possidere possessor probat. *l. vis eius. C. de probatio.* tamen agens possessorio non tenetur probare se licite possidere, nisi quando est contraria iuri nuda possessio. *ita notat Imo. in c. licet, de probat. quem refert Bald. in Marg. in verbo agere. q. 6. vide gl. in summa. 2. qu. 5. & Alex. in l. si alienam. ff. solu. matr.*

Titulus li- 24 Quomodo probatur hic titulus? resp. *teris probatur.* per literas. *c. executor. de concess. preb. libr. 6. scripti in rit. de man. Apost. in §. 1. in verb. literas, in concor.*

25 Nec sufficeret probare mandatum vel nominationes, nisi in vim illius mandati collatio facta probaretur, aut in vim nominationum. *cap. duobus, ne rescriptis. lib. 6. ca. si capitulo, & c. si soli, de concessio preb. ibid.*

26 Item non sufficeret probare praesumptiuē titulum, vt pote si canonicus probaret se habuisse stallum in choro, locum in capitulo, legisse Euangelium, vel lectionē tanquam canonicum. *c. dilecto. de preb. adhuc tenetur probare suam institutionem, & titulum. c. ex insinuatione, de procur. sicut in liberto ecclesiae. c. longinquitate, & c. liberti. 12. q. 2. Praepos. in d. c. contra morem. 100. dist.*

Melior titu- [Sed si prouisus amiserit collationis literas, poterit cogere secretarium, & scribam Episcopi, vt det ei literas suae prouisionis: per legem sicut datam. *C. de libera. cau.]*

27 Dicit quis, quando vterque probat suum titulum, vter praefertur? Resp. melior titulus & canonicus. *c. 1. de reg. iur. in 6. ibi, canonica iustit.*

28 Melior dicitur prior. *c. duobus, & c. ti. Inter plures collationes, qui de reser. in 6. cap. eam te, illo. titul. in an. tit. q. 1. ubi Feli. limit. facit. cap. eum cui, de preb. in 6.*

29 Et si sint eiusdem diei, nec apparet quis prior obtinuerit collationem, tunc si a diuersis collatoribus tituli sint, is dicitur melior, qui prius obtinuit possessionem: si neuter acceperit, is qui habuit a maiore collatore, vt pote a Papa vel eius legato, propter conferentis praerogatiuam. *ca. si a sede, de preb. lib. 6.*

30 Si verò collationes sint ab vno & eodem collatore, sed una ab episcopo, altera ab eius vicario, tunc valebit illa, quae est ab episcopo propter maiorem praerogatiuam. *d. c. si a sede.* nisi ille qui habet a vicario adeptus fuerit prius possessionem, *per ca. si a sede, quod licet loquatur in collatione facta a diuersis collatoribus, non ab vno, tamen eadem est ratio in collationibus ab vno & eod. factis: vt iudicauit senatus Paris. pro Petro Molin. contra quosdam alios, anno 1519. die 29. Iulii.*

31 Si verò ab vno & eodem, tunc si non possit de prioritare apparere per librum collationum, neutra valebit, *arg. l. duo sunt Titii. de testa. tutel. ff. vide quae copiosius scripti in tract. de pacific. poss. in 17. limita. vbi abunde materiam. c. si a sede, tractauit & melius quam alibi viderim traditam.*

De parua data.

Verum quia parua data usum habet frequentem, prius eam tractare conuenit: & sciendum est, quod si hodie 15. Iunii vacauit beneficium sancti Pauli Paris. ego verò misi Romam, vt impetraretur dictum beneficium per obitum talis N. die quo offeretur datario ista vacatio, subscribet datarius, Datum Calend. Iulii vel alio die, &c.

2 Et interdum iste libellus continens modum vacationis, nomen beneficii, & illius cui est conferendum, ac per mortem cuius vacet, duplicari solet, & datarius vnum apud se retinet, & alterum parti impetranti tradit: & solent quidam mensularium hanc parua data exigere singulis diebus,

Collatio
episcopi
ualeat
collationi
vicarii
Apost.

Parua data
quid sit
tinere de
beat.

diebus, quando seiunt aliquem morbo affectum, donec pars mittat verè, quo die ille mortuus fuerit: & considerata regula de verisimili notitia, quo die iure à Papa conferri potuit: & ab eo die pars assumit signaturam, & quia infinitæ fiebant super his fraudes: ideo data est potestas datario Papæ statuere & decernere quæ sibi pro tempore videntur expedire, & propterea tempore Pauli tertii per eius datariū statutum Romæ ad obuiandum his malitiis hominum, vt sequitur.

Supplicatio duplex pro vno beneficio non datur.
3 Hæc sunt, quæ R. Datarius sub sanctissimi D.N. beneplacito decreuit. Imprimis quòd deinceps nulla additio fiet registro: non concedetur supplicatio duplicata, dies supplicationis nulla ad registrum nõ mutabitur, notario facultas extendendi consensum post lapsum tempus non dabitur.

Post annũ in Francia parue date non extenduntur.
4 Coadiutoriarum & regressuum supplicationes semestri lapso lacerabuntur, qui datas partium obedientiæ datis Francia immittebat, nullæ illarum expediuntur: data in Francia post annum non extenduntur, qui verbũ clausulas extra loca in supplicationibus posuerit, punietur: qui data extra curiam mittet, punietur: qui supplicationes ex officio extensionis Datario inconsulto exportauerit, exulabit à curia, Die 16. Decembris anno domini 1544. de mandato R. patris do. Datarii, vt fraudes, quæ inter Ro. curiæ sollicitatores in eorũ sollicitationibus, & præcipuè in paruis datis sæpe duplicatis, & triplicatis registrationum & coadiutoriarum, ac aliarũ expeditionum, in quibus consensus partium requiritur, reprimantur, & in melius reformatur, notum sit vniuersis ipsius curiæ sollicitatoribus, & curialibus, qualiter deinceps nullæ parue datæ pro absentibus à dicta curia concedentur, aliàs quàm super mandatis, quæ infra quatuor menses extendi debeant & quæ nunc apud quoscunq; tam sollicitatores, quam curiales, tã super mandatis quàm aliàs inuenientur, infra dictos quatuor menses extendantur aliàs omni effectu carebunt: & si presentata fuerit aliqua data ad extendendum a-

Extra curiam non mittuntur parue date.

liàs quàm ordine prædicto seruato, nisi talis data fuerit inter personas in ipsa curia residentes, quæ infra mensem, & data in Italia etiam infra mensem extendi debeant, aliàs effectualiter lacerabuntur: similiter quàm ex filza ipsius do. Datarii extracta: & quæ penes partes aut sollicitatores inuenta fuerit nõ extendetur vterius, quæcunq; supplicationes coadiutoriarum, & regressuum, accessuum, &c. necnon tam fructuum, &c. quàm aliarum reservationum, administrationum, ac stalli, &c. quæ nunc inueniuntur apud ipsum dominum datarium retenta, infra quatuor, aliæ verò supplicationes earundem coadiutoriarum, regressuum, &c. deinceps retinenda, infra duos menses expediri debeant, aliter lacerabuntur.]

5 Alia de hac parua data relinquam pragmaticis curiæ Rom. & concessio Papæ à data huius parue datæ conscribetur, & ita fieri solet, & in reg. Alex. Sixti continetur datarium secretum esse debere, vt collegii secreta non reuelet, nec collegam, aut alium, qui concessioni cõtradixerit: alioqui periurii, & suspensionis pœna per mensem à signatura incurrit.

Datarius secretus sit, alias punietur.

De signatura gratiæ.

Nunc dicendum est de supplicatione, seu signatura gratiæ: & primò quid sit, quæ in ea requiruntur, & quomodo signetur, & an prober, & de clausulis in ea contentis: & alia quæ supplicationem tangent, per singula verba, seu clausulas elucidabimus.

2 Primò dicemus quid sit signatura, vt à definitione proficiatur institutio nostra, iubente Cicerone. lib. officio. facit. l. ff. de iusti. Et iure saltem per modum descriptionis.

3 Signatura est scriptura in papyro conscripta, à Papa, vel eius delegato, absq; sigillo, in medio scripta, partis supplicationem, Papæq; concessionem breuiter continens.

Signatura quid sit.

4 Primò dico, quòd supplicatio seu signatura est scriptura: nam omnis supplicatio scripta est, nec posset probari, nisi in signatura per scripturam, cum ante scripturam non

Scriptura requiritur in signatura.

dicatur signatura, quia non est signata, nec signari id, quod non est, potest. *arg. l. decem. ff. de verb. oblig. Doct. in rub. de conscripsi in §. i. in ver. literas, de mand. Apost. in Concord.*

5 Et sic est vnus casus in quo scriptura requiritur vltra conscriptos, per gloss. in cap. i. de censib. libr. 6. licet alias actus tantum valeat sine scriptura, quantum cum scriptura. *l. pactum quod bona fide. C. de pactis.* fiunt enim de his scripturæ, vt quod actum est per eas facilius probari possit: & sine his valet, quod actum est. *l. contrahitur. ff. de pign.*

6 Ratio est, quare in gratia requiritur scriptura, quia est valde difficile testibus deponere de omnibus, quæ in gratia continentur: vt docet Card. in proem. clem. §. sanè. qu. 5. prout refert Fel. in rub. de constit. coll. 4.

7 Vbi limitat in tribus casibus: primus est in probanda qualitate gratiæ, per tex. in cap. Auditis, de restit. in integ. gl. sing. in c. duobus. de rescr. in 6. Et in ca. si a sede de prob. ibidem vbi gratiæ prioritas per testes probari potest.

8 Secundus casus est in foro conscientiæ: potest enim quis vti gratia, etiam sine literis. Abbas in clem. dudum. in fi. de sepul. post gl. ibi incip. verb. scripti interpretatio. c. postulatibus de cleric. exc. minist.

9 Tertius casus est, quando agitur de probando tenore gratiæ, cuius literæ sunt prædictæ. *c. cum olim, de priuileg. text. in l. si cur. vbi Bart. C. de fide instr. l. testium. in fi. ibid.* alios casus scripsi in conc. in gloss. literas, de mand. Apost. & sic oportet prius factam esse scripturam, antequam dicatur signatura, quæ si postea amissa fuerit, probari per testes poterit, vel per sumptum extractum ex libro signaturarum Romæ, quod probat: vt inferius dicam.

10 Secundò dico in papyro conscripta, ad differentiam bullæ: quia regulariter supplicationes & signaturæ solent in papyro describi, non in membrana, sicut bulla: & iste est curiæ Romanæ stylus, qui seruandus est. *cap. ex literis. de const. sacri. ca.*

Signatura
in papyro
conscribi
solet, bulla
in membrana
non.

cum dilecta. §. nos igitur. de conscri. viil. ibi, cum fuerint non in pergamento, sed in papyro conscripta.

11 Tertiò dicitur à Papa, vel eius delegato subscripta: quia signatura non dicitur, nisi signata sit, & subscripta, & eo dicta est quod signetur, id est, subscribatur: vt inferius dicitur in eius prosecutione.

12 Et quamuis de iure ciuili signare sit signum imprimere, sigillare, vt dixi. in l. subscribitur. ff. de verb. sign. de iure tamen Canonico, in quo versamur, potissimè capit pro subscribere, ideo signatura dicitur à digniori, id est à signo Papæ, & si à partis petitione vocetur, dicitur supplicatio: quia pars in ea supplicat: ideo rectè vocatur supplicatio & Latine, pragmatici tamen curiæ Rom. signaturam vocant à nobiliori.

13 Nec dicitur simpliciter subscripta, sed in medio, & statim à partis petitione signari solet: sed Papa postea declarat quæ concedere intendat: vt inferius dicitur, & apparebit in forma signaturæ.

14 Quartò dicitur absque sigillo, ad differentiam breuis quod in papyro frequenter datur, sed sigillum (quo decoratur) anulum piscatoris vocant. vt inferius dicitur in materia breuis eò quod piscator videlicet diuus Petrus primò vsus fuerit illo sigillo.

15 Quintò in diffinitione dicitur partis supplicationem continens: nam solet pars dicere beatissime Pater supplicet, &c. cum ecclesia, &c. & solet pars primò supplicationem suam inferere, & postea Papa solet addere, fiat, vt petitur, vel concessum, vt petitur: & postea solent describi summam omnes clausulæ in bulla ponendæ, vt inferius apparebit in forma signaturæ.

16 Sextò Papæq; concessionem continens, ergo necessariò signatura debet continere partis supplicationem, Papæq; signum, & concessionem, vel sui delegati, aut vice cancellarii: sed cum ipsi nomine Papæ expediant, dicitur Papæ concessio per reg. qui per alium facit, per seipsum facere

Supplicatio quare dicitur signatura.

In medio subscribitur solet signaturæ.

Supplicatio non est sigillata.

Continere quæ debet at signaturæ.

facere videtur. *de reg. iur. in 6. concessio-
nisq; expressionem, quam dispositionem
vocant, ac datam ultra continere dicitur.
Aegi. Bellanera. decis. 559. conclusio.*

*Signatura
cur vocetur.* 17 Quare vocetur signatura? Resp. quia
à Papa, vel eius commisso signari solet: &
dicitur signatura, quasi scriptura signata,
id est subscripta: *ut in l. subscriptum. ff.
de verb. sign. & ibi scripsi: si ergo recule-
tur, & non signetur, non dicitur signa-
tura: priuatio præsupponit habitum, si-
cut positio. cap. ad dissoluendum: de sponsa. in
puber.*

*Signatura
motu pro-
prio conce-
sa an sic
vocari pos-
sit.* 18 Item inferri potest, quòd si Papa con-
cedat motu proprio absque partis suppli-
catione, non poterit dici signatura: quòd
est verum, si nullam narrationem conti-
neret, aliàs secus. nam potest esse supplica-
tio, & tamen Papa motu proprio conce-
det. Bald. asserit *& in c. nisi. col. i. de offic. legat.
scripsi in gloss. motu proprio, in forma manda-
in concord. & inferius dicitur: sed oportet
supplicationem partis præcedere Papæ
concessionem, alioquin non esset concepta
secundum curiæ Rø. stylum, & sic non va-
leret.*

*Duplex si-
gnaturam
si in diuer-
sis impetra-
tionibus nõ
datur.* 19 Item cum Papa semel signet eam, non
debet concedi supplicatio duplicata: quia
in vtraque requireretur signum Papæ,
quòd non solet poni, nisi in vna: & hoc ser-
uari tempore Papæ Pauli 2. in curia Ro-
mana solebat: vt superius etiam dixi fuisse
prohibitum, hodie per Datarium: & nõn
vidi duplicatam signaturam, nisi contine-
ret diuersas impetrationes,

20 Item signatura falsa, non signata ab
eo, à quo debebat signari, sed ab alio, non
meretur dici signatura: quia denarius fal-
sus, denarius non est, *gloss. in l. omnes. C. de
heret. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign. a-
ctio. scripsi in l. Paulus. ff. de verb. sign.*

*Requisita
in signatu-
ra.* 21 Secundò quæro, quæ requirantur in
supplicatione? Resp. sequentia. Primò
partis supplicatio, quæ durat vsque ad
concessum, vel fiat: & pragmatici Romani
vocant illam partis petitionem, corpus si-
gnaturæ, *de quo inferius loquemur, quia sunt
termini dicanicorum curiæ Romanæ in*

hac materia, ideo illis vtar, ne materiam
confundam.

22 Secundò subscriptio Papæ, seu com-
missi, in medio facta, non in fine, vt regu-
lariter in aliis instrumentis solet fieri. *hac
consulissima. C. de testa. & superius dixi in
materia tonsuræ. Hic tamen Papa in fine
petitionis partis concedit, ob id ponitur
concessum, verum quia interdum non o-
mnia conceduntur, ideo Papa apponit ea
quæ concedere vult.*

*Corpus si-
gnaturæ
& dispositio
que
dicatur.*

23 Tertiò ponitur concessionis Papæ
declaratio ibi, & cum absolutione à cen-
suris, &c. nam quòd Papa simpliciter conce-
dit, dicendo fiat, vt petitur, vel concessum
vt petitur, postea exprimit, quæ concedere
velit: & hanc partem vocant præctici dis-
positionem seu clausulas, vbi Papa con-
scribit illas clausulas, quas concedere cu-
pit.

24 Ponitur data supplicationis, & con-
cessionis. ibi datum, &c. vt signaturæ for-
ma possit melius dignosci, hanc nunc ocu-
lis subiicio, vt Imperator in §. fin. de gradib.
*cogna in insti. arboris graduum confanguini-
tatis arborem, seu formam.*

*Forma signaturæ simplicis prouisi-
onis cum clausularum elu-
cidatione.*

BEatis. S. pater supplic. humil. S.
V de uorus illius orator Ioan-
nes Baliui, clericus Magonen. seu
Montispeff. dioc. V. I. D. Cum ita-
que parochial. ecclesia sanctorum
Iuliani & Baralicæ loci de Balia-
nicis eiusdem diocesis. Montis-
pefful. per obitum quondã Ludo-
uici Baliui extra Ro. cur. defuncti
vacauerit, & vacet ad presens, qua-
tenus sibi specialẽ gratiam facien-
paroch, ecclesiam huiusmodi,

*Corpus si-
gnaturæ
seu partis
supplicati-
onis.*

cuius fructus, &c. 24. duc. au. de c. se com. ex. va. an. non excedunt siue præmissio, siue alio quouis modo, aut ex alterius cuiuscunq; persona, seu per liberam resignat. d. Ludo. defunctis, vel cuiuscunq; alterius de illa in Ro. cu. vel extra eam, etiã coram notario pub. & testib. spon. fact. aut per consto. execrabil. seu asecutionem, &c. aut incapacitatem, seu inhabilitatem cuiuscunq; personæ, aut prouisione quauis, etiã Apost. autoritate facta, nulla & inualida existen. vel aliã vacet, etiã si deuol. affect. specialiter vel generaliter, vel aliã ex quauis causã, etiã disposi. vel cõditionaliter exprimẽ. generaliter reseruat, aut litig. Cuius lit. status, &c. existat eid. Io. Baliui oratori cõferre, & de illa etiã prouidere dig. de gra. speciali nõ obstan. præmissis, ac generalis cõcilii, & quibusuis aliis Apostolicis, necnon prouincialibus, & synodalib. constitutio, & ordin. ac statut. & c. etiã iuramento, &c. roborat. priuilegiis quoq; indultis, & literis Apostolicis quibusuis ecclesiis, monast. locis, ordinib. & personis cõcess. &c. ceterisq; contrariis quibuscunq;, quibus & illorum tenorib. pro hac vice derogare placeat cõ clausulis opportuis & cõsuetis.

Subscri-
pno pape,
seu cõmiss.
eius, vel de
legati.

Concess. vt pet. in præsen. D.N. P.P.G. Cassat. Card.

Et cõ absol. à cen. ad effect. &c. Et quod obstan. oratoris habẽtur pro expressis, seu in toto, vel in par-

te exprimi possint, necnon verus valor & vacationis modus, etiã si de illa quauis generalis reserua. etiã in corpore iuris clausa, præterquam per obitum apud sede m resulter, & quatenus litig. lit. sta. ac merita causã, & causarũ, si quæ sint, ac nomina ac cognomina, gradus & qualitates iudicũ, & collitigã. seu se molestã. habeãtur p expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint, in literis latin. exten. Et cum clausula, Quamcunq; generalem reseruationẽ importan. ex quauis causã, etiã dispositiue vel cõditionaliter in literis exprimẽ. Et cum clausula gratificatiõis, &c. Et quod litera in forma prouisionis gratiosã simplicis, seu noua prouisionis vel alterius subrogationis, etiã quo ad possess. & gratiã si neutri, si nulli, si alteri, perinde etiã valere, aut alia dictio oratori vtiliore via, & cõ derogatione præmissorum, ac aliorũ quorũcunq; quomodolibet contrariorũ, ac regulã de annali possessore, necnon iurispatronatus, quatenus de illo existat. Etiam si laicorum nobilium & illustrium personarum, etiã ex fundatione vel dotatione competat, in toto, vel pro parte, & de speciali ad vitã, &c. Et quod præmissorum omnium & singulorum denominatiõnũ, nominũ & cognominum, qualitatũ, annexorum situatiõis fruct. de augendo & diminuẽdo, ordinum, dependẽtium, dioces-

Dispositio,
seu clausu-
la, vel ad
partem.

Concess.
Cassat.
Cur.

alio-

aliorumque circa præmissa necessariorum maior, verior, seu amplior expressio, seu specificatio fieri possit, in liter. latiss. extendenda cum derogatione statu. priu. indul. & literar. Apostolicarum, &c.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum Non. Martii, anno primo.

Forma huius supplicationis respicit simplicem provisionem: bullæ verò forma inferius conscripta pertinet ad nouam provisionem: & vtramque declarabo inferius in forma novæ provisionis, & formam vtriusque inserere volui: vt ambæ melius intelligantur: quia paucinoſcunt differentiam inter nouam & simplicem provisionem, quam dicam inferius in declaratione bullæ.

Beatissimè, &c. Vocare possumus

Papa multa habet nomina.

Papam multis nominibus, vocatur enim beatissimus hic & in cap. in nomine. 23. dist. etiam dicitur Rom. Pontif. in cap. si gratiose de refer. lib. 6. in c. 1. de const. ibid. dicitur etiam pontifex maximus. c. clericos. 21. dist. in §. pontifex: dicitur etiã summus pontifex: vt in clem. fin. de seni. excom. & in cap. pastoralis. de priuileg. aliquando Papa: vt in cap. vict. 97. dist. cap. si papa. de priuileg. in 6. aliquando dicitur sanctissimus archiepiscopus magnæ Romæ: vt 21. dist. c. in tantum. [Et Imperator vocatur sanctissimus in l. Titia. 2. §. fin. ff. de leg. 2.] aliquando simpliciter episcopus. c. saluator. & cap. ex multis. 1. q. 3. & beatissimus est Papa si benè præsit, alioqui infelicissimus in redditionis ratione, quam Deo optimo in fine præstare tenetur: & quamuis à iure vocetur multis nominibus vt scripsi, tamen de stylo curiæ Romanæ in signaturis gratiæ apponi solet beatissime pater, &c. vel sanctissime pater: & de hoc scribitur P. sal. 104. Constituit Deus hunc dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ, ac constituit eum super omnes

principes. Daniel. 2. c. de quo plura scripsi in proem. Concor. contra hereticos.]

Pater dicitur cura & honore, quia Omnes filii curam omnium habere, & ei omnes honorem impartiri debent, teste Bonif. in cantu & proem. Clement. nam postquam Deus est pater omnium, & creator. cap. 1. de summatrinit. & sic omnes sumus filii eius, ad Galatas. 3. cap. omnes filii Dei estis per fidem: ob ideo Papa eius vicarius vocat omnes filios suos: & omnes fideles vocant eum patrem. cap. quam graui. de crimine fals. alioqui rescriptum nullum esset quia non esset secundum styllum curiæ Romanæ conceptum: vobis, & scripsi in forma mād. in princ. in verb. dilectis filii in concord. heretici vero, cum diaboli filii sint, patrem illum colunt, & summum pontificem contemnunt, & sunt ab omnibus etiam contempti: sed eos cum sua pertinacia, & infidelitate relinquamus, orantes, vt videant opera eorum mala, & conuertantur ad dominum.

Supplicat. Qui humiliter precatur, & cum reuerentia: & quidam dixerunt hoc verbum referri à minoribus ad maiores, sed adhuc subiicitur declarationis causa, supplicans humiliter, facile obtinet quæ petit: quia humilitas Deum ipsum etiam placat. c. quicunque. 26. q. 5. & mandatum Papæ debet humiliter executioni mandari. cap. cum contingat. §. 1. de rescript. de supplicatione scripsi. in tract. de supplica. in 1. tomo constit. reg. ideo alia hic non inferam, nisi quod supplicatio continere debet, vt petenti proficit, & alii non obstat. l. rescripta. C. de precib. Imperat. offer. tamen licet alii obstat, si Papa concedat, hoc valet dummodo ius quæsitum non tollatur, vt infra constat.

Supplicatio humiliter fieri debet, & petenti proficit, & alii non obesse.

S. V. Id est sanctitati vestræ: quis enim eum sanctissimum dubitet, quem a papa vocantem tantæ dignitatis attollit? c. nonnos. 40. dist. & quæ dist. & intellige quod est nomine sanctissimus, & qualitate: sed interdum quidam pontifices actionibus & perturbationibus mouentur, & caro & sanguis

multa reuelat eis, quia homines sunt: *vt dixi in proe. Concord. in verb. sanctissimo. & hoc noimen maxime Papæ conuenit tanquam præcellenti, ad Hebr. 7. c. talis enim dicebat, vt nobis esset pontifex, sanctus, innocens, & impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsor cælis factus.*

Ergo Papa sanctus esse debet, tum quia sanctam debet seruare vitam, quam fide est professus. *Ecclesiast. 45. c. in fide & lenitate istius sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne: tum quia sanctum exequitur officium. adhæc quia sanctum membrum sancti capitis Christi efficitur, tum etiam quia à sancta nutritur ecclesia, & sancto spiritu suggerente domino famulatur. Et præcipitur Leuiti. 19. Sancti estote, quia ego sanctus sum. vide 15. conditiones sanctorum per Bercho. in vt verb. sanctus, & in cap. tenere. 31. distm. vbi Archidiaconus exponit sanctum pro mundo & puro, & per literas sic scribi solet. S.V. non extensè sanctitati vestræ, ad vitandum falsum, ut is qui postea voluerit fabricare signaturam, desistat, & vt breuius conficiatur, & si signatura extensè fuerit scripta, sic sanctitati vestræ suspecta præsumitur: quia non est concepta secundum stylum curiæ Romanæ, quem obseruare iura præcipiunt. c. quam graui, cum similibus. de crimine falsi.*

Signatura
non scribitur
extensè

Honoris
causa ex-
cusatur si-
gnatura.

Vestræ. Dicitur causa honoris: vt in simili dicit gloss. in l. 1. in princ. ff. de superficied. & in l. vna. C. vii. posside. nec valeret signatura, si in ea scriberetur sanctitati tuæ, quia ab stylo deuia esset. nec hic exactam dicendi rationem exquirimus, sicut apud rhetores, nec ista latinitas corrumpet signaturam, sicut de bulla dicitur inferius per cap. ad audientiam primo. de rescript.

Deuotus
quis dica-
tur.

Deuotus illius orator. Id est deditus, addictus sanctitati vestræ, sed in quo est supplicans ante gratiam Papæ addictus? Respon. filii nonne obligati sunt patri sic est quilibet christianus Christo, & Papæ eius vices gerenti: ob id dicit, deuotus vester, i. deditus vestræ sancti-

tati tanquam verus obedientiæ filius: *vt scripsi in proe. Concord.*

Deuotam vocat Imperator gentem fidelem, deditam & obedientem in l. à legatis gentium deuotarum. C. de velligal. & in l. deuotum possessorem ab omni inquietudine liberamus. de meta. libr. 12. omitto alios modos, quibus accipitur hoc nomen: de quo in tract. de verb. signif. dicam.

Orator. Id est precator: orat enim supplicando, vt gratiam ei Papa faciat: & dicitur in Euangelio, quæcunque orantes petitis, credite, obtinebitis: orare ergo debemus si quicquam obtinere velimus. & Iacob. 5. scribitur, Orate inuicem, vt saluemini. c. fin. 36. distm.

Orator
quis.

Alio modo orator dicitur legatus, seu qui ornatam orationem habet: *vt docet Lucas de Penna in rub. de legat. col. 1. libr. 10. C. vel orator dicitur vir bonus, & dicendi peritus: vt dicit Quimilia.*

Ioannes Baliui. Nomen petentis & cognomen in supplicatione inferi debet, ut illi possit concedi: nam oportet quod exprimat is, qui petit, sicut dicitur de libello in c. 1. vbi gloss. Doct. de libelli. & iustitiam obl. & in l. 1. ff. de edend. & omnis qui petit accipit à Deo, ut est in euangelio, non tamen semper Romæ à Papa si iustum non sit, quod petit, sed petentibus dicitur, melius facient, si se sumptibus inanibus non vexent. l. 1. ff. de inoffic. test.

Nomen &
cognomen
in petitione
inferendum
& iustitiam
petendum

Clericus. Hoc est exprimentum in impetrationibus beneficiorum. cap. cum aded de rescrip. & si quis mentiatur se esse clericum, & non sit, non valebit impetratio. c. ex literis de transa. & cognoscitur clericus in tonsura, clem. 2. de vita & honest. cler. & in habitu. c. clerici, de vit. & hon. cler. arque in qualitate negotiorum: quia clerici debent negotiis spiritualibus inuigilare, non secularibus, rub. ne cler. vel mon. parum hodie differunt quidam ab aliis laicis, ne dicam à lenonibus, & latronibus, ribialia seu caligas habent laceratas, seu paritas, & diuisas sicut habent mentem diui-

Clericus ex
primendum
in impetra-
tione, &
quomodo
cognoscitur.

diuisam, & moniti non debent gaudere privilegio clericali. *clenem. 1. § 2. de vita & honesta. cleric. & ideo impetrans dicit se clericum, quia laicis beneficia non sunt committenda. cap. decernimus. de iudic. ca. 2. de instit. § d.c. cum adeo.*

Dioecesis in imperatio nibus est exprimenda & praemittenda.

Magalonem. seu Montisp. Exprimi enim debet cuius sit dioecesis, is, qui petit, id est in qua dioecesi natus sit: quia cuiuslibet Papa in sua dioecesi providere intendit. *cap. neminem. 70. dist. 8. & praemittitur sic Megalonem. dioecesis. non dioecesis Megalonem. iur. t. stylun: qui stylus probatur in cap. venerabilis. de confirmatione vtili. & dico Magalonem. seu Montispessulani: quia olim sedes erat in insula Magalone: verum quia fuit translata in Montispessulanum anno Domini 1536. eo dico seu Montispessulani: sufficeret tamen dicere Montispessulani ratione translationis: & si Papa mandet provideri Petro Montispessulani, vel Aurelian. scholastico, licet ibi studeat, si non ibi duxerit originem, non debet ibi beneficii illi, licet ibidem Petrus studeat: quia facilius providet Papa oriundis, quam aliis. *cap. neminem. 70. dist. 1. in ecclesiis. C. de Episcopis & cleric. hoc docet Fel. in cap. significante. col. vlt. de rescript. quia dam dico Aurelian. intelligitur origine. text. in l. sed & reprobari. §. amplius. ff. de excus. iur. iuncta glo. in verb. Commanens, id est de Commanea. scribit Fel. in cap. Rodolphus, de rescript. & ego in l. 2. ff. de verbor. signific. licet extra impetrationes feret si Papa loquatur de scholasticis Parisien. intelligat tam de originariis, quam de extraneis Parisien. studentibus, per textum in cap. ex literis de constitut. cap. quia de procurat. cap. 1. de locat. scripsi in scholastico privileg.**

Scholasticus Parisian intelligatur de originario, vel de studente tantum.

Doctor vel scholasticus an exprimi debeat.

Item non solum debet exprimi cuius dioecesis sit clericus, verum utriusque iuris doctor, vel etiam si sit scholasticus, ad movendum & incitandum Papam, ut maiorem gratiam illi faciat: tamen doctor vel scholasticus, non tenetur exprimere illam qualitatem quo ad hoc, ut si non ex-

primat, sit subreptitia impetratio: quia ea quae reddunt difficiliorem Papam ad concedendum, necessario exprimi debent, non autem quae eundem faciliorem reddunt. *c. postulasti: de rescrip. Felin. in ca. innostra, ibidem, & doct. in c. vlt. de praesump. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. part. q. 12. scripsi abunde in forma manda. in verb. pro expressis, in concord.*

Exprimitur etiam ecclesia parochialis, alias impetratio tanquam subreptitia non valeret. *cap. cum in illis. de praeben. lib. 6. vt scripsi in forma mandati. in verb. parochialis abunde.*

Ecclesia parochialis in impetratio nibus exprimi debet.

Sanctorum, &c. Item exprimi debet nomen sancti in cuius honorem est ecclesia fundata. *c. quamvis primo. vbi gloss. & Doct. de praeben. lib. 6. & si in honorem plurium fundata sit, illi etiam sunt exprimendi: nam quod in vno dicitur, & in pluribus habet locum. l. 1. ff. quod cum fals. tut. 1. singularia. in fin. si cert. per. Felin. in cap. significante. col. 1. de rescript. non tamen debent exprimi omnes sancti, quorum corpora iacent in ecclesia, vel in quorum honorem constructa sunt altaria: sed illi tantum, in quorum honorem primaria ecclesiae erectio facta fuit: nisi primaria erectio immutata fuerit: tunc nominatio communis erit facienda pro tempore, vt scripsi in tract. nomina question. 14. num. 40.*

Nomen sancti primarii exprimendum est non omnino.

Loci de balianissis. Ergo debet exprimi locus, vbi situm est beneficium vacans, alias incertitudo vitaret provisionem. *c. 2. de elect. in 6. l. ita fidei. ff. de iure fisci. nisi diceretur quod maior & verior fieri possit expressio: vt inferias dicitur.*

Locus beneficii sui in impetratio nibus exprimendus & dioecesis.

Eiusdem dioecesis Montisp. Et sic exprimi debet etiam dioecesis, vbi situm est beneficium: quia Papa facilius providet indigenis, quam exteris. *text. in cap. 2. 70. dist. 1. in ecclesiis. C. de episcop. & cleric. dixi in tract. de pact. post. num. 217. si tamen fuerit error in nomine dioecesis, vbi situm est beneficium, ille non vitiat impetrationem*

Error in dioecesi an vitiet impetrationem.

tionem. secus in errore propriæ diœc. impetrantis, *argum. l. fin. C. de hered. instit.* ubi non debet quis esse tam stultus, ut nomen suum, vel diœc. suæ ignoret: & hoc docet Fel. in d. cap. significante. col. 2. de rescrip.

In dispositione tamen signaturæ nulla fit mentio, quod beneficium sit talis provinciæ Narbonen. vel alterius: nec diœc. sed solum in corpore signaturæ: quia satis expressum fuit in parris. petitione, ideo non est iterum exprinendum in clausulis: & hoc nos docet stylus curiæ Romanæ, qui ex inspectione formæ signaturæ apparet.

Omissio diœc. an & quando non videt impetrantem. Nota tamen, quod si aliquis petit in supplicatione sibi prouideri de beneficio Parisi. diœc. & non expressit diœcesim suam, si impetrans sit eiusdem diœc. in qua est situm beneficium, tunc in bulla exprimi poterit, talis N. clericus Parisi. diœc. si vero alterius fuerit diœc. non poterit, ideo non valebit impetratio. *gl. ff. & doct. in cap. si proponente, de rescrip. nisi gratia motu proprio facta esset, vel pro familiari Papæ scriptum fuerit, tunc etiam si esset alterius diœc. exprimeretur, & hoc ex mente Papæ præsumpta, qui vult suam gratiam ampliari propter motum proprium, & in gratiam familiarium suorum. c. si motu proprio, de præben. in lib. 6. scripsi 40. & ultra effectus motus proprii in forma mandat. in Concord. in*

Casus in quib. sup. pleri potest diœc. in verb. motu proprio. si tamen in signatura esset clausula quod maior expressio fieri possit diœc. & aliorum, &c. tunc valebit impetratio: & in bulla suppleri poterit diœc. impetrantis. & nota hos tres casus, in quibus valet, impetratio, quamuis diœc. non sit expressa impetrantis.

Expreso uno vacandi modo alius non venit. Per obitum N. quondam vltimi possessoris extra Romanam curiam defuncti vacauerit, &c. Nota quod si vnus vacandi modus exprimat scilicet per obitum, non venit alius vacandi modus. c. susceptum, de rescrip. lib. 6. ideo

non debetur id beneficium vacans per resignationem: *vt infra dicitur.*

Item per obitum vacare dicit: quia beneficium non vacans conferri non potest, nec decet. *cap. primo & secundo, & per totum, de concessio. præben. Imo qui sufficiuntur in locum viuorum, sunt communiōne priuandi dict. cap. primo, & in regul. Cancellæ. & inferius dicam fusius in tertia parte, in tract. de improbatâ beneficii viuētis impetratione.*

Et quanvis mortis nomine veniat & mors civilis & naturalis, *vt docent interpretes in l. Gallus, §. & quid si tantum. ff. de liberis & posthumis. gl. in dict. c. susceptum.* tamen obitus appellatione non venit mors civilis, sed tantum naturalis: ideo non deberetur beneficium impetranti vacans per resignationem *l. fin. C. de silentia. lib. 12. cap. primo, in 24. q. prima.* inferius tamen exprimitur vterque modus vacandi, ut sequitur: nam obire mortem vel obire diem dicimus, quasi ire ad mortem vel ad diem fati extremum: & Canonum professores vtuntur termino obitus, & pragmatice Romanæ curiæ, [sic & Imperator in l. fi. C. solut. ma. ac Iuriscons. Vlpian. in l. 3. §. Pompo. ff. de minor.]

Aduertendum est, quod si beneficium impetretur quod est per se, tunc debet dici in bulla, *Cum itaque, &c. Ecclesia sanctorum Iuliani, &c.* vt superius expressum est: sed si beneficium situm sit in aliqua ecclesia, tunc debet exprimi, non solum in cuius est diœc. sed debet dici cum itaque, &c. quoddam simplex beneficium, ac perpetuum in ecclesia S. Marcelli existens, & in diœc. Parisiensi &c. alias bulla esset rescribenda: vel præsumeretur contra eam, quia contra stylum curiæ Roma. vt superius scripsi. nec valeret si non transcriberetur impetratio, si à parte opponeretur.

Quondam est aduerbium temporis, & attribuitur ferè mortuis, & significat hic tempus præteritum. *gl. in l. quod si præteritum nulla. ff. de relig. & l. eius. ff. si cert. per. potest etiam significare præsens: vt docet gl. in l. 1. gnificat.*

Diœc. & ecclesia in qua est situm beneficium exprimi debent.

Quondam & obitum & præsens & tempus significat.

in l. 15. ff. de noui oper. nunciat. de dictione olim, scribam in bulla inferius, vide Corset. in sing. incipien. instr. u. plene Barba. in c. presentia. col. 4. de prob.

Nomen & cognomen defuncti possessoris quando omittitur possit.
 Ludouici. Exprimendū est nomen & cognomen defuncti simpliciter, qui possedit beneficium: sed si ignoratur cognomen, nomen tamen illius exprimas, & nō erit propterea subreptitia supplicatio, dūmodo sit expressum nomē beneficij, quia non est incertitudo: etiam poterit suppleri per clausulam, & quod maior, &c. de qua inferius.

Error nominis defuncti auerit impetrationē.
 Et error in expressione nominis defuncti non uisat acceptationem, nec impetrationem, si de corpore beneficij impetrati constat, ut docet Fel. in c. significante. col. 1. de rescript.

Cautela quando ignoratur nomen & cognomen defuncti possessoris beneficij.
 Si autem ignoretur nomen defuncti possessoris, & cognomen, scribas per mortem N. illius ultimi possessoris, &c. & ita ponas N. punctuatum, & sufficit: & deniq; ponas in fine signaturæ clausulā, & quod nomen & cognomen illius ultimi possessoris in confessione literarum exprimi possit: & sic in bulla exprimetur: & ualebit impetratio: ut doct. not. in cap. cum M. de constit.

Exprimendum quando in curia vacat beneficium.
 Ext. Ro. Cur. defuncti, & c. Id est extra Romanam curiam mortui: & debet exprimi quod intra Romanam curiam vacauerit: nam beneficia in curia vacantia reseruata sunt prouisioni Papæ: unde nullus alius potest illa conferre intra mensem à die vacationis computandum. c. 2. & 3. de præb. lib. 6. Ideo Papa ut suis provideat domesticis & famulis, difficultius prouidet de his, quam de aliis extra curiam vacantibus: unde opus est hoc exprimere, alias impetratio non ualebit, si beneficium vacauerit in curia, ut in dicto ca. 2. & curia dicitur ibi esse, ubi est Papa, non ubi est cancellaria. gl. in dicto cap. 1.

Etiam in curia censentur vacare beneficia morientis intra duas dietas legales, per c. presentia, de præb. lib. 6.

Reseruatō non ex-
 Et si in corpore signaturæ fiat expressio uisus reseruationis, & in clausulis cō-

ditionalis clausula sapiens reseruationem pressa non generalem ponatur, non comprehenduntur aliæ reseruationes, quam expressæ: ut dixi in forma mand. in Concord. quia clausulæ unde eliciuntur reseruationes uel elici possunt, debent exprimi, alias non uenit reseruatō, imō talis signaturā debet esse signata per duplex fiat, id est in corpore & ad partem: ut uidi in quodam libro cancellariæ Romanæ conscriptum: alias beneficia reseruata non debentur, maxime quæ in curia Romana vacant.

Vacauerit, & vacet ad præsens. Præteritū ideo ponitur ad tollendum dubitationē, quia præteritum excludit præsens. l. si quis. ff. de iuris. d. omni. iud. & Vergilius, Tuimus Troes: fuit Ilium, &c. & si olim uacauit, nunc non uacat, sed Papa dicit, & vacet ad præsens: unde cum nunc uacet, conferendum est beneficium uacans. capi. 1. & per totum, de concess. præb. in. sed de præterito præsumimus ad præsens. c. scribam, de præsump. l. siue possideris. c. de probat. de his scripti in l. uerbum oportebit. ff. de uerb. sign.

Quatenus sibi specialem gratiam facientes, & c. Hæc clausula solet apponi, quando Papa de beneficio prouidet & in gratis prouisionem.

Sed quando dispensatur ad plura beneficia: & sic in dispensationibus apponi solet clausula ista quatenus ipsam specialibus fauoribus, & gratis prosequentes, & c. & specialis gratia dicitur quando Papa de uno uel pluribus beneficiis uni prouidet. gl. & doct. in c. relatione, de præb. dicitur in bulla dispensationis inferius in 2. parte.

Parrochiale ecclesiam huiusmodi, & c. Intellige dignemini conferre, & de illa prouidere: quod est in fine petitionis fere huius supplicationis, & sic in effectu petitio est, quod cum parrochialis ecclesia sanctorum Iuliani, & c. vacauerit, & nunc uacet, supplicat talis N. ut dignemini illam ecclesiam parrochiale sibi conferre, & de illa prouidere: clausula longa est, ideo difficilis quibusdam ad intelligendum, cum multa sint uerba intermedia:

sed iste est stylus scriptorum curiæ Romanæ, & maxime literarum Papæ.

Valoris ex Cuius fructus, &c. Sic solet extendi hæc clausula cuius fructus redditus, & 24. ducatos: proventus. 24. due. auri de camera secundum communem æstimationem. valore in annum non excedunt. Certum est, quod valor beneficii secundum quod communiter valet exprimi debet *clem. i. ubi gloss. de præb. & in regula. cancell. 61. ut annata Papæ soluantur: ut est in tit. de annat. in Pragm. sed in Francia nos solemus exprimere æstimationem valoris beneficii. 24. ducatos: nam si non valeat triginta ducatis, non datur annata: ideo ad illam vitandam exprimitur hic valor 24. ducatorum. & de hoc dicam inferius in clausulis, quod verus valor exprimi possit. &c.*

Æstimatio Item additur secundum communem communis æstimationem: quia communis æstimatio inspicitur. attenditur. *l. pretia rerum, in ff. ad legem Falcidiam. §. si de mandat. Apostol. in concordat. facit clement. vlt. de decim. dixi de nominationibus in tract. nomination. q. 9. n. 37. & in §. volumus, de collat. in concord. nam licet vno anno plus valuerit beneficium, non attenditur valor illius anni, sed quod valet communiter, & deductis oneribus: ut plenè docui in d. tract. nominatio. q. 9. & in interpretation. l. v. nice. C. de sententiis, quæ pro eo quod interest, in verbo subtilitatem.*

1. Siue promisso, siue alio quouis modo vacet, &c. Sicut supra dictum est, vno modo vacandi expresso non venit alius, dicto. *ca. susceptum, de refer. in 6. Ideo dicitur hic, siue promisso, siue alio quouis modo vacet: & tunc omnis vacationis modus venit, per text. in d. c. susceptum.*

Quouis modo dictio 2. Cautela est ergo ut hæc clausula apponatur, ut docet Socin. *conf. 32. ex his. colum. 5. in v. vol. post decis. Roze. 28. si mandetur, in nomination. [sub tit. de rescript. decisio. 1.]* nam dictio quouis modo, omnem denotat modum, siue directum, siue indirectum, principalem, vel accessorium. *gl. in d. c. ut inquisitionis §. prohibemus, de her. lib. 6. Dom. conf. 29. licet col. 2.*

3. Etiam si iure deuoluto. *Cas. in decis. de*

præb. nisi per mortem alterius personæ vacaret: ut inferius dicitur. vide quæ scripti in forma mandat. in verb. aliam quamcunque. in concord.

4. Tamen non comprehenditur modus fictus, ut potè per regulam cancell. de infirmis resignantibus: ut plenè scripti in tract. resignat. infra in eadem regula, nisi vacaret per obitum tempore impetrationis, & tunc comprehenderetur: *in ibi.*

5. Ista clausula, si non peterentur à parte non darentur, siue promisso, siue alio quouis modo, &c. seu per constitutionem ex ecra. vacet, ac specialiter reseruationem, inter alios litigiosum sit, & eius collatio deuoluta fuerit: *ut est in reg. cancell. Im. Papæ 8. reg. 62. Ideo debet esse cauta pars, ut in petitione hoc inscribat, si illud velit obtinere, sed si petantur, facile Papa concedit.*

6. Vnde cum hæc clausula quouis modo omnem contineat modum, quamvis alius impetrans verum expresserit modum, nõ præferetur illi, si posterior in tempore fuerit, quia per primum est expressus verus vacandi modus in genere, per hanc clausulam: *ut est in gl. d. reg. cancell. 62.*

7. Limitatur quando vnus vacandi modus tantum esset expressus in bulla, & in executoriis literis omnis modus, vel ista clausula quouis modo: certè per hoc non veniret alius modus, quàm in bulla expressus: quia literæ executoriæ non ampliant gratiam, *per text. in no. in clement. 1. in ff. de præb.*

8. Nec etiam valeret impetratio, si non exprimeretur vnus saltem vacandi modus, sed diceretur per modum in cancellaria Apostolica exprimendum: *ut est text. in regula cancellariæ 43. si aliquis sic impetraret, & haberet signaturam, non expediret postea bulla: ut ibid. cautum est: facit cap. cum in illis. §. 2. de præb. lib. 6.*

9. Si autem impetretur beneficium hodie creatum, non solet tunc apponi hæc clausula, quouis modo, &c. sed dicitur in bulla, beneficium prædictum sic ut præmittitur vacans, seu ab eius primæua erectione [ut præfertur] vacans cum omnibus iuribus, &c. *clem. vlt. de rescript. ubi doct.*

10. Nec

Clausula 10 Nec etiam apponitur clausula, dummodo eius dispositio ad nos deuoluta fuerit, &c. quoniam alij modi non conueniunt in hoc beneficio de nouo erecto, ideo superflua uerba apponi non debent, quia resecantur in prima constit. C. *in procem.* Dec. *6. sexti*: & quia non potuit deuolui collatio ad Papam, cum sit de nouo creatum beneficium.

Clausula 11 Nec clausula, dummodo tempore data presentium non fuerit alterius quaesitum, quia postquam est de nouo erectum: non potuit alteri dari. *ad audientiam, primo, de recl. & dist.* licet Papa ferè in omnibus impetrationibus hanc clausulam apponere sit solitus: de qua inferius in bulla noue provisionis dicitur.

Clausula 12 Nec clausula, aut si aliqui super provisionibus, &c. quæ est in fine bullæ, ubi derogat literis impetratis ad vacatura: sed istæ literæ non comprehendebant de nouo erectum post literas, ergo illis non erit derogandum. *d. de. si. de resc. c. cum olim, de consuet. c. dilecto, & c. vacante de preb.*

Clausula 13 Nec clausula, ipsumque beneficium dispositioni Apostolicæ reseruatum fuerit, &c. apponi debet in bulla: nam cum beneficium hodie creatum fuerit, & impetratum, & collatum, uidetur quod alius non potuerit habere ius in illo, nec potuit esse reseruatum, nec priuilegium deuolui. Ideo clausulæ istæ non sunt necessariae.

Clausula 14 Si tamen apponatur non vitiant: quia superflua non uolent vitare rescripta, nec testamenta. *Legamen. C. de testam. veruntamen si esset à longo tempore erectum, istæ clausulæ possent esse utiles.*

Impetrans per obitum vnus non obtinebit si per mortem alterius vacet. Aut ex alterius cuiuscunque persona, &c. Nam si impetrasti beneficium per mortem Ioannis, & vacet per mortem Iacobi, debetur tibi beneficium vigore istius clausulæ, aut ex alterius cuiuscunque personæ alioqui collatio facta de beneficio vacante per obitum Titij, non se extendit, si vacet per alterius mortem: quia non est mens Pontificis, ut si per mortem alterius vacet, conferat: nam potest vacare per mortem alicuius curialis: & ideo

Papa non intendit illud conferre, quia collationi & provisioni Papæ reseruatum est, tam per regulas cancellariæ, quam per Extrauag. ad regimen. *de preb. in communiibus. doct. in c. abbate sane, de re iud.* & illa clausula quouis modo, refertur ad illam personam expressam *Doms. de Rota decis. 73. nota quod ubi Papa in antiq.*

15 Ex stylo enim palatii aliam non uenire personam etiam per clausulam quouis modo, testatur Bonifac. *in cl. vltim. col. 2. de sent. ex communi.* & Card. *consil. 30. in hac. sol. 2.* quia mors vnus non est mors alterius: Aut mors vno loco, vel tempore facta, non extenditur ad mortem alio loco & tempore factam: *ut docet gloss. in §. risum, in verbo alius quouis modo, de collatio. in Pragmat. Rota decis. 27. fuit dubitatum. & dec. seq. in no.* sed per istam clausulam, aut ex alterius, &c. sic ideo utile est illam inscribere, ut siue per mortem vnus vacauerit, siue alterius tibi debeatur.

Siue per liberam resignationem dicti Ludouici, sine cuiuslibet alterius de illa in Roma. curia, vel extra eam etiam coram notario publico. & testibus sponte factam, &c. Quod generaliter dixerat, nominatim exprimit, siue alio quouis modo vacet, siue per liberam resignationem. Lud. ergo si ipse per metum resignauit, non ualet impetratio: nec Papa intendit conferre. *cap. 2. & per totum de his que vi meiusue causa sumi. c. super hoc, de renuncia. ut alibi scripti.* siue per resignationem cuiuslibet alterius in Rom. curia, vel extra, beneficium enim resignatum in curia est Papæ affectum. *de m. i. v. l. penden. ubi gloss.* & si hæc clausula non apponatur in dispositione, non debetur beneficium in curia vacans: nec solet in bulla describi, nisi extra Romanam curiam vacauerit: unde utile est, hoc adicere etiam Papa uult, siue vacauerit per resignationem Ludouici, vel alterius habentis ius in dicto beneficio, ut impetratio valeat & teneat.

Resignatio nec facta non ualet.

*Beneficiū
coram lai-
co resigna-
tum an va-
cet in præ-
iudicium
resignan-
tis.*

Etiam coram notario publico & testibus sponte factam. Nam si quis forte resignasset coram notario, vel laico, in præiudicium resignantis vacat beneficium, & Papa confert: *vt in c. quod in dubiis, de veneniat. licet Innoc. in c. ad quaestiones, de re iur. per mu. dicat non vacare etiam in præiudicium resignantis: de quo a-*

*In præben-
dis nomen
defuncti
expres-
sum est.*

Aliud est in præbenda, vbi fructus sunt distincti: tunc si vacat præbenda per mortem Ioan. & impetras per mortem Iacobi, non releuabunt te ista clausula, ne variationi detur locus: & quia in præbendis nõ constat de certo corpore præbendæ, quia sunt indistinctæ: vnde licet ponantur ista verba in supplicatione, non profunt, propter incertitudinem. *doct. in c. 2. de electionib. lib. 6. sufficeret tamen exprimere nomen, vel cognomen defuncti canonici, cum clausula, quod maior expressio nominis, vel cognominis fieri possit.*

*Resignatio
factam co-
ram testi-
bus valet.*

Item si quis resignat beneficium suum, & nullus interfit notarius, sed testes, adhuc debetur impetranti hoc beneficium per resignatum, & per istam clausulam, & testibus sponte factam: quia sufficit resignationem esse factam, dummodo probari possit: quod fieri per testes poterit, cum parem vim habeant probationes testium, & instrumentorum. *l. in exercendis. C. de fide-*

*Dicens va-
casse in pa-
rtibus, non
potest posi-
ta dicere
in curia
vacasse.*

instrum. Tamen si in signatura solum dicitur beneficium vacans per resignationem factam in partibus: & demum in bulla vel potest exprimeri quod sit facta coram notario, & testibus in cur. Rom. nõ recipietur: nam primò præsupponit quod vacabat, quando impetrauit, quia in patria erat resignatum: nunc vult dicere, quod non vacabat: & sic petit vt admittatur resignatio in curia. Ideo hoc fieri non potest, quia allegat contraria, ob id repellendus est. *l. i. C. de iur. & quia alia est vacatio in curia, & extra, vt supra dixi.*

*Declara-
tur extra-
uagans ex-
ecrabilis.*

Aut per cõstitutionem Execrabilis, aut c. de multa. va. et. Aduertendum est, quod Papa loa. 2. fecit vnam cõstitutionem extrauagante, vt in ci-

pit. Execrabilis, in tit. de præb. post c. de multa, in concilio Lateran. editam illo tit. vbi vult, quod per ademptionem pacificam secundum curati ipso iure vacet primum, vt possit impetrari: quod si pars illa duo retinere contendat per meniem sine dispensatione, vtroque priuatus sit, & beneficia sint reseruata Papæ pronõsioni: ob id Papa istud confert, etiam si esset reseruatum vel vacaret per c. de multa, vel extrauag. Execrabilis, quæ vtinam bene seruentur: nam non essent tot in beneficiis plurales. Ista tamen reseruatio non seruat in Francia, imò episcopi ista beneficia conferunt ante mensẽ datum. in cap. Statutum, de præben. in 6. quantum ad istam vacationem, non quando verè vacauit in curia, sed obseruatur iuris reseruatio, ex dicto c. statutum.

Item ista expressio non est necessaria. *Clausula* quando impetratur beneficium simplex: *ista, in sim- plicibus nõ* quia per affectuionem istius simplicis nõ vacat curatum nec econtra. *per d. cap. de est necessa- ria.* est necesse in signatura ista conscribere verba, minùs in bulla.

Super affectuionem alterius beneficij, & c. Si quis impetrauerit beneficium vacans per affectuionem alterius canonice factam, debet exprimere in signatura, an autoritate ordinaria, Apostolicave ipse fuerit illud affectus, alias si in bulla velit exprimere, quod autoritate Apostolica, nõ expeditur: quia ex illa prouisione insurgit generalis reseruatio, eo quod beneficium est affectum Papæ pronõsioni, ob id Papæ illa expressio fieri debet: alioqui si per affectuionem beneficij familiaris Papæ esset affectus, certè hoc Papa non intelligeret, quod maximè debet exprimi. *doct. in d. c. super literis, de rescri. scripti supra in tract. reserua. & tunc ponitur verbum affectus, quando iure quis beneficium acquisiuit, si verò de facto ponitur eo casu verbum apprehendit: vt est in Praxi cancellarie Rom. fol. 55. vers. non nota quod tunc.*

De clausula affectus, vel apprehendit. *Inhabilitas possessoris est exprimenda.*

Aut incapacitatem, seu inhabilitatem cuiuscunque personæ, & c. *Etiam*

Etiā hęc clausula est valde utilis: quia impetrans per resignationem, vel alio modo, non obtineret, si fortē vacaret per inhabilitatē possessoris, fortē quia nō fuit promotus intra annum: iuxta c. licet canon. de elect. in 6. vel erat irregularis tempore collationis aut alia inhabilitate, seu incapacitate notatus: de quib. Panor. & alii in c. cum nostris, de concess. preb. & inferius dicitur: vide etiā multa quę scripsi in tract. de pacific. poss. in 4. limit. sed per istam clausulam impetranti debebitur, etiā si vacet per inhabilitatem, & incapacitatem possessoris.

Collatio inuálida non impedit secundam.

Aut prouisione quauis etiā Apostolica autoritate facta nulla & inuálida existente, vel aliás vacet, &c. Ideo scripta est hęc clausula: quia si Papa conferat inopuliter, & nulla sit eius prouisio, fortē propter literarum surreptionem, vel inhabilitatem personę, tamen nullus alius de iure poterit illud beneficium conferre, vt pote quia Papę affectum est: vt docet Panor. & alii in c. inter dilectos, de excessib. prelat. tamen per istam clausulam Papauult, vt valeat illius collatio, licet in hoc regno Francię reseruatio ista & affectio non seruetur: vt superius dixi in materia reseruatiōis. Papa etiā dicit vel aliás vacet. Triginta modos vacandi scripsi in §. monasterio, de nominatio. regul. in concor. Francię: & quoquo ferē ex his modis vacet debebitur impetranti per istam clausulam generalem. & per ista verba nulla & inuálida, & probatur a contrario, quod si Papa conferat secundū beneficiū alicui, non obstante prima collatione, intelligitur de inuálida & nulla collatione, non de uálida, etiā si Papa hoc diceret, non reciperetur: vt docet Fel. in c. causam, de rescript. & doct. in c. que in ecclesiis, de consuet. & in l. Barbarius. ff. de offi. pretor.

Clausula non obstat collatione intelligitur de inuálida.

1 Etiā si deuolutum, &c. Ex ista signaturę clausula elicitur bullę clausula, etiā si tanto tempore, &c. & quod in hac supplicatione breuiter cum, &c. ponitur, in bulla extendi solet, sicut clausula protocolli notarius extendere solet. l. Gal-

lus. §. idem credendum ff. de liber. & posthum. & in authen. de tabellio. colla. 4. sufficit in signaturę verba ista ponere.

2 Etiā si deuolutum, &c. & hoc est statu. Deuolutum propter decisionem cap. 2. de concessio. beneficium preb. vbi episcopus habet sex menses: & Papa con-

archiepiscopus alios sex menses ad conferendum, postea ius deuolutum est ad Papam: & alius non potest postea de illo beneficio deuoluto disponere.

3 Ideo pars petit, quod si collatio sit ad eum deuoluta, quod adhuc ipse Papa dignetur conferre illi: & si ordinarius post istam deuolutionem conferret, & postea is possideret per triennium: iste habens ordinari collationem postea non poterit molestari, quia habuit coloratū titulū, vt patet in tit. de pacif. poss. in Concor. quia verus effectus est post triennium: vt abundē scripsi in tract. de pacific. possessio. in 3. amplia.

4 Eo etiā dicitur iuxta Lateranens. concilii statuta: quia in Lateranen. concilio ista deuolutio prius fuit statuta: vt patet in d. c. 2. de concess. preb.

5 Si tamen impetretur beneficium vacans in curia, vel dignitas principalis, seu maior post pontificalem, non est necesse ponere in signaturę hanc clausulam, etiā si deuolutum: quia cum beneficium sit reseruatum collationi Papę, non dicitur deuolutum: cum semper collatio ad Papam spectauerit. c. 2. de concess. preb. & in regu. cancella. est reseruata Papę prouisioni hęc dignitas: & probatur in c. si de preb. & c. 2. ac 3. illō tit. in 6. & quamuis iure speciali ordinarius possit post mensem beneficium in curia vacans conferre, tamen ab ordinario non deuoluitur ad Papam, quia Papa semper conferre potest, sed ne dispendiosa sit longa vacatio. c. quam sit, de elect. in 6. Papa permittit vt ordinarius post mensem conferat. d. c. 3. de preb. in 6.

Clausula deuolutio nis quando non sit inferenda in signaturę fuit expressum.

6 Nec in bulla etiā ponetur clausula quod tanto tempore, &c. quod collatio est deuoluta ad Papam: quia impossibile est deuolutum esse ius, postquam semper Papa potuit conferre, vt nullus alius, ergo ab alio deuolui non potuit: priuatio enim

supponit habitum. §. *seruus. de capit. dem. in insti.*

*Conditio-
nalter an
bulla ex-
primatur
quod sit in
signatura
sui ex-
pressum.*

7. Et nota quod quamuis in hac signatu-
ra a parte dicatur, etiam si deuolutum,
&c. conditionaliter, & inferius dicetur,
quod exprimi possit etiam si deuolutum,
&c. etiam si expresserim, quod ecclesia ca-
ruit diu rectore, tamen in bulla non pote-
ro dispositiue exprimere, quod sit deuol-
utum, sed conditionaliter, sicut in signa-
tura. alioqui esset addere signaturæ. quod
in canon est expressum: & iste est titulus
curiæ Roma. notandus.

*Bulle non
debet addi
ultra signa-
turam.*

8. Quia bulla non debet addi ultra signa-
turam nisi id, quod est de stylo curialium;
& ferè tantum proderit hæc conditiona-
lis expressio, sicut si non esset conditiona-
lis.

*Affectum
Pape bene-
ficii quia
do dicatur.*

Affectum. Hoc ideo dicitur, quod
si Papa beneficium seculare vacans regu-
lari commendauerit, seu commendauit
beneficium regulare clerico seculari ad
vitam, si moriatur cõmendatarius, benefi-
cium tale remanet affectu per illam com-
mendam, postquam Papa apposuit ma-
nus in illa, adeo quod nullus inferior pro
eius vice possit illud conferre, seu de illo se
intromittere, per *reg. cancel. 3.* affectum etiã
dicitur beneficium ratione litis, expectan-
tibus, qui acceptauit, & non fecit sibi pro-
uideri, & vbiq; Papa apposuit manu:
re *superius dixi in tit. de reserua. post. doct. in c.
tibi qui. de reser. lib. 6.*

Imò si Papa illud conferret, & non ex-
primeretur, quod beneficium est Papæ
promissioni affectum, non valeret promissio
tãquam subreptitia: quia affectio ista vim
reseruationis obtinet: & Papa non inten-
dit facillè reseruata conferre, re *superius in
materia reseruationis dictum fuit:* quã reser-
uationem, seu affectionem in Francia
non seruamus, sed disponitur de his sicut
si non essent reseruata, vel affecta, re *ibidem
scripsi:* ideo ista clausula, in patria obedi-
entia est maximi momenti: in regno verò
Franciæ non magni: & nisi esset stylus cu-
riæ, ut apponeretur, si omitteretur in Fran-
cia, non vitaretur bulla, nec signatura.

*Specialis
reseruatio
que disca-
tur.*

1. **Specialiter vel generaliter re-
seruatum, &c.** Specialiter reseruata
beneficia dicuntur, quando Papa alicui
dedit potestatem conferendi aliqua benefi-
cia, & reseruatur sibi illa, ita quod nullus al-
ius, nisi ille, pro quo specialiter reseruatur,
illa conferre & obtinere possit. *cap. is cui, de
preb. lib. 6. vel si suæ dispositioni reseruatur a-
liqua beneficia, re supra dixi de reserua. sed
per istam clausulam vult quod huiusmo-
di reseruaciones, non obstant, si alteri ta-
men ius in beneficio quæsitum non esset:
sed vt huiusmodi promissio valeat: hæc ta-
men clausula non nocet habenti reser-
uationem super certo beneficio: re *doct.
Sraphile. in tractat. de lueris grauis in prima
mandat. forma. per sic. concludo, etiam per istã
clausulam valebit collatio facta impetrati,
quamuis beneficium esset mandatario
reseruatum, si prius impetranti collatum
fuerit. §. declarantes. de mand. ap. sol. in con-
cord.**

2. **Idem si reseruaciones generales sint,** *Generals
vt beneficia in tali episcopatu vacantia: re reseruat
scripsi superius in materia reseruationis. Et in quomodo
tractatu. de reseruat. in concordia. vel quando fiat. Et
sunt beneficia familiarum Papæ, hæc ge-
neraliter sunt reseruata, tamen non com-
prehenduntur per hanc clausulam.*

3. **Quia obstat regul. 62.** quæ vult quod
nisi clausula vnde elicitur generalis reser-
uatio, sit per duplex fiat signata, non pos-
sit exprimi, licet dicatur in corpore speci-
aliter vel generaliter, vt hic & in disposi-
tione, & ad partem cum clausula genera-
lem reseruacionem importante.

4. **Quia tamen illa verba non sunt,** per
quæ in bulla exprimi possit reseruatum:
ideo non poterit exprimi per clausulam
generalem reseruacionem importante.

5. **Vnde addi debet in signatura & in dis-
positione, & cum clausula generalem re-
seruacionem importante, ex quauis cau-
sa etiam dispositiue in literis exprimenda,
etiam per istam clausulam sine consensu
Cardinalis, in fauorem cuius reseruata
sunt per reg. 30. in bulla non poterit expe-
diri, secus si in signatura conditionaliter
expri-**

*Clausula
ex quauis
que causa
quid de-
noceat.*

exprimatur, qui forsan familiaris dilecti fratris nostri Hiero. Vetal. est & continuus commensalis, &c.

Nomen 6 Et sic non sufficit exprimere quod futurulus car erit familiaris Papæ, vel alicuius cardinalis in lis nisi nomen cardinalis, & titulus exprimitur, & consensus illius, quando affirmatus, mature fuerit dictum esse familiarem.

quando 7 Secus si conditionaliter, ut dixi: sufficit tamen si in signature dicatur, & cum fuit expressa clausula generalem reservationem importante ex qua vis causa, quæ exprimi possit vias, secus in literis: tunc & nomen, & titulus in bulla exprimi poterunt, secundum illa verba, ex eo quod dilecti filii Hier. tit. &c. familiaris continuus & commensalis fuit generaliter reservatum, &c.

Cardinalis 8 Et si in signature fuerit illa clausula, vel ex eo quod dictus N. alicuius cardinalis familiaris continuus & commensalis generaliter reservatum existat, an in bulla possit in genere exprimi, dicendo alicuius ex sacrosanctæ Roma. ecclesiæ cardinalis familiaris continuus commensalis fuit. resp. si cardinalis, cuius familiaris fuit ille cuius beneficii impetratur, mortuus fuerit, sufficit expressio superior generalis, secus si cardinalis sit viuens: quia tunc illi fieret præiudicium: ideo nomen tituli & consensus requirentur, ut supra docui per reg. cancel.

9 Et hæc clausula generalis, &c. restringitur ad unam reservationem expressam, nec licet aliam exprimere, si non sit clausula, ex qua cuncte causa, &c. & hæc refertur ad clausulam in corpore positam de stylo curiæ Romanæ.

Reservatio 10 Limitatur in reservatione notoria in curia: tunc licet de ea non fiat mentio, valebit Papæ prouiso, quando erat generalis & notoria: ut docet Fel. in c. super literis. col. 5. nu. 8. in 7. reg. de rescrip. per glo. ibi.

11 Nisi ignorantia posset cadere in Papæ ratione alicuius individui: allegat Regid. de c. Rose. o. commissio. unde cum Papa multa individua ignorare possit. c. de constir. libr. 6. ob id est tutius semper hanc reservationem exprimere.

12 Et idem in permutationibus benefi-

ciarum concludit Feder. in tract. de perm. benef. q. 3. & 4. & Regid. eo tract. in 3. p. vi. q. 2. ut non valeat permutatio, si alterum beneficium erat reservatum: sed uterque redibit ad suum beneficium per c. si beneficia, de rescrip. libr. 6.

Aut litigiosum, cuius litis statum, &c. Hoc ideo scribitur, quia Bonif. Papa in c. si contra, ut lite pend. in 6. statuit his verbis: Si hi, contra quos, super dignitatibus personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quæ possident, litigatur, ut lite pendente cedant, vel forte decedant: ne propter novos aduersarios, qui malitiose interdum petitoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium prorogari cõtingat, statuimus: ut dignitates, personatus, vel beneficia huiusmodi, donec cõtra superstitem lis finita fuerit, aliis nullatenus conferantur: nec ad ea eligatur quisquam, vel etiam presentetur: quod si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur, &c. & per istam clausulam illi prohibitioni Bonifac. derogatur: sed in bulla solet extendi, quod lis inter duos adhuc indecisa existat: cuius litis statum presentibus volumus haberi pro expressis, pendeat indecisa, & nondum finita: & per illud verbum litigiosa, &c. derogatur prædicto. c. Bonifacii. hoc etiam probatur in cap. inter monasterium. de re iud. ubi oportet exprimere litem, & litis statum: sed hodie ordinarii etiam conferunt beneficia litigiosa non finita lite, mortuo vno litigante, & hoc ex consuetudine Franciæ, in qua non servatur. d. c. si hi, ut alibi scripsi: & quod etiam in rescripto ad lites debeat fieri mentio litis pendente. prob. c. ceterum, & c. super literis de rescrip. ubi Fel. col. 7. tradit regulam cum limita.

Litigiosum tunc dicitur, etiam per solam citationem à iudice competente factam, c. de lit. ut lite pend. abundè Petr. Paris. in conf. 94. beneficium in 4. vol. & sicut res profana litigiosa non debet alienari. l. fin. & per totum. C. de litigiosa nec beneficium litigiosum cõferri: & ideo exprimitur hic propter rationes quas scripsi in tract. de cõstitutionibus

permutatio non valet, si alterum beneficium erat reservatum.

Litigiosum beneficium exprimitur, quando litigiosum dicitur.

nibus in 2. tomo. constitut. reg. in commentar.

Litis non est mentio facientis, quoniam non colligitur signatur.

Si tamen tertius, qui non est in lite, re-signaret alicui colliganti, non esset faci-enda litis mentio, quae non est cum ipso tertio: & expediri bulla poterit sine litis mentione, tamen propter stylum curiae Romanae, haec clausula solet in signatura apponi: ideo litis est sequendus. ca. quum graui. de error. fals. potest tamen in bulla omitti, si non sit necessaria.

Eidem oratori prouidere misericorditer dignemini de gratia speciali constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisq; in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque cum clausulis oportanis, necnon & consuetis.

capitave. signantia luntur r clausu on, non obitan.

Item haec verba ponuntur in ablatiuo casu, propterea quod si essent aliquae constitutiones, seu ordinationes Apostolicae repugnantes generaliter, seu specialiter huic constitutioni: vel si ibi adessent aliqua statuta, per haec verba illis derogabitur, & per haec clausulas, per text. in c. non aliquibus, de refer. in 6. Scripsi in forma mand. in si. in Concord. & hic est finis primae partis signaturae, alia in fin. bullae scribam inferius. Haetenus de prima parte.

Secunda pars signatura.

ada signa curam tri- liciter si- nae & su- per quib.

Secunda signaturae pars est, in qua Papa vel ab eo commissus subscribit partis supplicationi, & notandum est quod Papa solet tripliciter supplicationem gratiae signare, vel per fiat, ut petitur, vel per fiat A. vel per fiat motu proprio.

2. Nouam gratiam signare solet per fiat, ut petitur, si reformetur gratia, signat Papa per fiat A. ut in reg. Alex. 6. habetur in tit. de signatura gratiae, in princ. si vocetur Paulus, signat fiat P. vel aliàs iuxta literam primam sui nominis.

3. Sed si sua sponte moueatur, signare solet, fiat motu proprio, & non solet dicere, ut petitur, quando motu proprio re-

scribit: quod solet facere, si scribat pro cardinali, aut familiari habenti fauores, aut quando ei placet: ut docet Osta in sua Iuger. lib. 1. tit. de vtraque signatura.

Delegantia à Papa signatur per concessum.

4. Si vero signetur ab eo, qui est à Papa commissus, tunc ipse subscribit, concessum ut petitur in praesentia d. N. P. Hiero. Card. Verallus, & hoc si fuerit facta in praesentia, alioqui simpliciter diceretur concessum, ut petitur Hieron. Card. Verallus, nempe si in praesentia Papae signet Cardinalis, attestatur hoc esse factum in praesentia illius: sic dicens, concessum ut petitur in praesentia do. nostri Papae, alioqui sub-

Concessum in forma in praesentia d. N. P. N. Card. hoc docet Gomez. in reg. de non iudicando iuxta formam supplicat. in compendio signa. & ista subscriptio utitur commissus Papae in principalibus gratiis & nouis prouisionibus. ad est.

5. Vel interdum signatur, concessum in forma in praesentia d. N. P. N. Card. hoc docet Gomez. in reg. de non iudicando iuxta formam supplicat. in compendio signa. & ista subscriptio utitur commissus Papae in principalibus gratiis & nouis prouisionibus. ad est.

6. Sed est aduertendum, quod si illud, quod conceditur, habeat formam, eo casu signatur Papa, fiat in forma, vel hic commissus, concessum in forma alioqui simpliciter: quia Papa vult ut forma seruetur prout de iure c. cum dilecta, de refer. hoc est statutum in reg. Alex. 6.

7. In reformationibus vero gratiarum non concernentibus nouae gratiae concessionem, sed aliquam qualitatem, & circumstantiam, ut in rescripto perinde valere, solet commissus à Papa signare concessum N. Cardinal.

Commissus placet, nisi rescribat ad partes committendo, quia tunc dicit fiat, ut in d. reg. Alex. 6. & ubi materia tangit cameram, dicit videat camera: sed ubi tangit religionem, signatur videat protector ibid. tit. de signa. gratiae.

8. Si Papa signet commissionem, dicit, placet, nisi rescribat ad partes committendo, quia tunc dicit fiat, ut in d. reg. Alex. 6. & ubi materia tangit cameram, dicit videat camera: sed ubi tangit religionem, signatur videat protector ibid. tit. de signa. gratiae.

Gratiae per fiat praesertuntur a- liis per concessum.

9. Item gratiae signaturae per fiat, praesertuntur prouisionibus per concessum, quando concurrunt, ut est in reg. Innoc. 3. quia Papae prouisio propter praerogatiuam praeferritur debet. c. si a sede, de preb. in 6. Fel. in ca. Rodulphus, de refer.

10. Etiam si in vna signatura esset motu proprio, in alia fiat, sine motu proprio: illa per fiat praesertuntur d. regu. 31. licet multos alios

alios effectus habeat motus proprius, quos
in causa. Fel. docet, de reb. scripsi plenius
in forma mandati in verb. motu proprio, in con-
cord.

11 Imò etiam prouisus per fiat preferatur
prouisio per concessum, etiam si is haberet
possessionem, iuxta c. si a sede, de preb. Et ita
fuit decisum, & in duabus causis interpret-
atum Romæ: vt refert Cassador. in reg. can-
cellaria sub de preb. de c. 14.

Limitatio
c. si a sede.

12 Et sic limitatur. d. cap. si a sede, vt non
procedat quâdo vni est prouisum per fiat,
alteri per concessum: vt is qui habet per
fiat, preferatur: & hoc quando à Papa: &
ista est solennis limitatio ad c. si a sede, de
preb. lib. 6. plura de hoc scripsi in tract. de pa-
ci. poss. circa fin. ubi videre cuique erit liberum
in 17. l. i. i. num. 295. & seq.

Signatura
quando
producen-
da sit.

13 Et hoc casu bonum est producere si-
gnaturam, alioqui ex bullæ tenore digno-
sci non potest, vnde cautus in hac materia
beneficiaria quis esse debet, vt tambullâ,
quàm signaturam conspiciat, & ex illis ve-
ritatem elicere poterit.

Cur Papa
verbo fiat
ritur.

14 Ratio est: quia Papa vtitur verbo
fiat, sicut Deus opt. maxi. in mundi crea-
tione, Fiat lux, & facta est. Genes. ita & vica-
rius eius vti solet: ideo sua gratia præferri
debet gratiæ per concessum, propter ma-
iorem prærogatiuam. d. c. si a sede.

Per apposi-
tionem fiat
perfecta est
gratia.

15 Nempelimitatq; Papa apposuit fiat,
perfecta est gratia: vt docet Calder. in c. Quis
quis de elect. & Fel. in rub. de consti. col. 3. & in
ca. Rod. Alphus. col. 16. num. 26. de rescript. facit.
cap. qui bona. S. sicut. 17. q. 1. l. 2. S. de iud. ubi hæc
verba fiat statim facto suo nocent. ff. Ne quid in
loco publico.

Fiat de pre-
fenti mihi
ligitur.

16 Et sic verbû fiat significat hic de præ-
fenti, id est dicere nunc fiat, & non de fu-
turo: vt in Evangelio, Fiat mihi secundum
verbum tuum. Vnde iudicauit magna curia
Mediolanen. quod postquam Rex cõsen-
sit alienationi feudi per verbum fiat, post-
eâ hoc non potuit reuocare: etiam per li-
teras sigillatas: vt docet Matt. Ass. in decis.
Neap. q. 253. Duo Regij, & fallare lo fiat, est

Falsare lo-
fiat est fal-
sare literas
apostolicas

fallare literas Apostolicas, & propriè, sic
dicit illud, in quo tota consistat virtus, & sub-
stantia: vt in verbis Collectæ, in ca. Ad falsario-

rum, de crimine falsi, scripsi in bulla c. 1. Do-
mni. art. 4. licet interdum pro materia de-
notet futurum, vt in l. iurigenium. S. præ-
tor. iuncto. S. sine. ff. de pact. gl. & doct. in c. quis-
quis. de elect.]

17 Item cancellaria in casibus sibi per
missis signat per verbum concessum, non
per fiat, vt est in reg. Iulij Papa tertij. vt. de po-
testa. vicecancel. reg. 9. sequitur Roma. cons. 379. sum. & le-
nica. col. vlt. & legatus, nisi à Papa concessum
illi fuerit, quod possit verbo fiat, vt i, &
aliis verbis, sicut ipse Papa potest, sicut
fuit concessum illustri & doctissimo car-
dinali Hier. Verallo legato in tota Francia
excellentiſſimo.

Cancellaria
non etiã signat
per concessum.

18 Ideo cancellaria omnes causas, quæ
sunt de comuni iustitia, sine speciali ma-
dato committere potest. F. gid. bellane. dec. vicecan-
cellaria, & hodie dicitur in d. regul. cellarius
cancellaria. Iulij tertij quod possit vicecancel-
larius omnes causas beneficiales com-
mittere in curia, cum potestate citandi ad
partes.

Quas cau-
sas possit
datò committere potest.

19 Nisi esset contra ius, puta si causam
in partibus pendentem committeret: eo
enim casu non est verisimile Papam vice-
cancellario commisisse plenitudinem po-
testatis. arg. eorum quæ Im. not. in ca. imo iur.
de elect. hoc expressum firmat. F. gid. Bellanera.
decis. 45. exceptio. quem sequitur Fel. in rub. de
rescr. col. vlt. dic. vt statim scripsi, quod in cu-
ria committere potest, cum potestate ci-
tandi in partibus litigantes.

Signatura
quando
per duplex
fiat signa-
tur.

20 Item aliquando supplicatio signatur
per duplex fiat, quando generalis referua-
tio datur: vt in reg. cancellaria. 62. & dicit ibi. per duplex
gloss. quod tunc debet primum fiat, collo-
cari inter partis petitionem & concessio-
nem: vt solet communiter fieri: & secun-
dum fiat, solet in margine clausularum
seu dispositionis conscribi. & idem dicit si
per duplex concessum sit signata suppli-
catio: quia iustus duplex principis pro
motu proprio habetur. allegat. Bald. in l. nec
damnoſa. C. de precib. Imper. offer. plen. Corf. in
suo tractat. de geminat. hodie ferè omnes si-
gnaturæ solent dupliciter signari, vt supra
licet videre in forma signaturæ, tortè vt vi-
tentur falsitates, & per concessum.

Pœnitentiarius mag-nus tri-pliciter et-ia signat.

21 Et quamvis magnus pœnitentiarius soleat signare per fiat, tamen est diversitas: quia hic solet signare fiat in forma, fiat de speciali, & fiat de expresso, ut docet Oflania. in sua praxi. lib. i. tit. l. de summo pœnitentiario.

22 Sed non signat sicut Papa, fiat motu proprio: quia non solet pœnitentiarius ista vti clausula, maxime quia circa confessiones peccatorum, & absolutiones verfatur sua potestas: quæ absolutio est petenda, iuxta dictum Evangelij. Petite & accipietis. c. omnis viri usque secus, de pœnit. & remis.

Supplentur defectus in genere per verbum fiat secus per concessum.

23 Item ista clausula fiat, ut petitur, appositâ in supplicatione in qua petit quis suppleri defectus, contractus aut processus, seu alterius actus, operatur etiam si in specie defectus non sint expressi: ut est in reg. cancel. l. m. 3. num. 39. & in regula Pauli 3. regula 45.

24 Secus si per concessum, quia tunc opus est exprimere nominatim defectus, ut ibi: & refertur ad defectus quo ad solennitatem iuris, sed non quo ad defectus personarum, utpote irregularitatis: vel si sit illegitimus, nec ad defectus iuris naturalis, ut consensus, gl. ibi que allegat Host. & Alber. inc. i. de trans. episcopi. & Specul. in tit. de leg. §. nunc ostendendum.

Signatura an valeat si dicatur fiat & non sit appositâ respicitur.

25 Vidi dubitari de signatura, in qua inscripta erat clausula, fiat, vel concessum: sed non erant illa verba, ut petitur: an valeat respon. valere. gl. in regu. cancel. 60. & bulla poterit ex hac fieri: quia per verbum fiat, gratia & signatura est perfecta. c. quisquis, de elec. vbi Calde. & clausula ut petitur, satis intelligitur.

26 Stylus tamen est, ut apponantur etiam illa verba, ut petitur: tamen quando de voluntate Papæ appareret, non esset de ea disputandum: hoc tamen limitatur in signatura, in qua suppletur defectus: in illa enim est necesse, ut ista verba fiat, ut petitur, sint conscripta, ut est in d. reg. 39. & ibi, gl. hoc firmat.

Omnia pe-nia vide-tur conce-dere prin-

27 Et hæc responsio Papæ, sicut brevis & compendiosa sit, est tamen dubitationes ressecans, sicut respon. esse debent. l. cum antiquitas, C. de vsur. Lucas de pœnit. in l.

eos. C. de excu. muner. lib. 13. unde aduertendum est, quod per hæc verba fiat, ut petitur, princeps videtur concedere omnia petita à parte: nam responsio simplex, & concessio refertur ad petita & interrogata. c. inter. in si. de fid. instr. l. si defensor. §. de interrog. act.

28 Unde si fuerit petita absolutio à pluribus excommunicationibus, & simpliciter dictum fuerit, fiat, censetur concedi absolutio ad omnes petitas excommunicationes. teste Pau. inc. cion pro causis. in gloss. vlt. de sen. excom. Felin. inc. super lucris. col. 6. num. 9. de refer.

Absolutio concessa ad plures excommunicationes per fiat ad omnes refertur.

29 Unde consuluit Alex. conf. 84. in causa, num. 4. in 1. vol. quod principis responsio mandantis bona assignari, debet intelligi secundum supplicationem petentis. per d. l. si defensor. & S. preterea. de inutil. stipul. in vlt. in scriptura enim referente omnia posita esse censetur, quæ in scriptura, ad quam fit relatio, leguntur. l. asse tot. ff. de hæc. instr. l. si ita scripsero. ff. de cond. instr. Roman. conf. 80. confirmanda.

30 Et privilegium concessum intelligitur secundum formam petitionis. Bald. in d. ca. inter refert. Dec. conf. 37. viso. conf. col. 3.

Privilegium & responsio ad petitionem refertur.

31 Ad hæc responsio debet referri ad tepus petitionis. l. quero. §. si. ff. de edil. edil. ferunt. Soc. conf. 103. in casu, col. pen. in 3. vol.

32 Etiam videtur Papa concedere secundum qualitates expressas: ut si petitum fuerit beneficium curatum, ipsum concessisse videtur: vel si dignitas fuerit petita, etiã videtur concessa: per verbum fiat. Bart. in l. si oui. §. si à filio. ff. de leg. 1. Angel. in tract. de malefic. in gl. comparent, in prim. & ibi in additio. & maxime cum scribatur fiat, vel concessum ut petitur.

Concessio ad qualitates etiam refertur.

33 Hoc limitatur non procedere, ut non extendatur ad separata, nec ad ea, quæ diuersam habent rationem: ut consuluit Decius conf. 33. viso puncto, vbi si in supplicatione petatur inhiberi iudicibus in causa Marioti & fideiussorum intelligitur, quatenus fideiussores tenentur ex illa causa, secus si ex alia causa teneantur.

34 Secundò limitatur ad ea non extendi, quæ verifimiliter non esset concessurus.

libliga

l. obligatione. ff. de pig. vnde per hæc verba fiat vt petitur, non intelligitur concessisse, vt beneficium conferatur, nisi specialiter expressum sit: vel vt superius dixi. *S. nor. doct. in c. 2. de preb. lib. 6.*

35 Tertiò limitatur, quando Papa expresserit aliqua, tunc expressa concessisse videtur: & verbum fiat, ad specificata tantum refertur, *arg. l. age cum Gemmano. C. de transact.* vnde videtur hic ad tollendum dubitationes, Papa in seq. parte exprimit sigillatim ea, quæ cõcedere vult, vnde quod non exprimit hic, concedere non vult. *arg. c. ad audiendam. de dec. Ale. cons. 94. in causis, vol. 2. num. 3. in 2. vol.*

Signaturæ
ampliani
narratione
statim non
narratio-
ni.

36 Notandum tamen est quòd si clarè appareat, quòd signaturæ ampliet, vel limitet narrationem, partis, standum erit signaturæ, & Papæ concessioni, non autem partis narrationi, per *tex. in d. c. inter, de fide instrum. S. Fel. in d. c. super. col. 6 nu. 10. de rescr. allega. Pano. in c. 2. de treuga S. pace.* Hactenus de secunda parte.

Tertia pars signaturæ.

Tertia signaturæ pars est dispositio, & Papæ concessio, & quod ipse simpliciter concessit, dicendo, fiat vt petitur, nunc sigillatim exprimit, & recenset, eaque concedere intendit primo.

Quid no-
mine cen-
suræ ve-
niat.

Et cum absolute à censuris, &c. Hoc in bulla extenditur, *reque absolventes, S. absolutum fore consentes, S. c. alioqui rescriptum non valeret impetratū ab excommunicato. ca. 1. de rescr. quid censuræ nomine veniat, explicat. text. in c. quærenti. de ver. sig. videlicet excommunicationem, interdictum, & suspensionem, dicam inferius in i. bullæ dispositionis clausula.*

In bulla
pensionis
scribitur,
vt sub sen-
tentis S.
censuris
rogatur,
S. c.

Solet etiam in bullis pensionum adici hæc clausula, vt compellatur debitor pensionis sub sententiis, censuris, & pœnis ecclesiasticis, &c. & si ista clausula fuerit in supplicatione omissa, tamen in bulla addi poterit: tum quia tacitè in his intelligitur, & quæ tacitè intelliguntur, expressa censentur. *l. cum quid. ff. si cert. pet.*

Tum quia est consuetà, & tacitè inest ex stylo curiæ, & quæ tacitè insunt, veniunt. *l. l. etia. ff. si cer. pet. & quia facillè quisque recufaret soluere pensionem, quæ est pãsiso debitoribus eius, vt scripsi in tract. de pacifi. possessio. num. 126.*

1 Quòd obstantiæ oratoris habeantur pro expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint. Ratione istius clausulæ, poterunt exprimi beneficia omnia, & singula monasteria, prioratus, præpositura, præpositus, dignitas, personatus, administratio, vel officium, aliq; beneficia ecclesiastica cum cura, vel sine cura secularia, & quorumuis ordinum regularia.

Clausula
pro expres-
sis, S. c.
quid pro-
sit.

2 Quia per istam expressionem nihil de nouo datur, sed iam datum & habitum refertur, quod potest fieri ratione huius clausulæ: & quando petitum est aliquid pro expresso haberi: & in signaturæ dicitur, fiat, valet gratia, ac si illud expressum fuisset: vt docet *Amo. Buring. cons. 2. v. is. l. i. de rescr. S. conf. 49. in fin. quem refert Fel. in c. super lueris. col. 6. nu. 9. de rescr. p. alioqui nil ferè prodesset ista clausula.*

3 Vnde si commendetur monasterium religioso, per istam clausulam poterit exprimeri in bulla omnia & singula, quæ in titulum vel commendam obtinet, quæ obtinere possent huic commendæ, ac prouisioni, ne superflue ponatur. per *gl. in l. 1. ff. quod in ea. caus. Bal. in rub. C. de contrah. empt. q. 9. vnde poterit quis in bulla exprimere beneficia, & si in prima bulla non expresserit, poterit impetrari bulla perinde valere eius datæ quæ fuerat prima. & hoc ratione signaturæ, in qua erat, quod possit expediri per rescriptum perinde valere: sed quod duplex bulla conficiatur vnus tenoris, scilicet prima, in qua non expressit beneficia, in secunda quòd exprimat ea, hoc fieri non potest, si prima producta sit: quia omnis actus de primo intelligitur. *l. boues. S. v. ff. de verb. sign. ca. non potest. de preb. in 6. id eo errant mensularij, qui hoc faciunt, & sicut prima nõ valet, nec secunda: nisi prima ante processum inchoatū rescribatur.**

Bulla du-
plex ex v-
na signatu-
ra quando
confici
posita.

quod fieri potest, *videtur in bulla nona provisionis.*

4 Siue obstat in toto, siue in parte: quia bonum est argumētum totius ad partem. *l. que de rat. ff. de rei vend. c. Pastoralis. §. item, cum totum, de off. dele. unde si aliquid obitet toti bullæ, poterit exprimi ratione huius clausulæ, vel si in parte, idem.*

5 Et nisi ista clausula adesset, si impetrans haberet beneficium, etiam modicum quinque fortè solidorum, & non illud exprimeret, subreptitia esset impetratio, nec valeret. *c. si propinqua, de resi. c. si motu proprio, de preb. in 6. quod secus est, per istam clausulam quæ hoc operatur.*

Vnu tantu 6 Aduertendum est magnam fieri differentiam, quod obstantiæ habeantur pro ratione expressis: vel quod obstantiæ beneficiales huius clausulæ exprimi possint: quia ratione primæ clausulæ, quod scilicet, vnum tantum beneficium exprimi poterit in bulla, sed non duo: ideo si duo habeantur habeat, non valebit impetratio tertij: quia pro expressis vnum beneficium obitat: ergo illud tantum poterit ratione clausulæ huius exprimi. *arg. no. in gl. fin. in c. 2. de rescr. lib. 6.*

Valor 7 Etiam ratione clausulæ huius non poterunt fructus exprimi, nec valores illorum, quia dicantur obstantiæ beneficiales, &c. ideo vtraque clausula solet apponi, videlicet quod obstantiæ maximè beneficiales habeantur pro expressis, seu quod exprimi possint.

8 Et illa dictio maximè implicat, vt non solum obstantiæ beneficiales, sed aliæ: vt docet gloss. in illud. ff. ad legem Aquil. Bar. in extra. ad reprimendum. in ver. Et maximè.

Duo tantu 9 Et propter clausulam, quod obstantiæ beneficiales exprimi possunt duo tantum exprimi beneficia in bulla exprimi poterunt, & illorum fructus: vnum in titulum, alterum in commendam: & potest omittere postea clausulam non obstan. si alia non haberet: vt seruat cancella. Roma. & probatur per c. non potest. de preb. in 6. & ne ad infinita trahatur. cap. 2. de rescrip. in 6. alioqui centum posset sic habere, & dicere pro expressis habentes, &c.

10 Et non est intentionis Papæ, vt istos plurales velit aliis beneficiis onerare. *cap.*

quia in tantum, de preb. ideo licet in signaturâ habeatur pro expresso, in bulla tamen exprimi debet: vt superius scripsi.

11 Sed non vtra duo, etiam si dicatur quorocunque & qualicunque: vt scripsi in cont. in forma mand. & per hoc evitantur calumnia: trapezitarum beneficiorum, qui nunquam exprimunt beneficia, putantes istam clausulam ad omnia porrigi, quod non est verum.

12 Imò si possidens parrochialem ecclesiam pacificè, alteram non, sed solum sibi collatam, in signatura non fecerit mentionem de pacifica, sed tantum de altera, cum clausula quod obstantia habeantur pro expressis, per hanc clausulam non poterit in bulla dispensationis exprimere parrochialem pacificam: sicut eum vt cum tali ecclesia, si illam assequaris, ecclesiam sancti N. pacificam & sine illa, &c. quia dispensatio ad futura, & non præterita extenditur. *c. non potest. de preb. lib. 6.* ideo eam exprimere debebat, vt super illa dispensaretur. [Ideo si dicatur in signatura quod obstantiæ beneficiales habeantur pro expressis, non poterunt exprimi dispensationes: ideo ego soleo apponere, quod obstantiæ oratoris beneficiales dispensationum & aliæ quæcunque, &c. & illa clam iuuare poterit, quam notes.]

13 Præterea si in corpore, id est in petitione partis, sint aliqua clausulæ, quæ non sint repetitæ in hac parte: id est in dispositione, vel ad partem (vt vocant Romani) certè non censetur concessum: licet verbum fiat, ad omnia referatur. *l. si defensor. §. ff. de interrog. act. c. inter. in si. de fide instrumenti.*

14 Secus quando est limitatum: vt videmus in signatura, in qua Papa limitat, & declarat, quæ concedere intendit: ideo alia non venient, nisi vt superius dixi, per l. in agris. ff. de acquir. rer. domi.

15 Ista tamen clausula, pro expressis, &c. non tollit inhabilitatem personæ, vt si quis esset illegitimus, vel minor, aut alium peteretur defectum: vt dicunt do. de Rota. de res. licet personæ dicebant. in si. in not. l. sub tit. de preben. de res. 7. gloss. in cl. si Romanus. de preb. Anch. con-

Pacificum beneficium exprimitur in signatura dispensationis.

Petita in petitione non veniunt concessa nisi in consenti-

Clausula non tollit inhabilitatem personæ, vt si quis esset illegitimus, vel minor, aut alium peteretur defectum: vt dicunt do. de Rota. de res. licet personæ dicebant. in si. in not. l. sub tit. de preben. de res. 7. gloss. in cl. si Romanus. de preb. Anch. con-

conf. 80. viso pre dicto, quia hæc clausula maxime ad beneficia se extendit, cum ea exprimat, & non defectus personæ: ideo isti personæ defectus postea ratione huius clausulæ exprimi in bulla non poterunt: & si exprimerentur, bulla falsa dici poterit in addendo, quod non fuit concessum.

16 Nam quamvis taciturnitatem remoueat, non tamen inhabilitatem: ideo non poterit opponi vitium tanquam non expressum, sed per viam inhabilitatis: *ve Fel. ait in c. in nostris. de refer. & vno defectu sublato, alius remanet. l. si non lex. ff. de her. inst. §. affinitatis. de nup. in inst.*

Clausula motus proprii & pro expressis equipolent.

17 Insuper notandum est, quod si supplicans in signatura petat sibi de beneficio prouideri, & exprimat omnia, que sibi obstant, & Papa signet, fiat motu proprio, tunc non est opus apponere istam clausulam, quod non obstantia beneficia habeantur pro expressis, vel quod exprimi possint: quia ista clausula motus proprii habet vim istius clausulæ, & tollit taciturnitatem, sicut clausula pro expressis. *c. si motu proprio. de preb. l. c. abunde scripti in forma man. in ver. motu proprio. & in ver. pro expressis. [stylus tamen hoc habet.]*

Clausula pro expressis non inducit dispensationem.

18 Ista etiam clausula quod obstantia habeantur pro expressis, non tollit defectum intentionis, nec inhabilitatis, nec etiam inducit dispensationem, teste lo. And. in c. cum adeo de refer. & sequitur Paris. conf. 1. nu. 96. in 1. vol.

Exprimenda que sunt in beneficiis impetratione.

19 Et sic in literis gratiosis exprimenda sunt beneficia, & qualitates illorum. *cap. ad aures. & o. si proponente. de refer. & quod impetrans sit clericus. c. cum adeo. ibid. vel si sit illegitimus, & qualitas illegitimitatis. ca. 1. de fil. presb. in rursio. c. cum iam dudum. de preb. vel. Host. & alii in c. dudum. 2. de elect. Ansp. q. 483. de iure ad rem. c. cum in nostra. de refer.*

20 Et numerus canonicorum debet exprimi, quando scribitur contra numerum. *c. constitutus. de refer. ac collatio, & possessio colorata. c. gratia. de refer. in 6. vbi gl. & ca. cum nostris. de conc. preb. vno etiam exprimenda erit: vt docet Calder. in conf. vlt. tit. de reb. eccl. §. non alienius patronatus laicorum. cap.*

decerimus. 16. q. 7. & generaliter omnia alia exprimi debent, per quæ redderetur difficilius Papa ad concedendum. c. postulatis. in fin. ibi. de leui non concessimus. de refer. alia tradit Fel. in d. c. in nostris. de refer. abunde super his scripsi in for. mand. in ver. pro expressis. ideo hic alia non addam, ne repetitione vtar.

21 Et tenendum est, quod hæc clausula Legatus solus Papa vtitur in beneficiis, non autem legatus vel alius: vt scripsi in d. verb. pro expressis, nisi Papa hoc idem expressè concesserit: vt sepius videmus fieri legatis, maxime reuerend. Cardin. Dom. Hiero. Verullo card. excellentissimo fuit ex speciali gratia concessum, dum bellissime legationis officio in Gallia fungeretur anno 1551.

22 Iste expressio fieri debent coram Papa, etiam in impetratione, quæ fit à legato. *de vlt. de offi. ord. & ibi plenè Car. sed nõ coram episcopo, vel alio ordinario ideo taciturnitas non vitiat collationem ordinarii, qui iam certus est, vel esse debet: sicut in Papa, vel legato à latere. & in d. c. fin. vide alias rationes ibidem.*

Expressio non fit coram ordinario.

1 Necnon verus valor, & c. Clausula scilicet habeat pro expresso, vel exprimi necnon valeat: quia verus valor in impetratione beneficii est exprimendus, *cl. 1. vbi gloss. de quid proprio. Doct. in d. c. ad aures. de refer. reg. cancel. sit. 61. Inno. Papa. 8.*

2 Tamen per istam clausulam valet impetratio, etiam si verus valor non sit expressus, quia hic pro expresso habetur, vel in bulla exprimi poterit. *gl. in d. reg. can. 61. est exprimitur tamen exprimi aliquis valor, alioquin non prodest ista clausula: nec recipietur signatura, in qua nullus exprimeretur valor de stylo: quia Papa vult, vt verus valor exprimi possit. f. alius quàm expressus, ergo aliquis expressus esse debet: & ita seruatur.*

Valor aliquis in signatura.

3 Et hæc clausula solet apponi tam in signatura commendæ, quàm si in titulum detur beneficium: quia vbique est eadem ratio, etiam si sit monasterii commendat. vt scripsi in §. volumus, de collat. in concor. §. fin. demand. Apost. ibid.

4 In hoc tamen regno ex consuetudine non est nobis necessaria hæc clausula, nisi quo ad stylū signaturæ seruandū: alioqui suspecta esset signaturæ, si ista clausula esset in ea omiſſa, licet non esset nulla, quia verus valor in Francia non exprimitur, ut alibi dixi.

Valor librarum in ducatos redigi potest. & e contra.

5 Ad hæc si quis expresserit beneficium valere centum libris Paris. in signaturæ, in bulla autē poterit illa summa in ducatos redigi vel e cōtrario: ut verus valor exprimat, ratione huius clausulæ: nā omnia in pecuniam redigi posse allerunt. doct. in l. singularia. ff. si cert. l. si uan. de fideius. ubi magna pecunia in minima, & minima interdum in maiore redigitur. l. 1. & seq. C. de pondera. lib. 10. ubi Iacob. Rebuff. patruus mihi magis scribit.

Valor in bulla semel expressus non potest mutari.

6 Tamen si semel in bulla expressus fuerit valor, non poterit mutari, tum quod non licet vicariata. cl. vna. de reuinc. tū quod de prima expressione intelligatur. l. boues. §. hoc sermone. ubi plene scripsi. ff. de verb. sig. c. nō potest. in si. de præb. lib. 6.

7 Poterit tamen is excusari per hanc clausulam quod verus valor habeatur pro expresso: quia quo ad hoc ut impetratio valeat habetur pro expresso: verū quia in bulla fuit non verus valor expressus, ideo illa falsa expressio nocebit. doct. in c. extenore. §. c. super literis. de refer. nisi transcriberetur: quod difficile esset post processum inchoatum, vel nisi in hoc regno ratione consuetudinis non exprimeret. verum valorem: vel nisi impetratur rescriptum perinde valere extractum ex ista signaturæ: & ita soleo expedire. [Notandū est quod ratione consuetudinis in regno viginti sufficit exprimere valorem consuetum videlicet 24 ducato. & c. quod limitatur in nominationibus vniuersitatum, in quibus est verus valor exprimerendus. §. voluit. de col. in concor. scripsi in q. 9. tract. nomi.]

Secundus casus est in vniuersitatibus, in quibus oportet exprimere verum valorem, tamen beneficii vniuersitatis, quā vniti, ut Papa ex causa paupertatis vnire, vel recusare possit. iuxta c. exposuisti. & c. vacante. de præb. alioqui imponeretur Papæ, & hoc est in regu.

cancel. statutum. reg. 21. quā in iuu. de vniuersitatibus declaras Fel. in c. ad aure. col. vlt. de refer. Quia tunc cessat ratio nostræ consuetudinis exprimerendi.

Tertius casus est in dispensationibus, in quibus etiam cessat ratio, quia non soluitur annata, & quia Papa facilius dispensat cum habente beneficium tenue, quod si habeat pingue, ob id cessat voluntas dispensandi, aut saltem dispensatio est subreptitia, quia non tam leuiter Papa dispensat. ca. postulat. de refer. in his igitur dicere verum valorem exprimerendum, licet hodie simpliciter cōcedatur dispensationes.

Quartus casus est, si quis impetraret duo beneficia, non posset dicere illa valere 24. si pluri essent, quia consuetudo tantū est introducta in vno quolibet, non in duobus, vel tribus, & consuetudo non potest extendi ad id ad quod non est assuetum, ut not. Dec. in l. de quibus de legib.]

1 Etiam in hac signaturæ solet apponi clausula de augendo vel minuendo vsque ad verum valorem fructuum. Iquæ prodest ut ad tertiam partem augeri verus valor possit, & non vltra. vide nota. in l. si merces. §. vis maior. ff. locat. ego relinquere arbitrio Papæ: hoc tamen erat de stylo curiæ Romanæ, ut legi in antiquis libris Pragmaticorū ipsius.

2 Si tamen cum ista clausula de augendo sit alia clausula in signaturæ quod maior specificatio etiam fructuum fieri possit: ut aliquid operetur hæc vltima clausula, poterit fieri expressio etiā vltra tertiam: quia non debet esse dictio, quæ aliquid nō operetur, l. 1. ubi gl. ff. quod met. cau. & in c. sole. ca. l. de maior. sa.

3 Et si dicatur, quod fructus augeri possunt vsque ad medietatem: & non exprimat non obstat regula, poterunt tamē augeri sicut est expressum: quia regula non obstat, quæ loquitur quantum exprimi possit vigore clausulæ & non in hoc casu.

4 Præterea si dicatur quod maior & verior specificatio fieri possit non obstat regula, tunc etiam vltra mediam partē exprimi poterit, cum sit regula derogatum, & nihil obest

obest: quæ est in Inn. & Iulii Papæ 3. nu. 66. Item quamuis hæc clausula de augendo & diminuendo sit correlatiua, & in utroque casu operari debeat: ut probatur in l. pe. C. de iudic. vidit. vollen. officiales tamē Romani non patiuntur diminutionem, sed bene augmentū: quia in diminutione detrahitur iuri illorum, ideo illā non recipiunt: ut nota. in c. Fundamenta, de elect. lib. 6.

6. Unde si quis in signatura, expresserit beneficiū valere 24. ducatos, in bulla vult dicere 16. nō recipietur, quia ita exprimēdo vellet ut gratis bulla expediretur: quod fieri solet pro beneficio 16. ducatorū modico, & pro paupere saltē quo ad aliquos officiales: sed sic frauderentur omnes officiales, ideo hoc solent alpernari, nec recipitur quis diminuens pretium expressum: & vidi sapius recūsari.

7. Idem si quis expresserit in signatura beneficiū valere 30. & in bulla dicat 24. non expedietur, quia quando valet 30. soluitur annata: quando verō nō valet nisi 24. nulla datur annata: ob id Galli consuetudinem hanc hætenus seruauerunt, ut nō exprimant nisi 24. ducatos auri de camera: ut docet in S. si. de mand. apost. in concor.

8. Idem in aliis summis, ut si dixerit valere centum, nunc vult dicere octoginta, nō expedietur bulla, ut Romani dicunt, cum sit in præiudicium officialium, sed ipsi debent delere de diminuēdo in signatura, alioqui aliquid debet operari, ut dixi: caueant igitur impetrantes, ut in signatura magnum valorem non exprimant, ut postea in bulla augere illum possint, cum diminuere non liceat, sed augere.

9. Præterea si quis impetrauerit duo beneficia, & simul in signatura dixerit quorum fructus nō excedunt centum aureos, si postea in bulla velit separatim valorem exprimere, non recipietur, si velit dicere tale beneficiū valere quinquaginta, & alterum alia quinquaginta, etiam si separatim bullæ expedirentur: quia bulla ex signatura extrahi debet, & in signatura est facta vna expressio, ergo alia non fiet, arg. l. ediles. S. si forte. ff. de edil. edic. nisi fuerit adiecta hæc clausula in supplicatione, quod

fructus simul & separatim exprimi possit, & sic soleo addere signaturæ ut rigor styli non noceat. [quando duo impetrantur beneficia.]

10. Ideo in regno Franciæ facile (ut arbitrator) expedirentur, quia augetur pretium: nam dictum fuit, quod fructus amborum non excedunt valorem viginti quatuor ducatorum auri de camera secundū communem æstimationem: unde si quis velit separatim expedire, in qualibet expeditione & bulla exprimitur idem valor 24. ducatorum, ergo pretium augebitur: & sic vtile erit dicanicis curiæ Romanæ: sed quia non conueniret bulla signaturæ, ob id esset difficilē obtinere, nisi ratione huius clausulæ, quod verus valor exprimi possit in totum, vel pro parte.

11. Si tamen quis duo impetrauerit beneficia, & duas obtinuerit signaturas, poterunt tamen in vna bulla prouisiones amborum poni, licet supplicationes sint diuersæ datæ, sed cuiusq; valor separatim exprimitur: & hoc vidi sapius fieri, dum tamen in bulla conueniat signaturæ.

12. Sed si supplicationes sint æquæ principales, diuersæ tamen datæ, & super eodem beneficio: non poterit bulla expediri sub data vltimæ coniungendo, quasi secunda sit reformatio primæ, sed ex prima expedietur, vel secunda.

13. Ut si prius impetraui beneficiū S. Scuerini, & omisi exprimere, quod sit plebania: in secunda signatura illā expressi, volo coniungere primam cum secunda: hoc non possum, quia ex imperfectis perfecta bulla constitui non potest. l. vna. C. quinquimero in iula. gl. in c. quorundam. 23. dist. sed ut referipto perinde valere, vel noua fieri impetratio debet.

14. Si verō ambæ supplicationes sint eiusdem datæ, & vtræq; est in aliquo defectiua, ac imperfecta, sed simul iunctæ bene prouidet, tamē bulla nō poterit ex his expediri super vtræq;: ideo datarius statuit, quod nō cōcedatur supplicatio duplicata, intelligitur eiusdem datæ, secus si diuersæ, ut superius scripsi: quia multiplex impetratio & prouisio eiusdem beneficii fieri potest.

15. Sed

Duo beneficia in vna bulla expediri possunt licet sint diuersæ signaturæ.

Ex duabus signaturis imperfectis bulla perfecta expediri non potest.

15 Sed ex imperfectis perfectam non fit, vt docet abunde Iulianus reper. l. admonendi. col. 82. nu. 25. 4. ff. de iur. iur. in. c. xi. & ibi glos. in c. nihil. 7. q. 1. ff. in d. c. quædam. vbi dicitur ex duobus imperfectis vnum perfectum constitui non posse: si tamen secunda perfecta esset sine adiunctione primæ, bulla ex secunda expeditur, vel bulla expeditur ex prima, & postea altera bulla in forma de perinde valere ad primæ confirmationem: quod erit tertius, vt dixi.

Clausula 1. Alia clausula solet inscribi in quod verus vacanti modus exprimi possit. *signatura*, videlicet quod verus vacationis modus habeatur pro expresso, seu exprimi possit.

2. Certum est, quod expresso vno modo vacandi non venit alius, per c. susceptum. de debet. cano. rescript. lib. 6. Ideo cauti impetrantes dicuntur: beneficium certo modo vacare, cuius vacationis modus habeatur pro expresso, sed non datur pro canonicata & prebenda, si non nominetur canonicus: quia posset quemcumque canonicatum in illa ecclesia capere: vt dicit Staphil. in tractu. de liter. gra. rubr. de modo & forma impetrand. vers. ideo cauti.

3. Vnde si impetret beneficium vacans per mortem, non dabitur mihi si vacet per resignationem, vel aliàs, nisi adsit ista clausula, & aliàs quouis modo vacet, vt solet in literis Apostolicis exprimi, per d. c. suscepta.

Clausula & dicitur abundantius infra in bulla.

4. Sed si quis impetret beneficium, quod tanto tempore vacauit, quod de eius vero vacationis modo certa notitia non habetur: tunc non est necessaria ista clausula, postquam originem vacationis impetras ignorat: tamen quia de stylo solet apponi: ideo si apposita esset, non vitaret.

5. Notandum est quod statuit Alexan. 6. in d. de signat. graue, quod clausula verior modus vacationis exprimi possit, non recipitur, quando certus modus non est expressus in petitione partis, & sic in corpore signaturæ: sed si sit certus modus expressus sit, & in subrogationibus, & in gratia si neutri, & vbi sit cessio iuris literis nõ expeditis: inferius suo loco dicitur de hac

clausula quod maior & verior, &c.

6. Si tamen in signatura exprimaturnus modus vacandi, & ponatur clausula, quod modus vacandi habeatur pro expresso, hoc nihil proderit: quia modum expressum in supplicatione oportebit in bulla exprimere, nisi conditionaliter fuerit expressus in signatura, videlicet quod forsitan per obitum vacauit, &c. & tunc per istam clausulam alius vacandi modus exprimi poterit: vt scripsi in forma mand. in verb. aliam quancunque.

7. Præterea si in corpore supplicationis sit ista clausula, quod verus vltimæ illius vacationis modus, etiam si ex eo quæuis generalis reservatio, etiam in corpore iuris causa resultet, habeatur pro expresso, & in dispositione signaturæ & ad partem referuationem importat. ex quauis causa, etiam dispositiue in literis exprimens: ex his poterit postea in bulla exprimi beneficium etiam in curia vacans, vel ex alia referuatione, & debetur impetranti: vt dixi supra in tit. de refer.

8. Si autem impetretur beneficium vacans ratione hæresis, si non sit lata sententia contra illum, dicitur in bulla impetrationis prouidemus de beneficio, quod dilectus talis N. detinet, &c. & ponetur clausula vacantis, &c. sed si lata fuerit sententia à iudice ecclesiastico contra hæreticum, à qua de iure non appellatur. ca. vt inquisitionis de heret. lib. 6. hoc casu post sententiã dicitur, quod talis N. iniquitatis filius detinet, &c. & non dicitur dilectus, quia Papæ non sunt dilecti iniqui, maxime hæretici per illud, Iniquos odio habui, & dicit eum iniquitatis filium in sequendo Hebræos & Hebræam phrasim. De ista impetratione beneficiorum quæ detinent hæretici, dicam in 3. parte, in prim.

9. Nec est opus dicere in bulla impetrationis, quod sententia nulla prouocatione suspensa in rem transiit iudicatam: sicut solet dici in aliis sententiis: quia ex quo non potest appellari, non est opus illud dicere: si tamẽ fuerit expressum, quod sententia in rem iudicatam transiit, non

ob hoc

ista non ne cessaria, si certa vacationis notitia non habeatur. Certus modus vacandi, si non sit expressus in partis supplicatione, non poterit haberi pro expresso.

Modus vacandi expressus in signatura debet exprimi nisi conditionaliter fuerit expressus.
Vacans in curia quod debetur. Beneficium hereticum quomodo impetrandum sit.

ob hoc vitatur impetratio. quia superflua non vitant. *l. restam. C. de restam.* & non solent quæ superabundant vitare. *l. non solent. ff. de reg. iur. Bal. in l. Gallus. §. quidam. col. i. ff. de liberis & posthumis.*

Praxis
Francie
quando be-
neficium
ipso iure
vacat.

10 Hodie in Francia in casibus, in quibus priuatio fit ipso iure, impetratur beneficium, & impetrans capit possessionem, & demum impetrat literas saisinae & nouitatis, & petit vt manuteneatur in possessione saisina illius beneficii.

11 Si possidens preteritus priuatus se opponat, dicitur ei dies coram iudice regio, & probata non promotione, vel simonia, hæresi, aut alio casu priuante ipso iure, adiudicatur possessio impetranti: & ista via breuior est, quam si oporteret facere declarationem, & tres sententias de iure expectare, vt in *cl. de re iud. scribã in 4. parte inferioris casus, in quibus fit priuatio ipso iure vel per sententiam.*

Reseruatio
Pape ex-
primenda
nisi ad sit
hæc clau-
sula.

12 Etiam vult Papa, vt habeatur pro expresso, vel exprimi possit verus vacandi modus: quamuis generalis reseruatio, etiam clausa in corpore iuris, adesset, certum est quod beneficium reseruatum à Papa non potest per alium conferri. *ca. 2. de præb. in 6.* & ideo exprimi debet Papæ reseruatio, alioqui collatio non valet.

13 Tamen si ista clausula sit opposita in signatura poterit exprimi reseruatio, etiam clausa in corpore iuris, vt quando vacat in curia. *d. c. 2. cum limitatione, tamen, quã superius dixi.* & licet *gl. in regul. 62. cancella. dicat non esse nisi vnã reseruationem clausam in corpore iuris.* Philipp. tamen Probus in *ca. præsent. de offi. lega. lib. 6.* multas alias congerit.

Reserua-
tiones clau-
se in cor-
pore iuris
difficilius
colluntur.

14 Et ob id fit mentio de reseruationibus clausis in corpore iuris: quia difficilius illis derogatur, vt scripsi supra in tract. de reserua. alia verò quæ non sunt scriptæ in iure, licet sint conscriptæ in reg. cancella. tamen non dicuntur esse in corpore iuris clausæ.

15 Item addi solet præterquam per obitum apud sedem: quia Papa non intendit conferre ea, quæ per obitum vacant in curia, vt suis ministris laborantibus in vinea

domini prouideat: & hoc solet addi in signatura, ne Papa decipiatur: aliquando hoc Papa concedit sed raro sine aliqua exceptione: vt est statutum in *d. cap. 2. de præb. & per Alex. 9. in titul. de derog. iurispatr. in reg.*

1 Quatenus litigiosum litis statum, &c. ac merita causæ & causarum si quæ sint, ac nomina, & cognomina, gradus, & qualitates iudicum, collitigantium, seu molestantium habeantur pro expressis, seu exprimi possint: per literas latissimè extendenda.

Clausula
quatenus
litigiosum, &c.

2 De iure prohibitum est conferri beneficium litigiosum. *c. si hi qui, vt lite pende. in 6.* tamen per hanc clausulam permittitur & derogatur illi text. vt superius scripsi: & Papa confert, quamuis beneficium sit litigiosum.

3 Etiam status litis est exprimendus, & merita causæ. *c. inter monasterium, de re iud. est exprimi. Fel. in c. super literis. col. 7. in 6. reg. de rescript. videlicet in quo statu sit lis, vel an sit contestata, aut in ea conclusum, aliàs non valet rescriptum: tamen hic status litis habetur pro expresso, vel exprimi poterit in bulla.*

Litis status
est exprimi-
endus.

4 Et ista clausula operatur perinde, ac si omnis status causæ in indiuiduo & nominatim esset expressus: vt concludit Domin. Genin. *cons. 120. col. 2. quem refert Gomez. in reg. de rescript. q. 14. num. 7.* ad hoc vt valeat hæc impetratio, quæ alias nõ valeret, ista clausula non debet apponi in rescriptis ad vacatura, videlicet in mandatis: quia ea quæ de futuro sunt non pertinent ad iudicem, & sic non sunt litigiosa. *l. non quemadmodum. ff. de iud. l. i. de vsur.*

Clausula
quatenus
non
apponitur
in rescri-
ptis ad va-
catura.

5 Nomina iudicum, &c. Coram quibus iudicibus, vel iudice causa pendet, sicut de appellatione dicitur *l. vna. ff. de libell. dimisso, & in cap. post appellationem. 2. q. 6.* vult hic Papa haberi pro expresso, & in bulla exprimi poterit coram quibus iudicibus causa pendeat indecisa, siue sint seculares, siue ecclesiastici: & sufficit ex-

Nomina
iudicum
gradus &
qualitates
exprimen-
de.

Q

primere nomen officij, dicendo pendere processum coram gubernatore Regio, seu eius locum tenente Montipessulani: licet non exprimaturnomen iudicis, nec cognomen: sed nomina partium, & cognomina exprimi debent: vt certus Papa reddatur: vt scripsi in §. teneantur, de coll. in concord.

6 Gradus, ac qualitates tam iudicum, quam collitigantium etiam Papa pro expresso habet: gradus ac qualitates iudicij, seu collitigantium an coram iudice ecclesiastico, vel laico: & an collitigans sit in dignitate, vel non: itaque ista omnia vult haberi pro expressis, vel vt exprimi possint in bulla, an pendeat coram senatu vel alio iudice.

*Clausula
generalem
reseruationem
nem impor-
tante.*

1 Et cum clausula generalem reseruationem importante ex quavis causa dispositiue vel conditionaliter in literis exprimenda.

2 Quandoque in corpore, & in narratione supplicationis potest aliqua elici reseruatio, forte, quod cedens erat familiaris Papæ: & in dispositione ponitur hæc clausula: tunc in bulla exprimi poterit specialis reseruatio, sic, vel ex eo quod a nonnullis asseritur, &c. quod familiaris noster & continuus commensalis fuit, vel talis Cardinalis, generaliter reseruatam existat, &c.

*Vacans in
curia quã-
do per hanc
clausulam
comprehen-
datur.*

3 Vnde si clausula ponatur in corpore: & fuerit hic repetita, poterit in bulla suppleri: etiam si vacet in curia, dum tamen in signatura dicatur, quod verus vacationis modus exprimi possit non obstante regula, alioqui si hæc verba non obstan. regula non fuerint adiecta, hoc fieri non poterit vt superius dixi.

4 Quia hæc clausula habetur ac si specificè facta esset mentio, & expressa reseruatio, per rex. in l. omnes. C. de pre. scripi. 30. v. el. 40. anno. Bal. no. in titu. de pace Const. in verbo non obstante, Donn. in cap. 2. de preb. lib. 6. Ias. conf. 227. col. 12. in 2. v. l.

*Duobus
modis ex-*

5. Etiam dispositiue vel conditionaliter sciendum est, quod duobus modis loqui-

tur signatura, seu bulla. Primo conditionaliter, vt impetratur beneficium sancti Seuerini, cui forsitan cura animarum imminet, & forsitan parrochialis existit, ecce conditionaliter, vel forsitan, per obitum in curia vacat.

6 Nam dictio forsitan, vel fortè, seu forsitan notat dubitationem. l. omnes, v. bi Lucas. C. de decur. li. 10. l. item si verberatum. §. v. ff. de rei vend. licet quandoq; assertionem significet. ca. 2. de testa. scripsi in verb. dispositionem in forma man. in concord.

7 Interdum dispositiue, vt impetro beneficium sancti Seuerini curatum, & parrochiale ecclesiam existens: vel impetro talem dignitatem, quæ est maior dignitas in ecclesia post pontificalem, hoc est dispositiue loqui, vbi certò dico hoc esse, non per dubitationem vel conditionem.

8 Vnde propter istam clausulam positam in supplicatione, in bulla potero exprimere conditionaliter, vel dispositiue, & quia per istam clausulam hoc mihi conceditur: quod tamen est intelligendū, quando sic conditionaliter erat in signatura expressum: secus si in signatura esset dispositiue & assertiue expressum, tunc in bulla non posset conditionalis fieri expressio.

9 Quia non potest à signatura recedi: tum etiam quia minus est exprimere conditionaliter, quàm dispositiue: & melior expressio & maior fieri in bulla debet, quàm in signatura, sicut in instrumento, quàm in prima scheda, siue protocollo. l. contractus. C. de fide instrum. & minus valet res vendita cum conditione retrahedi, quàm simpliciter. ca. cum Ioan. vbi etiam iurium interpretes de fide instrum.

10 Ideo statutum est in regul. cancella. 62. quod non detur aliqua generalis reseruatio dispositiue in bulla, nisi in signatura expressa fuerit: vt si quis petat beneficium sancti Pauli Parisiensis, sibi conferri, vacans per obitum talis in curia, vel obitum talis familiaris, &c. & tunc in bulla dicetur, prouidimus tibi de tali beneficio sancti Pauli vacante per obitum in curia, vel per obitum talis familiaris nostri, &c.

n. Et

Et si in signatura diceretur quod vacat forte per obitum in curia, vel forsan est familiaris, tunc si alia reservatione vacet, vt quia est maior dignitas post pontificali, non debetur impetranti, nec poterit exprimi in bulla: quia non venit generalis reservatio, nisi expressam ibidem scribitur: nisi adiceretur hæc clausula generalis reservationem importan. de qua supra dictum fuit. [Et de generali & speciali reservatione dixi supra tit. de reservatione.]

De clausula gratificationis.

1 Et cum clausula gratificationis &c. Quæ sic in bulla extendi solet, etiam si forsan illud alicui, seu aliquibus conferri, & de illo prouideri concesserimus, & mandauerimus, seu nos de illo duobus prouiderimus: ita vt in data pares, seu æquales existant: & mutuo se impediunt, & propterea locus gratificationi existat, tibi gratificando eo casu Apostolica autoritate conderimus, decernentes, &c.

2 Hæc clausula solet apponi in signatura, alioqui in bulla suppleri non potest, teste dicto Philippo Proba in c. duobus de rescript. in addi. ad lo. Monach.

3 Quæ prodest in impetrationibus, vt si duo fuerint impetrantes à Papa eodem die: tunc attenditur is, qui fuit gratificatus, quia ambo nõ sunt pares ratione gratificationis, nec mutuo se impediunt. Feli. in c. Rodolphus, de rescri. dixi in tract. de pacifi. possessio. in 17. limita. Calde. cons. 8. de rescri. ideo ad hoc ista clausula est utilis, nec est omitenda, si sapias: quia etiam si aduersarius prius adeptus fuerit possessionem, tamen habens istam clausulam præferetur: quia ius habet pinguius: vt scripsi in tract. de pacifi. possessio. num. 300. in 12. limita. c. si a sede.

4 Item prodest quando duo erant expectantes eiusdem diei, & causa pendet coram iudice, vt Papa vnum ex illis gratificare possit: vt docet Probus in dicto c. duobus.

5 Præterea ad aliud prodest, quod scribit Castado. in decis. 2. in de renunciat. vbi dicit, quod Cardinalis de Cibo celsit canonicatui & præbendæ in fauorem duorum diuersis diebus, & iuxta morem solitum Papa eadem die signauit supplicationem

pro vtroque, gratificauit tamen illum in fauorem cuius ultimo resignauerat, ideo ratione huius gratificationis, præferendum esse censet: licet consensus Cardinalis prius fuisset præstitus pro alio, tamen ille consensus trahitur ad diem prouisionis Papæ: nam plus iuris dat Papa, quàm pars resignans: vt dicit in simili rex. in c. dilectus, de offic. leg.

6 Imò nullum ius ex parte consequitur quis, sed ex superiore conferete & admittente signationem. clem. vna, vbi doct. de renunciat.

Potest etiam prodesse ad vacatura, quando sunt impetrantes mandata, seu expectatiuas eiusdem diei, vt is præferatur, qui clausulam gratificationis habet. ca. duobus, de rescript. lib. 6.

Alia clausula solita est poni in supplicatione, videlicet, quod literæ in forma prouisionis gratiosæ simplicis vel nouæ expediri possint, &c. Alia literæ sunt gratiosæ, alia iustitiæ, vt superius dixi: & quia multiplices sunt literæ gratiosæ, Papa facultatem impetranti concedit, vt in forma simplicis, seu nouæ prouisionis expediantur: de his dicitur inferius statim in forma bullæ.

Vel subrogationis, &c. Vult Papa vt possint expediri bullæ in vim subrogationis, si expediat parti: de hac dicitur inferius in materia subrogationis, etiam quò ad possessionem: potest enim Papa subrogare etiam quò ad possessionem. teste Feli. in rub. de rescri. col. 1. licet possessio sit facti. l. demque. ff. ex quibus cau. ma. quæ non transit nisi apprehendatur. l. cum heredes. ff. de acquir. poss. Et quamuis in bulla esset quis subrogatus quò ad possessionem, nisi eam apprehenderet, in hoc regno vix manuteneretur in possessione, imò alteri possidenti adiudicaretur possessorij sententia: quia non reputamus possessorem eum, qui nõ accepit possessionem: vt scripsi in tract. de mater. possess. in ordi. Reg. & in 3. como nisi in locum possessoris subrogatus fuerit.

Et gratiæ si neutri, si nulli, vel si alteri. Concedit Papa vt possint bullæ expediri in forma gratiæ si neutri, si

nulli & de his inferius dicitur abundè: idco hic plura non addam, nisi quod in regula Innocentij cancella. 62. dicitur, quod hæc gratia si neutri, vel si nulli, si putatur subrogatio, non debet dari nisi colliganti. glo. tamen. in d. reg. Innocentij 62. dicit hoc non seruari, sed dicit se vidisse alteri non colliganti concessam esse, & quotidie fit vt inferius tractabo in eadem materia.

Perinde etiam valere, aut alia dicto oratori utiliori. Et cum hæc literæ gratiæ sint frequentes, de his dicit, alia sunt non tam frequentes: & vult vt si utilius sit parti, vt etiam possint expediri bullæ in forma si neutri, si nulli, vel alia utiliore: ideo poterit pars consulere super signatura, quæ forma sit eidem utilior, & secundum illam expedire bullam: & quandoque partes consulunt mensularios, qui ista non semper intelligunt: ideo partes inuoluuntur maximis fluctibus, & processibus: quamobrem bonum est peritos super hoc consulere, qui pauci sunt: vidi multos amississe beneficium ratione impetrationis nullius.

Consulendi periti super utiliore impetratione.

Clausula cum derogatione, &c.

Cum derogatione præmissorum ac aliorum quorumcunque contrariorum, &c. Vult vt contraria non obstant, & quod in bulla his derogetur: vnde in ea dicitur, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictæ vestræ vel alterius ecclesiæ iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscunque, &c. vt ibidem dicitur, quæ clausula ex hac concipitur.

Regule de annali possessore derogatur.

Ac regule de annali possessore. Quæ vult quod si quis impetret beneficiū pacificè possessum per annum, debet exprimere nomen, gradum, & nobilitatem possessoris, & causam, ex qua clarè possit constare, quod nullum ius ipsi possessori competat, & infra sex menses ipsum possessorem ad iudicem euocari facere, & alia not. in regu. cancella. Lulij 36. sed huic derogatur per hæc verba. [Vide inferius in de-

claratione huius reg. de annali. possessio.]

Vnde si quis impetrauerit beneficium, quod alias possedit sine canonico titulo: & impetrans non expresserit causam detentionis, si fuerit derogatum huic regulæ, vt hic, expedietur bulla sine expressione causæ, sine derogatione huius regulæ, de qua inferius dicitur in sua materia.

Sed si quis impetrauerit beneficium ab Impetratio alio per plures annos detentum, & Papa post tres an tempus detentionis habeat pro expresso nos non va non obstant. reg. cancel. tamen valebit illa let etiam h impetratio, nisi possessor esset triennalis: regula fit quia eo casu per reg. cancel. nõ debet mo derogari. lestari possessor in possessorio, nec in peritorio, vnde non valet impetratio: vt plenè scripsi in tract. de pacific. possess. quidquid dicat Gomes. in reg. de triennal. q. 17.

1 Necnon ius patronatus qua Clausula ius patronatus derogationis. tenus de illo existat, etiam si laicorum nobilium, & illustrium personarum, etiam si ex fundatione, vel donatione competat in toto, vel in parte. In hac clausula debet repeti necnon cum derogatione ius patronatus, quatenus de illo existat, &c. vt Papa illi velit derogare.

2 Ius patronatus est ius honorificum, onerosum, & vtile, competens ei qui ecclesiam construxit, dotauit vel fundauit, vel ei qui ab eo causam habuit: proficitur Panorm. in rub. de iure patron. & Roch. Currius in tract. ius patron. in princ. ac Lamberti. in suo magno tract.

3 Et hoc ius patronatus acquiritur ei, qui construxit, fundauit ecclesiam vel dotauit, & eius successoribus. cap. nobis. de iure patronatus. ca. filius. & ca. pie mentis. 16. q. 7. sed acquiratur post constructam ecclesiam non acquiritur ius patronatus. gl. in d. c. pie mentis. & c. fin. de reb. eccles. non alien. in 6. quia rei sacræ seruitus imponi non potest. c. significatum. de preben. Domi. conf. 32. nisi de Papæ consensu: nam alius non potest ecclesiæ seruitutem imponere, etiam si eam dotaauerit: vel nisi ecclesia esset penitus destructa. c. quoniam. de iure patro.

4 Quam-

4 Quamvis summi pontifices ex gratia hoc ius laicis reseruauerint, vt eos ad construendas, & fundandas ecclesias allicerent, [& ne à foundationibus retraheretur. *Sc. de cernimus. 16. q. 7. c. 3. de iurepatr. gl. in c. nemo, 32. q. 4. [facit text. in l. 2. ff. de oper. publ.]*

Papa beneficium sub iure patronatus laicorum existens non confert sine derogatione.
5 Tamen postquam laici ius patronatus competat, quia est eis à iure reseruatum: ob id Papa non solet conferre beneficia sub iure patronatus laicorum existentia, nisi cum derogatione iuris patronatus: & non est suæ intentionis, vt valeat illa collatio non facta derogatione: vt dicit Ioa. And. se de hoc vidisse bullam directam praelatis Angliæ aliàs prouisio Papæ tanquam subreptitia non valet, quia citra intentionem Papæ.

Mentio faciendâ non est de iure patronatus clericorum.
6 Itaque derogatur hic, si ius patronatus competat laicis: quia de iure patronatus cōpetente clericis non est faciendâ mentio nec derogatio: sed Papa & legatus iure suo conferunt etiâ sine patronorum consensu. *c. cum dilectus. de iurepatr. Ioa. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. u. nu. 19. vnde non valet Papæ prouisio tanquam subreptitia, si non derogauerit iuris patronatus laicorum saltem conditionaliter, vt hic quatenus de illo existat, vel si de illo existat: sed vtitur quatenus de illo existat, vt hic constat.*

Patronus laicus quis dicitur.
7 Et dicitur patronus laicus, quando ecclesiam fundauit ex suo patrimonio, vel ius habuit ab eo, qui eam de patrimonio & bonis patrimonialibus confluxerat. *d. c. cum dilectus. & ibi doct.*

Ecclesiasticus parvus quis.
8 Ecclesiasticus verò patronus dicitur, quoniam ex bonis ecclesiæ fundata est, vel clericus illud ius habet ratione ecclesiæ. *gl. in cle. vlt. de iurepatr. Panor. in ca. eam te. & c. illud. de iurepatr. Curius in tract. iurispatr. in verb. ius. q. 7. Fel. in suo tract. quando licet. Apostolicæ noceant patrono.*

Clausule generales ad derogationem iuris patronatus non sufficiunt.
9 Vbi plus dicit, quod clausule generales derogatoriæ non sufficiunt ad derogationem iuris patronatus, laicorum etiam si adesset clausula motus proprii, vel clausula non obstant. & aliàs ampliat eo. *modis, qui ibi videri possunt: & Dom. conf. 17. in q. 1.*
Et sic existat regula, quod etiam Papa beneficium sub patronatu laicorum existens conferre non solet, sine derogatione: alioqui collatio esset subreptitia: vt superius dictum fuit: diceretur tamen ille prouisus coloratum habere titulum: vt *fusus scripsi in tract. de pacif. possess. quamuis quidâ stolidi censeant contra.*

10 Quod limitatur in sequentibus casibus. Prius quando patronorum consensus accessit: vnde solet Papa in prouisione apponere, dummodo dictorum patronorum ad hoc expressus accedat consensus: nam cum agatur de præiudicio illorum, si consentiant, non est derogandum: nam postquâ partes sunt concordæ, quid ad iudicem? *vt docet tex. in l. 1. §. unde. ff. de noui operis nunciatio.*

11 Si autem tres patroni consenserint, & duo non, solet in prouisione Papa dicere: cum trium ex dictis patronis expressus ad hoc accesserit consensus, quo ad reliquos, ex patronis prædictis hac vice duntaxat specialiter derogamus: nam postquam omnibus potest derogare, & aliquibus. *c. pastoralis. §. item cum totum. de off. deleg. & maxime dum maior pars consentit.*

12 Etiam in hoc regno Franciæ solet Papa minori numero patronorum derogare: quamuis de consuetudine non recipitur alia derogatio de patronatu laicorum in hac patria consuetudinaria: scilicet vt omnino derogetur iure patronatus laicorum. *haec patria derogare.*

13 Et si quis patronus Papæ per resignationem præsentauerit, non dicit Papa, nos tibi, quem dictus patronus per publica instrumenta nobis, &c. præsentauit, quia ante vacationem non poterat præsentare: ideo Papa dicit in bulla, tibi præsentato N. cum ad hoc dicti N. patroni per publica instrumenta expressus, accesserit consensus, Apostolica autoritate conferimus: & videatur bulla, quæ sic solet confici, vt fuit dictum.

14 Et hæc presentatio probatur per solam Papæ, vel episcopi narrationem, factam in literis collationis, vel prouisionis. *cle. v. betur per na. de prob. c. post cessionem. illo tit. quia vbi conuentionem Papæ mus etiam præsumere de medio. arg. ca. c. u. vel colla. dilectus. de dona. c. accedens. vbi gloss. de conuers. v. oris.*

coniug. sed de vacatione & institutione cõ-
stat: ergo & de præsentatione debemus
presumere: & hoc firmat Fel. in d. c. post ces-
sationem. col. 4. quem refert Roch. Curt. in d.
tract. iuris patr. in verb. honorificum. q. 50.

15 Ideo qui præsentationem factam non
esse asserit vel negat, hoc probare debet,
cum ex narratione saltem præsumatur: se-
cus si nihil esset enunciatum in literis Pa-
pæ, tunc oporteret illum probare, qui
præsentationem allegaret: *ri plenè scripti in
tit. da subla. de literis. in Concord.*

Iure deuo-
luto Papa
conferri de-
bet sub
patronatu
laicorum
& lapsò
illis dato
tempore.

16 Secundo poterit Papa providere sine
deuoluta erat collatio a lillam. utpote si patro-
nus laicus non præsentauerit intra qua-
tuor menses, à iure illi præstitutos. *c. vno. de
iure patron. lib. 6. refert Staphil. in tract. de literis
gratie, de hoc modo & forma impetrandi,
versic. hinc est quòd in prouisionibus: & si
ordinarius non prouiderat: per ca. 2. de con-
ces. præben. & sic deuoluta erat collatio ad
Papam, eo casu nõ est opus derogatione.*

17 Debet tamen in literis prouisionis
Pape fieri mentio de iure patronatus; *ut
docet Gem. conf. 50. queritur.*

18 Tertio quando tempus patronis lai-
cis ad præsentandum à iure præfixum la-
psum est. *per d. c. vni. & hoc est additum per
Iulium Papam modernum in sua regn. 44.
sed proximus casus sufficere, videbatur:
nam quando patronus non præsentauit
intra tempus, deuolutum est ius ad iupe-
riorem. *ele. vna ubi gl. de supplen. negl. prælato.
nisi dicas, quòd elapso tempore præsentationis non est deuolutum ius ad Papam,
sed ad episcopum, vel alium instituentem:
quòd si instituens non conferat deuolutum
ad alium, donec ad Papam deuolutum
fuerit: & sic duo erunt casus sic intelli-
gendo.**

Præsentatio nulliter facta nõ impedit collationem Pape prærexiu resp. laicorum.

19 Quarto quando patroni præsentauerunt, sed nulliter: tunc etiam valet Pape prouisio, etiam sine derogatione, quia nõ præiudicatur patronis, cum ipsi præsentauerint, & functi sint suo officio. *c. in literis. de offi. deleg. & ratione prælationis & prærogatiuæ Pape conferre potuit. *ca. dudum. de præd. in 6. dixi in §. declarantes, in ver. iure**

præuentionis, de mand. Apost. in concord.
20 Quinto secundum quosdam si bene-
ficiu vacet in curia per obitum. *Staphil.
in d. tract. de literis gratie. vers. 3. an sit locus, sed
contrarium teneo mferius: quamuis hoc
sit in reg. cancel. Alexa. 6. statutum. & hoc
probat per doct. in cap. 2. de præb. in 6. vbi
communis opinio est contra.*

21 Sexto quando patroni nolunt con-
sentire sine causa permutationi, poterit
Papa etiam in hac patria consuetudinaria
conferre. imò etiam in episcopo consulu-
tibus con-
it Dom. conf. 50. queritur. inferius dicitur ab-
ferri.

22 Septimo quando Papa prouisionem
sibi retinuit in fundatione, ut in decanatu
ecclesie Alethi diocesis. Nemaui. tunc iure
suo sine aliqua derogatione confert facta
huius retentionis mentione.

23 Octauo si ius patronatus competeret
ex præscriptione, vel priuilegio, tunc non
erit illius facienda derogatio: quia non
queritur ius patronatus his modis, licet
ius præsentandi acquiratur. *Gemi. conf. 45. vel priuilegio
conferatur. *col. 3. & Calder. conf. 19. isto titul. legio Pape
Card. conf. 69. vacante. col. 2. & Feder. conf. 65. vbi
concludit etiam legatum posse conferre,
quando competit ius laico præsentandi
ex consuetudine, vel priuilegio: hoc etiã
firmat Staphil. in tract. de literis gratie, de
modo & forma impetrandi. vers. quarto vendi-
tione.**

24 Ego arbitrarer hoc casu etiam faci-
endam mentionem, qua Papa difficilius
concederet: & illa sunt exprimenda, ut per
Fel. in c. nostra. de res. Paul. Paris. conf. 46. vide-
tur col. 3. vol. 4. sed habita mentione in hac
patria vix conferret ratione contrariæ cõ-
suetudinis. [Nam in curia Rom. hodie
nulla fit differentia an ius patronatus sit
quæsitum fundatione, an præscriptione.
ut firmat Dec. conf. 126. in causa col. 2. nu. 3.]

25 Nonò si clericus erat in possessione
præsentandi, & tamen ius patronatus esset
laici, eo casu valeret prouisio facta à Papa
non facta mentione, quia possessio atten-
ditur. *c. consulationibus. de iure patr. & Card. conf. 69. vacante. col. 2. postquam communi-
ter habetur clericus pro patrono, ille er-*

Papa præ-
tronus non
consentit
tibus con-
ferri.
Papa rei
ta sibi col-
latione
prouidit
Iurispr.
comparat
ex præ-
scriptio
legio Pape
derogat.
Derogat.
Papa iur.
patr. laico-
rum quon-
do clericus
est in pos-
sessione
præsen-
tandi.
FOR

ror cõmunis excusat. l. Barbario. ff. de of. pre.
 26 Hoc tamen casu quia mens Papæ sine
 expressione non est, vt conferat: ergo non
 valeret prouisio ratione voluntatis defici-
 entis, & licet ille error esset, tamen mens
 Papæ hoc casu abest, vt alibi dicam.

Dispensat
 Papa vt re-
 tineantur
 beneficia
 sub patro-
 natu laico-
 rum exi-
 stent.

27 Decimo si Papa dispenset cum pro-
 moto ad Episcopatum vt retineat sua be-
 neficia, poterit retinere ea etiam, quæ sunt
 sub patronatu laicorum: vt decidunt. do. de
 Rota decis. 331. Supposito inno. [sub titul. de
 preb. decis. 21.] quia non agitur de præiudi-
 cio patroni, cum non vacet beneficium: &
 multa tenent facta, quæ fieri prohibentur.
 l. pater. ff. de his qui sunt sui vel alieni. iur. facit. l.
 fecus de iud. docet Staph. in d. tract. de lit. gratie.
 ver. quartus & vltimus casus. Plura ad hanc
 rem accommodata scripsi, & ibi senatuscõf.
 in §. præfati que ordinari. in ver. vivis gradua-
 tis de colla. in concor.

Pensio im-
 poni potest
 beneficio
 sub patro-
 natu laico-
 rum exi-
 stent.

28 Vndecimo poterit Papa imponere
 pensionem sine etiam consensu patrono-
 rum laicorum, quia plenaria beneficiorum
 dispositio ad illum pertinet. c. 2. de preb. lib.
 6. alias limitationes tradit Fel. in d. tract. vbi
 videri poterunt.

Dispensat
 Papa ad
 duo, etiam
 si sint sub

29 Duodecimo poterit Papa dispensare,
 vt literatus habeat duo beneficia, etiam
 sub patronatu laicorum existentia, & sine
 patroni consensu: iuxta c. de multa. de preb.

Derogatio
 à Papa tan-
 tum sit, &

30 Decimotertio quando Papa dero-
 gat iuripatronatus laicorum, valet pro-
 uisio, quod potest, non autem legatus, vel
 alius inferior. c. dilectus. de offi. leg. c. cum dile-
 ctus. de iure patron. quod non solet in hac pa-
 tria consuetudinaria.

quomodo.
 Iuripatrona-
 tus laicorum
 quando
 conditiona-
 liter expri-
 mi possit.

31 Et solet Papa huic iuri conditionali-
 ter sic derogare: nos iuripatronatus hu-
 iusmodi, quatenus de ecclesia de dicto iu-
 re sit, pro hac vice derogamus, & c. licet
 pars debeat præcisè, & non conditionali-
 ter exprimere in bulla: si iuripatronatus spe-
 cietur ad laicum: alioq. impetratio nõ valebit.

32 Aliquando vidi partem conditionali-
 ter exprimere, etiam si de iure patronatus
 laicorum existat: quod est verum, quando
 beneficium non est referuatum: sed si be-
 neficium sit referuatum, vel ex eo loco,
 quia vacauit in curia, vel ex persona, quia

familiaris erat seu ratione beneficii, forte
 quia maior dignitas post pontificalem, nõ
 poterit conditionaliter iuripatronatus ex-
 primi, quia sic tolleretur referuatio: ideo
 necesse est in his saltem casibus, vt pars
 præcisè dicat, an sit de patronatu laicorum,
 vel nõ sit, vt referuatio possit suum fortiri
 effectum. vt doct. scribunt. in c. 2. de preb. in 6.

33 Idem in vacaturis, non possit condi-
 tionaliter exprimi quod beneficium, vt à
 nonnullis asseritur de iure patro. laicorum
 existit: sed debet præcisè dicere si sit, vel
 non propter referuatiõem, quæ solet dari,
 quæ impeditur ratione iuripatronatus lai-
 corum: ideo si hoc fuerit dictum conditionali-
 ter bulla erit rescribenda, alioqui non va-
 lebit.

34 Vnde non valet prouisio facta à Pa-
 pa, in qua fit mentio fundatoris, & iurif-
 patronatus: sed non est expressum quod
 esset de iure patronatus laicorum, quia in
 dubio intelligitur Papam voluisse derogare
 iuripatronatus clericorum, non laicorum:
 vt docet Fel. in tract. quando licet. Apost. col. 3.
 in 3. amplia. post Lappion. alleg. 84. Dominus
 Papa col. 3. nam cum iuripatronatus ad duo
 referri possit, ob id in specie narrari debet,
 non in genere, alioqui incerta & confusa
 est impetratio, & subreptitia. teste Old. conf.
 81. quod processus Aymo Crauetie. conf. 68. propo-
 nitur. col. 2.

35 Item vbi est iuripatronatus, non poni-
 tor clausula ex qua vis causa, nec generalè
 referuatiõem importante: vt est statutum
 in reg. Alex. 6. tit. de signa gratie.

36 Sed in Francia consuetudinaria, & in
 Normania non solet Papa derogare iuri-
 patronatus laicorum: nec eius derogatio
 recipitur de consuetudine, quæ an valeat,
 tradit Collecta. in c. ex tenore. colum. 1. de con-
 cess. preb. laicorum.

37 Si tamen vacarent beneficia per asse-
 cutiõem & constitutionem execrabilis
 siue cap. de multa. vel deuolutionem & a-
 lio quouis modo beneficia habent posses-
 sores, quos oporteat per lites expellere,
 his casibus derogatur iuripatronatus laico.
 quando firmum etiam principum, vt statuit Alex. 6. in tit. de lio patrono
 derog. iurisp. vbi etiam derogari ait, quando confertur.

Papa

Papa confert filio vnus patroni, vel nepoti: & hoc æquum videtur.

38 Item quando Papa ponit istam clausulam cum derogatione iuris patronatus, &c. debent pragmatici Romani addere, quo ad gratia si neutri, vel subrogationis duntaxat: sed non dabitur derogatio quo ad nouam prouisionem, nisi ut supra dixi: & hoc habetur in reg. Alex. 6. iii. de signatura gratia.

In gratia si neutri, & subrogatur iuripalatorum. In permutatione consensus patroni requiritur.

39 Quia in gratiis si neutri, & subrogationis iam patroni consenserunt, ob id illis non inferitur iniuria, quia presentarunt, secus esset in gratia simplicis prouisionis, vel noue, ubi non presentassent: quod nota.

40 Etiam in permutatione requiritur consensus patroni, aliàs irritabitur prouisio: quia iniurius fundatoris & ecclesie sic posset perfici. c. illud de iure patro. Lappus alleg. 95. beneficia in si. gl. in c. vno. de rerum permut. in 6. Fel. in c. cum Bertoldus. col. 5. de re iud. Bertr. cons. 273. etiam. col. 1. & 2. in 3. volu. ex prima editio. & Do. cons. 45. consuetudo. Regid. de ci. 179. & 171. permutatio.

41 Si tamen patronus nolit consentire sine causa, poterit episcopus permutationem approbare, c. est. Do. cons. 50. queritur an episcopus, & Staphil. in d. tract. rer. hinc est, post Panor. in c. cum accessisset. n. 91. de const. oportebit tamen prius audire patronum, & eius recusatorem ac causam.

42 Nempe resignationis approbatio ad episcopum pertinet, & non ad inferiorè. c. que. etiam. de re permut. Ob id poterit episcopus conferre beneficium causa permutationis cum patroni consensu etiam sine presentatione, que requiritur quando vacat per mortem: ut asserit Fel. in d. c. cum Bertoldus. col. 5. de re iud. refert Curt. in tract. iuris patronatus in verb. honorificum. in prin.

Permutationes absque presentatione patronorum fiunt.

43 Tamen de generali consuetudine ecclesie quasi omnes episcopi tales expediunt permutationes absque patroni consensu, & vocatione patronorum. his verbis utitur Regid. Bellam. in cons. 6. Faltum pro parte. col. pen. & valet prescriptio secundum eum. vide que scripsi infra de permut. in 4. parte.

44 Si statuto ecclesie vel in fundatione statutum sit, quod nullus presentetur ad

talem ecclesiam, ut nulli conferatur, nisi sit talis ætatis, vel presbyter, tunc nullus poterit derogare illis statutis, nisi Papa. c. Quia contingit, de relig. do. c. Si pro clericis, de præb. h. 6. nec valebit collatio contra statuta facta ab alio quam à Papa.

45 Et id si cautum sit, quod habens illud beneficium aliud habere non possit, tunc Papa fundationi derogare poterit, non alius.

46 Nisi de voluntate patroni, tunc episcopus poterit conferre etiam non presbytero: ut visum fuit Pan. in c. cum accessissent. nu. 5. de consti.

47 Sunt tamen qui dicant, quod si statuta loquantur per verbum recipiatur, quod nullus recipiatur, nisi sit presbyter, tunc valebit collatio: sed in receptione poterit se opponere is, qui interesse pretendit, videlicet patronus, & non recipietur sine suo consensu: ut no. lmo. in c. quod sicut. de elect.

48 Tamen in creatione pensionis à Papa facte non requiritur consensus patronorum: quia Papa habet plenam in beneficiis potestatem. ca. 2. de præb. in 6. Felim. in d. tract. quando licet. Apost.

49 Quod limitatur si in signatura fu erit expressum de patronorum consensu, tunc enim requireretur & in bulla: nam postquam apparet Papam voluisse illorum consensum interuenire, & bulla ex supplicatione conficitur, unde illud omitti non debet, alioqui bulla ex omissione reprobaretur: tamen consensum Papa requirere non solet in hac pensione.

50 Et si quis impetraverit beneficium patronatu laicorum affectu, si in signatura nihil dixerit de patronatu laicorum, postea in bulla non poterit exprimi, etiam si vellet dicere, dummodo patronorum accedat consensus: nam postquam in supplicatione non est facta illius mentio, sic in bulla non fiet, sed poterit de nouo impetrari beneficium, vel impetrari rescriptum perinde valere: quia prima impetratio tanquam nulla non impediet secundam. c. ex tenore. de rescrip.

51 Tamen si vnus in signatura dixerit sibi autoritate ordinaria fuisse prouisum, & quia dubitat talè collatione virib. non subsistere, supplicat Papæ sibi de nouo prouideri:

Fundationi non potest derogari sine patroni consensu ab inferiori. Pensa sunt patroni consensu à Papa imponitur.

Non valent bulla faciens mentionem de patronatu sibi non fuerit in signatura expressa. Autoritas ordinaria prouisus dicitur etiam iniuriam.

Iurispatro- nobilium si mentio.

61 Solet etiam exprimi, si ad nobiles spectaret: quia solet esse difficilius derogatio, quando ad istos pertinet, ea enim quæ notabiliter fiunt, nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta. *l. item apud §. ait Praetor. ff. de iur.*

Regum & illustrium personarum iurispatro. mentio facienda.

62 Etiam debet fieri mentio regum, & illustrium personarum: quia derogando simpliciter iurispatronatus laicorum, non intelligitur derogatum, si ad reges, vel alios principes pertineat. *c. si. de offi. deleg. libr. 6. c. ne aliqui, de priuileg. ibid. & ita est in regul. cancella. 40. declaratum. & Feli. in d. tracta. ampliat. 7. quia sub clausulis generalibus isti sublimes sunt excepti, & non comprehenduntur. cap. sedes. de refer. cap. de multa. de preb. Carol. Ruin. conf. 79. queritur. in 5. vol. col. 2.*

63 Unde si prouisio à Papa fuerit facta, non obstante iurepatronatus laicorum, si spectaret ad Regem non valeret prouisio, & Rex se opponere posset: vt Innoc. in simili dicit in c. quod sicut. de elect. gl. in d. reg. 40. & Feli. in d. tracta. amplia. 8. & non censetur iuri Regis derogatum.

Iurispatro. regu nunquam deo gatur, etiã si in curia vacet beneficium.

64 Imò si beneficia vacant in curia per obitum, quorum ad Regem presentatio pertinet, Papa ea non conferet sine Regis consensu. *gl. not. in c. 2. de preb. lib. 6. Lappus alleg. 96. beneficia. Rota decis. 266. in antiqu. sub ritul. de concess. preb. decis. 46.] Curr. in tract. iurispatro. in verb. competens. qu. 24. vbi multa adducit: & nunquam derogatur iurispatronatus Regibus competenti, etiam si beneficia. apud sedem Apostolicam vacant: vt statuit Alex. 6. in tit. de deroga. iurispatro. nisi illi fuerit aliàs derogatum, quia tunc expressione facta illi poterit derogari. refert Petr. Paris. conf. 104. cum referat. in 4. vol.*

Derogatio iurispatro. laicorum, si consensus patronorum interuenierit non requiritur.

65 Nota tamen quòd iurispatronatus laicorum in bulla non requiretur aliqua derogatio, si omnium, vel maioris partis patronorum consensus interuenierit, quia ab ordinario poterat institui sic presentatus sine vlla derogatione de iure. c. quonia. de iurepatro. nam quòd maior pars facit ratum habetur, ac si omnes fecissent. *cap. cum Beroldus, de re iudic. & in c. 1. & per totum. de his que sunt à maio. parti. cap.*

66 Aduertendum est, quòd si iurispatronatus spectet ad religiosos, vel ad capitulum, solet Papa in signatura loco huius clausulæ de iurepatronatus inscribere, quòd presentatio personæ idoneæ de antiqua & approbata consuetudine ad ipsius ecclesiæ capitulum, dum pro tempore vacat, pertinet: & de stylo curiæ Romanæ non apponitur hæc clausula, cum derogatione iurispatronatus.

67 Derogatur etiam huic iuri si competat ex fundatione, vel dotatione, seu emptione. *c. Pie mentis. 16. q. 7. vbi gl. & c. Ex literis. de iurepatro. idem si ex successione. c. considerandum. 16. q. 7. c. 1. & cap. quonia. de iurepatro. idem si competat ex donatione. c. ex infirmatione iuncto. c. pro. eo. tit. lib. 6. vel si permutatione nobis competat. idem. c. nemini. 16. q. 7. & aliàs quomodo cunque: vt superius declarauit.*

68 Item siue in totum competat laico, siue in parte: nam si laicus habeat partem iurispatronatus in ecclesiâ, etiam oportebit derogare, licet altera pars competeret ecclesiæ. *gl. in c. vno. de iurepatro. lib. 6. quamuis Rota decis. 266. in antiq.] Sub tit. de concess. preb. decis. 46.] teneat contra primam tamen tenet Feli. in tract. quando literæ Apost. nocent. patro. in 6. ampliatione.*

69 Et in hac patria sicut non recipitur derogatio iurispatronatus laicorum, quando in solidam spectat ad eos, ita non recipitur, quando competit illis pro parte: vt vidi seruari, & scripsi in gl. vnum collatorum. in §. 1. de mand. Apost. in concord. Paul. Paris. conf. 35. ad veram. nu. 16. & seq. in 4. vol. quamuis Alex. 6. statuerit hoc casu derogari posse.

70 Ad hæc quamuis doctores asserat valere prouisionem beneficii factam sine derogatione, quando laicus ex consuetudine, præscriptione vel priuilegio ius acquisiuit presentandi: tum quia talis non est patronus, licet iurispatronatus acquisiuerit: vt docet Cald. conf. 10. concessum, hoc tit. & l. Genz. conf. 45. consuetudo. col. 3. tum quia cessat ratione retrahantur à fundatione, quia is non fundauit: docet Feder. conf. 65. & Card. conf. 69. vacante. col. 2.

71 Tamen ego in praxi non vidi fieri differere.

Derogatio iurispatro. religiosi quomodo fiat.

Multis modis in iurispatro. compar.

Iurispatro. laicorum pro parte an derogari possit.

Derogatio iurispatro. semper in bulla facienda.

Derogatio iurispatro. si non est laicus non valet.

ferentiam, sed semper derogationem in bulla vidi insertam, aliàs surreptitiam iudicatum: quia praxis has non curat subtilitates: *vt supra dictum fuit.*

72 Vltimò nota quòd Papa solet etiam derogare foundationi beneficiorum, etiam si in illa caueatur expressè, quòd obtineus tale beneficium teneatur in illo residere personaliter, & intra annum ad sacerdotium promoueri: vel quòd teneatur in principio esse sacerdos, & cum illo non possit aliud obtinere beneficium.

Derogatur foundationi in specie, non in genere.

73 Sed non solet Papa derogare, quòd derogari petitur foundationi in totum, & quo ad omnes eius partes etiam non expressas, vel exprimendas: possunt enim esse tales quibus Papa nollet derogare: & hoc expressim firmat Staphil. *in d. tract. de literis gratiæ. vbi supra. vers. vltimò non omitto.*

74 Et sic Papæ exprimi debet, super quo petitur derogatio in specie, non in genere ratione confusionis vitandæ. Hactenus de iure patronatus laicorum.

Clausula de speciali ad vitam quid denotet.

75 Et de speciali ad vitam, & c. quæ denotat impetrantè minores & principales obtinere posse dignitates, de quibus in corpore facta est mentio, & de speciali Papæ gratia est in reg. Alex. 6. *in tit. de signatura gratiæ. & tit. de dispens. in princ.*

Clausula quod verior expressio fieri omnium possit.

1 Et quòd præmissorum omnium & singulorum denominationum, nominum, & cognominum, qualitatum, annexorum, situationis fructuum de augendo & diminuendo, ordinum dependentium, annorum diocesaliorumq; circa præmissa necessariorum maior, verior seu amplior expressio seu specificè fieri possit.

2 Ista clausula iusta est, & famina vtilitatis: nam interdum multa omittuntur in signatura, quæ non possent in bulla suppleri, si non adesset ista clausula: nec valeret impetratio tanquam surreptitia, ideo ista clausula supplet.

3 Primo vult quòd omnia & singula verius exprimi possint: & nota quòd quando omnia sunt exprimenda, ac singula, tunc

nò sufficit exprimere in genere, sed debet fieri expressio cum omnibus suis qualitatibus, & circumstantiis, per glos. *in verb. omnia & singula. in c. vt circa. de electio. in 6. Barba. in c. si quis presbyterorum. col. 2. de rebus eccl. nò alien. & ita geminatio multi est momenti: vt doct. scribum. in l. balista. ff. ad Trebel. & Corse. in suo tractat. de geminatis.*

1 Denominationum. Si rectè non fuerit denominatum beneficium in signatura, ratione huius clausulæ exprimi verius poterit: vocauit enim sancti Ioannis, & erat sancti Petri: poterit hæc denominatio corrigi, & verum nomen exprimi: nec obest l. Stichum, qui meus erit. *ff. de lega. 1. vbi nominatio appellatiui nominis non potest mutari, quia fac esse, sed illud nolumus mutare, nempe si vocetur Sancti Seuerini, vt dicatur Sancti Ioannis: sed volumus quòd si per errorem expressero beneficium sancti Seuerini, vel sancti Iusti, vt verum nomè & nominationem exprimere possim, & ad hoc tendit ista clausula: nil enim est tam contrarium consensui, quam error, qui imperitiam detegit. l. si per errorem. ff. de iuris. om. iud.*

1 Nominum & cognominum. Hæc clausula operatur, quia si quis impetraret præbendam & canonicatum vacantem in ecclesia Paris. per obitum Titii, & tamen vacauit per obitum Ioannis, nò debetur impetranti: nec poterit corrigi, nisi ista clausula adfuerit, vel alia similis, videlicet quòd nomen & cognomen vltimi possessoris melius specificari possit: *alibi de hoc scripsi post Fel. in c. significante, de reser.*

2 Diuersum est in impetratione beneficii, in qua error in nomine possessoris defuncti non vitiat, ideo in bulla corrigi error poterit: quia falsa demonstratio non vitiat. *l. falsa. ff. de conditio. & demonstra. ab un. de Paulus Paris. conf. 15. circa. col. 2. in 4. vol. num. 8.*

3 Sed in præbendis non potest constare de corpore præbendæ, ideo est incertitudo, quæ vitiat prouisionem. *capit. 2. de elect. in 6. vnde ad vitandum opiniones solet addi hæc clausula, vt verior specifi.*

catio fieri possit nominis & cognominis, &c. & si non appareat de morte plurium canonicorum, nominis error & cognominis corrigi poterit: quia non potest intelligi, nisi de illo: sed si plures essent vacantes præbendæ per mortem plurium, non posset hoc corrigi, alioqui liberum esset alicui, quam præbendam vellet declarare, quod est absurdum, maxime, ubi præbendæ sunt inæquales: vt in ecclesia sancti Hilarii Pictauiensis.

Nomen impetrantis & cognomen per hanc clausulam corrigi non potest. 4 Per hanc tamen clausulam non poterit corrigi nomen impetrantis, nec cognomen: quia illud impetrans scire debebat, & exprimere: nec tam stultus est quis, vt nomen suum, vel cognomen ignoret. *l. si. C. de hered. insti. licet apud Plinium. lib. 7. legamus Coruinum Messalam etiam proprii nominis oblitum.* Et quando constat de corpore beneficii, nomen & cognomen defuncti verius exprimi potest per hanc clausulam, vel expressio vnius: ideo hæc clausula non debet omitti.

Nomen patroni ecclesie corrigi non potest. 5 Solent etiam quidam addere, nomen patroni, vel patronæ ecclesie, seu patronorum verior expressio fieri possit: & hoc etiam bonum est, cum nomen sancti in impetratione sit exprimendum. *ca. quamuis, ubi gl. de præb. in 6.* tamen etiam si non exprimitur, per hanc clausulam corrigetur.

Qualitates que in bulla corrigi poterunt. 1 Qualitatum. Non solum qualitas personæ debet exprimi, vt si sit Archidiaconus, vel alia prædita dignitate. *c. Ad aures, de refer.*

2 Sed etiam qualitas beneficii si sit curatum vel dignitas. *c. cum in illis. de præb. lib. 6. & glo. in reg. cancella. 63.* dicit quod vera qualitas tantum poterit exprimi, sed omnes simul non. & ita dicit se habere stylum curiæ Romanæ.

3 Et duplex est cura: vt patet per *Pan. in c. dudum. nu. 9. de elect. post gl. in extrauag. Execrabilis, in verb. curam animarum, in extra. Ioan. 22. scripti in tract. nominat. q. 9. nu. 47.* [Ide inferius in verb. etiam situationis, & hic conuenit.]

Impetratio beneficii. 4 Imò si quis impetret tale beneficium sancti Ioannis, si aliud non exprimitur:

intelligetur negatiue, videlicet quod non sit curatum: & si impetretur prioratus, in bulla dicitur non curatus: hoc est expresse statutum in regu. cancella. 63. Inno. & nunc est repetitum in regula Iulii Papæ moder. regu. 68. Ideo non valebit impetratio, nisi ponatur hæc clausula, quod maior expressio qualitatis fieri possit, nõ obfca. regula. cancella. & tunc nõ intelligetur negatiue, sed exprimetur in bulla veritas.

5 Ita tamen clausula non prodest, si impetrans curatum minor sit 25. annis, & nihil dixerit de ætate: vt in *c. Super inordinata, de præb.* ideo ego soleo addere, quod etiam ætatis verior specificatio fieri possit, quando impetratur beneficium pro minore viginti quinque annis: & multis per hanc clausulam seruauit beneficia, quæ amississent in iudicio.

6 Non prodest etiam hæc clausula illegitimo, quia in supplicatione tenetur exprimer defectum natalium, nisi & in corpore, & in his clausulis esset, non obstante defectu natalium: vt dicitur inferius in dispensa. super defectu natalium: vel nisi diceretur quod etiam defectus natalium verior specificatio & expressio fieri possit.

7 Imò per istam clausulam non posset exprimer, quod esset de coniugata genitus, vel de moniali, nisi hoc expresse dictum in supplicatione esset, & in corpore, & in dispositione: vt docet *Felin. in c. Postulasti, de refer.* ideo soleo addere hanc clausulam, quod defectus natalium, verior & maior exprimi possit, etiam si de coniugata, vel moniali, vel alius quicumque etiam maior defectus adesset, &c.

8 Præterea ista clausula non prodesset, hæc clausula si semel quis bullas expedierit, in secunda expeditione: nam omnis actus & expressio debet intelligi de primo, l. boues. §. hoc da bulla sermone. ff. de verb. signif. c. non potest. de præb. quod maior expressio fieri possit. quod maior expressio fieri possit.

1 Annexorum. Etiam non prodesset hæc clausula, vt in bulla possint annexa bene

cui intelli-
geatur non
curati.

Ætati qui-
do verior
expressio
fieri possit

Expressio
defectus
natalium
quoniam
do fieri pos-
sit.

Hæc clau-
sula non
prodesset
in secun-
da bulla
quod ma-
ior expres-
sio fieri pos-
sit.

Annexa beneficia quæ non exprimuntur, quando sunt annexa accessorie, vnum videlicet alteri, secus si æquæ principaliter, doct. per illum text. in c. Super eo, de præb. lib. 6. Bertr. conf. 2. num. 44. in 3. vol. ex prima editio. Panor. & alii in cap. extirpandæ. §. qui verb. de præb.

2 Et quia posset aliud exprimere, quam de quo prius intellexit, ideo bonum est apponere hanc clausulam, quod etiam annexorum fieri specificatio possit, & proderit si sint annexa beneficia æquæ principaliter: de quo vide que not. in tractat. de vniuersibus, infra.

Expresio vniuersi beneficii non valet, sed eius cui est vniuersum.

3 Imò si quis impetraverit ecclesiam parrochiam sancti Mauritii, quæ tamen erat annexa ecclesiæ parrochiali sancti Iuliani, & dixerit eam vacare per assensionem alterius parrochialis ecclesiæ, non valebit impetratio, quia nõ expressit parrochiam, quam debebat exprimere.

4 Nec poterit hoc corrigere in bulla, maxime post processum inchoatum, quia hæc non est verior expresio, sed alia, quæ non potest fieri: ideo noua impetratione opus erit, nisi fortè hæc clausula prægnans in supplicatione scripta fuerit: & annexorum utriusque, &c. Card. in cl. per literas. q. 17. de præb.

Maior dignitas & principalis an possit exprimi huius clausule ratione.

5 Item ratione huius clausule, quod qualitates exprimi possint, non poterit tamen exprimi maior dignitas post pontificalem, nec principalis in ecclesia collegiata: quia est ibi duplex reseruatio, & illa non debetur, quando etiam prouideri mandatur de ecclesia. c. si. de præb.

6 Nec poterit extensio fieri, quæ in aliam speciem extensionis transeat, argu. l. si quis ex consensu. C. de episc. audien. sequitur Paul. Paris. conf. 42. quantum. nu. 23. in 4. vol.

Extensio quando fieri in bulla possit.

7 Quod non procedit, quando clausula ista esset iuncta cum clausula generalem reseruationem importante ex quavis causa, etiam dispositiuè in literis exprimenda, &c. & hoc quando in corpore signaturæ de maiori vel principali erat expressum, & in partis petitione: quia verisimile est, quod concessio ad petitionem referatur l. si defensor. §. i. ff. de interrogat. actio.

8 Imò etiam si quis impetraverit omnia beneficia, quæ talis familiaris Card. &c. habebat cum clausula, quod qualitates exprimi possint: adhuc non poterit exprimi maior, vel principalis, vel quod sit conuentuale: & iste est stylus curiæ Romanæ, quia istæ qualitates specialius exprimi debent.

9 Potest tamen conferri in signaturæ, *Episcopus non dicitur familiaris, & continuus commenialis alicuius Cardinalis, dum in minoribus ageret: sed non potest dici, quod episcopus sit familiaris alicuius cardinalis, cum episcopus in ordine sit maior presbytero, vel diacono cardinali, & ideo Papa vocat se episcopum: vt patet in proemio Decr. & libr. 6. scripti in §. si quis verb. de collat. in Concord.*

1 Etiam situationis. Non poterit *Clausula quis ratione huius folii clausule, quod maior expresio, &c. exprimere hanc qualitatem, quod beneficium est situm in ecclesia, in qua impetrans aliud ibidem obtinebat: quia est alia incompatibilitas, quod duo habeat sub vno & eodem tecto, c. literas, de concess. præb. ideo noua impetratione opus erit vel rescripto perinde valere, quod ex hac signaturæ eliciet.*

2 Nisi fuerit additum huic clausule, quod maior specificatio fieri etiam situationis possit: tunc poterit exprimi quod beneficium est situm in tali ecclesia, in qua aliud, & tale N. habeo: quod est norandum: quia ista non reperiuntur scripta à iurium interpretibus: qui istam praxim parum nouerunt. Vides igitur, quod clausula, maior expresio fieri possit, &c. non prodest, si habeas beneficium in ecclesia, in qua aliud impetras: secus si addas, etiam ratione situs vel situationis.

3 Exprimi ergo debet, quod beneficium sit curatum, per d. c. cum in illis, de præb. lib. 6. & supra dictum fuit.

4 Limitant quidam si haberet curam *Cura iuris iurisdictionalem, tunc impetratio non videtur, si illa cura non exprimat: vt si impetretur archidiaconatus, non est necesse exprimere curam fori contentiosi, quia*

archidiaconus eam de iure habet. *c. 1. & c. ad hoc, de offic. arch. & hoc docet Feli. in cap. super literis, col. 5. num. 8. in secunda regula, de rescrip. vbi etiam dicit illud non indigere expressione, quod à iure certum est: nempe summus Pontifex omnia iura in scrinio pectoris habet. c. 1. de constitut. in 6. ergo in iure nemo potest illi imponere, maxime Iulio tertio nunc Pontifici maximo, qui in his maxime versatus fuit.*

Cura fori contentiosi non inducit incompatibilitatem.

5 Nec talis cura inducit incompatibilitatem cum alio curato, per dictum extranea. *Execrabilis, in fin. nec gratia iudicatur subreptitia, si impetrans non expresserit illam curam: sed subreptitia esset, si non exprimeret esse dignitatem.*

6 Nam consuetudo facit in aliquibus ecclesiis esse dignitatem, quæ non est in aliis *doct. in cap. cum accessissent, de constitut. & cap. de multa, de rescrip. cautius est tamen saltem conditionaliter, exprimere per hæc verba: cui forsan cura imminet iurisdictionalis, ne de subreptione bulla arguatur: si tamen archidiaconatus non sit dignitas, non oportet hoc exprimere.*

Plebana est exprimens, & quaesita.

7 Ad hoc non sufficeret exprimere curatum esse beneficium, si esset plebania, quæ habet sub se capellas, in quibus perpetui clerici instituuntur. *cap. 1. ne cleric. vel monac. lib. 6. sicut est ecclesia parochialis sancti Firmini Montispesulani, sed oportet exprimere plebaniam, seu præposituram, cui cura parochianorum dictæ ecclesiæ, quæ etiam parochialis existit, imminet animarum: & cuius fructus, &c. sed forte per istam clausulam, quod maior expressio fieri possit omnium qualitatum, hæc qualitas plebania in bulla exprimi possit.*

8 Nec sufficeret dicere dignitatem, si esset curata, sed debet exprimi curata, nisi per istam clausulam suppleatur, per *cap. cum in illis, de preb. lib. 6. de Rota. decis. 202. in antiq. sub. tit. de rescrip. dec. 37.*

Impetratio facta de curato si sit simplex valet.

9 Si tamen aliquis expresserit beneficium, cui imminet cura animarum, & tamen est beneficium simplex, non præiudicatur impetranti, quo minus valeat impetratio: quia Papa facilius concessisset

simplex, quam curatum: ideo non potest dici subreptitia impetratio: *vt docent doct. de Rota decis. 562. Pape supplicat, in antiq. sub. tit. de rescrip. decisio. 73. per cap. cui licet, de reg. iur. lib. 6. facit text. a contrario in cap. postulastis, in si. de rescrip.*

Fructuum, &c. Etiam ut verior expressio fieri possit fructuum, de auverus augendo videlicet vel minuendo, superius explicatum fuit, ob id non repetam. Sed nota, quod si Papa concedat, vt verus valor exprimi possit, tunc poterit exprimi quicumque valor, & ad quamcumque summam: secus si dicatur quod verior valor augeri possit, eo casu augebitur vsque ad tertiam tantum partem: *vt statuit Alex. 6. in tit. de derogat. iuris patro.*

Ordinum. Etiam permittitur vt expressio ordinum verior fieri possit, dixi beneficium esse ordinis sancti Augustini, & est ordinis sancti Benedicti: hoc ergo in bulla exprimi poterit & istud non debet poni, quando impetratur seculare beneficium, sed tantum quando regulare, quia non conueniant seculari, cum nullius sit ordinis beneficium seculare: nisi dicas, quod expressio ordinis fieri possit, si in fundatione requirebatur ordo sacerdotii, vel diaconatus, & tunc huius clausulæ nomine poterit hic ordo exprimi: nota quod ordo debet præcedere diæcesim, sed non ciuitatem: *vt est in stylo Hier. Paul. fol. 22.*

Ordo, quando exprimi possit.

Dependentium. Aliquando beneficium dependet ab alio monasterio, & per hanc clausulam exprimetur in bulla esse dependens à tali monasterio. *in c. cum singula, de preb. lib. 6.*

Dependens quando exprimi possit.

Item quando sunt plures gratiæ in vna supplicatione, quarum aliqua venit limitanda, tunc dicitur. *Fiat, vt petitur, & in forma iuris, & sine præiudicio, & de consensu, & de vno curato, &c. vt statuit Alex. 6. in tit. de signa. gratia.*

Plures gratiæ in vna supplicatione quando exprimi possit.

Annorum. Etiam hoc verbum ponitur, vt anni verior specificatio fieri possit: *vt si forte dixerim anno trigesimo v-*

Annorum & mensium quando exprimi possit.

calce m...

casse, nunc volo exprimere quod anno 31. hoc ratione istius clausulæ potero: sed istud videtur superfluum, quia annus vacationis nõ solet exprimi, sed quod nuper vacavit, &c. sed fortè annorũ impetrantis expressio verior fiet, per hoc verbũ, mensis verò est exprimendus, qñ vacavit in mensibus graduatis deputatis, ac nominatis, alias provisio esset subreptitia, ratione intentionis Papæ, quia non intendit derogare concordatis: vt patet in iur. de firma, & irrevocabili conc. stabilis. ergo oportet quod Papa exprimat, qñ confert non graduato, nec qualificato ratione præuentionis, quod illud beneficiũ vacavit in mensib. graduatorum & qualificatorũ, aliàs provisio nõ valebit, per §. declarantes de mand. A. post. in cõ. vbi scripsi. & ibi alia videri possunt huic rei affinia: & sic verior expressio fieri poterit vel anni vacationis, vel fundationis, & mensis etiam per hanc clausulam nota.

Dioecesis verior expressio fieri potest: & error in dioecesi nõ punit.

Dioecesis. Etiã verior expressio fieri poterit, nam si dixerim beneficium esse situm in dioecesi Parisiensi, & est in Aurelian. potero in bulla exprimere esse Aurelian. error tamen in dioecesi beneficii nõ vitabit impetrationem, si de corpore beneficii constat: secus est in errore propriæ dioecesis impetrantis. Fel. & alii in c. significante, de rescr. arg. l. si C. de hered. instu. sed per hanc clausulam poterit etiã dioecesis impetrantis verior expressio fieri, vt aliquid operetur. gl. in l. i. ff. quod metus causa.

Clausula aliorũ necessariorũ verior expressio fiat, quod operetur.

Aliorumq; circa præmissa necessariorum verior expressio fieri possit. hæc clausula, gẽeralis nõ operatur vt quodlibet verbũ mutari possit, sed aliquod ad hoc necessariũ, ut bulla valeat, & impetratio, per l. quoties primã. ff. de verb. obl. nam si certa ætas narrata fuerit, alia exprimi nõ poterit: vt statuit Alex. 6. in c. de sign. gratiæ, vbi plus dicit de ledã clausulã, quod ætatis verior expressio fieri possit, si in signatura sit conscripta: nam ætas verè exprimi debet quia Papa infantulis nutrices dare nõ vult, sed hoc relinquit matribus.

Maior expressio quã do dicatur.

Maior, verior, seu amplior expressio fieri possit. Maior dicitur, ergo

minor fieri non poterit expressio: vnde si quis in supplicatione dispensationis dixerit se doctorem, vel nobilem, non poterit postea dicere se scholasticum. e. ad aures, de rescr. vbi Pan. & alii: quia literatura & nobilitas inducunt Papam ad dispensandum c. de multa, de preb. quæ si cessent nõ valebit dispensatio, quasi sine causa. c. non est, de voto. vbi gl. in. nec dicere poterit se simplicem clericum, si prius dixerat se sacerdotem, & sic de similibus.

Item dicitur maior: vnde oportet aliqua prius expressisse, ideo nõ valeret hæc clausula, si qñ impetraret beneficiũ vacans per modũ in literis exprimendũ: nisi aliq̃s modus fuerit expressus: quia maior expressio fieri debet, non tota expressio: vt supra dixi in vacandi modo, in hac forma signaturæ.

Maior etiam ratione fructuũ fieri poterit, non minor: vt superius dictum fuit: & quauis in multis modis dicatur maior, vt docet gl. in c. lex. 2. dist. Pan. & Fel. in rub. & in c. statutus, de maior. & obed. tamẽ hic accipitur maior expressio, id est magis ampla, & uberior: ergo omnia mutari non poterit: imò si in signatura esset hæc clausula, quod omnia nomina, cognomina dioecesis &c. mutari possint, ista clausula deleri debet: nec debet Papa eã clausulam approbare tanquã incertam vt statuit Alex. 6. in suis reg. de signa. gratiæ.

Clausula quod omnia mutari possint nõ valet.

Itẽ dicitur specificatio: significat enim, generaliter dictũ fuit supplicatione, vt in specie redigi possit in bulla: sicut dicitur in l. adeo. Sc̃cum quis ex aliena materia speciei aliam suo nomine fecerit. ff. de acqu. rer. do. ligatur.

Specificatio generaliter dictũ fuit supplicatione, vt in specie redigi possit in bulla: sicut dicitur in l. adeo. Sc̃cum quis ex aliena materia speciei aliam suo nomine fecerit. ff. de acqu. rer. do. ligatur.

Ad hæc expressio fieri potest, ne ratione taciturnitatis, & nõ expressiois, bulla sit subreptitia, sed non dicit quod fieri possit omisio: unde ex expressis in signatura substantialibus nõ est omittendũ in bulla, nec aliàs ipsa debet expediri: quia nihil est ex necessariis omittendum. l. Diuis. ff. de integ. rest. Aliaq; prout occurrent corrigi poterunt, secundum naturam & consuetudinem mensulariorũ, & stylũ, Cur. Rom.

Expressio fieri potest nõ omisio.

De clausula in literis latissime extendenda quid prosit.

Clausula, in literis latissime extendenda, operatur: qñ Papa vult derogare regulis Cancell. oportet quod in bulla iuratur ad

verbum illa regula. in narratione: vt docet Gome. in proœ. reg. Cancell. q. 6. Tamen si in signatura dicatur, cum derogatione reg. cancel. in literis latissimè extendenda, tunc in bulla extendi ad verbum poterit, & derogari: allegat. Fel. in c. nonnulli, de rescr. Etiam prodeit hæc clausula, vt si quis videat sibi vtilius habere literas perinde valere, vt etiã extendi possit bulla, & cõfici, ex hoc rescripto perinde valere, &c. Alium effectum vide in bulla dispensationis, in verb. ac constitutionibus, &c.

De clausula cum derogatione statutorum quid operetur.

1 Cum derogatione statutorũ priuilegiorum, indultorum, & literarum Apostolicarum. Ex hac clausula conficitur alia clausula in fine bullæ posita, non obstantibus statutis, priuilegiis, &c.

2 Debet tamen addi huic clausulæ cum derogatione statutorum & priuilegiorũ ecclesiarum, seu ecclesiæ, etiam in confectiõne literarum exprimendorum, &c. vt postea in bulla exprimantur priuilegia, si opus sit.

Non creatur canonicus ad effectũ, nisi in signatura hoc fuerit dictum.

3 Per istam tamen clausulam non poterit expediri bulla cum creatione in canonicum ad effectum, nisi in signatura sit expressum: nec creabitur quis canonicus in bulla, si in signatura hoc nõ fuerit dictũ: vt scripsi in forma manda. in concord. & in tit. de reseruat. & per hoc vidi aliquem amisisse dignitatem, quam impetrauerat: quia non fuerat in bulla, nec in signatura creatus canonicus ad effectum, & cõsuetudo erat in ecclesia, quod non reciperetur quis ad dignitatem, si non esset canonicus: de quo ample scripsi in 8. fin. de reserua. in concord.

Clausula vt derogationes possint simul expediri vel ad partem, &c. de quo proste. Per derogationem omnia obstantia tollantur.

4 Et si in prima bulla non fuerit derogatum sufficienter statutis, non poterit expediri alia bulla, nisi illam re integra transcribas, & reformes: vel si in signatura fuerit, quod hæc derogationes possint simul expediri, vel ad partem, prout vtilius impetranti fuerit: quam soleo apponere, vt melius & tutius parti consulatur.

5 Item per hanc clausulam omnia obstantia gratiæ, qua ex narratis collegi pos-

sunt, videntur tacitè esse sublata: licet in gratiæ conceptione nihil de illis tollendis sit expressè dictum: vt docet Aegid. Bella. decis. 333. in caus. Card. & Fel. in cap. super literis, col. 6. num. 9. in 4. reg. de rescript. Alia super his dicam inferius in bulla.

6 Ad hæc ista derogatio in literis executoriis apposita non sufficeret. per text. in c. l. i. in fin. de præb. nam clausula adiecta in executoriis non ampliat gratiam. Cald. appositum conf. 16. de præb. quem refert & seq. Francis. prodest. Curt. conf. 3. placet. col. 1.

7 Etiam clausulæ appositæ in executione nõ ampliant principalem dispositionem, vt docet Petr. Paris. conf. 54. in presenti, num. 36. in 1. vol.

8 Ad hæc non sufficit ista derogatio quò ad regulas cancellariæ, nisi dicatur cum derogatione regularum cancellariæ: vt expressè docet Gome. in proœm. reg. q. 5. & seq. vbi dicit debere apponi clausula non obstan. reg. cancella. latissimè extenden. vel quorum tenores, &c.

Expressulæ regularum cancellariæ vt derogatio fieri debet.

9 Etiam hæc clausula non obstan. non operatur ultra narrata. Dec. conf. 10. visò puncto, col. 3. nec tollit alios defectus non expressos: vt plene docet Felim. in c. nonnulli, de rescrip. & Curt. conf. 49. refert & sequitur Paul. Paris. conf. 1. num. 90. cum seq. in 1. volum.

10 Item nota quod si clausula deleatur in signatura, illa nihil prodest: vnde dicunt Dom. de Rota decis. 361. cancella. in antiq. [sub tit. de rescr. decis. 50.] quod si Papa aliquam cancellauerit clausulam in decisione, censetur concedere omnia alia quæ aliàs ex regulis cancellariæ per simplicem signaturam viderentur concessa quod probat. Fel. in d. c. Super literis, col. 6. num. 9. de rescript.

Clausula de leta non prodest.

11 Si tamen reformetur signatura cum omnibus clausulis, non debet clausula deleta conscribi, quia pro non scripta habetur. l. 1. & per totum. ff. de his que in testam. delent. l. fin. C. de edict. diui Adria. toll.

Deleta clausula in libro signaturarum an scribi debeant.

12 Quod limitatur in sumpto signaturæ: nam si ex clausula mens Papæ cognoscatur, vel bulla ex hoc impugnetur, debet tota etiam cancellatio à Papa conscribi in hoc sumpto supplicationis, in quo scribuntur

buntur omnia verba signaturæ ad hoc, vt intentio Papæ dignoscatur: vt deinceps ex illo libro omnia extrahi possint.

13 Vnde cum Papa nollet conferre prioratum sancti Martini de campis Paris. aliquis impetrauit prioratum sancti Nicolai, qui forsan est in suburbiiis Paris. hæc vera, Qui forsan fuerunt à Papa deleta, tamen bullæ fuerunt postea extortæ, & in illis fuit dictum, quod beneficium erat situm intra ciuitatem Paris. certè apparuit ex sumpto signaturæ deletæ in illis verbis, Qui forsan, &c. quod Papanoluit conferre illum prioratum situm Paris. quia iam contulerat, ideo fuit vltimus exclusus.

Signatura cu bulla est conferenda ad rectè iudiciandum.

14 Quod est notandum, quia debes videre signaturam, & conferre cum bulla, & poteris cognoscere in quo bulla excedat signaturam, sed pauci hoc intelligunt, vt verum fatear: ideo ista scripsi: nam trapesitæ artem eorum secretam habent, quæ per ista patebit, vide quæ scripsi in gl. pro expressis, in vers. 30. in forma mand. in concord.

Signatura prædecessoris non mutantur à successore.

15 Notandum est quod supplicatio signata per prædecessorem non solet mutari, nec corrigi à successore, quando sunt plura verba, quæ non comprehenderetur sub verbi mutatis: sed debent impetrari literæ deperinde valere, cū clausula rationi congruit, si quis dubiter de prima impetratione: nã si Papa destrueret, quæ eius antecessores statuerunt, non constructor, sed euerfor iustè comprobaretur. ca. si ea. 25. qu. secunda: dixi in forma manda. in concord.

16 Nec potest successor etiam declarare non dicam mutare voluntatem prædecessoris. nor. in l. Pompo. §. si. ff. de rei vendic. & l. inter. §. 1. de verb. oblig. quia plurium non est vna voluntas. l. quia poterat. ff. ad Trebel. capit. quia, de concessio. præbend.

17 Si autem omiſsa sunt talia, quæ commodè poni possunt ex verbis signaturæ, seu radendo, vel addendo, & tunc addi poterunt, cū error corrigi possit. l. si librarius. ff. de reg. iur.

Rasura quando vitiat bullam.

18 Signa perpetuo, quod litura seu rasura vitiat bullam, si in loco sit suspecto, alioqui non, per cap. ex literis, & cap. inter, de fide

instru. & si litura sit, præsumitur propter bullæ autoritatem facta per officiales curiæ Romanæ. capit. si. vbi no. de crimine falsi. hoc expressè docet Egid. Bellamera in ca. in memoriam. col. 3. in 9. dist. & poterit quis Romæ sciscitari, an hoc fuerit ab illis factum, si de hoc dubitetur.

19 Etiam contra reges & principes, vel magnos duces non dantur literæ à Papa sine signatura, vt docet Prouincial. fol. 20. vers. si. contra Reges, vt in aliquo eis deferatur. ca. si. de offi. deleg. in sexto.

20 Præterea quando prouidetur à Papa de beneficio ad collationem inferioris episcopi spectante, quamuis in supplicatione exprimat collator, in bulla tamen nõ solet exprimi, nisi in vnione perpetua, aliàs vnio esset subreptitia, non enim est dubium quin Papa saltem cum maiori difficultate fecisset præiudicium perpetuo collatori. c. super eo. de offi. deleg.

21 Idem si quis haberet priuilegium conferendi, nam & tunc illius mentio erit habenda per notata in c. in nõstra, per Fel. de rescr. Ideo cum ad Hierosolymitanos spectet collatio ex priuilegio, hoc exprimi solet, & in noua prouisione (vt in bulla videre est infra) solet exprimi collatio alterius seu prouisio.

1 Datum apud, &c. De hoc dicam inferius in bulla. Ita est vltima pars signaturæ: de hac data scripsi in forma mand. in si. in Franciæ concord.

2 Quæro, an soli signaturæ credatur? breui resp. non esse credendum, vt statuitur in reg. 25. cancel. l. m. 8. quia ibi signatura ante confectionem literarum vacatur in formis: & hoc est hodie repetitum in illa reg. can. Iulii Papæ 3. reg. 28. quod iudices non debent iudicare secundum signaturam sed iuxta bullam.

3 Quia quemadmodum scheda notarii non redacta in formam instrumenti nõ facit fidem, quousq; fuerit de iudicis mandato in mundum, & ad longum redacta. l. contractus, & ibi Paulus Castren. C. de fide instr.

4 Vbi plus dicit, quod si pars prius producat protocollum, non sufficit ad fidem faciendam, quia non est scriptura mun-

da, nec extensa: sed requiritur vltima scriptura extensa, in qua actus ad longum deducitur: sic potest dici de signaturâ & bulla, vt primo bulla sit producenda: & fide ea dubitetur ad signaturâ, ex qua extracta est, tanquàm ad protocollum recurramus.

Casus in
quibus si-
gnaturæ
credatur.

5 Primò fallit quando approbata per librum registri signaturarum fuerit, quia tunc facit plenam fidem sicut notarii protocollum. *tex. in aut. de tabel. §. si. col. 4.* & eo casu habeo sumptum, & valebit quò ad probationem: nam ex stylo curiæ Romanæ gratiæ Papæ possunt ex registro sumi, & aliter probari, quàm per literas bullatas: vt habetur in proemio Sexti Decretalium, & hoc expressè docet Antonius Butrig. in *conf. 2. quod est repetitum conf. 49. v. si. literis. col. 2.*

Signatura
quando ap-
probari pos-
sit.

6 Et isti registro ex stylo curiæ Romanæ nihil addi debet: & hoc etiam voluit Datarius Papæ Pauli iij. nec dies in eo scriptus mutari, & quod probet, consuluit Paul. Caltr. *conf. 344. in presenti. in 1. vol.*

7 Secundo restringe quando alio modo fuerit approbata, & aliis adminiculis fulcita, vt pote per mēsularios expertos, qui depoluerunt eam bonam & secundū sty- lum curiæ Rom. conceptam. *arg. l. instru- menta. C. de prob. vbi creditur scripturæ pri- uatæ, si in uetur aliis adminiculis, & multò fortius signaturæ.*

8 Practica ergo est in Francia, quòd si nò possum obtinere bullam obstantē legiti- mo belli vel alio impedimento, vt impetrè literas Regias, per quas impedimentum narrem, & petam mihi concedi, vt liceat approbare per experientes, dictam signaturam: & verificari, & concedi solet obsta- re & constare impedimento: & hoc vidi sæpius fieri, & hoc quandoque etiam sine literis per supplicationem, quando est no- torium impedimentum, sed aliàs concedi non debet: & de ista approbatione traduntur interpretes, in *authen. si quis in ali- quo. C. de edend. maxime Purpur.* & interdū vidi Cardinales quosdam approbare hanc signaturam, & permittere, vt ex sola signa- tura recipi fructus posset, quod non potest fieri: vnde intrusus est, qui hoc facit, nec iste Cardinalis potest legem superio-

Approba-
tio signatu-
ræ quando
& a qui-
bus fieri
possit.

ris infringere. *cl. de el. sed mereretur priua- ri, qui hoc faceret, quia vult se constitutere supra summum caput.*

9 Tertiò fallit, quò ad conficiendam bul- lam signaturæ: creditur ad hoc vt bulla ex hac conficiatur, sicut ex protocollo nota- rii instrumentum conficitur: aliàs bulla confici non posset: nam Romæ abbrevia- tor solet signaturam ad verbum describere in vno libro, si de ea dubitetur, ad illum librum recurramus tanquam ad prototy- pum, vt firmat An. de Butr. *d. conf. 2. v. si. col. 1.* vbi dicit, quòd quando aliter est sumpta minuta per vicecancellariū, & magis stric- tē, vel largē, quàm fuerat à Papa concef- sa, tunc recurrendum est ad originale, per *c. quoniam. contra. de prob. idem repetitum. conf. 49. v. si. literis.*

Signatura
an magis
credatur,
quàm bul-
læ.

10 Et ideo fuit iudicatum in hoc senatu pro signatura contra bullam: nam in si- gnatura erat concessio beneficii, prouiso quod non esset de collatione Episcopi Pi- ctaviensis, expedita erat bulla sine illa clausula, sed producta fuit signatura con- tinens istam clausulam, prouiso quòd non esset, &c. & probarum beneficium esse de collatione episcopi Pictaviensis. certè fuit iudicatum pro signatura, vt non valeat collatio, licet in bulla nihil diceretur, quia signaturæ statur quò ad contenta in ea, & plus quò ad hoc, quàm bullæ, vt prædixi: nam signatura quò ad se, est gratia Papæ perfecta: vt est *text. in ca. institutionis. 27. q. 2. Rota decis. 882. nota. quòd vbi gratia, in antiq. [sub tit. de rescrip. decis. 87.]*

Arestum
pro signa-
tura contra
bullam.

11 Quarto tempora consentientib. par- tibus, quæ si velint ex signatura, quòd pen- sio debeatur, vel credatur, exigi & credi poterit: vt scripsi in tract. de pacifi. poss. in nu- 157. quia quilibet potest renuntiare priui- legio, in fauorem suum introducto. *l. pen. C. de pact. & hoc quotidie fit: vt dicit in simi- li. tex. in l. certi conditio. §. si nummos. ff. si cer. per.*

Consentien-
tibus parti-
bus signa-
turæ sta-
tur.

12 Quamuis d. Probus in *ca. tibi qui. in ad- dit. ad Ioan. Monac. num. 13. de rescrip.* teneat contrarium, dicens esse scripturam pri- uatam, ideo non facere fidem, nisi in can- cellaria: vt super ea sumatur per officiales curiæ

curie forma, quæ dat esse rei, & eam conseruat in esse: absurdum enim esset secundum eum, si hoc esset per partes remissibile. *l. nemo. ff. de leg. 1.*

13 Allegat simile de excommunicatione: sicut enim excommunicatio partium conuentione tolli non potest, nisi absolutio sequatur. *c. cum desideres. de sent. excom. Ioan. Monac. in cap. quicumque. col. 2. illo tit. in 6. hoc d. Philippus Probus in d. c. tibi.*

*Vari potest
signaturæ
de partiu
consensu.*

14 Ego verò dico, quòd si partes velint stare signaturæ, ei stabitur: nam cum partes sunt concordæ, quid ad iudicem? quid enim aliud agit prætor, quàm vt controuersiam dirimat? *l. §. inde. ff. de noui oper. nunc. & iudex non supplet in his quæ facti sunt. l. vnic. C. que de sunt aduoca.*

*Partes vni
testi crede-
re possunt
quia odio so.*

15 Et hoc est introductum in merum fauorem partium, & principaliter, ergo illi fauori renunciare partes possunt. *l. pen. C. de pact. possunt enim partes credere vel odioso, vel mediatori, seu alteri testi inhabili. §. Quomodo verò in auct. de testibus. col. 7. multo fortius poterunt credere signaturæ.*

16 Item probatio imperfecta potest reddi de consensu partium perfecta. *l. si. C. de testib. & vni testi credere potest pars, licet alias non credatur. l. Theopompus. vbi plenè. Bart. ff. de dote. præleg. Felin. & alii in cap. veniens. de testib. etiam sine iuramento. gloss. in l. i. ff. de feris.*

*Super dam-
nis dicto al-
terius par-
tis credi po-
test.*

17 Imò possunt facere partes, vt dicto alterius partis credatur super damnis & interesse: vt Bart. firmat in l. si. ff. de prætor. stipul. & in l. i. iusiurandum quod ex conuentione in princ. ff. de iureiur. sequitur las. in reperit. l. admonendi. col. 90. nu. 200. ff. illo tit. & vt testi etiam infami adhibeatur fides. *auchen. si quis testibus. C. de testibus. facit gl. sing. in auct. de testibus. §. & licet. in gloss. & supplicis. vbi multa addidi. col. 7. doct. in cap. causam. illo titul.*

*Signatura
non dici-
tur scriptura
vã priuata.*

18 Et signatura non dicitur simpliciter scriptura priuata, quia est facta per officiales Romæ curiæ, ergo non est priuata, sed publica, & si priuata esset, non signaret eam Papa, & signando videtur tacite mandare, vt literæ hant secundum signaturam:

nam postea Cancellarius scribit per quem fieri debeat minuta, postea ingrossanda. His verbis vtitur Nicol. Milius in reper. in verb. gratia Apostolica q. 36. & quamuis esset scriptura priuata, tamen ex conuentione partium faceret fidem inter partes: vt plenè probat las. in l. admonendi. col. 40. nu. 101. cum seq. ff. de iure. reprobando. Inn. & alios contrarium tenentes.

19 Nec refragatur d. l. nemo potest ff. de leg. 1. quia intelligi debet de legibus introducentibus solemnitate vel ius publicum, quod per partes non possit renunciari: secus si ius aliquid in fauorem partium introducat, tunc partes illi poterunt renunciare: nec obest allegatio facta de excommunicato, quia excommunicatio non est in fauorem partium introducta, cum sit medicinalis. *ca. 1. de sent. excom. lib. 6. igitur partes non possunt eam remittere, secus in signatura, vt possint illi credere, si velint: sicut possunt statuta etiam à Papa approbata reiicere, si in suam tendant utilitatem. gl. & doct. in c. cum accessissent. de const. & in c. 2. de verb. sig. in 6. [Et in facultate partium non est, aliquem excommunicatum absolueret, sed eius qui ligauit. l. si puella ff. de spons. sed credere alteri possunt, vel disponere. vel per se credere. l. Theopompus. ff. de dote præleg.]*

20 Quinto fallit vt probet contra suppliantem, qui eam dedit, vt postea per illam præsumptiuè probetur, quòd beneficium viuentis impetrauit: & ita seruat Rota, vt docet Dom. Gome. in qu. 5. in commentariis suis super regul. de impetra. beneficii viuentis, & pro hoc est text. in l. cum precium. C. de libert. caus. vbi statuit confessioni supplicantis in eius præiudicium.

*Signaturæ
probat contra
supplian-
tem.*

21 Et sic ex contentis in signatura iudicari poterit impetrans, forte si dixerit vacasse beneficium in mense graduatorum, ergo probabit graduatis esse affectum: vel si dicat se obtinere beneficium, ex hoc condemnari poterit, quod in signatura dicit nec poterit pro parte iuuari signatura, & pro parte non, postquam eam impetrauit.

22 Sexto etiam si mea signatura per fiat,

signata sit, & tua per concessum, ego præferri debeo, & illi signaturæ statuta regula 31. cancel. ubi abunde scribitur: & superius dixi rationem in 2. parte.

Per signaturam que fieri possunt.

23 Septimo si petatur aliquem in religioſum recipi, ac sibi de ecclesiastico beneficio prouideri: per simplicem signaturam fiet receptio, ut patet in reg. cancella. 69. & alia multa sunt, quæ per solam signaturam fieri possunt, quæ fortè aliàs scribam.

[Octauo ex voluntate Papæ, ut si in ead dicatur quod stetur soli signaturæ: & plenam faciat fidem, tunc per se faciet fidem. ut no. doct. in cap. cum dilectus. de fide. instru. per illum text.]

Concessio papæ facta in signatura secundum partis supplicationem intelligitur.

24 Notandum est quod concessio facta à Papa in signatura, intelligitur secundum partis supplicationem. c. inter dilectos. §. ceterum. de fid. instr. nam responsio intelligi debet secundum interrogationem, l. si defensor. §. quia interrogatus. ff. de inter. act. pulchre Dec. cons. 33. viso puncto, co. 1. & cons. viso. cons. co. 3. nu. 1. vers. secundo præsupponendum, & Sozi. cons. 12. viso processu, col. pen. & vlt. in 4. vol.

25 Et quando supplicatio est certa, & limitata, & responsio ambigua: responsio & concessio declaratur, & intelligitur secundum supplicationem Bari. in l. si quis intentione. in si. ff. de iudic.

Papa per verbum fiat, à duabus excommunicationibus absoluit, si à parte petitum sic fuit.

26 Ex quo infertur quod si quis petat absolui à duabus excommunicationibus, & Papa dicat, fiat, ut petitur, videtur ab illis duabus absolui, secus si vna tantum fuerit expressa. arg. c. sedes. de resc. Panor. in c. cum pro causa. in gl. vlt. de sent. excom.

Qualitas beneficii habetur pro expressa.

27 Item si in signatura petatur, quod qualitas beneficii habetur pro expressa, vel aliud: & Papa signet, fiat, ut petitur, valebit gratia, ac si qualitas expressa esset vel aliud exprimendum. Ant. Butr. cons. 2. visis literis. col. 1. quem refert & sequitur Fel. in capit. super literis. col. 6. reg. 4. num. 9. de rescript. alias si expressio qualitatibus omittatur, gratia est nulla. cap. Ad aures. ibidem, ut supra scripsi.

Negatiue intelligitur impetratio.

28 Et si qualitates non sint expressæ in signatura conditionaliter, vel affirmatiue, in bulla fiet expressio negatiua, videlicet

talis impetravit beneficium sancti Pauli, non exprimens esse curatum in supplicatione, in bulla dicitur beneficium sancti Pauli non curatum, per reg. Inuo. 63.

ratio si simplex fuit expressio.

29 Illa tamen regula non habet locum in dispensationibus, in quibus si non fiat mentio qualitatibus, dispensatio est nulla. non est. de preb. in 6. quia regula in impetratione beneficii loquitur, non autem in dispensatione: ideo non valebit dispensatio in qua aliquis narravit se obtinere beneficium sancti Pauli, nec negatiue dicitur non esse curatum.

Dispensatio est nulla, in qua non fit qualitatibus mentio.

30 Et si pars narret beneficium vacasse certo tempore, videlicet in mense graduationum, & petat sibi conferri: & Papa dicat, præsumitur facta concessio cum eodè tempore. per text. ar. in l. quæro. §. si. de edil. edict. Bald. in l. 1. col. pen. num. 13. C. de edil. actio. sic consuluit Dec. cons. 103. in casu. col. pen. in 3. vol.

Concessio ad tempus præsumitur.

31 Es si quis porrigat principi supplicationem multa petendo, si princeps simpliciter rescribat, omnia concedere videtur, ut consuluit Rom. cons. 80. confirmanda. Idem videtur decidere in simili casu Alexand. in conf. 84. in causa revertente, num. 4. col. vlt. in 1. vol. & cons. 94. in causa. num. 3. in 2. vol. & plura cumulat Hipp. cons. 75. Clementis simi. nu. 8. cum sequi sicut quando plures postulant aliquid, & Papa simpliciter concedit, nempe omnibus concedere videtur: quia non est ratio cur vni potius, quam alii concedat. arg. l. cum vnus. in princ. ff. de bon. auth. aud. poss.

Principi simpliciter concedendo omnia præsumitur concedere.

32 Sed si petam bullam reformari, ex vna causa & ratione vnus defectus & dicatur, fiat: non intelligitur ex alia causa, vel defectu, per d. c. inter. Fel. abunde in c. super literis. col. 6. de rescript.

Reformatio ex vna causa non continetur aliam.

33 Fallit quando Papa limitasset, vel cancellasset aliquam partem, tunc enim concessioni limitatæ stabitur. Panor. in d. c. inter. col. 3. per illum text. de fide instr. vnde quando petitio indeterminata fuit, utpote quia petitur secum dispensari de non promouendo, & concessio fuit determinata, utpote de non promouendo ad duos annos, tunc concessio attenditur. Panor. in capitul. 2. de.

Cancellatio Papæ prodest quod ad nullam.

de reug. & pace. Fel. in d. cap. super literis col. 6. num. 10. las. in l. Gallus. §. item credendum. num. 10. cum seq. col. 3. ff. de liber. & posth.

34 Unde etiam si quis petat dispensationem ad obtinendum præbendam & dignitatem in eadem ecclesia, etiam electivam, si Papa cancellet illa verba, etiam electivam, videtur alia concedere, & hoc cancellarum denegare. allegatur Lirivinus. in fin. ff. de milit. test. hoc nominatim concludunt Dom. de Rota. decis. 561. cancellaria, in anti. [sub tit. de rescr. decis. 50.] nam qui unum negat, aliud concedere videtur. l. cum prætor. ff. de iud. cap. nomine. de præsum. Ioann. de Selua in tract. de ben. in 3. par. q. 12. in qual. 19. num. 33.

35 Secundo fallit in his quæ debent specialiter & expresse concedi: tunc si nõ sit in signatura expressum, concessum non cenletur, sed neglectum: quia si Papa voluisset, concessisset illud, cap. ad audiendum. de decimis, vt si petatur quodd summarie procedi possit, si Papa non dicat, audit talis, & summarie procedat, non poterit summarie procedere: vt exeat decis. Rotæ. 379. nota quod si in commissione, in antiq. [sub tit. de rescriptis. decis. 10.] quia specialis commissio ad hoc requiritur. cle. sape. de verb. signif. & hic finis signaturæ esto. ad bullæ declarationem venire necesse est, vt acquirendi praxis compleatur, & demum conferuandi beneficia materia tractetur.

Bulla noue ac simplicis prouisionis cum suis clausulis summæ uiriliter declaratio.

Nunc videamus de bulla, & eius clausulis, quæ à signatura oritur, sicut instrumentum à proto collo. §. 1. & seq. in authen. de tabel. coll. 4. & hæc bulla incipit à nomine illius pontificis, qui gratiam concedit, vt Clemens episcopus, &c. Paulus episcopus &c. vt inferius ostendam.

2 Et quia debet secundum ius commune interpretari. cap. causam. de rescript. ex-

preste docet. Paul. Paris. cons. 10. q. col. vlt. in 1. vol. ob id aliquas interpretationes iuri & praxi conuenientes conscribam, tuben-uole lector, boni consule, quia super his pauca hætenus reperiuntur scripta.

3 Et non dicitur bulla, nisi in ea appositum fuerit plumbum. gloss. in verb. aurea. plumbum ap. clemen. vnic. in fin. de iureiur. & habetur in posticum di. reg. cancella. 14. & 96. in gloss. & pro his est citur. text. in cap. licet. de crimi. fal. etiam bullam quidam plumbum vocant: vt in cap. licet. de cri. fals. nos autem totam scripturam à Papa emanatam cum plumbo bullam uocamus, & de hac sequentia intelligitur.

4 Primò bullam dicit Festus aureum Bulla olim infigne fuisse quondam puerorum prætextatorum, quod dependebat eis à pectore, ut ostenderetur eam ætatem alterius regendam consilio: & vt eam inspicientes ita demum se cogitarent homines si corde præstarent: dicta est autem bulla à Græco sermone βούλα, quod consilium Latine dicitur: vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pectus, in quo naturale manet consilium, hæc ille.

5 Sed puto deprauatum locum & corruptum, quia βούλα consilium significat, sed si à βούλη bulla dicta sit, quod cum consilio & matura deliberatione expeditur: ideo falsa latinitas eam vitiat. cap. ad Audientiam. 1. de rescriptis.

6 Vel dicit Macrobius li. Saturn. primo cap. 6. sicut pretexta magistratum, ita bulla gestamen erat triumphantium, ad figuram cordis, teste Alexand. lib. genia. 5. cap. 13. quæ in triumpho veteres præ se gerebant inclusis intra eam remediis, quæ crederent aduersus inuidiam ualentissima: & quia Pontifices summi triumphos obtinuerunt, nunc primam dignitatem possidendo: ideo utuntur bulla remedio ualentissimo aduersus inuidiam: quia si princeps magnus illis inuideret, mittendo bullam conciliationis statim rumpitur inuidia.

7 Vel si dicamus eam deduci à βούλοισιν secunda persona βούλη, quod Papa uelit illud quod scriptum est in ea, & quod ibi declaratur uoluntas papæ rationabilis.

tamen relinquo aliis pertinacibus, vnde hoc nomen sit deductum.

8 Nisi quis velit dicere bullam esse aquæ turgiditatem, quæ ex pluuia mouetur, & cito deficit: nam communi parcemia dicitur, vita hominis bulla est, quia fugit velut umbra: vt dicit Iob. maximè in Pontifice Romauo, cui fuit dictum: *non videbis dies Petri*, sic bulla vitur, id est breui illo insigni tanquam aquæ turgiditate fluitante, & discedente.

In plumbo
bulla quid
in sculpen-
dum.

9 Vel quòd sit insigne summorum Pontificum: quia in ea bulla, id est in plumbo solent insculpi capita sanctorum Apostolorum, Petri in dextera, & Pauli in sinistra, & prima litera nominis Papæ, & ordo Pontificatus: vt PP. 3. id est Paulus Papa tertius. I P. 3. Iulius Papa tertius, & quòd sit illorum insigne videtur probare. c. licet, de crimine falsi. vbi plumbum vocat bullam, & Dom. inc. quis nesciat. n. dist. Fel. inc. 2. vers. stylus. col. 7. n. 18. eodem.

Bulla pro
quibusli-
bet literis à
Papa eman-
natis plu-
bo munitis
accipitur.

10 Et quantum attinet ad hanc materiam, bulla generaliter accipitur pro quibuscunque literis Papæ authenticis plumbo munitis, & maximè gratiosis: vt dixi in bulla cœne Dom. art. 4. & hæc in plures species diuiditur, vt inferius apparebit: & post descriptionem dicitur de noua prouisione & simplici.

Bulla quid
sit.

11 Primò quæro quid sit bulla: respon. bulla est scriptura in membrana descripta plumbo funibus pendente iure munita salutatione cum narratione, ac Papæ concessionem, aliaque necessaria continens.

Bulla re-
quiri scri-
pturam.

12 Primò bulla dicitur scriptura descripta in membrana, seu pergamento, ad differentiam signaturæ, quæ in papyro scribitur: vt superius dictum fuit: & sic in ea opus est scriptura: vt plenè scripsi in §. 1. de demand. Apostol. in verbo *litteras*, in concord. aliàs non vocaretur bulla, nisi esset descripta & in membrana.

Plumbum
bulla re-
quiri.

13 Plumbo pendente munita, ergo requiritur quòd bulla sit plumbo decorata, antequam bulla dici possit, per illum gloss. in clemen. vnc. in fin. de iureiuran. & cap. licet de crim. falsi.

14 Funibus etiam dico quia Plumbum

est appensum chordis sericeis, si sit bulla gratiosa: si verò sit iustitiæ bulla siue executoria, erit filium cannabis, in quo erit appensum sigillum, seu plumbum, cap. licet & cap. quam graui. de crimine falsi. dixi superius in 7. differentia inter litteras gratias & iustitiæ.

Funibus
plumbum
bulla re-
quiri.

15 Dico etiam iure munita: quia si aliquis sua autoritate apponetet plumbum, bulla esset falsa, & non diceretur proprie bulla. d. c. licet. de crimine falsi.

Apponens
plumbum in
bulla fal-
sum con-
mittit.

16 Aduertendum est, quòd si per errorem aliquid fuerit in bulla omisum, tunc ipsa debet transcribi, & plumbum quod est in bulla auferatur ab ea, & affigitur alteri: sed hoc fit ab officialibus curiæ Rom. ad hoc expressè destinatis.

Plumbum
quando ab
vna bulla
auferatur,
& alteri
affigitur.

17 Alioqui auferens illud plumbum, & addens alteri bullæ igne mulctatur, sicut falsarius. d. cap. licet & seq. de crim. fal. olim erat excommunicatus, qui recipiebat litteras Apostolicas, nisi ab officialibus certis curiæ Rom. sed hodie illam non seruari dicunt curiales Romani.

pluribus
a quibus
hoc fit.

18 Et hoc potest fieri quando aliquis defectus est in bulla, qui ex supplicatione refici potest: vt si quis impetraverit prioratum, seu parochialem ecclesiam nuncupatam prioratum: & postea in supplicatione dicebatur, quòd possit exprimi prioratus seu cura parochialis, si in bulla fuerit nominatus tantum prioratus: est tamen ecclesia parochialis, illa bulla à pragmaticis curiæ Romanæ transcribetur, exprinendo parochialem, & plumbum à prima auferetur, & alteri applicabitur, & prima lacerabitur & hoc est assuetum fieri secundum illorum stylium.

19 Vel si impetrans nolit vt ea transcribatur, poterit impetrare perinde valere, vt perinde valeat prima impetratio, ac si expressa fuerit inibi parochialis, vt dicam inferius in tract. perinde valere: sed caueat hoc casu ne alicui sit interim ius quæsitum: ideo tutius est vt transcribatur.

20 Papæ salutationem cum partis narratione, & concessionem continens partis, interdum narratio præsupponitur concessione, si nulla esset narratio: nam talis

talis intelligitur petitio, qualis responsio & e contra c. inter dilectos. de sic. instru. l. fide-
fenfor. primo. ff. de interro. & ita se habet re-
gulariter ius canonicum, ut responsio si-
ne petitione ponatur: non valeret ta-
men bulla, si nulla esset narratio, quæ est
pars huius substantialis, & ita se habet sty-
lus Curie Romanæ: ut inferius dicam in
divisione bullæ.

Bulla non
valere sine
narratione.

21 Alii dicunt bullam esse signaturam
extensam: nam quod breui in signatura
conferitur, in bulla extenditur, sicut no-
tariorum scheda. l. contractus. vbi Paul. &
alii C. de sic. instru. & in auth. de tab. col. 4.

22 Aliaque continens necessaria, ponit
in bulla descriptione: nempe si neces-
saria in bulla non sunt apposta, non dice-
tur bulla: ut habetur in pro. m. Sexti Decret.
§. fin. vbi etiam docet. verum quia commu-
niter venimus ad novam provisionem,
ideo eam prius subiiciam, & simplicem
etiam declarabo, ut differentia cognosci
inter ista duo possit: & pauci discernere
ista possunt, ideo ad sequentia adverten-
dum est.

De noua provisione & simplici.

Itaque noua provisione est prima Papæ
provisio ad alterius iam factæ ab alio
confirmationem: probatur in cap. post
electionem, de concess. præb. gloss. in reg. cancel.
62. vbi dicit nouam provisionem alium
præsupponere titulum: simplex verò
non: sequitur Gomez. quest. 2. regul. de an-
nal. post.

2 Noua dicitur quod ad Papam, quia de
recenti ipse confert: quamvis collatio,
presentatio, vel electio ab aliis antea fa-
cta fuisset, sed impetrans eam provisionem,
vel presentacionem dubitabat viri-
bus non subsistere. notant doctores. in d. cap.
post electionem de concess. præb.

3 Aliquando etiam sine dubitatione so-
let concedi noua provisione, si dicatur col-
lationem ab episcopo, vel eius vicario fa-
ctam alternatiue, & semper datur ad ma-
iorem securitatem.

4 Etiam in noua provisione quando

dicitur, quod impetrans dubitat provisionem
viribus non subsistere, non potest
narrari casus, in quo non sit aliquod du-
bium, vel dicere de facto: quia si Papa sci-
uisset primam collationem omnino nullam
fortè non concessisset, vel non de leui. ea.
postulasti. in fin. de refer. modica tamen du-
bitatio sufficit: ut consuluit. Paul. Paris. conf.
18. Circa materiam. col. 1. in 4. vol.

5 Sed si semel summus Pontifex provi-
derit, etiam inutiliter, nunquam dabitur
noua provisione, sed perinde valere impe-
trabitur, ut perinde valeat talis provisione,
ac si ritè id temporis facta fuisset: ut est in
provisione
provincial. fol. 66. vers. item super provisioni-
bus, & Paul. Paris. conf. 18. materiam. num.
25. in 4. vol. quia si secundo concederet,
non posset dici noua provisione, id est pri-
mo facta: ut dico in l. Sylua. §. noualis. ff. de
verbo signif. vbi pluribus modis scripti vo-
cari nouum.

Papa post
sua provi-
sione nun-
quam
concedit.

6 Adhuc regulariter noua provisione non
datur, nisi quis dubitet collationem, vel
provisionem ordinarii viribus non sub-
sistere: vnde si quis nouam provisionem
impetret super beneficio reseruato, &
narret sibi collatum beneficium ab eo qui
dicit se super hoc specialem providendi
facultatem habere, sed dubitat non valere,
ideo petit ibi provideri: tunc Papa pri-
mam collationem non annullat, cum ille
dicat se specialem conferendi potestatem
habere, sed dubitet, nec debet in bulla an-
nullari seu infici ille prima collatio: nec
dicitur dispositiue reseruatio, sed quod à
nonnullis asseritur, &c. ita seruat stylus
cur. Rom.

Non anul-
latur pri-
ma collatio
in noua pro-
uisione nec
electio.

7 Idem de electione: quæ si fuerit facta
de dignitate reseruata per regulas cancel-
larie, & vigore indulti dicatur ad eligen-
tes spectare, non annullabitur dicta ele-
ctio: quia multa sunt à Papa concessa,
de quibus non est memor. cap. ex parte. 1.
de offic. deleg. c. præterea. 23. dist. ideo super
hoc noua potest dari provisione.

Modus va-
candi in no-
uis provisione
vis Papa habuerit
solum modum pro
expressio
con-
dus.

8 In nouis provisionibus si quis narrare
velit modum vacandi, potest, quam-
vis Papa habuerit solum modum pro ex-
pressio: quia in fauorem impetrantis
con-

concessum est, cui fauori derogare pars poterit. *c. si diligendi de fo. com. & hoc quotidie fit.*

9 Melius est secundum quosdam quod hoc non exprimat: quia Papa videtur ei concedere siue vno modo vacet, siue alio modo, vt constat ex expressione facta in prouisione: tamen quia Papa omnes ferè modos complecti solet, ideo de stylo est quod verus vacandi modus primus ponatur, & postea generalis clausula subiiciatur *vt inferius dicitur.*

Electio
que venit
ab prouisi-
onis nomi-
ne.

10 Aliquis in signatura petiit sibi de beneficio provideri, dicens iam sibi de eo autoritate ordinaria fuisse prouisum: Papa concedit, & quod expediri possint litteræ in forma simplicis, vel nouæ prouisionis, nunc in bulla vult exprimere se electum, an possit respon. posse, quando beneficium eligendo conferebatur: quia tunc à noua prouisione non disceditur, & verè prouisus fuit autoritate ordinaria: & collatio verius dicitur, quàm prouiso. *cap. cum nostris. & cap. post electionem, vers. cum igitur. de concess. præb. & super hoc aliàs consului, etiam scripsi in tractat. nomi. quest. 15. num. 26. versic. decimoquinto.*

11 Sed si electio requirebat confirmationem, & quis vult, vt expediatur bulla in forma nouæ prouisionis, cum narrativa electionis: hoc non poterit, quia facilis obtinuit signaturam & prouisionem à Papa is, qui dicit se prouisum, quam is qui diceret se electum: quia prouisio ius plenum confert, nec requirit confirmationem, secus in electione, de qua est faciendâ mentio. *clm. i. de præb. scripsi in §. præfati que ordinari, de collat. in concord. & in §. i. de nominatio. reg.*

Clausula
notab. in si-
gnatura ap-
ponenda.

12 Vnde si velis in istis providere, apponas clausulam in signatura, quod bulla possit expediri in forma nouæ prouisionis, vel simplicis, absque dicta prouisionis narratione, & tunc poteris electionem quamcunque exprimere, & ita soleo apponere post mensularios, qui ignorant communiter effectum clausularum.

13 Adhæc annullata principali collatione facta ab ordinario, non annullatur hæc

noua prouisio facta ad corroborationem primæ collationis, sed remanebit: *vt docet Gomef. in reg. de annal. possess. questio. 78. in fin. nec videtur hæc noua prouisio accessoria ad primam collationem, sed per se subsistit: licet Gomef. dicat eam esse accessoriam, quod mihi vix placet, cum prima possit esse sine hac noua prouisione, si sit valida: & licet hæc fortè accedat, tamen est æquè principalis, & ad primæ prouisionis confirmationem: ideo vtraque subsistere potest, & altera etiæ: vnde annullata vna, altera subsistet, & quis poterit vtraque iuari, vel altera tantum. c. post electionem. de concess. præb.*

14 Notandum est quod regulariter in curia Romana mandatur noua prouisio, & confirmatio. *ca. quia. & c. post electionem de concess. præb. nisi in tribus casibus.*

15 Primus est in vnionibus, ipsa enim facta confirmari à Papa potest, si defectus ei narretur *c. exposuisti, vbi no. de præb.*

16 Secundus est in beneficiis seu præceptoris Hierosolymitanis, in quibus datur confirmatio concessions, non autem collationis: nec ponitur clausula, suppletentes omnes defectus.

17 Idem in beneficiis aliarum militiarum, vt sancti Iacobi, & aliis: & hoc de stylo curiæ Romanæ.

18 Tertius in prouisionibus monasteriorum monialium, vnde electa poterit confirmationem electionis, & nouam prouisionem simul petere, & ipsis conceditur: quia illarum electiones communiter non sunt firmæ, nec iure factæ. *cap. in demittaribus. de elect. lib. 6. ideo confirmatione indigent.*

19 Sed non habebit locum in prioratu monasterii per priorissam gubernari soliti, quia non iudicatur monasterium quo ad hoc, sed vt aliud beneficium: & non dabitur confirmatio, sed noua prouisio. hoc solet in curia Romana seruari, quod notes, quia ab interpretibus omiſsa, qui hanc praxim Rom. parum nouerant.

20 Etiam electiones abbatu non solent confirmari à Papa: possent enim esse nul-

Electio
monialis
confirmari
possunt.

Electio
abbatis
confirmari
solet.

Electio
monialis
confirmari
solet.

la, sed nona dabitur prouiso: vt voluit A-
lex. 6. in tri. de signa. gratia.

21 Confirmatio in benefi-
cialibus non datur ex stylo curiæ Romanæ. c. fin. de con-
fir. nri. sed perinde valere: quod differt à
confirmacione, quia confirmatio non tra-
hitur retro, sed valet à die confirmacionis
tantum. c. spir. quia diuersitatem, de concess.
praeb. doct. in c. 1. & per totum, de confirma. vi-
li.

22 Perinde valere trahitur retro, si nõ e-
rat acquisitum ius tempore impetrationis
huius rescripti: vt inferius dicitur, & sic quã-
do duo extrema sunt habilia, vt docet Bart. in
lis qui. ff. de vsucapio.

23 Nec obest tex. in cap. secundo. ne sede
vacante, vbi Papa confirmat ecclesiam ei,
cui donauerat: sed regulariter non confir-
matur collatio facta ab altero, de quo su-
pra dixi: imò si confirmetur ibi reproba-
tur, dum dicit, non obstante confirmatio-
ne nostra, si qua in forma communi appa-
reat: & quamuis olim posset dari confir-
matio collationis etiam ordinarii tamen
quia proprius est concedere rescriptum
perinde valere: ideo hodie ita conceditur:
& hoc iure vtimur, non verò confirmatio:
& si hodie peteretur à Papa collationem
ordinarii confirmari, Papa hoc non cõce-
deret, nisi quatenus respicit rescriptum
perinde valere.

24 Confirmatio tamen concordie inter
partes fit à Papa: sed sola confirmatio non
fit in cancellaria, si cancellaria non conse-
rat beneficium, sed solet ad cameram re-
mitteri, vel narratur concordia, sed non ap-
probatur: quia ista confirmatio est de in-
tero imperio maximo, capit. quod de translatio-
nem, de offic. legat. doct. in cap. quod sedem, de of-
f. ordm. cum sapiat simoniam. cap. ex par-
te primo, de offic. delegat. cap. cum pruden. de
pact. ideo à Papa tollitur. Dec. in rubric. de
fimo.

25 Vidi dubitari, conuentio fuit à Papa
approbata, qua ego tenebar dare benefi-
cium sancti Victoris tali N. intra annum, eò
quod suum beneficium maioris erat valo-
ris: postea conuenit inter nos, quod aliud
beneficium datur: quæ situm fuit, an requi-

ratur noua Papæ approbatio: quidam re-
quiri fatebantur, cum partes nullam con-
ditionem adiciere possint, sine Papæ be-
neplacito. c. si. de pac. ideo dicebant simoni-
am esse, si aliud datur etiam beneficium.

26 Ego contrarium dicerem: quia post-
quam in fauorem partium Papa approba-
uit, conditionem, huic fauori partes pote-
runt renunciare. c. si diligenti, de foro compe-
tent. & postquam conuentio est iam à Pa-
pa approbata, si vnum pro alio datur, hoc
respicit partes: nam principale est appro-
batum in fauorem partium, si unum pro
alio datur, [etiam approbatum cense-
tur.]

27 Verisimile est quod si Papæ hoc fuis-
set expositum, quod etiam approbasset:
cum hoc sit accessorium, ergo debet regi
secundum naturam principalis. l. cum prin-
cipalis. ff. de reg. iur. etiam quia dari benefi-
cium vnum pro alio potest sine labe simo-
niæ. c. final. de rerum permutatio. ergo partes
poterunt vnum dare pro alio, & accipere
sine labe simoniæ, quicquid in contrarium
dicatur.

28 Nec refragatur de conditione, quod
sit reprobata, quia in hoc casu non est alia
conditio, quam approbata à Papa: ergo
Papa hoc videtur approbasse: nec requiri-
tur noua approbatio, quæ requiretetur, si
noua conditio eueniret, videlicet quod
pro beneficio daretur pecunia: secus si be-
neficium pro beneficio. c. ad quaestiones, & c.
si. de rerum permut. possunt tamen partes in
signatura clausulam adiciere, vel in ap-
probatione concordie, quod petunt ap-
probati tantam conuentionem, vel si de
consensu partium ab ea discedatur, & ali-
ud seu alia beneficia dentur loco illius
quod etiam liceat & hoc videtur necessa-
rium, quia partes sapienter aliter consentiunt:
& oportet quod istorum illa conuentio
approbetur à Papa, nisi illa clausula adie-
cta fuerit, quam soleo adiciere.

29 Transactio & concordia inter duos
litigantes facta sine Papæ beneplacito in-
ducit speciem simoniæ, non tamen ob hoc
quis est beneficio illo, vel aliis priuatus:
nec poterunt illa impetrari: vt docent Panor.

T

Papæ an-
probatio-
ne.

Partibus
an liceat à
conuentione
appro-
bata à Pa-
pa discede-
re.

Concordia
sine Papæ
beneplaci-
to inducit
simoniam,
quæ nõ pri-
uat benefi-
cium.

Concordie
confirmatio
non à Papa
fit, non à
cancellaria.

Obligatus
ad dondu-
m benefi-
cium non pos-
sit dare al-
terum sine

Et alii in c. constitutus, de transactio cap. ex parte primo de offic. delegat.

30 Ideo si in signatura petantur omnia in instrumento concordie approbati, debet addi quatenus iusta & honesta sunt: vt statuit Alexan. 6. in suis regulis. *in ul. de signa. gratie.*

Clausula fiat prout de iure, quid prouisi.

31 Et si quis illa beneficia impetrauerit, solet Papa dicere, fiat vel concessum vt petitur, prout de iure. quia Papa non intendit conferre si de iure non sint priuati: ideo illam clausulam addit prout de iure: hoc tamen rarum est, nisi quando de priuatione iuris dubitatur.

32 Et de illa clausula prout de iure, vide per glos. & doct. *in l. edita. C. de edend. & Bar. in extranea. Ad reprimendum in verb. prout.*

33 Et si dicatur, quod hic venit priuandus, ergo hec clausula prout de iure, debet intelligi, id est secundum quod ius disponit, & si ius non disponat, nec Papa priuat. *vt dicitur infra in 3. parte iii. de symo.]*

Beneficiu permutantis non potest impetrari, si ista ratio non persiciatur.

34 Titius resignauit beneficium causa permutationis, quod fuit Seio collatum: sed quia beneficium Seii erat alterius diocesis longè distantis, Seius possedit per mensem vel duos vtrumque beneficium: nunc quidam tertius impetrauit primum, tanquam vacans per ademptionem secundi, per c. de multa, de prebend. & per extranea, g. execrabilis. Demum Seius pro complemto permutationis resignat primum beneficium: queritur an valeat ista collatio vltima? resp. valere, quia erat iam affectum compermutanti: & illa dilatio duorum mensium non fecit illud vacare. *c. vno. de rerum permutat. in 6. vbi doct. Feder. in tracta. de rerum permutatio, in u. q. quod est notandum, sepius super hoc vidi dubitatum: nec obest illa extra. execrabilis, quia dicit si pacifice possederit, nolens vnum dimittere: sed hic volebat dimittere causa permutationis.*

Partes super beneficiis semper debent conuenire cum Papæ beneplacito.

35 Et sic nota, quod sine Papæ beneplacito non licet conuenire super beneficiis, alioqui simonia est: vnde quando partes conueniunt, semper adiacere debent, cum Papæ beneplacito. *c. Ex parte. i. de off. dele. c. si de par. & c. vno, vt ecclesiastica benefic.*

36 Et si postea illa conuentio approbata sit à Papa sine aliqua simonie labe, obtinetur illud beneficium: quia potest Papa dispensare super illis quæ ipse inducit. *doct. in rubric. de symo. & in summa, prima questione prima.*

37 Simplex autem prouisio dicitur, quando alia non narratur collatio, nec prouisio: sed simpliciter dicitur beneficium vacans per obitum, vel aliam, & sic conferitur, in noua autem prouisione regulariter presentatio, collatio, electio, vel alia prouisio narratur: in hac vero simplici nullus alius narratus titulus, sed à Papa conferre petitur vacans beneficium. *hoc docet gloss. in reg. cancella. 62. & ego signaturam superiorem scripsi ad hoc ostendendum.*

38 Ideo subrogatio dicitur simplex prouisio, quia non presupponit alium titulum, vt docet Gomez. in regul. de subrogat. collig. q. 19. in si. post Aegid. Bellameram, conclusio. uo. si petens, in fin.

39 Vnde si in signatura dicatur, vt expediat in vim nouæ, vel simplicis prouisionis, si quis narrauerit in ea se presentatum, & institutum: & Papa de nouo sic eidem prouiderit si postea impetrans velit, vt eidem expediat bulla in vim simplicis prouisionis, non potest hoc fieri: quia Papa motus fuit ob illam narrationem, ergo non debet mutari, alioqui bulla non conficeretur ex signatura, quod fieri debet: vt superius dixi, & hoc pauci intelligunt.

40 Simplex prouisio etiam diceretur, quando sine prima narratione concederetur: quod non solet fieri: ideo si in prima dictum fuerit, quod impetrans fuit de illo beneficio prouisus, & illud acceptauit, & illa vellet omittere in bulla, non potest: quia hæc prouisio induxit Papam ad sibi facilius prouidendum, quam si non fuerit prouisus: ergo hoc est in bulla exprimendum. *c. Postulatus, in fin.*

41 Nisi in dispositione ad partem addatur hæc clausula, quod hoc possit expediri in vim nouæ, vel simplicis prouisionis, etiam absque predicta narratione, & huius clausule ratio poterit bulla absque narratione in signatura expressa expediri. *Clausula absque narratione quid operetur.*

42 Quæ clausula non solet apponi per ignaros, ideo postea opus erit impetrare rescriptum perinde valere, si prædicta clausula non fuerit in signatura conscripta.

43 Non poterit tamen impetrans nouam facere postea narrationem, & aliam à dicta signatura, alioqui conformis non esset bulla signaturæ, quod esse debet: vt sepius dictum fuit: sed omitti poterit illa narratio.

Narratio an possit omitti, & alia exprimi.
44 Etiam poterit aliquid addere vel detrudere primæ narrationi, sed non totam omittere: vt si dixerit se præsentatum & institutum in signatura, in simplici prouisione poterit omittere se institutum: secus si vellem dicere beneficium vacare per incapacitatem, & tamen expresseram vacasse per obitum: hoc valde alienum est, ideo non expediendum tanquam in signatura non comprehensum.

Simplex prouisio facile expeditur, si potest per nouam prouisionem non contrariari.
45 Sed si impetrem beneficium in vim simplicis prouisionis, & in signatura addatur, quod etiam in vim nouæ prouisionis expeditur: si postea expeditur bullam nouæ prouisionis, in qua narrem mihi esse prouisum per ordinarium de illo beneficio, & illud acceptasse, valebit in bulla: quia hoc est in præiudicium partis, cum ipse hanc prouisionem probare habeat, ergo illi fauori renunciaré potest. l. penult. C. de pactis: capituli si diligenti, de foro comperenti: etiam potest exprimi id, per quod facilius Papa concessisset, si fuisset expressum: vnde qui simpliciter expressit, potest postea collationem sibi factam narrare in bulla, quam dubitat viribus non subsistere, &c. si hoc fuerit in signatura dictum, quod in forma nouæ, vel simplicis prouisionis expeditur possit.

Simplex prouisio post præsentationem datur & electionem.
46 Simplex prouisio etiam dabitur præsentato ad beneficium, dummodo nõ fuerit institutus: & si episcopus vellet proponere edictum: iuxta. c. fin. de elect. in 6. quia parum iuris habet ex præsentatione. c. dilectus, de offic. legat.

47 Idem in prouisione monasterii pro electo, qui electioni cõsensit: vt detur simplex prouisio ante confirmationem, po-

stea nõ uaprouisio: quia ante confirmationem non est ius perfectè acquisitum, sicut ex collatione. d. c. si. de elect. in 6.

48 In noua prouisione si fuerit expressum beneficium certo modo vacasse, poterit in bulla suppleri eo modo quo vacauit, licet non fuerit in signatura dictum, quod verus vacationis modus pro expresso habetur: vt superius scripsi in signatura: sed hodie communiter solet apponi. *Suppleri an possit in simplici prouisione verus vacandi modus.*

49 Secus in simplicibus prouisionibus, in quibus non exprimitur modus vacationis, si in signatura dictum non fuerit: hoc habent Romani dicanici ex stylo, qui est tamen contra ius, in capitulo, Susceptum, de rescriptis lib. 6. Sed resp. quod hoc est intelligendum in simplici prouisione: sed non in noua, sed nullam assignant differentiam, nisi quod hoc est de natura primæ prouisionis: alibi forte dicam: quia semper vidi apponi clausulam, quod verus vacandi modus exprimi potest: & hoc est tutius.

50 Postremò vt bulla melius intelligi possit subiiciam formam eius ob oculos, & demum illius elucidationem: vt paruo negotio quisq; eam intelligere possit: ad rem ergo accedam.

Forma nouæ Prouisionis.

Iulius, &c. Dilecto filio Antonio Odoim rectori seu perpetuo vicario parochialis ecclesiæ sancti Ioannis Baptistæ de Chaufonot, prope Stamphas Senonen. diœces. salutem, &c.

Vitæ, ac morum honestas, aliæque laudabilia probitatis, & virtutum merita super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales.

Exhibita siquidem nobis nuper pro parte tua petitio, continebat, quod aliàs parochialis ec-

clesia, seu perpetua vicaria sancti
 Ioannis Baptistæ prope Stampas
 Senonen. diœces. quam quondã
 Gulielmus Dauid ipsius ecclesia
 rector, seu perpetuus vicarius
 dum uiueret obtinebat per obi-
 tum dicti Gulielmi, qui extra Ro-
 manam curiam diem clausit ex-
 tremum, vacante: dilectus filius
 Gulielmus Guiniõ presbyter præ-
 ceptor domus S. Ioannis Lateran.
 hospitalis eiusdem S. Ioannis Hie-
 rosolymitani dictæ vel alterius
 diœces. vel ciuitatis, cum ad pro-
 tẽpore existen. dictæ domus præ-
 ceptorẽ collatio, prouisio, & om-
 nimoda alia dispositio dictæ ec-
 clesia seu vicariæ, dũ pro tempore
 vacat, de antiqua & approbata ha-
 bitusq; pacificè obseruata cõsue-
 tudine pertineat, ecclesiã seu vi-
 cariã prædictã (vt præfertur) vacã.
 tibi ordinaria autoritate contulit.
 & de illa etiã prouidit, tuq; colla-
 tionis & prouisionis prædictarũ vi-
 gore possessionem dictæ ecclesiæ
 seu vicariæ forsã assecutus fuisti:
 cũ autẽ sicut eadẽ petitio subiun-
 gebat, tu dubites collationem &
 prouisionem prædictas ex certis
 causis viribus non subsistere: & si-
 cut accepimus, dicta ecclesia seu
 vicaria adhuc (vt præfertur) seu a-
 liã certo modo vacare noscatur,
 Nos tibi præmissorũ meritorũ tu-
 orũ intuitu, specialẽ gratiã facere
 volentes, teq; à quibusuis excom-
 municationis, suspensionis, & in-
 terdicti, aliisq; ecclesiasticis sentẽ-

III. pars.

tiis, cõsuri, & poenis à iure, vel ab
 homine quauis occasione vel cau-
 salatis, si quibus quomolibet in no-
 datus existis, ad effectum præsen-
 tium duntaxat consequendũ ha-
 rum seriè absoluentes, & absolu-
 tum fore censentes, Necnon om-
 nia & singula beneficia ecclesia-
 stica cum cura, & sine cura, quæ e-
 tiam ex quibusuis dispensationi-
 bus Apostolicis obtines, & expe-
 ctas, necnon in quibus, & ad quæ
 ius tibi quomolibet competit,
 quæcunq; quotcunq; & qualia-
 cunq; sint, eorumq; fructuũ, red-
 dituum, & prouentuum, veros an-
 nuos valores, ac huiusmodi dis-
 pensationum tenores, necnõ ver-
 rum & vltimũ dictæ ecclesiæ seu
 vicariæ vacationis modum, etiam
 si ex illo quauis generalis reserua-
 tio, etiam in corpore iuris clausa
 resultet præsentibus pro expressis
 habentes, ecclesiam seu vicariam
 prædictam (quamuis & illi forsã
 annexorũ fructus, redditus & pro-
 uen. viginti quatuor duca. auri, de
 came. se. co. ex val. an. vt asseris, nõ
 excedãt, siue ut præmittitur, siue
 aliã quouis modo, aut ex alterius
 cuiuscunq; persona, seu per li-
 beram Gulielmi Dauid, vel cuius-
 uis alterius resignationem, de illa
 extra dictam curiam, etiam co-
 ram notario publico, & testibus
 sponte factam, aut cõstitutionem
 felicis recordationis Ioannis Pa-
 pæ XXII. prædecessoris nostri,
 quæ incipit, Execrabilis, vel asse-
 cutio.

eutionem alterius beneficii ecclesiastici dicta autoritate collati, vacet, etiam si tanto tempore vacauerit, quod eius collatio, iuxta Lateranen. statuta concilii, ad sedem Apostolicam legitimè deuoluta, ipsa què ecclesia seu vicaria dispositioni Apostolicæ specialiter reseruata existat: super ea quocumque inter aliquos lis, cuius statum presentibus haberi volumus pro expresso, pendeat in decisa, (dummodo tempore datæ presentium non sit in ea alicui specialiter ius quaesitum) cum annexis huiusmodi, ac omnibus iuribus & pertinentiis suis, Apostolica tibi autoritate conferimus & de illa etiam prouidemus. Quo circa Dilectis officialibus, &c. mandamus quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium, seu alios, te vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem possessionem dictæ parochialis ecclesiæ seu vicariæ, & annexorum, iurium què & pertinent. prædictarum, inducant autoritate nostra, & defendant inductū, amoto exinde quolibet illicito detentore, facientes te, vel procuratorem prædictum ad ecclesiam huiusmodi (vt moris est) admitti, tibi què de illius parochialis ecclesiæ & annexorum huiusmodi fructibus, redditibus & prouentibus, iuribus & obuentionibus vniuersis integrè responderi, contradictores, &c. prout iustitia sua de dicit ad hoc cō-

pescendo. Non obstant. piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiā prædecessoris nostri, & aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscumque, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales, vel speciales dictæ sedis, vel legatorum eius literas impetrarint, etiā si per eas ad inhibitionem, reseruacionem, & decretum vel aliàs quomodo libet sit processum: quibus omnibus, te in assecutione dictæ parochialis ecclesiæ, seu vicariæ volumus anteferri, sed nullum per hoc eis, quod ad assecutionem beneficiorum aliorum præiudicium generari seu si venerabili fratri nostro Archiepiscopo Senonen. & pro tempore existente dictæ domus præceptori, vel quibusuis aliis communiter vel diuisim ab eadem sede sit indultum, quo ad receptionem vel prouisionem alicuius minimè teneantur, & ad id compelli aut quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, quodq; de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis ad eorum collationem, prouisionem præsentationem, seu quauis aliam dispositionem, coniunctim, vel separatim spectan. nulli valeat prouideri per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, &

qualibet alia dictæ sedis indulgētia generali, vel speciali, cuiuscūque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua cuiusq; toto tenore habenda sit in nostris literis mētio specialis: nos enim ex nunc irritū decernimus & inane, si secus super his à quocumque quavis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli, &c. Datum, &c.

VI. & septima pars.

Bulle diuino continet septem partes.

NOtandum est, quòd hæc bulla septē continet partes in prima ponitur salutatio, in secunda narratio, in tertia Papæ cōcessio, seu dispositio, in quarta committit Papa executores ad mittendum impetrantem in possessionem, in quinta non obstat. ponuntur, in sexta cōminatur Papa in cōtrauenientes suæ prouisioni. ibi, nulli, &c. in septima data videlicet quo die quòue anno hæc dictata fuere. Ista est summa huius bullæ, & cuiuslibet alterius ferè rescripti, quo ad quartam & sextam partem, quæ aliquando omituntur, quia non conueniunt: quamvis Bald. *in c. Super literis, col. 3. de rescriptis.* dicat his verbis, quod debet rescriptum tria continere, videlicet narratoriam, supplicatoriam: & hæc duæ respiciunt impetrantem, & conclusoriam, quæ respicit rescribentē. Præmissa igitur bullæ forma videamus ad digitum, an præmissa contineantur in ea, verum quia de noua prouisione prius agitur, ideo eius verba prosequor.

Papa suū nomen præponit, in bulla, non cognomen.

Iulius Episcopus, &c. Primò ergo Papa nomē suum præponit, quia ipse omnibus est præponendus, utpote caput, & caput tanquā nobilius cæteris est anteponendum membris. *l. cum in diuersis. ff. de relig. & sumptib. funer.* capite enim languescente facilius reliqua corporis mem-

bra inficiuntur, *c. sunt plurimi. d. que. 1. & quia scribens alteri solet se præponere. l. Nefemius. ff. de neg. gest. & de re iud. scripsi in gloss. i. tit. de approb. conuent. in Conc. Francie.* ipse tamen Papa nunquam solet suum cognomen in suis literis exprimere, nec Cardinales, vel Episcopi, aut Abbates: sed suo nomine contenti sunt iuncto nomine dignitatis episcopalis, aut abbatæ, ut Ioannes Card. &c. Ioannes episcopus Paris. vel Ioannes Abbas, &c. siue ipsi aliis scribāt, siue illis scribatur: ideo Papa ex stylo curiæ Rom. nunquam rescribendo cognomen illorum exprimit, sed solum nomen cum dignitate: & hoc sufficit ad certificandum illum, ideo non est opus alia demonstratione. *l. 1. de dote prælega.*

Episcopus, Episcopum se dicit & seruū seruorū Dei, vide hoc in proœm. Sext. & Cle. declaratum, quia Pragmaticis hoc non prodest, & ipsi hoc sciunt. [Ideo missa facio.]

Dilecto filio. Pro excommunicato vel inimico sanctæ sedis non solet Papa scribere, sed pro dilectis: ideo eos sic vocat, quia excommunicatos nec fratres, nec filios appellat, sed loco benedictionis, & salutationis dicere solet, spiritum consilii sanioris, *ut docet specularior in tit. de rescriptis. præsen. §. ratione forme. verb. & nota quod Papa, quia excommunicatus habetur pro mortuo. cap. dilectus filius. vbi gloss. & doct. de app. hodie excommunicatos absoluit ad effectum ut inferius. Nec probanda erit dilectio impetrantis: quia omnis censetur dilectus, qui non est odiosus quo ad hoc, sicut de digno, ut omnis dicatur, qui non est indignus. *l. cum quidam. ff. de leg. 2. & sicut omnes sumus filii Dei per fidem. Paulus ad Galat. 3. cap. sic filii omnes sunt eius vicarii videlicet Papæ cura & honore, quòd ipse curam omnium Christianorum habeat, vel habere debeat: & omnes ei honorem impendere, teste Bonifacio in proœm. col. 2. not. 4. vide quæ scripsi in forma man. in con.**

Et filios vocat omnes, qui non sunt episcopi aut patriarchæ, vel archiepiscopi. *c. quam*

quàm graui de crimine falsi, & iste est stylus curiæ Romanae.

Salutatio
Papæ non
dati absolu-
tionem.
Paulus ad Corinthios. ca. vii. ait. Salutare in osculo sancto. Unde hic Papa salutatur eum, cui providet, & ex hac salutatione non censetur illum absolueri quem salutatur, cl. fin. de sent. exc. a. huius clausula absolutes, & c. infra posita esset superflua. de ista Papæ salutatione ad beneficia vacatura scripsi in forma. mand. in pr. vbi dixi esse differentiam in scriptis ad vacatura, Papa salutatur eum, quem vult grauare ad conferendum, in his verò ad vacantia eum salutatur, cui providendo confert, quando Papa per breue scribit. solet addere salutem, & Apostolicam benedictionem: vt inferius in materia breuis dicitur.

Rationes
diuersæ in
diuersis
momentis
Papæ ad
concedendum.
1 Vitæ ac morum honestas, & c. Notandum est, quod hæc secunda pars bullæ continet narrationem, in qua duo momenta Papæ præcipue conscribit. Imprimis rationes, quæ mouerint eum ad hanc gratiâ concedendum. In secunda factum narrat ibi, exhibita, & c. vel cum itaque, & c.

2 Sicut enim Papa pluribus mouetur rationibus ad concedendum vni potius quàm alteri: ita rationes alias in vno exprimit, quàm in alio. cap. Relatum, de præb. vt sequitur.

Ratio mo-
uens Papæ
pro infame
rehabilita-
tionem.
3 Si enim Papa gratiam infanti faciat, solet statim à salutatione sic dicere, laudabilia infantilitatis tuæ indicia, & c. si autem sit puer usque ad tredecim, vel quatuordecim annos, dicit laudabilia tuæ puerilis ætatis indicia: ex quibus (prout fide dignorum testimonio accepimus) verisimiliter concipitur, quod in virum procedere debeas virtuosum, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales, & c.

Per quo-
modo di-
gnoscatur.
4 Dicunt quidam, quomodo potest cognosci puer vel infans, cum sapientissimus Salomon, Prou. 20. cap. de illo dicat, Quis autem hominum intelligere potest viam suam? Et c. 30. Tria sunt mihi incognita, & quartum quod penitus ignoro, viam viri in adolescentia sua, Resp. Papa dicit se habuisse

ista indicia testimonio fide dignorum, quibus credi solet. l. Titio. 2. vbi gloss. ff. de condit. & demonstr. gloss. in verb. notitia. cap. cupientes, de elect. lib. 6.

5 Etiam Papa dicit verisimile esse, quod puer bonis moribus præditus fiat vir literatus, & virtutibus decorabitur: & hoc est quod ad præsumptionem, licet aliquando hoc non sit: & de hac clausula fide digno commendaris testimonio, scribit Corfe. in repet. c. Grandi, de suppl. neglig. præl.

6 Ista probantur in c. ex studiis, de præsumpt. vbi sic scribitur: Ex studiis suis intelligitur puer: quemcunque enim virtutibus studere, cum modestia continentia, auditioni sapientum, obseruantia mandatorum Dei maxime simplicitati, & humilitati videris, huius munda & recta opera intellige, & sic quo ad præsumptionem: sicut Papa hic dicit.

7 Melius & tutius esset, quod Papa hos crescere sineret, & postea illis conferret, quia hoc solet generare scandalum in ecclesia, cum istis vitulis confert beneficiû: finire eos oportet: vt aratro habiles fiant.

8 Si verò maiori quatuordecim annis seculari Papa scribat prouidendo, solet describi hæc clausula: vitæ & morum honestas, ac alia laudabilia probitatis & virtutum merita, super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales, & c. cum iuris præceptum primum sit honestè viuere. l. iustitia. ff. de iust. & iure. §. iuris, illo. tit. in instr. ob id honestas vitæ & morum inducunt Papam ad concedendum: mouetur etiam Papa ob merita probitatis & virtutum.

9 David experit bonitatem, disciplinâ, & scientiam, sic Papa his mouetur. Vide que scripsi in forma mand. in Concor. & ista clausula, vitæ ac morum honestas, non solet apponi in gratia, si neutri, vel si nulli, vt inferius dico in materia, licet aliquando viderim apponi: hodie multa conferuntur beneficia ab inferioribus collatoribus, aliquibus apud quos nulla est vitæ, nec morum honestas, sed turpitudine & dissolutio: sed ve illis, q hoc modo cõferunt, q reddet quando

Honestas
vitæ, & mo-
rum, & vir-
tutum me-
rita indu-
cunt colla-
torem ad cõ-
ferendum.

quandoque rationem villicationis, in qua erit fletus & stridor dentium.

Domestici & familiaribus clausula propria & religiosi.
10 Si verò concedatur domestico, vel familiari Papæ, solet inscribi grata tuæ familiaritatis obsequia, &c. & ista gratis expediuntur: ideo dici solet grata, Romanis tamen pragmaticis non grata, quia animo non grato sine mercede hæc expediunt quandoque: sed quia verisimile est, quod Dominis suis grato animo concedat, ob id dicit grata, &c. licet per multi sint Philippo Maced. dissimiles, qui Hipparchi mortem ægrè tulit, quod antequam beneficium à se accepisset, vitam finierit: *vt est in Apophteg. Pluth. ubi plus his verbis scribitur. Per quam rarum est principem sentire gratiarum affectus, sed amicis plerique non a-liter, quam equis vruntur, dum usui sunt, curam, inuicem factos abiciunt, eosque spoliati citius, quam beneficio iuuant. ideo accipere David doctrinam, Nolite confidere, &c. [Et mihi experto in hoc credite.]*

Philippus molestè cullit quòd alii non benefecerit.
11 Cùm autem bulla dirigitur religioso, solet apponi clausula ista, religionis zelus & merita, & Papa à quibus fide dignis habuit, cùm non viderit vnquam impetram? resp. impetrantes solent impetrare per pragmaticos Romanæ curiæ, qui dicunt Papæ, impetram esse dignum, & multoties falluntur, quia ipsi non cognoscunt impetrantes, sed fortè excusari possunt: quia omnis præsumitur dignus, l. cum quidam. 2. ff. de leg. 2. cap. si forte, de elect. in 6. & is qui ingressus est religionem præsumitur, quod hoc fecerit bono zelo, qui inducit ad concedendum vthic.

Collatores cognoscere eos quibus conferunt debent.
12 Dicebat Menander Græcus his qui Reip. præsumunt, Multis sanè modis non benedictum est: cognosce te ipsum: foret enim vtilius si diceretur, cognosce alios homines, quos si cognoscerent episcopi, & alii collatores, eos non ditarent, nec illis in perniciem animæ prouiderent, bonis saltem derelictis.

Titulus prioratus qualis esse debeat.
13 Si priori seculari dirigatur bulla, dicitur in ea priori seculari talis ecclesiæ collegiata: & vocatur prioratus secularis sancti N. ordinis S. Benedicti &c.

14 In titulo prioratus claustralis dicitur, priori prioratus claustralis monasterii. S. Germani de Pratis Paris. diocæs. salutem. Quando verò providetur de monasterio alicui episcopo, postquam episcopus est consecratus, non benedicetur, & nominabitur episcopus non Abbas, nec prior: quia à maiori fit denominatio. l. Queritur. ff. de strat. hom. alioqui nostri episcopi maxime cardinales sexcenta haberent nomina, quia sexcentos habent vel episcopatus, vel abbatias vel prioratus, seu hospitalia, vel leprosas, aut alia beneficia, in totius reip. perniciem quæ malum, tanta voracitas.

15 Etiam ista, quæ in exordiis gratiarum ponuntur non sunt à partibus probanda: quia causa impulsua cessante non cessat dispositio, l. i. §. sextum. ff. de postb. & in dubio ista causa præsumitur impulsua. gl. in l. 2. in fi. ff. de don. doct. in cap. cum cessante, de app. hoc docet Staphil. in tra. de lit. grat. rub. de vi. claus. in pr.

16 Sed bonum esset, quod omnia, quæ in his dicuntur, literis comprobarentur & verificarentur coram iudicibus ecclesiasticis conseruatoribus vniuersitatum, vel aliis: quia officiales episcoporum vix eas comprobarent, vt beneficia conferre possent propter defectum impetrationis: vel possent eligi iudices à Papa Roscii, id est miræ probitatis, & scientiæ viri, qui de expressis in bullis summarè & de plano cognoscerent, & bullam comprobarent.

17 Quando autem bulla dirigitur doctori, vel alteri graduato, scribitur hæc clausula literarum scientia, vitæ ac morum honestas, & sic Papa præfert hic scientiam, ut ostendat istum literatum habere hoc præcipuum vltra vitæ & morum honestatem aliorum, quibus etiam hic præditus est: Ideo incipit à literarum scientia: & vt cognoscatur quòd Papa vltra alios mouetur ratione scientiæ ad concedendum, quia scientia totus mundus illuminatur, *auben. habita. C. ne filius pro patre.*

18 Et narratio etiam, baccalaureatus in gratia

gratia, etiam non negata quò ad effectum ad iudicationis probanda est, *vt docet Egid. Bell. decis. 703. item quod & Petr. Paris. cons. 49. ad l. col. pen. num. 30. & seq. in 4. vol.*

Aduocati consistoriales non vocantur magistri in bulla nec clerici camere Papæ.

19 Et si dirigatur aduocato consistoriali, non dicitur magistro, nec solent in literis Apostolicis aduocati consistoriales vocari magistris: sed dicitur in eis, nos volentes eidem N. qui in consistorio nostro aduocatus exiit, &c.

Magistri qui dicitur possunt in bulla.

20 Clerici camere Papæ etiam non dicuntur magistri, nec aliquis officialis Papæ, eo quod familiaris dicitur magister, nisi habeat priuilegium, quod sit magister vel sit promotus. *c. ne sede vac. nec scholaris est magister. c. fin. de presump.* nisi sit in registro supplicationum: hi enim dicuntur magistri registri supplicationum: alij verò dicuntur registratorum bullarum, non verò magistri, imò nec beneficia clericorum camere sunt referuata, nec beneficia procuratorum contradictarum, quia non sunt nominati in extrauag. Ad regimen, *de preben. in Extrauag. communibus.*

Titulus non suscipitur, presbiterij.

21 Ad hæc quando alicui prouidetur de præstimonio, siue in ecclesia sit siue extra eam, tunc non fit intitulatio, vt Romani vocant, vt rescriptum dirigatur clerico perpetuo beneficiato in tali ecclesia: sed in bulla dicitur, tali clerico talis diocesis: & si aliud habeat beneficiū vocabitur nomine alterius beneficii, & hoc est propter incertitudinem, que est, an præstimonium sit beneficiū, & ita seruat stylus cur. Rom.

Titulus unus in bulla tantum datur.

22 Notandum quòd bulla nunquam exprimit nisi vnum titulum, ideo non dicitur canonico talis ecclesie, & rectori parochialis ecclesie: quia quis non debet esse pluralis etiam in titulis, vt duos habeat titulos, sicut nec duo beneficia. *c. cum non ignores. de preben. & c. sanctorum. 70. dist. & si duos daret titulos, videretur pluralitatem à iure damnatam approbare.*

23 Etiam quia hodie quidam ex nostris cardinalibus tot habent serè episcopatus, abbatias, & prioratus, quot in cælo stellæ sunt errantes, quæ si numerarentur, oporteret totam vnā bullam ex harum numeratione conscribere: vnde non solet di-

ci magistro artium, & in medicina, sed magistro in Medicina, doctori in Theologia.

24 Tamen dicitur in bulla, doctori vtriusque iuris, quia vtraque scientia coniuncta est: *vt scripsi q. 5. tract. nomi.* & sic non intitulatur quis (vt practantium verbis vtat) de duobus, nisi essent in eadem ecclesia, & de illis prouideretur vni: si autem sit quis licentiatus, dicitur tali licentiato, vel baccalaureo salutem: si autem in supplicatione dicatur, quòd est licentiatus, qui (vt asseris) de rigore exiit, vel (vt asseris) formatus exiit, &c. *alia vide in practica cancel. Romane per Hier. Paul.*

25 Item si fiat mentio ordinis mendicantium, dicitur tali N. ordinis fratrum prædicatorum, vel ordinis fratrum eremitarum S. Augustini, vel ordinis minorum: si vero sunt de obseruantia, dicitur esse ordinis minorum de obseruantia nuncupatorum: si autem fiat mentio de aliorum ordinum, dicitur in literis Papæ, sub regulari obseruantia viuentium, de stylo curiæ Rom. qui est obseruandus. *c. ex lit. de const.*

Titulus mendicantiū quis.

7 Exhibita siquidem, &c. Ita est facti narratio, quæ post has rationes Papam mouentes apponitur, quæ varia & diuersa est pro factorum diuersitate: vnde planè factum narrari debet, ex qua omnis certitudo elici possit: & hæc narratio qualiter fieri debeat, non potest certa constitui doctrina alia, sed cauendum est, ne falsa in narratione pars inserat, aut aliquid omittat quòd Papam ad difficilius concedendum, vel denegandum inducat: alioquin rescriptum erit nullum. *c. Ad aures, & c. ex remore, & c. postulas, & cap. super literis. de rescriptis. & dixi supra in prima differentia inter literas gratie & iustitie, verum enim verò quia ex narratione partium in iure posita non potest sumi decisio iuris. cap. si Papa, de priuilegiis. lib. 6. nec ex ipsa potest sumi aliquid ad decisionem cauillarum. gloss. in c. vno. in verb. collationem, de rer. permitt. in 6. Rom. in repe. in auth. similiter, in 10. speciali. C. ad legem Falci diam. allegat. gloss. in l. vnic. C. quando non pententium partes pententibus accrescant. Barba. in repe. Raynald. col. 21. de testam. ex his ergo*

De narratione quomodo fieri debeat.

narrationibus hinc nihil eliciemus, sed veniamus ad tertiam partem, ubi sunt clausulae frugiferae.

Narratio 2 Tamen ex narratione partium elici quid prosit solet veritas, vel obreptio: ideo partes & per que summopere respicere debent, quid narrent, & an narrata probari possint, vel contra in qualibet tra ea probari possint: nam quae pars narrat, ea confiteri censetur, & ex hoc iudicari poterit. *h. cum precum. C. de lib. cau. & superius dixi.*

3 In novis & simplicibus provisionibus, & in gratia si neutri narrari modus vacandi solet per exhibita, si quidem, &c. in aliis vero gratis regulariter non, sed per dudum, &c. cum itaque, &c. & prout casus occurrat, & hoc de stylo Romanae curiae.

Nuper, olim, dudum 4 Et licet dicatur dudum, nuper, olim, tamen hoc non nocet: quia haec dictiones tria continent tempora, videlicet praesens, praeteritum & futurum. *gl. in l. i. §. ff. de nov. oper. nunc. c. olim. de offi. deleg. & in c. n. de cleric. excomm. in iust.*

Gratia facta quomodo debeat in alia narrari. 5 Notare tamen debemus: quod gratia iam facta debet plene & extense in bulla narrari, quando non revocata, nec sortita effectum in aliqua parte, & quando est illius qui primam concessit gratiam, secus si successoris: siue narretur dispensatio siue alia gratia.

6 Si vero in vim mandati fuerit alicui provisum, & is impetret a Papa beneficium, in nova provisione breviter gratia mandati narrabit ex stylo Ro. curiae.

7 Etiam successoris gratia brevi narrari solet, quamvis in formationi congruit expediatur, *vt inferius in ea materia scribam:* & in narrationibus debet quis sequi ordinem rerum, ita vt prius acta, prius sint referenda, *vt prouinc. fol. 60.*

8 Idem si sit revocata, vel sortita effectum: vidi de stylo cur. Rom. seruari.

In provisione Papae non sunt probanda merita. 1 Nos tibi praemissorum, &c. Ita est bullae tertia pars, videlicet Papae dispositio, & provisio cum suis clausulis valde vtilibus, quas nunc prosequamur: & multa vtilia in hac parte continentur, & quavis in donatione probanda sint meri-

ta, alias donatio corrumpit. *l. si donatio. vbi do. C. de colla. l. Aquilius. & l. si pater. ff. de dona. Do. Tirag. in l. si inquam, in verb. dona. C. de reuoc. don.* tamen in hac Papae gratia non oportet merita ista probare: quia Papa vult intelligere meritum cum, qui non demeretur, ideo illi confert, quamvis alia non praestiterit feruitia. *[l. cum quidam. 2. ff. de leg. 2.]*

1 Teque absolventes, &c. Ista clausula & sequentes oriuntur ex signatura, sicut olim Graeci ex equo Troiano: *vt per Virgilium, lib. 2. & per Historiographos:* & hoc sicut ex prima dispositionis Papae clausula signaturae, & cum absolutione a censuris ad effectum praesentium, &c. sic & prima dispositio bullae continet hanc clausulam: vt hic videri potest.

2 Et sic Papa absoluit impetrantes a sententia excommunicationis etiam maioris, alias collatio facta excommunicato non valeret, nec rescriptum impetratum ab excommunicato. *cap. 1. de rescrip. in 6. cap. postulasti. de cleric. excomm. in iust.* Ideo hic dicit text. a quibusvis excommunicationis, &c. & vt maiorem excommunicationem comprehendat, & minorem, si repugnet impetranti.

3 Maior a communiione fidelium excludit, minor a sacramentorum participatione. *c. 2. de excep. siue excommunicatio sit lata a iure: vt si quis manus violentas in clericum iniecerit, is est a iure excommunicatus. c. si quis suadente. 17. q. 4. vt scripsi amplia. & limita. & preponit Papa excommunicationem a iure, quia sententia iuris ferre imponitur propter crimen, ideo plus ligat. arg. not. in c. peruenit de excess. prelat. Scaphil. in tract. de lit. grat. de vi & effectu clausul. vers. perior tamen, &c.*

4 Siue ab homine excommunicatus sit, vel officiali episcopi, vel archiepiscopi, aut ab alio potestate habente, siue in eadem diocesi, siue in alia: quia hic non consideratur, a quo, sed an sit: nam excommunicatus in vna diocesi in aliis etiam est vitandus. *cap. quisquis. vbi gl. 4. q. 5. gl. in ca. Pastoralis. §. verum. de app.* quia sicut lepra sequitur leprosum, & morbus Neapolitanus infestum,

Papa absoluere maiorem a quibusvis excommunicatione ad effectum. Duplex est excommunicatio.

Etum, ita & hæc excommunicatio, gloss. in l. 3. ff. pro socio. & sic iste text. intelligitur de excommunicatione etiam maiori, licet quidam velint dicere contra, nullo tamen iure fulciuntur, imò contra verba. text. nituntur, ibi à quibusvis excommunicationis sententis absolventes, &c. minor eadem excommunicatio à perceptione sacramentorum excludit. c. 2. & 3. de except. scripsi in rit. de excom. rit. ord. in concord.

Suspensio 5 Etiam suspensus diuinis non potest eligi, nec eidem beneficium conferri. cap. 1. cum dilectus. de consue. gloss. in c. clem. bone. de erat. & qualtr. & in d. c. fin. de excess. prelat. Ideo Papa hic absoluit illum ad effectum vt valeat impetratio & prouisio: vt in ca. Apostolicæ. de except.

6 Idem si aliquis sit interdictus à diuinis, vel ab ingressu ecclesiæ: vt dicitur in c. Si sententia, & in c. is cui. de sent. excom. lib. 6. nam is à Papa absoluitur ad effectum presentium consequendum, videlicet vt beneficium ex hac prouisione consequi possit, nõ obstante excommunicatione, suspensione, vel interdicto.

Absolutio 7 Et quamuis post satisfactionem non quando post requiratur absolutio à suspensione, vel interdicto: sed sufficit iudicis declaratio sine alia absolute: quod secus est in excommunicatione. gl. notab. in Clem. vna. in verb. donec. de dec. & in Clem. si. de cens. Idem tenet gl. Pragm. sanct. in rit. de interdict. in differen. non ponend. in gl. mox: tamen: quia non apparet Papæ de aliqua satisfactione, ideo absoluit eum in hac impetratione tam ab excommunicatione quam à suspensione, & ab aliis censuris, sed absoluit tantum ad effectum presentium consequendum, nõ quò ad alia vt plenè scripsi de canonico creato, ad effectum, in §. fin. de reserua. in Concord. & in forma mand.

8 Præterea absoluit eum ex quavis causa, vel occasione processerit excommunicatio, ibi quavis occasione vel causalatis, etiam si prouenerit ex culpa impetrantis propter istam generalem clausulam: hæc tamen generalitas restringitur & à iure & à regula cancell. vt inferius dicitur.

9 Vnde hæc absolutio non proderit hæ-

reticis. cap. excommunicamus. §. credentes, de heret. Fel. in cap. Apostolicæ. col. a. de except. ne præstetur ipsis occasio censuras vilipendendi, quas facillimè ex eorum pessima conditione reijciunt.

10 Nec proderit ei, qui inforiduit in excommunicatione ultra annum, quia hæreticus præsumitur. gl. in c. si. de pen. & ita fuit iudicatum Burdegalæ. vt referi Boer. in deci. Burdeg. q. 290. duo permutauerunt.

11 Nec falsum committentibus in literis Apostolicis, etiam si addant punctum, vel deleant: illi enim in bulla cœnæ Do. sicut excommunicati, nec possunt ab alio, quam à Papa absolui, nisi in mortis articulo, in cap. ad falsarium, de crimine falsi. hoc patet in bulla cœnæ Domini, art. 4. vbi etiam scripsi: & hoc est quia Papa istos non vult absolueri.

12 Vnde Iulius Papa tertius Modernis verbis statuit, & ordinauit, huiusmodi absolutionem non suffragari non parentibus rei iudicatæ, incendiariis, violatoribus ecclesiarum, falsificatoribus, & falsificari procurantibus literas, & supplicationes Apostolicas, & illis vtentibus, receptoribus & fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles deferentibus, violatoribus ecclesiasticæ libertatis, via facti ausu temerario Apostolicis mandatis non obtemperantibus, & nuncios vel executores Apostolicæ sedis, & eius officialium eis commissa exequentes impediuntibus, qui propter præmissa, vel aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam huiusmodi sustinuerunt, & generaliter quibuscunque aliis, qui censuris aliquibus etiam aliis, quam vt præfertur quomodolibet ligati, in illis per annum continuum inforiduerint.

13 Itaque habetis, quibus non profit hæc absolutio in reg. 78. Iulij: & hoc est bene notandum, quia non fuit hæcenus ab alio Pontifice sic declaratum. Igitur hæc clausula quavis occasione, &c. non proderit istis, nisi in signatura diceretur, & cum absolute, à censuris ad effectum etiam in casibus regulæ & cum illis deroga-

Absolutio
in literis
Papæ incl-
dentur da-
ta non
prodest hæ-
reticis.
Nec infor-
iduit in
descen-
bus prodest
absolutio.
Falsarij li-
tearum non
censentur
in bulla ab-
solu-

Absolutio
à censuris
in bulla
data qui-
bus non
profit.

*Dicens se
familiarē
Card. est
excommu-
nicatus.*

*Absolutus
hic non po-
terit cele-
brare, nec
ordines su-
mere.*

*Absolutus
non potest
beneficium
ab ordina-
rio obtine-
re.*

tione, quod non solet Papa facere, sed tentandum est, alioqui debetur.

14. Etiam non puto hic comprehendi illum, qui dixit se familiarem, vel nepotem Card. vt obtineret facilius gratiam, quia est excommunicatus: & non est verisimile, quod Papa istum furem absolueret velit: vt *consuluit Paul. Paris. cons. 77. in causa. col. 2. in 4. vol. dicam inferius in rescripto perinde alex. quid agere debeat.*

15. Item licet hic absoluator quod ad effectum obtinendi istud beneficium impetratum, tamen impetrans non poterit celebrare, nec horis interesse diuinis, nec alia facere, quia ad effectum tantum est absolutus: vt patet hic, imò si post hanc absolutionem ingerat se diuinis, incurrit irregularitatem. *cap. 12. cui, de sentent. excomm. lib. 7.*

16. Nec possit aliud beneficium post istā absolutionem obtinere ab ordinario, vel alio, nisi absolueretur de nouo, tamen quod ad effectum consequendi beneficium impetratum non requiritur, vt absoluator ab ordinario, vel ab alio presbytero, quia absoluitur à Papa per has literas, *ibi harum serie absoluentes, &c.*

17. Et Papa solo verbo absolueri potest, sicut solo verbo creare sacerdotes, vt docet *Angel. in l. 1. C. de sentent. p. asis. & Fel. in ca. 1. col. 6. de cons. Barbar. in cle. si. col. 2. de rescrib.*

18. Imò de iure quandiu excommunicatus erit, priuatur fructibus beneficij *gl. in c. preter. 32. dist. quia Dei inimicus & ecclesie non debet de patrimonio viuere Iesu Christi. Bal. in c. 2. col. 3. in 2. elect. de iudic. arg. c. commissa, de elect. lib. 6.*

19. Nec poterit interim ordines sumere: imò esset irregularis, si assumeret: vt docet *Panor. in cap. 1. de eo qui fuerit in ordin. suscepit: & vt semel dicam, in nullo alio releuatur hic excommunicatus, nisi vt ista prouisio facta eidem valeat: ergo omnes alie pœnæ contra excommunicatos contra eum locum habebunt sexaginta. scripsi in tit. de excommunicatis non vitand. in concord. vnde scripsi vt *gl. absoluentes, in forma mandati. in concordat. quod excommunicatus impetrans mandatum, si non procuret alio modo ab-**

solui, non poterit beneficium acceptare, licet mandatum valeat.

1. Nec non omnia, & singula beneficia ecclesiastica, cum cura, vel sine cura, quæ etiam ex quibusvis dispensationibus Apostolicis obtines, & expectas, nec non in quibus, & ad quæ ius tibi quomodo libet competit quæcunque, quocunque, & qualia cunque sint, &c.

2. Ista clausula nascitur ex ventre signaturæ, ibi. & quod obstantia oratoris habeantur pro expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint, & tantum operatur, ac si nominatim expressio fieret, teste *Anton. Butrig. in cons. 2. visis literis. col. 1. & Fel. in ca. in nostra. corrola. 9. de rescript.*

3. Duo in signatura concedebatur, quod illa quæ obstant impetranti haberentur pro expressis: secundum quod exprimi possint in bulla: ergo possunt exprimi beneficia, vel haberi pro expressis: & licet habeantur pro expressis, exprimi tamen poterunt: quia in fauorem impetrantis hoc conceditur, cui fauori renunciare potest. *c. si diligenti. de for. compe. l. pen. C. de pact. & melius est quod in bulla exprimantur ad vitandos processus: & vt noscatur mēs Papæ: quamuis vtrumque in signatura fuerit concessum.*

4. Per hanc clausulam tollitur subreptio, quæ foret, si quis impetraret beneficium à Papa, vel ab eius legato, & non exprimeret beneficium etiam modicum: vnde impetratio & prouisio nullius esset momenti. *c. si proponente. de rescri. ca. Si moru. de praben. lib. 6. etiam si impetrans illud resignare paratus sit. c. postulasti. vbi. Egid. col. 1. de rescript. ideo Papa habet pro expressis, id est ac si in bulla expressa essent omnia & singula beneficia ecclesiastica.*

5. Ergo de feudis & aliis beneficiis temporalibus non intelligitur, quia non sunt in gratia exprimenda, *c. Felicitis, de pœnis. li. 6. vbi hæc beneficia dicuntur sed non ecclesiastica, vt in rub. vt beneficia ecclesiastica sine diminutio. conferant.*

*Depro-
fina facta
de duobus
asperi
mento in
bulla de-
bit.*
6 Adhæc si prouisio fuerit facta in vna
signatura de duobus beneficiis, & bulla
expediatur de vno: oportet dicere in ea
sic, cui etiam hodie parrochiali ecclesia
feu alio beneficio, &c. concessimus prouide-
ri, ex quo in supplicatione expressa sunt
duo: tamen hæc clausula facit vt hoc non
exprimatur: quia Papa pro expressis ha-
bet omnia beneficia.

7 Item Papa non solum habet pro ex-
pressis omnia beneficia, sed & qualitates
illorum: & hoc probatur ibi, cum cura, vel
sine cura & qualiacunque, probatur in clem.
2. de præb. c. Ad aures. de rescr.

8 Præterea vult pro expressis haberi be-
neficia quotcunque habeat, & in quocun-
que numero, ad hoc vt valeat impetratio,
non obstante numero beneficiorum decem,
vel alio numero, quot obtinebat impetrans,
tamen vt infinitas videretur. ca. 2. de rescripti. in
sexto.

*Clausula
pro expres-
sis non con-
uenit vltra
duo benefi-
cia.*
9 Fortè non continet nisi duo: nam si
Papa sciret istum vltra duo habere, fortè
non concederet aliud, per c. cum ados. de rescr.
ideo non prædesset ista clausula ad tertium,
vel ad alia plura, vt ista clausula restringatur,
& Papa non illudatur, vt supra dixi in
signatura.

10 Adhæc vult etiam haberi pro expres-
sis ea beneficia, quæ impetrans expectat, si
fortè quis obtinebat literas mandati, vel a-
lias expectatiuas ad beneficia, & velit nunc
beneficium impetrare, de illis literis, per
quas expectat beneficia, facienda esset
mentio. c. in nostra. de rescripti. tamen per istam
clausulam hoc tollitur. ibi & expectat, ac
in quibus, & ad quæ ius sibi quomodolibet
competit, idem si ius competeat: quia
fortè iam acceptauerat beneficium vacans,
& sibi fuerat collatum, tunc per istam clau-
sulam reseruatur illi ius.

*Clausula
per expres-
sis non du-
ci dispen-
sationem.*
11 Notandum est tamen quod per hanc
clausulam non censetur dispensatus, vt
quis retineat beneficia, nisi obtineat de illis
dispensationem. c. non potest. de præben. ideo
in narratione bullæ solet dispensatio nar-
rari, videlicet cum quo dudum: vt duo in-
compatibilia beneficia, etiam si dignita-
tes, personatus, administrationes, vel offi-

cia forent, & ad eos, &c. si tibi alias canoni-
cè conferantur, recipere & simul reti-
nere libere & licite valeas Apostolica
fuit auctoritate dispensatum. *Staphil. in
tract. de literis gratia, in secunda forma expe-
ditiva.*

12 Et ista clausula pro expressis, non de-
rogat priori dispositioni fortiores clausu-
las habenti: vt docet Petr. Paris. conf. 42. qua-
rum. non. 18. in 4. vol.

13 In hoc tamen aduertendum est, quod *Qualitates*
qualitates beneficiorum, vt statim dixi *pro expres-*
sunt exprimendæ, nisi habeantur pro ex-
pressis, vt hic, vel nisi sit clausula in signa-
tura posita, quod maior & verior specifi-
catio fieri possit, etiam qualitatibus: vt docet
gl. in reg. 63. & inferius dicitur.

14 Etiam notandum est, quod si quis ex-
presserit dignitatem in signatura, si nõ ex-
presserit qualitatem, negatiue debet intel-
ligi, scilicet de non curata, vel de officio et-
iam nõ curato: & sic in bulla exprimeretur,
dignitatem non curatam tibi conferimus:
hoc est statutum in reg. cancel. Innocentij
63. & in reg. Iulij tertij, in reg. 68.

15 Nisi illa qualitas conditionaliter fue-
rit in signatura expressa, videlicet digni-
tas talis, quæ forsan curata existit, tunc in
bulla curata dignitas exprimeretur: vel si af-
firmatiue fuerit dictum, dignitatem talem
curatam dignemini conferre, non licebit
in bulla exprimere, quæ forsan curata exi-
sit, quia minus exprimeretur: & non est
minus exprimendum in bulla, quam in si-
gnatura sed pinguius, cum bulla sit signa-
tura extensa: vt supra dixi: & si minus ex-
primatur in bulla, quam in signatura, solet
de subreptione notari.

16 Præterea si prioratus impetretur, de-
bet exprimi an secularis sit, an regularis: *Prioratus*
quia nomen prioratus est nomen com-
mune: ideo distingui debet, teste Hostien. in *secularis*
lavis. *ca. nisi. de præben. Olava. conf. 257. factum tale.*
col. 9. nu. 24.

17 Si verò regularis impetretur, debet *Conuentua-*
exprimi si sit conuentualis, cle. Ne in agro. *lis priora-*
ceterum. de statu monach. alioqui in bulla *tus est ex-*
conficienda dicitur negatiue, videlicet *primidus.*
prioratus regularis, non conuentualis, per

dicitur in regu. 63. & 68. nec poterit extendi etiam per illam clausulam generalem, quod maior expressio, &c. vel per clausulam Reservationem, &c. etiam si esset alia clausula quod exprimi qualitas possit.

18 Nam haec verba debet intelligi, quod qualitas non inducens reservationem possit exprimi: sed illa per quam induceretur reservatio non, quia quotidie sic deciperetur Papa per has clausulas: nisi in signatura diceretur, quod qualitas etiam reservationem inducens generalem, vel specialem exprimi possit: *vt superius scripsi in e-lucida signatura.*

Regala cancellarie quid negatiue intelligatur in simplicibus non procedit.

19 In capellanis vero & aliis simplicibus beneficiis non habet locum regula, quod negatiue intelligatur, vel affirmatiue: nec solet dari qualitas electionis, quia ista exprimi non solent, tamen si dubitaretur esse electionem, vel curatam, poterit quis conditionaliter exprimere, quae forsan electionis, aut curatae existit: de stylo curiae Romanae, sic solet fieri.

Verus valor est exprimendus nisi in casibus hic conscriptis.

1 Eorumque fructuum & proventuum veros annuos valores, &c. Etiam verus valor beneficii, quod impetratur, est exprimendus, *cle. 1. de praeb. quod limitatur hic, quando ille valor haberetur pro expresso, alia de hoc superius dixi in signatura, quae non repetam hic.*

2 Nota tamen sequentes casus, in quibus valebit bulla, etiam si verus non fuerit valor expressus: primus si habeatur pro expresso, vt hic, secundus casus, si motu proprio provideatur, *reg. can. 61. sed hodie idem per reg. can. Iulii Papae tertii. reg. 66. tertius ex consuetudine Franciae: vt §. si. de mand. Apost. scripsi & supra in signatura. quartus est quod beneficii, quod iam quis obtinet valorem exprimere non tenetur, quia de illo non agitur, sed de eo quo de nouo impetrat, vt annata soluatur. gl. in d. reg. 61. & quia per adeptionem istius vitimi vacabit primum, si non fuerit dispensatus per ca. de multa. de praeb.*

Dispensationis est in bulla facienda mentio.

Ac huiusmodi dispensationum tenores. Impetrans tenetur facere mentionem de primo, quod obtinet, maxime

si incompatible sit, etiam dispensationis. c. 2. de filius presby. in 6. tamen per hanc clausulam non est alia facienda dispensationis, vel dispensationum mentio, cum Papa has dispensationes & earum tenores pro expressis habeat: *& hanc materiam plenius explicabo infra in materia dispensationum.*

Nec non verum & vltimum dictae ecclesiae seu vicariae vacationis modum, etiam si ex illa quavis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausa resultet, praesentibus pro expressis habentes. Ista clausula etiam ex signaturae dispositione oritur, ex clausula posita ibi, & vacationis modus, etiam si de illa quavis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausa resultet, &c.

Clausula vacationis modus pro expresso habeatur.

Verus vacandi modus debet exprimi: alioqui debetur beneficium ei qui verum modum expressit, etiam si postea impetrauerit. c. susceptum. de reser. lib. 6. c. quia sepe, de praeb. ibid. sed vt pars subleuetur hoc onere, Papa pro expresso habet verum vacandi modum, adeo quod si quis impetrauerit beneficium vacans per resignationem, & vacauerit per mortem, debetur impetranti huius clausulae ratione. *& de hoc dixi superius in signatura. ibi videbis abunde tractatum.*

Verus vacandi modus est exprimi.

Cuius & illi forsan annexorum fructus, redditus & proventus 24. ducatorum auri de camera secundum communem estimationem valorem annum, vt asseris, non excedunt. Haec clausula etiam est extracta ex corpore supplicationis ibi, cuius fructus, &c. *Ad de quod statuit Alex. 6. tit. de signatura graua.*

Clausula cuius fructus, &c. quid operetur.

Papa habuit pro expresso valores beneficiorum, quae impetrans habebat, sed non habet pro expresso fructus beneficii, quod impetratur, vt Papa annatam consecratur: ideo valorem exprimit consuetum in regno Franciae: quem exprimi sufficit, licet beneficium sit maioris valoris, & hoc propter

Verus valor beneficiorum, cui quod impetratur non habetur pro expresso.

propter consuetudinem Regni: alioqui verus valor esset exprimendus: vt dictum fuit supra in signatura.

Clausula quouis modo vacet. Siue vt pramittitur, siue alio quouis modo, aut ex alterius cuiuscunq; persona, seu per liberam dicti Guillelmi David, vel cuiusuis alterius resignationem, de illa extra dictam curiam etiam coram notario publico & testibus sponte factam.

Resignatio facta coram duobus notariis vel alias hic comprehenditur. Ista clausula extrahitur ex corpore signaturæ, nõ ex clausulis, & est ferè eadẽ, ibi, siue præmisso, &c. & quia hic omnino exprimit vacandi modos, etiã per resignationem coram notario publico & testibus sponte factã, vidi dubitari, quid si fuerit facta resignatio coram duobus notariis: vt solet fieri in hac ciuitate: & dicere idẽ esse, etiã si facta esset coram laico priuato, dummodo probari possit. *c. quod in dubiis. Et c. Admonet. de renun. & hoc videtur probari hic, per illã clausulam etiã coram notario & testibus. quia dictio etiam, ampliat, quod non solum quando fit coram Papa, sed coram notario & testibus. vel duobus notariis, aut aliã de hac dictione facit text. in Letian. C. de testi. scripsi in l. mulieris. in princ. ff. de verb. sign. Et not. quod in non referuatis dicitur, vt pramittitur, in referuatis verò scribitur, siue præmisso, siue alio quouis modo vacet. *prouinc. f. 57. in no. super vacan. referu.**

Aut constitutionem fel. recordat. loa. 22. pdecessoris nostri, quæ incipit Execrabilis. De ista extrauag. dixi in signatura, vbi est eadem clausula: & nota quod in literis super beneficiis per constitutionem execrabilis vacantibus, ponitur clausula, si est ita, & similiter de quibuscunq; narratis facti informatione requiruntur. *vt statuit Innoc. in reg. cancel. 67.*

Vel assecutionem alterius beneficii ecclesiastici dicta autoritate collati vacet. Etiam in corpore signaturæ, & in petitione partis est clausula, quam ibi elucidauius: ideo hic pro repetitis habeantur.

Notatamen quod derogatio generalis non includit extrauagantes, nec regulas cancellariæ, nisi expressa illarum sit mentio: & ideo Papa hic exprimitur *vt docet Nico. Milius in verb. priuilegium, quem refert Gomes. in proc. reg. can. q. 5. & quando in beneficialibus est derogandum regulæ, semper illa debet narrari in principio, videlicet post exordium sic. hinc est quod nos, qui dudum inter alia volumus, &c. & postea in non obstant. debet poni, non obstante voluntate prioris, & ord. præmissis, ac constit. vt est in prouinc. fol. 55. vers. aduert.*

Hodie tamen de stylo curiæ nunquam censetur derogatum reg. cancellariæ, nisi in narratione bullæ ad verbum regula narratur: *vt scribit idem Gomes. q. 6. ibid. & quando fieri debeat extensè mentio, dixi superius in signatura, & in hac bulla.*

Etiam si tanto tempore vacauerit, quod eius collatio iuxta Lateranen. statuta concilii ad sedem Apostolicam legitimè deuoluta, ipsaq; ecclesia seu vicaria dispositioni Apostolicæ specialiter reseruata existat. Etiam ista clausula ex corpore supplicationis elicitur, quã ibi declarauit: & dicitur abundantius inferius in materia deuolutionis: vnde hic lista ratè. Probatum hæc clausula in c. vno, vt ecclesiastica beneficia, &c. vbi hoc non est omittendũ, quod si prouideatur de maiori dignitate in Cathedralibus, aut Metropolitanis, vel de principalibus in collegiatis, tunc nõ ponitur hæc clausula. dummodo eius dispositio ad nos deuoluta fuerit: *vt supra dixi in gl. Etiam si deuolutum.*

Super ea quoq; inter aliquos lis, &c. cuius statũ presentibus haberi volumus, p expressã pcedat in decisa. Ista clausula bis repetita est in signatura. Primò in corpore, ibi, litigiosa, cuius litis, &c. & in dispositione & clausulis signaturæ: est etiam conscripta, ibi, & quatenus litigiosum, &c.

Et ista clausula solet etiam ex stylo conscribi in bulla, eò quod si lis esset, & debent non

Derogatio generalis non includit extrauagantes, nec regulas cancellariæ.

Clausula etiam de uoluntate, &c. quando non ponatur.

Lis & litis status exprimitur.

non exprimeretur, subrepticia esset im-
petratio: ideo Papa licet & litis statum pro
expresio habeat, de hoc dictum fuit superius in
signatura: facti c. inter, de re ind.

Masculini
concepit
femenini
in benefi-
cialibus no
neutrum.

Notandum est quod masculinum concipit
femeninum: nam licet & litis statum
volumus pro expreso haberi, quippe si
duo precedant substantia, quorum vnu
est masculini generis, alterum feminini:
& sequatur adiectivum, illud ponetur in
masculino, per res. in c. si Apostolica, de preb.
lib. 6. ubi hoc notat Dom. pro literis benefi-
cialibus, in quibus si dicam canonicatum,
& ecclesiam parochialem predictos, di-
cetur non predictas, vel predicta: *replem
dixi in l. i. ff. de verb. sign. & solet in dispensa-
tione sic narrari, cum quo dudum vt duo
incompatibilia beneficia, etiam si dignita-
tes, &c. & ad eos, &c.*

Si vero sint duo substantia vnum ma-
sculini, alterum neutrius, tunc adiectivum
in neutro ponetur, no in masculino: quia
masculinum non concipit neutrum. *cap.
quanto, de privileg. vnde si dicatur conferre
canonicatum, prebendam, ac officium,
predicta, non autem predictos dicitur de
lylo. vide que abunde scripsi concipiendo regulam
aum amplia. & limitationibus in d. l. i. de
verb. sign.*

De clausu-
la dummo-
do alicui
non sit ius
quæsitum.

1 Dummodo tempore data
presentium non sit in ea alicui
specialiter ius quæsitum.

Ista clausula non scribitur in signatura,
sed per eam Papa limitat suam gratiam,
vt non intendat isti in petranti providere
si ius sit alicui quæsitum: nec est sue int-
entionis illud ius tollere. *c. super eo, de off. deleg.
nam quotiescunque aliquid in publico fi-
eri permittitur, ita oportet permitti, vt si-
ne iniuria cuiusquam fiat. l. 2. §. merito. ff. de
quid in loco publico fiat, & restitutio sine pre-
iudicio iuris alieni facta censetur. c. quan-
tus, in si. de refer. lib. 6.*

Ius ad rem
tollit Papa
non in re.

2 Itaque per hanc clausulam tollitur ius
ad rem, sed presertim habentibus ius in
re vnde si alicui erit facta beneficii colla-
tio ante Papæ provisionem, Papa non in-
tendit illi derogare: secus si haberet man-

datum, vel nominationes, & nondum eis
esset facta collatio: vt docet Calder. *conf. 8. in
fin. tit. de refer. & Rom. conf. 256. approbo senten-
tias. & Fel. in c. causam que. col. 1. n. 26. de re-
scrip. Staph. in tract. de lit. graue. rubr. de man-
dato, de prouid. in prin. d. Probis in c. Eum qui.
col. penult. de preb. lib. 6. Perr. Paris. *conf. ind. cir-
ca. col. 2. n. 1. col. 4.**

3 Et quamuis per hanc clausulam tolla-
tur ius ad rem, adeo quod si spectans re-
quisitionem, & acceptauerit: tamen per hanc
clausulam derogatur illi requisitioni, & ac-
ceptioni. *c. fin. de concess. preben. in 6. quam-
uis de Rota dec. 244. licet de more, in nor. di-
canthec dubium, & inter doctores con-
trauersum.*

4 Ex lege tamen Regia in beneficiis de-
bitis graduatis, & qualificatis isti præ-
feruntur impetrantibus, non obstante ista
clausula, vt est statutum in *constitut. reg. tit. des
provisions Apostoliques, de quo dixi abunde in
concord. Franco. in tit. de mand. Apsto. in §. de-
clarantes. & de hoc iure non tollendo dicitur in
ferius in rescript. sine iuris, in qua regula can-
cella. de non tollendo ius quæsitum, breui decla-
rabo.*

5 Postremò not. Gomef. in *regul. de non
tollendo ius quæsitum, in fin.* hanc clausulam
dummodo, &c. differre à clausula sine
præiudicio alicuius: nã hæc clausula gra-
tiam facit conditionalem, secunda vero,
non: adeo quod si tollatur ius quæsitum,
gratia sit nulla, secus si sine præiudicio di-
catur: quia præiudicium, quod est in gra-
tia, non consideratur.

6 Nam hæc verba sine præiudicio, intel-
liguntur non expreso, quia in expreso
vult alteri præiudicare. *c. examinata, de con-
firm. vtil. c. ex tenore, de for. comper. Oldr. *conf.
330. ad idem, in si. las. & alii in l. beneficium. ff. de
constit. princ. vide multa que super hoc scribit
Gomef. in regul. de non tollend. ius quæsitum**

7 Verum hoc loco se offert dubium, an
hæc clausula habeat locum in beneficiis va-
cantibus in Curia: & quidam ceperunt
clausulam dummodo tempore data presentium
ius alteri quæsitum non fuerit, non solere
poni de stylo: quia non potest esse ius al-
teri

Clausula
de non tol-
lendo ius
quæsitum
& sine præ-
iudicio
differunt.

In vacan-
tibus in ca-
ribus an hæc
clausula
dummodo
sit necesse-
ria.

teri quesitum, postquam vacavit in Curia: & nullus alius extra Papam potest conferre intra mensem, c. 2. de præb. in 6.

8 Ego tamen eam vellem conscribere: quia ordinarius potest post mensem conferre, ideoque potest esse ius alteri quesitum per hanc ordinarij collationem: unde putarem hanc clausulam necessariam, cum quæri ius possit, per c. statutum, de præb. lib. 6. quando collatio fieret à Papa post longam vacationem unius mensis, quid interim impediet ordinarium conferre, ut sic alteri ius quaeratur.

9 Et quando alius haberet detentionem, hæc clausula poni solet, per c. cum nostris, vbi doct. de concess. præb. abunde scribam in regulis, de non tollendo ius quesitum.

10 Si tamen maior dignitas post pontificalem vacaret extra curiam mortuo Papa, tunc subsequens Papæ successor poterit illam conferre sine mentione reservationis, quæ expirat per mortem Papæ licet successor statuerit similem reservationem, quæ tamen non erat tempore vacationis dignitatis, ideo non erat reservata. Et sic non est opus exprimere reservationem, quæ non erat. Doct. in d. cap. 2. & reg. Cancell. extinguuntur per mortem Papæ: ut in proxi. regul. Cancell. dicit gloss. & Gomez. ideo dicunt quidam istam clausulam dummodo, non esse necessariam, dicas tamen ut supra scripsi.

11 Si verò vacaverit vivente summo Pontifice, qui tamen non providit, successor providere poterit, nõ tamen tanquam de reservato, sed ut de affecto. Et debet in bulla declarari quomodo erat affectum, ut superius scripsi in materia reservationis.

12 Nota etiam quod si in signatura dicatur quod omitti possit narratio, de qua in corpore, ratione huius clausulæ poterit colligans subrogari in beneficio, etiam vacante in Curia: licet aliàs nunquam veniat in curia vacans si non exprimitur. ca. 2. de præb. lib. 6. ita statuit Alex. in 6. in iur. de signatura grana in suis reg.

13 Item si vacante sede beneficium vacaverit in curia, tunc successor conferet illud tanquam reservatum, non per regulas

quæ sunt extinctæ per mortem sui conditoris, sed tanquam de iure communi reservatum: ideo successor dicet, cõferimus tibi tale beneficium reservatum per Bonifacium, &c. qui edidit d. c. 2. de præb. in 6. & ferre. sic beneficium simplex in curia vacans post mortem Papæ non potest ordinarius conferre ante mensem.

14 Sed si in curia vacaverit ecclesia parochialis Papa mortuo, & vacante adhuc sede ordinarius poterit eam etiam ante mensem conferre. c. si Apostolica, de præb. li. 6. quia vacatio in illis est dispendiosa. ca. quæritur, de elect. lib. 6. beneficia verò simplicia ante mensem conferre non poterit postea sic c. statutum, ibid.

Ut afferis. Not. quod quando aliquis est officialis in curia Ro. hæc clausula debet affirmatiuè poni, ut pote tibi, qui secretarius noster existis. Si verò officialis sit aliquis extra curiam, tunc in bulla scribetur, tibi, qui (ut afferis) dilecti filij nobilis viri E. ducis Mediola secretarij existis, ut in provincial. fol. 53. verb. quando aliquis de his verbis ut afferis, & ut asseritur. vide quæ scripsi in forma mand. in gloss. omnia & singula, in concordia.

Cum annexis. Huiusmodi, ac omnibus iuribus & pertinentiis suis, Apostolica tibi autoritate cõferimus, & de illa etiam provideamus. Superius post clausulam etiam si ex illo, &c. post verbum pro expressis habentes. additur ecclesiam, seu vicariam prædictam cum annexis huiusmodi conferimus, & de illa etiam provideamus: sic debet legi, & per parenthesis, ut sensus rectè intelligatur.

An conferendo principalem ecclesiam veniant annexæ ecclesie, etiam si non sint expressæ. Respon. text. in c. super eo, de præb. lib. 6. vbi doct. decidunt venire, quando venio esset facta accessorie: & tunc non est exprimenda ecclesia annexa: quia ex quo principale nominatur, & accessorium, argu. l. si vi certo. §. vsque ad ead. autè. ff. commoda. l. sed ad des. §. si quis mulierem. loca.

regu-
em
atio-
nta-
ur-

cula
in col-
us
itum
e pra
io
unt.

Subrogari
quando
possit quis
in beneficio
vacante in
curia.

Quando
beneficium
vacat in

De clausu-
la raffe-
ris.
Clausula
cũ anne-
xis, &c.

Per colla-
tionem ec-
clesie prin-
cipalis &
annexa
conferuntur
collata.

nati accessorium sequitur naturam sui principalis. l. cum principalis. ff. de regula iur.

Vniū beneficiū nomen beneficij perdit.

Etiam quia beneficiū vnitum, perdit nomen beneficij, nec debet dici beneficiū sicut ante vniōnem, vt docent dona. de Rota deci. 370. in antiq. refert & sequitur Ioan. Baptista in tractat. de vniō. articulo. 8. quest. 11. & sequenti.

Et sic ista clausula non videtur necessaria: quia conferendo ecclesiam principale, confertur & accessoria, potest tamen professe: quia si ecclesie sint vnitæ equæ principaliter, sicut ecclesia Dien. & Valen. tunc per istam clausulam conferetur vtraque, & isto casu esset necessaria ista clausula. gl. & Doct. inc. primo, ne sede vacan. & quia stylus sic se habet, vt Papa, beneficiū principale cum annexis & iuribus conferat, vt hic constat.

Dispensatus ad duo curata an tria habere possit si vnum sit vnitum.

Et sic dispensatus ad duo curata poterit & duo curata, & præbendam, cui erit annexa ecclesia curata, obtinere, per d. c. super eo, de præben. in 6. & ibi hoc firman. doct. facit de ne in agro. §. ceterum de statu monach. & hoc quando vniō erat facta præbendæ accessoria, secus si æquæ principaliter: vt declarat gloss. in d. ca. 1. & Cacialup. in d. tract. vniō. ac Petrus de Perusto in eo. tracta. vniō in princip. & Bertrand. consi. 2. num. 44. in 3. vol. ex prima editio. & quando principaliter vel accessoria vniō dicatur, inferius in tractat. vniō. scribam.

Quarta bullæ pars est, In qua Papa quibusdam mandat, vt mittant in possessionem impetrantem, sic dicit: Quo circa dilectis officialibus, & c. mandamus quatenus ipsi duo, aut vnus eorum per se, vel alium seu alios, te vel procuratorem tuū tuo nomine in corporalem possessionem parochialis ecclesie, seu vicarie, & annexorum iuriumque pertinent. prædict. inducant autoritate Apostolica, & defendant inductum. Notandum quod in literis

Apostolicis semper gratiosa debet esse per se & executoria in aliis literis, & hoc quoad per cancellariam expediuntur, secus executoria per cameram: quia & tunc gratiosæ & executoria in eisdem literis ponuntur, vt doct. simul hic. & docet Hier. Paul. in sua praxi. in no. su. per vacan. referua. fol. 58. versi. no. quod in literis & c.

De iure executores gratiæ Papæ debent committi existentes in dignitate ecclesiastica, vel dignitatem habentes ecclesiasticam. ca. statutum, de rescript. lib. 6. & hodie stylus est curiæ Roman. vt hic videtis. & hoc docet Collecta. in cap. proposuit. col. 1. de concess. præben. licet Fel. teneat contrarium in cap. Postulasti. col. 3. ver. dum declarat Abbas, de rescript. scripsi plenè in forma litera. exet. in concord. Franciæ: & si iste executor non feruet formam traditam sibi à Papa, quod faciet, nullum erit tantquam à priuato factū, & carente iurisdictione. lib. 3. de offic. præf. Petr. Paul. Paris. consi. 31. circa præsentem. num. 26. cum seq. in 4. vol. monachi ecclesiarum cathedralium seu canonici non solent de stylo committi executores, vt docet Hier. Paul. in prouincial. fol. 16.

1 Officiali Episcopi. Hæ gratiæ possunt committi, si sit principalis officialis secus si foraneus, id est foris extra ciuitatem in aliqua parte diocesis præfectus. cl. curates. Et si principalis de rescript. etiam vicarius Episcopi potest esse gratiæ Papæ executor. gl. per esse per & doct. in d. cl. Et si princip. quomodo

2 Et interdum constituitur vnus & idem officialis & vicarius, qui multo magis executor Papæ fieri poterit. & in Gallia, Germania & Hispania executores constituitur officiales episcoporum: in Italia verò vicarij, vt est in prouincial. fol. 14. vbi dicit aliàs esse falsum vel errorem.

3 Requiritur tamen executor si certus, & expressim nominatus, vt officiali Episcopi Paris. & idem si plures sint: c. ibi qui de rescript. in 6. ibi certo executor: c. si Apostolicæ, de præben. ibi.

4 Nec valeret, si committeretur omnibus & singulis canonicis ecclesie. Paris. quibus mandatum præscribitur sicut literarum.

re iudicium secularium. *Domin. consi. 75. in causa, col. 2. vnde si Papa committat officia- li Paris. & sint plures, intelligitur de prin- cipali, per d. clem. & si principalis.*

Præmissus in possessio- nem intru- endus est.

5 Item hic tex. vult, vt impetrans indu- catur in possessionem: nam accipiens propria autoritate possessionem prædo est. *l. si ex stipulatione. ff. de acqui. possessio. ideo debet quis mitti per alium, si tamen quis iustum habeat titulum, & propria autori- tate ingrediatur possessionem, non dicitur intrusus, nec priuatur iure, quod in beneficio habet. c. cum qui, vbi Dom. & Fran. de preb. in c.*

Collatio an- te missio- nem in possessio- nem facie- da est.

6 Prius tamē debet fieri collatio, & post- eā missio in possessionem, nō e contrario. *text. in ca. 2. ibi, donationis nostre gratie præce- dente præbende nomine de mandato nostro Capuanus Archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacā. supra dixi in c. de missio. in possessio. ad purifica- dam tamen gratiam nō est terminus præ- ltitutus à lege, nec ab homine, ideo est in arbitrio executorum, vt est in prouinc. f. 33.*

7 Et si quis acceperit possessionem ante collationem, est intrusus. *c. cum iam dudum, de preb. vbi Panor. dicit, quod si post adeptam possessionem sine ti. quis impetret non facta mentione istius iam adeptæ pos- sessionis, & intrusionis, non valebit im- petratio, minus rescriptum confirmatio- nis. l. autoritate. C. vnde vi, quod est notan- dum: quia vidi quendam ordinariū, vt præueniret legatum, misisse in possessio- nē, ante expeditā collationē ab eo proui- sū, qui ex eo succubuit, quia erat intrusus.*

Expri- mi debet, qua- autoritate quis in possessionē mittatur.

8 Imò debet in possessionem mitti auto- ritate Apostolica, vt hic, & non valeret, si hic executor mitteret istum in possessio- nem sua autoritate, vel autoritate ordina- ria, quia hic dicit autoritate Apostolica, *facit. text. in ca. 2. ibi, de mandato nostro Capuanus Archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacan.*

9 Si autem in vim collationis ordinarij ponatur in possessionem, debet hoc expri- mi: & interdum collatio potest esse cano- nica, & possessio erit vitiosa. *c. si quando, de offi. deleg. & tunc alia possessio est capien- da: alias pars succumbet in possessorio, & e contrario. l. i. §. si vir. ff. de acqui. possessio. vbi*

plenē doc. scribunt, acquiri possessionem vitalem ex tit. inualido, dummodo sit colo- ratus: *vt in tractat. de pacifi. possessio. scripsit & in tract. de missio. in possessio. superius.*

Quatenus ipse vel duo, &c. Si Clausula duobus commissum fuerit, si autē tribus, si duo, quid dicitur, quatenus ipsi tres, aut duo, aut v- nus eorum, &c. *de quo in c. prudentiam, de of- fic. deleg. & prodest hæc clausula: quia v- nus vel duo altero vel aliis impeditis exe- qui poterunt, si tamen se excusauerint ca. sciscitatus, de rescr. & d. c. Prudentiam, secus si hæc clausula non adfuisse, & sic Papa eā solet inferere in suis literis, etiam in qui- bus mandat, vt de causa cognoscant, vt i- bi: & quamvis ad summum non soleant de- stylo dari à Papa nisi tres iudices d. ca. pru- dentiam. prouincia. fol. 22. tamen executores quatuor dari possunt.*

Executores Papæ sub- delegare possunt, & quibus.

Poterunt etiam ipsi subdelegare, quia delegatus Papæ subdelegat. *ca. Pastoralis, de offic. deleg. & tenentur subdelegare. His et- iam qui in dignitate sunt ecclesiastica, nisi nudum ministerium committerent, cle. i. vbi gl. sing. de offic. deleg. Rota dec. 392. in antiq. [sub tit. de rescr. dec. 31.] per text. in d. c. statu- tum. in si. de offi. deleg. lib. 6.*

Nec obest regul. cancella. 46. quia lo- quitur quando Papa dat iudicem super expediendis negotiis cum signatura, quia videtur tunc electa industria personæ al- iās secus: vt ibi gl. etiam docet, & text. se- quens permittit per alium exequi, *ibi, per se, vel per alium.*

Posteā dicitur per se, vel alium. *Executor Quia iudex delegatus debet cum reue- rentia rescriptum Papæ recipere, & illud exequi. capit. si quando, de rescript. vel debet se excusare, si nolit, vel non possit. capit. exequi- sciscitatus, de rescript. alioqui puniri debet. vt ibi not. nisi Papa hoc concedat, vt hic.*

Ideo Papa permittit quod per se faciat, aut per alium, vel alios: poterit enim hic exequator vnum, vel plures delegare, & eos compellere, vt mandatum Papæ exe- quantur. *c. Pastoralis, in pr. de offi. deleg. quod hodie feruari nō vidi quod ad coactionem; sed officium recipere cuiq; erit liberum.*

Intrusus dicitur qui propria autoritate beneficium accipit.

Item vult vt prouisus mittatur in possessionem per se, vel per procuratorem, quia dicunt Panor. & alij in c. Cum iam dudum, de preben. & Feli. in c. in nostra, de rescrip. & in c. veniens, num. 2. de accusa. quod intrusus dicitur, qui intrat possessionem beneficij propria autoritate. Idem Petrus de Perus. in tract. de vnion. q. 2.

Accipiens possessione cum simplici signatura non est intrusus.

Etiam si cum signatura ingrediatur, vt ibi, & Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte. q. n. n. 10. sed contrarium est verum: quia per verbum fiat, perfecta est gratia. c. institutionis. 25. qu. est. 2. gl. in regu. cancella. 25. & 29. gl. sing. in ca. Dudum. in glo. in verbo. de sepultu. & ista seruat Rota, vt seruat Gomes. in q. 5. in regul. de non iudicando. iuxta formam supplic. & Calsiador. in decisio. vltim. de restit. spolia. scripsi in tracta. de pacifi. possessio. in 6. amplia. n. 50. & seq. & ista seruamus in Francia. vt scripsi supra. de missio. in possess.

Executor excommunicatus conferre non potest.

Sitamen executor erat excommunicatus eo tempore, quo prouidit, forte per mandatum, tunc impetrari debent literæ, vt perinde valeat dicta collatio facta mandatarario, & inde secuta, ac si prædictus executor vinculo excommunicationis publicè innodatus non extitisset & ita quandoque vidi in executore mandati: quod est notandum, alias collatio non valebit. c. Postulastis. vbi scripsi de cleri. excomm. & in tit. de excomm. non vitand. in concord. & quamuis mandatum impetratum ab excommunicato valeat ratione huius clausulæ, teque absoluentes, & c. tamè ab ordinario, vel executore collatio facta mandatarario non absoluto non valet, vt plenè scripsi in forma manda. in verb. absoluentes.

Clausula defendentes inducitur.

Et defendant inductum. Item vult Papa, & idem executor defendat inductum in possessionem, sicut dicitur in l. 1. & per totum. ff. ne vis fiat ei, qui in possessione missus est.

Executor in possessionem inductum hodie non defendit.

Et olim hic executor datus à Papa autoritate Apostolica, defendebat ipsum possessorem, si quod impedimentum eidem afferebatur, etiam à tertio, licet sine ista clausula non haberet iurisdictionem in tertium. capit. 1. de offic. deleg. capit. pro illo-

rum, de preben. vbi doct. dicunt, quod commissus ad ponendum aliquem in possessionem non habet iurisdictionem in contradictores, nisi ista clausula ponatur: ideo Papa hic apposuit, vt executores ponant in possessionem, & inductum defendant. Staphile. in tractat. de liter. gratis, de vi & effectu clausula. vers. sequitur postmodum.

Hodie in hoc regno Franciæ postquam inductus fuerit prouisus in possessionem, si turbetur, agit possessorio coram iudicibus laicis Regis: & hic delegatus Papæ non amplius aliquid exercet. vt plenè docui in forma manda. in glo. defendentesque, & c. sed hæc clausul. in patria obedientiæ adhuc prodesset.

Amoto exinde quolibet illicito detentore. Hæc clausula prodest: nam si aliquis iniuste detinebat beneficium, habebat tamen coloratam possessionem, si illius non fiebat mentio, impetratio erit nulla. capit. cum nostris, de concessio. preb. sed ista clausula habet vim expressiõis coloratæ possessionis, per c. proposuit, de concessio. preb.

Quod est verum, si apposita sit hæc clausula in literis principalibus gratiæ vt hic: secus si tantum in literis executoriis, per cl. primam, in si. de preb. Panor. in d. c. cum nostris. & Gemina. consi. 36.

Nec virtute huius clausulæ poterit executor amouere de possessione colorata, nisi aliquis fuerit intrusus, de Rota dec. 56. no. quod aliquis in antiq. [sub tit. de cons. posse. & decis. in.] & decis. 429. in eisdem. refert Staph. in literis gratis, de vi & effectu clausula. vers. vltimus sciendum est, & de hac clausula est tex. in c. vniuersorum. in si. de rer. pernu. & de ea scripsi in forma de liter. exec. manda. in ver. contradictores, in concord. vbi dixi executores in hoc regno non posse exercere iurisdictionem.

1. Faciens te, vel procuratorem prædictum ad ecclesiam huiusmodi (vt moris est) admitti, tibi que de illius, & annexorū fructibus,

Clausula amoto quolibet illicito detentore.

liber illius re quid profi.

Clausula faciens te admitti & c.

bus, re ditibus & prouentibus, iuribus, & obuentionibus, vniuersis integre responderi.

In hac clausula Papa vult, vt prouisus admittatur, vel pro eo procurator, & recipiatur ad ecclesiam collatam, alioqui prouisus eum effectu non diceretur: & quia clerici forte nolent talem admittere, ideo Papa hac vtitur clausula, vt executor faciat eum prouisum admittere, & de fructibus sibi respondere, vt gaudeat fructibus illius beneficii, & de perceptis coram executore respondeat is qui eos percipit, & deinde subeat condemnationem, si iniuste receperit. *c. fin. de confirma. vtil. cap. presentium. §. præterea. de testib. lib. 6. in regno, vt dictum fuit, nullam subit iurisdictionem executor.*

Clausula admitti, in quibus literis conscribi debet.

2 Vnde hæc clausula admitti solet, & apponi in bullis rectoris ecclesiarum parochialium, vbi est vicaria perpetua: quia forte vicarius nollet istum rectorem admittere, ideo Papa adiicit hæc clausulam, vt admittatur, prout moris est.

3 Etiam in bullis decanatus curialis vidi apponi ratione presbyterorum, qui in ecclesia esse possunt, qui habent istum recipere, & nolent: ideo ponitur hæc clausula admitti, &c.

4 Idem in prioratibus dependentibus ab alio regulari loco, qui habent superiorem. si illum à quo dependent, & is habet eos prouisos admittere, ideo hæc clausula necessaria est, vt habeatur in provincial. fol. 54. item omnis prioratus.

5 In prouisionibus hospitalium solet etiam hæc clausula conscribi propter pauperes, qui istum forte hospitalarium possent non admittere, vel propter administratores, qui istum hospitalarium recipere solent, quod forte recusarent: vnde Papa scribit, vt admittatur, & illi de fructibus respondeatur, vt prædixi: & nota, quod vbicunque præest superior de iure, vel de facto, debet poni hæc clausula admitti: & quando requiritur alicuius, vel aliquorum consensus vt docet Hier. Paul. fol. 53. ver. quando prouidetur.

6 Idem in portionibus locorum, monasteriorum, vel collegiorum: sed in his, qui non sunt in aliqua ecclesia, non apponitur hæc clausula admitti, ex quo non est persona, quæ habeat illos admittere, ideo superflua non sunt in hac bulla conscribenda: cum Papa in præ. Decret. tollat superflua, & Imperator, in prima consilii. Cod. vides hic tamen, quod hodie ferè in omnibus prouisionibus inferi hæc clausula solet. sed hic executoribus dirigitur, in casibus verò supra conscriptis dirigebatur illis, qui recipere prouisum habebant, vel quod executores illos compellerent ad admittendum.

Vt moris est. Etiam addit hic Papa, vt iste prouisus admittatur prout moris est, & sic non vult tollere consuetudinem, si qua esset in recipiendo istum prouisum, in dubio Papa consuetudinem, quæ facta est, quam ignorare videtur, tollere non censetur. *c. i. de consuetud. in 6.* & ista clausula est summè utilis, quia continet requisita ex consuetudine, licet non sint aliàs expressa, vt seruanda sint, quæ inualuerunt ex more: vt docet Per. Paris. cons. 20. *gratia. in 4. vol. scripsi. in l. Labeo. i. ff. de verb. signific.*

Consuetudo recipiendi prouisum seruanda est.

Contradictores prout iustitia suadebit ad hoc compescendo. Discernit etiam hic Papa, vt executores compescant contradictores, & contradictores huic prouiso: & intellige si qui contradicere velint sine causa, & de facto, si verò, de iure, vt si iustam allegent causam, utpote aliam collationem priorem, illos compescere non poterit: vt hic innuere videtur, & compescere eos debet, prout iustitia suadebit: *de hoc est text. in c. is cui, de præb. lib. 6. gl. in c. Pro illorum, illo. ut. in Decret.*

Contradictores compescendi, & qui.

Vnde non tenetur possessor ad præceptum executoris possessionem dimittere, nec ob hoc poterit excommunicari, si offerat se iuri stare paratum. *ca. licet, de præb. in 6. Fel. in c. causam que, col. 12. nu. 10. de rescript. scripsi in forma litera. exec. manda. in si. in conc. Francie. & vide hanc clausulam positam in eis-*

de concord. in tit. de firma & irrevoc. concord. stabilis circa finem.

Executor an iurisdic-
tionem habeat et-
iam contra tertium.

Et sic per istam clausulam executor habet iurisdictionem, non solum inter partes, sed etiam contra extraneos contradicentes de facto, licet regulariter delegatus non habeat iurisdictionem nisi inter partes, & cōtra eos impediētes. c. n. de off. dele. Sta ph. in tract. de iuris gratia, in rub. de vi & effectu clausula. vers. Sequitur postmodum, & ver. 3. dicit, &c. sed hodie, ut dixi supra, executores nullam autoritatem literarum istarū exercent iurisdictionem, sed collationem, & fulminationem faciunt & si iurisdictione exercerent, appellaretur ab eis tanquam ab abusu ad senatum, per titulum de causis in conc. quia auferrent iurisdictionem ordinariorum episcoporum: quod est prohibitum in d. tit. de causis.

De clausula non obstantibus.

Non obstantibus piæ memorię Bonifacii Papæ 8. etiam prædecessoris nostri, & aliis constitutionib. & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque. Ista est quinta bullæ pars, in qua Papa tollit ea quæ bullæ obstare possunt: possunt enim obesse constitutiones d. Bonifacii, quæ disponūt, ut beneficia in curia vacantia non debeantur alicui, etiam per literas Papæ nisi specialis & expressa sit facta mentio, quod beneficiū vacavit in curia. c. 2. de præb. in 6.

Regulis cancellarie per clausulam non obstantem non censetur derogatum.

Et de hac clausula est tex. in cap. cum aliis quibus. de reser. in 6. & in c. si. de sent. exco. lib. eo. & plenior text. in c. quia sepe in fin. de elect. eod. lib. Et per istam clausulam generalem non obstantem non censetur derogatum regulis cancellariæ, nisi hoc expressè dictū fuerit, ut docet gl. regula can. 17. & per Ioan. de Selua in tract. de benef. in 4. pari. q. 46. in 4. colu. quem refert & sequitur Gomez. in tract. super reg. cancel. in proc. q. 5. & q. vi. in regu. de infirmis resignantibus: quia postquam non sunt

Obstantia expriment sine qua sit re & materia.

in corpore iuris clausulæ possent ignorari. c. n. de const. in 6. ideo de illis debet fieri expressa mentio. Notandum est quod ista non obstant. debet conscribi pro qualitate persone, pro qua scribitur, nam plura minori obstant,

quæ non obstant maiori, & vni, quā alteri: ob id debent concipi prout suadebit qualitas personæ: persona enim prius legitima est. l. si quæranus. ff. de testa. Barbar. in rub. C. quæranus. in 1.

Etiā consideranda est materia, de quo agitur: & ad tollendum priuilegia plura derogatione ampla opus est, teste Barr. in extrauag. Ad reprim. in ver. non obstantibus. [quom. in l. se maiest. crim. proceda.]

Hinc est quod in prouisionibus simplicibus, vel nouis, vel si neutri, subrogationibus, commendis & aliis prouisionibus beneficiorū, non ponitur clausula non obstante tali regula: sed ferè ad verbum inseritur, & postea alia sequuntur obitan. quæ Papa tollit.

In dispositione autem signaturæ ponitur non obstat. reg. de annali possess. vel alia, cui derogari necesse est, & ita seruat stylus curiæ Romanæ, vide tamen quæ superius dixi, ubi ex stylo curiæ hodierno Papa solet narrare regulam ad verbum, cui vult derogare.

Solet interdum Papa apponere clausulam, cæterisq; contrariis quibuscunque, sed nunquam subnecti debet, quando aliud sequitur contrarium, sed debet poni, statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscunque, & non dici debet cæteris: ut docet Hier. Paul. in stylo curiæ Rom. fol. 54. vers. clausula cæterisque.

Aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis, in illis partibus generales, vel speciales dictæ sedis, vel legatorum eius literas impetrauerint etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem, & decretū, vel alias quomodolibet sit processum, quibus omnibus volumus te in assecutione dictæ parrochialis ecclesię seu vicariæ anteferri. Per istam clausulam tolluntur reservationes, & expectatiuę generales, quàm speciales, ut expectanti licet

Regula quando sit expriment da.

De clausula cæteris contrariis.

De clausula antef. tam ferri licet

licet deberetur beneficiū, tamē Papa vult, vt impetrans præferatur, etiam si expectas acceptauerit, sed non fuerit ei facta collatio, etiā si ad inhibitionem per executorē fuerit prouisum. *c. tibi qui. de rescrip. in 6. & hoc ratione istius clausulæ anteferri, quæ tollit ius ad rem, non in re. c. quodā. de præb. in 6. Fel. plenē de hac regula anteferri. in ca. capitulum, col. 7. num. 6. cum seq. de rescri. plura hic scribere possem, sed parum in Francia nobis prodest hæc clausula quō ad præiudicium mandatariorum & nominatorum propter §. declarantes, de mand. Apost. & per const. regiā, quæ declarat Papam præuentum per solam requisitionem mandatarii: ob id alia hic non scribam de ea: etiā quia aliqua not. in §. a. de mand. Apost. in gl. in forma. quæ ibi videri possunt.*

Clausula non obstant collatione intelligitur de inualida. Imo si Papa diceret, non obstante collatione, vel concessione alteri facta, intelligeretur de collatione & concessione inualida, per tex. in c. 2. ibi, nō obstante concessione per capitulum facta alii, seu confirmatione nostra, si qua in forma communi appareret obtenta. ne sede vac. Fel. licet non alleget illum tex. in c. causam que. col. 1. n. 9. vers. non obstante, de rescrip. nec las. conf. 232. col. 7. in 2. volu. nec cuiquam sit præiudicium. c. super eo. in fi. de off. deleg. c. quamuis de rescri. lib. 6. sequitur.

Præiudicium fieri expectantibus papa non vult. Sed nullum eis, quos ad affectionem beneficiorum aliorū præiudicium generari Et quamuis Papa velit prouisum a se præferri expectantibus, quod ad hoc beneficiū, tamē nō vult quod eis præiudicetur, quo ad alia beneficia vacatura: nā posset opponi istis expectantibus, quod primū eis debebatur, & ipsi fuerunt negligentes: ideo ius illarū reservationū, vel mandatorum amiserunt, per c. si clericus, de præb. lib. 6. sed Papa ius eis reseruat, quo ad alia beneficia, adeo vt mandatarii alia postea vacantia beneficia requirere possint, non obstante collatione facta à Papa, quæ eis non præiudicat, quia non sunt negligentes: ob id præuentio Papæ istis expectantibus nō debet præiudicare: vt abū-
de scripsi in §. Declarantes. de mand. Apost. in cōcord. Francie. vide Probum. in addit. ad mona-

chum, in c. eum cui. de præb. in 6. [Sic rex Philippus decreuit anno 1337. non valere secundum donum à rege factum, nisi fecerit mentionem primi, etiam si à predecessore primum factum fuerit, nisi dictum fuerit, non obstant. donis alijs sibi factis.]

Sed si venerabili fratri nostro Archiepiscopo Senonen. & pro tempore existe. dictæ domus præceptorī, vel quibusuis alijs communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod ad receptionē, vel prouisionē alicuius minimē teneantur, & ad id cōpelli, aut q̄ interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, quodq; de huiusmodi, vel alijs beneficijs ecclesiasticis ad eorū collationē, prouisionē, præsentationē, seu quamuis aliā dispositionē coniunctim, vel separatim spectant, nulli valeat prouideri per literas Apostolicas, non facientes plenā & expressā, ac de verbo ad verbū de indulto huiusmodi mentionē. Derogatur hic indulto, per quod esset concessum episcopo, vel alteri vt nō teneatur aliquē recipere, vel alicui prouideri per literas Apostolicas, nō faciētes mentionem de suo indulto, vt olim habebāt Cardinales Francie: sed multi illo abutebantur, ob id iustē fuit reuocatū, vel reuocari potest, & mirandū est de summo Pōrifice quomodo hūc indultis teneri vult, & quomodo ea facile cōcedat: nā ea facilis cōcessio cōceptū generat, & quosdam eorū beneficiorū mercatores facit, & in omnib. resignationibus Papa solet derogare his indultis: in alijs potest, quia maiore sibi retinuit potestatem, quā concesserit. *c. dudum. de præb. quamuis dixerit se nolle aliquo modo derogare, quia faciēdo huius clausulæ mentionē, derogare poterit. Bar. in l. si quis. in pri. ff. de leg. 3. & Fel. in c. nonnulli. de rescri. & quādiā est*
Papa,

Indulto cardinaliū Papa derogare potest.

huiusmodi intra bimestre ab earundem data iudici presentare, &c. de qua per Pet. Paris. in cons. 49. ad primum, in 4. vol.

Nec tollitur optio per has clausulas, si nominatim hoc non fit in gratia expressum. ca. si. de consuet. lib. 6. Et que ibi addidi.

Nulli ergo hominum liceat hac paginam nostrae provisionis, decreti, mandati, voluntatis, & dispositionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Clausula haec nulli hominum, &c. de quo profi.

Ista est sexta pars bullae, in qua Papa comminatur poenam contradicentibus huic bullae, & non parentibus: de qua poena habetur in c. 2. de maiori. Et obed. scriptum q. 10. in tract. nomina.

Imperator quandoque hac vitur clausula: ut patet in iur. qui sunt rebelles. in fi. sed solet addere indignationem nostram, & poenae mille librarum nostrae camerae solvendarum se noverit incursum. ita ibidem scribitur. idem habetur in fine. consir. consir. Feder. secundi & Caroline gl. in d. extrau. Qui sunt rebelles, in verb. indignationem. dicit se huius verbi nullum effectum inuenire, nisi quod Imperator indignatus ex hoc facto non exhibebit se gratiosum.

Bal. vero & ibi Barb. in addit. ad eum putat illum priuandum beneficio, qui indignationem domini incurrit. in c. vno. §. porro, col. 2. que fuit prima causa benefice. amittendi. quem sequitur Aluaro. in §. Sed & qui delator. col. 2. ibid. Fel. in c. veniens. col. 1. de praescrip. quamvis contrarium teneat. consir. 12. principi. primam tamen sententiam sequitur Soci. consir. 87. visis, vol. 3. & Iacob. in tract. de feudis. in verb. dictique vassallis, col. 11. in 13. causa. Iaf. in l. 1. in princip. ff. si quis ius dicent. non obtemperat. vbi dicit haec verba importare comminationem priuationis beneficiorum ecclesiasticorum.

Priuandus beneficio est qui domini indignationem incurrit.

Ego autem putarem eum peccare, qui Peccat qui contrauenit, vel contrarium facit probatur voluntate in c. qui resistit. n. q. 3. & Paul. Rom. 13. Qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit. Itaque obtemperare humano more loquendo indignatur eo in casu Deus. Hier. 23. Ecce verba diuinae iustitiae.

Y

Clausula decreti quid operetur.

Nosenim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super his a quoquam quauis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Per istam clausulam decreti annullatur collatio ordinarij in contrarij facta, & alius actus contrarij provisioni, per clem. 1. de elect. vbi Berba.

Imo dicunt doct. non valere actum in contrarium, etiam de consensu partium factum, per reg. & ibi gl. in c. Statutum, in ver. committatur, & in ca. dispendia. de rescr. in 6. gl. in l. 1. diuo Pio. ff. de ritu nupt. gl. in verbo clausula. c. dilecto. §. prob.

Quia illa clausula de qua videtur pro forma Bal. & alij in l. 1. ff. de lib. & posth. Iaf. in l. non dubium. §. nec. C. de leg. n. 17. & vbi aliquid est pro forma statutum, non potest hoc consensu partium tolli: Barb. in l. de his. ff. de transact. Barb. conf. 43. praeclear. col. 13. in 1. vol.

Collatio ordinarij de consensu impetrantis facta valet non obstat in decreto.

Ego vero dicere collationem ordinarij factam de consensu impetrantis valere, licet in bulla sit appositum decretum, quicquid dicat doct. quia clausula decreti semper intelligitur valida, si illa impetrans uti velit, teste Ioan. Monach. in c. statutum, de prob. in 6. alleg. 1. proinde. ff. si cert. per. idem probat gl. in verbo. irruum. in §. quod. si quis. de col. in prag. scripti in §. si quis vero. in verbo. ipso iure. de col. in cons. facti rex. in l. 1. ff. de fer. vbi sententia lata tempore feriati est nullius momenti, de consensu tamen partium valebit: hoc probat Barb. in cl. 1. col. 9. de ele. plus dicens, quod licet per clausulam decreti ligetur ignorans: hoc est verum quod ad dispositionem, ut non valeat, sed non ligabitur ignorans quo ad poenam, si sit adiecta, quia non est in culpa per ca. tibi qui. de rescrip. l. ex maleficio. ff. de actio. & obli. vide alia per d. Barbar. facit. gl. in c. constitutionem. de verb. sign. & per doct. in c. cum accessissent. de consir.

clausula tollit in omnia diffinita gratia.

collatio ordinarij de consensu impetrantis facta valet non obstat in decreto.

constitutio de Priuilegiis.

gnationis egredietur. & tempestas erumpet super caput impiorum. & Abach. 3. Nunquid tu in fluminibus tratus es domine, aut in fluminibus fuvor tuus? vel in mari indignatio tua: & Rom. c. 2. Qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira, & indignatio, tribulatio, & angustia. Quasi velit Papa comminari his, qui non parent præceptis, & mandatis suis, ut non solum peccent in illum, sed in Deum Opt. Max. Dicit enim Chrysoft. Nemo contemnat ecclesiastica vincula: non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui hanc potestatem dedit, & domos fecit homines tanti honoris. cap. nemo. n. q. 3. Imò si quis non obtemperet, credens Papam ligare non posse, hæreticus est censendus, quia errat in potestate data Petro, & successoribus. Math. 16. & c. quodcumque. 24. q. 1. gl. & doct. in c. generali. de elect. in 6. & gl. pen. in extrauag. Excommunicabilis Ioan. 22. & hodie multi iuvenes in hoc errant, & stolidi, qui utinam ob oculos haberent illum not. dictum, Obedite præpositis vestris etiam discipulis, &c. [Sciendum est hanc clausulam non solere in licentiis opponi, nec in facultatibus, secus est si dicatur, indulgemus, ex stylo curiæ Romanæ.

Clausula nulli quædam in licentiis Papæ non opponatur.

Datum, & c. De hac data scripsi in forma mand. in fin. & advertendum est, ut prolixitatem vitem, non afferam aliarum bullarum excepta dispensationis forma, sed clausulas illarum & intellectum: unde lector benevole, poteris ex his materiam beneficalem amplecti, & non solum theoriam, sed & praxim curiæ Romanæ, quam hæctenus tanquam cabalisticam tennuerit dicanici ipsius curiæ, & mensularij. [Notandum quòd falsitas in data, licet probeatur, si nemini præiudicet, non annullat rescriptum, nec nocet, per gl. in l. damus. C. de falsis, vt consuluit Dec. conf. 175. in caus. num. 7. diversum est quando agitur de priore collatione, vel prouisione. ca. tam re. vbi doc. de rescript.

Opponi quæ contra bullam possunt.

Notandum est quòd contra bullam multa opponi possunt, quæ non possunt euitari, si verum sit: quædam verò

alia opposita euitari possunt, fortè trāscribendo bullam, & corrigendo. Primo videtur quæ euitari vix possunt.

2. Primo opponi contra bullam potest, quòd in ea sit diuersa scriptura, ideo non valet. c. licet. de crimine falsi. sed hoc euitari potest, & excusari, si in prima linea (vt folet) sint literæ magnæ, aliæ verò literæ eadem & conformes: vt scripsi in forma mand. in princ. sequitur Dom. Philippus Probus, in c. si Apostolica, de præb. in 6.

Diuersa scriptura an vitiet bullam.

3. Idem si in supplicatione, & in subscriptione Papæ sint diuersæ literæ, videlicet fiat vt petitur: vel si in data, quia ista diuersa manu scribi solent: ob id diuersa: idem si correctio sit alterius literæ, seu characteris: nam hoc est necesse sic esse: quia diuersitas manus, & quandoque atramenti diuersam facit scripturam. §. r. in aut. de instr. cauel. & fide. col. 6. & vbi possunt multi scribere, ibi diuersa scriptura non vitiat: vt in signatura potest esse fiat data, & correctio alterius scripturæ vt supra diximus.

4. Secundo opponi potest si sit ibi litura, seu rasura. c. inter dilectos. de fide instr. & maxime si sit in loco suspecto, quòd tunc vix euitari potest. c. ex literis. ibid.

Rasura in loco suspecto vitiat, & quis locus dicitur suspectus.

5. Suspectum locum dico, quando est in nomine beneficij personæ, situs, vel in alio loco substantiali, doct. in l. si. C. de edict. diui. Adriani toll. Cornuus conf. 28. alias, in 1. vol.

6. Idem si aliqua fuerit scriptura intermedia, vel addita, quæ vocatur superlinearis in c. cum venerabilis. de relig. dom. facit. d. l. vlt. C. de edict. diui. Adriani toll. l. si vnus, de testa.

7. Euitari tamen potest, quando litura, seu rasura est in loco suspecto: si notarius qui confecit instrumentum, vel alius officialis ad hoc præpositus attestatur hanc litteram, vel additionem factam de partium consensu, & sic conscriptam, vel de necessitate factam per eum, qui hoc potuit facere: nam illi credetur. l. i. vbi Barr. ff. de his que in testam. delen. Pan. in cap. cum venerabilis. in fi. de relig. dom. las. in d. l. si vnus. col. si. C. de testam.

Notarius attestatur rasuram factam ab eo qui hoc potuit.

8. Nam quando rasura est in loco suspecto, à parte facta censetur. cap. si. de crimine falsi, cum in eius commodum resultet. ca.

Consi-

Constitutus de test. & cancellatio vel additio præsumitur facta ab eo, apud quem reperitur instrumentum. *l. maiorem, cum gl. C. de falsis. l. as. in d. l. si vnus. C. de testamen. col. vlt. & hoc euitatur, quando attestatio fit, sed melius est hoc casu bullam transcribere. Perr. Paris. cons. 42. quantum. nu. n. in 4. vol. ne quis expectet infinitos processus, qui alias inurgerent ex hac bulla.*

9 Tertiò opponi potest, quòd bullæ est additum: nam punctum etiam additum bullæ, vitiat bullam, & addens est excommunicatus in bulla cœnæ Domini. *c. licet. de crim. fal. scripsi in bulla cœnæ Dom. & hoc si verum sit, non poterit euitari, & excusari, nisi dicatur de mandato Papæ, seu officium factum, vel coactè: quod enim metus caus. gestum est ratum non habet prætor. l. 1. & per totum. ff. quod metus causa.*

10 Quartò subreptio & obreptio solet contra bullam opponi. *in c. ad aures, & c. Super literis, de rescript. & superius dixi in prima differentia inter literas gratiæ & iustitiæ: & ista oppositio, si vera sit, non potest euitari: nã secunda gratia non faciens mentionem de prima est nulla. *c. in nostra. de rescript. etiam si impetrans velit primæ renunciare, & illam dimittere, vt docent ibid. doct. & sic consuluu Paul. Paris. cons. 74. gratia. col. 1. in 4. vol. etiam si ignorans fuisset impetrans: vt doct. asserunt in ca. gratia, de rescript. in 6. & Paul. Paris. cons. 96. pro lupo. nu. 27. in eo. vol. 4.**

11 Quintò si Papa loquatur in plurali vni, videlicet vobis Ioanni, &c. bulla est suspecta. *c. quam graui. de crimine falsi*: & est contra stylum curiæ: ideo non valet, & vix euitari potest nisi transcribatur: secus est in literis Regiis, quia hoc non est in illis statutum, sed potius contrarium. *l. Imperator. ff. de statu hom. Perr. Paris. cons. 20. gratia. col. 1. in 4. vol.*

12 Idem si Papa vocet episcopum filium, quia episcopum, archiepiscopum, vel patriarcham fratrem vocare solet, & alios filios, licet sint cardinales. *d. c. quam graui*, vt ista euites, oportet emendare & corrigere in hoc bullam: & officiales Romani eam corrigent suis etiam impensis, quia error est eorum.

13 Sextò, si quis non expresserit ordinem in prouisione beneficii regularis. *c. cum ordinem. de rescript. opponi poterit, vt tale beneficium regulare ordinis S. Augustini. Prouinc. fol. 22. & poterit transcribi bulla, si expressio ordinis in signatura facta erat, alioqui reiicietur, & nulla erit.*

Septimò opponi potest bullam esse falsam: vt per totum. *tit. de crimine falsi, & per Spec. in u. de rescript. præsentia. §. 1.*

14 Octauò dicunt doct. opponi posse in ea falsam esse latinitatem, & eo dicunt non valere Papæ rescriptum. *per ca. ad audientiam. 1. de rescript. sed ego dico esse suspectum tribus interuenientibus.*

15 Primò quãdo est vitium, alioqui si excusari possit, etiam per figuram, non erit bulla suspecta. *c. forus. de ver. sig. vbi gl. & doct.*

16 Secundo requiritur vitium esse in constructione, secus si in litera, vel syllaba. *rex. in d. c. Ad audientiam. & ca. ex parte. de fide instrum. & l. qui habebat. ff. de manu. testa.*

17 Tertiò quòd illud vitium sit manifestum, & notorium ex ipsarum literarum inspectione. *d. ca. Ad audientiam. licet doct. dicant ibi, quòd falsæ latinitatis vitium non recipiatur in curia Rom. de consuet. quòd verum intelligerem, nisi præmissis concurrentibus: & tunc vix euitaretur: nisi bulla reformaretur ac transcriberetur: nec noceret vitium in orthographia literis Apostolicis: vt docet Bald. in Mayg. in verb. littere. q. 9. nec ob hoc vitiat rescriptum. de Ripa in c. 1. num. 38. de iudic.*

18 Idem dicendum est, si non obstante vitio colligeretur mens Papæ, adhuc rescriptum suspectum diceretur, quia non præsumitur sic emanasse à cancellaria, vt scribitur. *in integra. d. c. Ad audientiam. & quia deuiat ab stylo. c. ex literis. de consti. sic consuluu Roma. cons. 326. questio est. col. pen. vbi dicit rescriptum nullum, in quo dicitur, prouideas de beneficio ad te pertinente: debebat enim dicere ad tuam collationem, presentationem, & quamuis aliam prouisionem pertinente. per c. Cum in illis. §. 1. de præb. in 6. patet in forma mand. in Concor. Franciæ.*

19 Et sic patet rescriptum, in quo est falsa latinitas, non esse nullum ipso iure, sed

Ordo in prouisione beneficii regularis. *c. cum ordinem. de rescript. opponi poterit, vt tale beneficium regulare ordinis S. Augustini. Prouinc. fol. 22. & poterit transcribi bulla, si expressio ordinis in signatura facta erat, alioqui reiicietur, & nulla erit.*

Falsa latinitas vitium interuenientibus vitiat.

Suspectum in parte omnino reuocatur.

erfa
dura
viter
tam.

ero in
suspe
uitat.
uis lo
leatut
ellus.

oribus
lacur
ram
m. ad
ui bon
ii.

Papa epi
scopus fra
tres, alios
filios vo
cat.

tantum suspectum, ideo illi non esse credendum, donec consulatur Princeps, arg. l. Ex facto. ff. de vulgar.

Suspectum in parte omnino reuocatur. 20 Et si fuerit suspectum in parte, in totum erit suspectum, quia non præsumitur sic à Cancellaria emanasse, ut est in integra. d. c. Ad audientiam. & gl. in cap. Apostolice. 35. q. 9. & quia fides scripturæ est indiuisibilis. l. in hoc. ff. fami. ercisc. [& suspecto rescripto non creditur. l. si. de fide. instrumen. 6. nec debet quis parere rescripto suspecto, & impetrans puniri falsi potest. ut docet. c. porrecta. de consir. viil. & ibi Pan. in 2. nor. & plenè de Ripa in c. 2. nu. 33. & seq. de rescr.

21 Licet alias consideranda essent capita separata, per c. si eo tempore, de rescr. in 6. & Fel. & Dec. in d. c. Ad audientiam, quicquid doct. in contrarium asserat: quia si vitium respiciat totam bullam, erit tota nulla, si partem, illa tantum pars diuisibilis. per d. c. si eo tempore.

Bulle imperfectæ non creditur. 22 Non opponitur etiam, quod bulla est imperfecta, ideo non est valida, nec proprie bulla vocari potest, sicut testamentum illud proprie non dicitur quod iure perfectum non est: sed abusuue testamenta ea quoque vocamus, quæ falsa sunt, vel iniusta, aut irrita, vel rupta. l. 2. §. 1. ff. quem admodum. test. aper. l. Polla. in fi. c. de his quibus ut indig. l. si. quem ad. testam. aper. Alex. conf. 215. Vitis probatio. in prim. vol. 2.

23 Nec olim imperfecta dicebatur, si litera prima proprii nominis impetrantis tantum apponebatur, secus in cognomine. c. cum. M. de const. cap. Cum dilecta. de rescr. quia ad impetramentum spectat declarare rescriptum ambiguum. ca. pastoralis. in fi. de rescr. c. 2. illo. tit. 6.

Nomen impetrantis extensè scribendum. 24 Hodie vero de consuetudine & stylo curiæ Romanæ nomen impetrantis scribitur extensè: ut docent Imol. & Fel. in cap. cum accessissent. col. 1. de consti. & multo fortius cognomen: nec valeret rescriptum, si vnatantum litera nominis, vel cognominis esset conscripta, & hoc sine transcripto non euitaretur: ut si in bulla diceretur, tibi P. Rebuffo conferimus: quia nomen Petrus extensè scribendum est, sicut cognomen, alias bulla non valet.

25 Et si Papa decernat irritum & inane ex nunc, quod factum fuerit, intelligitur ex nunc, id est ex hoc tempore, quo literæ erunt perfectæ, & expeditæ, non inceptæ, vel imperfectæ: quia factæ non censentur, quando sunt imperfectæ. l. pen. c. de his quibus ut indig. Staphi. in tract. de literis gratiæ. in princ. vers. & tenendo. fol. 4.

26 Decimò opponi potest contra bullam, si non fuerit data apposita. ut in fi. Sexis Decret. apparet in l. Generali, de tabula. lib. 10. l. si qua. c. de diuer. rescrip. & hoc euitaretur rescribendo bullam, & dicunt Romani eam rescribendam.

27 Vndecimò apponi potest stylum cancellariæ omisum, vel immutatum. & stylus cancellariæ non seruatus facit literas suspectas de falsitate. c. quam graui. de crim. falsi. vnde potest tunc iudex se informare à pragmaticis de illo stylo, per text. & ibi Bar. in l. 3. in fi. ff. de testib. plenè scripti in tract. de consuet. art. 2. gl. 13. nu. 52. & nu. 32.

28 Vltimò opponi potest contra bullam acceleratio temporis: ut si hodie prima lunij quis moriatur Paris. & cras Romæ impetretur beneficium à Papa, illa impetratio non valebit: quia non est verisimile impetramentum ita celeri gressu adire potuisse Papam: & ita est in reg. cancella. 28. Innoc. 8. quæ hodie est adhuc à Iulio Papa 3. approbata: & quia est in iudiciis frequens, ideo eam cum aliqua elucidatione inferius subiiciam, declarata prius bullæ reformatione.

29 Alia quibus impugnentur rescripta, scripsi in tract. rescript. q. 12. in 2. tomo. const. reg. & multa poterit lector elicere ex declaratione nouæ prouisionis, quam superius conscripsimus, & in tract. nom. q. 22. & seqq. hinc alia multa adderem, quæ ne præbeam materiam cauilladi sycophantis quibusdam, missa faciam.

De reformatione & correctione bullæ.

Interdum opposita contrabullam euitari possunt, si fortè bulla corrigatur, & emendetur, & ut Romani dicunt, reformetur. *Reformatur de quibusdã sine bulla.*

reformatur: ideo de ista reformatione dicendum est. Primò iustam esse hanc correctionem certum est fundatam, eò quòd magnæ sapientiæ est reuocare, quod malè egeris. c. Magnæ. 22. q. 4. & dicitur officialibus Rom. si contra formam & ordinem tanquam homines excessistis, nos pudeat vos errorem vestrum corrigere, qui positi estis, vt aliorum corrigatis errores. c. quatuor primo, de accus.

Transcribende sunt literæ, quæ do non sunt bene expedite. nec secundum signaturam.

2 Quando reformatæ sint literæ, seu transcribendæ: Resp. quando per præoccupationem vel aliàs minus bene expedita reperiuntur: vt docet Papa Iulius 3. in regul. cancell. 28. & quando non sunt conceptæ iuxta signaturam, sicut quando instrumentum non respondet protocollo. §. 1. in auct. de iudic. col. 4. doct. in l. contractus. C. de fide instrum.

3 Vnde si impetrans dicat in signatura se pati defectum ætatis, vel natalium, & postea hoc in bulla omittatur, bulla erit reformanda, & rescribenda, nisi in casu, quando purgatum erat vitium, vt pote adueniente ætate, aut contractu matrimonio: vt scripsi in materia dispensationum infra, & vide multa de errore corrigendo per notarium, per Bar. & Dec. in l. si librarius. ff. de regul. iuris. quæ poterunt seruari ad bullæ correctionem.

A quibus debet bulla reformari.

4 A quibus reformatæ sint: respondetur ab officialibus curiæ Romanæ, ad hoc præfatis: vt habetur in d. reg. cance. Iulii 28. in fin. qui poterunt huiusmodi forma & tenores restringere, & ad formam debitam reducere: sicut dicitur de notario, qui clausulam & cætera, & alias clausulas potest addere instrumentis, & extendere secundum stylum communem illorum: vt doct. afferunt in cap. Quoniam contra, de prob. & in l. Gallus. §. idem credendum. ff. de lib. & posth. scripti in l. cæterorum. ff. de verb. sign.

Correctio bullæ quomodo fieri debeat.

5 Forma reformationis bullæ est, quando fit post bullæ productionem, oportet quòd is, qui produxit bullam correctam, producat & signaturæ sumptum: vt iudex videat, an bulla reformari potuerit & an eo modo, quo est nunc facta: & hoc est statum in ord. reg. tit. de reformatione de pra-

uisioni: ar. 8. ideo iudex debet esse doctus, aliàs ignarus quomodo poterit hæc dignoscere.

6 Vnde antequam bulla tradatur corrigenda, oportet quòd pars eam consulendam ostendat doctis, super quibus corrigi debeat & quomodo: sed quia in hac materia pauci docti reperiuntur, vt quilibet ea, quæ ex longo vsu & exercitio discere potuit, facile consequi possit, hoc voluit utilitati publicæ conscribere: tu lector boni consule: multa enim detexi, quæ non erunt grata mensulariis, omnia quæ sciunt occultantibus lucri causa.

Omnia defectus reformari debet.

7 Et si bulla sit ex pluribus causis reformanda, si ex vna causa petam, & mihi concedatur: non poterit alius defectus tolli, & refici, nisi petitus sit: quia responsio ad interrogationem refertur. c. inter, de fid. instr. doct. in expositio. supplic. supra in fin. Ideo vterque defectus peti debet, vt corrigatur & reformetur.

8 Et in hac reformatione bullæ non requiritur partis citatio, quia inuita per te bullæ quæ fieri potest, multò magis ignorante ea, & do parte absente. l. qui potest inuitis. ff. de reg. iur. l. 4. §. nocent. i. de fideicom. libera. l. Nec ignorante, de tut. & cur. dat. ab his. poterit tamen pars opponere, si signatura hoc non patiebatur: & ideo ista reformatio nõ nocet parti in eo, quòd fieri non poterat. doct. in l. Imperator, prima, ff. de statu homin. & in l. errore. C. de testam.

Correctio bullæ quæ fieri potest, multò magis ignorante ea, & do parte absente.

9 Ad hæc licet motus proprius in literis sit exprimendus. c. si motus, in fin. de pr. ob. libr. prius in re 6. tamen si prima supplicatio sit signata motu proprio, & deinde fiat reformatio non exprillius, quæ signetur per concessum, vt petitur, vel simpliciter: intelligetur hæc secunda concessio etiam motu proprio, licet non fuerit expressum: quia fit relatio ad primam, secundum quam vltima intelligitur. l. asse. 100. ff. de her. inst. l. ait prætor. §. unde re iudic. & sic limitatur. d. cap. si motu proprio.

Motus proprius in literis sit exprimendus.

10 Et ista bulla expedietur motu proprio, se ad primam referens signaturam, vide reg. cancel. 42. vbi hoc exprimitur.

Literæ ad vacatura & ad vacantia reformatæ.

11 Quæ literæ sint corrigendæ, & reformatæ: Resp. literæ tam gratiæ quàm iu-

stitit, quando non sunt secundum formam & stylum curiæ conceptæ, & literæ gratiæ tam ad vacaturam, quam ad vacantiam: unde sapius consului mandatum de prouidendo transcribendum, in quo erant clausulæ quæ non debent apponi ex forma foliæ regni Franciæ, posita in concord. in forma mandat. unde cum quoddam mandatum haberet clausulam, quod duxerit acceptandum, dixi esse transcribendum, & illam clausulam expungendam: alioquin mandatum non valebit.

Cautela pro pensio- ne interpo- sita sine consensu.
12 Item sicut in beneficialibus non datur confirmatio, ita nec in pensionibus: sed si is, qui imposuit pensionem coram legato mortuus fuerit, & sic non possit nunc consentire, cautela erit, quod fiat coram Papa bullæ reformatio, attentio quod interuenit consensus illius, qui tunc soluere pensionem tenebatur: & quod literæ expediantur sine nouo consensu, cū derogatione regulæ de consensu, quæ est Innoc. 8. n. 43. & repetita à Iulio 3. Non negotamen electionum confirmationes fieri posse ab his, ad quos de iure spectat: *vt c. si. cum siml. de elect. lib. 6.*

13 Alios casus in quibus bulla sit transcribenda, scripsi in præcedente questione, quæ contra bullam opponi possint, & ubicunque non est secundum signaturam concepta, & est in ea aliquis defectus, tunc rectè transcribi cura, antequam inchoatus sit processus, vel postea si liceat: sed facilius est ante.

Nomina- tiones qua- do corrigi possunt.
14 De nominationibus corrigendis idè dici posset, vt quando secundum stylum non sunt conceptæ, corrigi possint: & si error appareat, aliàs regulariter non: vt docui in tract. nominato. q. 9. num. 6. superest vt regulam cancella. explicemus, quam subiicio.

Ista regula est recepta & in curi- is parla- mentorum registrata, & lex regi effecta.
Regula cancella. de verisimili noticia, cum suis scholiis. Item voluit & ordinauit.

GLOSSA PRIMA.

Ista regula secundum numerum regulæ cancellariæ est 28. Innoc. 8. & est utilis,

fuitq; recepta & registrata in Parlamento Paris. anno 1493. die 20. Nouembris. & vbiq; in regno Franciæ recepta & in forensi iudicio ad vnguem seruatur, estque lex regni effecta, adeo quod sicut Imperator legem (vt dicunt) canonizatam & à canonibus approbatam non potest reuocare, licet eam legem ex libro tollat: *vt docet Geirard. de Peira singul. 28. pro hoc facit glos. in verb. capitali, in cap. imprimis. 2. quest. 1. & glos. in verbo, anniuersarie. Cod. de colla. donat. libr. 10.*

2 Sic nec Papa regulam incorporatam & descriptam in registris curiæ, etiam si tollat illam, nam eo casu seruabitur tanquam lex regni, non tanquam Papæ regula: hoc assertit Bened. in repetit. ca. Raynuitus, in verb. si absque. in 2. de substit. fidei. n. 42. & seq. de testa. scripsi in tract. nomina. q. 5. n. 15.

3 Et qui prius eam condidit, fuit Ioan. 23. vt docet Gomes. in hac regul. estque à iuris visceribus extracta, maxime ex c. 2. de concess. preb. vbi beneficia antequam vacent non debent impetrari: & nisi vacatio peruenerit ad notitiam conferentis, vel peruenire potuerit. c. quia. illo tit. c. 2. & 3. & illo tit. in 6. nam collatio quæ non est verisimilis, non est credibilis, nec facta creditur. l. Cum de indebito. §. i. ff. de proba. l. Macuius. in princ. ff. de leg. 2. & quod longè est à verisimili, est falsitatis quædam imago. Bald. in l. i. col. 3. de seruis fugi. quem referi Feli. in ca. quia verisimile præsumptio.

4 Verisimilitudo enim est cognata natura. Bald. in conf. 180. mortuo. col. 1. vol. 3. cōtra huius regulam non facile recipitur etiam Papæ dispensatio, tanquam contra naturam quis do recipere statueret non possit. §. in morem, de adoptio. in tur. institut. Panor. in c. debitum, 2. not. de baptis. vix potest quis facere quod quis citius veniat, quam naturæ possibile sit: & ideo derogatio huius regulæ non recipitur in hoc regno, nisi vt inferius dicam, cum naturam seu naturalia nullus mutare possit. §. sed naturalia, de iur. nar. in inst.

5 Nec probatio contraria in hoc casu recipitur: vt in c. filii, de heret. in 6. etiam si quis contra vellet probare se per necromanticum & demonem adlatum intra vnum diem recipitur. *quia*

quia tantummodo verisimile admittetur, videlicet quod eques cursor Romam potuit ire sex diebus ex Lutecia, vel Lugduno quinque, hoc recipietur. Ex Tholo-
sa autem octo, vel septem: distinguenda autem sunt tempora, ætatis videlicet & hyemis: in legato tamen inspicitur, an equi celeres essent designati ad illum locum, in quo ipse degebat, & ex loco in quo ob-
iit beneficiarius: & tunc cursus velox recipietur, alioqui non: unde in praxi vulgo solet dici *ily a postes assignees*: vt quantum possunt celeriter currere: alioqui per dies computabitur, vt scripsi in l. 3. ff. de ver. sig.

Collatio non verisimilis excluditur.

6 Itaque si inueniatur collatio præmaturæ facta tanquam non verisimilis excludetur: vt vidi in practica seruari: nec est aliqua dispositio tam generalis, quæ ad non verisimilia trahi debeat, teste Ang. conf. 249. super primam, col. 2. vers. pro hac parte: & la son. conf. 141. in ista. col. 8. vers. sexto prædicta. in 2. vol. quamuis Panor. & alii, in d. ca. quia verisimile, de præsump. dicant probationem regulariter contra verisimile admittendum: licet clariore probationes & duriores requirantur, non tamen in hoc casu ultra quam per naturam fieri potuit.

Quod omnes gratia.

GLOSSA SECUNDA.

Omnis gratia verisimilis esse debet.

Requiritur ergo in hac regula: quod sit gratia, & habet locum in quacunque gratia per istum text. omnes gratia: qui totum dicit, nihil excludit. l. à procuratore. C. mand. siue fuerit collatio, præsentatio, siue institutio, nominatio, vel alia quæcunque prouisio noua, vel simplex, vel perinde valere, si neutri, subrogationis, seu alia, de quibus inferius dicitur, cum omnes gratia dicantur, clem. gratia, de rescr.

2 Etiam procedit hic text. si motu proprio gratia facta esset, tunc vt euitetur fraus, quæ fieret apponendo hanc clausulam: tunc etiam quia hæc clausula non tollit ambitionem impetrantis, nec votum captandæ mortis: ad hæc quia eadem ratio procedit in collatione proprio motu facta, quæ ad petitionem quo ad istam regulam, ergo

idem ius erit. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & hoc asserit Gomef. in hac reg. q. 2. & maxime quia hæc clausula motus proprii non potest immutare naturam, nec facere plus quam natura facere possit: vt scripsi in forma men. in gl. motu proprio. in concor.

3 Primo iste text. non habet locum in gratia delinquenti facta, quia hæc regula de hac non loquitur: & cum de ea hoc non inueniam statutum, hoc non extendam: nec est aliqua lex tale quid dicens, rex. in §. fin. autem in a. i. de non eligendo secundò nubes. col. 1. quia gratia appellatione venit Papæ concessio in beneficiis. cap. gratia. de rescrip. in 6. clem. gratia. illo tit. Archid. in c. gratia. i. quæst. 1. & sic gratia concessa delinquenti non impugnatur ob hoc, quod præmaturæ fuerit concessa: quia homicidam illum furia Orestis tenebant, & illum præcurrere faciebant: vt dicitur etiã de Cain, postquam occiderat fratrem, Genes. 4. & in verbis seq. declaratur de beneficiis ecclesiasticis.

Gratia delinquentis an uiuetur per non verisimile.

4 Secundò non habet locum in resignatione causa permutationis, quia non est simpliciter gratia, cum collator teneatur conferre permutanti. cap. vno, de rerum permutatione. in 6. & in clem. & quia hæc regula loquitur de vacatione per obitum, vt dicitur: & hoc docet Cassador. in decisio. 1. super hac regula.

Verisimilitudo non vitiat permutationem.

Quas de quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, vel sine cura secularibus & regularibus.

GLOSSA TERTIA.

Tertio non habet locum in beneficio, seu in officio Regis, vel Imperatoris, seu alterius principis, cum hic in beneficiis ecclesiasticis tantum statuatur: de quibus in rub. vt ecclesia. beneficia sine diminutione confer. & beneficium ecclesiasticum non potest obtineri sine canonica institutione, reg. 1. de reg. iur. in 6. & cap. Felicis, de penis. illo lib. & sic est distinctio inter beneficium ecclesiasticum & temporale, & in officii Regis non fuit recepta huius regulæ allegatio

In officio Regis non habet locum ista regula de verisimili.

Arestum.

gatio à senatu, sed status adiudicatus officii apparitoris illi, qui celerius officium à Rege impetrauerat, anno 1542. die 22. Decembris: & pronuntiatum fuit in d. curia: non esset tamen malum quòd etiam seruaretur in officiis Regiis propter magnas ambitiones currentium ante tempus, & rationes supradictas.

In beneficiis tam regularibus, quam secularibus, dignitatibus, & quibusuis beneficiis habet locum hæc regula.

Habet tamen locum hæc regula, siue beneficia sint secularia, siue regularia, siue sint curata, siue non, vt hic dicitur, etiam comprehendit hic dignitates & officia ecclesiastica, licet hic non exprimantur nominatim: sed quia text. dicit de quibusuis beneficiis ecclesiasticis, & appellatione beneficii ecclesiastici: & dignitates, & officia ecclesiastica continentur. ca. Postulasti, de rescr. in gl. in ca. de reg. iur. in 6. & in cle. Auditor, de rescr. scripsi in concor. tit. de col. §. volumus, in verb. beneficia, & supra in princ. huius lib. & quia est eadem ratio & maior in dignitatibus & officiis ecclesiasticis, quam in aliis beneficiis: ergo eadem decisio locum habebit, per l. illud. ff. ad leg. Aquil. & si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior ratio habebit locum. rex. in §. Porro, que fuit prima cau. benef. amitt. & in istis maior est ambitionis ratio, & votum captandæ mortis alienæ, ergo in illis habebit locum, postquam in illis non inuenitur statutum contrarium, etiam propter verbû quibusuis, quod est generale per text. in l. proinde. 2. §. 1. ff. ad leg. Aquil. & l. 3. §. quacunque, de noxa scripti in l. creditorum. ff. de verb. sign. & quia fauorabilis est hæc regula: vt supra dixi: & quia non potest immutare id, quod est naturale.

Per obitum quarumcunque personarum vacantibus.

GLOSSA QUARTA.

In priuatione, vel alia vacatione non procedit hæc regula.

Quartò non habebit locum, si alio modo vacet, quàm per obitum, utpote per priuationem: nam si scirem quendam Archidiaconum priuandum die 10. Iulii, & mitterem curiorem ad Papam, qui die 10. priuationis mihi illum conferret, valeret collatio, etiam si illo die mo-

riatur priuatus: quia beneficium non vacat per obitum, sed per priuationem: nec dicitur de obitu captandæ mortis hoc casu. Ratio diuersitatis est, quia posset quis machinari in morte alicuius, & ideo vt votum captandæ mortis auferatur, iuxta cap. 2. & 3. de concess. preb. statuitur hoc, sed non in priuatione, vel in alia vacatione, ob id in illa locum non habebit, etiam si iudex procurasset priuationem, quia priuatus potest appellare: adhuc etiam regula non habet locum, nec procedet ista regula, si falso rumore perlato de morte alicuius, aliquis ecurrerit, & impetrauerit, per l. si ff. de her. inst. sed à die obitus computabitur tempus, vt hic: alioqui posset quis illum fallum rumorem inferere, & currere, & postea talem interficere, [vel procurare vt ille falsus rumor allegetur.]

Quintò non proderit hæc regula, cum illi per Papam sit derogatum: ob id si resignans moriatur antequam Papa conferret, tunc si procurator resignet post illius obitum: & Papa conferat, etiam si per obitum vacet derogando huic regulæ, valebit illa collatio: quoniam de hoc Gomefius multum dubitet & distinguat: aut impetrans per resignationem, esset impetraturus, etiam per obitum, & tunc res est expedita, quòd hæc regula locum habet, secus si non esset impetraturus: & stabitur iuramento procuratoris: hæc ille. Sed hæc conciliatio non sapit: quia verisimile est, quòd omnis impetrans per resignationem esset impetraturus etiam per obitum: & stare iuramento procuratoris de eo, quod ignorat, est periculosum: ob id ego puto duos esse hic casus, primus si constituens procuratores ad resignandum mortuus fuerit ante resignationem, non valebit collatio Papæ per resignationem tantum facta, quia nõ vacauit per resignationem. c. Susceptum, de rescr. lib. 6. tamen si hoc casu huic Papa etiam per obitum conferendo derogauerit regulæ, valebit sua collatio: quia iusta fuit itineris arreptio ante mortem, cum haberet procuratorium ad resignandum: & cessant rationes regulæ, ergo & dispositio: & sic consuluit Aymo Crauer.

Cratet. *conf. 88. queritur, in 2. q. & ita seruamus in regno, dummodo à tempore mandati seu procuratorij verisimiliter potuerit cursor accedere ad curiam.*

Secundus est casus à quo tempore computetur, & respondet *infra* à die obitus: nisi quis antea iustam habuerit causam: *vt inferius dicitur: & de hoc scripsi in §. declarantes, in gl. iure præuentionis, de mand. Apostol. in concordat.*

Sexto non habet locum hæc regula in deuolutione, quia statim finitis sex mensibus valebit Papæ prouisio, *per c. 2. de concess. præben.* quia cessant hoc casu rationes huius regulæ: nam iuste potuit sibi provide intra sex menses, vt iter pararet, & postea impetraret.

In antea fecerit.

GLOSSA QUINTA.

In legato & ordinario hæc locum habet regula.
ET sic loquitur in Papa: sed quia eadē ratio versatur in legato, & ordinario, ob id etiā in illis locum habebit: possit enim quis in mortem alterius machinari, & postea ad Ordinarium currere, & petere ab eo beneficium, certè vt mortis captandæ occasio tollatur: quod hic in Papa statuitur, & in aliis ordinariis seruabitur, & vt ambitio vitetur *per c. 2. & 3. de concess. præben. in 6. huius sententiæ est gl. in verb. faciendas. §. neque. de coll. in prag.* quam ad verbum more solito transcribit Io. de Sol. in tract. de benef. in 3. parte. q. 4. 6. & idem consulendo tenuit Dec. *conf. 398. in causam s. dicens ita fuisse iudicatum in Parla. Delphi.* Et idem consuluit de Ripa *respon. 16. reg. & in c. 2. si. de rescrip.* Sic etiam fuit sæpius iudicatum in Parlamentis Fran. maxime in Sena. Pari. anno 1537. die 29. Augusti, in causa vnius præbendæ sanctæ Radegundis Pictauiens. & pro magistro Germano Cornu, contra Tristandum Fretar. & idem fuit Tholosæ iudicatum: *vt scripsi in proem. concord. in verbo facti, idem tenet laf. conf. 104. circa vlt. q. in 1. volu.*

Præuentiones non verisimiliter.
 Et ideo præuentiones Papæ non valent, nisi tantum tempus effluxerit, quod interim in vacationes verisimiliter potue-

rint peruenisse ad notitiam Papæ: *vt declar. les non va. ro in proem. conc. etiam si in ea adiciatur clausula generalis, & quouis alio modo vacet, etiam si per obitum: vt solet poni de stylo curiæ Romanæ teste Castiadoro in decis. 29. super regul. cancellariæ, siue impetratio fuerit facta ab eo qui nimis properè impetrauit, siue etiam ab alio, vt vitetur fraus: quia is qui curreret, impetraret prius alteri & postea sibi: vnde huic fraudi obuiandum est. & ita iudicauit tenatus Paris. vt supra dixi, & in §. declarantes, in verb. iure præuentionis, de manda. Apost. in concordat.*

Commenda concessio non valet si non sit verisimiliter.
 Etiam procedit hæc regula, si is qui habebat beneficium in commendam, moretetur ex mente regulæ: & quis illud beneficium præproperè impetraret per obitum commendatarij, tunc quia sic vacat, cum commenda sit titulus canonicus: *vt scribā lis. inferius in materia commende, & in tractat. de pacif. poss. in 5. ampliat. & Comte. hic. quest. 4. quamuis Cassa. decis. 30. in hac regula dubitet, tamen non est dubitandum: quia iste text. loquitur de gratia in beneficiis ecclesiasticis facta: sed commenda in beneficiis dicitur gratia, quia gratis fit. ca. gratia, de rescrip. in 6. ergo hæc regula locum habebit in commenda cessante: & quia eadem rationes habent locum in eo qui præuenit tempus in commenda, sicut in alio tit. propter ambitionem. & votum captandæ mortis, ergo in ea locum habebit iste text. siue commendatarius mortuus fuerit, & quis illius beneficium præproperè impetrauerit, siue habens in titulum obierit, & alicui fuerit commendatum beneficium, utroque enim casu iste text. procedet.*

Nullius roboris vel momenti sint.

GLOSSA SEXTA.

ET sic cum penitus nullæ sint collationes, istæ priores non proderunt etiam post triennium, tū quia nullæ, vt hic, est nulla, & sic non coloratæ, vt decretum de pacifi. ideo non poss. requirit: tum etiam quia nullum mo-

mentum vel commodum afferre possumus, vt hic. Vide And. Tiraq. de his verbis plenē scribentem in interpret. l. si vnquam. in verb. reuertatur. in nu. d. c. de reuoc. donat. nec processus in vim talium factus valebit, nec fulminatio, nec alia: vt not. doct. in clem. n. de preben. in verb. momenti.

Nisi per obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effluxerit.

GLOSSA SEPTIMA.

*Tempus
verisimile
quomodo
compute-
tur.*

ET sic computatur tempus à die obitus: vnde etiam si quis currat habens procuratorium ad resignandum, computabitur tempus à die obitus, per hunc text. nisi fuerit huic derogatum regulæ: quia in hoc casu computabitur tempus à die procuratorij, tum quia ad alium modum vacationis procurator Romanus iuerat: tum quia fraus cessat, & nõ datur occasio mortis captandæ: adhuc quia origo prouisionis aspicienda est. l. 3. c. ad Maced. & sic intelligi debet gl. in d. verb. Faciendar. §. neque, de colla. in prag. & solent hodie cursores, qui ante diem procuratorij currere cœperint, impetrare beneficium pluribus diebus: & postea impetrans habebit illam impetrationem, quam voluerit: sed hoc est iniquum: ideo bonum esset statuere, ne in vim vnius procuratorij plures fiant prouisiones: quia per procuratoria aliquando post decem annos prouisiones expediebantur, bonum est quod post annum non valeant: vt fuit Tholosæ iudicatum, & etiam in hoc regno statutum in ord. Reg. iii. De la reformation des prouisions. articul. 10. quia oblitio præsumitur. l. peregre. ff. de acq. poss. & si ille memor esset procuratorij, verisimile est, quod reuocaret illud, cum non sit verisimile, quod quis velit resignare beneficium, quod multis & laboribus, & expensis, quod sustentari valeat, acquisiuit. ca. si per hoc, de renuncia. Plenus tractabo in 3. parte. iii. de procur. ad resignand. consir.

Quod interim vacationes ipse de locis in quibus persone predicta decefferunt.

GLOSSA OCTAVA.

Computabitur ergo tempus ex illo loco, in quo deceffit, non in quo valetudine prius affectus fuerit per istum text. quid si reperiatur impetratio & obitus eodem die: Respondeo, præsumetur quod mors præcesserit, & sic valebit impetratio, & collatio: quia in dubio illud præsumitur præcedere, quod ad validitatem actus est necessarium. l. cum in testamento. §. hoc verba. ff. de hered. inst. & ibi Bal. & præsumi debet vt actus potius valeat, quam pereat. l. quoties. ff. de rebus dub. hoc expressim decidit Cassador. in dec. 21. super hac regu. cancel. & Card. in rub. de preben. dicens hoc verum, dummodo sit huic regulæ derogatum: ergo impetranti non incumbit onus probandi, quod mors præcesserit, teste Gomez. q. 6. sed valebit etiam sine derogatione: quia si iuxta curiam Romanam quis decefferit intra vnam diem, & quis eodem die impetrauerit, valebit impetratio sine derogatione: quia verisimiliter potuit peruenire notitia ad Papam, & tunc non est contra regulam: & si non requiritur illius derogatio: etiam valebit collatio facta ab ordinario eodem die quo quis mortuus est, si notitia obitus verisimiliter potuerit ad eum peruenire illo die, alioqui non: vt hic etiam si probare quis vellet illum fuisse mortuum longe post meridiem: & ab eo tempore non potuisset peruenire ad ordinarium, verisimiliter, vt hic.

Ad notitiam eiusdem domini nostri verisimiliter potuerit peruenisse.

GLOSSA NONA.

Certum est quod si quis promiserit mihi dare Tholosæ ceterum, inest tempus quo illuc proficisci possim, & antea non

te non potero illum conuenire: *text. in l. Continuis. §. a. ff. de verbo. oblig. text. in l. Si periculum. §. idem dicendum. de sta. libe. & citatus sine termino tenetur quanto citius potest comparere, reseruat sibi tempore, quo possit proficisci. ca. Cum parati, de appellat. vbi Panor. in vlt. nota.*

Et quamuis ante istam regulam collationes factæ à Papa, vel eius executore de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, valerent: *vt scribit Ioann. Monach. in cap. Si tibi absenti, de prebend. in 6. Rota decis. 172. nota quod vbi executor, in antiquis. [Sub tit. de prebend. decis. 36.] & idem est dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium, si vacat. gloss. in c. 2. de elect. in 6. & Lapus allega. 6.*

Collatio- nes si vacat hoc die non valent nisi sine verisimilitate. Tamen hodie istæ collationes sunt nul- læ, à quocunq; factæ fuerint: tum quia hoc est irritum per hanc regulam. Et con- ualent nisi cupiscentiam nesciebant peccatum esse, nisi lex prohibuisset. *cap. nam concupiscentiam, de consuetudine. idem in ista præcoce collatione, nisi fuisset per hanc regulam prohibita: & sic non est opus ad iura contraria responde- re, quæ non habent locum per istam regula- nam: nam esto quod ordinarius possit con- ferre, si vacat, & Papa: tamen illa collatio non valebit, nisi tantum tempus effluxe- rit, quod collationes verisimiliter potue- rint peruenisse ad notitiam collatorum: alioqui nunquam Papa iure preuentio- nis conferret, quia singulis diebus ordinarius conferret singula episcopatus beneficia si vacarent: & postea quando audiret mor- tem alicuius, expediret collationem ab il- lo die mortis: & infinite fraudes fierent, ac falsitates, quibus obuiatur per istam regulam: necesse est igitur, vt ista regula feruetur in quocunq; collatore. Si vis multa videre de verisimilitudine, lege do- Andreaam Tiraque. in interpreta. l. si in qua, in princip. C. de reuocand. dona. vbi multa mo- re suo congerit, non tamen loquitur de ista regula, quod miror, cum omnia plenè videatur perlegisse.*

Verisimi- tudo an per mare Ethabet locum hæc regula, siue iter fa- ctum fuerit per mare, siue per terram: nã si quis diceret se ex Aquis mortuis fuisse

Romam vno die, non est verisimile: & id. *habent lo- eo possit opponi hæc regula, licet aliter cum fieri debeat computatio per mare, quam per terram. docto. in l. a. ff. si quis cauto. scripsi in l. in itinere, de verb. signific. ff. alia licet perle- gere per Gomesne plura.*

De Deuolutionibus.

Rescriptum deuolutionis est, quando *Deuolutio quid.* impetratur à Papa beneficium, quod longo tempore vacauit, in quo sic dicitur. Quod beneficium vacauit tanto tempore, quod secundum statuta Lateranen. concilij ad nos sit collatio illius deuoluta: quod probat text. in c. Cum nostris, & c. literas, de concess. prebend. c. vnic. vers. porro, vt ecclesiastica benef. non quod Papa non possit ante conferre: *vt infra dicam: & abunde scripsi in §. Si quis vero, de colla. in concord. quam deuolutionem Budæ. in foren. caducum vocat, quod aibi in tit. de verb. signific. explico in l. silua §. glans caduca. [Hoc verbo deuolui, vtitur iurisc. in l. ff. de bonis damn.]*

2 Primò quæro, intra quod tempus be- *Quælibet beneficia intra quod tempus cõ- ferendæ.* neficiis prouidendum sit. Resp. Mandata- rius, quado vacant duo beneficia per obi- tum vnius, si in suo mandato habeat clau- sulam motus proprii, habet decem dies ad eligendum, vtrum velit beneficium acce- ptare. *ca. si pluribus, de preb. in 6. qui tamen non potest requirere beneficium in hoc regno sibi conferri ante mensem præsen- tationis finitum: vt est in forma manda. in con- cord. Is vero qui optionem præbendæ ha- bet, intra viginti dies optare debet. ca. fin. de consuet. lib. 6.*

3 Patronus verò laicus intra quatuor menses præsentare potest, ecclesiasticus autem patronus intra sex menses. *c. vno, de iure patr. in 6.*

4 Maiores verò dignitates, vt episcopa- les & aliæ, debent intra tres menses tri- bui. *capit. ne pro defectu, de elect. cap. Postquam. 50. distinct. Aliæ verò dignitates inferiores, & quælibet beneficia regulariter debent concedi intra sex menses, siue per electio- nem. c. cum nostris. ca. dilectus. & c. Postulastis. vbi Panor. & alij de concess. preb. siue per col-*

lationem. cap. 2. illo tit. & tam à primocol-
latore, quam ab alio. c. fin. de supplen. neglig.
prælat.

5 Pape verò nō est aliquod tempus præ-
fixum, cum non habeat superiorem, qui
possit eius negligentiam supplere. ca. alio-
rum. q. 3. nisi in c. statutum, de præb. in 6.

6 In institutione verò & confirmatione
quo ad confirmantem certum tempus nō
est præstitutum. gloss. & doct. in cap. Cum in
cunctis. §. 1. de elect. cap. quam sit. eod. tit. in 6. gl.
in reg. cancel. 40. idem in permutatione quo
ad approbationem. gloss. in §. visum. in verb.
respectu. de colla. in prag. multa super hoc scri-
psi in tit. de nominatio. Regia. §. in gl. intra sex
menses.

Gradatim
fit deuolu-
tio.

7 Et notandum est quod gradatim qui-
libet collator sic confert, sed si negligat, sit
ad superiorem proximum deuolutio. §. si
quis verò. de colla. in concord. Qui superior
non solum beneficium deuolutum ad eū
conferre potest, sed etiam in possessionē
illius inducere, per text. in cap. Ex parte Ha-
stensis, de concess. præb. vbi Panorm. in 1. no. quia
vbi vnum concessum est, & omnia sine
quibus illud consistere non possent. l. 2. de
iurisdic. omnium iudic.

Deuolutio
quare in-
uenta.

8 Secundò cur inuentum sit ius deuolu-
tionis: Respon. multis de causis, tum ne
ecclesie diu emanerent in suspensio. d. c. 2.
quia diutina beneficiorum vacatio dispē-
ditosa est ecclesis. c. quam sit. de elect. in 6. nā
interim gregem dominicum lupus rapax
inuadit. c. ne pro defectu. de elect. Tum etiam
propter vtilitatem publicam: ne iura &
ecclesie in incerto sint, & pereant. argum.
l. ff. de vsu cap. Et vt actus executioni man-
datur: quod non fieret, quia primus colla-
tor nōquam conferret, vt semper fructus
reciperet. cap. vno. Vt ecclesie sit. beneficia. quod
maximè Reipublice interest. athen. hoc am-
plius. C. de fideicom. vbi si hæres negligens
fuerit solvere legatum, deuoluitur hære-
ditas ad cohæredes, vel substitutos, & al-
ios descriptos in §. si quis autem non implens,
cum multis §. seq. in athen. de hered. & Fal-
coll. n.

Deuolutio
tempus

9 Et si mater fuerit negligens in peten-
do tutorem, deuoluitur ad proximiores. l.

2. §. si mater. ff. ad Tertul. facit l. 1. & per totum. quando
ff. de success. edict. scripti in gl. deuoluantur. §. si
quis vero. de colla. in concord.

10 Tertiò quando incipiat currere hoc
tempus? Respon. non à die vacationis, seu
à die scientiæ & notitiæ, vel à die quo scire
debit collator. ca. quia diuersitatem, de con-
cess. præben. ca. vno de iure par. in 6. ca. licet. de
supplen. neg. prælat. Rosa dec. 263. Si proprie-
tatem. [sub titul. de causa possess. & proprie-
decis. 8.] quia vbi non est scientia, non po-
test esse negligentia. gloss. & doct. in d. c. 2. &
d. cap. licet. de supplen. neg. præla. gl. in c. si clericus.
de præben. in 6. & in ca. si pluribus, ibidem.
Calder. in tit. de elect. conf. 4. Bal. conf. 469. San-
ctissime. in 4. vol. vbi concludit, Impeditis
tempore belli hoc tempus non currere.
Et Rochus Curt. in tract. iuris patron. in verb.
honorificum. q. 27. post Felinum in c. à nobis. col.
2. de except.

11 Item currit hoc tempus sex mensium
à die, quo capella vel ecclesia fuit facta, &
consecrata, quia dicitur tunc vacas. c. quo-
niam. & cap. Cum propter. de iure patronat. La-
pus alleg. 95. quædam ecclesia. Refert. Decis. conf.
135. Ad iustificacionem. in fi. docto. in clemensi. fi. de
rescript.

12 Et qui allegat scientiam, eam probare
debet, quia ignorantia presumitur, per reg.
iuris in 6. & hoc docet Nicol. Milus in verb.
Patronatus. q. 5. vide Bart. in genero. ff. de his qui
nor. infam.

13 Imò etiā impedito collatori non cur-
rit hoc tempus, siue fuerit iuris impedi-
mentum, siue factis vt si fuerit suspensus,
vel excommunicatus etiam sua culpa. d. c.
quia diuersitatem. Alex. conf. 58. x. fo. in fi. in 5. vol.

14 Et quamuis regulariter contra impe-
ditum impedimento facti currat præscri-
ptio, tamen si iustum sit impedimentum,
datur restitutio, non aliàs. l. Et Anticimus. in
fi. ff. de seruitu. rustic. prædior. gloss. in c. actione.
16. q. 3. l. 2. §. si quis. ff. si quis cautio. Barba. conf.
41. circa. in 2. vol.

15 Tamen hoc casu est speciale, vt non
currat præscriptio. no. Panorm. & alij in ca.
1. de præscript. & las. in §. Rursus. colum. 6. num.
27. de act. in inst. Limitatur non procedere,
quando fuisset tempus statutum in alicuius
fauorem.

Impeditio
non currit
præscri-
ptio bnc.

A die va-
cationis
quando
collator
currit.

favorem, vel quando esset expressum, tunc currit à die vacationis. *vt in cap. statutum. de prebend. in 6. & in clem. vna. de concess. preben. scripti in §. i. in glo. à tempore vacationis, de nominat. Regia. in concord. quamuis contrariū teneat ibi Ioan. Dayma, & Philip. Probus in addit. in §. cui rei, in ver. iurisdiclio. & in §. quod si quis. i. in verb. superiorum, de colla. in Pragm. vbi à tempore vacationis computari scribit.*

16 Sed Papa postquam statuit sex menses, & voluit illos à die scientiæ computari decisioni Papæ stare debemus, nisi in exceptis, *vt dixi, item quia, in §. si quis verb. de colla. in concor. statuitur, vt currat tempus, ab eo die, quo collator disposuit contra qualificationes prædictas, id est, à tempore, quo contulerit aliis, quàm graduatis: tunc ius ad superiorem deuolutum est, si graduatus profequatur: vt scripti ibidem.*

Ad quem deuolutio fiat in cathedralib.
17 Quarto videndum est, ad quem fiat deuolutio? Respon. faciendæ sunt cõclusiones sequentes. Prima est, in ecclesiis cathedralibus deuolutio quæ propter negligentiam accidit, fit ad proximum superiorem: vnde si volentes eligere episcopum neglexerunt, ad Archiepiscopum deuoluitur. Et si ab Archiepiscopo negligentia processerit, ad Papam fiet deuolutio. *cap. quanguam. vbi doct. de elect. in 6. Panor. & alii in c. cum in cunctis, in si. de elect.*

18 Et propter negligentiam collegii, vel per mortem omnium de collegio ius prouidendi deuoluitur ad eum, qui habebat potestatem confirmandi electum, siue sit episcopus, siue alius prælatus: *& docet Panor. in c. nu. 10. col. pen. de electio.*

19 Si verò propter delictum omnium fiat deuolutio, tunc ad summum Pontificem fiet, non ad proximum superiorem: *vt docet tex. in d. c. quanguam. & gl. Panor. & alii in c. Bone. i. in si. de electio.*

20 Si autem aliqui tantum deliquerint, vtpote quia pars canonicorum elegit indignum, vel omisit formam. *c. quia propter. de electio remanet penes illos, qui non peccarunt: quia delinquentes pro mortuis habentur, per c. Gratian. de postula. prælat. vbi doct. & in d. c. cum in cunctis, in si. Panor. in cap.*

bone. i. in si. & c. Dudum. i. col. 3. de elect. Mandagor. in tractat. de elect. cap. 9. vbi Boer. in addition.

21 Secunda conclusio, Quando ad episcopum & eius capitulum spectabat collatio, siue coniunctim, siue diuisim, tunc vno negligente ad alteram deuoluitur collatio. *per d. c. 2. de concess. preb. vbi Panor. & c. vno. ne sede vacan. in 6.*

22 Nisi in deuolutis ad episcopum, quæ post episcopi negligentiam ad Capitulum non deuoluuntur: quia in illis non est ista communio inter episcopum & Capitulum, ideo deuoluentur ad superiorem episcopi. *arg. c. ne pro defectu, in si. de elect. Innocen. & Panor. in d. c. Cum in cunctis, in fin. glo. in §. item circa. in ver. Visum, in verb. Legatorum, de colla. in prag. 10a. Francif. in tract. de offic. & potestate c. sede vacan. in 2. q. parisi. 2. Aufrer. decis. 434.*

23 Hodie ex consuetudine generali totius Regni, qui parua est communio inter episcopum & suum Capitulum, sed frequentius rixæ & controuersiæ: quando collatio spectat ad episcopum & Capitulum, vel archiepiscopum, deuoluitur collatio non ad Capitulum, sed ad Archiepiscopum, & ab archiepiscopo ad alium superiorem. *Imol. in clem. Si de beneficio, q. 2. de preben. per c. licet. vbi dicit deuolui de archiepiscopo ad Papam, non autem ad Patriarcham.*

24 Limitatur in Patriarcha Lugdunensi, ad quem ab archiepiscopis fit deuolutio, & semper est sic solitus conferre de consuetudine generali regni Franciæ: sed si collatio spectet ad solum Capitulum, tunc deuolutio fiet ad episcopum. *d. c. 2. vbi doct. vel ad archiepiscopum, si sit Capitulum Ecclesiæ archiepiscopalis: & nisi sit contraria consuetudo: vt in Ecclesia Carnoten.*

25 Tertia conclusio, quando collatio ad inferiores spectat, tunc deuolutio fit ad episcopum, nisi consuetudo, vel priuilegiū sit in contrarium: vt in exemptis. *clem. vna. de deuolutio. supplen. neglig. prælat. vbi Cardinal. & in clem. de beneficio, de præb. & tunc fit deuolutio ad episcopum loci, vbi situm est beneficium.*

glo. & doct. in clem. vna. in verb. locorum, de sup-
plen. negli. prelat.

26 Nisi inferior aliquid haberet facere,
vt si Capitulum presentaret, & Abbas in-
stitueret, tunc ad instituentem fiet deuolu-
tio. gl. in verb. dispositionem, in d. clem. vna. de
Rota. decis. 278. in antiq. nam dicit Panor. in c.
i. col. pen. de elect. quod patrono negligente,
seu mortuo sine hærede, ius prouidendi
deuoluitur ad illum, qui potest instituire.
per d. glo.

Post tem-
pus sex
mensium
non valet
collatio.

27 Quinto elapso tempore conferendi
non poterit amplius episcopus conferre
purgando moram, vel aliàs. Et idem in a-
lio collatore, quia ipso iure deuolutio fa-
cta est: ideo nõ valet collatio, etiam si pri-
mo die post sex menses contulisset. gloss. &
doct. in c. 2. de concess. preb. Card. in cle. si de benef.
in 2. not. de preb. licet aliàs possit quis morã
purgare: vt probatur in c. Potuit, ibi, Ceteri sa-
tisfactione, de locato. & in l. & si post tres.
oblig.

28 Tum quia tempus præfixum ad con-
ferendum censetur esse de forma: nam v-
bi tempus in constitutione apponitur, cõ-
setur appositum pro forma text. in athen.
Que supplicatio. vbi Bald. & Salic. C. de precib.
Imperat. offer. faciel. scire oportet. §. consequens.
ff. de administr. tut.

29 Maximè tempus est de forma, quãdo
adiicitur clausula, quod post tempus quis
non audiatur: vt consilium Rom. cons. 27. ne-
scio quid dubitatione. in fin. & cons. 56. vix exi-
mie. ideo collatio facta etiam extra statuta
tempora non valet, quia forma nõ est ser-
uata: vt docet Albert. Brun. in tract. de forma &
solenntia. a. bus Rubr. quando aliquid conseatur
traditum pro forma in 16. conclus. scripti in tra-
ctat. nomi. q. 14. etiam si archiepiscopus non
conferat nõ poterit sustineri collatio post
sex menses per prædicta.

30 Limita nisi archiepiscopus concede-
ret eidẽ episcopo aliquo d tempus, vt po-
te duos menses post sex menses. tunc po-
terit conferre iure archiepiscopi, non suo,
cum iam sit exclusus: vt no. in c. Vintonien. de
elect. hoc etiam nominatim docet Albert. in leg. si
cum dies. in si. princ. ff. de arbit. per illum tex.

31 Item episcopus adhuc post deuolu-
tionem vnire beneficium poterit: teste Fed.
cons. in. quæstio talis. col. 3. quia diuersum est
ius vniendi & conferendi: quod vocabu-
lorum diuersitas ostendit. l. si idem. C. de co-
dicil. & hoc firmabo infra. in mater. vniõ.

32 Sexto collatio facta ante deuolutio-
nem non valet, quia antea collator nullam
conferendi potestatem habebat in illo be-
neficio non deuoluto, nec conualescit, si
primus non conferat, nisi de nouo confe-
ratur post tempus. doct. in c. 2. de preben. in 6.
Fel. & alii in cap. cum ex officio, de prefer. Boer.
in decis. Burdeg. q. 70. queritur. Scripti in tracta.
nominato. q. 17. nu. 12. quia pro non dato ha-
betur, quod ab illo datur, qui non potest
de iure donare. & quod autem in si. de iure pa-
rrona. nec ista collatio coloratum præbet
ritalum, quia omnino est nulla. doct. in cap.
cum nostris, de concess. preb. & Panor. in cap. 2. ne
sede vacan.

33 Septimò poterit episcopus ex causa
assignare terminum collatori, seu electo-
ribus, intra quem habeant prouidere de
ministeris: alioqui si non prouiderint, po-
terit episcopus conferre. arg. irrefragabili. §.
excessus, & c. quanto. & c. ad reprimend. con. de
offi. ordi. Panor. in ca. Cum ecclesia. in gloss. i. de
electio.

34 Sed non poterit terminum iuris au-
ferre, cum indultum à iure beneficiũ ne-
mini sit auferendum. reg. indultum de reg.
tur. in 6. sed prædicta locum habent in qui-
bus non est terminus præfixus.

35 Octauò si collatio non fuerit sortita
effectum, vt quia is noluit acceptare, vel
post consensum iuri suo renunciauit. Tunc
idem conferre poterit alteri, & terminus
nouus datur, ac si de nouo vacasset, per ca.
si electio. de elec. in 6. Panor. in c. cum Vintonien.
illo in nu. 13. decis. Rota. 283. & decis. 882. in an-
tiq. & decis. i. de iure parrr.

36 Nonò si episcopus sit exemptus ab eo
deuolutio ad Rom. Pontificem fiet, per ca.
licet & c. sicut. de supplend. negli. prelat. Rom.
cons. 361. in casu scripti. in §. si quis verò. in verb.
Ad alium de colla. in concord.

37 Ab exemptis regularibus ad episco-
pum deuoluetur, qui autoritate Apo-
stolica

Sex men-
ses breui-
vi non pos-
sum a ju-
riori.

Terminum
sex men-
sum da-
tur accepta-
tione non
facta.

Ab exemptis
ad
Papam
deuolutio
fit.

stolica conferet. c. cum singula de prebe. in 6. cle. vna. de suppl. negl. prelat. nec poterit tunc legatus conferre: quia specialiter data est potestas episcopo, & vnius actus, ob id data potestas legato non derogat illi speciali. cap. Pastoralis. in fin. de rescrip. c. Dudon. & cap. Quamuis. de preben. in 6. facit. si hominem. ff. manda. nisi expressa fuerit data illi potestas.

38 Nec quidem legatus poterit ratione concursus conferre beneficia, quæ deuoluuntur ex alia prouincia, quæ non est suæ legationis, licet deuoluantur ad Archiepiscopum suæ prouinciæ, vt de episcopo Viuarien. ad Archiepiscopum Vienne. tunc legatus Auenionen. intra sex menses non conferet, quia non concurrit in his deuolutis, licet in aliis fecus. cap. 2. de offi. leg. in 6. glo. in verb. legatorum. §. visum. de colla. in pragm. & Io. de Selua in tract. de benefi. in 3. parte. q. 66. nisi data ei esset specialis potestas à Papa ista etiam beneficia conferendi, vt fieri solet.

Deuolutio fit ad Episcopum in quo beneficium suum est. 39 Decimo is episcopus confert, in cuius diocesi sita sunt beneficia, ideo si Abbas sancti Gerinani sit negligens ad conferendum beneficium situm Aureliæ, deuoluetur collatio ad episcopum Aureliæ. per gl. in cle. vna. in verb. locorum, de suppl. negl. prelat. scripti in §. Si quis verò. in verb. deuolutio. de colla. in concor. & hoc est notandum. facit. l. si prædium. Cod. de præditi. minor. quia omnes basilicæ conferendæ sunt ab eo episcopo, in cuius territorio sunt. cap. Regenda. & c. nouerint. q. i. c. omnes. Basilicæ. 16. q. 17.

Deuolutio fit cum qualitate personis & personis, quæ in prima erant collatione, per tex. in cle. vna. de suppl. negl. prelat. quia res transit cum sua causa. l. alienatio. ff. de contrab. empt. l. iradici. de acquir. rer. dom. Et ille qui substituit furioso, debet substituere illas personas, quas furiosus si sapiens esset instituisset. l. humanitatis. C. de impub. & subrogatum debet sapere naturam eius in cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui in iuratum. ff. si quis cauto. facit. l. ff. de solut.

41 Vnde si episcopus conferre debeat

nominato, ita tenebitur Archiepiscopus, ad quem ius deuolutum erit: alioqui collatio non valebit. §. si quis verò, ubi dixi, de colla. in concor.

42 Idem si quis debebat conferre alicui de genere fundatoris, vt is ad quem deuolutio facta est teneatur sic conferre, per d. cle. vnam.

43 Duodecimo, quamuis in beneficiis sit præstitum conferendi tempus: vt in d. c. 2. de concess. preb. & superius dixi, tamen in officiis Regis non, vt videtur in uere glos. in c. ad Apostolicæ. in fin. de re iudic. in 6. licet iura disponentia de beneficiis, regulariter trahantur ad officia secularia: vt sentit Bart. in l. 2. §. data. ff. de optio. leg. & Lucas de Penna in l. amonas. C. de eroga. militar. annonæ. lib. 12. & expressè lo. Lupus in repetit. cap. per vestras, in princ. num. 6. De donatio. inter vir. & vxor. etiam iura loquentia in officiis trahuntur ad beneficia, si in illis eadem sit ratio, & nisi contrarium inueniatur statutum.

Tempus conferendi officia regia non est taxatum.

44 Decimotertio notandum est, quod Curia Rom. seruat in his deuolutis, vt lolear derogare fundationi beneficiorum, etiam si in illa caueatur expressè, quod obtinens tale beneficium teneatur in illo personaliter residere, & esse sacerdos, vel ad sacerdotium intra annum promoueri, ac quod cum illo non possit aliud obtinere.

In collatione iure deuolutio derogatur à Papa sua datione.

45 Secus quando petitur fundationis derogatio quo ad omnes eius partes, etiã non expressas, vel exprimendas, quia illa non datur: possunt enim esse tales, quibus Papanon derogaret: vt scribit Staphil. in tract. de literis gratiæ, rub. de modo & forma impetrandi, vers. vlt. non omittitur num. & c.

46 Decimoquarto addendum est, quod Papa trib. Papa semper conferre beneficium vacans, modis be- & maxime tribus modis poterit, primo iure præuentionis. c. dudum. de preb. in 6. dist. 1. xi in §. declarantes. de mand. apostol. in concord. per præuentionem. quæ præuentionis fuit illi tantum referuata in beneficiis qualificatorum: sed in aliis nihil immutatum inuenio in Francia, nisi in rubr. denominatio. Reg. in episcopatus, Abbatibus, & Archiepiscopatus, ac in prioratibus: ideo conferre semper potest, prout iura statuunt.

Conferre beneficia per concurrensum Papa potest ac legatus.

47. Secundò Papa etiam confert concurrèdo cum aliis collatoribus præter defidiam illorum, *text. in c. quia. vbi Panorm. nos. 5. de concess. preben. vnde si Papa velit cõferre ratione illius concursus, quia concurrat cum quolibet ordinario in potestate, & iurisdictione. c. si eo tempore, vbi lo. Mo. na. de electio. in 6. & d. ca. quia. est enim ipse ordinarius totius orbis. c. cuncta. 9. q. 3.*

48. Nam quamuis potestatem ordinariis dederit, maiorem tamen sibi retinuit. *c. dudum. de preben. in 6.* ideo bonum esset in bullis exprimere, quia si cõferret tantum iure deuolutionis, non posset conferre ante tempus elapsum, sed ratione cõcurfus semper potest: vnde multæ clausulæ solent in bulla apponi, & illa claus. vel aliàs quouismodo vacet, hoc significare potest.

49. Et notandum est, quòd vbicunque aliquis collator potest conferre beneficiũ iure ordinario, vel deuoluto, poterit & Papa illud conferre ratione concursus, quem habet cum quolibet ratione superioritatis. *d. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & hunc concursum Legato à latere Papa, vel iura concedere solent. c. si à sede. vbi doc. de preb. in 6. multò magis sibi retinet, cum nusquam tantam censeatur dare potestatem, quin maiorem semper retineat. d. cap. Dudum. de preb. in 6. scripsi in §. si quis verò. in gl. vlt. de colla. in concor.*

50. Et quando beneficium est sub patronatu laicorum, Papa non intendit conferre nisi apponat illam clausulam, quòd tãto tempore vacauit, quòd eius collatio est ad sedem Apostolicam legitimè deuoluta: vt est constitutum in regula Pauli 3. cancel. 40. & tunc non derogatur iuripatronatus laicorum, sed de illo iure debet fieri mentio, teste Domin. conf. 50. quæritur an episcopus. Sequitur Staphil. in tractat. de lit. gratiæ, f. 57. vers. hinc est quòd in prouisionibus, scripsi sup. in tracta. signaturæ.

51. Tertio Papa etiam confert iure deuoluto, vt hic: *& in c. cum nostris. & ca. literas. de concess. preb. quamuis episcopi & alii superiores iure suo, & pleno iure ac deuoluto*

conferant, non tamen iure concursus nisi Papa & legatus à latere ex concessione. *d. cap. si à sede. de preben. in 6. cap. 2. de offic. lega. in 6.*

52. Decimoquintò si episcopus iure deuoluto conferat, cum non ita vacaret: sed præfatus episcopus iure quid em ordinario conferre poterat, non valebit talis collatio, *per tex. in c. ex parte. in si. de concess. preb. quia quod noluit, potuit, & quod voluit, adimplere nequit: cap. cum super. de offic. deleg. l. multum. c. si huius alteri vel sibi.*

53. Sic dixi in episcopo, qui in mensibus graduatorum contulit alicui tanquam graduato, qui tamen non erat, licet potuisset: & valuisset collatio si dixisset tanquã idoneo: tamen non valebit collatio postquam iste non est graduatus, quia illi tanquam graduato facta fuit, quia non erat illius qualitatis. *§. teneantur, in gl. alteri, de colla. in concor. facit quod plene scribit Roman. conf. 496. primus. & lo. de Selua. in tract. de benef. in 3. part. q. 41.*

54. Decimextò fit deuolutio de patronis ad episcopum, vel alium habentem instituire. *gl. sing. in clem. vna. in verbo dispositio. de supplend. negli. prelaror. & si duo presentauerint indignum, & vnus dignum, non remansit ius in illo solo, licet in electionibus secus: c. bone, & c. in Genesi, de elec. nam quando electio fit, illa competit eligentibus vt vniuersis, sed presentatio vt singulis c. 1. & 2. de iure patr.*

55. Ideo non potest remanere apud duos, vel minorem partem sicut electio, videte tamen Panorm. & alios in d. cap. 3. & Paul. de citad. in tract. de iure patro. in 6. part. q. 28. & in 13. part. quia non videtur ratio diuersitatis inter istos.

56. Decimosextimò si patronus presentauerit ei, cui non debebat per ignorantiam: & postea is possederit beneficium, quod permutauit cum alio accedente auctoritate Episcopi, an valeat huiusmodi permutatio: quia videtur deuolutum ius ad Papam ex eo, quòd patronus non presentauit ei cui debebat. Contrarium tamen docet Lapus alleg. 95. quedam ecclesia, eo scilicet quòd patronus tunc dicitur negligens,

Collatio facta iure deuoluto cum non sit, non valet.

Provisio facta ab graduato cui tanquã graduato non est, non valet.

De patronis ad quos deuolutio fiat.

gens, ideo nec fit deuolutio, per ca. 2. & cap. quia. de concess. preb. supra dixi.

57 Decimo octauo quamuis apud iuriu interpretes fit controuersum an capitulu sede vacante fungatur vice episcopi generaliter, vel in casibus à iure tantum expressis. Et Panor. & alij in ca. 2. per illum text. dicunt Capitulum non succedere in ius episcopi, nisi in casibus à iure expressis, ponderando text. ibi, cum nusquam inueniatur: sed ille text. loquitur in collationibus, secus in alijs, vt inferius dicitur.

Regula affirmatiua quod cap. sede vacante refungitur vice episcopi.

58 Ego autem putarem statuendam regulam affirmatiuam, videlicet quod Capitulum fungatur vice episcopi in spiritualibus, quam in temporalibus. cap. pen. & vlt. de suppl. neglig. prela. li. 6. & ca. 18. cui. de elect. in 6. maxime in his que spectant ad iurisdictionem episcopi, etiam in omnibus necessarijs capitulum in locum episcopi succedit, & est necessarius administrator. gl. in verb. Capituli. cle. 1. de heret.

59 Vnde omnia quæ ad merum & mistum pertinent imperium (paucis exceptis) administrare potest. l. 2. C. de offic. eius qui vice alterius gerit c. ad abolend. an. de heret. Nam postquam in spiritualibus & temporalibus ministrat capitulum, ergo generaliter: quia vicarius generalis dicitur, qui in temporalibus & spiritualibus est creatus. c. fin. de offi. vicar. lib. 6. dixi supra in materia vicariorum: hoc etiam probatur in d. c. 2. ne sede vacan. sumendo à contrario: nam ibi dicit, nusquam inueniri iure cautum, quod episcopus vice capituli in collationibus beneficiorum fungatur: ergo in alijs inuenitur, & hoc etiam sequitur Federic. consil. 30. ad cap. col. 2. & Ioan. Fran. in tract. de offic. & potesta. c. sede vacan. in. q. 1. parus.

60 Speciale est in collegio Cardinalium, vt certos casus mortuo Papa pertractare possit, cle. Ne Romani, de cle. ergo in episcopo, & suo capitulo ius est contrarium.

61 Item quando episcopus à Paganis est captus, Capitulum in spiritualibus & temporalibus nullis exceptis administrat, sicut si per mortem vacaret. c. pen. & vltim. de suppl. neglig. prela. li. 6. ergo per mortem

sede vacante capitulum generaliter administrat, tam in spiritualibus quam in temporalibus, nisi exceptum fuerit: quia in permisis omnia concessa censentur, quæ non sunt prohibita. c. inter. de transla. episcopi.

62 Vnde sede vacante poterit capitulum constituere vicarium in spiritualibus & temporalibus, qui ista administret, alioqui si perperam & negligenter administret, poterit creari visitator. cap. vlt. de suppl. neglig. prela. li. 6. & officium eius conscribit Ioan. Fran. in d. tract. de offi. in q. vlt. secunda partis.

63 Et iste vicarius & officialis capituli poterit suspendere, excommunicare, interdicare, priuare, & absoluere. ca. his que. officialis in fin. de maior. & obed. ca. vno. illo. ri. li. 6. poterit ergo capitulum creare penitentiarium, qui absoluat in casibus etiam episcopo reseruatis. Panor. in d. c. his que, de maior. & obed. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 2. part. q. n. gl. & doct. in c. 2. de penit. & remis. Io. Fran. vbi supra, q. 6. partis secunde, tract. de offic.

64 Poterat etiam hic vicarius dispensare in casu necessario, & cum causa. vt cū scholastico causa studij poterit dispensare de non promouendo ad septennium suscepto subdiaconatu, c. cum ex eo. de elect. in 6. Fede. di. conf. 30. an capitulum. Ioan. Fran. q. 5. partis 1. vbi supra. dispensare tamen super defectu natalium non potest, nec in casibus in quibus episcopus non posset. Fel. in d. ca. cum olim. q. 8. de maior. Porr. Paris. consil. 95. pro Lupo. col. pen. nu. 25. col. 4. & consil. 136. stante defectu. col. 1. ibidem.

65 Poterit quoque visitare episcopo mortuo, vt crimina corrigantur. Panor. in c. cum olim. de maior. & obed. quamuis gl. in d. cle. 1. dubitet, dicens indigere declaratione superioris: itidem congruam portionem assignare: vt per gloss. in verb. diocesani. cle. 1. de iure patro. scripsi in tract. de congr. portio. quest. 7.

66 Limitatur non procedere in his quæ sunt ordinis, quæ non potest vicarius per se tractare, sed poterit conuocare episcopum vicinum, qui ordines conferat cum cautela studio, id est præstabit cautionem episcopus, quod ex hoc nullum ius sibi,

Vicarius & officialis a capitulo sede vacante creari possunt.

Officium vicarij & officialis cap. sede vacante.

Que non possit facere capitulum sede vacante.

nec possessionem acquirat. *facit. ca. Suffraganus. de elect. c. Pontifices. 7. q. 1.*

67 Dat etiam literas dimissorias Capitulum. *cum nullus. §. episcopo. de tempor. ordinario. lib. 6. episcopos facit consecrari, & clericos ordinari. dicit Federic. d. conf. 30. col. 2. d. c. is cui. de elect. in 6.*

68 Secundò non procedit in his, quæ competunt episcopo iure delegato, vel ex privilegio singulari, tunc Capitulum sede vacante non fungetur vice illius. *gl. & do. in cle. in verb. Capituli. de heret. c. fin. de priuileg. lib. 6. quam sententiam probat Federic. d. conf. 30. col. 2. & Panor. in cap. cum olim. vers. 5. de maior. quia in his nullam communionem habent canonici cum Episcopo: & privilegium personale nõ egreditur personam. *reg. privilegium. de reg. iur. in 6. c. sane. de priuileg. lib. 6.**

Capitulum
an creare
licentiatos
episcopo
defuncto
possit.

69 Et sic Capitulum non competet potestas creandi licentiatos, vel doctores, si iure speciali episcopus hoc privilegium habebat, secus si iure communi, vt tanquam episcopus. *Panor. in ca. cum olim. in fin. de maior. & obed. & in dubio videtur competere tanquam episcopo. & sic ad Capitulum spectabit, vt in Episcopo Montipessulani patet. *gl. vlt. in cle. fin. de magist. dicit quod vbinon apparet, episcopus cum Capitulo hoc faceret, ergo vacante sede ad Capitulum deuoluetur: non tenetur tamen episcopus requirere in his Capituli consensum vel consilium, teste Panor. in c. cum Apostolica. in fi. de his que fiunt à prela. Feli. in cap. verum. col. 1. de iudic.**

Non conferre
capitulum
sede vacante
nec presentat.

70 Item capitulum non potest conferre. *c. illa. ne sede vacan. nec presentare Ioan. And. in d. c. vno. de maior. Card. in cap. presbyteri. col. vltim. 24. distinct. quia verbum collationis comprehendit presentationem. *gl. in cle. vna. de verum permu. & quia presentatio est in fructu, sicut collatio. *gl. in c. cum olim. de maioritat.***

71 Etiam non potest conferre, quamvis collatio spectet ad episcopum cum consilio & assensu capituli, *per text. in d. c. vno. §. cum verò. ne sede vacan. in 6.*

Archiepiscopus be-

72 Nec etiam Archiepiscopus vacante sede potest conferre beneficia ad collatio-

nem episcopi spectantia, sicut nec episcopo capto. *cap. penult. de supp. negi. prelat. lib. 6. scopimus. facti. c. Pastoralis. de offic. ord. vbi in casibus à iure expressis Archiepiscopus habet potestatem: sed iste casus non inuenitur expressus, ergo non potest, sicut etiam nec venire potest. *vt nor. doct. in c. ne sede vacan. gl. in cl. fin. de reb. eccl. non alien. Et in casu negligentie potest conferre Archiepiscopus. c. 2. de concess. preben. sed episcopus mortuus non potest dici negligens. d. c. 2. in fi. ergo Archiepiscopus sede vacante conferre non poterit: quamvis. *gl. videatur innuere contrarium, in d. c. presbyteri. 24. dist. & dicitur sedes vacare donec Episcopus nouus adeptus fuerit possessionem, teste Host. in cap. olim. de restitu. spol. refert Felin. conf. 40. Pisani col. 2.***

73 Ad hæc non poterit conferre etiam hospitale in titulum, quia loco beneficij habetur. *cle. Quia coningit. de relig. dom. cle. 2. de preb. secus quando ad nutum daretur: vt docet Ioan. de Selua, in tract. de benefic. in 2. part. q. n. circa fin. Et vt breuius dicam, non poterit conferre beneficia nec maiora, nec minora, regularia, nec secularia, multo minus dignitates, cum beneficiorum nomine hæc etiam veniant, *clon. Auditor. vbi gl. de reser. c. 1. de regu. iuris, in 6.**

74 Quod primò sublimita non procedere, quado collatio spectaret ad Episcopum & capitulum simul, tunc Episcopo mortuo, vel excommunicato posset capitulum conferre. *ca. vno. ne sede vacan. lib. 6. c. fi. de regu. lib. 6. siue Episcopus in collatione esset tanquam Episcopus, & sic primus in capitulo, siue tanquam canonicus, vt secundum ordinem receptionis: nam vtrouque casu mortuo Episcopo capitulum conferret. c. à collatione, de appel. li. 6. Panor. & alij in c. fi. de concess. preb.*

75 Diuersum est si cum episcopo alius conferat. *Pan. in c. cum olim. de maior. tum quia hic casus non reperitur à iure expressus, & ratione communionis in primo casu permittitur, vt multa alia, in l. si communionem. ff. quemadmodum seruit. amittant. Alex. & las. in l. sed si plures. §. filio. ff. de vulga. doct. in c. 1. de iud. & in c. de quarta, de preser. Bauer. in §. restet,*

§. testis, col. 7. de testa. in inst. quæ communitio non est quando Episcopus confert cum alio. facit. §. si. de donat. in inst. & l. de vend. re. rum. §. cum priua. commu. lib. 6.

76 Idem si spectaret ad capitulum cum consilio Episcopi, tunc eo mortuo capitulum conferre etiam poterit non expectato Episcopi consilio. *d. c. vno, in si. ne sede vacan. in 6.*

Commendare ad sex menses capitulum potest.

77 Secundò potest capitulum sede vacante commendare beneficiũ ad sex menses, vel ad breuius tempus, maxime beneficium habens onus annexum. *per c. Significatum, de præb. in no. & Pan. in d. c. illa. 2. Ne sede vacan. Panor. & alij in c. bone. de appell. Anchar. in ca. vno, de maior. & obed. li. 6. de Montelaud. in c. 2. de inst. lib. 7.*

78 Tamen si superior intra sex menses non prouiderit, vel si non esset adhuc aliquis Episcopus, poterit adhuc illi continuare commendam, donec superior prouiderit: *vt docet Ioan. Franc. in tract. de offic. & potesta. c. sede vacan. q. 3. par. 2. & quia hoc fit ex necessitate, vt ecclesiæ deseruiatur: vnde per hoc limitabitur. ca. Nemo deinceps, de elect. lib. 6. vt instante necessitate possit parochialis ecclesiæ commendari ultra sex menses: necessitas enim facit licitum, quòd aliàs esset illicitum. si quis propter, de furr. l. 1. ff. de offi. consul. l. 2. §. 1. & ibi gl. ff. ad leg. Rhodiam, de iactu.*

Episcopus durante commendam conferre potest.

79 Per hanc tamen commendam non præiudicabitur Episcopo, quia ipse poterit conferre illud beneficium etiam inuito eo cui fuit commendatum, & eo etiam nõ vocato. *argu. c. si verò, & ibi gl. de iure parro. vt docet Præpos. in d. c. presbyteri, col. vlt. 24. distin. quod facere non posset post collationem, tum quia collationes beneficiorum perpetuo fiunt, nec ab illis debet possidens amoueri sine magna causa. cap. iuris peruersum. 56. dist. Tum etiam quia commendatarius est tanquam custos fructuum beneficij, & reuocato deposito depositarius desinit habere ius retinendi. l. 1. & per votum. ff. de positi. gl. in d. c. nemo. Et quia hæc commendam fit ex necessitate, vt deseruiatur ecclesiæ, & vt nullum interim patiatuŕ dispendium: & ne fructus beneficij pereant vnde*

in his necessariis succedit capitulum sede vacante: *vt inferius dicitur, vide Paris. conf. 90. circa, in 4. vol.*

80 Prætereà potest Capitulum sede vacante œconomum præficere ecclesiæ, vt iura illius regat, & administret. *cum vos, de offic. ordinar. hoc enim pertinet ad Episcopum ratione vniuersalis iurisdictionis Episcopalis, in qua succedit capitulum sede vacante. gl. & doct. in d. c. vno, per illum. text. de maiori. lib. 6.*

81 Non poterit tamen capitulum commendare ecclesiã parochialem nisi sacerdoti, & in legitima ætate constituto, quia hoc prohibetur omnibus. *in d. ca. Nemo, de elect. in 6. & non censetur habere maiorem potestatem capitulum, quàm Episcopus haberet, si viueret. Nec substitutus in locum alterius maiore præditus erit præeinentia, & potestate, quàm is cuius vices gerit. l. sed si hac. §. fin. vbi las. ff. de in ius vocan.*

82 Commendare tamen perpetuò non posset, quia per hoc præiudicaretur Episcopo, sicut in collatione, quam non potest capitulum facere. *d. c. illa. & Ioan. Franc. in tract. de offic. & potesta. c. sede vacan. 3. q. secunda par. 1.*

83 Sed poterit capitulum commendare regulare seculari & econtrà: vt asserit Petrus de Peru. *in c. si constituerit, de accu. prout refert Præpos. in c. presbyteri, col. vlt. 24. distin. sed pace eorum dixerim, hoc non est verum: quia hoc prohibetur Episcopo, videlicet sic conferre & committere. in clem. vna, de supplen. neglig. prælat. quia solus Papa commendat regularia secularibus, & secularia regularibus: c. cum singula, de præbend. lib. 6. Sed Capitulum non est maius episcopo, cum succedat in episcopi locum. Ergo regularia quidem regularibus commendare posset, & secularia secularibus, non econtrario.*

Commendare regulare seculari non potest capitulum.

84 Tertiò Papa etiam poterit durante hac commendam à Capitulo facta, & de ea mentione habita, prouidere de hoc beneficio, aliàs si non faceret mentionem commendæ, subreptitia esset Papæ prouisio. *gl. & doct. in d. cap. Nemo. & Ioan. Franc. in d.*

Papæ prouisio post commendam an valeat.

tract. in 3. q. 2. par. col. 2. quia non vacat durante commenda: ideo Papa non videtur contulisse, nisi eam expresserit, *teste Cald. conf. 6. de preb. & conf. 30.*

85 Limita in collatione necessaria, quæ capitulum sede vacante facere potest, unde mandatario conferre licebit, & nominatis, ac graduatis. *Pan. & alij in d. c. illa, ne sede vacan. scripsi in tract. nomi. q. 3. num. 30.*

86 In his etenim quæ sunt necessaria, lex indulget capitulo, vt ministret, *c. 1. de instit. li. 6. l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de noui oper. nuncia. & vbi imminet periculum & præiudicium, quod pertinet ad iurisdictionem episcopalem, capitulum succedit vacante sede: vt not. gl. in c. la. de heret. Pan. in ca. is qui, in fin. de maior, ne ex defectu superioris possit periculum generari, vt ibi.*

Instituere
potest capitulum sede vacante.

87 Quarto fallit in institutione: potest enim capitulum vacante sede instituire præsentatos à patronis. *c. 1. & 2. de instit. li. 6.* quia hoc necessario agit. postquam facta est præsentatio: sed præsentatio est actus voluntarius. *gloss. & doct. in d. ca. 1. & Paul. de Cast. in tract. iurispa. in 6. parte. q. 33. & seq. art. 3.*

Cōfirmare
potest capitulum sede vacante.

88 Quinto confirmare electos non prohibetur. *c. cum olim, de maior. quia confirmare est iurisdictionis episcopalis in qua iurisdictione capitulum succedit: sed conferre est donare, collatio donatio dicitur, in c. relatum, de preb. c. vno. vt eccl. benefic. & donare quis non potest sine mandato. c. fin. de offic. vicar. lib. 6.*

89 Et minus est confirmare, quam conferre: quia electus habet ius, ex elect. *c. fin. de elect. in 6.* sed is cui confertur, nullum ius habebat ante collationem: & quia conferre non est iurisdictionis episcopalis, sed est cuiusdam facultatis extrinsecæ: vt not. Ioan. Andr. in cap. quamquam, de elect. in 6. post Imo. in d. c. illa.

90 Confirmans vtitur iurisdictione, cōferens autem donare videtur: quod non potest facere capitulum sede vacante, sed debet reseruare fructus futuro successor. *c. quia sepe, de elect. lib. 6.* sed intellige quod confirmare poterit electos in ecclesiis inferioribus, vt Abbates, sed electum episcopum confirmare non poterit, sed

Archiepiscopus. *d. capit. cum olim.*

91 Sitamen electio alicuius dignitatis spectaret ad capitulum, & confirmatio ad episcopum vacante sede, capitulum eligit & confirmabit. *gl. & doct. in cap. pen. de suppl. neg. prelar. quia duplici iure fungitur. l. si consul. ff. de adoptio. scripsi in §. si quis verò, de colla. in conc. in gl. dispositiones.*

92 Sexto capitulum vacante sede, potest cōferre beneficia deuoluta ad episcopum ratione negligentiae, vel delicti inferioris: quia illa deuolutio pertinet ad episcopum ratione iurisdictionis episcopalis: & quæ deferuntur ea ratione, deuoluuntur sede vacante ad capitulum. *c. cum olim, de maior. Ioan. Andr. in c. quamquam, de elect. li. 6. Panorm. in c. 2. vt. not. ne sede vacan. vbi dicit hanc deuolutionem fieri fauore beneficij ne diutina sit vacatio. c. quam sit, de elect. in 6. ergo non debet expectari nouus successor ad conferendum.*

93 Panorm. tamen in c. cum olim. col. 2. de maio. tenet contrarium: tum quia eadem est ratio in his, quæ in aliis. & quia regula est negatiua, in d. c. 2. ne sede vacan. Nec obest si quis dicat esse necessarium ob diutinam vacationem, quia interim cōmendare vel œconomum præficere, capitulum poterit: vt superius dictum fuit, sed non conferre. *Fel. in d. c. cum olim, & huic sententiæ subscribo post Bal. in cap. ne pro defectu, col. 2. de elect. & Ioan. Fran. in tract. de offi. & potesta. in 2. part. q. 2. ver. quero an episcopus, in fin.*

94 Septimo non potest capitulum sede vacante, recipere resignationes, & conferre: quia hoc non videtur à iure concessum, & hoc videtur probare tex. in c. vno. §. capitulum verò, ne sede vacan. in 6. vbi dicit capitulum non debere se intromittere de collationibus ad episcopum spectantibus, ergo nec per resignationem: quia verbum, intromittere, intelligitur quomodocunque se immiscere de collationibus, ergo non poterit conferre vacans per resignationem: & quia hoc est proprium episcoporum. *capit. quæstium de rerum permutat. gloss. & doct. in clement. vna, de rerum permutatone.*

95 Ego verò sic distinguere, quod capitulum

Recipere
resignatio-
nes an ca-
pitulum
possit

tulum non potest recipere resignationem liberam & simplicem, sed resignationem, quæ fit ex causa permutationis, recipere poterit, quia est necessaria, & cum causa: sic conciliantur sententiæ contrariæ. & hoc videtur decidere Inno. & Fel. in d. cap. cum olim: de maior. & Ioan. Fran. in d. tract. q. 2. in fin. Bal. in c. ne pro defectu, de elect.

96 Nec sequitur, potest capitulum priuare, ergo & recipere resignationes: quia ista diuersa sunt, & separata: & separatim separata est ratio. l. ff. de calumniar. & insinuare potest, sed non conferre: & hoc scilicet permutare est vtile ecclesiis & necessarium, vt perfonæ, quæ vni loco minus sunt vtilis, alibi se valeant exercere. d. c. quæ situm, in fi.

97 Vbi gl. dicit, quod si beneficia sint in eadem ecclesia sine onere, possunt autoritate propria permutari: secus in diuersis ecclesiis, ego vellem semper habere superioris autoritatem, etiam in eiusdem ecclesiæ beneficiis: & hoc est necessarium, quicquid in contrarium iactetur.

Reservatio beneficii post mensem an capitulum conserre possit. 98 Octauo poterit conferre beneficium referuatum post mensem, sicut vicarius episcopi. ca. statutum, de preb. in 6. vt firmat Ioan. Fran. q. 8. col. 3. part. 1. vbi supra: quod non putarem verum, quia text. ibi concedit episcopo, & eius vicarius, ergo non aliis. c. qualis. 25. dist. 1. cum preter. ff. de iud. & quia iure cautum non reperitur, imò reperitur reg. in contrarium, vt supra dixi: ergo exceptio debet esse scripta, alias regulæ stare debet. l. i. ff. de reg. iur. & hoc probat. text. in c. pen. de supp. neg. prela. lib. 6. & in d. c. statutum dicitur, quibus Canonice commissum est: quod non est capitulum.

99 Limita nisi Papa crearet visitatorem sede vacante, eo casu hic posset beneficia conferre, quia plenissimè videtur creatus, & ad omnia, ca. vlt. in fin. de supplen. neg. prelati.

Vnre an possit capitulum sede vacante. 100 Nonò poterit capitulum ex causa vnire beneficia his casibus, quibus episcopus posset, dummodo nihil detrahatur iuri episcopali. Card. & Imol. in clem. 1. de stat. monach. Petrus de Peru. in tract. de vnio. eccl. c. 4. & Fel. in c. cum olim in fi. de maior.

101 Decimò sede vacante non deuoluetur, ad capitulum collatio præbendarum: nec poterit capitulum illas conferre. ca. 2. ne sede vacan. quia collatio beneficiorum sit ad cap. est in fructu. gl. in ca. cum olim, de maior. & sede vacante. c. quia sepe, de elect. in 6. clem. pen. illo. iit. sic & collatio: & quia in his videtur electa industria episcopi, vt idoneis, conferat. cap. grauem, de preb.

102 Adde quod collatio est donatio. cap. relatum, de preb. c. 1. & 2. ne sede vacan. c. vno vt eccl. benef. & quis non potest sine speciali mandato donare. ca. fi. de offi. vicar. lib. 6. & quia nusquam iure cautum reperitur. d. c. illa glo. in clem. 1. in verb. potestatis, de electio. & quia donatio alienatio est. ca. nulli, de rebus eccl. non alien. quæ non potest fieri à capitulo sede vacante. c. si qua. 12. que est. 2.

103 Et quamuis. d. c. illa. 2. loquatur in præbendis, tamen idem est in aliis beneficiis, tex. in ca. vno. §. fin. ne sede vacante. in 6. vbi dicit in beneficiis, & c. de inst. ibidem, & per gl. in c. cum olim, de maior. & obe. Ioan. Fran. in tract. de offi. q. 1. partis secunde, vbi plenè. Nec quidem poterit capitulum obtinere collationem etiam per præscriptionem, quæ non currit, sed dormit sede vacante. cap. Ex transmissa, de prescript. Ioan. Fran. in q. 9. partis prime.

104 Vndecimò alienare bona episcopatus non poterit capitulum sede vacante, si qua, de rebus. 12. q. 2. gl. & doct. in d. c. 2. & in c. usque, & d. c. cum olim, de maior. licet possit capitulum consentire alienationi, & interponere autoritatem ex legitima causa, si inferiores ecclesiæ alienent ex causa, & in his casibus, quibus episcopus posset: quia aliud est alienare, aliud consentire: & consensus in alienatione non est prohibitus. cap. sine exceptione, vbi scripsi. 12. q. 2. vide per Ioan. Fran. que. 8. part. 2. in d. tract. & plenius. q. 2. & Feder. in tract. permuta. q. 36. hoc teneatis, quicquid doctor. dicant in contrarium. Et etiam non potest capitulum sede vacante dispensare cum spurio ad tonsuram, licet episcopus possit, cap. de filiis preb. in c. de filiis, de iur. in d. q. de maior.

Alienare bona episcopatus non potest capitulum sede vacante.

Et obed. Et Paul. Paris. cons. 136. si sine defectu. col. in 4. vol.]

Impetrans iure deuoluto modum vacationis declarat.

105 De cimonono impetrans iure deuoluto tenetur declarare modum vacationis, alioqui collatio eidem non suffragabitur: vt patet in regu. Can. & ita pronunciauit Senatus anno 1528. die 2. Martii pro Iohanne Blondet, qui hoc requisierat coram Conferuatore vniuersitatis Paris. licet denegasset: tamen Senatus recedentiã huic Blondet adiudicauit: vt dixi supra in signatura.

Impetrans iure deuoluto per incapacitatẽ ante sententiam possessionem fructus non potest recipere.

106 Vigefimò impetrans iure deuoluto per incapacitatẽ possessoris, non debet ingredi possessionem, & fructus recipere ante sententiam aliquam possessoriã in hoc Regno, aliã priuatur iure possessorio: nec debet sequestrari beneficium impetratum tanquam vacans per incapacitatẽ: vt statutum est in const. Regis. ut. De la reformation des provisions, art. 15.

107 Secus ergo erit in aliis impetrantibus, iure deuoluto, aliã quã per incapacitatẽ: quia hic modus est odiosus, aliã verò modum non, & sic odia restringi debet. *Leum quidam. ff. de lib. & posthu. & postquam vnum modum exprimit, tantum in illo intelligitur. arg. l. cum prator. ff. de iudic. & cum his benedictus sit Deus in sempiterna secula, Amen.*

De Rescripto si neutri, si alteri, & si nulli.

Duplici iure conferri potest beneficium per viam si neutri.

Item alio acquiritur modo beneficium, videlicet per rescriptum si neutri: vt si duo litigent super beneficio aliquo, & neutrum videtur ius obtinere in eo, impetrabo illud beneficium à Papa hac lege, vt si neuter ius habuerit in beneficio, Papa mihi conferat. Quod duobus modis fieri potest. Primo Episcopo dirigendo rescriptum, qui cognoscit de causa, vel alteri cui Papa mandabit.

2 Quod si per euentum litis huiusmodi constituerit, neutrum dictorum litigantium in dicto beneficio ius habere, & idem beneficium (vt præmittitur) vacare: & tẽpore date præsentium non sit in eo ius alicui specialiter acquisitum cum omnibus

iuribus, & pertinentiis suis eidem N. auctoritate nostra conferas, & assignare procures, inducens, &c. & Papa olim sic mandabat conferre.

3 Et vidi dubitari, si lata fuerit sententia contra quemdam, à qua ille appellauit, an possit hoc rescriptum impetrare, & dirigere iudici appellationis, quia adhuc non est index: Reip. posse, cum ista clausula, Cum autem sicut eadem, &c. Idem N. si à dicta sententia infra tempus ab ea appellandi existens, appellare proponat, & à nonnullis alleratur neutri dictorum, &c. ius competere illos, &c. mādamus, quatenus si dictū N. à sententia ipsa appellare, & causam appellationis huiusmodi tibi committi contigerit, ac per euentum litis huiusmodi constiterit neutri, &c. cōferas. &c.

4 Secundo Papa interdum non mandat conferri, sed confert, si neutri litigantium sit ius quæsitum: & hoc est tutius: & iste postea petit in iudicio recipi in partem, & recipitur: & sic seruatur in Francia.

5 Differentiã nunc statuendã sunt inter hæc rescripta. Primò datur alteri, si duo litigant, alter litigantium impetrat illud beneficium, si alteri ius quæsitum non sit: & sic hoc rescriptum conferuandi etiam vim habet.

6 Item si ille, qui nullum ius habebat, fecerit committere causam contra intrusū, & postea impetret gratiam, si alteri, fatēdo se nullum ius habere, an sit ei concedēda hæc gratia, si alteri ius non competat, quòd isti impetranti provideatur: & vidi impetrari, & obtineri: tamen quia dolose videtur intrasse litē, & nullū ius à principio habuisse, sed quia fatetur hoc, ideo valebit pmissio illi facta de stylo curiæ Romæ.

7 Item gratia si neutri, vel si alteri, potest impetrari, si is qui mecum litigat, nullum ius habeat, non quòd ego impetrē ius suū, quia dico eum nullum ius habere: sed petere, quòd si constiterit eum nullum ius habere per euentum litis, quòd mihi provideatur: & ita etiã fieri potest, nec ista sunt contraria: quia licet antea concessum mihi fuisset beneficium, tamen quia prius erat alteri fortē concessum, hoc die video me ratione

Si alteri impetratur à colligante.

ius colligantis quò modo impetrari potest.

ratione primæ concessionis ius non habere, quia non expressi exprimenda, ideo possum impetrare nunc gratiam si alteri.
 8 Quod si aduersarius nullum ius habeat, & hoc confiteri: nunc Papa mihi prouidet, & hoc refertur ad finem causæ, quo confitabit alterum ius nõ habuisse, ne habere: vel etiam potest Papa in initio impetranti prouidere: *ut supra dixi.*
 9 Item si inter plures est lis super beneficio, quorum vnus velit gratiam, si neutri, impetrare quo ad vnum tantum, non quo ad alios, an possit: Resp. Sic, quia alius forte confitebatur se nullum ius habere: ideo gratia dabitur si alteri. sed tutius est exprimere, si neutri forte si postea alter nollet confiteri ius se non habere.

Gratia si neutri, an datur tertio non litiganti. Tertius impetrat quãdo duo super vno beneficio litigant, si neutri, &c.

10 Et licet gratia si neutri, vel nulli non debeat dari nisi colliganti, tamen aliquãdo datur tertio non litiganti, qui narrabit litem inter duos esse inchoatam. Ita dicit *gl. in reg. can. 62.* & hoc quotidie fit in Francia.

Gratia si neutri quãdo impetretur.

11 Item impetratur gratia, si neutri quãdo duo super vno beneficio contendunt, nullum tamen ius in eo obtineat: tunc tertius impetrat, si neutri ius quæsitum sit.

12 Si tamen ratione alicuius concessionis literis super ea non confectis aliquis obtinuit committi causam: & processus fuerit factus, demum fuerit impetratum rescriptum. Si neutri, vel nulli, non valebit hoc rescriptum: quia non potuit esse processus literis non confectis, & sic nec lis: Ideo non potuit, si neutri, vel nulli impetrari: nec solet Cancellaria concedere hoc rescriptum literis gratiæ nõ confectis, nisi dicatur in cõmissione: non obstante quod litera gratiæ non sint confectæ.

Si nulli inter tres vel plures, si neutri inter duos.

13 Sed si committeretur causa alteri, quã illi tunc non posset cognoscere de illa causa ratione rescripti si neutri, quia non est eidem commissa: nisi simul alteri committendo causam Papa committeret, & si neutri faciendo mentionẽ, quod alteri iam commiserat.

14 Si verò sint tres vel plures nullum ius habentes, nihilominus super vno beneficio cõtendentes, impetratur rescriptum si nulli

fit ius quæsitum, quod illi, pvideatur à Papa.
 15 Et hæc quoq; gratia non habet locum, quando beneficium non erat litigiosum, vel quando lis erat extincta. *ut docet gl. in reg. can. 32.* Ego vidi etiam impetrari antequam esset aliqua lis, & quotidie fit: hocq; statuit Alex. 6. in suis regulis sic dicens, Petenti gratiam si neutri, illa datur eidem, licet beneficium non sit litigiosum: sed abbreviator dabit hanc sibi gratiã, postquam causa coram iudice fuerit legitime introducta.

Sine lite an ista rescripta impetrentur.

16 Vel dicitur dummodo literas primæ prouisionis expediat, ut est in reg. Alex. 6. quam non seruamus, cum sit *ut dicuntur* burfalis: quas regulas, ut exolas, habent Regnicolæ. *vide per Saphil. in v. d. de literis in j. vers. quando aliquis. fol. 167.*

17 Item si essent pares in data, & se impedirent per concursum, *ut docet Symbon in cap. si à sede, de preb. in 6.* & sic nulli esset ius quæsitum: hæc gratia si neutri prodesset. *ut consuluit Petr. Paul. Paris. cons. 101. si querimus, colam. 2. in 4. vol. supra in tract. de signat. scripsi.*

Gratia si neutri quãdo impetretur.

18 Nisi in gratia alterius esset clausula gratificationis, scilicet, quod Papa in casu concurrentiæ illum gratificat. *ut dicitur in eod. in 6. sic consuluit idem Petr. Paul. Paris. cons. 101. si querimus. in 4. vol. per gl. in c. cum autem, sum. de iure patro, & gl. in l. si quis in graui. §. si cum omnes ff. de Senat. Syllama scripsi in tract. de pacific. poss. l. 17. n. 300.* de hac clausula gratificationis scripsi in signat. gratiæ.

Gratificationis clausula sua impeditur.

19 Item quando alterum ex istis est subreptitium: quia id quod nullum est, non potest dici primum, vel secundum, vel æquale, seu concurrent, *c. factus. 7. q. 1. & c. nõ omnes. 2. q. 7.* & quod nullum est, non potest impedire aliud, nec effectum producere. *c. extenore. vbi gl. & docet de rescript. sic consuluit Dom. Gom. cons. n. lite pendente. col. 2.*

20 Præterea hoc rescriptum nõ prodest impetrati, quãdo ius est alicui quæsitum: ob id solet Papa in literis exprimere dũmodo ius alteri nõ sit quæsitum: quod iuri confor-
 me, in c. quãuis. de rescript. in 6. c. super eo, de offic. si neutri. deleg. & super hoc extat regula can. Paul. 3. 16. Cuius tenor cum nostra elucidatione subiicietur

Ius quæsitum non tollitur per gratiã si neutri.

subiicietur *infra*, nec tollit Papa ius quaesitum etiam ad rem, teste *Regi. Bella. cons. 34. suppositio. vers. ad septimum dubium, & Petr. Paris. cons. 101. si querimus, in fin. vol. 4. & consil. 117. ibid. 26. cum sequ.*

21. In gratia, si neutri, si lis sit in curia, datur illa clausula vitæ ac morum honestas, &c. quia verisimile est, quod cognitus sit is, qui litigat in illo loco, & quod fuerit ibi præfens: sed quando litigat alibi extra curiam, olim non dabatur illa clausula, de stylo curiæ Roma. sed hodie non solet denegari ferè in omnibus gratiis: *vt dixi superius in bulla.*

Post tres sententias victo non datur si neutri.

22. Ista gratia si neutri, non datur victo post tres sententias, quia beneficium est adiudicatum alteri: ideoque ius ei competit, & illæ sententiæ debent mandari executioni. postquam pars est exclusa per tres sententias conformes, *clen. 1. de re iud. non poterit ergo victus impetrare nunc de nouo per rescriptum si neutri, quia iam apparet vni ius competere.*

23. Sed poterit dari rescriptum, si alteri colligantium, videlicet victori ius non competit, eidem conferatur: quo casu iste impetrans non poterit ius antiquum deducere, sed nouum tantum, utpote hæresim, in quam victor incidit quam nesciebat victus: & si illam probet vel simoniam, valebit impetratio, & ipse obtinebit: alias opponetur exceptio rei iudicatæ: *vt per tot. tit. ff. de excep. rei iud.*

Oppositio nis non fit inuentio in gratia si neutri.

24. In hoc rescripto non est facienda mentio oppositionis, quia per oppositionem solam non est lis: *doct. in clen. fin. vt li. pe. ideo opus est quod sit lis: nec ista sola oppositio iufficeret, sed sicut in electis & præfentatis quilibet peti admitti, & se opponit, ne pars aduersa admittatur. ca. fin. de ele. in 6. & super hoc litigatur, & tunc potest impetrare rescriptum hoc si neutri, sed hodie vt supra dixi, etiam impetraretur statim post oppositionem, etiam si nulla sit lis.*

25. In hac gratia si neutri, subrogationis, & in nouis prouisionibus cum aduocatione causæ, & extinctione litis semper iustificatur titulus illius pro quo sumus: &

suppletur modus vacationis, & titulus illius, pro quo fit bulla: non autem iustificatur titulus aduersarii.

26. Et si in supplicatione titulus exprimeretur aduersarii omitti debet in bulla, & non scribi: ideo si in signatura exprimeretur præfentatio aduersarii, in bulla debet omitti ex stylo cancellariæ Rom.

27. Notandum quod interdum in signatura ponitur clausula. fiet sine præiudicio, quomodo intelligatur? Respond. hanc clausulam intelligendam sine præiudicio alio, non expresso: sed si detur facultas construendi capellan & eleemosynas retinendi: poterit is cui concessum est construere, & eas retinere: quamuis Papa dixerit, fiat sine præiudicio, scilicet alio quam expresso: sed nõ videtur derogatum iuri rectoris curiæ, nec iuri episcopi in aliis: alioqui si in expressis non esset derogatum, nil prodesset Papæ concessio, *contra l. quoties. 2. ff. de reb. du.*

28. Item si tertius non litigans cesserit alteri colliganti, poterit eidem à Papa prouideri per hoc rescriptum Si neutri: nec habebit locum. *c. fin. vt lite penden. in 6. sed poterit conscribi quod de pendente lite inter duos talis tertius resignauit.*

29. Post sententiam verò, quæ transit in rem iudicatam, non solet impetrari rescriptum si neutri: quia amplius non est processus, sed finitus est per sententiam: & istæ literæ super lite fundantur, nisi quis esset restitutus & penderet processus restitutionis.

30. Vel si appellatum esset à sententia quæ pendente appellatione Si neutri, ritè impetrari poterit, & tam si lis sit super possessorio, quam super petitorio, utroque casu hæc gratia impetrari solet, non tamen si agatur de crimine ad priuationem impetratur hoc rescriptum, nec subrogationis: *vt voluit Alex. 6. in tit. de signat. grat.*

31. Item si duo fuerint præfentati à diuersis patronis, & is, qui maiori parte præfentatus, impetrat rescriptum si neutri, in hoc rescripto non debet annullari altera præfentatio à minore parte facta: quia ex eo quod patroni præfentant vt per tot. singuli,

Clausula sine preiudicio dico quod pro fit.

Postremo in iudicatum non habet locum.

Præfentatus à maiori parte hoc rescriptum non perdat.

inguli, valet presentatio cuiuslibet. cap. 1. Et de iure patronatus. clem. si. illo tit. supra dixi in materia deuolutionum, an vt singuli presententur.

32 Sed in hoc casu non est opus derogatione iuris patronatus, quia omnes presentauerunt, & functi sunt officio suo, licet diuersos presentauerint: vt supra in signatura scripsi, in derogatione iuris patronatus.

33 Si in signatura sit, Quod literæ in forma, si neutri, si nulli, subrogationis, &c. expediri valeat, nulla alia litis mentione facta, bulla poterit expediri in forma si neutri: quia faciendo mentionem de si neutri, vel si nulli, satis exprimebat litem, maxime si in signatura sit [hæc clausula] litigiosum, &c. Cuius litis litatum, quæ clausula solet poni: vt superius in signatura scripsi.

34 Item si in signatura est, quod nomina & cognomina colligantium exprimi possint: poterunt exprimi & nomina colligantis cum aduersario meo, tam in hoc rescripto, quam in rescripto subrogationis.

35 Si in signatura dispositiuè beneficium dicatur reseruatam, non est opus apponere clausulam deuolutionis: si verò non dicatur dispositiuè reseruatam, sed conditionaliter, quia forsitan est reseruatam: tunc deuolutio dispositiuè exprimetur, quia dum est reseruatam, non est deuolutum: quia collatio fuit semper apud Papam.

In gratia si 36 Addendum est quòd in hac gratia si neutri me. neutri, si vnus tacita lite pendente inter duos resignet in curia fauorem tertij, & illi prouideatur: si postea colligans impetret non facta mentione prouisionis illi tertio factæ, literæ tanquàm subreptitiæ non valebunt: quia Papa non concessisset secundo, si fuisset expressa prima prouisio. c. cum iustis, de concessio. pr. et.

Derogatio- nes dantur in gratia si 37 Et in gratia ista si neutri, dantur omnes derogationes priuilegiorum & indulgentiarum, etiam iuris patronatus laicorum: quia iam patroni consenserunt in illa vacatione, Nec non Principum & Regum iuris patronatus derogatur, si antea semel fuisset derogatum: vt est in reg. Alex. 6. in hoc tit. Et titul. de signat. grat. quando patroni presentassent, vt dictum fuit.

38 Et aduerte lector beneuole, iustum ferè volumen absolueram, dum in lucem prodierunt Commentaria Doc. Gomef. in regulas cancellariæ: quibus visis, ne vel eadè me repetere, vel nimum operi meo detrahere contingeret, institui ne repetèdo tædio forem, diuturnam hunc meum laborem paucis perstringere: & prout hic quisque locus desideraret, seligere notabilissima, in supplementum videlicet eorum quæ bona uenia doctissimus ille Gomefius omisit. Quamobrem boni consules, cum hoc loco regulam 16. interfero, & postea alias, quæ in forensi iudicio frequètes sunt in Francia.

De non tollendo ius quesitum, reg. 16. cum sua declaratione.

Item ne per varias, quæ pro commissionibus, seu mandatis, & declarationibus habendis, in causis plerunque fiunt, suggestiones, iustitia postponatur: idem Dominus noster decreuit, & declarauit suæ intentionis fore, quòd deinceps.

GLOSSA PRIMA.

IN dubio Papæ intentio non est, vt velius quesitum alicui tollere. Ratio ponitur in principio, ne per varias suggestiones iustitia postponatur, quæ plerunque fiunt pro commissionibus, seu mandatis, & declarationibus habendis in causis, & ista regula est iuri diuino conformis & conueniens. Nam Achab Rex qui vineam Nabot accipit, volens illi etiam meliorem dare pro ea, vel argenti pretium audiuit à Domino, In loco in quo canes lixerant sanguinem Nabot, lantem quoque sanguinem tuum. 3. Reg. c. 21. Dixi in tract. congrue portionis, in si. est etiam iuri humano consentanea: vt inferius multis probabo exemplis.

De iure diuino non debet tolli ius alicuius.

Et sic per istum text. iudices debent se cure procedere, quòd non obstante re- no tollis

Bb

culula
ne preu
cio quid
ostit.

offrimo
edican
neutri,
non habet
caum.

In gratia si
neutri me.
tio fiet pro
uisionis al
teri facte.

Derogatio-
nes dantur
in gratia si
neutri.

re sentio
is a man
i parte
oc referri
tum im
certat.

ius quæsi-
sum.

scripto Papæ non dubitent ius partibus reddere: quia si Papa contulerit beneficium duobus, & declararet postea, quod intendit & intendebat isti secundo conferre, & non primo, ea declaratione non obstante, iudicabitur pro primo. Et ita iudicavit magnum consilium super prioratu Sancti Martini de Campis Paris. quia per importunitatem & suggestionem impetrantur plerumque istæ declarationes. Sic consultavit Francisc. conf. 142. habita col. 1.

Item Papa declarat suam intentionem rendere ad hoc, ut à nullo tollat ius suum. Sic dicit Papa intentionis suæ esse, in cap. Ad aures, & c. mandatum. de rescript. cap. Cum in illis. in princip. de prebend. lib. 6. ergo valebit rescriptum, in quo iuri alterius detrahitur, quia est contra concedentis intentionem.

Ratio huius regulæ ponitur hic in primæ iustitia postponatur per varias suggestiones, quæ fiunt in gratis, commissionibus, & aliis: ut in regul. & sic quomodo ius tollatur, siue ius excipiendi habeam, siue agendi, hæc regul. illud comprehendit: & hoc dicitur in sibi, ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur. not. in l. Quones. C. de precib. Imperat. offe. & vide per Gomes. decem casus, in quibus ius quæsitum tollitur, quæ st. 20. sed casus alij sunt. ideo nec numerandi, sicut nec guttæ maris: ita sunt quidam, qui casus recensent, in quibus princeps supremus habet potestatem: hoc curiosum est, quia in omnibus, nisi repugnet iuri naturali, Divino, & gentium, ut alibi dixi: & ubi est regula, non sunt constituendi certi casus.

*Per quamcunque signaturam seu
concessionem, aut gratiam, vel
litteras Apostolicas.*

GLOSSA SECUNDA.

Papa per
litteras
suas ius
alterius nō
tollit, &
quamobrem.
videntur. l. meminerit. C. unde vi. tum quia

Secundò hic statuitur, quòd per quamcunque signaturam, seu aliam concessionem siue in literis iustitiæ, siue gratiæ, non intendit Papa ius tertij tollere: tum ne vade iura nascuntur, iniuriæ nasci

omnibus subditis equalis defensio iuris est debita. l. capitali. §. ad status. ff. de penis: & quia apud eum non debet esse acceptio personarum ca. Nouit. de iud. & illam semper solitus est referuare cautelam, ut de illis ita perueniat commodum, quòd aliis non inueniat detrimentum. Extrauag. vna de concess. præb. in Extrauag. 10 an. 22. & dicit diuus Ambros. in lib. de offi. si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur, commodius est neutrum iuuari, quàm grauari alterum. c. denique. 14. q. 5.

Interdum prouiso Papæ vocatur concessio, ut in c. vno, ut eccl. benef. ca. quanto. De his quæ fiunt à præla. hic verò generaliter pro quacunque gratia, & præstatione facta à summo Pontifice.

Aut gratiam, vel litteras Apostolicas.

GLOSSA TERTIA.

Tertio non intendit Papa ius quæsitum tollere per quacunque litteras Apostolicas, siue gratias: vnde si collationem tollatur nec possit ferat non obstante quacunque collatione, intelligitur de inualida, non de valida, ne ius quæsitum tollat. Fel. & alij in c. causam. de refer. & sic per hoc verbum litteras, habet locum hæc regula tam ante litem ceptam, quàm postea, & tam in iudicialibus, quàm extraiudicialibus, teste Cassado. decis. 39. super hac regul. cancel. ita ut nec etiam videatur tollere possessionem acquisitam, sicut nec ius quæsitum: tum quòd possessio iuris fit. l. ubi Barto. definit esse ius insistendi, & c. ff. de acquir. possess. Felin. in rub. de rescript. col. 3. Panor. in ca. Duedum. no. 1. de privileg. tum etiam quia princeps non intendit possessionibus præiudicare. l. in Cod. si per vim vel uilio modo. cap. cum nostris. de concess. præben. Odrad. conf. 268. quæstio. & Socin. in conf. 15. in causa. num. 4. in 7. vol. col. pen. & conf. 10. mem. m. col. 6. num. 8. ibidem.

Pro commissionibus seu mandatis.

GLOSSA QUARTA.

Quartò vult hic Papa, quòd per quacunque commissiones, vel mandata, aut

de. Per literas de preb. Cardi. conf. 96. Papa. in fi. conf. 136. premitto. col. ult. nu. 22. ac conf. 142. videtur. col. pen. num. 9. Et vlt. vlt. dicit verba rescripti potius improprie sumenda esse, quam tertio praedudicare. Decis. conf. 468. Superiori anno. num. 20. Et seq. ac conf. 144. Serenissimus. col. vlt.

2 Vbi concludit feudi concessionem ab Imperatore factam non valere in praedudicium agnatorum, quibus iam erat ius quaesitum: nam ea importunitate qua concessio fuit obrenta, illa quoque clausula adhibita praesumitur: ideo non valet, redicunt in simili doct. de renunciantie excepti non numerate pecunie. in l. si ex cautio. C. de non num. pec. Fel. in c. si cautio. de fid. instr. Dec. conf. 520. in causa. Quamvis haec clausula motus proprii plures alios habeat effectus, quos abunde scripsi in gl. concord. in forma mand. in verb. motu proprio. Idem dicerem si apponeretur clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, per rationes praedictas. Etiam si diceret quod vult retrotrahi per praedicta.

Donatio principis intelligitur sine praedudicio tertij: unde si ipse donauerit terras alicui, ille tenebitur soluere collectas civitati dari solitas: vt consuluit Alexand. consul. 125. viso titul. in 2. vol. Et conf. 35. Viso processu, col. 7. in 4. vol. Et conf. 23. Viso col. pen. in 5. vol. nec cessetur princeps velle tollere gratias, quae suum fortiter sunt effectum. c. fin. de concess. preben. in 6. Paul. Castren. conf. 340. premis. col. 1. in 1. vol.

Vicerex non potest ius quaesitum tollere.

3 Septimo donatio facta a principe intelligitur sine praedudicio tertij: unde si ipse donauerit terras alicui, ille tenebitur soluere collectas civitati dari solitas: vt consuluit Alexand. consul. 125. viso titul. in 2. vol. Et conf. 35. Viso processu, col. 7. in 4. vol. Et conf. 23. Viso col. pen. in 5. vol. nec cessetur princeps velle tollere gratias, quae suum fortiter sunt effectum. c. fin. de concess. preben. in 6. Paul. Castren. conf. 340. premis. col. 1. in 1. vol.

4 Octauo in commissione quantuncumque generali nunquam censetur concessum, quod possit tolli ius tertij: & ideo vicarius imperialis, vel vicerex ex quacumque generali potestate hoc non potest: quod si attentaret, cum in hoc sit priuata persona. l. 3. ff. de offic. prest. poterit illi resisti. arg. l. defensionis, faculas. Et l. prohibitum. C. de iur. fisci. lib. 10. Cuius. conf. 158. visis in 1. quae. & hoc aliquando allegaui contra quendam proregem, qui me grauatae postea respexit: ob id potest ab eo tunc appellari ad parlamentum, imo non valet declaratio Papae, vel regis in praedudicium tertij. Arch. conf. 398. premitto, in fin. Et Decis. in

capit. Pastoralis, in fin. de except. 5 Nono remissiones delictorum, quas gratias vocamus, quae fiunt a principe nunquam trahuntur ad remittendam partem applicandam vel applicandam. arg. c. quauis. de rescr. in 6. Fel. in c. super eo. de offic. deleg. las. in l. venia. C. de in iur. oc. Dec. conf. 520. in causa. ob id solet princeps in gratia exprimere ista verba, Quittos, remittos, & pardonmons les faitz, & cas desusdictz, auez, route peine, anende, & offense corporelle, criminelles & ciuile, en quoy pour occasion dudit cas il pourroit estre encouru enuers nous & enuers iustice, &c. satisfacion faicte a partie ciuilement tant seulement, si faicte n'est, &c. De hoc scripti in ordinat. reg. rub. de gratias, in interpretatio. l. vnic. in prefatio. num. 35. Et seq. C. de sent. que pro eo quod interest.

6 Decimo legitimatus a principe quamvis possit succedere patri, tamen si legitime morietur post mortem patris, illi non succedit, quia ius quaesitum agnatis princeps non intendit tollere. Bari. las. Et alij, in l. non succedat. ff. de lib. & posthum. dit. Gallus. Et quid si tantum. ff. de lib. & posthum. dit. Francisc. conf. 138. habua, & Cuius. conf. 168. Reuerendus. col. 2.

7 Undecimo vasallus negans feudum, & vt dicunt de fauouans son seigneur, perdit feudum. §. vasallus. in 2. si de fundo defuncti contentio fuerit inter do. & agnat. vasal. nisi in quibusdam casibus descriptis per Boer. in §. 13. Et seq. de consuet. feud. in consuet. Biur. & si impetrauerit literas Regias, vt eo non obitante, non priuetur feudo: illae literae non comprobantur, nec interinabuntur, quia incuiles.

8 Nam Rex non videtur velle tollere ius quaesitum, per inficiationem, & vt vulgo dicam, par le desadueu. capit. 1. de reb. eccles. non alienand. in 6. quod est notandum: quia vidi in causa ardua dubitari: & dicunt quidam interuenisse Arestum in Arestum. rem domi. Ioan. Berthou doctoris in Medicina contra Sanguin prepositum Siluane ten.

9 Duodecimo priuilegium motu proprio concessum extenditur ad litem pendentem, etiam si de ea non fuerit habita mentio. glo. sing. in l. Qui autem. ff. si quis cautio. Sum ad litem

Quod

pendentem
excusati-
onem.
Quod est verum, si nulli afferat praedi-
cium, alias contra, per dictam regulam,
quod iuri tertij non videtur princeps de-
rogare, ut hinc hoc dicitur Spee. in tit. de lapsis &
dispensa. §. qualiter, versu dixi ergo. Refertur Ioan.
Staphil. in tract. de lucris gratis. rubri. de effectu
& vi clausularum. fol. 85. versu. secundum princi-
paliter.

Concessio
facta mi-
nori mili-
ti, vel pie-
causa, in-
telligitur
sine prae-
iudicio.
10 Decimotertio haec clausula etiam in-
telligitur in concessione facta minori vel
militi. *L. impuberi. ff. de administrato. tutor. l. as-
si. in l. beneficium. col. 4. nu. 20. de constit. princ.* et-
iam si concessio fuerit facta intuitu pie-
causae. *Alex. in l. pactum quod dotali. col. 2. Cod.
de pactis. Gomez. in hac reg. quaest. 1.*

11 Fallit quando de voluntate conceden-
tis constaret, quod vellet praediudicare ter-
tio. *l. 2. §. merito. ff. de quid in loco publ. fiat. vbi
princeps non solet concedere, sed si con-
cesserit, valet: sed hoc facile non concedit
princeps. l. 2. de natal. restituend. ergo si cōcedat,
videtur valere, & hoc consulti Paul. Ca-
strensis. conf. 178. donatio. col. 2. in prima parte.*

12 Et tunc tertio praediudicabitur in illis
casibus, in quibus de iure potest, de quibus
scribitur, in ca. que in eccl. les. de constit. & ma-
ximè in beneficiis, in quibus Papa ha-
bet plenariam potestatem. *ca. 2. de praebendis
in 6. §. gloss. sing. in cap. cum dilectis. in verb.
nec iuris de consuetud. §. glo. regula. huius Can-
cellica firmat.*

In benefi-
cialibus
Papa ius
pari qua-
situm tol-
lere non
potest.
13 Ego tamen putarem contra, quia li-
cet Papa in illis beneficiis plenariam
habeat potestatem conferendi, vniendi,
diuidendi, & aliàs iure disponendi, tamen
ius parti quaesitum tollere non intendit,
nec potest sine peccato, ut plene scripsi in
tract. nomina. q. 26.

14 Nam quae iustitia potest esse, ut alicui
tollatur beneficium tot laboribus acquisi-
tum sine causa. *ca. super hoc, de renuncia. Spee
decidit Card. Zabara. conf. 142. punctis quaest. col.
2. nu. 3. & seq. & hoc esset exercere potesta-
tem ad destructionem non ad aedificatio-
nem: quae tamen aedificatio Papae incum-
bit: ut diuus testatur Paulus. in suis Episto-
lis, alioqui species esset tyrannidis, quae
procul à summo Pontifice debet esse.*

15 In leuibus fortè & paruis toleratur ta-

lis derogatio in praediudicium tertij in ma-
gnis vero nequaquam. *per gl. in d. §. si quis à
principe. l. scio. de integ. restit. ff. & in l. sed
cum ab hered. ff. ad Trebel. quam notat. additio
ad Panor. in c. suggestum. de decimis. & l. as. in l.
beneficium. col. 4. ff. de constit. princ. facit gl. in c.
cum olim. in verb. praediudicium, de consuetud.
Cardin. in cap. mandatum. 7. nota. de rescriptis.
sed nec in hoc etiam alteri praediudicare ho-
nestum est, nec secundum Lucam.*

16 Imò quando Papa vel princeps tollit
ius quaesitum alteri, de plenitudine pote-
statis, tenetur illi de simili beneficio pro-
uidere, vel de re aequivalenti. *l. 2. Cod. quibus
ex causis seruit. pro praemio liberta. accip. gl. & pensare de
ibi Baldum ca. 1. no. de alaudis. columna 5. nu. 1.
21. in feud. gl. in h. si locus. §. fin. ff. quemadmodum
seruitutes amittantur. alioqui iniuste agit, &
tenebitur reddere rationem Deo Opti-
mo Maximo.*

17 Secundò non procedit, quando Papa
contraxisset cum parte recipiendo multa
pecunia pro bulla, seu compositione, tunc
poterit addere clausulam in signatura pla-
cet, quatenus tollatur ius quaesitum: & tunc
si fuerit ius quaesitum per ius positium,
Papa derogabit, secus per ius gentium. *gl. sin-
gul. in l. 2. c. de precib. Imperat. offerend. l. item
verberatum, de rei vendicat. quod intelligere
verum de iure, quaesito pontifici, sed alteri
tertio, vix in Francia ex hac causa in fori
iudicio sustineretur: quamuis hoc expres-
se scribat Io. Staphil. in tract. de lucris instit.
fol. 162. versu. in super inter alias. rub. de lucris in-
stit. per ea que supra scripsi in l. h. in 1. 2.*

18 Tertio limitatur quo ad ius quaeren-
dum spe non approbata: quia iste text. di-
cit ius quaesitum, ergo quaerendum potest
sumendo argumentum à contrario. *c. cum
Apostolicas de his que sunt à pra. la. l. v. ff. de offi-
cius. hoc docet Ang. conf. 264. do. Papa.*

19 Vnde potest derogare Regulae de 20.
diebus, quamvis possit venire in praedi-
cium illius, qui habebit collationem per
obitum. *arg. h. qui aut. ff. que in fraud. credit.*

20 Et idem de legato conclusi in glossa
concord. in §. praefatione graduati, in verbo ra-
care de colla. itaque Papa tunc à iure qua-
rendo potest etiam sine causa excludere.

Quando
princeps
aufert rem
vni. con-
ex. pensare de
ibi Baldum
ca. 1. no. de
alaudis. colum-
na 5. nu. 1.
21. in feud.
gl. in h. si
locus. §. fin.
ff. quemadmo-
dum seruitutes
amittantur.
alioqui iniuste
agit, & tene-
bitur.

Ius que-
rendum
princeps
tollit.

quia hoc facit iure suo. Bald. in l. 2. C. de iuris facti ign. Et refert Carol. Ruin. conf. 70. quia id. in 5. vol.

22 Vbi dicit quod si spes esset approbata, utpote quia aliquis est proximus alicuius, non poterit Papa auferre successione illi, quominus tanquam proximus succedat: ut dicam inferius in rescripto legitimatio- nis. Et consuluit Petr. Paris. conf. 5. vno. nu. 96. in 4. vol.

23 Item valet concessio principis, ut quis possit molendinum construere in flumine publico, licet alteri molendino praeiudicetur. Bal. conf. 71. casus talis est, in 1. vol. doct. in l. quominus. ff. de fluminib.

24 Valet etiam gratia facta delinquenti, licet bona fuissent acquirenda alicui Baroni, vel Duci, ut tenet lo. Gallus. in q. per d. r. q. 254. Sed ego non inueni in libro meo: licet hoc referat Imbert. in insti. Fore. pag. 62. lib. 1. sed pro hac sententia est text. in c. cum secundum leges, de heret. in 6. doct. ple- ne in l. seruus. vbi etiam addi. C. de pact.

25 Quarto limita quando alias concessio nihil operaretur. Cald. in disput. incipien. Dominus Papa. col. 12. vnde si Papa mandat duas ecclesias vniri, intelligitur etiam cum praedicio tertii, sequitur Felin. in c. Super eo. de offi. deleg. Paul. Paris. conf. 70. in herendo. col. 1. Et seq. in 1. vol.

26 Intellige in his quae arbitraria sunt principi, & manualia: secus in aliis: vno. Aleras. in tract. de praesum. reg. 3. praesum. n. per illud quod no. Abbas Panorm. conf. 84. illud in summa. vol. 1. vbi valet rescriptum principis ex certa scientia confirmans donationem non insinuatam: & tenet etiam in praedictum filiorum, quibus erat ius quaesitum spe probabili: quia ista solemnitas est introducta de mero iure positiuo, quod est principi arbitrium.

27 Et istud est notandum pro ordinatione nouissima, quae vult non valere ordinationes sine insinuatione, sed vix in regno Franciae non reciperetur: quia non est aequum, ut donatio non insinuata valeat contra legem regiam & iura: ideo non comprobaretur rescriptum.

28 Quinto ius ad tempus duraturum

tollere potest: ideo non obstante commenda sex mensium facta per ordinarium illi derogando, conferret alteri. cap. nemo de in- cept. de elect. lib. 6. facit l. pro parte. §. versum. ff. de in rem verso. vbi gl. allegat alia iura similia. ibi licet ea videre.

29 Sexto etiam iuri secundario, & quadam occasione competenti derogare potest, sed non tollit ius principaliter quaesitum. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. vbi plene doct. Et Gomez. q. 3. distinguit, etiam moratorium cautionem concedere potest. l. quoniam. C. de precib. Imper. offer. plene scripsi in tracta. de lit. dilator. in 2. tom. consil. Reg.

30 Septimo ex causa publicae utilitatis etiam non procedit, multa enim pro hac utilitate introducta sunt quae de iure communi non procedunt. l. non si verberatum. §. ff. de rei vend. l. Lucius. ff. de iur. i. fin. C. si contra ius. Paul. Castr. conf. 178. donatio. col. 1. in 1. part. facit l. si quis in graui. §. verum. ff. de Senatus consult. Syllan. doct. in l. conueniam. ff. de pact.

31 Octauo quando ex voluntate principis res fuit alicui quaesita, & ipse fuit causa quaerendi, tunc sola voluntate potest auferre, sicut sola voluntate illi voluit acquirere: quia omnis res per quascunq; causas nascitur, per eas & dissoluitur, reg. 1. de regulis iuris. in Decret.

32 Vnde inferunt doct. quod dominium acquisitum ex praescriptione auferre potest. An. in d. l. Lucius. ff. de iur. i. Bal. in l. h. col. 2. C. semen. rescindi non posse. Sic consuluit Francis. conf. 138. habita. col. 2. n. 5. quod tamen parum congruere videtur principis humanitati, nec ego huic sententiae acquiesco: ut alibi scripsi de hoc in tit. de praescrip.

33 Nono potest reservare beneficium, vnde potest vel vnire viuente adhuc possessore, & illi rest. Papa facultatem resignandi auferre, sed non beneficium fructus beneficii. Clem. 7. na. de reb. eccl. non viuente alienari. scripti in materia vno. infra, quam uis Gomez. videatur hic tenere contra. De absolua potest. in potest. re an pres. ceptus ius

34 Decimo princeps de potestate absoluta iustert u tollere potest: etia sine causa, etiam si agatur de graui praedicio. glo. quaesitum & doct. in l. h. C. contra ius. & doct. in l. quoniam. collat. de precib.

Constru-
ctio molē-
dini valet,
licet alteri
praeiudi-
cetur.

Gratia de-
linquenti
licet bona
essent ba-
roni vel a-
lii acqui-
renda.

Rescriptū
confirmās
donationē
non insinu-
atam non
ualet.

Ius ad re-
pus dura-
turum Pe-
parollu.

Seri secu-
dario an-
princeps,
derogare
posse.

Utilitas
publicae
gratia pu-
blice
rest. prin-
cipis ius
quaesitum
tollere.

Vnde po-
test
& illi rest. Papa
beneficium
non viuente
alienari.
De absolua
potest. in
potest. re an
pres. ceptus ius

re an pres.
ceps ius
quaesitum
collat.
de precib.

de pretib. Imperat. offeren. Innoc. Et alii in c. que in ecclesiis de cons. refer. Franc. cons. 174. in causa. col. 2. nu. 9.

35. Sed ista potestas absoluta, est potestas quæ verius diabolica dici potest: proccedit enim à potestate iniuriosa, & est contra legem diuinam: de qua superius dixi de Naboth, estque contra legem naturalem, civilem & canonicam: ideo qui illa vtuntur in effrenata dominatione nechon consultores eorum, qui suggerunt, & actus eorum diabolici sunt: quos nisi respuerint, possidebit infernus vbi erit fletus & stridor dentium. Intelligite hæc, qui consultis principibus placetia, & vobis in futurum plurimum horrenda præparatis.

Ius conditionale princeps tollit.

36. Undecimò ius quæsitum purè Papa hic tollere non intendit: secus de iure conditionali, & in pendenti existente. l. si ita scripsisset. ff. de leg. 2. hoc expressim tradit Ludovic. Roma. cons. 256. approbo. in fin. quem sequitur Felin. in ca. super iuris. colu. 7. num. 1. in 5. reg. de rescriptis. quia est ius quærendum non verè quæsitum, & potest quæri & non quæri. argum. l. cum ad præsens. ff. si certi. per. sic consuluit Paul. Paris. cons. 5. nu. 96. in 4. volum.

Ius ad rem Papa tollere potest.

37. Duodecimò limitatur in iure ad rem, quod Papa tollere potest. cap. fin. de concess. præb. lib. 6. vt fortè si quis requisuisset sibi conferri vi mandati, aut nominationis, & illud acceptasset: secus si competeret ei ius ex collatione absentis facta. ca. si ubi absentis. de præb. lib. 6. vel ex electione, vel præsentatione: quia licet ante acceptationem non sit ius in re quæsitum, vt suum dici debeat beneficium. vt d. c. si sibi, tamen Papa non intendit illud ius tollere, vt docet Gomel. q. 1. per decisionem Roze, quam allegat, sed eam non reperio.

Ius in re vel ad rem quando quæritur.

38. Et ius dicitur quæri ad rem per mandatum, nominationes, collationem nondum acceptatam, optionem, præsentationem, electionem: & in decem casibus conscriptis per Gomel. in d. q. huius regul. ius in re per collationem, vel aliam prouisionem acceptatam. d. cap. fin. de concess. præben. in 6.

Ac etiam ante motam litem à sanctitate sua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.

GLOSSA SEPTIMA.

Vltimò hic ampliat Papa, quòd etiam siue ipse concesserit literas ante litè motam, siue postea ab eo emanauerint siue ab altero, de mandato tamè eius, quia postquam ipse non vult ius quæsitum tollere, ipse videlicet magister & dominus, multò minus vult concedere, vt alius tollat suo mandato non enim dat pleniorè potestatem, quàm habeat, & sibi retineat. c. Dudum. de præb. in 6.

2. Addere hic operepretium arbitror regulam hanc videlicet, quòd non sufficit repellere aduersarium probando eum nõ habere ius, sed oportet quoq; probare se ius habere in beneficio, quòd aliquis petit. ca. olim. in fi. de reser. nam is qui hereditatem vel partem hereditatis petit, ius suum ex eo non meretur, quòd possessor occupauit, sed suo iure. l. si pars hereditatis. ff. si pars hereditatis. per. tum quia beneficium ecclesiasticum non potest obtineri sine canonica institutione. c. 1. de reg. iur. in 6. tum quia missio in possessionem sine titulo in beneficiis non fit: ne ad ea vitiosus detur ingressus. ca. vno. de eo qui mittitur in possessionem. 6. gl. in c. fin. in verb. debet. i. i. i. in 6. Bertr. cons. 133. v. so processu. in 2. vol. ex prima editione.

Regula quod non sufficit repellere aduersarium probando ius non habere.

3. Vnde dicit Inn. in c. Abbate. colu. 1. de verb. sign. quòd si fuero in possessione beneficii, & dubitem in eo molestari ab aduersario, qui nullum ius habet: non tamè possum agere, vt declaretur ipsi nullum ius habere, etiam si hoc verum sit, si ego nõ habeam ius: quòd est notandum secundum Alexan. in l. si iurita. §. eleganter. col. 15. ff. de dam. infecti. vt refer. Fel. in d. c. olim. col. 6. num. 10. de rescriptis.

Confessio aduersarii in beneficio non dat titulum.

4. Imò in beneficii aduersarii confessio non dat titulum alteri aduersario etiã si is aduersarius confiteatur me ius habere, & se nullum habere. verò coadiuuat: per gl. sing. in c.

Secun... o an... cept... gare... it... itatis... lice... cia po... prin... ius... steum... ere... ire pa... Papa... beneficii... uente... fessor... absolu... potesta... an præ... os ius... c. iurum... llat.

in e. duobus in verb. Non appareat, de rescrip. in 6. ubi a l. i. & hoc dicit Aufr. in decis. Tolos. q. 4. 7. quia titulus ab aduersario non datur, sed a superiore collatore. cap. de regul. iuris in 6. cap. lib. 10. de preb. scripti in tract. n. m. i. q. a. n. u. & seq.

5 Sic nec statur confessioni coniugis confitentis impedimentum. cap. super eo. de eo qui cogit. consuet. qui. vxor. sua. tamen confessio beneficiati bene nocet confitenti, licet non det alteri ius. cap. ex ore. de his que sunt in a. or. parte Capit. cap. 1. & 2. de confess. Dom. in d. h. cap. 1. 3. & de eo qui mittitur in possess. lib. 6.

Confessio p. v. s. sufficit ad obtinend. possessorium.

6 Licitur primo in possessorio: nam partis confessio sufficit ad obtinendum possessorium, teste Anto. Buir. in cap. in literis. col. 3. num. 24. v. n. nunquid auct. colereur, de reg. i. poliar. probat de R. pa. in lib. respon. 2. de rescrip. cons. 3. in hoc iudicio. tamen quia hoc possessorium habet militam causam proprietatis. g. d. in verb. de liberis. l. 2. §. que dam. ff. de interd. ob id sine titulo non adiudicaretur possessio alicui per confessionem aduersarii, sed sequestraretur, donec aliquis produceret verum. vel coloratum titulum. docet Boer. in decis. Burdegal. que est. 89. m. o. r.

Impetrante gratiam si neutri sufficit repellere aduersaria.

7 Secundo non procedit in hoc rescripto sine utri. Si enim neutrius est acquisitum. tunc impetranti adiudicabitur beneficium, & dicit Fel. in d. e. Olim. col. penult. & sufficit ad repellendum ad aduersarium probare eum ius non habere: nam si ius non habeat, ego habebit per impetrationem.

8 Quod est verum, si illud rescriptum si neutri, validum esset, secus si inutile, forte quia subreptitium, tunc non auferetur possessio ei, qui est in possessione.

Actore non probante, reus etiam in beneficiis absoluitur.

9 Ideo quando constat de non iure agentis, licet reus ius non obtineat, tamen absoluetur ab actoris impetratione, per l. si. C. de retr. end. vbi non curamus de iure possessoris, si non constat de mente petitoris. Actore enim non probante reus absolui debet. l. qui nec iura. C. de eden. etiam in beneficiis, quia melius est istum remanere in possessione, quam si alter vitiose ingrederetur eandem. vt decidunt do. de Ro.

decis. 419. nota in reus. in antiq. [Sub tit. de except. decis. 7.]

10 Intelligendum est quando ageretur possessorio retinenda, vt in hoc Regno regulariter, & ad hoc edita lex Regia, que est in rubr. Des causas possessores beneficiales. art. 6. vbi alia scripti.

11 Et quamuis in hoc interdicto retinenda quilibet sit actor & reus. l. in tribus. ff. de iudic. tamen is dicitur actor, qui literas in casu sine impetrauit, & petit, vt ibidem scribitur. & sic is qui non impetrauit, erit absoluendus, quod est notandum.

12 Sed si ageretur possessorio adipiscenda, vel restituenda, non daretur possessio, nisi habenti titulum, ne vitiosus pateat ingressus. per c. vnum. de eo qui mittitur in possess. lib. 6. sed sequestratur beneficium, donec veniet aliquis verum habens titulum.

13 Item renuncians liti non dat ius ad aduersario, licet non possit amplius agere. l. postquam liti. C. de pact. v. de Bertran. cons. 333. col. penult. v. l. 2. ex prima editione. Et per hoc intelligitur renunciare instantie, non autem iuri, quod debet renunciari in manibus collatoris. c. Admonet. & per totum. de renuncia. lmo. in c. Veniens. ibidem. iacob. in d. l. postquam liti. [Titulus enim non acquiritur etiam per transactionem, sed per canonicam institutionem. c. si quando de offic. de leg. c. a. de reg. iur. in 6.] Alia breuitatis gratia pretermittam. Et quia plurima scripsit d. Gomez. ad eum nunc te reicio, gratias Deo immortalis perpetuas agens.

Renunciatio non dat ius aduersario.

De Commenda.

Superius diximus varios modos, quibus in titulum Papa prouidere solet, nunc dicamus quomodo prouideat per commendam.

2 In commendam tunc concedi beneficium dicitur, quando in custodiam, seu custodia causa datur. c. nemo, de electio. in 6. datur quam & sicut is, qui in rem habet custodia causa, non facit fructus suos, ita nec is qui in commendam habet, sed rationem de illis reddere debet. ca. placuit. no. que est 3. nisi Papa dixerit, quod fructus possit in suos vsus

Beneficium in commendam datur quam conceditur.

vlus conuertere vt inferius dicitur: & hoc solet Papa dando in commendam exprimere.

Commenda non omnino depositi naturam sequitur.
3 Notandum est quod commenda non in totum depositi naturam sequitur: nempe commendatarius potest expensas facere ex redditibus beneficii commendati, sumere ex eo alimenta, & debita persolvere, sicut is qui titulum habet. c. 1. de solutio. hoc asserit Archidia. in ca. qui plures. 21. questione prima.

Quotmodis in commendam provideatur.
4 Sciendum est Papam variis modis per commendam providere: primo habenti vnum beneficium in titulum, si de alio provideat, in commendam solet dare, ca. dudum. 2. de electio. quia non potest vnus vtrique ecclesie presidere, tanquam titulate, sed vni tanquam commendate alteri vero tanquam titulate preesse valet. ca. fl. 21. qu. 1.

5 Nam sicut quis duas non potest habere vxores, quia dicitur Gen. 2. Et adheret vxori. Ita non potest quis habere titulum duorum beneficiorum: ideo Papa vnum dat in sponfam, & alterius curam concedit, id est commendat: nam commendare nihil est quam deponere, vt curam rei habeat depositarius. l. commendare. ff. de verb. signific. l. Lucius. de pos. glof. in c. qui plures. 21. q. 1. & in d. c. nemo. de elect. lib. 6.

Al Lemma summo Pö. usque commendam inuentam esse.
6 Sed si a Papa fiat, habetur loco tituli: vt inferius dicitur. & hanc commendam a Leone quarto inuentam asserit Ruze. in tract. commende. q. 1. eo quod sicut apud Deum non est acceptio personarum: nec apud illum est distinctio Greci, Iudæi, aut Genitis: sed qui Dei facit voluntatem hic acceptus est. Nec considerat Deus vestem, sed mentem; merita, non colorem: vt diuus etiam testatur Bernardus. & facit. c. sicut. 23. q. 4. & ca. multis. & c. non loca. 40. distin. ita Papa passim commendat, & vti nam non tam facilis esset, & melius essent ecclesie: vt statim scribam.

Papa seculari regulari vel contrario in eod. mendam con. q. 1.
7 Aliquando Papa seculari de regulari prouidet, vel contrario: & illud regulare si regulari de beneficio seculari prouideat in commendam, dari solet: vt plene dicam inferius in dispensa. regula.

8 Idem si Papa velit minori 13. annis pro-

uidere de beneficio curato, tunc illi commendam concedit, & vsque ad decem & octo annos, & postea in titulum, vt inferius dicitur in dispensa. ratione. etatis.

9 Et vt summam dicam, vbi est in recipiente beneficium aliquis iuris defectus, Papa frequentius commendam concedit, quam in titulum: vt ex stylo curie Romanæ est, cunctis obuium: ideo hanc materiam prosequamur frequentem & vtilem.

10 Vnde hæc commendarum nimia infatigabulgentia est princeps & exitium totius Reip. Christianæ: maximo per æquæ eis hodie abutuntur penè omnes: nam medicus quidam habens episcopatum sexaginta mille librarum deglutit, velut charibdis per multos alios, & episcopatus, & abbatias: & ferè videmus omnes episcopos nostros infatigabiles & inexplebili libidine plurium beneficiorum, & tatis oneratos bonis, vt vix suis pedibus ambulare possint grauante podagra, quæ ex ingluuie ciborum eis prouenit. c. legimus, cum preced. de consecr. dist. 5.

11 Et vti nam nunquam abuteremur his commendis, qua sine causa factæ damnant, & concedentem, & accipientem. Vnde Clemens quintus omnes huiusmodi prouisiones de Episcopatibus, Archiepiscopatibus, & monasteriis reuocauit.

12 Et plurima incommoda, maxime Mala que quinque oriri ex hac Commendarum concessione ait, Imprimis Diuinus minuitur cultus: nam multi commendatarii Abbatibus vix aut nunquam sunt in seruitio Dei, sed alludendo ad suam concessionem comedant in culina, quia ad comedendam habere censentur.

13 Et sicut bona pauperum deuorant: ita demones deuorabunt illos comestores, nisi respiciant. rex. in Extrau. 2. de preb. in communibus ibi, ecclesiarum & monasteriorum cura negligitur: bona & iura dissipantur ipsarum, ac subiectis eis personis & populis spiritualiter plurimum & temporaliter derogatur: eisq; redundat ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum: & Rufæus in prefa. ad tract. commend. dicit fuisse extrauag. Innoc. 6. ex qua

vlus conuertere vt inferius dicitur: & hoc solet Papa dando in commendam exprimere.

Commenda non omnino depositi naturam sequitur.
3 Notandum est quod commenda non in totum depositi naturam sequitur: nempe commendatarius potest expensas facere ex rebus beneficii commendati, sumere ex eo alimenta, & debita persolvere, sicut is qui titulum habet. c. 1. de solutio. hoc asserit Archidia. in ca. qui plures. 21. questione prima.

Quotmodum in commendam provideatur.
4 Sciendum est Papam variis modis per commendam providere: primo habenti vnum beneficium in titulum, si de alio provideat, in commendam solet dare, ca. dudum. 2. de electio. quia non potest vnus vtrique ecclesie presidere, tanquam titulate, sed vni tanquam commendate alteri vero tanquam titulate preesse valet. ca. si. 21. qu. 1.

5 Nam sicut quis duas non potest habere uxores, quia dicitur Gen. 2. Et adheret uxori. Ita non potest quis habere titulum duorum beneficiorum: ideo Papa vnum dat in sponsam, & alterius curam concedit, id est commendat: nam commendare nihil est quam deponere, vt curam rei habeat depositarius. l. commendare. ff. de verb. signific. l. Lucius, de pos. glo. in c. qui plures. 21. qu. 1. & in d. c. nemo, de elect. lib. 6.

Alceme summo pōtēte commendam inuentam esse.
6 Sed si à Papa fiat, habetur loco tituli: vt inferius dicitur. & hanc commendam à Leone quarto inuentam asserit Ruze. in tract. commende. q. 1. eod quod sicut apud Deum non est acceptio personarum: nec apud illum est distinctio Græci, Iudæi, aut Genitis: sed qui Dei facit voluntate hic acceptus est. Nec considerat Deus vestem, sed mentem; merita, non colorem: vt diuus etiam testatur Bernardus. & facit. c. sicut. 23. q. 4. & ca. multi, & c. non loca. 40. distin. ita Papa passim commendat. & vtinam non tam facilis esset, & melius essent ecclesie: vt statim scribam.

Papa seculari regula reuel e contrario in cōmendā conuerti.
7 Aliquando Papa seculari de regulari provideat, vel e contrario: & illud regulare si regulari de beneficio seculari provideat in commendam, dari solet: vt plene dicam inferius in dispensat. regula.

8 Idem si Papa velit minori 13. annis pro-

uidere de beneficio curato, tunc illi commendam concedit, & vsque ad decem & octo annos, & postea in titulum, vt inferius dicitur in dispensatio. ratione. ætatis.

9 Et vt summatim dicam, vbi est in recipiente beneficium aliquis defectus, Papa frequentius commendam concedet, quam in titulum: vt ex stylo curiæ Romanæ est, cunctis obuium: ideo hanc materiam prosequamur frequentem & vtilem.

10 Vnde hæc commendarum nimia insatiabilis est princeps & exitium totius Reip. Christianæ: maximo per æquæ eis hodie abutuntur penè omnes: nam medicus quidam habens episcopatum sexaginta mille librarum deglutiet, velut charibdis per multos alios, & episcopatus, & abbatias: & ferè videmus omnes episcopos nostros insatiabiles & inexplebili libidine plurium beneficiorum, & tatis oneratos bonis, vt vix suis pedibus ambulare possint grauante podagra, quæ ex ingluuie ciborum eis prouenit. c. legimus, cum præced. de consecr. dist. 5.

11 Et vtinam nunquam abuteremur his commendis, qua sine causa factæ damnant, & concedentem, & accipientem. Vnde Clemens quintus omnes huiusmodi prouisiones de Episcopatibus, Archiepiscopatibus, & monasteriis reuocauit.

12 Et plurima incommoda, maxime quinq̄ oriri ex hac Commendarum concessione ait, Imprimis Diuinus minuitur cultus: nam multi commendatarii Abbatibus vix aut nunquam sunt in seruitio Dei, sed alludendo ad suam concessionem comedunt in culina, quia ad comedendam habere censentur.

13 Et sicut bona pauperum deuorant: ita demones deuorabunt illos comestores, nisi respiciant. rex. in Extrav. 2. de preb. in communibus ibi, ecclesiarum & monasteriorum cura negligitur: bona & iura dissipantur ipsarum, ac subiectis eis personis & populis spiritualiter plurimum & temporaliter derogatur: eisq̄ redundat ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum: & Rufæus in præf. ad tract. commend. dicit fuisse extrauag. Innoc. 6. ex qua

quinque, ut verbis suis utar, incommoda resultant.

14 Secundum inconveniens, animarum cura negligitur: nempe intenti sunt ad venationem multi commendatarii, animas commendatas negligendo: vide in iur. de clerico venatore, & in c. Esau. 86. dist.

15 Tertium hospitalitas debita non servatur, sed tota omittitur: nam quotusquisque commendatarius in hoc regno hospitalitatem se exhibet? aliorum sit iudicium: quæ tamen est tam commendata: ut gl. & doc. scribunt in c. de monachis de præb.

16 Hodie quidam nostri commendatarii tantum absunt ab hac hospitalitate, ut quæ possunt à pauperibus eripiant: unde quia hospitalitas discessit, successit indictio fisci, decimarum, & aliorum onerum præstatio: ut habetur in c. Maiores. 16. q. 7. hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus.

*Clausula
in commē-
dis mona-
stiorum.
poni solita.*

17 Quamvis in commendis Abbatiarum, & monasteriorum dici solet, volumus autem quod propter huiusmodi commendam diuinus cultus, ac solitus monachorum, & ministrorum numerus in dicto monasterio nullatenus minuatur: sed illius ac dilectorum filiorum conuentus eiusdem congruè supportentur onera consueta, & quod tu oneribus huiusmodi debite supportatis, nec non quarta, si Abbatia sit separata, & seorsum à conuentuali: si verò communis mensa inibi existat, tertia parte omnium fructuum, reddituum, & prouentuum monasterii N. huiusmodi in restorationem illius fabricæ, seu ornamentorum emptionem, vel fulcimentum, aut pauperum alimoniam, prout maior exegerit, & suaerit necessitas, omnibus aliis deductis oneribus annis singulis impartita de residuis monasterii fructibus, redditibus, & prouentibus disponere, & ordinare liberè & licitè valeas, sicuti, &c.

18 Ex his constat Papam velle, ut cultus diuinus non diminuat: & onera consueta soluantur: ut patet in literis Commendæ: sed nil fit à multis.

19 Quartum quod ruinas ædificia patet: quia non resident commendatarii in totis episcopatibus, & abbatibus, quæ habent: imò

verius in nullo, sed curias multi persequuntur, in quibus diuus Petrus statim peccauit: & ipsi quid?

20 Quinto omnia iura tam spiritualia quam temporalia ex ministrorum defectu collabuntur, & ferè læduntur, quia extranei, qui istas abbatias, vel episcopatus possident, nil nisi lac, & lanam querunt, id est utilitatem, ut dicitur gl. in clem. dictum, de sena destruitur.

21 Sextum addendum est: nam omnia iura monasteriorum & ecclesiæ destruntur, destrantur, & deglutuntur ab istis comestoribus: & hoc probat experientia, tam in lignis nemorum, quam in omnibus aliis rebus monasteriorum, quas vendunt: nam currus, equos, boues, vaccas, & subsidium calices, & reliquias multos accepimus vendidisse pro annata: ecce comestores quid profunt ecclesiis, & lumina ecclesiæ tollunt, claudendo fenestras, quia vitra nolunt adhibere: unde hodie ecclesiæ regni ad cæcitatem inducuntur: & licet latomi multas possideant, eas tamen reedificationibus priuarunt domorum etiam suis impensis insistant.

22 Septimo bigamia contrahitur in ecclesia, quam semper odio habuit, & prohibuit D. Ioan. Baptista, Non licet tibi habere uxorem fratris. Et Deus, Vbi, qui carnalis agrum agro.

23 Et cum Papa Paulus rogaretur, ut filio Regis episcopatum iam habenti alium episcopatum concederet, vel abbatiam, dixit, Absit ut in ecclesia Dei ponam bigamiam: & cum olim cuidam sancto episcopo Paris. oblata esset abbatia, respondit, absit, ut cum sponsa habeam concubinam: sed hodie pauci viuentes ambientes hoc faciunt: totus enim mundus in maligno positus est: & non est qui subleuet: & mirandum est, quod si quis haberet ex suis bonis legitimam, & fortè ex omnibus patris bonis non haberet mille libras, & tamen si ecclesia det ei legitimam viginti mille librarum, non erit is contentus imò si posset, cumulare episcopatus non dicam regni Franciæ, sed totius mundi. O ambitio, o auaritia, o homines perdit. Quoribus voluit olim

Deus

Deus illos congregare sub alas, & noluerunt? sed sinamus eos, Ceteri enim sunt & cecorum duces.

Statu vniuersalis ecclesie de fructu per commendas.

24. Octauo decoloratur vniuersalis ecclesie status, quia non est secularis Abbas, qui regulam seruet, vel disciplinam, nec qui precipiat seruari: & quomodo seruent, cum non sint regulares: vix quidem clerici, saltem non diaconi, nec sacerdotes: nec incongruum videtur, vt regulares secularibus supponantur. c. 2. de capel. monacho. Ideo futurum est, vt alia quam plurima nobis eueniant mala, si hæ Commendæ non cessent, nisi quando causa vtilitatis vel necessitatis aderit, sicut dicam inferius de alijs dispensationibus.

Commendatarius quia do lucratur fructus

25. Notandum est tamé, quod si quis petat sibi beneficium commendari, & eidem à Papa commendetur, ipse erit tanquam depositarius, & tenebitur reddere ratione fructuum beneficii, si quos perceperit, nec illos lucratur, per gl. & doct. in d. c. nemo. de elect. per c. placuit. 10. q. 3.

26. Cautela ergo est, quod quis faciat apponere hanc clausulam. s. quod liceat de fructibus disponere: & tunc impetrans lucrabitur fructus, nec tenebitur de illis rationem reddere, quemadmodum si haberet in titulum, postquam permittit ei, vt de fructibus disponat, sicut alius, qui titulum habet.

27. Et si non habeas illam clausulam in bulla, fac vt reformetur, & transcribatur cum ista clausula: & hodie cauti mensularii solent apponere in signatura, & quod liceat de fructibus disponere, &c. & postea in bulla extendetur.

Clausula in commenda disponende

28. Vnde in commenda solet Papa sicut in bulla prouisionis ferè procedere, de qua inferius scribemus: sed in hac dicitur, vt commodius sustentare valeas, de alicuius subventionis auxilio prouidere cupientes, tale monasterium, vel beneficium autoritate Apostolica concedimus, & commendamus, ac prouidimus per te quandiu vixeris, &c. tenendum & possidendum ita quod durante commenda huiusmodi de fructibus, redditibus & prouentibus ipsius N. disponere & ordinare valeas, sicut veri prio-

res ipsius prioratus, qui fuerunt pro tempore ordinare, & disponere poterunt, & etiam debuerunt alienatione tamen bonorum immobilium, & pretiosorum immobilium ipsius prioratus N. tibi penitus interdicta, decernentes, &c.

29. Et si commenda sit facta ab ordinario, qua durante quis impetret illud beneficium à Papa, non facta mentione illius commendæ, non valebit impetratio tanquam subreptitia: vt docent Archi. Dom. & Philippus Perus. in d. c. nemo. de elect. li. 6. quia de colorata possessione commendatarii nõ est facta mentio vt oportebat, per c. cum nostris, de concessio preb. & quia Papa non videtur voluisse derogare iuri alicuius, c. sup. eo, de offi. deleg. c. quantum, de resc. lib. 6. sic consuluit Bertran. consil. 235. etiam si commenda, col. 1. in 3. vol. ex antiq. edit.

Impetratio beneficii durante commenda ordinarii non valeat.

30. Et quia id temporis quo Papa contulit non vacabat, & beneficium non vacans non solet conferri. c. 1. & per totum de concessio preb. Cal. cons. 6. de preb.

31. Commendauit ordinarius beneficium ad sex menses, iuxta c. nemo deinceps, de elect. in 6. an ipse commendatarius interim à Papa possit impetrare extensionem istius commendæ ad vitam? Resp. posse, vt tradit doct. in capit. si constituerit, de accusat. dummodo hanc exprimat commendam temporariam, aliàs subreptitia erit impetratio.

Durante commenda semel ad vitam extensio fieri.

32. Vel potest peri concessio noua & liceat ad vitam illud beneficium habere: & hoc est totius, quia dubitatur an valeat commenda per ordinarium: & quia finito tempore non valebit, ideo non potest extendi, quod non valet. l. decem. ff. de verb. obl. ideo petatur à Papa, vt ad vitam retinere liceat.

33. Minori quando datur à Papa beneficium in commendam quoad vixerit tenendum, non datur alia dispensatio: quia nihil aliud obstat, nisi ætas: ergo commendando illi satis dispensat super ætate, secus si commendetur bastardo, vt inferius dicitur in dispensationibus.

Minori nõ datur alia dispensatio quando beneficium est de commenda datur secus si illegitimus.

34. De stylo non datur parrochialis ecclesia minori. 18. annorum in titulum, sed

Minori 18. in commendam vsque ad decimum octa-
annorum. *phil. in trac. de literis gratie, rub. de qualita.*
parrochia- *Et statu beneficiorum, vers. hinc est quod de*
lis ecclesia in titulum stylo.
non datur.

35 Vbi plus dicit parrochiales ecclesias non commendari, nisi episcopis vel prælati, aut valde qualificatis, sed hodie peccus Melibœi vix reicitur: & sperandum est in nostro summo pontifice Paulo 4. qui non tam facilem se in his concedendis exhibebit, sicut prædecessores sui.

Duo non de 36 Aliquando tamen commendatur re-
beneficium gularibus personis, sed vna tantum, non
dari benefi- duæ similiter nec locus, aut canonicalis
ciaregula- portio, *hec ille. quod vtinam verum esset,*
ri. sed statuit Alex. 6. *in rit. de signa. gratie,* bene-
ficia ecclesiæ cathedralis secularis non dari regulari in commendam, nec dignitates regularis ecclesiæ seculari, ibid.

Cedere & 37 Quando Papa dat alicui facultatem
commendæ resignandi simpliciter, vel ex causa per-
cedere dif- mutationis coram ordinario, non solet da-
ferunt. ri facultas cedendi commendæ, adeo quod is qui facultatem habet resignandi, non habet facultatem cedendi commendæ, quia aliud est: ideo hoc solet in concessione exprimi: nec solet à cancellaria concedi, sed à camera. sed in hoc regno non fit ista differentia, quia commendam pro vero. tit. habemus.

In commen- 38 In commendis monasteriorum non
dis monesta solent poni illa verba præmissorumq; me-
rioru clau- ritorum suorum intuitu specialem gratiã
fula. facere volen. sed dicitur, de alicuius sub-
ventionis auxilio providere volentes ipsi, à quibusvis, &c. si tamen apponere-
tur, non vitarentur literæ: sed quod dixi de stylo est.

39 Et in his monasteriorum commendis pro absente præstatio iuramenti in fine ponitur. volumus autem vt onera ante dicta, quodq; antequam regimini, &c. *vt supra dictum fuit.*

40 Secus in commendis dignitatē maiorum principalium, & conuentualium: quia ponitur ibi, inducentes eundem. N. recepto prius ab eo iuramento, &c.

41 Nota quod beneficia S. Spiritus in Si-

cilia, nec S. Ioannis Hierosolymitani, minus S. Antonii, cum beneficiis beatæ Mariæ Theutonicorum non dantur in commendam vt statuit Alex. 6. *in rit. de sig. grat.* quia fratribus illius ordinis dari debent in titulum.

42 Quando obtinenti parrochiam in titulum, & petenti aliam parrochiam in commendam, Papa in supplicatione dicit, fiat vt petitur in titulum: tunc non intelligitur secum dispensatum, vt duas simul teneat: sed vltimam habebit, & dimittet primam & in bulla dicitur, volumus quod primam dimittat, &c.

43 Et super hoc vidi maximam contro- uersiam, quia is qui ignorat Papam non dare regulariter duas in titulum, non intelliget Papæ voluntatem. *vide doct. in c. de multa de præb.*

44 Si regulari commendetur beneficiū *Clausula*
seculare vel contra, clausula ad partem *apponenda*
se debet ista, & in commendam, & ad vi- *signatura*
tam propter regulam cancellariæ 41. alio- *regularis*
qui non proderit, quod est notandum.

45 Tamen si regulare commendetur *Officium*
mendicanti regulari, non erit opus ad par- *clausula*
tem apponere clausulam prædictam de *non datur*
stylo curiæ Romanæ: & officium claustra- *in commen-*
le non datur in commendam: vt statuit. A- *dam.*
lex. 6. *in rit. de signa. gratie.*

46 Idem in seculari petente dispensa- *Quando re-*
tionem ad regularia, cum dicta clausula vt *gularis con-*
debeat esse ad partem, & sic in dispositio- *stat. vt di-*
ne: nec sufficeret, quod esset in partis peti- *spensatio*
tione: nam pars multa petit, quæ Papa non *ad curiam*
concedit, postquam non expressit in clau- *& ad non*
sulis, & in dispositione *vt in tract. de signatu-*
curatum.
ra dictum fuit.

47 Item si dispensetur cum regulari ad beneficiumulare cum cura, vel sine cura: nisi ad partem sit repetitum illud verbum, sine cura, non venit: sed dabitur tantum cum curaulare, secus in monacho dispensato ad regularia alterius monasterii, quia siue sine cura sint, siue cum cura ei debebuntur: nam ex persona sua est illorum capax, & dispensatio non extenditur: *vt inferius in tract. de dispens. annotabo.*

48 Si dispensetur cum eo, qui tenet beneficium.

fructus beneficij: vt docet Ioann. Franc. in tractat. de offic. & prest. cap. sed. vac. in 3. parte 2. parti. col. 4. per gloss. in d. cap. cum olim 62 Locare potest fructus & possessiones sicut habens titulum. c. vestra, de loc. ca. fin. ne preb. vices suas. quia liberam habet administrationem. cap. relatio, & cap. qui plures. 21. que. 1. cap. cum nobis olim, de elect. Cald. conf. 3. tit. de loc. & 8. Lud. conf. 350. Odra. conf. 150. verum extravagans.

Commenda- 63 Item sicut illegitimo & incapaci non
ri beneficiū potest conferri beneficium, ita nec com-
illegitimo mendari: & si fuerit dispensatus ab epi-
non potest. scopo ad ordines, & ad beneficia simpli-
cia non poterit ei cura commendari. cap.
1. de fil. presb. in 6.

Due com- 64 Non possunt duæ commendæ fieri
mende vni vni, sicut nec duo conferri beneficia: licet
feri non vnum in titulum conferri à Papa possit,
possunt. aliud in commendam. c. dudum, in 2. de elec.
c. qui plures. 21. q. 1. Ioann. Francis. in tract. de
off. & pot. q. 3. parisi. 2. col. 4.

Post sex mē- 65 Commenda finitis sex mensibus non
ses non po- potest ab episcopo ad alios sex menses re-
tест com- nouari, ne fiat fraus, cap. commissa, de elect.
menda re- lib. 6. cap. quanto de diuor. Ioan. Francis. vbi
nouari. supra. fallit in capitulo sede vacante: quod
potest si non fuerit adhuc episcopus, qui
aliquem præficiat: vt dixi in materia deuo-
luntio. alia de hac materia tractaui in tract.
de pac. poss. in 5. amplia. nu. 35. cum seq.

Commenda- 66 Et videre quisq; poterit per Ruzeū
tari ligno- in tract. commend. q. 4. contra commenda-
rum deuo- tarios frigidus, qui tantam lignorum con-
radores. geries in suis beneficiis, vt in alio seculo
calefieri possent, sibi struxerunt, vt potius
comburantur quam calefieri quisque eos velle
existimet. Et maxime qui lignis omnia lo-
ca eis commissa denudarunt, quo videli-
cet omnia forent oculis eorum aperta: &
hi tamen pauperes in eorum paupertate
mortui sunt, vel morientur.

67 Nec approbo distinctionem Ludo. Rom. conf. 350. in casu, licet eam doct. sequantur, in c. si constitueris, de accus. vbi dicunt Papam posse reuocare commendam in ecclesiæ vtilitatem factam, secus si persona per text. in cap. constitution. 7. quest. 1. & cap. vbiurum, & seq. 61. dist. quæ iura non lo-

quantur in commendatario, sed in visita-
tore, qui ecclesiæ solet dari, donec illi pro-
uisū fuerit. c. pen. & seq. de sup. negl. præ. l. i. 6.
68 Secus in commendatario, qui à Papa
solet constitui ad vitam, ergo vita duran-
te sine noua causa, non debet delitui. cap.
saris peruersum. 56. dist.

69 Præterea magis est fauendum eccle-
siæ, quàm personæ, vt notorium est: quia
summa ratio est, quæ facit pro ecclesia. l.
sum. persona, in fin. ff. de relig. & sumpt. funer.
Et doctores fatentur commendam non
posse reuocari, si in utilitate personæ facta
sit, per l. cum multa C. de bonis que liberis.

70 Multo minus si facta sit pro ecclesiæ
vtilitate, nisi cessaret vtilitas illa: nam ces-
sante causa cessaret effectus, per cap. cum
cessante, de appel. aliàs Papa tolleret eccle-
siæ vtilitatem, & sic non esset prudens, nec
fidelis administrator, quem constituit dominus
super familiam: vt est in Euangelio, & quis
deciperetur beneficio Papæ, contra l. i. C.
de his qui veniam æta. impetrat.

71 Vnde notandum est commendam ad
vitam alicuius factam, siue sit ad ecclesiæ,
siue ad personæ vtilitatem, non posse sine
causa reuocari, sicut nec collatio facta in
titulum: quia ista sunt paria, vt supra di-
ctum fuit: quamuis Ruze. multa adducat
in suo tractat. q. 5. Alia multa de commenda
hic traderem, sed ista sunt præcipua,
quæ in usu forensi quotidie agitantur: a-
lia non frequenter, ob id ea missa facio:
quia multa tradidi in tract. de pacific. possess.
in 5. amplia. quæ hic tibi commendo.

De Vnionibus Beneficiorum,

Sæpius vniones perperam esse factas vno quid
inueni, & in his ritè faciendis opus est
ferè Delio natatore: nam multa ex
vfu & praxi habemus, quæ interpretibus
fuerunt incognita: ideo materiam istam
paucis pertractare intendo, à diffinitione
seu descriptione incipiens. Vnio est bene-
ficiorum seu ecclesiarum ab episcopo,
vel ab alio superiore facta annexio: &
quando fit vnio, ecclesia in proprietatem
concedi solet: vt in cap. cura, de iure par. vbi
scripta

Commenda-
tarius ad
vitam an
possit deli-
tui.

vno quid
vbi
p
p

scripsi: vnde superius dixi beneficia concedi à Papa in titulum, commendam, vel in proprietatem.

*Dura bene-
ficia vni
possunt
viri.*
2 Primo dico in descriptione beneficiorum, quia non fit vnio nisi sint plura beneficia, sicut nec optio. l. i. Et per totum. ff. de optio. lega. ideo in plurali dico beneficiorum: quia pluralis numerus duo ad minus requirit. l. vbi numerus. ff. de testibus. regula pluralis, de regu. iur. in 6. itaque siue duo annectantur simul, siue duo vel pluravi, hic comprehenduntur, vt in ca. exposuisti. de preb. vbi plures capellæ vniuntur vni ecclesie.

*Episcopa-
tus & alia
beneficia
annecli
possunt.*
3 Etiam dico beneficiorum seu ecclesiarum: quia beneficium est terminus generalis omnia comprehendens beneficia, maiora vel minora, regularia, & secularia, dignitates, & personatus, ac officia. c. i. de reg. iur. in 6. c. extirpande. §. qui vero. de preb. supradictum fuit in prin. huius libri.

4 Verum quia nomine beneficii non venit regulariter culmen dignitatis, id est episcopatus. cap. pen. de preb. gl. in c. 2. illo. in. in 6. & tamen duo episcopatus vniiri possunt. ca. decimas, & seq. 16. q. 1. ideo ad tollendum dubium dixi ecclesiarum, quæ dictio comprehendit etiæ quamlibet ecclesiam. cap. fin. ne preb. rices suas, sic fuerunt vniiri in Delphinatu duo episcopatus Diensis & Valentiniens. [& Feltren. & Bulunen. in c. exposita. de arbir.

*Que bene-
ficia vniiri
possunt.*
5 Et sic sublata est difficultas, quæ beneficia vniiri possunt: nam omnia regulariter, & episcopatus, & archiepiscopatus, si ratio subsit, vt inferius dicitur.

6 Ad tempus dico, seu in perpetuum: quia vnio & ad tempus, & in perpetuum fieri potest. c. i. ne sede vacan. Per. Paris. cons. 5. vno. in 4. vol.

*Vnio du-
plex tem-
poralis &
perpetua.*
7 Et sic duplex est vnio, perpetua, & temporalis: perpetua est, quando exprimitur, vt perpetuo duret. c. exposuisti. ibi. de capellis in perpetuum annectendis, de preb. vel quando dicitur ad perpetuam memoriam, aut quando fit ad beneplacitum sedis. cap. si gratiose. de rescrip. lib. 6. vel si fiat contemplatione ecclesie. c. i. ne sede vacan. quæ non moritur. c. si gratiose. de rescrip. lib. 6.

8 Et sic videmus quomodo cognoscatur vnio, an sit perpetua vel ad tempus, maximè solet dici in vnione, in perpetuum vniuimus, &c. & ideo ipsa vnio est videnda antequam iudicetur de ea. l. vi responsum. C. de transact.

9 Temporalis quando ad tempus fit, vt Arestum vt pote ad vitam eius, cui conceditur, & sic temporalis fit contemplatione personæ. d. c. i. ne sede vnio in Frã vacan. & per eius mortem expirat. c. quocia non recipiuntur in Francia: vt inferius dicitur: Et hoc docet gloss. in cap. de reserua. in prag. quia sapiant reseruaciones: nam reseruatur beneficium illi, in fauorem, cuius fit vnio ad vitam: & dicit gloss. ibi, pro hoc fuisse prolatum Arestum pro cura S. Ioan. in Grauiâ Paris.

10 Et in dubio præsumitur facta contemplatione ecclesie: quia ecclesie magis fauendum est, quàm personæ. d. cap. i. Et. requisisti. de testa. vbi legatum præsumitur contemplatione ecclesie potius factum, quàm personæ, si contrarium non appareat. Oldr. consil. 257. factum tale. col. 2.

11 Aduertendum est, quod vnio tribus vnio erit. modis potissimè fit, primo vt ex duobus modis sit. beneficiis vnium fiat: vt. d. c. decimas. in fin. 16. q. 1. ibi, sicut enim Papa duos episcopatus in vnium potest reducere. gl. in dict. c. i. vt pote si sint duæ parrochiales proximæ vicinæ destructæ per bellum, vniiri poterunt, vt vna fiat ex duabus: & priuilegia data vni competent & alteri, & quando sunt plura, honestiora & fauorabilia seruabuntur: vt dicit ibi gloss.

12 Secundo fit vnio, vt ecclesia vna al. vnita ec-
cllesia an
fit vnio, erit superior & principalis, vnita subiaci-
tur alteri.
verò erit inferior, & accessoria, habebit tamen ecclesie priuilegia, cui vnitur, cap. recolemes. in fin. de statu monach. & postea si quis velit impetrare hæc duo beneficia oportet quod exprimat principale, alias si accessorium, non valeret impetratio: quia illud non vacat, cum sit alteri vnium.

13 Nec in vim illius clausulæ, quod maior expressio fieri possit, hoc corrigi poterit ideo

ideo nona impetratione opus erit: si uidi in Praxi & de stylo cur. Rom. per ea que not. in l. cum principalis. ff. de reg. iur. & in regula Accessorium, illo tit. lib. 6.

Vnio ecclesiam an impetrans exprimeret neatur.

14 Nec est opus in impetratione principalis ecclesie exprimeret vnium accessorie, secus si æque principaliter. gl. & doct. in c. gratia. de rescri. in 6. doct. in cap. super eo. de præb. eodem lib. & Anch. in d. regula accessorium. de regul. iur. ibid. de Rota decisio. 319. not. quod ubi, in antiq. [Sub utul. de rescrip. decis. 46.]

Vnio æque principalis que sit.

15 Tertio fit vnio duarum ecclesiarum, ut utraque remaneat episcopatus, vel parochialis, sicut erat: & tunc dicitur æque principalis utraque ecclesia, sed vnus erit episcopus, vel rector utriusque ecclesie: & tunc qualibet sua habebit priuilegia, & statuta. gloss. & doct. in cap. & temporis. 16. q. 1. Barrol. & alii in l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pign. actio.

16 Et tunc nominatio à digniori fieri debet. l. que ritur. ff. de statu hom. ca. ex liuris, de iurepat. & eo casu episcopus in vno degens episcopatu, poterit expedire negotia etiã alterius: vno. Im. in c. nouit. de offi. leg. Rebus. in l. vna. C. de Metrop. Berit. lib. 11.

Parrochialis ecclesia capelle vniri non potest sed canonicatui ecclesie cathedralis sic.

17 Et sic non potest vniri dignius minus digno: vnde parrochialis ecclesia non debet vniri capellanie, sed econtrario sic. ca. exposuisti. de præb. cap. super eo, illo tit. libr. 6. [facit. l. iustissime. ff. de edil. edil. ibi, ridiculum namque esset fundum runc. accedere, & hominem et res, que minoris esset.] de auctoritate tamen Papæ si fieret, valida esset, per §. sitanen. de rerum diuis. in insti. & c. 2. de præb. in 6.

18 Ecclesia tamen parrochialis potest vniri canonicatui ecclesie cathedralis, quia ille canonicatus dicitur dignior. ca. excirpandæ. §. qui verò. de præb. nam canonicus illius ecclesie dicuntur pars ecclesie. cap. requisisti. de testa. & hi cum episcopo tractant negotia totius episcopatus. cap. 1. & c. nouit. & per totum. de his que fiunt à prel. sine consen. cap.

Principaliter vel accessorie.

19 Sed quomodo cognoscatur an accessorie, an æque principaliter sit vnita? Resp. eò quod minus dignum est digniori

annexum, illud dicitur accessorium. cap. quod indubius, de consec. ecclesie vel quando hoc factum est, ut accessoria ecclesia illa sit. §. sitanen. de rerum diuis. in Insti.

20 Si verò non appareat quod vnium sit altero dignius, tunc dicitur vtrunque beneficium æque principale, teste Pan. & aliis in c. excirpandæ. §. qui verò. de præb. nisi ex consuetudine aliud seruaretur: quia interpretis est consuetudo. l. si interpretacione. ff. de legib.

21 Et tunc ubi commodius erit habitare debet habens vtrunque. ca. & temporis. 16. quest. 1. cap. dilectus. 2. ubi Fel. de rescrip. alioqui in maiori. gloss. & doct. in cap. non potest de præb. 6.

22 Præterea in definitione dicitur ab episcopo, quia sicut vnire episcopatus atque subicere potestati alienæ ad summum Pontificem pertinere dignoscitur: ita Episcopi est ecclesiarum suarum diocesis vnio & subiectio earundem. cap. vnire, de excess. præla. cap. quod translationem, de offi. leg. vnde patet à quo possit vnio fieri, videlicet ab episcopo, dummodo beneficia non sint exempta, quia tunc ad Papam vnio pertinet. c. si ubi no. de consir. viil.

23 Item ab alio superiore, ideo in definitione dicitur: nam Papa potest vnire tam episcopatus, quam alia omnia beneficia, tam maiora, quam minora. cap. decimas. in fin. & c. & temporis qualitas. & sequi. 16. q. 1. quia ipse habet plenariam potestatem in beneficialibus. c. 2. de præb. in 6. & cle. 1. vt lit. pend.

24 Item Legatus de latere vnire potest, quia omnia potest, quæ episcopus in sua diocesi. Specul. in titul. de leg. §. nunc ostendum, vers. 89. ibi legatus igitur: & quia est maior episcopo in prouincia sibi decret. c. 1. de offi. legat. lib. 6. dom. de Rota decis. 38. legatus & decis. 18. secundum maiorem, in not. [Sub tit. de offi. leg. decis. prima.] & decis. 439. nota secundum maiorem, in antiquis. [Sub tit. de offi. leg. decis. 3.] [Guido Papæ in cons. 174. circa procef. in 2. q. doct. in c. fin. de consir. viil. & Brun. in tract. de dignita. leg. cõ. clus. 13. & debet seruare illa solennia, quæ epi saltè in hoc regno, alioqui non recipitur vnio legati. 25 Fal.]

25 Fallit in episcopatibus quos non potest vnire legatus. c. nisi. & c. quod translationem. de offi. leg. nec alius extra Papam, in d. c. sicur vnire.

In praeiudicium episcopi legatus vnire non potest.

26 Non potest etiam vnire in praeiudicium episcopi, videlicet in totum eximendo à iurisdictione & subiectione episcopi: sed licet collationem auferat ab episcopo vniedo, tamen vnio valebit, dummodo non auferat, subiectionem, obedientiam, correctionem, vel alias à iurisdictione episcopi non eximat. finali. de conscr. vili. v. bi Decius dicit hanc esse magis communem opinionem: & secundum istam collegium Papiense consuluisse sic tenent Domini de Rota. dec. 459. nota secundum maiorem in antiquis. [sub titul. de offi. legat. decif. 3.]

27 Alia tamen opinio, quod sine consensu episcopi vnionem facere non possit, & cum illius praeiudicio dicitur magis æquatum potius assentire, si esset praeiudicium maius collatione. vt supra.

Beneficiū sub patronatu Lucii legatus non vnire sine consensu patroni.

28 Item hoc non potest vnire legatus, quando ecclesia esset sub iure patron. laici, gloss. & doct. in c. nobis. & c. cum dilectus. de iure patron. sine consensu patroni: sicut dixi si legatus vellet vnire beneficiū in regno situm abbatia, vel episcopatu existenti in alio regno, vel principatu, quod facere non possit sine Regis consensu: & vidi appellari tanquam abusu ab illis vnionibus sic factis, etiam post longissimum tempus centum annorum, à procuratore Regio qui ista regni comoda prosequitur: & quia hæ vniones semper & quotidie grauant: ideo semper appellatur. Bal. in l. 2. col. 2. c. de episcop. audien. facul. leg. n. h. ff. de usufruct. accresc. ibi vnus vnus quotidie constituitur. & legatur. & c.

Archiepiscopus vbi vnire potest.

29 Archiepiscopus etiam in sua diocesi potest vnire, cum in ea tantam potestatem habeat, sicut episcopus in sua, vt in Spe. in d. tit. de legat. h. nunc ostendendum, vt legatus igitur, quem refert & sequi. Ioan. Caccialup. in suo tract. de vno. art. 7. q. 4. & iura episcopalia exercet in suo archiepiscopatu: & ad illum appellatur iure episcopi, & Metropolitanico. cap. Roma. de appel. in 6. cap. referente,

de preb. secundum nouum intellectum, quem dedit ibid.

30 Sed beneficia pertinentia ad collationem sui suffraganei vnire non potest. rex. in ca. firmire, in fi. de excess. prelat. quia in casibus à iure expressis habet iurisdictionem in suffraganeos, sed non liberam ideo in aliis casibus ei non licet auferre episcoporum autoritatem. capit. i. de for. compet. in 6.

31 Item beneficium expresse reseruatū vniri in praeiudicium expectantis non potest: sed si fuerit facta vnio valebit, sed non habebit effectum, nisi post mortem expectantis: vel postquam priuatus fuerit, de Rot. dec. 253. not. quod beneficium, [sub tit. de reb. eccl. non alien. decif. 6.] & decif. 160. [sub titul. de rer. permut. decif. 3.] & 658. in antiq. [sub tit. de reb. eccl. non alienand. decif. 6.] sed generalis reseruatio, vel mandata, seu nominationes, non impediunt vnionem, per gloss. in clem. fin. de refer. quia beneficium per vnionem dicitur suppressum, ob id non dicitur amplius vacare. cap. cum accessissent, de conscr. nisi in fraudem vellent illud vnire iuxta mortem vnus. vt in c. si de renun. libr. 6. vel post vacationem. vide Paris. conf. 114. cum reseruatio in 4. vol.

In praeiudicium mandatarum vel expectantis an beneficium vniri possit.

32 Item in definitione etiam dicitur ab episcopo, ad exclusionem inferioris, à quo vnio fieri non potest: vnde priores, vel abbates non possunt vnire. d. c. sicut vnire & vnire non gl. in d. cl. si. de reb. eccl. non alien. Perus. in ca. possunt. cum singula, col. 1. de preb. in 6. & text. iuncta gl. in verb. ordinariis. clem. ne in agro. §. ad hoc de statumonach. vbi dicit gl. non procedere, quando hoc præscriperunt.

Abbatibus & inferioribus episcopo vnire non possunt.

33 Iura enim episcopalia inferiores præscribere non prohibentur. cap. audius. de præscr. sed titulus requiritur vel tempus immemorabile: vt probat Petr. Perus. in d. tract. de vno ecclesia. ca. 4. versic. vel circa hoc Rom. conf. 275. quo ad primum. Alexand. conf. 76. in causa. i. vol. 3. & conf. 101. circa. col. 1. vol. 6.

34 Sed vna ecclesia potest præscribere alteram tanquam vnitam, si eam ita tenuerit etiam per quadraginta annos, clem. m. d.

Vna eccle-
si: aliam
per quadra-
ginta ann.
prescribitur
tanquam
v. nitam.

de excessibus prelat. cap. cum de beneficio, de
preb. lib. 6. quia tunc ecclesia prescribitur
quo ad proprietatem: & non quo ad titu-
lum: quod potest fieri ca. audius. de prescri.
& c. cura. vbi scripsi de iure patro. Ioan. Andr. in
regula. qui contra iura. de reg. iur. in 6. Cacciai.
in tract. vno. arr. 3. in fi. Oldr. conf. 296. Fel. in c.
causam. col. 2. de prescri. & c. cum contingat. col.
3. de foro comper. & ita fuit Budeg. iudica-
tum teste Boir. qu. 345. an vno. dom. de Rota.
decis. 205. nota quod vbi. in antiqu. [Sub titul.
de reb. eccl. non alien. decis. 9.]

Arestum.

35 Et tunc sufficit probare illud tempus
legitimum prescriptionis, etiam si non
probetur causa vnionis. do. de Rota. decis.
375. nota quod vbi. in antiqu. [Sub tit. de reb. eccl.
non alien. decis. 10.] quia ex diuturnitate
temporis omnia presumuntur solenniter
acta. l. quacunque. ff. de publicia. l. sciendum. de
verb. obl. non potest tamen prescribere
quis vnionem per 49. annos, si allegaue-
rit simpliciter vnionem, & probauerit diu-
turnam possessionem: quia hoc casu re-
quiritur tempus memoriale. per cap. pri-
mum. de prescri. lib. 6. secus si quis allegauerit
vnionem esse factam, & se possedisse per
40. annos: hoc enim casu sufficit probare
titulum vnionis etiam per publicam tor-
mam, vel per notorium ideo sufficit tes-
tes deponere ecclesiam esse possessam ta-
quam vnitam: & hoc probat Bartol. & Io-
an. Franc. in l. Celsus. ff. de prescri. hoc abun-
de tradit Fel. in conf. 2. excellens. doctor. vbi a-
lia videri poterunt. & sic conciliantur sen-
tentia contraria, quod centum anni re-
quirantur ad prescriptionem vnionis,
quando non est nisi sola possessio: sed si
cum possessione concurrat titulus vel
fama tituli, tunc quadraginta sufficiunt
anni. vide Paris. consil. 36. quod pretenso. in 4.
vol.

Capitulu
auctoritate
vnioni pre-
stare potest.

36 Poterit etiam capitulum sede vacan-
te auctoritatem vnioni prestare, dummo-
do per eam iuri episcopali nihil detraha-
tur, alias secus: quia ea que sunt iurisdi-
ctionis ad cap. sede vacante transeunt. c. v-
no. de maior. & obs. lib. 6. Ioan. Franc. de Panmis,
in tract. de offi. & potes. cap. sede vacante. in 2.
p. v. quest. 3. colum. penul. nam qui ecclesie

sua: ius detrahit, iniusticiam facit cap. 1. dit-
tine. 22. & superius in materia deuolutionis
scripsi.

37 Idem in vicario episcopi, si hoc illi co-
missum fuerit ab episcopo, vel vnire possit,
teste Perus. in predic. tract. ca. 4. in fi. & superius
dixi in materia vicariorum. ex his ap-
paret a quibus vnio fieri possit.

38 Sed videndum est, ex quibus causis
vnio fiat: resp. duabus, videlicet si euidentis
sit necessitas, vel utilitas. cap. exposuisti. de
preb. Guid. Pap. conf. 34. circa quest. 1. & facta
sine causa non valet, quia est contra ius,
volens quod quilibet ecclesia suum re-
ctorem habere debeat. cap. cum non ignores,
de preb.

39 Necessitas est, vt si duae ecclesie sint
pauperes, quae ad victum duorum non suf-
ficiunt, cap. vnio. 10. quest. 3. cap. postquam. 10.
quest. 1. cle. ne in agro. Gadhee. de iure monac.
[Vnde sancta Romana ecclesia sua aucto-
ritate congregata valet disiungere, & dis-
iuncta congregare, rationis tamen equi-
tate considerata, vnde vel pietatis, vel ne-
cessitatis intuitu semel a se concessa, valet
vel in totum, vel in partem commutare. ca-
pirul. postea. §. fin. 25. quest. 2. & quando dica-
tur ecclesia pauper, declarat gl. in cap. cleri-
cus. 21. quest. 1. dicens eam esse pauperem,
quae non potest aliquem honeste & suffi-
cienter alere, & hospites pauperes super-
uenientes non recipere, & quando sibi &
suis non sufficit, ibi vide fusiis, & per glof.
in athen. preterea. C. vnde vir & vxor. iu-
diciis arbitrio relinquatur quis dicatur
pauper.]

40 Idem si fit destructa per hostes, vel
desolata ecclesia, cap. 2. de religio. domib. vel
propter populi decrementum. c. ad audien-
tiam. 2. & cap. fin. de eccl. edi. & quando ec-
clesie sunt vicine, & populus mortuus est,
& tunc sunt pauci. & cap. temporis. 16. quest.
1. vnde apparet hostilitatis, vel paupertatis
necessitate sedes episcopales in vnam
redigi. cap. si. vers. hostilitatis. 25. q. 1. vlt.

41 Utilitas est quando propter tenuita-
tem fructuum non inueniuntur idonei ad
deseruiendum illi beneficio, vel ecclesie
cathedrali. d. c. exposuisti. vbi Panor. & alii, &

cap. a. ibi. ne plus fauisse persone quam ecclesie videremur ne sede vacante.

42 Ergo cum causa tenetur episcopus hanc vnionem facere. & si recusaret. posset adiri superior. c. nullus. de iure patronatus. Petrus de Perus. expresse ita tradit in d. tract. vnio. capitul. tertio. & decimo. & Caccialup. art. 5.

Causa cognitio in vnione requiritur. 43 Et sic requiritur causae cognitio in vnione facienda, cum causa in ea requiratur: in qua causae cognitione vocandi sunt quorum interest, coram ordinario loci, qui vnionem facit. clem. si. de reb. ecclie. non alien.

Dispositio in concilio. 44 Et si Papa illam faciat requiritur quod etiam de causa inquiratur in partibus, aliis non valebit vnio: vt est in reg. candel. 21. & ibi dicitur. saltem annullabitur: vt est in concilio Const. verba ipsius haec sunt. Vniones & incorporationes a tempore obitus Grego. II. factas seu concessas, eum certa regula dari non possit, ad querelas eorum, quorum interest, nisi fuerint impetrantes beneficia sic vnita personae, si non ex rationalibus causis & veris factae fuerint, licet Apostolicae sedis autoritas interuenierit, reuocabimus iustitia mediante: ergo concilium reuocabit per iustitiam.

45 Praxis Gallorum est, vt soleant appellare tanquam ab abusu, vt inferius dicam: & istae vniones sine causa factae praesumuntur subreptitiae: vt fuit in concilio nouissimo Tridenti. in 7. sessione. dictum.

Appellatur ab abusu vnionis perperam facte.

46 Hodie ergo in hoc regno Franciae post concilium illud Constan. nullae recipiuntur vniones factae in fauorem personarum, sed si sint factae, ab eis appellatur tanquam ab abusu: & senatus eas abusuas & irritas pronunciat.

47 Ite appellatur tanquam ab abusu in hoc regno ab vnionibus factis sine causae cognitione, a quocunque factae fuerint: & nullae solent pronuncari, & irritae per curias supremas: nec habetur ratio temporis, quia abusus non potest praescribi: & ista est praxis regni.

Vniones non sortitae effectum, reuocantur.

48 Insuper omnes vniones, quae non fuerunt sortitae effectum, reuocantur, in re-

gul. cancel. n. & bolla in concilio Tridentino, siue fuerint sortitae, siue non, si a 40. annis factae fuerint: quod statutum si seruetur, videbimus multos seculares apostatas, qui olim erant ordinis sancti Augustini, vel sancti Benedicti. nunc vero sunt ordinis mendicantium, bonis nudi & destituti beneficiis: quia in his vnionibus fuerunt multae, ecclesiae regulares in seculares reductae, & beneficia vnita.

49 Effectus vnionis est, vt ille episcopus vel curatus vnus, loci sit episcopus vel curatus loci vniti, & sic vtriusque. i. ne sede vacat.

Effectus vnionis.

50 Secundo vt deinceps iurisdictionem habeat episcopus, etiam contra habitantes in loco vnito, cum iurisdictionem in quolibet loco sui episcopatus habeat. c. cum episcopus. de offi. ordi. in 6.

Episcopus iurisdictione non habet in loco vnito & visitatio non.

51 Tertio poterit visitare etiam locum de nouo vnitum, sicut alium quem prius habebat, & procuracionem ab istis vnitis in episcopatu existentibus accipere. c. cum Apostolus, de censib. & per totum. & tradit Soc. in suo tract. de vna.

52 Quarto conueniri poterunt isti vniti coram magistratibus illius ciuitatis cui vniti sunt, si ibidem degant docto. in l. fin. ff. de iurisdict. omni. iud. cap. si. de constir. lib. 6. clem. vniti sunt. i. de rescript.

Vniti coram magistratibus loci vbi vniti sunt conueniuntur.

53 Quinto isti vniti, si non erant regnicolae post vnionem erunt, nec indigebunt literis naturalitatis, sicut veri filii regni: vt scripsi in tracta. de literis naturali. in 2. tomo constir. Regia.

54 Sexto isti vniti poterunt munera obtinere in loco cui vniti sunt, & sic poterunt ibi esse assessores & alio fungi munere. l. se eadem. ff. de ass.

55 Septimo in synodo tenebuntur comparere coram episcopo, cuius episcopatus vniti sunt, & ad iura quae alii prius episcopo tenentur, & ipsi vniti praestare debent. c. conueniente. de offi. ordi.

56 Octauo negotia istius loci vniti tractari poterunt in ciuitate & loco cui vniti sunt. cap. noui vbi. doct. de offi. leg. doct. in d. l. vna. C. de Metrop. Berito lib. 11. [Et illa pars populi quae nouis ecclesiis supponi-

Privileg. ecclesie principalis vni habebunt. tur à iure prioris ecclesie absoluitur e. pre. precipimus. 16. q. 1.]

57 Nonò vt semel dicam. omnia priuilegia isti vniti accessoria habebunt quæ aliis dantur. vt docet Bart. in l. si conuenit. §. si nuda. ff. de pign. act. quem sequitur Curt. con. 57. & Albert. in tract. de augmento. in 9. conclusio. vbi alia videri poterunt: quia hoc limitat. ibid. & alii effectus ex præmissis hic addi poterunt. doct. in l. 1. ff. de leg. 1. [differentiam inter vnionem & incorporationem scribit Angel. in consi. 247. vnitorum. colum. 2.]

Regula cancella 21. de vnionibus explicatur.

Item voluit quòd petentes.

GLOSSA PRIMA.

Motu proprio & ad petitionem vnio fit.

Requisita ad ritè faciendam vnionè in hac regula scribuntur. Et primò requiritur, quòd quis petat vnionè fieri, ibi. Petentes: potest tamen fieri ex certa scientia, & motu proprio: & tunc non habebit locum hæc regula, fumendo argumentum à contrario quod est in iure validum. l. 1. ff. de offic. eius. cap. cion Apostolica. de his que fiunt à prelat. in Francia tamen quomodocunq; fiat, requiruntur solennia, quæ inferius dicentur.

Beneficia.

GLOSSA SECUNDA.

Benef. maiora & minora vniri possunt.

Quorum appellatione veniunt omnia beneficia, tam maiora, quàm minora. gl. in cap. 1. de regulis iuris in 6. cum hic simpliciter loquatur & vnioes sint odiose; doctor. in clement. si. de reb. eccles. non alienandis, & superius in definitione scripti: ideo non extendendæ. regula odii. de reg. iur. in 6. tamen de omnibus intelligitur hic propter indefinitam elocutionem, quæ equipollet vniversali. c. vi. circa. de elect. in 6. & quia verbum beneficium, est generale: vt superius scripti in princ. huius libri.

Ecclesiastica.

GLOSSA TERTIA.

ET sic non habet locum in temporalibus vt in Peadis. ca. felicis. de penus. in 6. scripsi in tractatu nominatio. q. 21. & iure Canonico regulariter nomine beneficii venit ecclesiasticum, licet aliquando exprimat: vt in tit. de ecclesiastica benefi. & in regula 1. de regul. iur. in 6. quàmuis Imperator aliquando vniat duas dignitates: vt in §. illud in authent. vt iudices sine quoquo suffrag. collation. secunda, tamen non seruantur requisita in hoc tex. sed facta vnione per Regem vel Imperatorem, tunc illi habitantes in ciuitate vnita, habent priuilegia etiam ciuitatis, cui vniti sunt, & ibi conueniri poterunt, & subiciuntur magistratibus illius loci: vt patet in l. vna. C. de Metropol. Berico. libr. 11. & ibi iurium interpretis.

Imperator & Rex quando vnionem facit.

Aliis vniri.

GLOSSA QUARTA.

ET sic ecclesiastica ecclesiasticis vniri debent, & temporalia temporalibus non mistim, ca. si. de verum permut. hæc probat dictio aliis, quæ similitudinem denotat. capitul. sedes. de rescript. clem. 1. illo tit. gloss. in authent. sed nouo iure. C. de seruus fug.

Ecclesiastica ecclesiasticis vniri.

Teneantur exprimere verum.

GLOSSA QUINTA.

ET sic aliud est requisitum, quòd in vnionibus verus valor exprimat: nec in Francia sufficeret exprimere cuius fructus 24. ducatorum auri, &c. quoniam ille non esset verus valor licet in impetrationibus regulariter hæc expressio valeat: vt superius dictum fuit in tractat. de signaturis. Francie non tamen in vnionibus.

Verus valor in vnionibus.

Notandum est, quòd ea quæ exprimenda sunt in prouisionibus, & ferè in vnionibus,

Subreptio
vitiat vno
nem & que
in casu ex
primenda.
bus, quæ scribit Feli. c. innostra. de rescrip.
& ego in concord. Francie, in forma mandar.
in. c. b. pro expressis, & subreptio vitiat ipso
iure vnionem, teste [Panor. cons. 101. in que-
stione. col. 4. in 1. volum.] quem sequitur de
Ripa. in lib. 2. respond. c. 10. incipient. Et si vnio-
nis, & Nicol. Mil. in verb. vno, primo. & Fel-
lin. in cap. postulatisti. col. 7. vers. potest etiam
inferri de rescrip. Quando fit à Papa, secus
si ab ordinario, quia tunc erit annullanda.
arg. c. fin. de offic. lega. in 6. & Clem. fin. illo tit.
quia in rescripto Papæ intelligitur clau-
sula, si preces veritate nitantur cap. secun-
do de rescription. Cardin. consil. 95. Papa vni-
ant.]

Annuum valorem.

GLOSSA SEXTA.

ET sic non tenetur, exprimere valorem
vnius diei, vel mensis, vel duorum,
sed annuum valorem, id est cuiuslibet
anni quantum in anno quolibet valet: &
si pluri sit vno anno quam alio, debet ex-
primere: vt sequitur vide que docto. dicunt
in rub. ff. de annuis leg.

Secundum communem esti-
mationem.

GLOSSA SEPTIMA.

Vlt hæc regula quod exprimatur se-
cundum communem estimationem,
& non secundum sterilitatem, vel
vbertatem. l. pretia verum. §. fin. ff. ad legem
Falcidiam. plenè scripsi in vno pro. l. vno. §.
de sent. qua. pro eo quod inter est profunde qua-
uis consuetudinarius valor 24. ducato-
rum solet exprimi in Francia in omni-
bus beneficiis, tamen in vnione verus va-
lor est exprimendus, vt hic: quia non a-
gitur de annata, ideo non est hodie huic
expressioni veri valoris in vnionibus de-
rogatum, quominus verus valor expri-
mi debeat, & idem in nominationibus vt
scripsi per illum sent. in §. volumus. de coll. in
Concord.

Tam beneficia vniendi, quam illius
cui vniri petitur.

GLOSSA OCTAVA.

Item debet exprimi valor tam beneficii
vniendi, quam eius, ad quod vnio fieri
debet: vt docet Fel. in c. ad aures. colu. vlt.
in y. conclus. de rescrip. nam cum vnio fiat
ex causa necessitatis, vel vtilitatis, vt fu-
perius dictum fuit, si non sit necessitas, fieri
non debet, vel ex aliis causis expressis ibi:
quamobrem vt hoc sciatur, vult quod fiat
hæc expressio: quamuis in impetratio-
nibus non solet valor beneficii, iam ob-
tenti exprimi, sed valor illius tantum quod
impetratur. Sed quando fit vnio mensæ
non requiritur bonorum seu beneficiorum
mensæ vnitorum expressio: vt decidunt
dom. de Rota decis. 169. no. [sub tit. de reb. ecclæs.
non alien. deci. 8.] quod vbi. & deci. 442. no. v-
trum, in anteq. [sub tit. de reb. ecclæs. non alien.
deci. 13.]

Valor utrū
uq; bene-
ficii expri-
mi debeat.

Imò quamuis signatura expediatur cū
derogatione huius regulæ, tamē non vale-
bit quoad fructus, adeo quod bulla nō ex-
pediatur sine fructuum expressione: & di-
id est ve-
ita ob hoc sæpius vidi bullam reculari
Romæ.

Fructus sū-
bit quoad fructus, adeo quod bulla nō ex-
pediatur sine fructuum expressione: & di-
id est ve-
ita ob hoc sæpius vidi bullam reculari
Romæ.

Adhæc si in signatura fuerit conscripta
ausula, quod obstantiæ oratoris habeat-
ur pro expressis: tunc poterit bulla ex-
pediri sine fructuum expressione deroga-
ndo huic regulæ cancellariæ, & si vale-
bit, sed in Francia vix recipietur ratione
consuetudinis contrariæ.

Idē si fructus habeantur pro expressis,
tunc etiam dabitur derogatio regulæ hu-
ius, sed non quod fructus possint exprimi
in bulla: quia illa clausula non obstante,
ad hoc non tendit, ideo verus valor expri-
metur.

Alioquin vnio non valeat.

GLOSSA NONA.

Ipo iure quia forma data est, quæ si non
seruetur, actus est nullus. cap. cum dile-
ctis, de rescrip. & beneficium sic vnitum
iure est nul-

la si non sit
solemnitas
seruata.

potest impetrari: licet contrarium te-
neat Old. consi. 226. in fin. quem sequitur
Boër in decis. Bur. quest. 345. an vnio. quest. u.
dicens ante declarationem non posse im-
petrari, & multos allegat pro sua senten-
tia comites, maxime Dec. consil. 233. viso.
col.

2 Ego verò hos duos semper constitue-
rem casus: primus est vnio facta non vo-
catis vocandis, & sine causæ cognitione
est ipso iure nulla, vt hic: quia actus o-
missa forma conceptus non valet. cap. cum
dilecta de rescriptis, l. cum hi. §. si prator. ff. de
transactio. vnde hoc casu poterit benefici-
um impetrari etiam ante declarationem,
& appellari ab vnione abusua: vt scripsi
superius.

Vnionem be-
neficii an
ante decla-
rationem im-
petrari pos-
sit.

Secundus casus est, vnio facta ex falsa
causa, seruata tamen iuris forma, & so-
lennitate, valet: sed venit reuocanda. gl.
ratione in summa, & in cap. siue exceptione. 12. quest.
petrari pos-
sit. 2. de Roia decis. 59. vnio, in novis, [in. de ex-
cep. pralato. decis. 1.] & 168. cum seq. [sub. tit.
de reb. ecclies. non alienand. decisio. 2.] & 511. in
antiq. [sub. tit. de reb. ecclies. non alienand.
decis. 12.] & sic debet intelligi sententia a-
liorum contrariam opinionem docenti-
um, facit. §. semel, quibus ex caus. ma. licet.
nisi subreptum esset Papæ; Cassado. dec.
1. in reg. cancel. rubr. de vnico. vnde si vnio
facta fuerit propter vicinitatem, & pau-
pertatem ambarum ecclesiarum, si hæc
causa fuerit falsa, dissoluetur vnio, sed an-
te dissolutam vnionem non impetrabitur
beneficium, si solennitates interuenerint.

Instrumen-
to an creda-
tur quo ad
solemnita-
tem.

Nec credetur instrumento vnionis di-
centis solennitatem interuenisse, nisi illæ
solennitates appareant: quia instrumen-
tum non debet continere verba iuris, sed
facti: vt Innocentius in cap. quoniam, de pro-
bationibus, hoc nominatim probat Oldra, consi.
262. in quest. num. 4.

Vnio an
prescriba-
tur, & per
quantum
tempus.

Imò facta sine hæc forma nõ posset præ-
scribi, nisi per tempus cuius memoria,
non est in contrarium, Oldrad. consi. 296. de
iure. vide Maleretur in tractatu de election.
fol. 25. dicentem, quod licet nullo spacio
temporum possit induci vnio ecclesia-
rum secundum Hostiensem, in cap. quoniam.

de vir. & honestate clericis. & in summa, de vita
& honestate cleri.

Tamen si probetur quòd ecclesia sic fu-
erit diu possessa tanquam vnita, probata
erit vnio præsumptiue, Ioann. And. in regul.
qui contratura. in fin. in Mercurial. Cardinal.
in clementi. 1. in princ. in 20. quest. de supp.
neglig. pralar. Anch. consil. 162. in questione ec-
clesie. in fin. refert Fel. in cap. cassian. col. 2. de
prescript. [vt superius dictum exiit.]

Et semper in vnionibus commissio
fiat ad partes.

GLOSSA DECIMA.

Item requiritur quòd commissio & cau-
sa verificatio fiat in illis partibus, vbi vnio
fieri debet: & ista practica vniones
faciendi: nam veritas melius scitur per
vicinos, quàm alios, l. 1. ibi, estimatione cir-
cum colentium, ff. de fluminib. Ancha. in cle. v-
na. nota 1. de conce. preb. bonustext. in c. quan-
to, extra de presump.

Si tamen fiat per Papam in forma gra-
tiola, non requiritur clausula vocatis vo-
candis: sed derogatur huic regulæ de vnio-
nibus committendis ad partes, & ipse
Papa facit vnionem: sed hoc non recipi-
tur in Francia, propter conciliū generale
quòd disposuit nõ valere vniones, nisi sint
factæ cum causæ cognitione: vt superius
scripsi.

Item in vnionibus consistorialibus non
derogatur huic regulæ: quia hæc sunt cū
causæ cognitione, nisi separatim detur
bulla super derogatione: vt interdum vi-
di: sed tu si sapias, adhibeas semper solen-
nitatem hic requisitam.

Vocatis quorum interest.

GLOSSA VNDECIMA

Et sic in vnione requiritur, vt vocen-
tur hi, quorum interest, vt episcopus
quia sua interest, eò quòd collatio-
nem amittit ratione vnionis: quia am-
plius beneficium non vacabit. d. cap. sicut
vniue. & doc. in c. 1. ne sede vacan.

2 Etiam requiritur consensus capituli
ecclesie cathedralis: quia vnio alienatio
est

lun in p-
nime con-
sente de
ben.

est in qua consensus capituli interuenire debet. text. in cle. vlt. de rebus ecclesie non alienand. & cle. ne in agro. §. ad hoc, de statu monach. ca. sine exceptione. 12. q. 2. Bald. consil. 1. vol. 1. Dom. consil. 88. apparet, in 1. questione, & in 2. dicit, an interuenisse presumatur, & cui incumbat onus probandi: vide Alex. consil. 219. pouderris, col. 1. & seq. in 6. vol. & poterunt consentire etiam si aliquid commodum sentirent. de Rota decis. 859. prepositura, in antiq. [sub titul. de reb. eccles. non alienand. decis. 3.] & decisio 4. rub. de rerum permuta. [Bernard. de Bisignet.] Oldra. consil. 182. licet non requiratur tamen tractatus, sicut in vera alienatione. dist. c. sine exceptione. ubi scripsi 12. q. 2. & quia in d. cle. fin. de rebus eccles. non alienand. non exprimitur de tractatu, sed de consensu: hoc tenet Rota decis. 166. not. quod ubi est unio, in antiq. [sub titul. de reb. eccles. non alienand. decis. 1.] Boer. decis. Burdegal. 345. an unio.

Consentire
nolentes v-
nioni co-
guntur.

3 Et si nolent hi, quorum interest, consentire: causa existente possent compelli: uno ipsis inuitis à Papa fieri posset, per cap. cum dilectus, & ubi nota de his que vi metusue causa sunt. Innoc. in cap. in Lateranen. de prebend. Pavorm. & alii in cap. nullus, de iure patron.

4 Alias si causa non subesset, vnus contraditio illam vitaret, teste Caccialup. in d. tract. unio. artic. 6. in prin.

Causa in
vniõne pro
banda &
quomodo.

5 Ita etiam causa est probanda, Oldra. consil. 266. quod unio. & consil. seq. & Cardinal. consil. 96. Papa uniu. & de Ripa. lib. 2. resp. cap. 10. si vnionis: quomodo hæc sit probanda docet Oldra. consil. 266. & seq. de iure. & Alexand. consil. 79. in causa. col. 3. vol. 3. & consil. 101. circa. in 6. vol. & Dec. consil. 233. visio tenore. col. 2.

Consensus
patroni in
vniõne ex-
pendus.

6 Item requiritur consensus patroni, & ideo vocandus est. cap. suggestum, de iure patron. Cardin. d. consil. 96. in 2. quaest. & Rota decisio. 229. in denominatione, in nouis & in 2. caus. in vltimis Thomæ fastoli decis. & do. caus. 2. dubio ibide. & Cassador. decisio. 3. de iure patron. Soci. consil. 1. num. 6. in 3. vol. Deci. consil. 148. reverende. colu. 1. Petr. Paul. Paris. consil. 228. in capella. col. pen. in 4. vol.

7 Et citantur sunt alii omnes, quorum

interest, & quod illis vocatis fiat. d. cle. ne in agro. §. ad hoc, & doct. tradunt in d. cap. sicut unire, & Petr. de Perus. in dict. vnionis. tract. cap. 5. quod est verum si non fiat à Papa. quia ille hoc potest facere etiam inuito episcopo. c. 2. de religio. domib. de Ripa in lib. 2. resp. c. 18. nihil proponitur. hodie in Francia solemnitas inquisitionis causæ est facienda etiam à Papa, sicut ab inferiore, aliàs facile reuocatur: sed Papa solet committere in partib. ut inquisitio fiat de causa, & de commodo vel incommodo: & postea istæ inquisitiones ad eum mittuntur: & iste vnionem probat si causa fuerit, aliàs reuocatur.

8 Non requiritur tamen consensus rectoris, sed ei ad suam vitam non præiudicatur, ideo non vocatur, cle. vlt. de reb. eccl. non alien. nec est eidem insinuanda dicta vnio, postquam illi non præiudicat, nisi ut ignorantia non possit prætere ad hoc, ut permutare, vel aliàs resignare istud beneficium non possit. c. ad hoc. de postul. prel. Ioan. Gallus. in q. Arista. q. 134. & seq. de Rota dec. 160. nota quod beneficium, in antiq. [sub tit. de rer. permut. dec. 3.] & dec. 1. rub. de reris permuta. [Bernard. de Bisignet.] Oldra. consil. 257. factum, & Paul. Castrens. consil. 437. ut questione, vol. 1.

Rectoris
vel curati
consensus
non requi-
ritur.

9 Nec consideratur quod rector potuisset illud beneficium resignare in fauorem nepotis, quia hoc non est considerabile: cum beneficia consanguineis non deferantur consanguinitatis iure. c. 1. de preb. & illa resignatio pendet à superioris facultate, qui per vnionem iam declarauit nolle illum rectorem resignare posse: ut in cap. ex parte. 1. de offic. delega.

Vnionem be-
neficii non
potest resi-
gnari etiã
causa per-
mutatio-
nis.

10 Et quia multi affectu carnis solent suis providere cum præiudicio animæ. c. 1. in sede vacant. c. graue. de preb. ideo ille rector non poterit etiam permutare illam ecclesiam sic vnitam, ut consulu. Oldra. consil. 157. factum tale, col. 5. nu. 16. & 20. & seq.

11 Plebs etiam ad vnionem non debet vocari, licet videatur quodam modo sua vnione facere interesse: sed episcopus proteget plebem Cardinal. consil. 65. Pro decisione & Bo. catib. ex dict. decisio. 345. quia plebs interdum labo-

laborat contra sua propria comoda, sicut l. pen. C. de sponsa. & nescirent quid peterent mulieres, sicut mater filiorum Zebedæi.

12 Audirentur tamen, si causam rationabilem allegarent impediendam vnionem fieri, per text. in cap. si quis presbyterorum. vbi doct. de reb. ecclæs. non alienand. scripsi in glos. à die recusationis, in §. 1. de nominat. reg. in concordat.

Legatus
potest in
præiudici-
um episco-
pi vnire.

13 Etiam notandum est, quod per vnionem factam per Papam vel legatum non præiudicatur episcopo in iuribus suis, videlicet in visitatione, subiectione, & aliis iuribus. cap. cum dilectus. vbi gloss. quod met. caus. 2. de religiof. dom. gloss. in cle. fin. de reb. ecclæs. non alienand. secus in collatione, & aliis iuribus, quæ salua esse non possunt valida existente vnione: quia illis censetur derogatum propter repugnantiam. l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur. Cacialup. in d. tract. vnio. artic. 8. q. 15.

14 Sed si fieret vnio ab episcopo, tunc videretur tantum sua iura remittere. cap. Pastoralis, de dona. Cardinal. in dict. clement. vi. Perus. in dicto tract. de vnio. cap. 10. vbi dicit quod episcopus in cuius diocesi est ecclesia vnita adhuc iurisdictionem in illa habebit, & iura episcopalia de quibus in ca. Conquerente, de officio ordinar. nisi in ea ipse remiserit.

Formula
vnionis à
Papa fa-
cienda.

15 Solet itaque Papa in hoc rescripto post narrationem sic scribere. Nos igitur super hoc providere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictam parrochiam ecclesiam cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem monasterio auctoritate Apostolica in perpetuum incorporauimus, anneximus & vniuimus.

Clausula
in vnio-
nibus con-
scribenda.

16 Ita quod cedente vel decedente rectore dictæ ecclesiæ, qui nunc est, vel aliàs ecclesiam ipsam quomodolibet dimittente, liceat abbatibus pro tempore existentibus, & dilectis in Christo filiabus conuentui dicti monasterii, per se, vel alium, seu alios corporalem possessionem ecclesiæ parrochialis, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum propria auctoritate apprehendere, & tenere, fructusq; redditus, & pro-

ventus, ac iura vniuersa eiusdem ecclesiæ in monasterii & ecclesiæ prædictorum vtilitatem conuerrere reseruata tamen de fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus huiusmodi pro vicario perpetuo in ea instituendo congrua portione, ex qua idem vicarius commodè sustentari valeat, iura episcopalia soluere, & alia sibi incumbencia onera supportare, dispositioni Apostolicæ reseruamus, districtius inhibentes fratri nostro episcopo N. ac illi, vel illis ad quam, vel quos collatio, prouisio, præsentatio, seu quæuis alia dispositio pertinet communiter, vel diuisim, ne de huiusmodi parrochiali ecclesia disponere quoquo modo præsumant ac decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non obstant. &c.

17 Hic concedit Papa, quod auctoritate propria possessionem recipere, alioqui non possent, nisi concederetur, per text. in cap. pastoralis. de priuileg. l. si ex stipulatione. ff. de acquirend. possessio. docto. in cap. cum venissent. de restitut. spolia. de R. pal. lib. 2. respon. mon. cap. 18. nihil. Boer. quest. 346. queritur in decisio. Burdegal.

18 Item vnio fieri non potest lite pendente, & si vnus colligans petat illud vniri suo beneficio: nec valebit illa vnio nisi in euentum, quando videlicet euincet, & sententiam pro se obtinebit: & tunc Papa vniet, sed dicet quod in euentum euictionis liceat possessionem, &c. vnionis vigore apprehendere.

19 Vel alii dicunt, quod Papa non vniet in euentu euictionis, sed melius est quod vniet & possessionem differat ad euentum euictionis: & ita solet fieri, & est melior praxis, vel mandet Episcopo seu iudici, & de causa cognoscenti, vt lata sententia in vtilitatem consentientis vnioni eam facit. De clausula cedente, vel decedente, scribit Paul. Castren. consi. 271. vbi tenore, in primo volu.

20 Ille consensus potest interuenire ab his quorum interest, & ante vnionem, & post eam, etiam ex interuallo cap. cum nos, &c. cum nos.

De vicariis perpetuis.

nionem & post interuenire potest. Et cap. cura, de iure patro. A Egid. Bellamera de. cif. 504. & Alex. cons. 219. in 6. vol. ac Soci. consil. 15. col. 13. vers. denum supponendo, in primo volu. & Boer. in decisio. 345. an vnio. col. 2. refert.

21 Vnde si vnio fuerit facta non vocato episcopo, si postea consentiat, valebit, si solemnitates fuerint adhibita: vt supra dixi.

Et idem voluit obseruari in confirmationibus vnionum factarum.

GLOSSA VLTIMA.

bi confirmacionib. vnionum solemnitas requiritur. Idem quomodo accipitur. Et sic non valet confirmatio vnionum, nisi supradicta interueniant: quod est not. & intellige nullam esse confirmationem vnionis: quamuis gl in hac regula teneat contrarium: tum quia tex. idem esse voluit in confirmationibus, & non esset idem, per l. seruitutes §. si sublatum. ff. de seruitu. vrb. pre. quia dictio idem significat eandem in pluribus censuram. glos. in l. cum hi. §. si vni. ff. de transact. iuncta gl. idem scilicet per omnia §. sed si est testamento, in fin. de satisfact. tuo. in instit. l. si ante. ff. soluto matrimonio, & hic versic. ad omnia referri debet, prout plenè scripti in interpreta. l. vnica. in gl. & nò ex quibusdam. C. de sent. que pro eo quod interit.

Idem potest tripliciter dici, in genere, in specie, & in numero: vt per docto. in l. i. ff. de vulgar. & maxime quia hæc confirmatio solet à Papa fieri, & subreptio vitaret hanc confirmationem, sicut annullat vnionem: vt supra dictum fuit: & sic eadem solemnitas requiritur in confirmatione vnionum quæ in vnione, quam superius vidimus.

Idem dicunt in suppressione, seu dissolutione vnionis, & applicatione fructuum: vt si fructus vnus beneficii alteri applicentur, derogandum sit isti regulæ, vel faciendum secundum regulam, ne alicui fiat iniuria: & præiudicium alicuius nihil fieri debet sine vocatione. l. de vno. ff. de re iudic.

In his vnionibus etiam considerandum est, quod quando vnio fit accessorie, in beneficio vnito relinqui solet vicarius perpetuus, qui illi deseruit et beneficio: & is qui habet beneficium vnitum, non poterit illi deseruire per se inuito vicario perpetuo, per tex. in c. extirpanda. §. qui verò, de prebend. c. i. illo titul. in 6. & c. vnic. de capell. monacho. illo libr. Pavor. in cap. 9. perpetuus, de fide instrumet. doct. in clem. vnic. de offic. vicar.

2 Nisi in vnione fuerit dictum, quod nõ constituatur vicarius perpetuus, sed per se deseruire is, qui vnitum habet possit: nã fundaciones & constitutiones in vnione appositæ seruandæ sunt: & hoc decidit Bonifac. in d. cle. vnic. col. vlt.

3 Si verò fuerint duæ parrochiales ecclesie vnitæ æque principaliter, tunc vnus est curatus vtriusque, & non tenetur constituere vicarium perpetuum in altera, sed ad tempus, videlicet quando ipse illi non seruiet. ca. & temporis. 16. questione prima. c. i. vbi doct. ne sed. vacan.

4 Et interdum Papa dispensat, vt habens istas duas ecclesias tenues diebus dominicis & festis duas dicat missas, vnã in vna, & alteram in altera: vt docet Host. & alii in ca. consuluisti, de celebra. missa. licet aliàs regulariter presbyter non possit duas celebrare eodem die missas, quia Christus semel passus est. cap. sufficit, de consecrat. dist. 1. d. capit. consuluisti, de celebra. missa. vbi script.

5 Etiam non constituitur vicarius perpetuus, quando vnitur beneficium simplex, sed tantum quando ecclesia parrochialis. gl. & doct. in cle. vnic. de offic. vicar. & Gemit. consil. 86. in causis Trauacten.

6 Item quando beneficium est vnitum mensæ capituli, vel episcopi, potest deseruire temporalem vicarium. glos. in verbo ad mensam. cle. prima de excess. prelat. gl. & doct. in clem. prima, de referri. & in clem. vnic. de suppl. negligem. prelat. dom. de Rota decisio. 260. nota glo. in antiquis [sub ii. de offi. ordin. decis. i.] & nisi in vnione fuerit creatus vicarius.

Ee

Inuito vicario perpetuo non potest prior, vel curatus beneficium deseruire.

In ecclesiis principaliter eque vtriusque nõ constituitur vicarius perpetuus.

Duas missas quis in vna die celebrare potest.

Quando vicarius perpetuus constituitur vel temporalis.

cariis perpetuis poterit constitui temporalis ideo vnio videnda erit, & deseruendi consuetudo.

7° Ad mensam tenetur vnium beneficium quando spiritalia sunt annexa gl. in dict. verbo ad mensam. & doct. in c. vi. super ea rebus eccles. non aliena. vel quando hoc exprimitur in vnione. vel ex obseruantia, & consuetudine longissimi temporis, scilicet per quadraginta annos. c. cum de beneficiis. de prebend. in o. c. de quart. ubi doct. de preb. script. d. in clem. neut. per huc. de preb. & superius dictum fuit.

Ad mensam quando vnium tenetur.

8 Vide an possit dici vnium beneficium ad mensam prelati quando conceitum fuit vt is vicere cum suis possit. olim pauperes erant abbates & prelati cum suis religiosis non poterant in monasterio sustentari: ob id procurauerunt boni viri vt ecclesie vnirentur mensa illorum, vt ex fructibus viuere possent: quod hodie tranunt quidam seculi ad canes, vt maiorem numerum canum & falconum alant, quam pauperum: sed postquam ad mensam est vnium, ad hominum mensam vnium cessat, non carum, quibus mensa non est necessaria: & ob eam causam alimentorum quando beneficium vniebatur, & spiritalia & temporalia concedebantur: ideo declarat gl. spiritalia & temporalia esse annexa.

Vnio deductis impensis.

9 Et sic quando fit vnio, debet intelligi deductis impensis necessariis in vicario, quam pro aliis. c. presentis. de offi. ord. in c. si propter. de refer. ubi. & c. si tibi concessio. de preb. ubi lib. quia fructus, intelliguntur deductis impensis. l. fructus. & ibi doct. ff. solu. mar. l. i. c. de fruct. & litem expen. scripsi in gl. fructus. & volumus. de collat. in c. morda. ro. Nisi in vnione esset reseruata tertia pars: vel quarta fructuum vicario, tunc intelligitur non facta expensarum deductione, sed de integris fructibus illi tertiam, vel quartam partem habebit vicarius, in l. decimae. in c. tua. & c. pastorali. de deci. & scripsi in tracta. meo de deci. & in tracta. de congrua portio.

11 Item debet constitui vicarius perpetuus, quando religiosi vel seculares ex di-

spensatione habent prioratus regulares, quibus est annexa cura animarum: clem. vnio. de supplen. neglig. prela. clem. ne in agro. & ceterum. de statu monach. do. de Bona. de. 228. nota quod ubi, in antiq. [sub ead. de offi. vicar. & decif.] 2 ubi dicit priorem habere curam quod verum dicunt habitus: vicarius vero habet curam actu & exercitio: vt in clem. vna. de offi. vica.

Vicarius perpetuus constituitur prioratus regulares debet.

12 Et hic vicarius perpetuus interdum ad presentationem prioris constituitur. d. de. ne in agro. & ceterum, & clem. i. de iure parro.

Prior an habeat curam seu vicarias.

13 Et aliquando pleno iure vicariam Episcopus conferit, per omnes basilic. c. qu. 2. & quandoque in fundatione reseruatur collatio priori. sed tamen non debet recipi vicarius ad curam, nisi de Episcopi auctoritate. cap. cum factis de offi. archidia. ca. ad huc. de offi. vic. c. ex tua. de filius presbyter. l. nol. in rub. de institut.

Vicarius ad curam non recipitur sine episcopi auctoritate.

14 Item iura loquentia in beneficiis habent locum in vicariis perpetuis. c. postulat. de refer. etiam illa quae in parochialibus loquuntur, habent etiam locum in vicariis, clem. vnio. de offi. vicar. facit ca. Michael. de filius presby. vel filius presbyt. non potest ordinari ad vicariam perpetuam, in qua pater ministravit, sicut non potest ad illud beneficium in quo pater ministravit praefici.

Iura quae loquuntur in beneficiis habent locum in vicariis.

15 Adhuc vicarius perpetuus non potest remoueri etiam si rector principalis moriatur. ca. ad huc. de offi. vica. Vanor. & alii in c. ex tunc. de. §. qui vero, de prebend. quia vicaria est beneficium. dicit. clem. vnica: & beneficia perpetua esse debent. cap. sanctorum. 70. dist. 9. & doct. in c. si de tempo. ord. in 6. & datur vicario in titulum: r. dicitur doct. in d. ca. ad huc. quicquid dicat gl. ibi potest etiam Papam illam vicariam dare in commendam, sicut alia beneficia.

Vicarius non remouetur per rectoris mortem.

16 Et vicarius iste perpetuus debet gaudere privilegii, quibus gaudet monasterium & ecclesia, cui est beneficium vnium: quia qui adheret Deo vnus spiritus est cum illo. cap. damianus. de summa trinita. & quae religiosi adherent, religiosa sunt. l. quae religiosi. ff. de rei vendic. & locum tenent

Vicarius gaudet privilegio ecclesie.

nens deputatus ab eo qui posuit rector-
rem, vel iudicem, eodem gaudet privile-
gio, quo rector. *l. sed si hac, in fine. vbi lafon. ff. de in ius vocando. Bart. & alii in l. filius, de leg. 2. & si ecclesia sit exempta, & vicarius erit capitul. per exemptionem, de privileg. lib. 6.*

17 Si praestimonium vniatur alteri beneficio, non est opus derogare statutis de oblaerandis praestimoniis, quia per vnionem desit esse beneficium, vt membrum tenebitur, nec illud obtinebit tanquam praestimonium, sed tanquam vnitum. ideo non est opus in vnione de eo facere mentionem: quod est notandum, *vt superius dixi de bonis.*

Permutari non potest beneficium & in illud resignata reperi possit.

18 Si vnitum sit beneficium, non poterit is, qui illud possidet permutare: quia postquam vnitum est, non est amplius beneficium, sed membrum eius, cui est vnitum nec dicitur vacare, *vt se Feder. in tracta. permuta. benefic. q. 33. & supra dictum fuit.*

19 Sed an possit is qui resignauit illud beneficium, postea ad illud redire postquam permutatio non potest sortiri effectum: respond. posse, si fuerit ignarius illius vnionis per e. si beneficia, de prebend. li. 6. *Panor. & Felin. in ca. cum venerabilis, de rerum permuta.*

20 Si vero sciuerit vnitum, & in instrumento vnionis fuerit scriptum, quod per cessum & decessum vnio sortiretur effectum, tunc non poterit ad suum redire beneficium, quia non est vsus concessione iuris, *de vna. de rerum permuta.*

Clausula congrua portione re seruata quid significet.

21 Clausula bullae vnionis haec addi solet, quando sit vnio parochialis ecclesiae, congrua portione ex fructibus, &c. eiusdem ecclesiae parochialis pro perpetuo inibi vicario per loci ordinarium instituendo, ex qua se commode sustentare, episcopalia iura soluere, & alia eidem ecclesiae incumbencia onera supportare valeat, reservata.

22 Nisi in ea adsit clausula, quod per presbytum ad nutum amobilem deseruiere possit: & regulariter siue sit prioratus, cui imminet cura animarum, vltra curam

conuentus, vel aliud beneficium curatum, semper solet illa clausula congrua portione reservata describi: *de qua plene tractauit in tract. meo de congrua portione.*

23 Sed si vniatur beneficium non curatum, non solet poni ista clausula, nec affirmatiue, nec conditionaliter: quod est notandum pro vnionibus.

24 Et quando vnio fit a capitulo retenta pensione alicui, tunc debet poni in bulla clausula: quod si per sex menses cessauerint a solutione pensionis, tunc rectores ecclesiae, ac singulares personae capituli sententiam excommunicationis incurrat, elapsis dictis sex mensibus: & vnio, an nexo, & incorporatio praedictae dissoluae sint, & esse censetur, dictaq; parochialis ecclesia in pristinum statum reuertatur, & per dissolutionem eandem vacare censetur eo ipso, ac rectores praefati, eadem parochiali ecclesia perpetuo priuati existant, & similiter illa vacare censetur, eo ipso, & caetera. Et eo casu metu amissionis, & excommunicationis solutio pensionis non differetur, quia Oderunt peccare mali formidine poene. *c. cum qui. vbi glos. de preb. li. 6. & l. in fin. de iustit. & iure.*

Clausula ponenda pro pensione reuocata a capitulo.

De vnionis reuocatione.

PRO complemento huius materiae videndum est, quibus ex causis vnio reuocetur? Resp. quando est facta ob certam causam, belli forte destructionis, paupertatis, vel aliam finalem, tunc cessante ista causa cessabit vnio, *de me in agro. S. ad haec de statu monacho. vbi si facta si propter paupertatem, si esset, dissoluetur vnio super excrecentibus fructibus. cap. cum N. de consuet. Cabande Card. cons. 86. Papa vniunt.]*

Ex quibus causis vnio reuocari possit.

2 Vel quando fuit facta ob bellum, & deficiente populo, postea reuerso populo cessabit, *cap. quia. de religio. dom. cap. si. de paroch. & cap. de verb. sig. lib. 6. quod enim atrocitas seu calamitas belli introduxit, pacis lenitas sopire debet. l. in a. in prim. C. de caduc. tollen. & sicut necessitatem patientes*

cessante necessitate beneficiis renunciare coguntur quæ eis miserationis includit intuitus. cap. si. 25. qu. vi. vers. sed obicitur.

Renocanda 3 Secundo dissoluitur vnio, quando redundat in præiudicium ecclesiæ, & eius ruinam. c. 1. ibi, ecclesiæ vestre ruina poterat ecclesiæ & ho uelari. ne sede vacante. vt si dissoluatur religio, spiritualitas vt ibi, consuetudines enim, quæ in ecclesiis vergunt grauamen, reuocantur. cap. 1. de consuetud. capit. fin. de reb. eccles. non alienan.

4 Si fraudentur eleemosynæ, d. c. 1. nam peccata eleemosynis sunt redimenda. cap. quamobrem, de pen. dist. 1. & duæ sunt eleemosyne, videlicet cordis, alia pecuniæ, ca. duæ. 45. dist.

5 Et sic tollatur hospitalitas. cap. de monachis, de præb. ad quam præcipuè clerici tenentur in summa, & per totum. 42. distinctione. c. Florentinum. 85. dist.

Ex causa 6 Tertiò reuocari vnio potest ex causa necessitatis, & utilitatis, sicut facta est. c. ex necessitate, & utilitate. posuisti, & cap. vacante, de præb. nam omnis vnio reuocatur. res per quacunq; nascitur, per eandem & dissoluitur. c. 1. de regu. iur. ca. cum accessisset. de constitut. & alii casus ferè comprehenduntur sub istis. c. 1. de reb. eccles. non alienan. lib. 6. Petr. de Perus. in tractat. de reuoca. vnio. c. 1.

Vnio per si 7 Quartò adde posse reuocari, quando moniam facta reuocatur. scandalum immineret. d. c. 1. quia nihil cum scandalo faciendum est. c. nihil. de præscr. vbi plenè Fel. c. cum teneantur de præb.

8 Quintò reuocatur, si fuerit facta per simoniam, etiam si iusta & legitima causa fuerit vniendi: vnde si fuerit per pecuniam datã vniendi facta, illa simonia vitiat actũ in spiritualibus. cap. si. de rer. permut. & per totum tit. de simo. & hoc expresse asserit Oldr. consil. 262. in quest. in fin. cogitate an aliqua sint in Francia vniones, & reductiones in secularitatem per pecuniam datam Episcopo procuranti, & aliis vnde reuocari poterunt, nec perpetuò durabunt illa: difficile enim est, vt bono peragantur exitu, quæ malo inchoata sunt principio. c. principatus. 1. q. 1.

9 Et breui dicendum est, quòd ex quibus

causis ferè vnio fieri potest, & dissolui: nihil enim tam naturale est, quàm dissoluere eo genere, quo ligatum est. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. ca. 1. illo. tit. Caccia lup. in tract. de vnio. art. 9. & Dec. consil. 233. viso. col. 3. & consil. 275. viso.

10 Et causa debet allegari, & probari, vt docet Petr. de Perus. vbi supra. c. 1. ac Oldr. consil. 261. nec crederetur episcopo, vel alteri facienti vnionem, vel illius reuocationem de causa vnionis, si non exprimatur. c. nuper. & c. licet. de testib. sic consuluit Paul. Paris. consil. 36. quod præsentia. in 4. vol.

11 Quis istam vnionem reuocationem reuocari petere possit? resp. is cuius interest, vide. licet Episcopus: vt docet Perus. in tract. de re. vnio. c. 1. & monasterium vnium. c. 1. ne possit. sede vacante.

12 Capitulum etiam ecclesiæ cathedralis. c. 1. circa finem. ne sede vacante. vbi dicit posse reuocari etiam ad petitionem episcoporum, & abbatum provinciarum, in qua sita est ecclesia, etiam ad petitionem Regis, & patroni vt in d. c. 1.

13 Quæro quando hæc reuocatio vnionis possit resp. quando in præiudicium ecclesiæ tendit, etiam vacante ecclesia, tamen defensore illi dato, clem. si. vbi gl. & doct. de reb. eccle. non alie. sumendo à contrario: quia si vacante ecclesia fieri vnio possit, multò fortius & eius dissolutio: cum omnis res per quacunq; causas nascatur, per eandem, & dissoluatur. c. 1. de reg. iur.

14 Quod non procedit in ecclesiis cathedralibus, quia eis vacantibus, non est, qui eas tueatur: ideo non potest reuocari vnio sede vacante. d. c. 1. ne sede vacante. locus in ecclesiis inferioribus, quarum est tutor & defensor generalis prælatus & Episcopus: attamen dabitur adhuc specialis defensor ecclesiæ qui rectè poterit eam defendere. locus in cathedrali, doct. in d. cl. fin.

15 Dicamus nunc quis vnionem factam reuocare possit? resp. certum est Episcopum posse illam causa existente dissoluere, quia quod iussit, vetiuit prætor, contrario imperio tollere potest. l. quod iussit.

Reuocatio vnionis, quando potest.

Quis vnionem factam reuocare possit.

iussit. ff. de iudic. vbi scripti. & qui potest condemnare, potest absolueret. l. 3. ibid. & is potest repudiare, qui & adire. l. is potest. ff. de acquir. hered. sic & qui vnire potest, & vnionem dissoluere, qui potest instituere & destituere. c. cum ex iniuncto. de heret.

16 Potest inquam, Episcopus vnionem non solum à se factam, sed etiam à Papa vel legato reuocare causa subsistente, teste Petr. de Perusi. in d. tract. cap. 4. nam Papa vniedo noluit tollere potestatem ordinarii. c. 2. de relig. domib. Fede. conf. 263. præsupposito: & Episcopus vnionem factam à priore, vel aliâ malè factam reuocabit. text. in c. sicut vnire, de excessib. præla.

17 Etiam si esset facta suæ mensæ: quia non est in proprio facto autor: vt in dict. clem. si dicitur, & non est verisimile, quòd eam reuocare sit paratus, sed vnire sic: quia in suum commodum tendit: & nemo suum præsumitur iactare. l. cum de indebito. ff. de probationibus.

Episcopus in cuius diocesi sita est beneficia, cap. nouerim. & c. regenda. 10. q. 1. cap. omnes. c. de elec. 16. que st. 7. facit. l. si prædium. C. de præb. minor. & si ecclesiæ sitæ sint in diuersis diocesisibus, uterque episcopus hoc facere debet, vel potestatem vni dare, qui nomine vtriusque hoc faciat gloss. & doct. in d. c. sicut vnire.

19 Poterit etiam capitulum sede vacante reuocare vnionem cum causa, quia succedit episcopo in iurisdictione: & illa iurisdictione, quæ est apud episcopum vnientem, est apud capitulum sede vacante. cap. cum olim. de maio. & obed. & cap. 1. eo. lib. 6.

20 Inferior tamen licet præscripserit vnionem potestatem, non tamen reuocandi vnionem, quia sunt diuersa. cap. auditis. de præser. & sic vnionem reuocare non poterit, nisi præscripserit: & reuocandæ vnionis potestatem, quòd est difficile.

21 Limitatur in cathedralibus. d. cap. 1. ne sede vacan. vbi Papa solus reuocat vnionem, sicut eam facere potest. d. cap. sicut vnire de excessib. præla.

22 Secundò si beneficia erant exempta, tunc ad solum Papam pertinet vnio, & reuocatio illorum. cap. autoritate, de priuileg. lib. 6. quia Papa est ordinarius exemptorum. clem. vna de supplen. neg. prælat. scripti in §. si quis verò de colla. in concor.

23 Tertiò, quando essent specialiter reseruata à Papa, non impediatur reseruatio: vt inferius dicam.

24 Quartò sine capituli consensu non poterit Episcopus vnionem reuocare, sicut nec facere. cap. 2. de relig. domi. cle. fin. de reb. eccl. non alienan. quia non potest sine capitulo ardua, vt alienationes facere. ca. consensu. nouit. & per totum de his quæ sunt à prælat. & solennitas quæ in construendo requiritur, & in destruendo, auth. contra. C. de repud. multa allegat. Petr. Gerard. sing. 3. ibid. & vide, &c.

25 Et in reuocanda vnione requiritur causæ cognitio, sicut in facienda: de qua supra dictum fuit, per text. in d. cap. 1. in fin. ne sede vacante. ibi ius vestrum apud sedem Apostolicam prosequendi liberam facultatem habeatis.

26 Vnde citari debent illi, quorum interest vnionem non reuocari. c. si de elect. lib. 6. Et primò prælatus vtriusque diocesis, si beneficia sint in diuersis diocesisibus, quia de eorum præiudicio agitur. d. c. 1. ne sede vacante. & c. sicut vnire, de excessib. præl.

27 Patronus etiam est vocandus, quia sua interest cum ad eum redeat ius patronatus. c. pie menti, & cap. filius. 16. q. 7. collegiati, & bursarii, de cuius collegio agitur, gl. in c. & temporis. 16. q. 1. & tam is qui ecclesiam possidet vnitam, quam etiam vicarius in ea residens, quia vtriusque interest, doct. in c. super eo. de præb. lib. 6. & generaliter alii omnes.

28 Sed hi citandi sunt nominatim & alii per proclama. Auth. si omnes C. si minor se ab here. absti. d. c. fin. de elect. in 6. quia eadem solennitas requiritur in destruendo, vt diximus, quæ in construendo. auth. e contra. C. de repud. ideo in bulla reuocationis vnionis debet conscribi illa clausula, vocatis his qui fuerant euocandi, &c. sicut poni solet in vnione facienda.

29 Si tamen Papa vnionem parrochialium ecclesiarum dissoluat, solet adicere clausulam, dummodo quilibet earum sit sufficiens ad sustentandum sacerdotes: *per ea que nos docet. per illos text. in cap. vacante. & c. exposuisti. de prabend. & in cap. cum M. de constitu. & statuit Alex. 6. in tit. de referu. iurispar.*

30 Nos tamen solemus in praxi, quando vnio non valet impetrare beneficium vnitum, & postea agere super possessorio: & si opponatur esse vnitum, replicatur non valere vnionem: & ab illa vnione appellatur tanquam ab abusu, & pronunciabitur irrita, & demum si vnio non valeat, possessorium adiudicabitur impetranti.

31 Si vero valeat, sed debeat reuocari ex causa, seruabitur praxis superius scripta coram episcopo, vt petatur reuocari: & ante reuocationem non valebit beneficii vniti impetratio: *vt supra scripsi in reg. cancell. quando vnio ipso iure valeat vel ne, in gloss. 9. ibi vide.*

Papa vnium beneficium an conferre possit.

32 Potest tamen Papa beneficium vnitum non obstante vnione conferre, suspendendo vnionem ad vitam eius, cui confert illud beneficium vnitum, non vero dissoluit: licet in vnione dictum fuerit, quod vnio fiat cedente vel decedente eo, qui possidebat beneficium, & hoc plenitudine potestatis, quam in his beneficiis habet. *c. 2. de prabend. lib. 6. vel causa permutationis conferre, licet episcopus hoc non possit: vt docet Olibr. cons. 257. factum vt superius dictum fuit: Papa tamen non solet conferre, alias vniones essent inutiles, quia semper posset conferre: ideo solet callari illa clausula que in signatura impetrationis poni solet, & cum suspensione quarumcunque reservationum, vnionum, &c.*

33 Quia ius acquisitum per vnionem non vult tollere, sed vult vt vnio sortiatur effectum: & illa verba cedente vel decedente important conditionem, quia ablatiui sunt absoluti. *l. ab emptione. ff. de pactis. l. a testatore. de cond. & demonst. intelliguntur enim quod cedente illo, qui possidet beneficium, id est, si cedat & resignet, quod vnio sortiatur effectum: vel dece-*

dente, id est, si decedat, antequam resignauerit, quod vnio obtineat per decesum.

34 Quamuis Staphil. in secunda forma mand. in tractat. de licetis graue dicat contrarium, verisimile dubitatur: nam licet certum sit possessorem cessurum, vel decesurum, tamen incertum est, si cedat ante mortem, ob id conditio fit: *vt scripsi in tractatu de pacificis possessorib.*

35 Item si canonicus consentiret dissolutioni vnionis ecclesie parrochialis ad vitam Titii, que erat vnita sue prabendae, potest sibi reseruare pensionem, & regressum de iure, si alter cedat, vel decedat, aut aliter dimittat, sed tutius est, quod in bulla prouisionis ponatur, quod cedente vel decedente eo cui est prouisio ecclesie parrochialis facta, quod vnio iam facta teneat, & eo ipso facta censeatur: & quod retineatur ecclesia parrochialis vigore vnionis, quam Papa dicat eo casu probamus, & robur habere volumus.

36 In Francia periculosum esset consentire isti dissolutioni ad vitam, quia sapit reservationem & regressum, qui sunt in Francia reprobati, & vniones ad vitam, & sic dissolutiones, *vt superius dixi.*

37 Sed vidi aliud fieri, vt is canonicus det fructus ecclesie parrochialis vnite loco pensionis perpetue Titio: sed adhuc non recipitur in Francia, cum in tribus tantum casibus pensio probetur: *vt scripsi in tractat. de pacific. possessio. in 17. amplia.* & timenda esset hoc casu appellatio, tanquam ab abusu, qui abulum retractaret: *vt scripsi in tit. de refer. in conc. sed si partes essent concordantes, nihil ad iudicem.*

38 Vltimo vnione reuocata effectus est, *Eschauer* quia ecclesia vnita remanebit in illo statu *vocata vnionis.* antiquo, in quo erat antequam vnita fuisset. *cap. i. ne sede vacante.* & ideo si erat monasterium sub abbatis regimine, postea etiam erit: vel si erat parrochialis, postea etiam erit. *Vnionem*

39 Item si collatio spectabat ad prelatum, reuocata vnione, etiam ad eum spectabit, & ad patronum presentatio, si habeat reseruationem: *si habeat reseruationem* antea patronus presentationem habeat *patronatus* quod vnio sortiatur effectum: nec videtur patronus ex- *primum* *sum.*

simplici consensu vnionis remisit in patronatus.

40 Nisi illud expressè remisit vnionem, cap. pastoralis. de donatio. & quando expressè in vnione remisit, facta dissolutione remanebit ecclesia vnita libera a patrono: quia ius femel extinctum non reuiuiscet. c. qui res. §. arcem ff. de solutio. Petr. de Perus. in cap. fina. tractatu de reuoca. vnionis. in prima regula.

41 Cautius est, quod quando patronus consentit vnioni, consentiat quandiu vnita permanebit: sed si vnio dissoluatur, referuat sibi ius patronatus, quod nunc habet: & sic cessabit dubium.

42 Et si dissoluatur vnio facta de monasterio ecclesie seculari, illi qui erat monachi monasterii permanebunt illius ordinis monachi, & bona ad pristinum redibunt monasterium, & idem si erant seculares, & postea erunt seculares. ca. cum de beneficio, de preb. in 6.

43 Quia hæc reuocatio habet se sicut in integrum restitutio: nam sicut per in integrum restitutionem res reponitur in pristinum statum. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. ita per hanc vnionis reuocationem. vt dicit gloss. in d. c. quæ est vera, licet d. Perus. eam reprehendat, dicens non esse veram: quia in integrum restitutio conceditur, quando quis læditur: sed per vnionem ecclesia non erat læsa, ergo dico non peti restitutionem in integrum: sed per reuocationem vnionis res deditur in pristinum statum, sicut per in integrum restitutionem: & hoc non habet dubium, licet ecclesia nõ petat in integrum restitutionem: sed causa cessante reuocabitur vnio: vt supra dictum fuit.

44 Ille tamen prælatus durante vita sua post dissolutionem vnionis erit prælatus vtriusque ecclesie, & curatus vtriusque parrochie: etiam ille vicarius erit quædiu viuet vicarius, sicut dicitur de vnione quæ fit sine alicuius præiudicio, text. in d. c. fin. de reb. eccl. non alienand. sic reuocatio fiet sine illorum præiudicio, qui res vnitas possident: non enim debet illi tolli

titulus qui est perpetuus, ca. si gratiose. de rescript. lib. 6. c. satis peruersum. 56. distinct.

45 Si tamen quedam rei alienatio fuerit iustefacta vnione consistente à prælato non reuocabitur per vnionis dissolutionem, per regul. factum legitime non retractatur, licet peruenerit ad calum à quo incipere non potuit: & quia ille prælatus seu curatus erat legitime præfectus, & habebat legitimam administrationem, cap. 5. temporis. 16. quæst. 1. ergo potuit iuste alienare vniam rem, & sic alienatio non poterat reuocari eo casu, nempe si non fuisset vnita, non fuisset reuocata: & hoc iustum & æquum est.

46 Alioqui omnes actus facti durante vnione reuocarentur, quod est absurdum vscripsi in compendio alienatio. verum ecclesie. Hactenus de vnione, & de ipsius reuocatione.

De Ereptione ecclesie in cathedralem, secularem, vel in alium statum.

Sciendum est quòd erectiones in cathedralem fieri non debent, nisi à Papa. cap. i. ne sede vacante. cap. quod translatioem. iuncta glo. de offic. legati. vbi etiam legato prohibetur.

Erectiones in cathedralem à Papa sunt.

1 Et ex causa facienda est erectio, primo vt seruitium diuinum augeatur, non autem vt diminuat, cap. ex parte, de constit. & ubi necessitas, vel vtilitas inest, sicut de mutatione dicitur in cap. mutationes 7. q. 1. & vbi fidelium multitudo excreuit, cap. precipimus, 16. q. 1.

Ex causa erectio ista fieri debet.

2 Aliquando erigitur episcopalis in Metropolitanam: vt habetur in Extrauag. quando in saluator, in Extrauag. communibus, de præben. de ecclesia Tholosana. vbi Papa Ioan. 22. dicit se hoc facere propter populi multitudinem, qui vno pastore regi non poterat: & quia erat durum & difficile ad vnum re cursum habere, etiam quòd nullum augmentum diuini cultus prouenerat ex rã immensis redditibus, quibus abundabat ecclesia Tholosana, sed ex adipe prodibat iniquitas: vt multo tempore luxus

Episcopalis in Metropolitanam quando in Extrauag. quando in saluator, in Extrauag. communibus, de præben. de ecclesia Tholosana. vbi Papa Ioan. 22. dicit se hoc facere propter populi multitudinem, qui vno pastore regi non poterat: & quia erat durum & difficile ad vnum re cursum habere, etiam quòd nullum augmentum diuini cultus prouenerat ex rã immensis redditibus, quibus abundabat ecclesia Tholosana, sed ex adipe prodibat iniquitas: vt multo tempore luxus

circa

circa carnis desideria, euectionum pompa, immensitas clientele, immoderata diffusio in parentes, sumptus enormes, aut vsus extraordinarii sibi vendicassent, quasi totum patrimonium Crucifixi: & vendendum erat, ne presul in crassatus, & dilatatus, & excelsiuis opibus aliis superbus periculosè recalcitrans, Deum factorem dereliqueret, & à suo salutari recedens pernicioso exemplo in subditos deriuaret.

*Multipre-
lati ex ve-
dituū lu-
xuria per-
eunt.*

4 Videtis quòd ex immensitate reddituum multi pereunt, & maxime quidam iuuenes clerici & nobiles superbi, qui vix ex parentum legitima obtinere possent mille aureos in redivis, & tamen de bonis ecclesie decem millia librarum habentes contenti non sunt: sed hi vltra Sauro-matas pellendi essent, sed hodie multos expellere oporteret, cum fere omnes nostra aetas sic alat: Deus eos in meliorem statum dirigere velit, & insatiabilitatem remouere.

*Imperator
an erigat
ciuitate in
metropoli-
tanan.*

5 Nec obstat quòd Imperator erigat ciuitatem, Metropolitanamque faciat, l. vna C. de Metropol. Berito. lib. ii. quia hoc verum quo ad priuilegia secularia: potest enim ciuitatem facere, & erigere in Metropolitanam, & illa habebit priuilegia alterius Metropolitanæ data ab Imperatoribus, sed non poterit erigere episcopatum, vel archiepiscopalem dignitatem: quia ad hoc nullus habet potestatem extra Papam, c. clericos. 21. dist. 8. in d. c. 1.

6 Sicut videmus in tit. de episcopis & clericis Imperator dat priuilegia clericis & ecclesiis, tamen non consecrat ecclesias, nec creat clericos. sed temporalia dat priuilegia, Papa spiritualia. tom. in cap. cum ab ecclesiis, de off. ordin. doct. in d. l. vna. Ideo si ciuitas fuerit priuata ab episcopo à Papa, ciuitas non desinet esse quòd ad priuilegia principis secularis, sed non quo ad episcopatum: & sic erigere potest Papa episcopatus, & archiepiscopatus: Princeps verò secularis potest ciuitatem constituere, & Metropolim, & eas priuilegiis ornare quo ad temporalia: & fuit prohibitum in concilio Calcedon. ne clericus

acciperet dignitatem Metropolitanam ab Imperatoribus, vel aliis laicis, qui non possunt episcopum vel archiepiscopum erigere licet illis à Papa erectis priuilegia concedere possint.

7 Sic & vniuersitatem Papa creat, & Princeps secularis: & vterque priuilegia illi confert, & vterque suos constituit conseruatores, & iudices. De Papa in cap. fin. de offic. leg. in 6. De Imperatore in authenticahabita. Cod. ne filius pro patre. de his priuilegiis scripsi abundè in tractat. de scholastico priuilegio. vbi etiam declaravi dicta authent. habita.

*Papa &
princeps
secularis
aut vniuersi-
tatis.*

8 Interdum erigitur regularis in seculari, vel è contrario secularis in regulari: & solet in bulla Papæ dici, Ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & exaltationem catholicae fidei, & diuini cultus augmentum, ac ecclesie Albiens. statu prosperum, honorificum, & tranquillum ad supplicationem, &c. & hoc fuit factum quando ecclesia Albi. fuit olim in seculari redacta: vt vidi in bulla erectionis illius.

*De erectione
regularis in
seculari.*

9 Cum omnes fere ecclesie id temporis regni essent regulares, quia tunc feruor deuotionis magnus aderat, sed refrigerante capite membra etiam frigida fiunt, cap. sum plurimi. 6. q. 1. vnde factum est, vt pauca monasteria in Francia inueniantur, & religionis ferè zelus extingatur: ac de iure facile fieri potest, vt secularis in regularem conuertatur. ca. ad audientiam. 2. de eccl. adif. cap. Apostoli. de don. & illa est vera propria mutatio, vt docet Guliel. de Monte Laudun. in clem. 1. de rescripto. Et potest hoc fieri episcopi autoritate, etiam inuitis canonicis secularibus, sed ipsis prouidebitur alibi quandiu superstitēs fuerint: vt docet Petr. de Perus. in tractat. de mutat. status ecclesie. in princ. per gloss. in cap. Possessiones, de reb. eccl. non alienan. sed de regulari in seculari non potest fieri sine Papæ bene placito, per text. in cap. que semel. 19. quest. 3. vbi sic scribitur, Quæ semel sunt dedicata monasteria, consilio episcoporum maneat perpetuo monasteria & res, quæ ad ea pertinent, monasteriis reseruari oportet, nec posse vltra fieri secularia

*Secularis
in regularem
facile con-
uertatur.*

De Ereptione in collegiatam.

A Papa ecclesia erigitur in collegiatam.

Nonquam ecclesia erigitur in collegiatam, & hoc solet fieri Papae auctoritate: licet quidam dicant fieri posse episcopi auctoritate: *c. nobis. de iure patron. quod non probat, sed quod episcopi auctoritate ecclesiam construat: & in hac ereptione Papa sic scribere solet, Ad omnipotentis Dei & Virginis eius gloriosae, totiusq; curiae coelestis laudem, & gloriae, ac huiusmodi diuini cultus augmentum, sub venerando ipsius beatae Mariae de Clariaco vocabulo, & ex certa scientia, & de Apostolica potestatis plenitudine auctoritate Apostolica in collegiatam erigimus, & ad eam collegij canonicorum secularium capitulum facientium, ac omnia & singula alia iura collegij perpetuo habiturum decernimus, ita quod in ea sit vna dignitas, quam tempore obtinens, caput eiusdem ecclesiae existat, &c.*

Numerus canonicorum interdum a Papa erigitur, interdum mandat erigendum.
Et in hac ereptione aliquando statuitur certus canonicorum numerus a Papa: interdum mandat Papa suis executoribus in hac parte, vt profacultate redditu certum praescribant numerum. *ca. 1. de instit. quem Papa approbat per suam ereptionis bullam: & ita vidi fieri, & haec ereptiones fieri censentur sine praediuicio alicuius extra expressam in bulla. Extrava. vlt. de concess. preb. in extrava. Ioan. 22. & ibi vnum debet esse caput, vt non sint acephali. c. cum non liceat. de preb. alia in collegiatis requisita scripsi in §. volumus. in verb. collegiatis. de col. in concord.*

Volens erigere dignitatem, an possit.

Interdum cupit quis erigere dignitatem in ecclesia cathedrali, vel collegiata: & tunc Papa illam non eriget sine clausula, quod hoc fiat sine praediuicio, & de consensu illorum, quorum interest, vt statuit Alex. 6. Pontifex maximus in suis reg. ut. de erect. vt scripsi supra in ut. de signa. grat. & in bulla noue prouiso.

De translationibus episcoporum, & aliorum, & quando fieri possint.

Metropolitana non

Nunc dicendum est, quomodo ecclesiae de vno loco ad alium transferri

possint: & primo de Metropolitana & cathedrali: Cathedralis autem non potest ferri de loco in loco, per text. in ca. 1. ibi, an per hoc alterum translationes episcoporum, ac sedium mutationes ad summum de iure Anistrem perit. auctoritate neant. de translatione episcoporum: & hoc in-terueniente consilio episcopi & fratrum. s. canonicorum ecclesiae vtriusque, maxime eius que transfertur. *c. si quis vult. 16. q. 7. nec quidem hoc fieri potest a legato. c. nisi, & seq. de offic. leg.*

2 Imo si quis propria auctoritate ad aliam ecclesiam se transfulerit, carebit & habita & ambita. *c. si quis episcopus. 7. q. 1. c. pen. & seq. de transl. episc.*

3 Quaeo quando haec translatio, vel mutatio fieri possit: respondeo ex causa & non aliis: vt superius dictum fuit de vnionibus & fieri posse dissolutionibus vnionum.

4 Sed quae sunt istae causae? resp. text. in Sex. s. c. tribus, de consec. dist. 1. sic ait Tribus ex causis loca sanctorum sunt transmutanda. Prima cum necessitas persecutorum loca eorum grauaerint, vt ibi scribitur.

5 Secunda cum difficultas, forte si ad eum locum adiri non possit, vel si ibi aeris locorum intemperies fuerit gl. ibi, & in cap. quorundam. 74. dist. vel si locus aquarum inundatione grauetur. *l. 2. ff. si quis cautio.*

6 Tertia cum malorum societate grauetur, ergo propter malitiam populi transfertur sedes. *ca. ita nos. 25. q. 2. & episcopus renunciat episcopatu. c. nisi. §. propter malitiam. de renun. nam Christus ait, Si vos persecuti fuerim: in vna ciuitate, fugite in aliam. Math. 10. & sic. in 2. 7. q. 1.*

7 Quarta causa est mutationis ad meliorandum ecclesiam. *c. si quis vult. 16. q. 7. vbi sic scribitur: Si quis vult monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio episcopi & fratrum suorum, & c. facit. ca. 2. in fin. de statu. monach. & ista mutatio fuit facta de ecclesia Magaloniae ad Montempellulanum, & forte ea causa & seq.*

8 Quinta causa quando locus est periculofus, quia ibi sunt praedones, qui non possunt expelli: tunc in locum congruum transferri

transferri debet. *cap. ecel. 16. que st. 7. ubi etiam glof.*

Mutatio- nes episco- porum com- muni vtili- tate, aut neceffitate sunt.

9 Ultima causa communis utilitatis, *tex. in c. mutationes. 7. q. 1. sic inquit, Mutationes episcoporum scitote communi vtilitate, atque neceffitate fieri licere, sed non propria cuiuscunque voluntate, aut dominatione. Duius Petrus magister noster & princeps Apostolorum de Antiochia ciuitate vtilitatis causa est translatus Romam: vt ibidem plus proficere posset.*

10 Eusebius quoque de quadam parua ciuitate Apostolica auctoritate mutatus est in Alexandriam, &c. Non enim transit de ciuitate in ciuitatem, nec transfertur de minori ad maiorem: qui hoc non am- bita, nec propria voluntate facit, sed aut vi à propria sede depulsus, aut neceffitate coactus, aut vtilitate loci, vel populi, non superbè, sed humiliter translatus est, & c. *scias ibidem. Scias frater dilectissimè, aliud esse causa neceffitatis & vtilitatis, aliud presumptionis ac propriæ voluntatis: nõ ergo mutat sedem, qui non mutat mētem, id est, qui non auaritiæ causa, aut domi- nationis aut propriæ voluntatis, vel dele- ctationis suæ migrat de ciuitate ad ciuita- tem, sed causa neceffitatis & vtilitatis mutat, hec textus ibid.*

Translata ecclesia per- dit priuile- gia.

11 Et sic plus est ecclesiam transferre, quam vnire: quia vnire ecclesiam, vnita retinet sua priuilegia, & statum, sed quan- do est translata, ea perdit, nec remanet in suo statu, sicut quando est vnita: vt scribit Lappus *allegatione. 68. quæris an liceat, di- cens hoc fieri posse de consensu episcopi & fratrum. cap. episcopus. 7. q. 1. sed cum im- mutetur status illius ecclesiæ translata, & mutare statum non potest legatus. cap. pen. de ecclesiis adificandis, vbi Papa indulget e- piscopo, ergo sine Papæ indulto hoc non poterat Feder. cons. 105. in Christi, & c. sa- ctum. Ita Petrus Perus. in tract. de vnion. cap. 4. Ioan. Brunel. in tract. de dignitate. & offic. leg. conclus. 13.*

12 Sed hoc potest intelligi in episcopa- tibus, secus in inferioribus beneficiis: & an translatus, si non possit obtinere illum e- piscopatum, possit ad primum redire: vi-

de tex. in c. si quis. 92. dist. 8. c. si quis iam trans- latus, 21. q. 2. & plenè Panor. cons. 101. factum, in 2. vol. vide glof. in ca. quibus, in verb. clausis, de elect. in prag.

13 Et in his translationibus ecclesiarum Rex in episcopatum solet Rex consentire, quia translatio- nis interesse posset, sicut fundatoris. *cap. si- nibus con- liis, & seq. 5. q. 7. & in c. ne sede vaca. vbi Rex sentire so- petebat dissolutionem vnionis: ita cōsen- sit Rex translationi factæ ex insula Maga- lonæ ad Montepessulanum, anno 1536.*

14 Reuocatur etiam translatio causa Translatio cessante, vt pote si hostilitatis neceffitate quando re- fuerit facta translatio, ea cessante ad pri- uocatur. mam ecclesiam redire oportet. *ca. in apibus. in fi. 7. q. 1. idem si metu belli, vel alio com- pulsus fuerit quis primam ecclesiam re- linquere, illo cessante redire ad primam poterit. c. pastoralis. 7. que st. 1. cle. 1. de foro com- peten.*

15 Idem si in ruinam cederet religionis, eleemosynæ, & hospitalitatis: vt habetur in *c. 1. ne sede vacan.*

16 Effectus translationis est, vt transla- Effectus tus ab vna ecclesia ad aliam definat esse e- translatio- piscopus, vel prouisus illius primæ eccle- nis. siæ, à qua transfertur. *c. in apibus. §. ecce. 7. q. 1. quod est verū, quando episcopatus Mon- tis pessulani transferretur ad episcopatu Albiensem, vel alium: secus si tantum fiat translatio sedis, vt de ecclesia Magalonæ ad ecclesiam Montis pessulani.*

17 Alius effectus est, vt prior ecclesia de- finat esse cathedralis, & secunda efficiatur cathedralis. *doct. in c. 1. & sic ecclesia Maga- lonæ erat olim cathedralis, nunc simplex ecclesia, & ecclesia sancti Germani Mon- tis pessulani nunc effecta est cathedralis, mutato nomine in sanctum Petrum, vt sit ecclesia cathedralis sancti Petri.*

18 Alius vt in prima ecclesia debeant re- linqui presbyteri, saltem vnus: si reditus *Duo salte presbyteri debeant di- muti in ec- clesia pri- ma.* pluribus non sufficiunt, qui ibi ministrare debeant. *cap. si quis vult. 16. que st. 7. & si pri- mum monasterium destruitur, vel eccle- sia, debet poni clausula, quod ad profanos vsus non redigatur. per reg. semel Deo dicatū, de reg. iur. lib. 6.*

19 Alius vt prior ecclesia perdat priuile-

gia, & in aliam ecclesiam transferantur. *gl. in d. ca. si quis vult. que allegat. c. & que diximus. 16. q. 7.* quod est verum, quando privilegium concerneret personam, secus si re. *l. 2. §. 1. ff. de privileg. credito. l. tempus, in §. ff. de re iudic. O. l. r. a. cons. 267. quod domino. num. 2.* & sic vtraque ecclesia erit inimica, sicut alia ecclesie: *re per totum. tit. de immuni. ecclesie.* & putò etiam quòd presbyteri, qui ibidem Magalona seruiant, erunt exempti sicut ministri ecclesie translata. *ca. per exceptionem, de privileg. lib. 6.*

20 Ultimus effectus est, quòd deinceps omnes actus concernentes ecclesiam cathedralem sicut consecrare chrisma, & alia, quæ fiebant in prima ecclesia, fieri debent in illa ad quam erat translata: & sicut debebat esse theologus in prima, ita & in secunda. *§. 1. de collationibus in Concord.*

De Translatione monachorum.

Monachus translatus an nouam professionem facere teneatur.

NOtandum est, quòd quando quis translatus est ad aliud monasteriũ, non est necesse facere nouam professionem in secundo monasterio: nam semel facta professio sufficit. *c. nullus, & c. in demeritis, de elect. in 6.* quando non sunt diuersæ regulæ. *Pan. in c. Abbat. S. Siluan. no. 4. de verb. signific.*

2 Quia profitendo vnã religionem, omnes videtur profiteri quo ad substantiam regulæ, cùm ad vnum tendant, vt docet *Höst. in c. ad Apostolicam, de regula. & abundè Feder. Senens. cons. 5. quidam monachus, in i. dubio. & consuet. 19. col. 2.* vbi dicit, quòd quando monachus vnus monasterij in aliud transfertur, solet de stylo poni hæc clausula, te de monasterio Purcens. cuius monachus existis, ad monasterium sanctæ Mariæ autoritate Apostolica, transferentes, ac volentes, & decernentes ex nuncijsdem monasterij sanctæ Mariæ monachus censearis, & in eo recipiaris in monachum. *& c. Decius, in c. præterea, de præb.*

Clausula translatio- nis Papæ.

3 An monachus translatus in aliud monasteriũ autoritate Apostolica possit sine licentia Papæ redire ad primum monasterium, vide eundem *Fed. cons. 263. Præsuppo-*

siuo: & an religiosus præfectus ecclesie seculari nomine religiosorum comprehendatur. gl. in c. religiosus, de procura. & clem. 1. de dec. Felin. in c. tua, col. 2. de iureiur. & comprehendi asserunt ibid.

4 Etiam notandum est, quòd solus Papa potest conferre, vel commédare beneficium religioso alterius monasterij. *c. cum singula. §. si. de præb. in 6.* nisi in monasterio dependente, *re ibi: vel nisi fuerit translatus canonicè. ibid.*

5 Sed dicit quis, quomodo fiat canonica translatio? Resp. si monachus velit ad religionem arctiorem transire: tunc sufficiet consensus abbatis, vt dimittat religionem. in qua est professus, & aliam ingrediatur. *c. licet, de regula. c. statimus, 19. q. 3.* non tamen sufficeret licentia prioris: vt docet *Roma. singul. 452. domini. per text. in l. qui sub pretextu, c. de sacrosanct. eccl.*

6 Etiam petita licentia & non obtenta sufficeret, in d. c. licet, & hoc asserit *Anto. Butr. in c. si. col. 1. de renun. & Soc. cons. 222. præsens consultatio, 2. volu.* sed si abbas sit mortuus, tunc licentia conuentus habita episcopus facultatem dabit *reste Lappo allegat. 62. quidam.*

7 Si autem vellet transferre se ad aliam religionem parem, tunc voluntas abbatis & conuentus sufficit, nisi velit transire ad monasterium in alia situm diocesi, in qua translatione & episcopi illius autoritas requiratur & causa iusta in non exemptis. *Perus. in d. c. cum singula. §. si. col. 2. de præb. lib. 6. ca. significatum, de regul. & c. post translationem, de renun. arg. c. 2. in 68. distin. & c. qui verè pureque. 16. q. 1.*

8 Et his casibus nullus abbas debet licentiam præstare monacho abeundi, nisi primò religiosus inuenerit alteram religionem, quam paratus sit intrare statim: & oportet quòd ei constet de voluntate abbatis & conuentus secundæ religionis: alioqui posset religiosus fugere, & apostatari. *Innoc. & alij in c. si. de renuncia.*

9 Si verò vellet adire religionem latiorẽ, non ita strictam, hoc de Papæ solius consensu potest. *gloss. & doct. in d. capit. cum singula. §. si. de præbend. quia hoc est contra*

Solus Papa conferre religio- rum quomodo fiat translationem.

De translatio- nis ad parem Reli- gionem.

De volenti ingredi reli- gionem latiorẽ.

iura, quae non potest inferior tollere, clem. ne Romani, de elect. & solus Papa in his habet plenitudinem potestatis, cap. proposuit, de concess. prebend. Panor. in c. non est, de regula. vbi declarat quae regula dicatur strictior. [Soci. conf. 270. consideratis in fi.]

10 Si tamen causa exigeret celeritatem, utpote ratione infirmitatis, vel alterius iustae causae: & tunc sufficeret dispensatio episcopi cum licentia abbatis. Innoc. in d. ca. si. & cap. dilectus, de tempor. ordina. Perus. vbi supra.

Translatio ad aliam religionem propria auctoritate an sit apostolica.

11 Sed si de facto monachus ad latiorē religionem se transferret, & ibidem habitum assumeret, & deferret, non esset excommunicatus: nec apostata. c. fi. de apostata. vt docet Innoc. in cap. intelleximus, de aetate Lappus alleg. 34.

12 Tamen habebit locum poena. cap. cum qui, de preben. lib. si. facit. c. fi. de regula. hoc docet Dom. Gemina. in d. c. cum singula. §. fin. in 3. no. ibidem. de mendicantibus transseuntibus ad aliam religionem, vide clementinam vt professores, de regula & inferius in dispensa. regul. dicitur.

Religiosus potest mutari per abbatem ad alium locum eius religionis. Requisita ad bonam translationem.

13 Nota tamen quod semper religiosus de licentia sui abbatis potest mutari & transferri in alium locum, qui sub eodem abbate regitur, & sit eiusdem religionis. gloss. si. & doct. in c. significatum, de reg. Perus. in c. cum singula.

14 Et sic videt requirita ad translationem: primo quod causa adsit, & legitima. doct. in d. c. significatum. secundo quod licentia interuenerit, vel saltem petatur, quo ad strictiorem religionem: nec valeret consuetudo in contrarium. cap. cum venerabilis. de consuetu. tertio quod licentia detur a suo superiore immediato, non ab inferioribus. Panor. in c. liceat, de regula. Soci. conf. 52. Vt in instrumento, col. 3. in 4. vol. quarto, quod religiosus aliam religionem inuenerit, antequam licentiam petat. Innoc. & alii in c. si. de renuncia. do. in d. c. cum singula. Soci. d. conf. 222. in 2. vol.

Collatio a Papa induci translationem.

15 Si tamen Papa conferret beneficium religioso, vel commendaret in alio monasterio, valeret prouisio, etiam si nihil diceret de translatione: quia prouidendo vi-

detur eum transferre, tanquam necessarium consequens. gl. & doct. in cap. quia in tantum, de preben. & c. si quis in clero. 7. que est. i. Felin. in cap. postulasti, colum. 7. de rescript. licet clausula translationis non debeat omitteri iuris.

16 Sed si mandat prouideri per mandatum forte, vel alias, non poterit prouideri illi monacho in alio monasterio, nisi sit translatus, vel dispensatus, vel in mandato transferatur, vel nisi illud monasterium in quo mandatur prouideri sit dependens ab alio, d. c. cum singula. §. fin. de prebend. lib. 6. ideo non mandato debet esse clausula translationis si alteri abbati, vel collatori dirigatur mandatum: & ita vidi obseruari.

In mandato debet contineri translatio.

Si tamen ecclesia parochialis, vel aliud beneficium sit solita regi per monachos vnius monasterii per quadraginta annos, poterit conferri monachis illius monasterii sine translatione, non vero monachis alterius monasterii, per res. in c. cum beneficio, de preb. in 6.

Translatio quando requiritur.

17 Notandum est quod quando Papa prouidet, aut prouideri mandat regulari beneficio regulari alterius monasterii deuen. debet dari clausula translationis: vt monachus transferatur de loco ad locum, & inibi in monachum & fratrem recipiatur, ac sincera in domino charitate tractetur, & hoc si sit eiusdem ordinis.

Clausula translationis ponenda.

18 Si vero sit alterius ordinis, tunc debet transferri, & recipi in monachum & fratrem, & habitus regularis dari iuxta monasterii consuetudinem.

19 Si autem essent diuersi ordinis, non habitus, utpote Cluniacen. & sancti Benedicti, tunc non debet apponi clausula in bulla tibi, qui regularem habitum, &c. & ista de stylo sunt curiae Romanae.

20 Etiam si prouideatur de prioratu conuentuali a quodam monasterio dependenti monacho eiusdem monasterii, non apponitur in bullis, cum translatione de monasterio ad prioratum, & idem in aliis beneficiis prioratus, & dependentibus ab eodem monasterio: vt no. in d. c. cum singula, in fin. de preb. lib. 6.

In noua prouisione

21 In noua prouisione etiam apponitur

apponi so-
let trans-
latio.

translatio, sicut enim dubitatur de prima collatione, & acceptatione, an viribus subsistant, ita & de translatione, ideo dari solet hodie, per reg. cancel. de translatio. religios. statuitur, quod si regularis petat sibi de beneficio ab aliquo monasterio, vel alio regulari loco dependente prouideri, & appareat ex petitione huiusmodi, quod alterius monasterii, vel loci religiosus sit, licet inibi translatio non petatur, nihilominus illa veniat. Idem putarem si religiosus esset dispensatus ad duo beneficia regularia cuiuscumque ordinis, ut ista dispensatio habeat vim translationis, adeo ut sit

capax ad beneficia etiam alterius ordinis, tum per reg. cancel. predictam, tum etiam quia alias dispensatio parum prodesset, & verba intelligi debent ut aliquid operentur. *l. si quando. ff. de leg. a. Felin. in cap. i. num. 4. de rescript.*

22 Etiam translatio datur ante annum professionis, si conferatur eidem beneficio alterius ordinis quia large frater alterius ordinis dicebatur, ut inferius scripsi in dispens. reg. & clausula volumus, &c. equipollens est translationi. Hactenus de modis acquirendi, nunc videndum est quomodo beneficia conseruare possimus.

R E G U L A,

SIVE CONSTITVTIO PERPETVA

S. D. N. DOMINI IVLII DIVINA PROVIDENTIA
PAPÆ III. IN QVA DECLARATVR QVOD FRVCTVS
beneficiatorum tempore obitus beneficiatorum inexacti debeantur successo-
ribus in beneficiis, & non heredibus dictorum beneficiatorum, ac quod
Ducatis 100. & reliqua per mortem Reuerend. S. R. E. Cardina-
lium Camera, & capella Apostolica debita solui de-
beant, ne de eisdem per prafatos Cardina-
les testari possit.

Motu proprio, &c. Cū sicut nobis nuper innotuit diuersi diuersorum beneficiatorū etiam Episcoporum Patriarchorum & aliorum Prælatorum, ac S. R. E. Cardinalium pro tempore decedentium hæredes, non solum bona relicta spolia nuncupata sit decedentium beneficiatorum Episcoporum Archiepiscoporum, Patriarcharum & aliorum prælatorum ac etiam Cardinalium, verum etiam fru-

ctus &c. Ecclesiasticos, ac pecunias & res alias per ipsos beneficiatos Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas & alios prælatos, ac etiam Cardinales ante eorum obitum non exactos, etiam si eorum solutionis dies ante obitum ipsorum non aduenerit, sub eo forsan prætextu, quod pro tempore ante obitum huiusmodi decurso, debeantur, exigere & quandoque solutionem debitorum per ipsos beneficiatos & Cardinales dum viuerent, contracto-
rum

rum & legatorum per eos in sua
ultima voluntate etiam ad pias
causas factorum subterfugere, ac
hæredes Cardinalium huiusmo-
di paramenta & ornamenta ca-
pellæ ipsorum Cardinalium quæ
iam tanto tempore quod eius ini-
tium hominum memoria non ha-
betur, capellæ Apostolicæ, in qua
missæ Papales celebrantur & ex
qua pauperibus prælati ad Ro-
manam curiam, pro tempore cõ-
fluentibus & paramenta ecclesia-
stica cum quibus in processioni-
bus & aliis solennitatibus per Ro-
man. Pontificem fieri solitis in-
cedere possint non habentibus
subuenitur deuolui consueuerunt
occupare, ac solutionem Quin-
gentorum ducatorum auri de ca-
mera, qui post obitum singulorũ
Cardinalium pro precio annuli
eis in eorum ad cardinalatum as-
sumptione exhiberi soliti Came-
ræ Apostolicæ persoluuntur de-
clinare contrudant & satagant.
Nos attendentes fructus, &c. &
pecunias ac res alias occasione ec-
clesiarum, Monasteriorum & be-
neficiorum ecclesiasticorum pro
tempore prouenien. licet post-
quam ad manus beneficiorum
peruenerunt & cum aliis ipsorum
beneficiorum fructibus, &c.
pecuniis & rebus commixti seu
ipsis beneficiis incorporati
sunt, non ulterius in ecclesiasti-
cis, sed potius ipsorum beneficia-
torum propriis & ab eis acquisitis

bonis, indican. esse, & propterea
quòd modò pro secularibus &
profanis haberi, & de eis testa-
mento aut aliàs disponen. facultas
eisdem beneficiis per sedem
Apostolicam concedi consueue-
rit, nihilominus donec in mani-
bus eorum qui illos tanquam ec-
clesiasticos seu ex ecclesiis, mona-
steriis, & beneficiis prædictis pro-
uenien. & pro talibus conseruant
aut vt tales detinent ipsique be-
neficiati pecunias huiusmodi re-
aliter non exegerint & fructus,
&c. non perceperint, nec non ali-
is eorum bonis commiscuerint,
& sibi incorporauerint semper ip-
sarum ecclesiarum quarum ipsi
beneficiati sunt, ac vere ecclesiasti-
cos esse & censeri debere, & pro-
pterea iuri non congruere, vt ipsi
beneficiati, de rebus certis ipsarum
ecclesiarum quæ omni iure alien-
nari prohibentur disponere etiã
in eorum ultima voluntate pos-
sint, nec ipsis beneficiis etiam
Episcopis, Archiepiscopis, Patri-
archis, & aliis prælati ac Cardi-
nalibus pro tempore defunctis e-
orum hæredes, qui vt plurimum
sunt laici, in præiudicium sueces-
sorum beneficiorum fructus,
&c. acres & pecunias in exactos
huiusmodi os boui trituranti al-
ligando exigant, & hæredes Car-
dinalium mala malis addendo,
bona capellæ Apostolicæ debita
occupant, seu quod Camera &
creditoribus ac legatariis debent
pro

proferretineat. Volentes in præmissis opportunè prouidere, motu simili, &c. Declaramus nostræ intentionis nunquam fuisse necesse quòd quibus quorumcunq; beneficiatorum etiam, vt præfertur Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum & aliorum prælatorum etiam Cardinalium vbiilibet etiam in Romana Curia aut eius districtu pro tempore decedentium siue ex testamento per ipsos beneficiatos etiam vigore facultatum quarumcunq; eis in specie vel in genere, etiam prætextu quorumcunq; capitulorum ac statutorum & ordinationum, etiam nostrorum sub quibusuis tenoribus & formis ac aliàs quomodolibet concessorum conditio siue ab intestato hæredes fructus, &c. ac pecunias & res alias per ipsos sic defunctos beneficiatos etiam Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas & alios prælatos, ac Cardinales ante eorum obitum non exactos, etiam si pro tempore ante obitum huiusmodi decurso debeantur, ac eorum solutionis dies beneficiatis, & Cardinalibus uentibus aduenerit, & per ipsos beneficiatos & Cardinales non steterit, quominus illos exigent, quinimo omnium pro illorum exactione, necessariam diligentiam etiam iudicialiter agendo fecerint, quoquomodo exigeret aut etiam sponte obla-

tos percipere aut cruces, candelabra, imagines, patenas, calices & alias cuiusuis sortis tam aurea quàm argentea vasa, & iocalia, ac quæuis ornamenta, paramenta & alia utensilia capellæ singulorum Cardinalium pro tempore decedentium, cæteraq; tam ad ipsam capellam quàm eius ministros, circa altaris ministerium & celebrationem missæ pertinentium pro se retinere, aut solutionem quingentorum Duc. huiusmodi euotare possent, vel imposterù possint, sed quòd de cætero perpetuis futuris temporibus fructus, &c. ac pecunia & res, vt præfertur in exacti huiusmodi ad ipsorum sic defunctorum beneficiatorum etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum prælatorum & Cardinalium in Ecclesiis, Monasteriis & beneficiis prædictis successores qui ex illis, quorum solutionis dies ante obitum beneficiatorum huiusmodi aduenerit, omnia ipsorum beneficiatorum etiam, vt præfertur, Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum & aliorum prælatorum etiam Cardinalium debita ad pias causas facta legata, si aliunde ex aliis ipsorum beneficiatorum bonis solui non possint, soluere teneantur, liberè deuenire, & imposterum deueniant, ac per eos & non per hæredes prædictos exigere possent & imposterù possint, nec non cruces, candelabra,

candelabra, imagines, patenas, calices, vasa, iocalia, ornamenta, parlamenta, utensilia, & alias ad capellam singulorum Cardinalium & eius ministros, ut præfertur, pertinentium & ad eandem capellam Apostolicam pertinerent, & spectarent, ac imposterum pertineant & spectent, & peragentes pro ea realiter, & cum effectu capi, & apprehendi possent & deberent: ac imposterum possint & debeant: ac hæredes Cardinalium tam hæctenus defunctorum quam pro tempore decedentium, quingentos Ducatos huiusmodi eadem Camere persolvere tenerentur & imposterum teneantur, & propterea successores in ecclesiis, monasteriis & beneficiis huiusmodi fructus, &c. ac pecunias & res per eorum successores non exactos, liberè & licitè percipere, exigere, & leuare ac soluti, si aliunde, vnde soluant non erit, ut præfertur, debitis & legatis prædictis quod residuum fuerit, in suos usus & utilitatem conuertere: necnon agentes pro capella Apostolica, cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, vasa, iocalia, ornamenta, parlamenta, utensilia & alia prædicta propria autoritate libere capere, & apprehendere posse: ac hæredes Cardinalium tam hæctenus defunctorum quam aliorum pro tempore decedentium ad cruces, candelabra & alia prædicta agentium

pro dicta capella Apostolica realiter & cum effectu consignandū, & eosdem quingentos Ducatos agentibus pro eadem Camera, ut præfertur soluend. teneri & obligatos esse, ac ad id omnibus iuris & facti remediis cogi & compelli posse: sicque in præmissis omnibus & singulis casibus ad præsens occurrentibus, seu pendentibus, per quoscunque, &c. in quauis causa & instantia sublata, &c. iudicari & diffiniri debere, ac irritum, &c. decernimus. Non obstantibus præmissis ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, statutis, &c. priuilegiis quoque indultis: ac testandi & aliam de dictis rebus & bonis disponendi facultatibus capitulis & literis Apostolicis, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, etiam per modum statuti & ordinationis perpetuorum, Motu proprio, &c. aut aliis quomodolibet etiam per nos ad dictam sedem concessis initis, & emanatis, Quibus omnibus, etiam si de illis, &c. eorum tenores, &c. hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus, & sufficienter derogatum esse decernimus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem hæredes ipsorum beneficiatorum qui iam ante præsentium publicationem pecunias ac fructus per ipsos beneficiatos exactos huiusmodi exegerint, per

successores in beneficiis huius-
 modi amplius presentium vigore
 molestari non posse, nec non pre-
 sentes in cancellaria Apostolica | ut moris est, publicari, & in illius
 quinterno inter alias constitutio-
 nes perpetuas ad perpetuam rei
 memoriam describi.

Placet motu proprio. I.

*Acta & publicata fuit suprascripta Regula, constitutio & ordinatio,
 Roma in Cancellaria Apostolica, Anno incarnationis Do-
 minice, 1550. Die vero 26. Iunii, Pontifi-
 catu nostri anno primo.*

A. Lomelinus Custos.

FRAXIS